

የግእዝ ቅኔያት

የሰነ ጥበብ ቅርስ

ንባቡ ከነትርጓሜው

**ከኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዴሚ
ባህልና ስፖርት ጉዳይ ሚኒስቴር**

መጽሀፉን በክፈለግህ ሆነ በሙሉ ለማሳተፍ ሙብቱ
የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዲሚ ነው።

መጀመሪያ እትም 1980

አሳታሚ

የባህልና ስፖርት ጉዳይ ሚኒስቴር

ብርሃንና ሰላም ግተሚያ ቤት

አዲስ አበባ

የሰራው ፕሮግራም ተሳታፊዎች

የአካዲሚው ጉባኤ የሰነ ፅሁፍ ኮሚቴ አባላት፤

አቶ ተክለ ገድቅ ሙኩሪያ

ዶ/ር አምባሉ አክሊሉ

ዶ/ር ሀይሉ አርአያ

አቶ መንግስቱ ለማ (የኮሚቴው አስተባባሪ)።

የአካዲሚው ሰራተኞች፤

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ

በምስጢራ ትረካና እረማ

አቶ ተፀላ መንግስቱ ጻገኤል

በዝግጅትና ትንብር

አቶ አእምሮ ፈረደ

በትርጉማ

አቶ መልክለ ክርስቶስ ነቢዩ

በግእዝና አማርኛ ታይፕ ሰራ።

ም ስ ጋ ና

የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚ ጉባኤ የስነፅሁፍ ኮሚቴ አባላት በተለይም የኮሚቴው ሰብሰቢ አቶ መንግስቱ ለማ ለዚህ «የግእዝ ቅኔ የስነ ጥበብ ትርጉም» መፅሀፍ ዝግጅት ላበረከቱት ዘመናዊ የአሰራር ዘዴና የሰራ ክትትል ፤

መፅሀፉን በማሳተም ረገድ ብርቱ ጥረት ላደረጉት ለአ ካዴሚው የቋንቋና የባህል ኤክስፐርት ለጓድ ዶክተር ኢሳይያስ አለሜና ለግእዝ ቅኔያትና መፃህፍት አንድምታ ትርጓሜ ክፍል ባልደረባ ለጓድ ቀፀላ መንግስቱ ዳንኤል ፤

በአካዳሚው ፅህፈት ቤት ስም አብዮታዊ ምስጋና አቶ ርባለሁ ፤

ከዚህም በቀር የብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት ሃላፊዎችና ሰራተኞች መፅሀፉ ጥራት ባለው መንገድ በአጭር ጊዜ ውስጥ ታትሞ እንዲወጣ ላሳዩት አብዮታዊ ትብብር ከልብ አመሰግናለሁ ፤

አሰፋ ገብረማርያም ተሰማ
የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዴሚ
ዋና ፀሀፊ

ማ ው ጫ

መልእክት	ገፅ 9
መግቢያ	» 11
መቅደም	
(የቅኔ ጥበብ አጀማመርና አረማመድ)	» 15
የግእዝ ቅኔያት ከነትርጓሜያቸው	» 31
የባለ ቅኔዎች አጭር ታሪክ	» 433
የባለ ቅኔዎቹ ስም ከቅኔዎቻቸው ተራ	
ቁጥር ጋር	» 457
የተዛማጅ መፃህፍት ዝርዝር	» 463

መልእክት

ኢትዮጵያ የረጅም ዘመን እኩሪ ታሪክ ያላትና የራሷ በሆነ ቁሳዊና መንፈሳዊ ባህል የበለፀገች አገር መሆኗ የታወቀ ነው። ብዙ ብሄረሰቦችን ያቀፈች አገር በመሆኗም የበርካታ ቋንቋዎችና ስነ ቃሎች ባለቤት ናት። ከዚህም የተነሳ ኢሲፓና አብዮታዊው መንግስት ለሰፊው ህዝብ የባህል እንክብካቤ ከፍተኛ ትኩረት ሰጥተውታል።

ከታላቁ አብዮታችን መቀጣጠል ወዲህ በባህል ሚኒስቴር ስር በአዲስ ይዘትና ቅርፅ ከተቋቋሙት የምርምር ዘርፎች አንዱ የሆነው የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዲሚ የኢትዮጵያን ብሄረሰቦች ቋንቋዎችና ስነ ቃሎች በሳይንሳዊ መንገድ በመሰብሰብ፣ በመመዝገብ፣ በማጥናትና በመመርመር ላይ ይገኛል።

እኩሪ ከሆነው የባህል ቅርሳችን አንዱ የግእዝ ቋንቋና ስነ ፅሁፍ በመሆኑ የአንድምታ ትርጓሜና የግእዝ ቅኔያትን ምርምር ስራ የሚያካሂድ በአካዲሚው ውስጥ ከተቋቋሙት የስራ ክፍሎች መካከል «የግእዝ ቅኔና መፃህፍት ትርጓሜ ክፍል» አንዱ ነው። ክፍሉ የአካዲሚው ፅህፈት ቤትና የአካዲሚው ጉባኤ የሰነ ፅህፍ ኮሚቴ በሚሰጡት መመሪያ መሰረት በርካታ ስራዎችን በማከናወን ላይ ሲሆን፣ ይህ የመጀመሪያ የስራ ፍሬው የሆነው «የግእዝ ቅኔያት—የሰነ ጥበብ ቅርስ» የተሰኘው መፅሀፍ ታትሞ መውጣት ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ነው።

ባህላዊው የግእዝ ቅኔ ለብዙ ምእት አመታት በግእዝ ቋንቋ ከመነገሩ ሌላ በፅሁፍ እምብዛም አይሰፍርም ነበር። ከቅርብ ዘመን ጀምሮ ግን የግእዝ ቅኔያት ከታወቁ ሊቃውንት ተሰብስበው እንደታተሙና ለህዝብ እንደቀረቡ አይዘነጋም። ረቂቅ የሆነው የግእዝ ቅኔ ስነ ፅሁፋዊ ጥበብ አሁን ወደ አግርኛ ተተርጉሞ ምስጢሩ ተተንትኖና ተበራርቶ ለህትመት መብቃቱ አንድ አይነተኛ እርምጃ መሆኑ አይጠረጠርም።

የዚህ «የገለገል ቅኔያት» የሰነ ጥበብ ቅርስ መታተፍና መሰራጨት ብዙ ጥቅም አለው። በአንድ በኩል በባህርዩና በሰልጣኔ ረቂቅ የሆነው የገለገል ቅኔ ወደ አግርኛ ተተርጉሞና ምስጢሩ ተብራርቶ መቅረቡ ዘመናዊው የአግርኛም ሆነ የሌላው ብሄረሰብ ስነ ገጥም ከጥንታዊው የገለገል ቅኔ መውረስ የሚገባውን ጥበባዊ ቅርስ ሊገናፀፍ ይችላል። በሌላ በኩል ደግሞ የመፅሀፉ መታተፍና መሰራጨት የገለገል ቅኔ ከሰፊው ህዝብ የተሰወረ ምስጢርና ለጥቂት ምሁራን ብቻ የሚያገለግል ጥበብ መሆኑ ቀርቶ «ቅኔ ለብዙሃን» እንዲሆን መንገድ እንደሚከፍት ይታመናል።

በዚህ አጋጣሚ ይህ መፅሀፍ ታትሞ ለመውጣት እንዲበቃ ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያደረጉትን ሁሉ በአካደሚው ጉባኤ ስም ክልብ አመሰግናለሁ።

አሰፋ ሊበን

የኢትዮጵያ ጽንጻዎች አካደሚ ጉባኤ ሊተመንበር

መግቢያ

ዘመናዊ የሰነ ጥበብ ስራዎች ከጥንታዊው ስነ ጥበባዊ ቅርስ ደገኛውንና ገንቢውን ገፅታ እየቀሰሙ የየራሳቸውን ወቅታዊ እመርታ ሲያካሂዱ የሰነ ጥበብ ባህል ይራመዳል።

የገለገል ቅኔ ከጥንት ጀምሮ ከፍተኛ ግምት የተሰጠው፣ በምእት አመታት የሚቆጠር እድሜ ያለው ልዩ ስነ ፅሁፋዊ ቅርስ ነው። ምጥንነቱ፣ ደንቡና ስርአቱ፣ ልዩ ልዩ መንገዶቹ፣ ዜግው፣ ሰምና ወርቁ፣ ወዘተ... እነዚህ ሁሉ የሰነ ጥበብ ደረጃውን ከፍተኛነት ይመሰክራሉ። የቅኔ ደራሲያን ባብዛኛው ሊቃውንትና ምሁራን መሆናቸው፣ ለሚያቆኑ አንባቢዎቻቸው እነሱው መሆናቸው፣ የድርሰት ቋንቋውም ግለገገ መሆኑ የታወቀ ነው። ቢሆንም አልፎ አልፎ በአግርኛ ወይም በእርምጃ የተደረሱ ቅኔያት አልታጡም። (ለምሳሌ ቅኔ ቁጥር 203 እና ቁ. 303)።

የቅኔ ይዘት በሙሉ እንኳ ባይሆን ባመዛኝ በሃይማኖታዊ ርእሰ ጉዳዮች ላይ የተመሰረተ መሆኑ፣ ሃይማኖታዊ አስተሳሰብ በገንኝ በት ስርአት ግህበር የተለመደ ነው። በሌሎች አገሮች የሰነ ፅሁፍ ታሪክም ይህንን የመሰለ ሂደት ተከስቷል። በዚሁ ክልል ውስጥ ግን በግህበራዊ ሂሰና በፖለቲካ ወገናዊነት ላይ የተመሰረቱ የቅኔ ድርሰቶች ይገኛሉ። (ለምሳሌ ቅኔ ቁ. 111፣ 289፣ 306)። የሴት ባለቅኔዎችም አልጠፉ። (ለምሳሌ ቅኔ ቁ. 250)።

ለቅኔ ጥበብ ግስተማሪያ እያሌ ልዩ ትምህርት ቤቶች በኢትዮጵያ ተቋቁመው ለምእት አመታት ባለቅኔዎችንና «ቅኔ ፈጣሪዎችን» ሲያፈልቁ መኖራቸው በባህል ታሪክ በኩል የሚያስገርም ደግሞም የሚያኮራ ነው። በአለንበት የአብዮት ወቅት ግን ዘመናዊ ትምህርትን በቀሰሙ እንባቢያን ዘንድ ሊተኮርበት የሚገባው የገለገል ቅኔ ገንቢ ገፅታ ይዘቱን የሚገልፅበት ቅርፅ መንገደኛ ቴክኒክ መሆኑ አይጠረጠርም።

በዚህ በዚህ ረገድ የገለጸ ትኔ ከብዙ ምላት አመታት ልዎድ የተነሳ በጣም ከተራተቀ ደረጃ ደርሶ ይገኛል። በሰዚህ ዘመናዊው የሰነ ገጥሞ ደራሲ ከመያው ለገዢ የትኔን ቲክኒክና መንገድ በመመርመር የሚገረው ለያሌ ቁም ነገር መኖሩ አሌ ለይባልም።

ደገኛ ገፅታ ያላቸውን የሀገራችንን ባህላዊ ቅርሶች ለአዲሱ ትውልድ ግስተላለፍ በባህል እድገት መስክ የግይዘለል ደረጃ እንደመሆኑ፤ የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ለካዲሚ ከሌሎች ተመሳሳይ ተግባራት ጎን የገለጸ ትኔያትን ትርጓሜ ምስጢራና ትረካ ስራ አስጀመረ። ስራው በአካዲሚው ጉባኤ የሰነ ፅሁፍ ኮሚቴ አመራር ተደግፎ እንዲከናወን ጉባኤው በወሰነው መሰረት፤ ኮሚቴው ለስራው ዝርዝር መመሪያዎችን አውጥቶ፤ የገለጸ ትኔ እውቀት ያላቸው ሰዎች ለራተኞች በየደረጃው በስራው ተሰግርተዋል። ከእነዚህ ለንጹ አለቃ አላ ወርቅ ዘውዴ የታወቁ የትኔ መምህር ናቸው። በሰዚህ ይህ መፅሀፍ የቡድን ስራ ውጤት ነው።

የገለጸ ትኔያትን በአግርኛ ተርጉሞ የግሳተሙ ተግባር ከዚህ ቀደምት በመጠኑ ተጀምሯል። መምህር ይሄይስ ወርቁ በደንባብ ወትርጓሜ ዘትኔያት፤ አእግደ ምስጢራት» (1960)፤ አለቃ ይኩኖ አምላክ ገብረ ሰላሴ በ«የተደጥ ትኔያት ከነትርጓሜአቸው» (1959)፤ እንዲሁም አለቃ ለግ ሀይሉ በ«መፅሀፈ ትዝታ ዘአለቃ ለግ» (1959) ትኔያትን ከነትርጓሜያቸው አትርበዋል። በዚህ ስራቸው የተጠቀሱት ሊቃውንት ይመስናሉ። ሆኖም በተተረጎሙ ትኔያት ብዛትና በአተራረብ ሰፋት ይህን የአሁኑን መፅሀፍ የሚያህል የትርጓሜ፤ የምስጢራና ሀተታ፤ የትረካ ስራ ለግሳተም እስከ ዛሬ አልተጥከረም። አሁን ይህንን መረጃ መቻሉ የባህል ሚኒስቴርን የመሰረተው የኢትዮጵያ አብዮት ለባህላዊ ቅርስ ጥበቃና እንክብካቤ ተግባር የፈጠረለትን አመች ሁኔታ በጉልህ ያንፀባርቃል።

የዚህ መፅሀፍ የመጀመሪያ አላግ ዘመናዊ ትምህርት ያላቸውን ለንባብያን ከገለጸ ትኔ ቅርስ ጋር ግስተዋወትና ደረጃ በደረጃ ግለግመድ ነው። በዚሁ መሰረት ትኔያትን ለመገንዘብ የሚ

ያስችሉ መረጃዎችን ለአንባቢያን ለግመዳቸው ልዩ ጥሬዋ ተደርጓል። የእያንዳንዱ ትኔ ትርጉሙ፤ ምስጢራና ሀተታው፤ ታሪኩ፤ በተከታታይ ተመዝግቧል። ከባለትኔዎቹ የግል ታሪክ ለጊዜው የተገኘው በመፅሀፉ መጨረሻ ክፍል በፈደል ተራ ባጭሩ ሰፍሯል። በዚህ መፅሀፍ ትኔያቸው የሚገኝ ባለትኔዎች ሁሉ ለግቸው ከትኔ ያቸው ተራ ቁጥር ጋር ለባቸው በፈደል ተራ ተደርድሯል። የአግርኛው ፅሁፍ በሙሉ በኢትዮጵያ ቋንቋዎች ለካዲሚ ጉባኤ በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ በ1973 ተቀባይነት ባገኘው የፈደል ቁጠባ ሀሳብና ውሳኔ ላይ የተመሰረተ ነው። ይኸውም ባጭሩ ሀ፡ ሰ፡ ለ፡ ፀ፡ እንዲሁም ሷ፡ ግ፡ ሷ፡ ወዘተ.ን ይዞ ደራመዳል።

የአዲሲቱ ኢትዮጵያ የሰነ ገጥሞ ደራሲያን የሚፈልቁት የሀገራችንን የሰነ ጥበባት ቅርስ ደገኛ ገፅታ ከተራግጽ አለም ዘመናዊ እሴት ጋር አጥሀደው የራሳቸውን ልዩ አስተዋፅኦ ከሚያበረክቱ ታታሪዎች መሀከል በመሆኑ፤ የዚህ መፅሀፍ መታተፍና መሰራጨት ለሰነ ገጥማችን ወደፊት እመርታ አጋዥ እንደሚሆን ተስፋ አለ። ወጣቱ ትውልድ የአገሩን የሰነ ፅሁፍ ቅርስ ደገኛ ገፅታ ገንዘቡ አድርጎ ዘመናዊውን ከጥንታዊው ጋር ሊያገናኝብና ሊያዛዝን ነው። ከፍተኛ ደረጃ ያለው የሰነ ጥበብ እሴት ለሰራው ህዝብ ሊያበረክት የሚችለው።

በዚህ መፅሀፍ የሰፈሩት ትኔያት በታወቁ ሊቃውንት ቀደም ሲል ከተሰበሰቡና ከታተሙት መሀከል ለአንባቢ በጣም የግደፅትን በመምረጥ የተውጣጡ፤ ደራሲዎቻቸውም (ከአንድ በቀር) ከዚህ አለም በሞት የተለዩ ናቸው። ለዚሁ ምንጭ የሆኑት ሀውልታዊ መግሀፍት የብላቴን ጌታ ሁሪ ወልደ ሰላሴ «መፅሀፈ ትኔ» (1918)፤ የመልአክ ብርሃን አድግሱ ጀምበረ «መፅሀፈ ትኔ (ዝክረ ሊቃውንት)» 1963 ናቸው። ትኔያቱ ቤት በሚመቱበት የፈደል ተራ ተደርድረዋል። በአግርኛው ትርጉም ለሙ ከወርቁ በ«/ምልክት ተለይቷል። ስርአት ነጥብና አሀዝ በሙሉ ዘመናዊ ነው።

የገለገለ ትእዛዝ ትርጉሜ በዚህ መልኩና ቅርፅ ሲዘጋጅ ይህ የመጀመሪያው ጥራዝ ነው። ተከታዩ እትም ወደፊት በቅርቡ ለእኛ ንባብያን እንደሚደርስ በባህል ሚኒስቴር የኢትዮጵያ ቋንቋዎች እካ ደሚ ጉባኤ የሰነ ፅሁፍ ኮሚቴ ሙሉ ተሰፋ አለው።

መንግስቱ ለግ

የአካዲሚው ጉባኤ ም/ ሊቀ መንበር

መ ቅ ድ ም

የትኔ ጥበብ አጀግመርና አረግመድ

ከአለቃ አረመርት ዘውዴ የተዘጋጀ።

በሰድስተኛው ምዕተ አመት በአፄ ገብረ መስቀል ዘመነ መንግስት የተነሳው የፊደል በግእዝ መጻህፍት ምስጢር የተራቀቀ ሊቅ በመሆኑ፤ ከመጻህፍት ጠቅላ ከራሱም አንትቶ አያሌ ሙዝመራ ትን ከነዚህኛው ደርቧል። እነዚህም ሙዝመራት የመድኃኒት ምእራፍ ድኃ፣ በተባሉ ሙጻህፍት ሰፍረው ከትውልድ ወደትውልድ ሲተላለፉ እስካሁን ደርሰዋል።

የፊደል የሙዝመራ ድርሰት በግጥም ረገድ አብዛኛውን ቤት አልባ ቢሆንም፣ አልፎ አልፎ ቤት እየመታ ከሰድ ገባብነት ወደ ጉት ነት የመራ፣ በሰምና ወርቅ የተመሰጠረ፣ በሁለትም በሶስትም አምስትም ቤት የተወሳሆነ፣ ቢሆንም ሃይቱ የትኔን መንገድ የተከተለ ነው።

ቤት አልባ ትኔዎችና ቤተኛ ትኔዎች ሁለቱም በየፊደል ድርሰት ውስጥ ይገኛሉ። ለቤት አልባው ትኔ ምሳሌ የሚከተለውን ጥቅስ ከድኃ ይመለከቷል።

- 1 ወብዙኃን ናሉት መጽሐ ወሰእኑ ከሲቶታ ለእብን እምአረ ዐዘትት እስከ ይመጽእ ያዕቆብ። ወከግሁመ መጽሐ ብዙኃን ነቢያት ወሰእኑ ከሲቶታ ለጥምቀት እስከ ይመጽእ ዐቢይ ናላዊ

የዚህና የሚለጥቁት የገእዝ ጥቅሶች የአግርኛ ትርጉማቸው በዚ ፅሁፍ መጨረሻ በየተራ ቁጥራቸው ለብቻው ሰፍሯል።

በቤተኛው የፊደል ትኔ ምሳሌ አሁንም ከየመድኃኒት እንጠቅሳለን።

- 2 ሀገረ ክርስቶስ ልዩነት ገደብ
ዘበውስቲታ የገደር ጽድቅ
ደርታን ኪያን አብደሩ እምወርት =

እንዲሁም እርያም ከተባለው ክፍል የሚከተለው ሊጠቀስ ይችላል =

- 3 እምረልረል ብዕል ገነት ገንጥሎ ሰቀዩ
እምነትዎ ወገኔል ገራህት እርወዩ =
- 4 በጌወ መለት ተሰሙ ገለሙ
ወሰት ቤተ ሙርን እውነት ሰላሙ
ሐዋርያት እምሕዝብ አክተቱ ዕረዌ ርጉሙ =
- 5 በቅድስና ወበንጽሕ ምክራብ ሥጋሁ ነደቀ
በሠረገላ ሉግሌ ተመጥቀ
ኤልያስ ከቡር እምግለም ዘርገቀ =

ከዚህ በላይ ለአይነት ያህል የተጠቀሰው የያሬድ ቅኔ ቤተኛም ቢሆን ቤት አልባም ቢሆን ጉት ግጥም ነው። (ጉት ግለት ጎታታ ያልተጠቃለለ፣ በመደበኛው የቅኔ ሀረግ አሰካካ ያልተቀናበረ ግለት ነው።) ሆኖም የያሬድ በዚህ በታላቅ ስራው በዘግጦ ድርሰት ውስጥ ቅኔን በግስገባቱና በግጥሙ የቅኔን ሙያ አገላው = እርግጥ ክርሱ በሁጥላ የተነሱ ሊቃውንት የያሬድን ፈለግ ተከትለው እርሱ የጀመረውን ስራ አስፋፍተዋል። ይህ ግን የያሬድን ከቅኔ ቀደምት ሙስራቾች ጥንኛው ከመሆን አያግዳውም።

እንደ የዳር ሊቅ በለ ያሬድ የደረሱት አጭር ዘይእዜ ቅኔ አለ።

- 6 ተትሕተ ያሬድ ዘኢተትሕተ
ለቅኔያቲሁ ደቂቅ እስሙ ኢሐነአ ቤተ =

ሊቁ በዚህ ቅኔያቸው፣ የያሬድ ከእርሱ በሁጥላ እንደ ተነሱት እንደ ደቀ እስጢፋኖና እንደ ተዋነደ ቅኔዎች ያለ ቅኔ ባለመድረሱ

ባቻ «የያሬድ ቅኔዎች ቤት አልባ ናቸው» ለግለት ጥክረዋል። ነገር ግን የእነ ደቀ እስጢፋኖና የእነ ተዋነደ ቅኔያትም ቢሆኑ ከእነ ርሱ በሁጥላ ከተነሱት ሊቃውንት ቅኔያት የተለዩ መሆናቸው አይዘነጋም። ስለዚህ «የያሬድ ለቅኔያት ቤት አልበራም» አያሰኝም። ባይሆን ያሬድ ከዘግ ደን ገብተ ለቅኔ ቤት መሰሪያ የመዘዘው ሀረግ ረጅምና ቀጥተኛ አይደለም፣ በሀረጉም የተሰራው ቤት ጠባብ ነው ቢባል እንኳ ያስሃላል።

ቅኔ ከጉት ግጥምነት ወደ ሙሉ ቤት ግጥምነት በመሸጋገር አስፈላጊው የተግላለት፣ ትምህርት ቤት የተጻፉት፣ ጉባኤው የሰፋለት በየሀገሩ ገብላዊ መሪነት ነው። የሀገሩ ገብላዊ በዋድላ (ላስታ) ገብሎን ወይም ገብላት በተባለች ቀበሌ የተወለደ ታላቅ ሊቅ በመሆኑ፣ በትውልድ ቦታው «የሀገሩ ገብላዊ» ተብሏል፤ በፈላስፋነቱ «የሀገሩ ዘፍልሰኛ» ተብሏል። በእነዚህ ዘርዘር ያዕቆብ ዘመነ ሙንግስት (ክ1427—1460) የነበረ ነው።

የሀገሩ ገብላዊ የያሬድን ቅኔዎች መርምሮ የያሬድን ፈለግ ተከትሎ ቅኔን በሰምና ወርቅ ለግጉላት ምስጢሩን ለግራቀቅ ሙንግዱን ለግስፋት ቢቶቹን ለመመላት በቅቷል። በዚያን ዘመን የእነ ይኩኖ አምላክ ከተማ ታቦርና አርማንኤም በተባሉ ከአማራ ባይንት (ከቦረና) ክልሏን በሚዋሰኑ ሁለት ተራሮች መካከል ነበር አቀማመጡ። የሀገሩ ገብላዊ ከዚያች ተቀምጦ የቅኔን ምስጢር አፍታታ አራተቱ፣ እውቀቱን አደላደለ፤ የቅኔ ትምህርቱን ለእነ ወለዶ ገብርኤል አስተማረ።

በእነዚህ ዘርዘር ያለቆብ ዘመን በየሀገሩ ገብላዊ ጊዜ የተደረሱ ቅኔያት እኒህን ይመስሉ ነበር።

- 7 በሙዝሙር እቀኒ በዘወርቱ እውታር
ለዘርዐ ያዕቆብ ጌር ዕቡዩ በከመ ያሬድ መምህር =

ይህ ጉባኤ ቃና በስንጉ አቀነባበርና በሀረጉ አሰካካ እንደ አሁኑ ጊዜ ጉባኤ ቃና ነው። የሚከተለው እጣን ሞገር ግን ከአሁኑ ዘመን እጣን ሞገር ጋር እንደ አይደለም።

8 ሃሌ ሉያ ሃሌ ሉያ ሃሌ ሉያ
 ቃል አበሰ እንበይን ሉድ በላዕሊ እጉሁ ቀኔላ
 ሶምሶን ተሠግረ በደሊላ ምስጢረ ነገሩ ገቡላ ገቢላ

ምስላ ፀጉረ ርእሱ ላጸየት ጽንዖ
 ብጹዕ እምላንስት ዘጉዋ ተንሢላ
 ለንጉሥን ዘርዐ ያዕቆብ ከመ ይርድላ =

ይህ የዳር እጣነ ሞገር ቤቱ እምስት በመሆኑ ከአሁኑ ዘመን ባለ
 ሰባት ቤት እጣነ ሞገር በሁለት ቤት ያንሳል = ይህም የሚያመለክ
 ተው የቅኔ ጥበብ ከዘመን ወደ ዘመን ለውጥ እያገኘና እያደገ የሄደ
 እንጂ ባንድ ጊዜ ተስተካክሎ የተገኘ አለመሆኑን ነው =

የሆንሰ ገብላዊ ደቀመዝሙር የሆነው አባ ወልደ ገብርኤል
 ለሰምረ አብ (ሰምረ ክርስቶስ) አስተማሪ = በአኔ በእደ ማርያም
 ዘመነ = ንግስት (ከ1460—1470) ሰምረ አብ ቅኔ ሲያስተምር
 እርሱና ንጉስ በእደ ማርያም በቅኔ ጥበብ የተነሳ ተጣሉ = የቅኔው
 ሙንገድ ለንጉሱ እንግዳ ስለሆነበት፣ ንጉሱ የቅኔውን አነጋገር
 ከድንገታ ቆጥሮ ቅኔውን አቃለለው፤ እንደ ሙቀባጠር አድርጎ ተመ
 ልክተት የሰምረ አብን ሙያ አኮሰሰበት፤ የሙያሁሩንም የአባ ወልደ
 ገብርኤልን ቅኔ ዘራፈነት ነቀፈበት = «እንተ ከነው ምህረ ለንግድ
 ትቀጥጥረላህ እንጂ፣ ከሌላ ከግን ዘንድ አግኝተሽኞል?» አለው =

ሰምረ አብ ግን ለንጉሱ በጎ ቃል መልሶ፣ «እንዲህ ካልከ
 ሁለታችንም ሱባኤ እንግዳ፤ ያን ጊዜ ቅኔ ደገኝ ትምህርት ስለመ
 ሆኑ ምስጢር ይገለጥልናል» አለው = ሁለቱም ለየብቻቸው ሱባኤ
 ነሱ = ከሱባኤ ሳሉ ለንጉሱ ምስጢር ተገለጠለትና፣ እንደ ቅኔ
 ሙያሁሩ እንደ ሰምረ አብ ሁለት ቤት ቅኔ ዘራፈና ተቀኘ ይባላል =
 ቅኔውም የሚከተለው ነው =

9 ድገረ ተሰብረ አጽንዖ ለሰብእናን ልሕዙት
 ለብሐዊ ክርስቶስ በግዮ ሐዲስ ጥምቀት =

ንጉሱ በእደ ማርያም ይህን ቅኔ የዘረፈበት ቀን የቃና ዘገሊላ እለት
 ነበርና፣ በዚህ ሳቢያ የቅኔው ስም «ጉባኤ ቃና» ተባለ ይባላል =

ዘረፈ ማለት፣ አልቃሾችና ዘፋኞች ሳያወጡና ሳያወርዱ በቱ
 ግታ (በፍጥነት) እንደሚገጥሙት ግጥም ቅኔን ለተቀባይ (ከፍ ባለ
 ድምፅ ለሚያሰማ) መንገር ነው = አፍጣኝ ዘራፈ ሁለትም ለስትም
 አራትም ተማሪዎች (እዚያሚዎች) አቁሞ ለሁሉም በተራ ልዩ ልዩ
 ቅኔያትን ያቀብላል = እንደ መምህር ሰረገላ ብርሃን፤ ዳተኛ ዘራፈ
 ግን ሀሳብ ማውጣትና ማውረድ ስላለበት ከአንድ ተቀባይ አያልፍም =)

ሰምረ አብ ለልሄብ፣ ለልሄብ ለሌልያብ፣ ለልያብ ለተዋነይና
 ለድድቅ ወልደ ማርያም አስተማሪ = ከዚህ በሁዋላ መንግስት ታወ
 ከና ገራኝ ተነሳ = ድድቅ ወልደ ማርያም በዳወ ንት (ጎንደር) የጨ
 ረቃ ከሚባል ቀበሌ ገባ፤ ተዋነይ በጣና ባህር ውስጥ ደቀ እስጢፋ
 ከሚባል ደሴት ገብቶ ተቀመጠ =

ከድድቅ ወልደ ማርያም ቀጥሎ የጨረቃ በሚባለው ቦታ ድድቅ
 ድድቅ ተብለው የተሰየሙ ሰደስት መምህራን አስተምረዋል =
 (ድድቅ ማለትም የእውቀት የምስጢር ጀግና ማለት ነው)፤ በሰደስ
 ተኛው ድድቅ ጊዜ የቅኔ ጉባኤ ሰፋ = ሰደስተኛው ድድቅ ሶልያና
 ወልደ ማርያምን አስተማረ = ሶልያና ወልደ ማርያም ለሚጫው
 (ጎጃም) ማእበል ወልደ ህይወት አስተማረ፤ ማእበል ወልደ ህይ
 ወት ለደብረ መጃእ (ጎጃም) ሊቀ ሀሩያን ዘገየና ለሚካኤል ደብር
 (ጎንደር) ጌቱ ገሞራው (አለቃ ጌታነህ) አስተማረ = «ማእበል፣ ገሞ
 ራው» የሙያ ሙገሳ ስም ነው (ቅኔውን የሚያገርፍ ማለት ነው
 ወይም እሳት የሆነ) = እስከዚህ የተወሳወሩ በቅኔ ሊቃውንት በኩል
 ስለቅኔ አመጣጥ የሚተረክው ነው = በሌሎች የቅኔ ሊቃውንት
 በኩል ደግሞ እንደ ሚከተለው ይተረካል =

ደቀ እስጢፋ የተባለ ሊቅና ፈላስፋ በአኔ በእደ ማርያም ዘመን
 ወደ ዕርእ (ግሪክ) አገር ወርዶ ሰባት አይነት እውቀት ተምሮ መጣ =
 ከዚህ ውስጥ ሰባተኛው ቅኔ ስለሆነ በሊቃውንት ዘንድ ተወደ
 ትምህርት ሆኗል = ደቀ እስጢፋ የቅኔን ጥበብ ለአኔ እስክንድር
 (1470—1486) እንዲህም ለሀገሩ፣ ለመንከራ፣ ለብሁርና ለሌላው
 እስክንድር አስተማራቸው =

ደቀ እስጢፋ በጉሱ ገቢ ቤተኛ በመሆኑ ከገንብቲቱ ታማ 1
ታማኝ አሸከርም በዘደ ለገንብ ነገረበት ። እኔ እስከገድር አሸከር
እንደመከረው አንድ ተን ድንገት ሳይታሰብ ሄደ ከነበረበት ቢመ
ለስ ፡ ቤት ተዘግቶ ደቀ እስጢፋ ከእቲጊይቱ ጋር የፍልስፍናን ነገር
ሲጨዋውት ገንብ ሰግ ። ቤቱ ስለተዘጋበት ገንብ እውጭ ሆኖ እየደ
ከረ ፡ ደቀ እስጢፋም እውስጥ ሆኖ ፈርቶና ደንገጦ 1 ሁለቱ የግዚ
ተሉትን ትእዎች ተዛርፈዋል ይባላል ።

10 ሥላሴ
አለስክንድር (አፄ)

ምንት አገበረከ
ተንጽላ ገዳም አንተ ቤተ አንበሳ በዊላ ?
ኢትሰምዕኑ ጥሕረቶ በአፍላ ?
እስመ እምገቢየሰ ተጋንቶትከ ጠፍላ ፡
አንበሳ በገይሉ እምደገረ ጥላ
ገድግሰ ዘለከ ብዕዐ
ጽንሐ ለእሳት ከዊነከ ብርዐ

(የዚህ ቅኔ ትርጉሙ ከነህተታው በቁ. 286 ይገኛል ።)

11 ሥላሴ
ዘደቀ እስጢፋ

አጋግ ይቢ «ከመዝኑ ሞት መረር 1»
በጊዜ ረገዝ ሳሙኤል መምህር
ወሰራቱ ገግሥት አነ ደቀ እስጢፋ ሕሱር ፡
አንበሳ እስከገድር ፡
እንላ አንበሳ እንደ ትጥሕር
እምእርሳይከ ተገጠኔ ምድር ።

(ይህ የፋር ጊዜ ስላሴ ቅኔ ነው ፡ በሁጥሳ በገንደር ሊቃውንት ቅኔ በጉ
ባኤ ሳይገኝል የነበረው እይነት ትርጉሙ ከነህተታው በቁ. 197
ይገኛል ።)

እኔ እስከገድር በዚህ ጊዜ ደቀ እስጢፋ ከገንብቲቱ ጋር የነ
በረበትን እልፍኝ በእሳት እጋያት ። ደቀ እስጢፋ ግን ከነእቲጊይቱ
ከቃጠሉው ወጥቶ ፡ ወደ ጣና ባህር ገብቶ ፡ የሰረጸበትን ደሴት በም
ትህት ሰውር ተቀመጠ ። በታዋግም ደቀ እስጢፋ ብሉ በሰው
ግስጠራቱ ይነገራል ።

የገንብ አዝግሪ ስለገንብቲቱ መሰወር ሲያመሰግር ፡

«እጅሞን ተሰብራ ከመሀሉ
ደቃለች አሉ » ብሉ ዘመረ ይባላል ።

ደቀ እስጢፋ በጎዥም እገው ምድር ፡ በበለያ ምድር አካባቢ
የምትገኝ ቦታ ኖት የግሉም አሉ ።

ደቀ እስጢፋ ስለተባለው የቅኔ አባት ከአንድ የፋር ሊቅ
የግዚክተለው መድከስ ቅኔ ተደርሷል ።

12 መድከስ

ደቀ እስጢፋ ጻድቅ እመ እስከገድር
በመገፈስ ቅዱስ ነበበ ሐሳባት ነበይ ትእያተ
እምትእያቲህ ለያረድ እንበለ ያትርፍ አሐት ።
ወከመ ለይገደሩ ውስተ አፍላ
ለትእያቲህ ሐነጸ አቢያተ
ሰብዓ ወሰግኒተ ፤
ወጠፈረ እሉን አቢያተ እስከነ ይእዜ ኢተነሱት ።
ሐዊራሰ ወመገከራ ዘተጋብሉ ድርገተ
ዘምሰለ ብሐር ወእስከገድር አሉተጋብሉ መገከራተ

መገከራተኛ መተራ ወተመሰሉ መጥባሕት ፤
ለመጥባሕት እስሙ ልግዱ ከፈለ ጥሕድ አርባዕት ።

(ትርጉሙ በቁ. 226 ይገኛል)

ሊቁ በቅድሚያ የሚገልጠው በእኔ እስከገንደር ጊዜ ድረስ እስጢፋን ቅዱስን እንዳስተግረና ፣ ያስተግረውም ከያሬድ ቅድሆች እያይዞ እንደሆነ ፣ ሀገሩ መገከራ ፣ እስከገንደርና ብሁር የተባሉ የደቀ እስጢፋን ደቀ መዛሙርትም የያሬድን የደን ድርሰት በእራት ክፍል መድበው እንዳደራጁት ነው ።

ባጠቃላይ ሲታይ ግን ፣ የቅኔ ጥበብ ከተደጥ ሊቃውንት ወደ ያሬድ ከያሬድ ወደ የሀንስ ገብላዊ ሲወርድ ሲዋረድ በመጣው እንግድ ፣ ደቀ እስጢፋን በግል ስጦታው ከፍተኛነት መጠን ቅኔን ዘግቶ ፣ አቶሙ መልካም አደረገው ቢባል እንኳ ፣ የመጀመሪያው የቅኔ ደራሲ እሱም ደቀ እስጢፋን ነው ቢባል የሚታመን ታሪክ አይመስልም ። በጠቅላላ ሲባል የሚገባው ፣ ያሬድ የጀመረውን ቅኔ የሀንስ ገብላዊ ጨረሰው ፣ የሀንስ ገብላዊን ቅኔ ተዋነይ እንዲሁም ደቀ እስጢፋን ዘግቶ ፣ በሁዋላም የጎንደር ሊቃውንት በጉባኤ አጃጃሉት ግለት ይመስላል ።

በዚህ አይነት ካደገና ከደረጃ በሁዋላ ቅኔ በሰባት ቤት ተከፍሏል ። (እዚህ ላይ «ቤት» ግለት ወገን ወይም አይነት ነው) ። በባሉ የቅኔ ቤቶች ፣ ግለትም ቅኔ የተሰፋፋባቸው ቦታዎች የሚከተሉት ናቸው ። የታቦር (ላይንት ፣ ወሉ) ፣ የወረቃ (ላውንት ፣ ጎንደር) ፣ የአብዲቆም (ጥድላ ፣ ላስታ) ፣ የጎንደር (በደምድር) ፣ የጎንጅ ፣ የጥሸራ ፣ የጌጫ (ጎጃም) ።

ደሁን እንኳ ከእነዚህ ቤቶች ውስጥ በጣም የጎሉት የጥድላ ፣ የጎንደር ፣ የጎንጅ ፣ የጥሸራ ቅኔ ቤቶች ናቸው ። ሆኖም የቅኔ ስሩ እንድንው ፣ በየቦታው ስሩ አይለያይም ። እርግጥ ያገኛል የቅኔ መገንድ ጉላቱ ከቦታ ቦታ ሊለዋወጥ ይችላል ።

የቅኔ መስመር በሀረግ ይከፈላል ፣ ሀረግ በስንኝ ይከፈላል (ይመደባል) ። ቅኔው ደግሞ በሚዘዋወርበት የዚግ አይነት መሰረት ገእዝ ፣ እዝል ፣ አራራይ ቅኔ ተብሎ ይለያል ።

ጥናቶቹ የቅኔ አይነቶች ከሀረግና ከቤታቸው ቁጥር ጋር ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል ። የዘርዘራቸው ትደም ተከተለ በቅኔ ትምህርት ቤቶች ደረጃ በደረጃ በትምህርትነት በሚቀርቡበት ተርታ ነው ።

የቅኔው ስም

የሀረግና የቤቱ ልክ

	ሀረግ	ቤት
ገእዝ ጉባኤ ቃና	4	2
ዕዝል ጉባኤ ቃና	4	2
ዘአምላኪየ	5	3
ሚበዝጉ	8	3
ጥዚግ	9	5
ሥላሴ	11	6
ዘይእዜ	11	5
አጭር ዘይእዜ	4	2
ግህልክ	7	3
መድከስ	18	8
ኩልክሙ (መድከስ)	20	9
ገእዝ ኩብር ይእቲ	8	4
ዕዝል ኩብር ይእቲ	8	4
ገእዝ እጣን ጥገር	18	7
ዕዝል እጣን ጥገር	18	11
ሐዋርያቲሁ ከበበ	4	2
ሕንጺሃ	3	2

ድምር 160 ሀረጎች 78 ቤቶች =

የቅኔ ቤቶች ጠቅላላ ድምር 78 ነው ። እላይ ከተዘረዘሩት በተጨማሪ ባለቦስት ቤት አጭር ጥዚግ ፣ ባለ ሁለት ቤት አጭር ጥዚግ ፣ እንዲሁም ባለ ሁለት ቤት አጭር ኩልክሙ አሉ ። ቢኖሩም ፣ ከላይ በተጠቀሱት መደቦች የቅኔ አይነቶች ይጠቃለላሉ እንኳ በተለይ አይቆጠሩም ። (በለቅኔያቱ ስምና አግባብ በመፅሀፈ ቅኔ (ዝክረ ሊቃውንት) ከገፅ 17—24 የተገፈፈውን ይመለከታል)

የትኔ ጥንኛ መሰረቱ የሰዎች ወርት ምሳሌ ነው። የሰዎች ወርት አውራ መንገዶች የተወሰኑ ናቸው፤ በአውራ መንገዶቹ ውስጥ ግን ከሶስት መቶ በላይ የሚሆኑ ሰላች መንገዶች መኖራቸው የታወቀ ነው።

በትኔ ትምህርት ቤት ጀግራው ተግራ በጉት ገጥሞ ሲለግ መድ ይሰነብትና ጉባኤ ቃና ይቀጥራል (ይደርሳል)፤ ሰዎን ከወርት ምሳሌን ከምስጢር ያጋጥጣል። ሆኖም የትኔውን ዜግ (የሀረግና የስንግልክ)፣ እንዲሁም ሰዋሰውን በተሉ አይጠነቅቅም። መምህሩ ያርመላታል ያስተካክሉለታል፤ ያን የታረመውን ደገም በትምህርት ከእርሱ ከፍ ያሉ ተግራዎች ያስቀጥሉታል (ያስጠኑታል)። መምህሩ የሚዘርቱለትን (ከልባቸው አንቅተው የሚያወርቁለትን) ቅኔ እየቀጠለ (እያሰላሰለ፣ እያጠና) ከሌሎቹ ተግራዎች ጋር ያስተያያል ያመዛዝናል። ጀግራው የመምህሩን ቅኔ እስመ ስሉ የራሱን ቅኔ ለመድረስ ይጥራል። በብዙ ጥረትም ጉባኤ ቃናን ይለያል (ያውቃል)። ምስጢሩን ዜግውን ጠንቅቆ ሲያውቅ፣ ከጉባኤ ቃና ወደ ዘላቃላኪያ ይሸጋገራል። ይህን በመሰለ ጥረት ከደረሻ ወደ ደረሻ እየተሸጋገረ ሲሰለጥን፣ እንደ ትምህርት ስጦታው፣ በዘጠኝ ወርም፣ በአመትም፣ በአመት ከመንፈቅም ክብር ይላቲን ከእግን ሞገር ጋር ይቀናል። ከሁለት አመት እስከ ሶስት አመት እስከሚጥላው ድረስ እውቀቱን ያጠናክራል።

ከዚህ በሁዋላ የትኔ አስተግራ መሆን የረለን እንደሆነ፣ ከመምህሩ ጉባኤ ሳይለይ ሌሎችን ተግራዎች እያስጠና ይቆያል። እያደር መምህሩ በሚዘርቱበት ጊዜ የመምህሩን ቅኔ ነጠቃ ይጀምራል፤ ግለትም መምህሩ በጀመሩት ቅኔ ላይ የራሱን እየተካ ቅኔያቸውን ይጥላል። ቢቀናውም ባይቀናውም መገሰሉን (መርከሩን) አይተውም።

ነጠቃ፣ ባለቅኔው ገና አንድ ቤት ሲመታ፣ የትኔውን የምስጢር ፈለገ ተከትሎ የሚቀጥለውን እንዲን ቤት ወይም ሁለቱን ቤት ከራስ በመተካት ቅኔውን መሙላት ነው። ሆኖም፣ እነሆ አጣ

ውን በነጠቃ የሚናገረው ሞከሪ ብዙ ሲሆን፣ የባለ ቅኔው የልቡን የሚነገረው ከስንት እንዲ ነው። ለምሳሌ ያህል የደብረ ወርት ግርያም (ጎጃም) ባለቅኔ መጋቢ አይኖህ

«እስከነ ይቤ እጽፍክ ዘበእምሳለ ርገብ ፈነውኩ»

በግለት የሞዚግ ቅኔያቸውን ሶስተኛ ቤት ሲናገሩ፣ የጎንጅ የትኔ መምህር ቄሰገበዝ ካሳ

«አይቱኑ ባቢሉን አያሪኮ
ወአይቱኑ ሳንሌል ተህውኩ?»

ብሎ በመናገር ሁለቱን ቤቶች ከባለ ቅኔው መንጠቃቸው ይጠቀሳል፤ ሙሉው ቅኔ ከነትርጉሙ በቁ. 296 ይገኛል።

ትኔው ሙልካም ሲሆን ለነጠቃ ያመረቃል፤ ምስጢረ ቤስ ሲሆን ነጣቂን አያነመኝም። ለጥቂ ባለ ቅኔም ሲነጠቅ አይከፋውም። በዚህ አይነት በቤተ ክርስቲያን ውስጥም በትምህርት ቤትም ሁለት ሶስት አራትም ነጣቂዎች በአንድ ጊዜ በነጠቃው ተግባር ይራከቡበታል።

(ነጠቃ ስርቆት አይደለም። እንዳንድ ደካማ ባለቅኔ በሌላው ሰው ሰራ ለመመስገን፣ ከሚደነቁት ቅኔዎች በከፊል ወይም በሙሉ ይሰርቅና ይቀናል። ስርቆቱ የታወቀበት እንደሆነ፣ ሰሚዎቹ «ተብሉ-በሃል» ይሉና ያሳፍሩታል። ለምሳሌ የሞሽራውን የመምህር ተክሌን (የሞሽራ ተክሌን) ቅኔ እንዲ ደብተራ ስርቆ በትግራ አገር ሲቀኝ የሰሙት ደብተሮች «ትኔውስ ደረሰን፣ የኔታሳ (ተክሌ) ደህና ናቸው ወይ ነ?» አሉት ይባላል። የትኔ ስርቆት እንደ ገንዘብ ሌብነት የሚያስደብድብና የሚያስወነጀል ነበር። ለባጥቹ ባለቅኔዎች ግን እንደዚህ ካለው ነውር የነፁ ናቸው።)

ለእውው የትኔ መምህር ነጠቃው በቀናው ጊዜ በመምህሩ ትእዛዝ ቅኔ ተቀባዩ (ደምቃን ከፍ አድርጎ ቅኔ ለጉባኤው የሚያሰግው ተረኛ ተግሪ) እየቀጠለ በጎላ ደምቅ ቅኔውን ያነብላታል። እውው መምህር ከዚህ እያይዙ መምህሩ ግታ ግታ የሚዘርፏቸውን ቅኔዎች ግልበጣ ይጀምራል። (ግልበጣ የሌላውን ሰው ቅኔ ቢቀንም ምስጢሩንም አፍርሶ የራሱን ቅኔ መተካት ነው።

አብሃኛውን ጊዜ የግንባታው ቤት ብቻ ነው፤ ጥናው ገን የምስ ጢር ገለበጣ ነው።)

እጩው መምህር በዚህ ሁኔታ ጥቂት ከቆየ በሁዋላ ከመምህሩ ጋር ተራ ገብቶ በፈረቃ ለተማሪዎች ትኔ ይዘርፋል፤ የተዘረፈውን እየፈቃ ያስረዳል፤ ተማሪዎች የቆጠሩትን ትኔ ያስነግራል (ይሰ ግል)፤ ዘረፋውም ግስነገሩም በደረጃ ነው፤ ትኔውን ሁሉ በአንድ ጊዜ አይደለም። ለምሳሌ መጀመሪያ ከጉባኤ ቃና እስከ ጥዜማ እንዲዘርፍና እንዲያስነግር ከመምህሩ ይፈቀድለትና በዚህ ሂደት ሲያዘግም ይቆያል። ቀጥሎ እስከ እጣነ ጥገር ይዘርፋል፤ ያስነግ ራል።

ከዚህ በሁዋላ እጩው አስተማሪ ከመምህር ወደ መምህር እየተ ዛመተ የትኔን መንገዶች፣ የሰዋሰውን ጠባዮች ይቀጥላል። እን ዲህ እያለ ከአምስት እስከ ሰባት አመት፣ ከዚያም በላይ በእ ጩነት ይቆይና፤ በትኔ መምህርነት ይመረቃል። ግለትም መም ህሩ ይመርቁትና እንዲያስተምር ይፈቀድለታል።

ከተመረቀ በሁዋላ አምስት፣ አስርም፣ አስራ አምስትም ተማ ሪዎች ከመምህሩ ተሰጥተውት በአንድ ገጠር (አነስተኛ ቤተ ክርስ ቲያን) ወይም በደብር (ከፍ ያለ ቤተ ክርስቲያን) ወንበር ዘርግቶ ጉባኤ አስፍቶ ግስተማሩን ይቀጥላል። ብር ነቀል (አፍለኛ) ከመ ሆን አልፎ በመጥር ሲሆን ተማሪውን ያንጋጋዋል። አስተማ ሬው በመኖሪያ ቤቱ ዙሪያ ለተማሪዎቹ መኖሪያ የሚሆኑ ጎጆዎ ችን በትድግ ያሰርቱ ነው። ግስተማሩን የሚጀምረው። ተማሪው እየለመነ ምግቡን ያገኛል።

ተማሪው ሁሉ ለልመና ከየተሰማራበት ሲመለስ፤ ሰጥኝው (ተረኛው) ተማሪ ግለት ለአንድ ሳምንት እሳት ግንደድ ተራው የሆነው ተማሪ ከግህበር ቤት (ትምህርት ከሚሰጥበት ቤት) ይገባና ያጨበጥዋል። በዚህ ጊዜ ተማሪዎቹ ከየጎጆአቸው እየወጡ በግህበር ቤት ይሰበሰባሉ። ወዲያው የዘወትሩን ግህበራዊ ዕለት አድርሰው በትናንትናው ግታ ከመምህሩ የተዘረፉላቸውን ትኔዎችና እነሱም ለመምህሩ የነገሯቸውን ትኔያት ሲቀጣጥሉ ይቆያሉ።

መምህሩ ሲገቡ ተማሪው ሁሉ ግር ብሎ ይነሳል። መምህሩ በከፍተኛ የእንጨት አልጋ ላይ ተቀምጦ «ይገለጥልን» ይሉና አቡን ዘበሰማያትን ያስደግግሉ። ለጥቆ «ተቀበል፤ ባለተራ» ይላሉ። በዚህ ጊዜ ባለተራው (ግስ መቀበል ተራው የሆነው ተማሪ) ይቆምና በትናንቱ ካረፈበት አንስቶ አንድ ባንድ ያጠናውን ግስ በቃሉ ይወጣዋል (ያነበዋል)። መምህሩም ተረኛው ተማሪ ካነበበው ሌላ የገደፈውንም (ያላነበበውን) ተጨማሪ ግስ ያውርዳለታል። በዚህ አይነት ከነገው ክፍል ግስ ሲደርስ «በቃ» ይሉና ባለተራው ተቀምጦ ከጓደኞቹ ጋር እየተቀባበለ (እየተረዳዳ) ያጠናል።

ቀጥሎ ሶስት ተማሪዎች ተራ በተራ በመፈራረቅ ሶስት ጊዜ ወደላይና ወደታች (ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ) ፤ ደግሞ ከመጨ ረሻ ወደ መጀመሪያ) የግእዙን ቃላት ዝርዝር ከነፍቸው ሲዘልቁት ሌሎቹ ተማሪዎች በሀብረት አማርኛውን ይቀበላሉ (ይናገራሉ)። በመምህሩ የተዘረፈውን ትኔ ተማሪው ሁሉ በጓድ በጓዳ እየሆነ ንባ ቡን አፈታቱን ትንተናውን ከአጠናና ምስጢሩን ከተረዳ በሁዋላ የመምህሩ ዘረፋ ደረጃ በደረጃ (ከጉባኤ ቃና እስከ መድሰ) ይቀ ጥላል። ዘረፋው ሲፈፀም መምህሩ «የሰማነውን በየልቡናችን ያሳ ድርብን» ብለው አቡን ዘበሰማያትን ደግመውና እስኪጠመው፤ እሳ ቸውም ተማሪዎቹም ወደየቤታቸው ይሄዳሉ።

ይህን በመሰለ ሂደት ግሉ ከህ እስከ ጥ ድረስ እየተገለበሰ፤ ትኔ ውም ከጉባኤ ቃና እስከ እጣነ ጥገር ድረስ እየተዘረፈ ይጠናል። በየቀኑ ከአምስት ሰአት እስከ ዘጠኝ ሰአት ትኔ ነገራው ይካሄ ዳል፤ ትጠላውም ይቀጥላል። በየሳምንቱ አርብ ማታ የትኔ ዜማ ይመሃል። ትኔዎችም ለተማሪዎቹ እየታደሉ ትዳሚ ጠዋት በግህ በር ቤት ተማሪ ለተማሪ መሪና ተመሪ ሆነው ይቀጃቸዋል። ጀማ ማሪዎች በትምህርት ቤት ራሳቸው የደረሷቸውን ትኔዎች እንዲ ቀኙ መደረጉ በጉባኤ ፊት ቀርቦ ትኔ መናገርን ለማስለመድና ፍራ ትን ለማስወገድ ነው። ተመራቂ (እንዲቀኝ ከመምህሩ የተፈቀደ ለት) በቤተ ክርስቲያን ትኔውን ለግህበሩ እንዲፈቃ የሚገደድበት ጊዜ ይመጣል። በዚህ ጊዜ የጋለ ክርክር ይቀጥላል፤ መምህሩ ችግ ሩን በመፍታት ያስረዳሉ።

እንግዶች ተግራዎችን ኗሪዎች ተግራዎች ተቀብለው ፤ በየ ጎጆአቸው አሳርፈው በሽግግያ እግራቸውን አጥበው ምግብ መግበው፤ በራሳቸው መቻታ አስተኝተው፤ ሲያስተናግዷቸው ይሰነብቱና «ጎጆ»፤ «አይዎ» እያሉ በግናቸውም ነገር ያላምዷቸዋል ። እንግዶችም ከሰሙ በሁዋላ የራሳቸውን ጎጆ ይሰራሉ ።

የጥቅሶቹ ትርጓሜ ።

- 1 ብዙ እረኞች መጡና
ደንጊያይቱን ከውሃ ጉድጓድ
አፍ ግንሳት ተሳናቸው
ያለቆብ እስኪመጣ ድረስ ።
እንደርሱም (እንደዚሁም) ብዙ ነቢያት መጡና
ጥምቀት ግጥመት አልቻሉም
ታላቅ ጠባቂ (ክርስቶስ) እስኪመጣ ድረስ ።
- 2 የክርስቶስ አገር አዲስ ቤት
ፅድቅ/ እንግዳ የሚያድርባት ናት ፤
ገድታን (እውነተኛች) እርሷን ከወርቅ መረጡ ።
- 3 ከብልፅገና/ ፏፏቴ የንጉስን (የክርስቶስን) ጓር አጠጡ ፤
ከወንጌል/ ምንጭ እርሻውን አረኩ ።
- 4 በመለኮት ጨው አለምን አጣፈጡ
በሙሽራ ጫጉላ ቤት ሰላምን አርከፈከቱ ፤
ሀዋርያት የተረገሙ ጠላትን
ከህዝብ አስወገዱ ።
- 5 በቅድስናና በንፅህና አዳራሽ ስጋውን ገነባ
በሰረገላ ወደ ላይ መጠቀ
ከአለም የራቀ ክቡር ኤልያስ ።
- 6 ያልተዋረደ ያፈድ ተወረደ ፤
ለትኔዎቹ/ ልጆች ቤት አልሰራምና ።

- 7 በአስር አውታር መዝሙር እቀኛለው
የቸር ዘርአ ያለቆብ ገናናነቱን ፤ እንደ መምህር ያፈድ ።
- 8 ቃዋል ስለሉድ በወንድሙ ላይ ቀንቶ በደለ ።
ሶምሶን ሰውር የነገሩን ምስጢር ሰውር በደሊላ ተጠመደ
እርሷ ከራሱ ጠጉር ጋር ሀይሉን ላጫች ።
ተነስቶ ከሌቶች የሸሸ ምስጉን ነው ፤
ንጉሳችን ዘርአ ያለቆብን ይረዳው ዘንድ ።
- 9 ከተሰበረ በሁዋላ ሰውነታችን/ ገንቦን አጠናው
ሸክለኛው/ ክርስቶስ በአዲስ ጥምቀት ውሀ ።

የግዕዝ ቅኔያት ከነትርጓሜያቸው

1 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘአድግሱ (—ልእክ ብርጉ)

ባሕቲቶ ነቢረ እግዚአብሔር ፈርህ ፤
እምኢህልዎ ንዋዎ እስመ ዓለመ እንቅህ ።

ትርጉም

እግዚአብሔር ብቻውን መቀመጥን ፈራ ፤
ከአለመኖር/ እንቅልፍ አለምን እንቅቷልና (ቀስቅሷልና)

ምስጢር

ብቻውን መቀመጥ የፈራ ሰው ጓደኛውን (አቀግግጭን)
እንደሚሻ ሁሉ ፤ እግዚአብሔር ከብሩ በባህርቱ (ለብቻው ሆኖ)
እንዳይቀር ሰውንና የሚኖርበትን አለም ፈጠረ ይላሉ ባለቅኔው ።

2 ግእዝ ጉባኤ ቃና

መርቀሪዎስ አብ ይደልዎከ ፍሥሐ ፤
ሃይማኖት ወልድከ እምጣን ለፈረሰ በጽሐ ።

አባት/ መርቆሪዎስ ደስታ ይገባሃል፤
 ልጅህ/ ሃይማኖት ለፈረስ ደርዷልና

ምስጢር

አንድ ሰው ልጁ ለፈረስ ገልቢያ ሲደርስለት «ልጅህ ለፈረስ
 ደርሰህ ደስታ ይገባሃል» ይባላል = እንደዚህም የአባት ምሳሌ የሆነው
 ሰማኤል መርቆሪዎስ ከሞተ በሁዋላ ፈረሱ እየዘረ ሃይማኖትን
 አስተምሯል የሚባለውን በመግለጥ ባለትኔው ሃይማኖት ልጅህ
 ለፈረስ ደረሰ ብለው ተቀኝተዋል።

ታሪክ

መርቆሪዎስ ከክርስቲያኖች አባትና እናት ተወልዶ በርሜ ያደገ
 የመኮንን ልጅ መኮንን ነበር = ጥንታዊ ስሙ ፒሉፓዴር ሲሆን፤
 በሁዋላ መርቆሪዎስ ተብሏል = እርሱን የሾመው ንጉሥ ክርስቶስን
 ከዶ የሰው እጅ ስራ የሆነ ጣኦትን አምላኪ ስለሆነ፤ መርቆሪዎስን
 ለጣኦት እንዲንበረከክ አስገደደው = መርቆሪዎስ ግን ሲሾም የተሰጠውን
 የክብር ልብሱን ለንጉሱ አሸቀንጥሮ ጥሱ፤ እኔስ «ክርስቶስን
 ከጃ ለሰው ስራ ጣኦት አልሰግድም» አለ = ከዚህም የተነሳ
 የንጉሱ አሸከርኛ መርቆሪዎስን በልዩ ልዩ ግርፋትና እስራት አስቃዩት
 = የደሙም እንጥፍጣሬ እሳቱን እስኪያጠፋው ድረስ በብረት
 አልጋ ላይ አስተኝተው በበታኞ እሳት አንደዱበት = በመጨረሻም
 በሰይፍ አንገቱን ተቆርጦ በሰማእትነት ሞተ።

እርሱ ከሞተ በሁዋላ በሀይወቱ ሲገለገልበት የነበረው ፈረስ
 በሰራው ተተክቶ ሃይማኖት በሰብአዊ ልሳን ሰብኳ ይባላል (ሰንክ.
 ህፋር 25) = (ሰንክ. ግለት መሀረ ሰንክሳር ግለት ነው)።

— 3 —

3 ዘአምላኪየ

ንትወተ ዶርሆ መስቀል ደኅረ ዓለሙ አብጽሐ
 ንሐ ገጸ ዕውራን፤ ወኮነ ጽባሐ፤
 ወአፈ በሃማን አዕዋፍ በዘተክህሉ ሰብሐ።

ትርጉም

የዶር ጫሽት/ መስቀል አለምን ካዳረሰ በሁዋላ
 የአውራን ፊት/ጎህ ቀደደ፤ ንጋትም ሆነ፤
 የዲዳዎች/ ወርች አፍም በተቻለው አመሰገነ።

ምስጢር

ዶር ደጋግሞ ከራሽ በሁዋላ ጎህ ይቀዳል (የብርሃን ውጋጋንም
 ይቃያል)፤ ቀጥሎም ይነጋል፤ ወርችም ይንጫጫሉ = እንደዚህም
 ሁሉ የክርስቶስ መስቀል የአውሮችን አይን አበራ የዲዳዎችንም
 አፍ ፈታ፤ አለምንም ሁሉ አላነ ይላሉ ባለትኔው።

4 ሚበዝት

ከገባረ ሊየሱስ (መሆር)

ብውላን ወርት ጽድቃን
 ውስተ ቤተ ክብካብ ቦሉ ወአተፈ በፍሥሐ፤
 ለበዓል ክብካብ ወልድ አሰመ አንዝ አምጋ፤
 ንጥላንስ አዝማድ እለ አምጋ አልበሙ ኢተመነዩ ኪያሃ።

ትርጉም

የወርት ባለፀገች/ ጻድቃን
 ወደሰርግ ቤት ውስጥ በፍፁም ደስታ ገቡ፤

ለባለ ሰርጉ/ ክርስቶስ ስሙን ይዘዋል፤
ስሙን የሌላቸው ዘመዶች/ ሀጥላን ገን እርሷን (የሰርጉ ቤትን)
አልተጠጥሩም

ም ስ ጢ ር

ለባለ ሰርጉ (ለሙሽራ) ስሙን የያዙ ሰዎች ወደ ሰርጉ በደ
ስታ ሲገቡ ያልያዙት ገን ወደ ሰርጉ ቤት ለመግባት ቅር ይሰኛሉ ።
እንዲሁም በዚህ አለም መልካም ስራ የሰሩ ሰዎች ወደ መንግ
ስት ሰግያት በደስታ ይገባሉ ። መልካም ስራ ያልሰሩ ሀጢአተ
ኞች ገን ወደ መንግስት ሰግያት የመግባት ተስፋ የላቸውም በግ
ለት ባለቅኔው ስለ ፅድቅና ኩነኔ ያላቸውን እምነት ገልጠዋል ።

ታ ሪ ክ

ክርስቶስ ለልባዎች የድካማቸውን ዋጋ ፣ ለሰነድችም የሰንፍና
ቸውን ፍጻሌ ለመክፈል በግርግ መንግስት ዳግመኛ ይመጣል ። ይህን
አለም ከመኖር ወዳለመኖር ያሳልፈዋል ። ሙታንን ከመቃብር አንስቶ ፣
ነፍስንና ስጋን አዋህዶ የድቃንን በቀኝ ሀጥላንን በግራው ያቆማቸ
ዋል ። በስጋ ሀይወት ሳሉ በነ የሰሩትን የድቃን «ወደእኔ ኑ» ብሎ
ወደደስታ መንግስቱ ያገባቸውና ፣ ፈጣሪያቸውን እያጠገኑ ዘላለም
በደስታ ይኖራሉ ። በዚህ አለም ሳሉም ክፉ የሰሩትን ገን «ከእኔ
ወገዱ» ብሎ ወደዘላለም እሳት ቦታ ያገባቸውና በዚያው ይኖራሉ
ይባላል (ማቴ. 25 ፣ 31—46) ።

5 ዋ ዜ ማ

ዘወላደ ጊዮርጊስ (ጭህር)

የብሉት በየውሃታ

ዕፀ ደብረ ሲና በለስ እሙ እኩነ ጊዛሃ፤

እስመ ሞት ማገገጃ ተሠይመ ዲቤሃ

ፈዋሲተ ቁስሉ ለናሆም እንዝ ትሰመይ ለሊሃ ።

እንከስ ሞታ ለዕፅ ሄናክ ፈርሀ፤

ወደገገፀ አልያስ ብዙን ።

ት ር ት ም

የደብረ ሲና እንጩት በለስ

ጊዜዋ ባይሆን በየዋህነቷ ደረቀች፤

እርስዋ የናሆምን ቁስል ፈዋሽ ስትባል፤

ሞት/ መጥረቢያ (ምሳር) በላይዋ ተሹጋልና (ተሰንዝራልና) ።

እንግዲህም የእንጩትን ሞት ሄናክ ፈራ፤

አልያስም ብዙውን ደንገጠ ።

ም ስ ጢ ር

በመጥረቢያ (በምሳር) የተቆረጠች ዛፍ ያለጊዜዋ እንደምትደርት ፣
የሰጋ ሞት የተፈረደባት ቅድስት ግርያም በ64 ዘመንም ከዚህ
አለም በሞት ተለየች ። ደግሞ እንጩቲቱ ስትቆረጥ የግያድሩባት
ወርች ይበተናሉ ። ሄናክና አልያስም ገና ስላልሞቱ የሞተችው ግርያ
ምም ከመቃብር ተነስታ ወደ ነርሱ በግርጌ ሞትን ወደነርሱ ይዛባቸው
እንደሄደች አድርጎ የቅኔው ምስጢር ያመለክታል ። የናሆምን ቁስል
ፈዋሽ የተባለች ቅድስት ግርያም የሚድህኒት እንጩት ስትባል ራስ
ዋን ከሞት አላጻነችምና ግርያም ከሞተች ሄናክና አልያስም ሞት
እንዳለባቸው ቅኔው ያስገነዝባል ።

ታ ሪ ክ

ኢየሱስ በቢታንያ አድር በማለጻ ወደከተማ ተመለሰ ፤ ሲመ
ለስም በሙንገድ ተራብና ፍራን ለሙብላት ወደአንዲት በለስ ሄደ ፤
ገን ፍራን አላገኘባትም ፤ ስለዚህ «ዘላለም ፍሬ አይገኝብሽ»
ብሎ ረገማት ። በለሲቱም ወዲያውኑ ደረቀች (ማቴ. 21 ፣ 17—20) ።

ነቢይ ሙሴ በደብረ ሲናና በኮራብ ሙከካል በንቅን አስግርቶ
ባለ የእሳት ነበልባልና ልምላሚ በአንድ እንጩት ላይ ተዋህደው ፤
ነበልባሉ ልምላሚውን ሳያታጥሉ ልምላሚውም ነበልባሉን ሳያ
ጠፋው አይቷል ።

እንጨቱቲቱ የቅድስት ግርያም ምሳሌ በትሆን ፡ የእንጨ
ቲቱ ልምላሚ የግርያም ሰውነት (ድንግልናዋ) ነበላባሉም የመ
ለኩት ምሳሌዎች ናቸው ይባላል ። ልምላሚው ነበላባሉን እንዳላጠፋ
ወና ነበላባሉም ልምላሚውን እንዳላቃጠለው በሙለኩትና በትስብእት
ተዋህዶ ሙለዋወጥና ሙጠፋፋት እንደሌለ ይነገራል (ዘፀአ. 3:1-7)።

6 ዋዜማ

ዘላንታ ነባርቶ (ሙሉክ ብርገን)

ኢትፈቅድ ደብረ ፀሐይ
ሀገረ እጋዕዝት ዐይነ እንተ የሀይድ ሕንጻ
ያብርሁ ላቲ ፀሐየ ወወርገ ፤
እስሙ ፀሐየ ገብጽ ግርቆስ ወወርገ ነቢያት ምስሌሃ ፤
ወይቤ የሐንስ ነጻሪሃ
ዘከመሃ አርአኩ ጽርሐ ።

ትርጉም

ህንፃዋ የጌቶች
ሀገረ አይንን የግያንፀባርቅ ደብረ ፀሐይ
ያበሩላት ዘንድ ፀሐይንና ጨረቃን አትሻም ፤
የገብፅ ፀሐይ ግርቆስና የነቢያት ጨረቃ ከርሷ ጋር
ናቸውና ።
ተመልካቿ የሀንስም «እንደዚች
ያለ... አዳራሽን አላየሁም» አለ ።

ምስጢር

መንግስተ ሰማያት ፀሐይና ጨረቃ እንዲያበሩላት አትሻም
ፀሐይዋም ጨረቃዋም እግዚአብሄር ነውና ። ባለራእዩ የሀንስም
እንደዚች ያለች አዳራሽን አላየሁም ብሏል ። እንዲሁም በንጃም

ደብረ ፀሐይ የተባለች የግርቆስ ቤተ ክርስቲያን ህንፃዋ እዩኝ
እዩኝ ይላል ፤ ያንፀባርቃል ። የነቢያት ስእሎችም ተሰለጠባቃል ።
ይህችንም ደብር አፂ የሀንስ በንቦችዋት ጊዜ አከብረው አልተዋቃል።

ታሪክ

ወዲያኛቱ አለዋ ፀሐይ በቀን ፤ ጨረቃ በሌሊት እንደዚች አለዋ
እንዲያበሩላት አትሻም ። ፀሐይዋ አይጠልቅም ፤ ጨረቃዋም አይጨ
ልምም ፀሐይዋም ፤ ጨረቃዋም እርሱ ራሱ ፈጣሪዋ ነው ይባላል ።

አቡተለዋሊስ የሀንስም በራእዩ ስለርሷ ሲናገር ፤ ከውበቷ
ብዛት የተነሳ እንደዚች ያለች ቤተ መንግስት ከቶ አላየሁም
ብሏል ። ትዱስ ሊጥርበም ዘላለግደት ሙሆኗን ሲያስረዳ «በውስ
ጣቸው ፅድቅ የግያድርባቸው አዲስ ሰማይንና ምድርን ተስፋ እና
ደርጋለን» በማለት ተናገሯል (ራእ. 21: 1-27 ። 2 ሊጥ. 3:8-15) ።

7 ሥላሴ

ደብላው ሥጋ ገምራ
ሥላሴ አንደዱ ፍሕመ እሳት ፤
መፃቶሙኒ ሙብልዕ ከመ አይኩን ልሱሐ
፤ ወ ብእሲተ ሎጥ ረሰዩ ሶቢሃ ፤
ሥጋ ገምራ መግዝእ እስሙ በጎጠአት ሙብሐ ፤
ፍትሐ ጽድቅ ይግበሩ ከመ አሚሃ ።
ወበሱቦአ ትካት ዘገብሩ ዐመፃ ብዙን ፤
መፃቶሙ ግዩ አይፃ ፈልሐ ።

ትርጉም

የገምራ ስጋን ሊበሉ
ስላሴ የእሳት ፍምን አንደዱ ፤
ው አታቸው ሙብልም አልሚ እንዳይሆን

ያን ጊዜ የሉትን ግሰት ውጪ አደረጉ፤
 የጥፋት/ ዘህር (ፍረዳ) ስጋ በሀጢአት ሰብረዋል፤
 የእውነት ፍርድን እንደዚያው ጊዜ ያደርጉ ዘንድ ።
 ብዙ በደልን ባደረጉ በቀድሞ ሰዎች
 በቁጣቸው የጥፋት ውጪ ፈላ።

የ ሰ ጢ ር

ፍረዳ ያረዱ ሰዎች ስጋ ጠብሰው ሊበሉ እሳት ያንዳሉ ።
 ሰላሴያ ሰዶምና ጥፋትን ሊያጠፉ እሳትን አዘነው ። ወጥ እንዳ
 ያልጥ (አልግ እንዳይሆን) ውጪ እንዲወጡት ፤ ሰላሴያ ሙሉ
 ታቸው እንዳይዘነጋ የሉትን ግሰት የወጡ ሀውልት አደረጉ ።
 እንዲሁም ወጥ ሰሪዎች ምጥናቸው ይታወቅ ዘንድ በሰሪቸው
 እንደግጥነት ሰላሴያ (አብ ወልድ ሙንፈስ ትዳስ) አምላክን
 ታቸው እንዲታወቅ የፍርድ አድልዎ የለባቸውም ።

ከብት ተቀልቦ እንዲሰባ የሰዶምና የጥፋት ሰዎችም በሀጢ
 አት ልብ ደንዳናች ሆነዋል ። በወጥ ምጥን ጥንቃቄ ባላደረጉ ሴቶች
 ላይ የባለቤቶቻቸው ቁጣ እንዲበዛ ሰላሴያ በሰብአ ትካት (በቀድሞ
 ሰዎች) ላይ የጥፋት ውጥን አዘነውባቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታ ሪ ከ

የሰው ልጆች መባዛት በጀመሩ ጊዜ የአሙፅ ሰሪቸው እንደ
 ሙሉነቸው ሀብረ ተለም ልዩ ሆነና የእግዚአብሔር ልጆች (የአ
 ዳም ልጅ የሴት ልጆች) የሰውን ሴቶች ልጆች (የቃየልን ልጆች)
 ባዩ ጊዜ ሙሉክ ሙሉክዎቻን ወሰዱና ግሰቶች አደረጉ ። ቃየል
 በሴት ሙሉክ ውበት የተነሳ በግፍ ያረሰሰው የአቤል ደም ወደ
 እግዚአብሔር እየሙኸ ከሰላቸው ። ስለዚህ « በእንትርት ላይ ጆሮ
 ደግፍ » እንዲሉ በዝሙታቸው ሀጢአት ላይ የአቤል ደም ከሰ
 ተወያይ ፤ ሰብአ ትካት (የድሮ ሰዎች) ከገፅ ምድር እንዲ
 ጠፉ የጥፋት ንፍር ውሃ ከሰማይ ዘነበባቸው ፤ ከምድርም ፈላ
 ባቸው ። ከፃድቅ ፍህና ከቤተሰቦቹ በቀር ሁሉንም ደውሰላቸው ።

እንዲሁም የሰዶምና የጥፋት ሰዎች በደግሞ ትችትን ተቃኝ
 ተው ከተፈጥሮ ህግ ወጥተው ገብረ ሰዶም የግባለውን ዝሙት
 ከመፈፀም እንመለስ ሰላሉ እግዚአብሔር ተቀጣ ። የእብርሃምን የወ
 ንድሙን ልጅ ሉትን ብቻ ስለመልካም ሰራው በጉስጉሳ (በጉት
 ጎታ) አውጥቶ የሰዶምንና የጥፋትን ሰዎች ከሰማይ ባዘነበባቸው
 እሳት ሊቃጠላቸው ። ያን ጊዜም ቃጠሎውን ዙሪው እንዳያዩ ለሉ
 ጥና ለግሰት ከአምላክ የተሰጠውን ግስጦንታይ ጥሳ የሉት ግሰት
 ዘወር ብላ ሰላዮች ሀውልተ ኔው (የወጡ ሀውልት ፣ ትክል ድን
 ጋይ) ሆና በትቀር ሉጥ ከሁለት ሴቶች ልጆቹ ጋር ወጥቷል (ዘፍጥ.
 6 ፡ 1—22 ፤ 7 ፡ 1—23 ፤ 8 ፡ 1—22 ፤ 19 ፡ 1—38) ።

8 ሥላሴ

ዘብተ (ዕታቤ ሰገት)

ድንገል ግርማ

ለድንገልና ሊበከዩ፣

አመ ተወፈዩ ሞት መንገሥቱ እግዚአ ሕያውን ሥጋ
 ግላለት ትንግሌ እኮነ አገሪያ ።

ድንገል የፍታሐስ ትምህር ትንግሌ ጊዜ ሰገት ሞት በጽሓ
 እኮነ መጽሐፍ አያበው፣

ለዘጥተ ሰብአ ድንገልና

በከዩት ክልሉት አውራጎ ።

ትርጉም

ድንገል ግርማ

ለድንገልና ለላለቀሰችላት ፣

የሆኑትን ጌታ/ሰጋዩ ሞት/ መንገስተን በተቀበለ ጊዜ
 ግላቂያው (የአለም ፍገግ) ትንግሌ ያንጊዜ ነውና ።

የፍታሕ ድንገል ግን የሞት ሰላት በደረሰባት ጊዜ

ትንሳኤን ታስተምር ዘንድ መፅሀፍ አልፈቀደላትምና
ለሞተ ሰው ድንግልናዋ
ሁለት ወሮች አለቀሰችለት ።

ምስጢር

ክርስቶስ ወደዚህ አለም ዳግመኛ በግርማ ሲመጣና የአለምን
መንግስት ሲረከብ ወዲያውኑ የአለም ፍፃሜ ይሆናል ይባላል ። የክ
ርስቶስ ምሳሌ የሆነው የድንግል ማርያም ስጋም በሞተ ጊዜ ወዲያ
ውኑ የመንግስት ምሳሌ መነሳትን ሰላገኘ ፤ በድንግልና ኖራ
መሞቷ እንደ የፍታሄ ልጅ ቅድስት ማርያምን አላባዘናትም ። ድን
ግሊቱ የየፍታሄ ልጅ ግን በድንግልናዋ ሳለች ከተሰዋችና ከሞተች
በሁዋላ እንደቅድስት ማርያም በፍጥነት መነሳት ስለማትችል ፤ ለሞተ
ሰው እንደሚለቀስለት ሁሉ በድንግልናዋ ስለመሞቷ ሁለት ወር
በግልቀስ እዘነች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

የፍታሄ የእስራኤል መስፍን ነው ። ወደአሞናውያን ሲዘምት
በቅድሚያ የተቀበለውን እንዲሰዋለት ለእግዚአብሔር ተስሎ ነበር ።
ምክንያቱም ከዘመቻ ሲመለስ በፊት የሚቀበለው በግ ስለነበር ነው።
ድንግሊቱም ልጁ በቅድሚያ ከሚቀበለው ከበጉ ቀድሞ ተቀበለ
ችው ። ስለዚህ « ልጄ ሆይ! አሰናክልሽኝ!» አለና ምስጢሩን ገለ
ጠላት ። እርሱም « እንከያስ ለድንግልናዋ የማለቅስበት ጊዜ
ስጠኝ » ብላ ከመሰዋቷ በፊት ስለድንግልናዋ ከገደዋቿ ጋር
ሁለት ወር አልቅሳለች ። ከዚህ በሁዋላ ከልጁ ለእምላኩ አድልቶ
ልጁን ሰውቷታል ። ስለዚህ ነው ባለቅኔው ከድንግል ማርያም ጋር
እነፃፅረው የተቀኙላት (መላ.11 ፣ ማቴ.22፤ ለንክ.ነሃሴ 16) ።

9 ሥላሴ

ዘላድግሱ ጀገበረ (መልክ ብርሃን)

ዳዊት በአያድልዎ

ፍትሐ ሞት ፈትሐ ላዕለ ካልኡ ፤

ፍትሐ ሞት በርትዕ ዘፈትሐ እመ በላዕሌሁስ በጽሐ
ከመ ይሚጥ ፍትሐ ቃለ ጽድቁ ፍጹመ ነስሐ ፤

በደመ ፍጡራን ለርእስ አድልዎ አምጣነ ውእቱ ረስሐ ።
እምደመ አድልዎስ እንተ ነጽሐ
ይትወከፍ ሞተ በእጻም ዘፈትሐ
እደዊሁ በመስቀል ሰፍሐ ።

ትርጉም

ዳዊት ባለማድላት

የሞት ፍርድን በሌላው ላይ ፈረደ ፤

በእግባብ የፈረደው የሞት ፍርድ ግን በርሱ ላይ በደረሰ ጊዜ
የእውነቱ ቃል ፍርድን ይመልስ ዘንድ በፍፁም ተፀፀተ ፤
በፍጡርነት የም ለራስ ማድላት እርሱ (ዳዊት) አድጏልና።
ከማድላት ደም የነፃ (ክርስቶስ) ግን
በእጻም የፈረደበትን ሞት ይቀበል ዘንድ
እጆቹን በመስቀል ላይ ዘረጋ ።

ምስጢር

ነቢዩ ናታን የዳዊትን በደል በራ ለራሱ ለዳዊት በምሳሌ ቢነ
ገረው ፤ ገጠአተኛው ሌላ ሰው መስሉት « ይህስ ወገዝ (የክብት
መንጋ) ይነጻበት » ብሎ ፈርዶ ነበር ። በደለኛው ራሱ እንደሆነ በተ
ረጸ ጊዜ ግን ፤ ለራሱ አድልቶ ራሱን ለማገን ንስሃ የገባ ሲሆን
ክርስቶስ ግን ለራሱ ሳያጻላ በእጻም ላይ የፈረደውን የሞት ፍርድ
ራሱ መቀበሉን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

ለበ አምላክ የተባለው የእስራኤል ንጉስ ዳዊት ያመፁበትን የአጥንን ልጆች በጦር ሀይል እንዲያጠፋቸው የጦር አበጋዘን ኢየሱብን ከነሰራዊቱ ላከው ። ሀቀኛው አሽከሩ እርዮም አብር ዘመተ ። እነርሱ ከጠላቶቻቸው ጋር ተሰልፈው በጦር ሚኒ ሳሉ ዳዊት በቤተ መንግስቱ ነበር ። ወደግታ ጊዜ ከምንጣፋ (ከመኝታው) ተነስቶ በሰገነቱ ሲመላለስ ፣ እንዲት በጣም የተዋበች ሴት ገላዋን ስትታጠብ አየና አስመጥቶ ከርሷ ጋር ተኛ ። ይህችውም ሴት የታግኝ አሽከሩ የእርዮ ሚስት ቢርሳቢህ ናት ። በእደፍ ጥራቷ ስለተገናኛት ፀነሰችና ይህንኑ ለዳዊት ገለጠችለት ። ስለዚህ በአፈ ሃፀሙ አፍር ከባሏ ፀነሰች እንዲባልለት አስቦ እርዮን ከጦር ሚኒ አስመጣው ፣ አብላተና አጠጥቶ ከሚስቱ ጋር እንዲተኛ ፈቀደለት ። እርዮ ግን ምንጊዜም የእግዚአብሔር ሰው በመሆኑ «እነኢየሱብ በጦር ሚኒ ሰፍረው በሞት አፋፍ ላይ ሳሉ ፣ እኔ ከሚስቱ ጋር መደሰት አይገባኝም» ብሎ በቤተ መንግስቱ ከዘበኞቹ ጋር ሁለት ሌሊት አደረ ።

ዳዊት የእርዮን አለመታለል በምር ሰላወቀ ፣ የራሱን ነውረ ዝሙት በእርዮ ሞት ሲሸፍን ፈለገ ፣ ስለዚህ «እርዮን ባየለው ጦር ግምባር አሰልፈው ፣ ውጊያውም ቢፋፋም ትታችሁት ወደሁዋላ ሽሹ» የሚል የሞት ደብዳቤ በባለጉላዩ በእርዮ እጅ ወደኢየሱብ ላከ ፣ እርዮም እንደተባለው በበረታው ጦር ግንባር ተሰልፎ ሲዋጋ ትተውት ሸሹና «የእስራኤል አርበኞች ፣ ዛሬስ አለውትሯችሁ ምን ሆኖችሁ?» በማለት ብቻውን ተገድግዶ ሲዋጋ ሞቷል ።

ስለዚህ ዳዊት የፈፀመው ግፍ አምላክን ሰላስቆጣው ፣ ነቢዩ ናታን የገፋን አፈፃፀም ለዳዊት በምሳሌ ቢነግረው «በእኔ ግዛት ይህን ግፍ የፈፀመ ካለ የሞት ሞት ይሞታል» አለ ። በዚህ ጊዜ ነቢዩ «አንተው ራሱ ነህ ፣ ያሽከርህን የእርዮን ሚስት ቀምተህ ፣ በዚህ ላይ ደግሞ እርሱን በግፍ አስገደልኸው» አለው ። በአመፅ የተወለደው ህፃን ታመመ በዚህ ጊዜ ዳዊት ተፀፀተ ፈራ ፣ ደነገጠ ፣ ያመ ፣ ፀለየ ፣ በትቢያ ላይ ተኛ ፣ አለቀሰ ፣ ባለግሉቹም እንዲነሳና እህልና ውሃ እንዲቀምስ ቢግልጹት እንቢ አለ ።

ነቢዩ ናታንም ዳዊት ይቅርታን በንስሃ ከአምላኩ እንዳገኘና በእርዮም ላይ የፈፀመው የግፍ ግፍ የሁዋላ ሁዋላ በሚስተኛና በቤተ ሰበቹ ላይ እንደሚፈፀምበት ነገረው ።

ህፃኑንም አምላክ ቀሰፈውና ሞተ ። በዚህ ጊዜ ዳዊት ቁርጥ አውቆ ከትቢያው ላይ ተነሳ ፣ ልብሱን ለወጠ ፣ እህልና ውሃንም ቀመሰ (2 ሳሙ. 11—12) ።

አዳም አትብላ የተባለውን በለሰን በመብላት አምላካዊ ህገን ስላፈረሰ አምላክ በሞተ ስጋ ላይ ሞተ ነፍሱን ፈረደበት ። ስለዚህ ከገነት ወጥቶ ወደምድረ ፋይድ ወረደ ፣ በዚህም እዘን ፣ ተከዘ ፣ አለቀሰ ፣ በወንጀሉ ንስሃ ገባ መስዋእትንም አቀረበ ። የሰጋውን ሞት ሞተ ፣ በነፍሱም ሞት ወደሲኤል ወረደ ። አምላክም እዘንና ንስሃውን ተቀበለውና ፣ እርሱን ለማገንና ነፃ ለማውጣት ከትድስት ድንግል ማርያም ያለዘርእ በድንግልና ተፀንሶ በድንግልና ተወለደ ። በአዳም ፈንታ ፀዋትወ መከራን በፈቃዱ ተቀበለ ፣ በስጋው በመስቀል ተሰቅሎ ሞተ ። ይህን አለም ለማሳለፍና በህያዋንና በመታን ላይ ለመፍረድ ዳግመኛ በጌትነት ይመጣል ይባላል ።

10 ጥዜማ

ዘላቀ (መሪታ)

ጌጋይ ሐጸ ጌጋይ
ኢቀተለቶ ለሰምዖን እንዝ ትረገዝ ገቡ ፣
ሥጋ በሥጋ እስመ ሐረት ናሁ ።
ወዘኢያስቂርር ደመ ኪዳን ድንግል አትሁ ፣
በማይ ገፀበ አልባሲሁ ፣
ዘበሞቱ ለምውት ተነዝሁ ።

ትርጉም

የበደል ፍላጎት በደል
 ስምዕንን ንጉስ ስትወጋው አልገደለችውም ፤
 እነሆ ስጋ ለስጋ ሄዳለችና ።
 ደምን የማይፀየፍ የድንገል ቃል ኪዳን ወንድሙም ፤
 በሚች ሞት ጊዜ በደም የተረጨትን
 ልብሶቹን በውሀ አጠበ ።

ምስጢር

ስጋ ለስጋ የሄደች ፍላጎት የወጋችውን ሰው አትገድለውም ፤ እንደሁም በላኪ ሰብእ የሰው ስጋን በመብላቱ የፈፀማት በደል አላስኮ ነነችውም ። ደግሞ በፍላጎት የተነደፈው (የተወጋው) ሰው ልብሶቹ በደም ቢበከሉ ደምን የማይፀየፍ ወንድሙ በውሃ እንደሚያጥብሉት ሁሉ ፤ የግርያም ቃል ኪዳን የሰውን ደም በማፍሰስ የተመረዘውን የበላኢ ሰብእን አእምሮ ለድሀው ውሃን በማጠጣት ወደበጎ ምግባር መለሰው ። « ስጋ በስጋ » የተባለው ሀብረ ቃል የፍላጎቱን በስጋ ውስጥ ማለፍንና የሰው ስጋ መብላትን በደል ያስተባብራል ።

ታሪክ

ስምዕን የተባለ ሰው ነበር ። መንፈሱ በርኩስ መንፈስ ተለውጦ ሚስቱን ልጆቹን ፣ የቤቱንም የውጪውንም ሰባ ስምንት ሰዎች እስከመብላት ደረሰ ። ከእለታት በአንድ ተን አንድ በሽተኛ እርኩቱን ይዞ ሰላየው ውሃ ከርሱ ለመለመን ቸኮለ ። በተጋጠመው ጊዜ « ስለድንገል ግርያም ብለህ ከያዝከው አጠጣኝ » በማለት ተት ለብልቦ ለመነው ። በዚህ ጊዜ ቀድሞ ርኩስ መንፈስ ሳይቃረን ደህና ባለ ፣ የሚያውቀው ስሟ ተሰማውና ጥርኝ ውሃ ለበሽተኛው በእፍኑ አፈሰሰለት ። የበሽተኛው የእጁ ንቃታት ውሃውን መጠጠው ፤ በሽተኛውም በአንድ እፍኑ ያፈሰሰለትን ውሃ በምላሱ ቢልሰው ጉርሮውን እንጣጣው እንጂ ጥሙን አላረካውም ። ከዚህም በሁዋላ በላኢ ሰብእ በዋሻ ውስጥ ገብቶ ስንኳን የሰው ስጋና እህልና ውሃ ሳይቀ

ምስ ሞተ ። መላእክተ ፅልመትም ነፍሱን ወደሲኦል ሊያወርዷት ሲሉ ቅድስት ግርያም በተሰጣት ቃል ኪዳን መሰረት አምላክን ግለደች ። ስለዚህም የሰባ ስምንት ሰዎች ነፍሶችና እፍኝ ውሃ በግራፍ በቀኝ ሆነው በሚዛን ቢመዘኑ እፍኙ ውሃ አደፋ (በክብደቱ በለጠ) ።

ስለዚህ የሃጢአተኛው የበላኢ ሰብእ ነፍስ ለድንገል ግርያም በተሰጣት ቃል ኪዳን ምልጃ አማካይነት በእምነትና በምፅዋት ፣ በንስሃም ወደ ሲኦል ከመውረድ ድኖ ወደነነት እንደገባች በተለምዶ ግርያም ተፅፏል ። ከዚህም የተነሳ ባለቅኔው « ወዘኢያስቂርር ደመ ኪዳን ድንገል እጉሁ በማይ ገፀበ አልባሲሁ » ብለው ተቀኝተዋል ።

11 ዋዜማ

ዘግጥህ (ደብተራ)

አልሕምተ ጎል ኢያደንገፀ
 ዕገል እንበሳ ስኩብ በጎል እንበሳ ዘበዝተ ፤
 ወዘንተ እንበሳ አልሕምተ ኢፈርሁ ፤
 አኮኑ እምጥንት ወእመሠረት አቡሁ
 እንበሳ በሰማይ ለመደ እንበሳሁ
 ወእንበሳ ለመዱ ኪያሁ ።

ትርጉም

የበረት ላሞችን አላስደነገጠም
 በብዙ ኩባቶች በረት የተኛ የእንበሳ ልጅ ፤
 ላሞችም ይህን እንበሳ አልፈሩም ፤
 ከጥንትና ከመሰረት አባቱ / እንበሳ
 በሰማይ እንስሶችን ለምድልና
 እንስሶችም እርሱን ለምደዋልና ።

በቅርብ አብረው ያደጉ ጓደኛዎች በለተለግሙዱ አይፈጽሙም
አይተፋፈሩም ። እንዲሁም በእንስሳት ስም በሚጠሩ በኪሩቤል ላይ
የሚቀመጥ የእንበሳ ምሳሌ የሆነ የአምላክ ልጅ በእንስሶች በረት
ተወለደ ፤ አሁንም ላም በእስትንፋሳቸው (በትንፋሻቸው) አሟሟቱት ።
በበረትም ሲወለድ ከባህርይ አባቱ ከአብና ከዙፋኑ ተሸካሚዎች
ከኪሩቤል አልተለየም እየተባለ የሚተረከውን ቅኔው ያስረዳል ።

ታሪክ

እግለ እንበሳ (የእንበሳ ልጅ) የተባለ ክርስቶስ ነው ። እንበሳ
የተባሉ መንበሩን ተሸክመው የሚኖሩ አራቱ ኪሩቤል ናቸው ። ክር
ስቶስ በእንስሶች በረት በተወለደ ጊዜ አሁንም ላም በትንፋሻቸው
አሟሙቀውታል ። በሰማይ በአራቱ እንስሶች ላይ እንዳለ ሆኖ በበ
ረት እንበሶች እየተሟሟቀ የእረኞችንና የመላእክትን ምስጋና ተቀ
ብሏል (ኢ.ሳ. 1፡1—14፡16፡1—5፡18፡1—5፡11፡1—16) ።

12 ሥላሴ

ዘአድግሱ (መላእክ ብርሃን)

ውሉደ ዘረከቡ
በጊጢኦ ብእሲት ይቴከዙ ፤
ወዘረከቡ ብእሲት በጊጢኦ ውሉድ ይላሉ ፤
እስመ ባዕድ ፍና ብእሲት ወለወልድ ፍናሁ ።
እምትካዘ እሉሰ ለምጽ ሕሊናት ሎጥ ይንጽሑ
አዋልድ ለሎጥ ተራድኑሁ ፤
አምጣኑ አዋልድ በሰፊ አዋልዲሁ
ወበሰፊ አንስተ ኮናሁ ።

ልጆችን ያገኙ

ሚስትን በማጣት ያዘናሉ ፤

ሚስትን ያገኙ ደግሞ ልጅን በማጣት ያለቅሳሉ ፤

የሚስት መንገድና የልጅ መንገድ ልዩ ናቸውና ።

ግን የሎጥ አባቦች ከነዚህ ትካዜ/ለምዕ ይነፁ ዘንድ

ቤቶች ልጆቹ ሎጥን ተራዱት ፤

ቤቶች ልጆች በዚህ በኩል ልጆቹ ናቸውና

በዚያ በኩል ደግሞ ሚስቶቹ ሆነውታልና ።

ፖ ስ ጢ ር

ተሰማሚ ሚስቶችን ያገኙ ሰዎች ሲመክቱባቸውና ልጅ ሲያጡ
ያዘናሉ ። ልጅ የወለዱትም ሚስቶቻቸው ሳይሰማሟቸው ሲቀሩ
ይተከሳሉ ። ምክንያቱም የሚስትና የልጅ ሁኔታዎች በላልተባበሩ
ነው ። ሎጥ ግን ከሰዶምና ከገምራ ቃጠሎ ሸሸተ ከዋሻ ውስጥ
በተሸሸገ ጊዜ ልጆቹ በወይን ጠጅ አስከረውት ከነርሱ በመውለዱ
ሁለቱ ልጆቹ የልጅና የሚስትን እጦት (ችግር) እንዳቃለሉለት ባለ
ቅኔው ያስገነዝባሉ ።

ታሪክ

ሎጥ ከሰዶምና ገምራ ቃጠሎ አምልጦ በዋሻ ውስጥ ተቀምጦ
ሳለ ፤ ሁለቱ ቤቶች ልጆቹ በዚያው ቦታ ከአባታቸው በቀር ሌላ
ወንድ ሰው አለመኖሩንና ሌላ ወንድም ከሌለ እነርሱ ያለዘር መቅ
ረታቸውን አጤኑ ። ስለዚህም እርስ በርሳቸው አሳብ ለአሳብ ተለ
ዋወጡና በአባታቸው ላይ መከሩበት ፤ የሚያስከር የወይን ጠጅ
አጠጠትና ሁለት ጊዜ አሰከሩት ። ሰከር እንደተኖ ተገናኝቸውና
ሁለቱም ቤቶች ልጆቹ ከአባታቸው ወለዱ (ዘፍ. 19፡30—38) ።

13 ሥላሴ

ዘላድግሉ (- ሙሉክ ብርሃን)

አለፉን ዘላጥረዩ

በጎሣሠ መሥነትት ይጸምው ፡

ወዘላጥረዩ መሥነትት ለአጥርዮተ አድግ ተግሁ ፤

እስመ ባዕድ እምረባሐ አድግ ለመሥነትት ረባሐ ።

በቀጥታ ለተግሰ በቋጂ ለእመ አኮ ከግሁ

እሰ አጥረይዎ ይትፈሥሑ ፤

እስመ መሥነትት ጽድቅ ይከውን ግዕሰ ሥጋሁ

ወመሥነትት ይጸፀን ለሊሁ ።

ትርጉም

አህጉችን የገዙ

አትግላን በመፈለግ ይደክማሉ ፡

አትግላን የገዙ ሰዎች ደግሞ አህያን ለመግዛት ተጉ ፤

የአትግላ ጥቅም ከአህያ ጥቅም የተለየ ነውና ።

የጤቃሚ ተግሰ ጥቅም ገን እንደርሱ ባይሆን

የገዙት ይደሰታሉ ፤

የሰጋው ቀዳ የእውነት አትግላ ይሆናልና

አትግላውንም እሱ ራሱ ይሟልና (ይሸከማልና) ።

ምስጢር

አህያ ያለ አትግላ አትግላም ያለ አህያ ስለግይሆን ፡ ገበሬ
ዎች ሁለቱንም ለግጥሃት ይደክማሉ ። ሀዋርያው ተግሰ ገን የክ
ርስተሰን እምላክነት ሲመሰክር የትምህርቱ ተቃዋሚዎች ቀዳውን
ገፈው አትግላ አወጡ ። በአትግላውም ውስጥ አሸዋ ሞልተው

አሸከመውታል ። ስለዚህ ተግሰ የአህያቸውንና የአትግላን እገልግ
ሎት ስለፈፀመ በሁለት በኩል ጠቃሚነት አለው ግለት በትኔው
ተመስጥሯል ።

ታሪክ

ከሀዋርያት አንዱ የሀንደኬው ተግሰ ነው ። በሀንድ ወንጌ
ልን ስለክርስቶስ ሲሰብክ ክርስቶስን ያልተቀበሉት ካጆች ቀዳውን
ከሰጋው ገፈው አትግላ አውጥተው በአትግላው ውስጥ አሸዋ
ሞልተው ያን አሸከመው አስቃይተውታል ፤ በሰጋውም ጨው
ነስገሰውበታል ይባላል ።

14 ዘይአዜ

ዘተክሌ (- ምህር ፡ ዘጥብረ)

ለምንት ወልድ እንተ ጸውዎ

ለነቢይ ኤልያስ ገበ ደብረ ታቦር ጽርሑ

እንዘ ወልድ የአምር

ከመ በደመና ይመጽእ አቡሁ

ለኮኑ ኤልያስ ለደመና ሰማይ ጸላሊሁ ።

እመ ደመናሰ መጽእ ምስለ ረዳሊሁ

ኤልያስ ጉየ እስመ የአምር ፍናሁ ።

እመ ደመናሰ መጽእ ምስለ ረዳሊሁ

ትርጉም

ወደደብረ ታቦር / አዳራሹ

ወልድ ነቢይ ኤልያስን ለምን ጠፈው ፤

አባቱ በደመና እንደሚመጣ እያወቀ ፤

ኤልያስ የሰማይ ደመና ጠላት ነውና ።

ደመና ግን ከረዳቱ ጋር በመጣ ጊዜ
ኤልያስ ሸሽ ፣ ብድራቱን ያውቃልና ።
ደመና ግን ከረዳቱ ጋር በመጣ ጊዜ

ምስጢር

አንድ ጋባዥ ሰው ተጋባዥን ባላጋራው ባለበት ቢጠራው ፣
የተጠራው ሰው ባላጋራውን ከሩት ሲያየው ይሸሻል ። እንዲሁም
ኤልያስ ሶስት አመት ከስድስት ወር ደመና ዝናብን እንዳያዘንብ
የከለከለ ሲሆን ፣ የደመና ጠላት ኤልያስ ወደ ደብረ ታቦር ከመጣ
በሁዋላ ፣ እግዚአብሄር አብ በደመና ሆኖ «ይህ ልጄ ነው ስሙት»
ባለ ጊዜ ደንግጦ ወደ ነበረበት ሄደል ። በሰዚህ ባለትኔው ኤል
ያስ የደመናን በቀል በማስታወስ ፈርቶ እንደሸሸ ቆጥረው ወልድ
ኤልያስን ወደ ደብረ ታቦር እንዲመጣ ሲጠራው ባልተገባም ነበር
ብለዋል ።

ታሪክ

ኢየሱስ ከሀዋርያት ሶስቱን ሊጥርስንና ያለቆብን ፣ የሀንሰ
ንም ይዞ ወደ ታቦር ተራራ አውጥቷቸው ባለ አርአያው በፈታቸው
ተለወጠ ፣ ፊቱም እንደ ፀሀይ አበራ ፣ ልብሱም እንደበሬዶ ነጭ
ሆነ ። ከነቢያትም ሁለቱ ሙሴና ኤልያስ እየተነጋገሩ መጡና ታዩ
አቸው ።

ሊጥርስ «ጌታ ሆይ በዚህ መኖር መልካም ነው ። ብተፈት
ድስ ሶስት ማደሪያ (ዳስ) አንዱን ለአንተ ፣ አንዱን ለሙሴ ፣ አን
ዱን ለኤልያስ እንስራ» ሲለው ወዲያውኑ ዳመና ጋረዳቸው ።
ወዲያውም «በርሱ ደስ የሚለኝና የምወደው ልጄ ይህ ነው ፣ እር
ሱንም ስሙት» የሚል ድምፅ ከዳመናው መጣ ። ደቀ መዛሙር
ቱም ሰምተው በፈታቸው ወደቱ ። ኢየሱስም ቀርቦ ሲዳስሳቸው
ተነሱና ከኢየሱስ ጋር ከተራራው ወረዱ ። ሙሴና ኤልያስ ግን ወደ
እየነበሩበት አለም ተመልሰዋል ይባላል (ማቴ. 17) ።

15 ዘይእዚ

ዘፈንቱ (መሪጌታ)

ኢዲሐ ተማስ ከናፍራህ
በማየ ተመትሮ ቄሪር ድገረ ተገፅበ እደሁ ፤
በከናፍራህ እስመ ተርእየ
ምሂር ቃለ ሃይማኖት ለእውሉስ ጸብኑ ።
ወእስይፍተ ፀር አብያጽ ተሣለቁ ላዕሌሁ ፤
እኮኑ አተወ እስከ አጽፋሪሁ
ውሳጤ ምትረት ጸብገ ጥዑመ ከናፍር ሥጋሁ ።
እኮኑ አተወ እስከ አጽፋሪሁ

ትርጉም

በቀዝቃዛ ውሃ/ መቆረጥ እጁን ከታጠቀ በሁዋላ
ተማስ ከንፈሮቹን አልጠረገም ፤
የሃይማኖት ቃልን ማስተማር/የእውሉስ ወጥ በከንፈሮቹ
ይታያልና
የጠላት ሰይፎች/ጓደኞችም በርሱ ላይ ተሳሳቁ
በጋውን ለከንፈሮቹ ባጣፈጠ በመቆረጥ /ወጥ ውስጥ ፣
እስከ ጥፍሮቹ ገብቷልና
እስከ ጥፍሮቹ ገብቷልና ።

ምስጢር

እጆቹን ታጥቦ የተመገበ ሰው በዝንጋታ ከንፈሩን ሳይጠርግ
ይቀርና ፣ ከከንፈሩና ከጣቱ ላይ ወጥ ሲታይበት ጓደኞቹ ይሳሳቱ
በታል ። «ወጡን እስከ ጣቱ ገብቶበታል» እያሉ ይዘባበቱበታል ።

እንዲሁም የክርስቶስን ትምህርት የሚቃወሙ ሰዎች በሰይፍች የክርስቶስ ምስክር የሆነ የቶማስን ከንፈሩን፤ እጆቹንና እግሮቹን በመቆረጥ አስቃዩት ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

በ325 አ. ም. አርቶስን ለማወግ በኒቅያ ከተሰበሰቡት ከሶስት መቶ አስራ ስምንት ሊቃውንት አንዱ የመርአስ ሌሊስ ቆዳስ ቶማስ ነው ። ክርስቶስን በተቀበሉት ሰዎች ዘንድ የተወደደው ትምህርቱ ክርስቶስን ባልተቀበሉት ከሃዲዎች ዘንድ አስጠላው ። ከዚህም የተነሳ ስቃይ ሲበዛበት ክርስቶስን ከይ ለማለት እንደሚሰግድ የገመቱ ከሃዲዎች ሃያ ሁለት አመት እስረውቃል ። እያንዳንዱን ሰውነቱን በያመቱ በሰይፍ እንዲቆረጥ ወሰኑበት ። የእጆቹንና የእግሮቹን ጣቶች አፅቅ አፅቃቸውን ፤ ጀርዎቹንና ለፍንጫዎቹን ከንፈሮቹንም ተራ በተራ በያመቱ ቆረጡበት ፤ ጥርሶቹንና መንጋጋዎቹን አወለቁበት ።

ከዚህ ስቃይ በሁዋላ ተማሪዎቹ በቅርጫት ውስጥ አድርገው በእህቶቹ እየጫኑ ያጉዙት ጀመር ። የቶማስን አካላት በሰይፍ የቆረረጡ ሰዎች በእህቶቹም እየተጓዙ እንዳይጠቀም አስበው የእህቶቹንም አንገት አንገታቸውን ቆረጡበት ። እርሱም ተማሪዎቹ ቁራጮቹን የእህቶቹን አንገቶች በእየነበሩባቸው ጉምዶች እንዲገጣጥሟቸው እዘዛቸውና ቢያገጣጥሟቸው እህቶቹ ቀድሞ በሀይወት እንደነበሩ ሆነዋል ይባላል (ስንክ. ሀጻር 9) ።

16 ዘይእኪ

አመ ነገሡ ሰይፍ ሰብአ ገሊላ
መጸብሕ ቶማስ ዘእየገልቅ ዕጻሁ
ገብረቱ ፈጺሞ ተእኅዘ እደሁ ፤
እንዘ ይብል አመጽእ ትሩፋን አእዱጊሁ

ለእመ መዓር ወእቱ ንባብ አቶሁ
አምጣን አልቦ ፍጥረት ዘእይሰምዕ ዜናሁ ።
ለእመ መዓር ወእቱ ንባብ አቶሁ

ትርጉም

የገሊላ ሰው/ ሰይፍ በነገሰ ጊዜ
እዳው የማያልት ገበሬ / ቶማስ
ገብረቱን ጨርሶ እጁን ተያዘ ፤
የተሩ እህቶቹን አመጣለሁ ሲል
የአፍ ንግግር ማር (ጣፋጭ) ቢሆን
ወሬውን የማይሰማ ፍጥረት የለምና ።
የአፍ ንግግር ማር (ጣፋጭ) ቢሆን

ምስጢር

ለመሬቱ የሚከፍለው ግብር ያጣ ገበሬ እጁን ይያዛል ፤ ሌላ
ገብረት ከሌለው እህቶቹንም መያዣ አድርጎ እስኪሰጥ ድረስ ይገደዳል ። እንዲሁም የጠላት ሰይፍ በተመዘዘ ጊዜ የመርአስ አገር ሰማእት ቶማስ እግሩንም ፣ እጁንም ፣ ከንፈሩንም መቆረጡንና እህቶቹም ጭምር መቆረጣቸውን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

17 መወድስ

መኑ የአምር ዕለተ ሥቃዩ ?
ወመኑ የአምር ዘይመጽእ መከራሁ ?
እስመ ሕሊና ሰብእ ኮነ ሕሊና እንስሳት ዘበዝጉ ።
ምሳሌ ዝኒ ከመ ናእምር
ቃዩል አመ ተበቀሎ ለአቤል እጉሁ
እንዘ አቤል ቢተ መሳ
ኢያለመረ አቤል ምክረ ቃዩል ቀታሊሁ ።

አገሩን እንደ በዙሉ በግል አእምሮ ለሊሁ
አገሩን ሊያምግጥ እውነተኛ ቤላህር ዳላሊሁ =
ወለእው ነሐትት ገሕነ አምላክ አግልክት ከያሁ
ጠቢብ ወግእምር አልቦ ዘእንበሌሁ =

ትርጉም

የሰቃዩን ተን ግን ያውቃል ?
የሚመጣ መከራውን ግን ያውቃል ?
የሰው አሳብ የብዙ እንስሳት አሳብ ሆኗልና =
የዚህንም ምሳሌ እናውቅ ዘንድ
ቃላት ወንድሙ አቤልን በተበቀለ ጊዜ
አቤል የሙሴ ወገን ሲሆን
አቤል የገዳዩ ቃላትን ምክር አላወቀም =
አገሩም በሁሉ እርሱ ባለውቀት ሲሆን
አገሩ ከጠላት ቤላህር ወጥመድ አላመለጠም =
እኛም እርሱን የአግልክት አምላክን ብንመረምር
አጥቂና ብልሃተኛ ከርሱ በቀር የለም =

ምስጢር

ሰው ምንም ባለ አእምሮ ቢሆን የሚደርስበትን ነገር አያውቅም
በተፈጥሮውም ከእንስሳት የተለየ ሲሆን እንስሳዊ በራን
ይሰራል = ለዚህም ግስረጃ ቃላት ታናሽ ወንድሙ አቤልን በድንጋይ
ገደለ ገደለ ግን «ያልጠረጠረ ተመነጠረ» እንዲሉ የጥህ
በመሆኑ ቃላት ሊገድለው ግብን አላወቀም =

አገሩም ጠላት ሰይጣን ከከብሩ ሊያዋርደው ባለበ ጊዜ በበ
ለበ መብል አምላክነትን የሚያገኝ አሮሮሰሉ ሲነግረው በተፈጥሮ
እውቀቱ አስቦ ከውድቀት አላመለጠም = ለሰዚህ ባለትኔው ሰው
በራሱ የሚደርስበትን ነገር ሁሉ አስቀድሞ ግወት አለመቻሉን በት
ኒያቸው ምስጢር ያስገነዝባሉ =

ቃሪክ

አገሩን አምላኩ «አትብላ» ያለውን ባለበ በጃጥን መሪነት
በመብላቱ ባት ሀገን አፈረሰ ፣ በዚህም ምክንያት ተዋረደ ፣ ከገ
ነትም ወጣ = አገሩ በተፈጥሮ እውቀት ከውድቀት አላመለጠም
(ዘፍጥ. 3፡3—24፡14፡1—15) =

18 መወደስ

ዘጠረ መድን (አለቃ ፣ ዘላማ ሥላሴ)

በአፈ ዕጊያት ይሰባሉ አካለ መርፃጂ ፣
እስመ ለዕጊያት ዙሉም እርሳሉም እደደሁ
ትንግሌ ምትረት ያለምሩ እምነግረሁ እሳት ገቡ =
ወይቤ ሕግም በዙረ ሊሆን
ይገለ መርፃጂ እምሕይወት ጽርሐ ፣
ተመትሮ ቃለ ሊሆን
እኩዳ ጸሐፊ በውስተ ጽላት አእጋሪሁ =
ኢንክልሂ ከመ ገንብብ ለገብረ መርፃጂ ዜናሁ ፣
እኩዳ ሊይትፈጽግ አህጉረ እስራኤል ሥቃያቲሁ =
እመሰ ተጽሕፈ ሕግመ ዙሉ ሥጋሁ
ፃለም እምእያግመር ፣ ከመ ያለምር ልቡናሁ =

ትርጉም

የመርሐዊ ሰውነት በትሎች እፍ ይመስገናል ፣
ወገቡ/ እሳትን ከመጻሰስ የተነሳ መቆረጥ/ ትንሳሴን
ያውቅ ዘንድ
እጃቸን ለትሎች ሁሉ አሳይቷቸዋልና =
የሊሆን በኩር/ ሀግምም
«መሽራ ከሀይወት/ አሳራቹ ይውጣ» አለ ፣

መቀረጥ/የኢየሱስ ያልን

በእግር/ዕለቶች ዕጽልና ።

የገብረ መርአዊንም ዝና እንናገር ዘንድ እንችልም ፤

በኃዮቹ/የእስራኤል አገሮች አይደሉምና (አያልቅምና) ።

የሰጋው ሁሉ መከራ ቢገባ ግን

ለቡ ያውቅ ዘንድ አለም በሙሉ ባልቻለውም ነበር ።

ምስጢር

ከፍተኛ የፈጠራ ችሎታ ያለውን ሰው ስራ የተመለከቱ ሰዎች ባለሙያውን እንደሚያመሰግኑት የገብረ ክርስቶስም አካል በህመም ተያዘ ፤ እጆቹ ቆሰሉ ፤ ተቆራረጡ ፤ ጠቅላላ አካሉ ተላ ። ቆሰሉም እንደ እሳት ፈጀው ፤ አቃጠለው ። ትሉም በሰውነቱ ላይ ተርመሰመሰ ። «የእስራኤል ሀገር ሰፋት ቢሄዱት አያልቅም» ተብሎ እንደተነገረ የገብረ ክርስቶስም ስቃይ ተነግሮ አያልቅም ማለት በቅኔው ተገልጧል ።

19 መወደስ

ዘውብዘት (ተስጋኝነት ዘጠና)

ክፍለ ጊዮርጊስ ኮነ ክፍለ አርባዕቱ

እስመ ክልኤቱ እፍላግ ተረክቡ በገቢሁ ።

መጭትው ይገዝን ወልደ ነጉደጓድ እኩሁ ፤

ኤፌሶን አኮት ለሰማዕት ዕፃሁ ፤

ወምድረ ከነዓን ተካፈለ ፤

አምጣኔ አውረሰ ለሰምዕ ሰይፈ ነበልባል ወላጄሁ ።

ለሞትሂ አመ አብጽሐ ሰይፈ ነበልባል ደፍሁ

አገዙ ይትጋብኩ አክሊላተ ሰማይ አዝማጄሁ ፤

ወበሕግመ ሰይም ነድ ለእመ ገልቀ ሥጋሁ

ምሠርት አበ ነፍሱ ሐተተ ልቡናሁ ።

ትርጉም

የጊዮርጊስ ክፍል የአራት (ወንዞችን) ክፍል ሆነ

ሁለቱ ወንዞች በርሱ ዘንድ ተገኝተዋልና ።

ወንድሙ ወልደ ነጉደጓድም ያዘን ዘንድ ተገቢው ነው ፤

የሰማእት እጣው ኤፌሶን ነውና ፤

የከነአንን ምድርም ተካፈለ ፤

አባቱ/የነባልባል ሰይፍ ለሰማእት (ጊዮርጊስ)

አውርሶታልና ።

በሽታው/ የነበልባል ሰይፍም ለሞት ባደረሰው ጊዜ

የሰማይ አክሊሎች/ዘመዶቹ ይሰበሰቡ ዘንድ ጀመሩ ፤

በሰዶም ህማም/ እሳትም ሰጋው ቢያልቅ

የነፍስ አባቱ/ መጋዝ ልቡናውን መረመረ ።

ምስጢር

ከአራቱ ወንዞች (ጤግሮስ ግዮን ኤፌሶን ኤፍሬጥስ) ሁለቱ ጤግሮስና ግዮን ማርያ ወተት ናቸው ይባላል ። ጊዮርጊስም በሰማእትነት አንገቱን በተቆረጠ ጊዜ ማርያ ወተት ከአንገቱ ፈልቀዋል ይላሉ ።

ወልደ ነጉደጓድ የሆነ ገን በሰይፍ አልተቆረጠም ። በዳር ዘመን አባት ለልጁ ርስቱን እንደሚያወርሰው ቅዱስ ጊዮርጊስም አክሊል ያገኘው (የተቀዳጀው) በሰይፍ በመቆረጡ መሆኑን ቅኔው ያስረዳል ። ህመምተኛ ሰውም በሽታው ለሞት ባደረሰው ጊዜ ዘመዶቹ እንደሚሰበሰቡ ፤ ጊዮርጊስም በሰይፍ በተቆረጠ ጊዜ አክሊሎች ወርደውሰታል ። በሽተኛ ሰው ሰውነቱ በህማም ቢያልቅ እና ሲደክም የነፍስ አባቱ ቀርቦ በመስቀሉ እንደሚሰበሰቡ ፤ ጊዮርጊስም በመጋዝ ወተተርገና በእሳት መቃጠሉን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

አራት ታላላቅ ወንዞች ከአዲም (ከአዲን) ገነት ስር መንጥተው የተለያዩ ቦታዎችን ያጠጣሉ = አረሰን፣ ገዢ፣ ጭገርስ፣ ለፍራጥስ ይባላሉ = እነዚህ ወንዞች ረላገ ወይን፣ ረላገ ሀሊብ፣ ረላገ መላር፣ ረላገ ዘይት ናቸው ይባላል (ዘፍጥ. 2፡ 10-14) ።

ከነዚህ አብርሃም በአምላካዊ ጥሪ ከካራን ወተቶ የወረሰት ለገር ናት ፤ ከነዚህ ግለት፣ የወተትና የግር ለገር ግለት ነው ። ከዚህም የተነሳ « እንተ ታውገዝ ሀሊብ ወመፃረ (ወተትንና ግርን የግታረሰ ናት)» እየተባለ ይነገርላታል (ዘፍጥ. 12፡ 1-8) ።

ጊዮርጊስ የልጁና የፋርስ ተወላጅ ከሆኑት ከዋርንተስና ቲዋብ ስታ ተወልዶ ካደገ በሁዋላ የክርስቶስን ጻካ (ፍሊጋ) ተከተለ ፤ ከዚህም የተነሳ በቤሩት ለገር እያንገንጹ ሰው ለንግድ ልጁን ለዘንዶ ይገብር ስለነበር ጊዮርጊስ ዘንዶውን በጦር ወገቶ ገድሎ፣ የዘንዶው ገብር ልትሆን በዛፍ ላይ የወጣችውን ቤሩታዊትን አድኗታል ። ከዚህም አያይዞ በከሃዲዎች ነገስታት ፊት ክርስቶስን እየሰበከ፣ ሰባት አመት ሙሉ በአረመኔዎች ተሰቃይቷል ። ወገቡን ተቋቋመ ከብሪት በተሰራ በረ ውስጥ ለገብተው የእንክትት እንደከብት ለስሂደውታል፣ በእሳት እቃጥለውታል ። በመጋዝ መግ ዘውታል ፤ አካላቱንም በሰለት ለአስር ቆራርጠው ቆርጥረውን ደቆሰውና ጸቆት አድርገው በድድራስ ተራራ ላይ በነፋስ አዝርተውታል ። ከዚህ ስቃይ በሁዋላ በአምላካዊ ተአምር ሶስት ጊዜ እየጥተ ተነስቷል ። በአንዲት ሴት ቤት ግሰሪያውን በግንድ ብስ ውስጥ ለግብተው ከግንዱ ጋር ጠፍረው አስረው ቢያሳድሩት ደረቱን ግንድ በአምላካዊ ተአምር አለምልጥታል ። መቃብሩን በእገሩ ቢረገጠው በእግዚአብሔር ስም ሙትን አስነስቷል ። በመጨረሻው ለንጉሱን በሰ ይፍ ተቆርጦ ሊጥት ሲል በፀሎት ከሰግይ እሳት አዝንሶ ቢያስቃዩት የኖሩትን ነገስታት ከአጋያቸው በሁዋላ ለንጉሱን በሰይፍ ተቆርጦ ጥቷል ። በዚህ ጊዜ በሰባት አመት ስቃይ ልክ ሰባት የክብር ለክሊሎች ወርደውለታል ይባላል (ሰንክ. ሀፃር 7፣ ጥር 18 ፣ ሚያ ዝያ 23 ። ገድላ ጊዮርጊስ) ።

20 መወድስ

ዘይተባረከ ቲርቀስ (መሪጋታ)

መድኃኔ ግለም መገዝእ አመ ይጠባሕ ለንስርተ ሰግይ ለስጥጥ የዐውዱ ላዕሊሁ ፤ ለምጣነ ወሎ ያጸገብ ዘያስተረሥሕ ሥጋሁ ። ወመጠነ ይክል አረጋግጥ ኩናተ ሐራጂ አጥረየ ገቡሁ ፤ ባሕቱ ነጋድያን ቅሥፈታተ ሥጋ ወዐፅዎ ተካፈሉ ለነሳሁ ። ደመ ወልድሂ መገዝእ ላሕም አመ ተከፅዕ እፍአሁ ይጥሕሩ ላዕለ ደመ ከዋክብት እሊአሁ ። ባሕቱ ነፍሳት ገባለተ ሲእል ዘበዘጉ ይወፅኡ በጽባሕ ወሠርክ ይትረሥሁ ።

ትርጉም

ፍሪያ/ መድኃኔ አለም በታሪደ ጊዜ የሰግይ አምርች /ጅራርች በላዩ ይዘራሉ ፤ ደስ የሚያስኝ ስጋው ሁሉን ያጠግባልና ፣ የሚችለውንም ያህል ሽግግሌ / የወታደር ጦር ጎነን ገዛ ። ነገር ግን ነጋደዎች / የሰጋና የአጥንት ግርፋቶች ቶዳውን ተካፈሉ ። የበረ ፍሪያ / ወልድ ደምም በውጭ በረሰሰ ጊዜ ኮከቦች / ወገኖቹ በደሙ ላይ ይጮሃሉ ። የሲእል ገበረዎች / የበዙ ነፍሶች ግን «በጠዋት ይወጡና በምሽት ደስ ይሰኛሉ» ።

የፍሪያ ከብት በተጣለ ጊዜ አጥርቶ በላዩ ይዞራሉ ፤ ክርሱት ስም በአይሁድ እጅ በተያዘ ጊዜ ያጥርቶ ምሳሌዎች የሆኑ ጅራፎች በሰጋው ላይ ተጣሉ ። የፍሪያ ከብትንም ስጋ ተቀራግኞች (ተቃራኒዎች) እንደሚካፈሉ የተቀራግኞች ምሳሌ የሆነው የወታደር ጦር የክርስቶስን ጎን ወጋው ። ነጋዴዎችም የከብትን ቁርባት ገዝተው እንዲከፋፈሉ ጅራፎችም የክርስቶስን ቀኝ አባዛቱት ።

የፍሪያም ደም በፈሰሰበት ቦታ ላይ የታረደው ከብት ወገኖች ይጓጉራሉ ። እንዲሁም በከብቶች የተሠሩ ሰሉ የሰማይ ከዋከብትም የክርስቶስ ደም ሲፈስ ረገፈዋል በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አስመጥረዋል ።

በተወላግሪያ ገበሬዎች በጠዋት ወጥተው ጥሩ ምርት አምርተው ከቤታቸው ሲገቡ ደስ እንደሚሰኙ፣ በአዳም በደል ወደ ሲኦል የወረሩ ሰዎች ነፍሳትም በክርስቶስ ሞት ነፃነትን አግኝተው መደሰት መቻላቸውን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ ።

21 መወድስ

አይሁድ ፈትሑ በርእስ ፈታሒ በርእስ አርፎ ምድር ዝብጠተ ዝብጠተ አርፎ ምድር ጸላሊሁ ፤ እምነ አርፎ ብርት አምሳሌ አመ ይነሥእ ለሊሁ ይትገረር ጸላሊ ዘጸልእ አባሁ እስመ ይብልዋ ዘከማሁ ለአርፎ ዘብርት ዕቀቢ ሰኩናሁ ። ሊተወውቀሂ ከዋኔ ዐርብ ለዘየሐትት ኪያሁ ፤ እስመ ከመ መዓልት ኢያብርሀ ፀሐይ ዘላዕሌሁ ፤ ወኢንስምዮ ሌሊተ ነጸርያኒሁ ውስተ ገጸ ሰማይ ኢረከብነ እንዘ ከዋከብት ይትዋሀውሁ ።

እርሱ ከብረት እባብ አምሳያን ቢይዝ ፤ በምድር እባብ ራስ ላይ መመታትን (መቀጥቀጥን) በፈረደ በአምላክ ራስ የጠላቱ ምድር እባብን መመታት አይሁድ ፈረዱ ፤ እባቱን የጠላ ጠላት ያፍር ዘንድ የብረት እባብን እንደርሱ ተረከዙን ጠብቂ ብለዋታልና። የአርብ ሁኔታም እርሱን ለሚመረምር አልታወቀም ፤ በላዩ ያለ ፀሀይ እንደ ቀን አላበራምና ፤ ተመልካኞቹ ሌሊትን እንዳንለውም በሰማይ ፊት ኮከቦች ሲብለጩላቸው አላየንምና ።

ባለቅኔው « ስራ ለስራ እሾህ ላጣሪ » እንዲሉ አዳምና ሄዋንን በአባሳተች እባብ ላይ አምላክ በበትር መቀጥቀጥን ስለ ፈረደ ብድራት አይሁድም በልጁ በክርስቶስ ላይ እንደ እባብ በበትር መቀጥቀጥን ፈረዱበት ይላሉ ። ይህም የሆነው ክርስቶስ ሙሴ ስለእስራኤል ደህንነት የሰቀለው የብረት እባብ ምሳሌ ከመሆኑ የተነሳ ነው። ይህም « እባብን የአዳምን ተረከዝ እየጠበቅኸ ንደፈ » እንዳላት አይሁድም እግሮቹን በችንካር ቅንከሩት በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

አዳምና ሄዋን እፀ በለስን በባሉ ጊዜ ያሳተቻቸው እባብን ራስ በበትር እንዲቀጠቅጡና እርሷም እግራቸውን እንድትነድፍ ከአምላክ ተፈርዶባቸዋል ።

አዳምም ጠላቱ ሰይጣን ከከብሩ ሊያዋርደውና ተገዢው ሊያደርገው አስቦ በበለስ መብል አምላክነት የሚገኝለት አስመስሎ መሞቻውን ሲነገረው አምላክ « አትብላ » ያለውን በለስ በሄዋን መሪነት

በመብላት ሳት ፡ ሀገ እረረሰ ፡ በተፈጥሮ እውቀቱ ከውድቀት አላ
መለጠም ፡ በዚህ ምክንያት ተዋረደ ከገነት ወጣ ተብሎ ይነገራል
(ዘፍጥ. 3፡13—24 ፡ 14፡1—15) ።

ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለ እሳት አይሁድ እጆቹንና እግሮቹን
ከመሰቀሉ ጋር በጥንካሬነት ጠርቀው ሞትከረውታል ፡ ራሱንም በዘ
ንግ ፈንክተውታል ። ፀሀይ ከሰድስት እስከ ዘጠኝ ሰአት ዉል
ግል ፡ ከዋክብትም ረገፈዋል ፡ መታን ተነስተዋል ፡ ደንጋዮች ተፈ
ትተዋል ። ከመቃብር የተነሱት አምላክነቱን ለዘመዶቻቸው መስክ
ረዋል ይባላል (ሰንኮ. መጋቢት 27) ።

22 መወደስ

ዘገባ ሙስታል (ጭህር)

አጸገበሙ ተግስ መምህረ ቡራኪ
በክልሌ አእጋር ወበ ገምስቱ አጸብአሁ
ለገምሳ ምእት ሥቃያቲሁ ፡
ዘትክልት በሙሐዘ ደም ገለጻድ ገብሁ
ዕፅ ዘይት ሰብእኖሁ
ፍረሃ ምትረት እስመ ትሁብ በበጊዜሁ ።
ሰይፍሂ ዕፅ ክርካዕ ለእመ ጸገየ ናሁ
ለተግስ ሐዋርያ ወሀበ መዐዛሁ ፡
እስመ አይሁሊ ዘንተ እምነ እደሁ
መጥዕለ ምትረት ጽጌረዳ እስከነ የገልፍ እምኔሁ ።

ትርጉም

የቡራኪ መምህር / ተግስ
በሁለት እግሮቼና በእምስት ጣቶቼ
እምስት ሽህ ሰዎች / ስቃዮችን አጠገባቸው ፤

የደም ውሃ መፍጠሻ በሆነ በገለለድ ጎኑ የተተከለች
የዘይት እንጨት ሰውነቱ
ፍረጥ መቆረጥን በየጊዜው ትሰጣለችና ።
ሰይፍ የሎጂ እንጨትም አሁን ቢያብብ
ለተግስ ሀዋርያ ሽታውን ሰጠ ፤
የመቆረጥ ፅጌረዳ ወትት ክርሱ (ከተግስ ዘንድ)
እስኪያልፍ ድረስ ይህን (ሰይፍ ሎጂን) ከእጁ አይለይ
ምና ።

ምስጢር

ክርስቶስ እምስት ሽህ ሰዎችን በሁለት አሳና በእምስት እን
ጀራ እንዳጠገባቸው ሀዋርያው ተግስም በእጆቹና በእግሮቹ ስቃይ
ትን ተቀበለ ። በውሃ መፍሰሻ ዳር የተተከለች ተክልም በየጊዜው
እንደምታፈራ ተግስም በተቆረጠ ቁጥር ደሙ ፈሰለ ።

እንጨት ቢያብብ መላዛው ከሩት ይሸታል ፡ የአበባም ወትት
እስኪያልፍ ድረስ አበባው ከሚወዳት ሰዎች እጅ አይለይም ፤ እንደ
ዚህም ሁሉ ተግስም የስቃይ ዘመት እስኪያልፍ ድረስ በሰይፍ በመ
ቆረጥ እጁን አጣ ግለት በትኔው ተገልጧል ።

ታሪክ

ኢየሱስ ክርስቶስ በመጥምቱ የሀገሱ የተፈፀመበትን ሁሉ በሰግ
ጊዜ ፡ ብቻውን ወደምድረ በዳ በታንኳ በባህር ላይ ፈቀቅ አልፎ
ሀዝቡም በእግር ተከትሉት ፤ በዚህ ጊዜ ከታንኳው ወጥቶ ብዙ
ሀዝብ እየና አዘነላቸው ። በመሸም ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ ቀርበው
ሰለምገብ እጦት ሀዝቡን እንዲያሰናብቃቸው ኢየሱስን አሳሰቡት ።
ኢየሱስ ግን ለጊዜው በተግሪዎቹ ዘንድ የነበሩትን ሁለት አሳዎች
ንና እምስት እንጀራዎችን አበርክቶ እምስት ሽህ ሰዎችን አጥገ
ዒል ። እምስት ሽህ ሰዎች ከተመገቡ በሁዋላ እስራ ሁለት ቅርጫት
ትረፈዎችን ደቀ መዛሙርቱ እንስተዋል ይባላል (ማቴ. 14፡12—26) ።

ዘደባታ (አለቃ) : ዘተደባባ ግርግር

ገብረ መርዳዊ ሰገደ በጊዜ ሕግ

ለምሳሌ ዘመርት ድገረ ቆመ በትድግሁ ፤

እስመ እንዘ ልሕዘት ነዮሙ አጻብሊሁ

ዘእብን እግሩ ወዘብርት ሐቃሁ ፤

ወእብን ደፄ ሥጋሁ

ዘእንበለ እድ ተበትከ እምእድባረ ሊዮብ ከናፍሪሁ ።

ቅዱሳንሂ አገወ ሥጋ ሕዋሳቲሁ

እመ በፍናት ተራከቡ በበይናቲህሙ ይትለምጉ ፤

እስመ ለረቢ ትጉህ ሥጋ ዚአሁ

በሰዒመ እግር ያገብለ ይሁዳ ደፄ ሥጋሁ ።

ትርጉም

ገብረ መርዳዊ በሀገሙ ጊዜ

በፊቱ ከቆመ በሁዋላ ለወርት ምስል ሰገደ ፤

እጣተኛ ሸህላ ሲሆኑ

እግሩ የድንጋይ (ምስል) ነውና ፣ ወገቡም የብረት (ምስል) ነውና ፤

የሰጋ ሀገም /ድንጋይም

ከኢዮብ ተራሮች /ከንፈሮቹ ያለ እጅ ተፈንቅሏልና ።

የተመረጡ የሰጋ ወንድሞቹ /ሰውነቶቹም

በመንገድ በተገናኙ ጊዜ እርስ በራሳቸው እጅ ይነሳሳሉ ፤

ትጉ መምህር /ሰጋውን

የሰጋ በሽታ /ይሁዳ እግርን በመሳም ያስይዘዋልና ።

ናቡከደነጾር ለወርት ምስል እንደሰገደና « ራሱ የወርት ደረቱ የብር ፣ ወገቡ የናስ ፣ ጭንና ጭኑ የብረት የሆነ ምስልን ከተራራ የወረደ ድንጋይ ሲቀጠቅጠው » እንዳየ ገብረ ክርስቶስ ለወርት ምስል ሰገደ ግለትም ፣ ከሙሽሪ ቤቱ ወጥቶ ሲመንን በያዘው ደፄ ሰጋ አካሉ ሁሉ ተለጠ ፣ ፈራረሰ ፣ ተቆራረጠ ግለት ነው ።

በዚህም ላይ ይሁዳ እግሩን በመሳም ምልክትነት ክርስቶስን እንዳስያዘውና ድንገት በመንገድ የተገናኙ ሰዎች ሰላምታ እንደሚሰጣቸው የገብረ ክርስቶስ ሰውነት በደፄ የተለወጠና እግሩንም ደፄው ያሳበጠው ገና በጉዞ ላይ ሳለ ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ገብረ ክርስቶስ (ገብረ መርዳዊ) የቀስጥንጥንያ ንጉስ የቀዳሶች ስርዓት መርኬሃ ልጅ ነው ፤ ይሁን እንጂ ልጅ አጥተው ሲኖሩ በብዙ የምና ፀሎት ያገኙት ወላጆቹ የእግዚአብሄር ሰዎች ከመሆናቸው የተነሳ ልጃቸው ገብረ ክርስቶስ «ምንት ይበቁዎ ለሰብእ ለእመ ኩሉ ዓለመ ረብሐ ፤ ወነፍሶ ሀጉለ ። (ሰውን ምን ይጠቅመዋል አለምን ሁሉ ቢገዛና ነፍሱን ቢያጠፋ) » በሚለው በክርስቶስ ቃል ተመርቶ የአባቱን መንግስት እንደተደፍ ቆጠረው ፤ የክርስቶስንም መንግስት ሽቶ ክርስቶስን ለመከተል ቁርጥ አሳብ አደረገ ። ገብረ ክርስቶስ በዚህ ቁርጥ አሳብ ላይ ሳለ አባቱ ያለ ፈቃዱ አቻውን የርምን ንጉስ ልጅ አጋባው ። እርሱን መሸራው ገና ሙሽራይቱን ስርአተ ጋብቻ ያደርሱ ብለው ሚዚዎች እሚጉላ አገቧቸው ። በዚህ ጊዜ ከሙሽራይቱ ጋር ሳይተኛ የአለመንከንቱነትና የምናኔውን ነገር በመግለጥ ሙሽራይቱን በቃል ቢዳን አግላትና « እህቱ ሆይ እኔ ለሰማያዊው ሙሽራ አጭቅለሁ ፤ እንኛም ራስሽን ለርሱው አስገኝቶ» ብሎ እድምተኞቹ ሁሉ በውድ ትት እንደተኙ ፣ ራሷን ስጧትና ተሰናብቷት በሌሊት ከሜጉላ ቤት ወጥቶ መነሳ ።

በለዚህም ሙሽራይቱ «እኔን ለማን ትተወኛለሁ» እያለች ስታለቅስ አደረች ። ሲነጋም ሙሽራይቱ ብትጠየቅ «ራሴን ስምኝና ተሰናብቶኝ በሌሊት ወጥቶ ሄደ፤ የሄደበትን ግን አላወቅም» አለች ።

እርሱ ግን ከነጋዴዎች ጋር ባህር ተሻግሮ አንድ አመት ያህል ተጉዞ አርማንያ ደረሰ ። በዚያም አገር የቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን በለነበረች፤ በዚያች ቤተ ክርስቲያን ቅጥር ተጠግቶ ራሱን ከነጻያን አስቆጥሮ (እንደችግረኞች ሆኖ) በምና በፀሎት አምስት አመት ተቀመጠ ። ወላጆቹ ለነጻያን የሚጻፀውን ብዙ ገንዘብ አስይዘው ከላካቸው አምስት መቶ ፈላጊዎች ሁለቱ እርሱ ከነበረበት ቤተ ክርስቲያን ደርሰው ለነጻያን ሲመፀውቱ የወላጆቹን ገንዘብ አብሮ በመመፈቅ ራሱን ነጻይ በላደረገ ፈላጊዎች ሳያገኙት ተመልሰዋል ።

ከዚህ በሁዋላ ቅድስት ማርያም ለአንዱ ቄስ በህልም ታየችውና ያን በውጭ ወድቆ የሚኖረውን የእግዚአብሔርን ሰው ወደ ወ ስጥ አስገባው አለችው ። ካሁኑም ወደ ቤተ ክርስቲያን ወ ስጥ ካስገባው በሁዋላ በማርያም ስእል ስር «እየሰገደ፤ እመቤቱ ለምን ደብቄን ገለጥ ሽብኝ» ብሎ ሌሊት ወጥቶ ሄደና በወላጆቹ ደጃፍ ወድቆ ተጋድሎ ውን ቀጠለ ። አስራ አምስት አራት በዚያው ሲኖር ሰውነቱ በህግ ቆስሎ በለነበር እርሱ መሆኑን ያወቀው የለም ። በለዚህም የወላጆቹ አገልጋዮች «ይህን ክርፋታም ከዚህ ማን ባነሳልን ግማቱ ገደለን» በማለት ተራሮ እንዲሄድላቸው የምግብ እጣቢውን ያፈሱበትና አጥንቱን ይጥሉበት ጀመር ። ወሾቱም አጥንቱን ሲሉ በላዩ ላይ እየተናከሱ ይረፉረፉበት ነበር ።

በዚህ የተነሳ «ፈጣሪዬ ሆይ! በአባቴ ቤተሰቦች ፍጻሜ እንዳላበዛባቸው ነፍሴን ከስጋዬ ለይና ወደአንተ ጥራኝ» እያለ ይፀልይ ጀመር ። በለዚህም ከዚህ አለም በምት ተለየ ። በወሃል እጁ ተጨብጦ የተገኘው ፅሁፍ በኒብብ «እኔ የቱዎድስቶስና የመርኬዛልጅ ገብረ ክርስቶስ ነኝ» የሚል ስለሆነ ወላጆቹ በግንባራቸው እየተከሰከሱ አለቀሱለት ። በረከቱን የሚሹት ህዝቡም አስከሬኑን ወደ መቃብር አላስሄደው ብለው ነበር ። ብርሃንም በመቃብሩ ላይ እንደ ቀስተ ደመና ተተክለበት ይባላል (ሰንክ. ጥቅምት 14) ።

ናብከደነዖር በሌሊት ተኝቶ ሳለ ራሱ የወርቅ፣ ደረቱና አንገቱ የብር፣ አንድ እግሩ የሸክላ፣ አንድ እግሩ የብረት የሆነ ትልቅ ምስል በፊቱ ቆሞ እርሱ እርሱን ሲመለከተውና እርሱም እርሱን ሲመለከት፤ ታላቅ ድንጋይ ከረዥም ተራራ የሰው እጅ ሳይነካው ወርዶ ቀጥቅሞ ሲያጠፋውና ተመልሶ ተራራ ሲያህል ያንንም ነፋስ ሲያጠፋው በህልሙ አይቷል (ዳን. 2፡1—49) ።

ከዘመድ ተለይተውና ከእገር ወጥተው፣ ዳዋ ጥሰው፣ ጤዛ ልሰው፣ ድንጋይ ተንተርሰው፣ ሌጦ ለብሰው፣ የሌሊት ጭንቅና የአራዊትን ግርማ የፀሀይን ቃጠሎ ታግሰው፤ በዱርና በዋሻ የሚኖሩ ግሩግዎች ሰዎች ቅዱሳን ይባላሉ ። እነርሱም በመንገድ ሲገናኙ እንዲያው አይተላለፉም ። ንፈሳዊ ሰላምታን ተሰጣጥተውና አምላካቸውን እውስጣቸው ይሄዳሉ ። ቅዱሳን ማለት ልዩዎች፣ ምስጉናች፣ ንፁሆች ማለት ነው ።

ኢየሱስ በዚህ አለም ሰው ሆኖ ሲመላለስ አስራ ሁለት ተከታዮች ሰዎችን በቅድሚያ ሮጢል ። ከአስራ ሁለቱም አንዱ ይሁዳ ነው ። ኢየሱስ የማህበሩን ገንዘብ ያዥ እድርጎት ነበር። ማርያም እንተ እፍረት ኢየሱስን የከበረ ሽቶ በቀባቸው ጊዜ «አየ ጉድ! ምን ያህል ሽቶ አበላሽች! ብዙ ገንዘብ ያወጣ ነበር!» ብሎ ተቆረቆረ ። በለዚህም ኢየሱስን በአይሁድ ለማስያዝ በገንዘብ ተገዛ፤ እርሱ በተማሪ ደንብ እግሩን የሚሳመው ኢየሱስ መሆኑን ምልክት በማድረግ አሳልፎ ሰጣቸው (ማቴ. 26፡14—25) ።

24 መወድስ

ከገብረ ጳድት (መሪታ፡ ዘፍቼ ጊዮርጊስ)

ለእመ ሐተታ ሐተትነ፣ ጠበብተ ሐተታ
አልቦ በምድር ዘይትአመን እስከናሁ፤
እመ ኮነ ወልደ ወዘመደ ሥጋ ከማሁ
ወደቂቀ እም ለእመ ኮነ
ቃዩል አምጣነ ቀተሎ ለአቤል እጉሁ፤

አቤሌሎምኒ ለአምናን

ወቀዳማዊ ሶርሶር ለሰናከሬም አቡሁ ።

ለሰብእስ ዘይጌይሶ ዘኢተዘምደ ምስሌሁ፤

ኢላጦስ ዘኢተዘምደ እንዘይትራግራግ ላዕሌሁ

ለዝንቱ ምሳሌየ ወይን ከመ ይቅስሙ ፍሬሁ

አምጣን ለወልድ ናላዩ ዘሉ ተተልዎ አዝማዲሁ ።

ትርጉም

የምርምር ጥበቦች ምርምርን ብንመረምር

እስከ አሁን ድረስ በምድር የሚመታን የለም፤

ልጅም ቢሆን እንዲሁም የስጋ ዘመድ ቢሆን

የእናት ልጅም ቢሆን

ቃየል ወንድሙ አቤልን ገድሎታልና፤

አቤሌሎምም አምናንን ገድሎታልና

የቀደመ ሶርሶርም አባቱ ሰናከሬምን ገድሎታልና ።

ለሰውስ የሚሻለው ከርሱ ጋር ያልተዛመደው ነው፤

ያልተዛመደው ኢላጦስ በርሱ ላይ ሲራራ፤

የዚህ ምሳሌየ/ የወይን ፍሬን ይለቅሙ ዘንድ

ዘመዶቹ የሁሉ ጠባቂ ወልድን ገድለውታልና ።

ምስጢር

ልጅም ዘመድም፤ ወንድምም ቢሆን በዚህ አለም ላይ የሚ
ታመን የለም ። ይህንንም ለመረዳት ቃየል ታናሽ ወንድሙ አቤ
ልን ገድሎታል፤ አቤሌሎምም ወንድሙን አምናንን፤ ሶርሶርም
አባቱን ሰናከሬምን ገድለዋል ።

ባለቅኔው ከዘመድ ባእድ መብለጠንና ዘመድ አለመታመኑን
አመልክተው የማይዘመደው ኢላጦስ ሲራራለት የእናቱ የድንግል
ግርያም ወገኖች (ዘመዶች) አይሁድ ክርስቶስን ስቅለውታልና
ከዘመድ ባእድ ይሻላል ይላሉ ።

አቤልና ቃየል ከአዳምና ከሄቱን የተወለዱ ወንድማማቾች
ናቸው ። እግዚአብሄር የቃየል መስዋእት ባለመበጀቱ ሳይቀበል
ለት የአቤልን መስዋእት ስለበጀ ተቀበለለት ። ስለዚህም ቃየል
ተናደደ ።

በዘመናቸው ባእድ ሰዎች ስለሌሉ፤ የአቤልን መንትያ ቃየል፤
የቃየልን መንትያ አቤል እንዲያገቡ በአዳም ተወሰነ ። የቃየል
መንትያ መልክ መልካም ስትሆን የአቤል መንትያ መልክ ጥፋ
ነበረችና ቃየል በውሳኔው አልተስማማም፤ በጣም ተቆጣ፤ አቤል
ንም ተበቀለው ። «ወንድሜ አቤል፤ ፍውሃ ጠጥተን እንምጣ» በማ
ለት አታለለው ። እርሱ በቅድሚያ ጠጣና አቤል በሁዋላ ተጎንብሶ
ውሃ ሲጠጣ በድንጋይ መትቶ ገደለው (ዘፍጥ. 4፡3—15) ።

አቤሌሎምና አምናን በእናት አንድ ሳይሆኑ ከዳዊት የተወ
ለዱ ወንድማማቾች ናቸው ። አምናን አባቱ ዳዊት ከአቤሌሎም
እናት የወለዳትን እህቱን ትእማርን ባዝሙት መንፈስ ወደዳት፤
ከብረ ድንግልናዋንም ከማጥፋት ደረሰ ። በሁዋላ አቤሌሎም ተናደ
ደና የልቡን በልቡ አድርጎ፤ አምናንን የሚበቀልበትን አመቺ
ጊዜና ምክንያት ፈለገ ። ስለዚህም ለበጎች ጠጉር ሽለታ በአል
ድግስ ይገሰና አባቱ ዳዊት ከእነልጆቹ በግብዣው እንዲገኝለት
ጠየቀ፤ አባትየው ለግብዣው ፈቃደኛ ባለመሆኑ አምናን ከእነወ
ንድሞቹ በግብዣው እንዲገኝለት አቤሌሎም ከአባቱ አስፈቀደና
እርሱን ለመበቀል አመቺ ጊዜና ምክንያት አገኘ ። አምናን በወ
ይን ጠጅ ደስታ ሲዘናጋለት አቤሌሎም ከታዛዦቹ ጋር ተመላ
ጥሮ አስገደለውና ኮበለለ ።

የቀሩት ወንድሞቹ ሸሽተው ወደዳዊት ሄዱና ከአባታቸው
ጋር ለወንድማቸው አምናን አለቀሱለት ። ይልቁንም ዳዊት አም
ናን የበሽር ልጁ እንደመሆኑ መጠን እጅግ በጣም አዝና ነበር
(2 ሳሙ. 13፡1—39) ።

የአሰር ንጉስ ሰናክራም ወደእስራኤል ንጉስ ወደ ሀዝቅያስ ዘምቶ በሀዝቅያስ ዛተበት፡ ተመካበት፡ እስከ፡ እስከ ሙሉ ግማጥም አደረሰው። በእግዚአብሔር ስም፡ ላይ ተላገደ (ተቀጣጠበ፡ ተዘባበተ)። ሀዝቅያስም እዝማሚያውን አይቶ የሚያዋጣውን አስቦ ወደ እግዚአብሔር ቤት ገባ፡ ግን ለበሰ፤ ትቢያ ነሰሰ። የመ ፀለየ፡ በሀጢአቱና በሀዝቡ በደል ተፀፀተ። አምላኩም እዘ ነለት፡ ንስሃውንም ተቀበለው።

በለዚህም ሙሉአኩ ቅዱስ ሚካኤልን እንዲረዳው ላከለት። ሙሉአኩም የአሰር ንጉስ ሰናክራም ሀዝቅያስን በመር ሃይል ሊመታው በሰፈረበት ቦታ ሌሊቱን ሰራዊቱንና የመር መሪዎቹን አውድጋቸው አደረ። ንጉሱ ሰናክራም ከጥቂት ተከታዮቹ ጋር ተባብሮ እቤቱ እንደገባ፡ ሁለቱ ልጆቹ ሶርሶርና አድራግሌክ ሀብቱን ጥሎ ባደገሬውን (ባዶ እጁን) በመምጣቱ ተበቀሉት፤ በጣላቱ ቤት ገብቶ ሲሰገድ በዘነዘና ራስ ራሱን ብለው ገደሉት (2 ነገሱ. 18፡ 1-37፤ 19፡ 1-37)።

25 ዕዝል ጉባኤ ቃና

የአምር ተግስ በበዕለቱ ግዕድ ሳውል እናሐ ጣዕመ ጸብገ ምትረተ እንዘ በአንቱ ያርሐ።

ትርጉም

በየቀኑ የጳውሎስን ግእድ ተጠባባቂ ተግስ የወጥ ጣእም / መቆረጥን በአፍንጫው አሸትቶ ያውቃል።

ምስጢር

ገብረ በላ የወጡን ጣእም በአፍንጫው እያሸተተ እንደሚያውቅ፡ የክርስቶስን መንግስት ደጅ የሚጠና ተግስም አፍንጫውም ሳይቀር መላ አካሉን በሰይፍ ተቆራረጠ ይላሉ ባለቅኔው።

26 ግዕዝ ጉባኤ ቃና

ይበለነ ጽም ካህነ አሪት ሰባሐ ሀገረ ሰቆቃው ይእቲ ዐይነ ባሕታዊ ቴቱሐ።

ትርጉም

የአሪት / ምስጋና ካህን / ጽም የባህታዊ አይን / ቴቱሄ የልቅሶ አገር ናት አለን።

ምስጢር

ልቅሶ ተመልካች «ይች ሀገር የሙሾ ሀገር ናት» እንደሚል፡ የምስጋና ተባባሪ የሆነ ጽም የባህታዊያን አይን እንድታነባ (እንድታለቅስ) አደረገ በግለት ባለቅኔው አመስጥረዋል።

27 ዋዜማ

ዘገብረ ሙድገ (አለቃ)

አብርሃም አረከበ

አሐተ ምስጋራ እምድረ ከነዓን ጽርሕ ለከነዓን እንዘ ምጣኔሃ እስከ ዕዕ ነዋኝ፤ ደብረ ሊባናስ ባሕቱ ሕጽርተ አድግስ ኩቱሕ ምስጋራ አለጋር ኮነት ለሐንካስ የዋህ፤ ወምልአተ ለሕጺጽ ወርኅ።

ትርጉም

የከነዓን ልክ (መጠን) እስከረጅሙ እንጩት ድረስ ሲሆን አብርሃም ከከነዓን አካራሽ ምድር አንድ እርምጃን አላገኘም።

ነገር ገን በጭንጫ እድገስ የታጠረች ደብረ ሊባኖስ
ለእግረ አንካሳ የእግሮች መራመጃ ሆነች፤
ለጎደሉ ጨረቃም መመያን ሆነች።

ምስጢር

አብርሃም በከነአን ምድር ከደጁ አጠገብ ባለች አንድ ዛፍ ስር
ብቻ የተወሰነ ሲሆን ከዚች ሌላ አንድ መራመጃ ሰንኳን አላገ
ኘም ነበር። ደብረ ሊባኖስ ግን ከአለት በሚወርደው ውሃ እንካ
ሳዎችን አረታች፤ እውሮችንም አበራች፤ ለአንካሳም የእግር መራ
መጃ ሆነች በማለት ደብረ ሊባኖስ ከርሷ በፈለቀው ፀበል የአን
ካሶችን እግር ያረታች (ያቀናች) መሆኗን ለጎደለው ጨረቃ ምል
እት (መላት) ሆነች በማለት ደግሞ ደብረ ሊባኖስ የጠፋውን የእ
ውር አይን ማብራቷን ባለቅኔው ያስረዳሉ።

ታሪክ

አብርሃም ከወንድሙ ልጅ ከሉጥ ጋር በከነአን ምድር ሲኖር፤
የሁለቱም መንጋዎች በጣም በዙላቸው። የመንጋዎቻቸው መለግ
ሪያ ምድር ጠበባቸውና ተለያዩ። አብርሃም በመምረ የአድባር ዛፍ
ስር በቀትር ጊዜ ይቀመጥ ነበር።

የደብረ ሊባኖስ አበምኔት (የገዳም አባት፤ አስተዳዳሪ) የድቅ
ተክለ ሃይማኖት የአንካሶችን እግሮች በአምላካዊ ተለምር አርትተ
ዋል (አቅንተዋል) የእውሮችን አይኖችም አብርተዋል እየተባለ
በገድላቸው ተተርኳል።

28 መወደስ

ዘመናዊት (ዳስ ገበየሁ-አባት)

ግርያም ሥርጉት ፀምረ ተደንገሉ
ግርም ገዳም ገዳመ አንበሳ መፍርህ
ግርያም በግዕዝ ወላጲት በግዕ ቀይሕ

ለፀሐይ ሙጥለ ዚአሁ ግርያም ጽባሕ
ተቅዋሙ ዘካርያስ ግርያም
ጸዕዳ ብርሃን ዘበላዕሌኪ ያበርህ
ግርያም መስገቶሁ ለወልደ እሴይ መሲሕ
ገነተ ኤልያስ ግርያም ዘበውስቴትኪ ፍራ ገጽሕ
ግርያም ሐመር ሐመረ ቀዳግይ ናገ
ኢገብረ ሙስናኪ ልግደ አንስት ግዩ አይጎ።

ትርጉም

ገምጃ/ ደንግልናን የተሸለፉ ግርያም
የሚያስፈራ አንበሳ ጳር የሆነ ግርያም/ገዳም
ቀይ በገን የወለደ ግርያም/በገ
የፀሀይ መውጫ የሆነ ግርያም/ ገጋት (ምስራት)
ነጭ ብርሃን በላይ ላይ የሚያበራ
የዘካርያስ መቅረብ/ግርያም
የገነተ የእሴይ ልጅ መስገቶ/ ግርያም
ገፀህ/ ፍራ በውስጥ ስያለ የኤልያስ ገነተ /ግርያም
የተደመ ናህ መርከቡ የሆነ መርከብ/ግርያም፤
የጥፋት ውሃ/ የሴቶች ልግድ ጥፋት ሽን አላደረገም (አላ
ጠፋሽም።)

ምስጢር

ገምጃ በልዩ ልዩ ሀብረ ተለም እንደምታገጥ ትደስት ግር
ያም ስለቅድስናዋ በልዩ ልዩ ምስጋና ትመሰግናለች። ጫካ (ደን)
የሚያስፈራ አንበሳ መዋያ እንደሆነ ሁሉ ግርያምም የአንበሳ ምሳሌ
ክርስቶስ እናት ሆነች። በጊዜ ቀይ በገን እንደምትወልድ የሴት በገ
ምሳሌ የሆነች ግርያም የወንድ በገ ምሳሌ የሆነ ክርስቶስን ወለደች።
ፀሀይ በገጋት እንደሚወጣ የገጋት ምሳሌ ከሆነች ግርያምም

የፀሀይ ምሳሌ የሆነ ክርስቶስ ተገኘ ። በዘካርያስ መቅረዝ መብራት ይበራ እንደነበር ፣ የመብራት ምሳሌ የሆነ ክርስቶስም የዘካርያስ መቅረዝ ምሳሌ በሆነች ማርያም ግህፀን ተፀንሶ ተወለደ ።

የሳሌን ህመም ያስታገሰችለት የጻዊት መሰንቆ ምሳሌ የሆነች ማርያም ህይወትን አስገኘች ። በገነት ጥሩ ፍሬ እንደሚገኝ በማርያምም ንፅህና ተጠበቀ ። የጥፋት ውሃ የኖህን መርከብ እንዳላጠፋት ማርያምም የሴቶች ልማድ አላገኛትም ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ቅድስት ማርያም በጊዴዎን ግምጃ ትመሰላለች ። ጊዴዎንን ምድያምን ለመምታትና እስራኤልን ከምድያም እጅ ለማላቀቅ እምላክ መረጠው ፣ ስለዚህም በመልአክ ነገረው ። ጊዴዎንም ይህ ነገር በርሱ እንደሚፈፀም የሚያረጋግጥበትን ምልክት ለማግኘት ፈለገና እምላኩን ጠየቀ ። ይኸውም «ከተባዛተ የበግ ጠጉር የተሰራት ፀምር (ግምጃ) በአውድማ ላይ ልዘርጋና በመካከሏ የሰማይ ጠል ይውረድልኝ ፣ ዙሪያዋ ደረቅ ይሁንልኝ ፣ ሁለተኛም በዙሪያዋ ጠል ይውረድና መሃሏ ደረቅ ይሁን» በማለት ጠይቆ አሳቡ ተፈፅሞለታል ። በዚህም ምልክት ምድያምን በእምላካዊ ሀይል እንደሚመታና እስራኤልን ነፃ እንደሚደግፍው አውቋል ።

የጊዴዎን ፀምር የቅድስት ማርያም ምሳሌ ስትሆን ፣ ጠሉ የክርስቶስ ምሳሌ እንደሆነ መምህራን ይተረጉማሉ (መሳ. 5 ፡ 36—40) ።

ከዚህም ሌላ ማርያም በገዳም ስትመሰል ፣ ክርስቶስ በአንበሳ ይመሰላል ። ስለዚህም አዝራ «አንበሳ ተንሥእ እምገዳሙ ውእቱኬ ዋሕድ ውእቱ ። እንበሳ ከደኑ ተነሳ እርሱም ያው አንድ ነው» ብሏል ።

ነቢይ ዘካርያስ ሁለንተናዊ ወርቅ የሆነ መቅረዝን አይቷል ። የዘይት ማሰር በራሷ ላይ ሆኖ ሰባት መብራቶች ያበርባት ነበር ። መቅረዚቱ የማርያም ፣ መብራቱ የወልድ ምሳሌዎች ናቸው ተብሎ ይነገራል (ዘካ. 4 ፡ 1—3) ።

29 አጭር ኩልክሙ

ዘገባረ ጊዮርጊስ (መምህር)

ኢተመይጦ ቆፅ መንገስ ጸድቅ ኖሳ
እስከ ነትገ እምነ ምልአቱ ማየ ዐይን አይሳ ።

ትርጉም

የአይን ጥፋት/ ውሃ ከሙሳቱ እስከገደለ ድረስ
ቁራ ወደእውነተኛ ኖህ አልተመለሰም ።

ምስጢር

የጥፋት ውሃ እስከገደለ ድረስ ቁራ ወደ ኖህ እንዳልተመለሰ
የገብረ መንፈስ ቅዱስንም አይን ቁራ (እሞራ) አነቆረወና አፈሰሰው
በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

ታሪክ

ለቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ (አቦ) በእምላክ ፈቃድ ከግብፅ ወደ ኢትዮጵያ መጥተው መንፈሳዊ ተግባራቸውን ያካሄዱ ፃድቅ ናቸው ። በዝቅላ ገዳም በባህሩ ውስጥ ተዘቅዝቀው ሲፀልዩ ፣ መናፍስት ርኩሳን በልዩ ልዩ አመጣጥ እንደተፈታተኗቸው በገደላቸው ተፅፏል ። በጫካ ውስጥ ቆመው ሲፀልዩ አንድ ቁራ አይናቸውን መንገሱ ጠጣው ።

ይሁን እንጂ በፀሎት ሰአት መነቃነቅ ስለማይገባ በትእግስት ፀሎታቸውን ከጀመሩበት ቦታ መፈፀማቸው ይነገራል ። ራብና ጥም አልተቃወማቸውም ነብርትንና አንበሶትንም አሰማደዋቸዋል ይባላል ። ገብረ መንፈስ ቅዱስ ገድላቸውን ፈፅመው መጋቢት 5 ቀን አርፈዋል (ገደለ ገብረ መንፈስ ቅዱስ) ።

30 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ቆመ ጴጥሮስ ቅብዕ እንበሳ ፈሪህ ፡
እስመ ሥልሰ ክሕደ እስከነ ይነቁ ዶርህ ።

ትርጉም

የእንበሳ ቅቤ/ጴጥሮስ ፈርቶ ቆመ ፡
ዶሮ እስኪሞህ ድረስ ሶስት ጊዜ ክዷልና ።

ምስጢር

ሀዋርያው ጴጥሮስ ዶሮ ሳይሞህ ሶስት ጊዜ እንደ ካደ የላ ሞች ቅቤም የፋሲካ ዶሮ እስከሚታረድ ድረስ በሶስቱ የምግብ ሰአቶች (በቁርስ ፡ በምሳና በራት) ከወጥ ገብቶ አልቀረበም ። ጳጋ መኛም ባለቅኔው ስልስ በሚባለው ወጥ ቅቤ አለመጨመሩን ያመለክታል ።

ታሪክ

ሀዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስን ኢየሱስ ክርስቶስ «ዶሮ ከመሞሁ በፊት ሶስት ጊዜ ትክደኛለህ» ባለው መሰረት ክርስቶስ ሀሙስ ማታ ለእርብ አጥቢያ ተይዞ ሳለ አይሁድ ቢጠይቁት «አላወቀውም» እያለ ሶስት ጊዜ ክዷል ።

31 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ተክለ ሃይማኖት ይትፈሳሕ በተጠብሖ ተማስ ዶርህ ፤
ጎዲር እግር እስመ ለተክለእብ በጽሑ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት በተማስ/ ዶሮ መታረድ ደስ ይሰኛል ፤
እግር እግር ለተክለ ሃይማኖት ደርሶታልና ።

ምስጢር

በተሰራ ዶሮ ወጥ እግር እግር (የዶሮ ጭን) የደረሰው ልጅ ደስ እንደሚለው ተክለ ሃይማኖትም የፀሎት ቁመትን ከማብዛት የተነሳ አንድ እግራቸው በመሰበሩ እግሩ የተቆረጠ ተማስን መሰሉ ግለት ነው ።

ታሪክ

እቡነ ተክለ ሃይማኖት በደብረ ሊባኖስ ዋሻ ቆመው ሲፀልዩ ለፀሎት ከመቆም ብዛት የተነሳ አንድ እግራቸው እንደ እንጨት ተሰብሯል የሚል በገደላቸው ተፅኝቶ ። በለዚህ ባለቅኔው «ጎዲር እግር በጽሑ» ብለዋል ።

32 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ባሕታዊ ተመይጦ ገበ ተአምና ጸበለ ፤
እስመ እምደሁ ኢድጎነ ለእመ አብዝነ ቁጽለ ።

ትርጉም

ባህታዊ ጠበልን ወደመታመን ተመለስ ፤
ቅጠልን ቢያበዛ ከደዌው አልጻነምና ።

ምስጢር

በሽተኛ ሰው የቅጣ ቅጠል መድሀኒት ሲያደርግ ቀይቶ የማይደን መሆኑን ሲረዳ ጠበል ወደመጠመቅ እንደሚመለስ፣ ባህ ታዊም በምና በፀሎት ወራት ቅጠል እየበላ በእንባ እየታጠበ ሰንደ ይላሉ ባለቅኔው ።

33 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘተክሌ (መምህር፣ ዘጥሸራ)

ደመና ቢታቦር ለእመ እዝነመ ቃለ
ሙሴ እምድር እንበለ ጊዜሁ በቁለ ።

ትርጉም

ደመና በደብረ ታቦር ቃልን ቢያዘንብ
ሙሴ ከምድር ያለ ጊዜው በቀለ ።

ምስጢር

ደመና በምድር ላይ ዝናብ ሲያዘንብ ያለወቅቱ የሚበቅል ቡቃያ አለ፤ እንዲሁም ደመና በደብረ ታቦር «ይህ የባህርይ ልጄ ነው» የሚል የአብ ቃልን ቢያሰማ ሙቶ ከተቀበረ ብዙ ዘመን የሆነው ሙሴ በእካለ ነፍስ ወደ ደብረ ታቦር መጣ ይላሉ ባለ ቅኔው ።

34 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘተክሌ (መምህር፣ ዘጥሸራ)

ካህን ገብርኤል ይመስለን ቀለለ ፤
ላዕሌሃ ለሆኖ አምጣን አንደረ ቃለ ።

ትርጉም

ካህን/ገብርኤል ቀላል ይመስለናል ፤
ቃልን በወፍ ላይ አሳድሯልና ።

ምስጢር

አንዳንድ ቱስ አለአግባብ ሲገዝት «ቀላል ወረ ገዝት» ይባላል ። በዚህም አንፃር ቃል የተባለ እግዚአብሔር ወልድ የወፍ ምሳሌ በሆነች ቅድስት ግርያም ግህፅን እንዲፀነስ ቅዱስ ገብርኤል አበሰራት ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

35 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘለበበ (አለቃ፣ ዘሐመረ ናገ ገንደር)

እኮ ፍጡን ጊዮርጊስ እንተ ይጽሕፍ ወንጌለ ፤
በዋሕድ ዐምድ እስመ ውእቱ ወዐለ ።

ትርጉም

ወንጌልን የሚፅፍ ጊዮርጊስ ረግን እይደለም ፤
እርሱ በአንድ አምድ ውሏልና ።

ምስጢር

በአንድ አምድ ብቻ የሚውል ቱም ፀሀፊ እያረጥንም ዳተኛ ነው እንደሚባል ቅዱስ ጊዮርጊስም በአምድ መበለት (በመበለቷ ቤት ምስሶ) ታሰረ ። አምድ የተሰኘው ህብር ቃል ስምና ወርቁን አስተባብሯል ።

ትዳስ ጊዮርጊስ የታሰረበት ያንዲት መበለት ቤት ምስሉ በአምላካዊ ተአምራት ለምልግል ይባላል (ገደለ ጊዮርጊስ) »

36 ዋዜማ

አንስት ወላድያት

ለእመ ሐማ ይለዳ ዘይንእሱን አካለ

እምልማድ ዝንቱ ይደክማ ገይለ !

መርፍኢስ ወላድ ዘየዐብደ ገመለ

እንዘ ለሊሃ ትወልድ ኢያስምዐት ቃለ

ወመሰላ ዘትወልድ ፈትለ »

ትርጉም

ወላጆች ሴቶች

የሚያንሳቸው አካልን ይወልዱ ዘንድ ቢታመሙ

ከዚህ ልማድ የተነሳ በሀይል ይደክማሉ !

ወላድ/ወ/ሮፈ ግን የሚበልጣት ገመልን

እርሷ ስትወልድ ቃልን አላሰማችም !

ፈትልን የምትወልድም መሰላት »

ምስጢር

ወላጆች ሴቶች ልጅ ሲወልዱ ይደክማቸዋል ! የሀዋርያ ታዲያ ሰመርፈ ግን እርሷ ትንሽ ስትሆን ታላቁን ገመል እንደከር በተለምዶ አሾለከችው ይላሉ ባለትኔው »

ኢየሱስ የባለፀጎችን ለገንዘብ መስገብገብ ሲያስረዳ : « ባለፀጎ ወደ መንግስት ሰማይ ይገባል ከግለት ይልቅ ገመል በመርፈ ተዳዳ ይሾልካል ግለት ይቀላል » ብሏል » ይህንም ሀዋርያው ታዲያ ሰበት ግባር አሳይቷል ተብሎ ይተረካል (ማቴ. 19 : 16—25 ። ስንከ. ሀምሌ 2) »

37 ዋዜማ

ዘበመኝ (መሪታ)

ስምዖን አረጋዊ

እምነ ዙሎን አንስት መርዓት ዚአሁ አልዐለ !

ወ-እቱ እስመ እንበሌሃ ኢይተዕም እክለ !

ወገበ አፍኦ ኢትዓእ በጽርሐ ሥጋሁ መሐለ !

በጸውዖ ስማ ለእም ነሢኦ መስቀለ

ምስለ ዛቲ እስመ ቦኦ ቃለ »

ትርጉም

ሽማግሌ / ስምዖን

ከሴቶች ሁሉ የርሱ መሽራን ከፍ አደረገ (አበለጠ) !

እርሱ ያለርሷ እህልን አይቀምስምና !

ወደውጭም እንዳትወጣ በአዳራሽ ስጋው ግለ !

መስቀልን ይዞ የእናት ማርያምን ስም በመጥራት

ከርሷ ጋር ቃልን ገብቷልና »

ምስጢር

አንዳንድ ወንድ ሂሳብን ከመውደዱ የተነሳ ከሌሎች ሴቶች ያበልጣታል ! ያለርሷም ብቻውን እህል አይቀምስም ! ወደውጭ

እንዳትወጣ መስቀል ጨብጦ በማርያም ይምላል ። ይህንም ግድግዳ ረጉ የገቡት ቃል ኪዳን በመሃላ የሚፀና ስለሚመስለው ነው ።

በአንፃሩም ስምለን በላኢ ሰብእ እህልን ትቶ ሌሎችን ሰዎችና ሚስቱን በላ በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

38 ሥላሴ

ዘበሃብህ ወንድም (አለቃ)

ጉዩ ሐራውያ

በጸዳለ ዕንቁ እምእርአያሁ ፤

በጸዳለ ዕንቁ ደንግል ባሕቱ ሶበ ነጸረት አምሳለ

ተለወት እርአያ ዚላሃ አማነ ደንግል ።

ምኒልክኒ አውልዕ ደንገረ ተገዝመ በቋለ

ላዕለ ዕፀ ሕይወት ገበ ተተክለ ፤

እስመ በላዕለ ሥን ሥን በዘእሕመልመለ

ተገዚሞ ፈረየ አስካለ ።

ትርጉም

እሪያ በእንቁ

ብርሃን ከአምሳያው ሸሸ ፤

ነገር ግን ደንግል በእንቁ ብርሃን እምሳያን ባየች ጊዜ

እውነተኛ ደንግል እርአያን ተከተለች ።

በህይወት / እንጨትም ላይ ከተተክለ ዘንድ

ወይራ / ምኒልክ ከተቆረጠ በሁዋላ በቀለ ፤

በወብት ላይ ውበትን ከአለመለመ ዘንድ

ተቆርጦ ፍሬን አፍርቷልና ።

ምስጢር

እሪያ (ከርከር ፡ አሳማ) በጨለማ ሲሄድ የእንቁ ብርሃን የገዛ መልኩን ያሳየዋል ፤ ስለዚህ እርሱ ምን መጣብኝ ብሎ ከገዛ መልኩ ይሸሻል ። ቅድስት ማርያም ግን የእንቁ ምሳሌ በሆነ በእገዚአብሔር መንፈስ የተመሰለላትን ምሳሌና የተተነበየላትን ደንግልና በተግባር አፀደቀች ። ደግሞም ወይራ ከተቆረጠ በሁዋላ ከዘይት ጋር ሲዋሃድ እንደሚበቅልና ፍሬን እንደሚያፈራ ፤ እኔ ምኒልክም ከሞቱ በሁዋላ በጥምቀት ሲያሟ (ከርስትና ሲነሱ) አስካለ ማርያም የተባሉት ልጃቸውን ንግስት ዘውዲቱን በመንግስታቸው ተኩ ።

ወይራም በቅጠል ላይ ቅጠልን እንደሚያለመልም የእኔ ምኒልክ ወራሾች ልጅ አያሱና ንግስት ዘውዲቱ በተራ ገዙ በማለት ባለቅኔው ስለእኔ ምኒልክ ዘር መባረክ ያላቸውን አመለካከት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

የቀን ዋእየ ፀሀይ (የፀሀይ ቃጠሎ) በሚፀናበት አገር የሚኖሩ ሰዎች በቀን አይሰሩም ። ሌሊት በእንቁ ብርሃን እያዩ ይሰራሉ ። እንቁ በሌሊቱ ስለት በከፍተኛ ቦታ ላይ ተደርጎ ያበራል ። በዚህ ጊዜ መልክ ክፉ የሆነ እሪያ የገዛ መልኩን አያቶ ሌላ አውራ የመጣበት መስሎት ከራሱ እርአያ ይሸሻል ። ቅድስት ማርያም የእግዚአብሔር አብን ቃል በደንግልና ፀንሳ በደንግልና እንደምትወልደው ፤ በብዙ ሀብረ አምሳልና በብዙ ሀብረ ትንቢት በነቢያት እንደተነገረላት ለዚሁ ብቁ ሆና ተገኝታለች ይባላል ።

የውጭ ሰዎች ወይራውን ቆርጠው በዘይት እንጨት ፍልፍል ውስጥ ከዘይቱ ጋር አጣብቀው ያዳቅሱታል ። ስለዚህ ዘይቱ የወይራውን ጥናት ሲወርስ ወይራው የዘይቱን ጣእም ይወርሳል እየተባለ ይተረካል ።

እኔ ምኒልክ ንግስት ዘውዲቱን ወልደው አሳድገውና ድረው ከሞቱ በሁዋላ ንግስት ዘውዲቱ በኢትዮጵያ መንበረ መንግስት

ተተክተዋል። ታእካ ነገስት የተባለችውን የበኢታ ግርድምን ቤገ ክርስቲያን በአባታቸው ቤተ መንግስት አጠገብ አሰርተው የአባ ታቸውን አስከሬን (አፅም) በዚያው በክብር አሳርፈዋል። እርሳ ቸውም ሲሞቱ አስከሬናቸው በዚያው አርፏል።

39 ሥላሴ

ታሰምዕ ለእዝነ ዙሉ
 ፅንስት የፍ ድምፅ አለባን፤
 እስከነ ሕግግ ትረስዕ እምከርሣ ጊዜ ወሊዶታ ዕጻላ
 ከመትርከብ በሰሚዐ ዝንቁ ዕረፍተ ወግህለ።
 ርግብ ነጋሢ ሰሎሞን ባሕቱ በዘተረከቦታ ድንግለ
 እከምርሣ ሕግም እስመ ሰሰለ፤
 ጊዜ ወሊዶታ እምከርሥ ሕፃና ልዑለ
 ለጾታሃ አያስምዐት ቃለ።

ት ር ጉ ም

የፀነሰች ወፍ የድንጋዮች
 ድምፅን ለሁሉ ጆሮ ታሰማለች፤
 ከሆዷ ልጅን በመውለዷ ጊዜ ሀመጋን እስከትረሳ ድረስ
 ይህን በመስማት እረፍትንና ይቅርታን (ሰላምን) ታገኘ
 ዘንድ።
 ነገር ግን የነጋሽ ሰሎሞን ርግብ ድንግልን ሆና በመገኘቷ
 ምጥ ከሆዷ ተወግዷልና፤
 ከፍተኛ (የከበረ) ልጅዋን በመውለጃዋ ጊዜ
 ለወገኖችዋ ቃልን አሳሰማችም።

ም ስ ጢ ር

እንደ ግንደ ቆርቆሮ ያለች አንድ ወፍ አለች፤ ይህች ወፍ ፀንሳ
 በምትወልድበት ጊዜ የድንጋይ ድምፅ ስታሰማና ስትሰማ ሀመጋ

(ምጢ) ይቀልላታል ይባላል። ርግብ የተባለችው ቅድስት ግር
 ድም በድንግልና ፀንሳ በድንግልና ልጅዋ ክርስቶስን ስትወልድ እን
 ደሌሎቹ ወላድ ሴቶች ምጥ የሌለባትና የምጥ ቃልን ያለሰማች
 ተባት የሌላት ርግብ ሆነች ይላሉ ባለቅኔው።

ታ ሪ ከ

አንዲት አፈ ያሬድ የምትባልና ሶስት አይነት ድምፅ የም
 ታሰማ ወፍ አለች፤ በምጢ ጊዜ ኪል እንደምትል ስሰ ድንጋይ ያለ
 ድምፅን ለሌሎቹ ሁሉ ታሰማለች። በዚህ ጊዜ ምጢ ይቀልላትና
 በቶሎ ትወልዳለች። ሌሎችም በድምፁዋ ቶሎ ይወልዳሉ ይባላል።

40 ሥላሴ

ዘአብርህ (አፈ ገብረ እድ፤ ዘአክሱም)

አይባእ ቤተ መቅደስ
 ተከልአ ዕዕ በእበሳሁ፤
 አምጣነ በዕዕ አዳም መዋቲ እመንበረ ክብሩ ሰሰለ
 ወሕያው አምላክ አዳም ዲበ ዕዕ ተሰቅለ።
 ወአይምሰሎ ለእብን ገፋዒ ክበደ ጌጋዩ ቀሊለ
 ውስተ ቤተ መቅደስ እመ ተልዕለ፤
 አምጣነ የዋህ አቤል በእብን ተቀትለ
 ወበእብን ኤርምያስ ተሀጥለ።

ት ር ጉ ም

ቤተ መቅደስ እንዳይገባ
 እንጩት በበደሉ ተከለከለ፤
 ሟች አዳም በእንጩት ከክብር ወንበሩ ተወግዷልና
 ሀያው የአዳም አምላክም በእንጩት ተሰቅሏልና።

በቤተ መቅደስም ከፍ ቢል ለገሬ ድንጋይ
የበደሉ ከብደት ቀላል አይምስለው፤
ተላላ (ገር) አቤል በድንጋይ ተገድሏልና
ኤርምያስም በድንጋይ ጠፍቷልና ።

ምስጢር

ነውረኛ የሆነ ካህን ቤተ መቅደስ እንዳይገባ ይከለከላል፤ እን
ዲሁም የቅድስት ግርያም ቤተ መቅደስ ያለ እንጨት በድንጋይ
ብቻ ተሰራ። አዳም በበለስ እንጨት ምክንያት በመጎዳቱና ክርስቶስም
በእንጨት ላይ በመሰቀሉ እንጨት ለቤተ መቅደስ ስራ አልዋለም ።

«ሌላው ካህንም በቤተ መቅደስ ከፍ ቢል ደህና የሆንሁ አይ
ምሰለው ። በሱ ምክንያት ንፁህ ሰው ተገድሏል፤ የዋሁ ሰው
ጠፍቷል» እንደሚባል፤ ድንጋይ ደግሞ ያለ እንጨት ብቻውን ቤተ
መቅደስ ሆኖ ስለተሰራ አቤልና ኤርምያስ በዚሁ በድንጋይ በመገ
ደላቸው እንደ እንጨት መወገድ ነበረበት በማለት ባለቅኔው
ፍርድ ነክ አስተያየታቸውን በምስጢር ሰንዘረዋል ።

ታሪክ

ንጉስ ላሊበላ በላስታ ያሳነፀው ቤተ መቅደስ እንደሌሎቹ ቤተ
መቅደሶች በድንጋይና በጭቃ የተገነባና የእንጨት ጣሪያ ያለው
ሳይሆን፤ ገሃው መሬት እየተፈለፈለና ውስጡ እየተከፈለ የተሰራ
አስደናቂ ስራ ነው ።

ነቢዩ ኤርምያስ ልዩ ልዩ መከራን ከመቀበሉም በላይ በድ
ንጋይም ተወግሯል (ኤርም. 20 : 2) ።

41 መወደስ

ዘጃንበሬ (መሪጊታ)

አይተርፍ ሰብእ በከመ ጌየ
ዳዕሙ ይጸውር ጌጋዩ ርእሱ መስቀለ፤

ፍጻሜም ግደ ወልድ ጸላኢት ነቢይ አህጉለ
አምጣነ አስም ጊዜ ሞቱ
ገበ ደቂቆሙ ጸግዕነቱ ብሂላ፤
ወበግዩ አይነ አዝግደ ኖገ
ፍጻ ዘቀተለ ወልድ በምክንያተ ግደ ተቀትለ ።
ለአዳምኔ አመ አግነሦ ከመ አይብላዕ አስካለ
ፍሬ ዕፅ በለስ ኢረከበ እስከነ ረገመ ሐመልግለ፤
እመኔ አሥዋከ በከርሠ አዳም አብቂለ
በጌጋዩ አዳም ልሳነ ሦክ ላዕለ ርእሰ ወልድ ተለዕለ ።

ትርጉም

ሰው እንደበደለ አይቀርም
የራሱ በደል/ መስቀልን ይሸከማል እንጂ፤
ወልድ የነቢይ ኤልያስ ጠላቶችን በውሃ ጥም ስላጠፋ
ብድራት
በሞቱ ጊዜ ተጠግሁ ግለትን
ወደልጆቻቸው አስምቷልና፤
የናህ ዘመዶችንም በጥፋት ውሃ
ስለገደለ ብድራት (ፈጥታ) ወልድ በውሃ ምክንያት ተገድ
ሏልና ።
አዳምንም ፍሬን እንዳይበላ ቢያስወግደው
ልምላሜን እስከ ረገመ ድረስ የበለስ እንጨት ፍሬን አላ
ገኘምና፤
እሾሆችንም በአዳም ሆድ ባበቀለ ጊዜ
በአዳም በደል የእሾህ ጫፍ በወልድ ራስ ላይ ወጥቷልና ።

ምስጢር

«ብድር ውሎ አያድር» እንዲሉ በነቢዩ ኤልያስ ቃል የእስራ
ኤል ወገኖችን በውሃ ጥም እንዲያልቁ በማድረግ፤ በእግዚአብሔር
ወልድ በውሃ ተጠምቶ መሞት መጣበት ። ሰብእ ትካትንም በጥ

ፋት ውሃ በመገደብ ፡ መጣጣና አሞትን ጠጥቶ ከመሞት ደረሰ ።
እሳምንም «እኚህ ይብቀላብህ» ብሎ በመርገመ ፡ እይሁድ በራሱ
ላይ የሾህ እክሊልን ደፋበት በማለት ባለቅኔው ሰው የእጁን የማ
ያጣ መሆኑን አስረድተዋል ።

ታሪክ

አክሁብ የእስራኤል ንጉስ ከነሚስቱ ጣላትን እያመለከ የገፍ
ገፍ ሰራ ፤ ነቢዩ ኤልያስ ቢመክረውና ቢያስተምረው ከክፉ ስራው
አልመለሰም አለ ። ነቢዩ ኤልያስ «ይህ ሁሉ መሆኑ ጥጋብ ቢበዛ
አይደለምን ? » ብሎ ሰማይ ዝናብ ለዘር ፡ ጠል ለመከር እንዳይ
ሰጥ እንዲያደርግለት አምላክን ለመነ ፤ እንዳለውም አደረገለት ።
ሶስት አመት ከሰድስት ወር ድርት ሆነ ። ሰውም ከብትም በውሃ
ጥም አለቀ ። ንጉሱ አክሁብም ከአብድዩ ጋር ለበቅሎቹ ላር ፍለጋ
ወንዝ ለወንዝ እስኪንከራተት ድረስ ተቀጣ ። ኤልያስ ግን በአምላኩ
ትእዛዝ ሁለት ቁራዎች በጧትና በማታ የሚያመላልሱለትን ሲጋ
እየበላና እንደወተትና ማር የሆነችለትን ምንጭ እየጠጣ ምህረት የማ
ይለምን ቢሆን አምላክ ምግቡን አስቀረበት ። ከዚህ በሁዋላ ዝናብ
እንዲዘንብ ለመነና ዝናብ ዘነበ ፡ ዘሩም በቀለ ፡ ቡቃያው በፍጥነት
አድን አፈራ ፡ ምርቱ ተትረፈረፈ ፤ ጥጋብ ሆነ ይባላል (1 ነገሰ.17 ፡
2—7 ፤ 18 ፡ 1—46) ።

42 መወድስ

ደመ ዘካርያስ ዘንመ ውስተ ቢታንያ
ሆሳዕና ዓለም ይዘራዕ መልዕልተ አእባን ቃለ ፡
እመኒ ለቃል እንተ በደመ ዝ በቄለ
እድገተ በለዓም ትበልዖ ፡
ወበለዓም አመ ሆሳዕና ኢኮነ ቀሊለ ፤
ተረፈ እድግቱ ለበለዓም
እስመ ዕጓለ ሰብእ በልዐ ፡ ወኢተሰምየ ዕዋለ ።

ተወለጠሂ በሆሳእና ምግባረ ሙሴ ዘብዕል ፤
እስመ እምአእባን ሆሳዕና ጥበበ አፈላፈለ ፤
ወእንዝ ይሰቲ ዘንተ መስቀለ ይሁዳ አጥለለ ፤
እስመ ንባበ እብን አዘከር ፍቅረ ወበቀለ ።

ትርጉም

የአለም ሆሳእና በድንጋዮች ላይ ቃልን
ይዘራ ዘንድ የዘካርያስ ደም በቢታንያ ውስጥ ዘነበ፤
ምንም በዚህ ደም የበቀለ ቃልን
የበለአም አህያ ብትበላው ፤
በለአምም በሆሳእና ጊዜ ቀላልን አልሆነም ፤
የበለአም የአህያውን ትራፊ
የሰው ልጅ በልቷልና ፡ ውርንጫም አልተባለምና ።
የበለፀገ የሙሴ ስራም በሆሳእና ተለወጠ ፤
ሆሳእና ከድንጋዮች ጥበብን አፍልቋልና ፤
ይህንም ሲጠጣ የይሁዳ መስቀልን አለመለመ ፤
የድንጋይ ነገር በቀልንና ፍቅርን አባስቦታልና (አስታ
ውሶታልና) ።

ምስጢር

ዝናብ ሲዘንብ ገበሬ ዘሩን ይዘራል ፤ እንዲሁም እንደዝናቡ
የዘካርያስ ደም ሲፈስ ፡ ሆሳእናም እንደገበሬው ዘር ድንጋዮችን
ቃል አናገረ ። የበቀለውን የገበሬ እህልንም አህያ እንደሚበላው
የበለአም አህያም እንደሆሳእና ድንጋዮች ቃልን ተናግራ ነበር ።
ህፃናትም የአህያ ትራፊ የሆነ የሆሳእናን ምስጋና አመሰገኑ ። ከድ
ንጋይም ስር ውሃ እንደሚመነጭ የሆሳእና ምስጋና በድንጋዮች
ተነገረ ፤ ውሃውም እንጩትን እንደሚያለመልመው ሁሉ ፡ ይሁዳ
ሆሳእናን በማመስገን ፈንታ በመስቀል በቀልን ተበቀለው በማለት
ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

ሆላእና የተባለ ክርስቶስ ነው። አሁንምና ውርንጫዋን በግ ፈራረት ጋልቦ ከቢታንያ ኢየሩሳሌም ሲገባ ብዙዎች ሀዝቦች ተቀበሉት። ሀፃናትና ሽግግሮች «በእርያም (ሰማይ) ያለህ መድ ሀኒት» እያሉ አመሰግኑት። አይሁድ በቅናታቸው እንዳያመሰግኑት ሀፃናትንና ሽግግሮችን ቢከለክሏቸው ደንጋዮች እንደሰው በመ ጮህ አምላክነቱን መስክሩለት። አይሁድ ግን በዚህ ቀንተው በመ ስተል ላይ ሰቀሉት (ግቲ. 25:9—17:1—66)።

ዘካርያስ ከነቢያት አንዱ ነው። የእግዚአብሔርን ነገር ሲሰ ብክ፣ በቤተ መቅደስ መካከል ተገድሎ ደሙ በግፍ ፈሷል (ግቲ. 23:29—39)።

እስራኤል ከግብፅ ሲወጡ የሶፎር ልጅ ባላት ብዛታቸውን አውቆ በአገሩ እንዳይሄዱበት በተራጋሚ ሰው አስረግጦ ሊያጠፋ ቸው ወደደ፣ ስለዚህ የመርገም ስጦታ ያለውን በለአም የተባለውን ሰው «ናና ረገመህ አጥፋልኝ» አለው። እርሱም ከቤቱ ተነስቶ በአሁያው ላይ ሆኖ ሲሄድ ገሩም የሆነ (የሚያስፈራ) መልአክ ታያ ትና ፈራቸው። ወደሁዋላ እያፈገፈገች ወደፊት አልሄድ አለች። በዚህ ጊዜ በለአም ተናዶ ቢመታት «ከእንተ የበለጠ ገሩም መል አክ ቢታየኝ ነው፣ ምን ትለኛለህ?» በማለት በሰብአዊ ቃል ተና ገረችው ይባላል (ኢያ. 13:22። ዘሁል. 22—24)።

ሙሴ እስራኤልን እየመራ በሲና በረሃ ሲጓዝ ሀዝቡ በውሃ ጥም ስለተጨነቁ፣ ወደአምላኩ ፀልጥ ውሃ ከድንጋይ አፍልቆ እጠ ጥቷቸዋል ይባላል።

43 አጭር ዙሪያ

ግርያም ከርካፅ እንተ አሕመልመለት ቴዎላ እየት ድንጋሌ ወፈረየት ቃለ።

ትጠልን ያለመለመች ግርያም/ሎሚ ድንግልናን አበበች፣ ቃልንም አፈራች።

ምስጢር

የለመለመች የሎሚ እንጩት ፍረን እንደምታፈራ ከሴቶ ች መካከል የተመረጠች ትድስት ግርያም ቃል የተባለ ኢየሱስን በድንግልና ፀንላ ወለደች በማለት ባለቅኔው እምነታቸውን በቅኔ ያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

44 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ካህነ ደብረ ዘይት እብን ለባጭ መጽሐፍ ዙሉ፣ አኮኑ ጸሐፊ ቅዳሴ እግዚእ በቃሉ።

ትርጉም

የደብረ ዘይት ካህን/ድንጋይ መፅሀፍን ሁሉ አስተዋይ ነው፣ የጌታን ቅዳሴ በቃሉ ፅፏልና።

ምስጢር

ቅዳሴውን በቃሉ አጥንቶ የሚፅፍ ካህን (ቁም ፀሀፊ) አስተዋይ ይባላል፤ እንዲሁም ባለቅኔው የደብረ ዘይት ድንጋይ ክርስቶስን አመሰገነ፣ እንደ ሰው ሆነ ይላሉ።

45 ዕዝል ጉባኤ ቃና

መርዓተ ግግ ታፈቅር ዘምስል ስምዖን ተሀሉ፣ እስመ ስምዖን አብ ፈጻሚ ግብረ ሰብእ ዙሉ።

ትርጉም

የድካም መሽራ ከሰምለን ጋር ትኖር ዘንድ ታረፈላችሁ ለባት ሰምለን የሰውን ስራ ሁሉ ረገጥኝ ነው።

ምስጢር

ባል ረታድ ረገጥኝ ሲሆን ግንባት ልትለየው እንደግትኝ ሁሉ የበላህ ሰብ ግንባትም ባሏ ሌሎችን ሰዎች በበላ ጊዜ አልተለየች ውም እርሷም ተበላች ግለት በትኔው ተመስጥሯል።

46 ዕዝል ጉባኤ ቃና

መደላው ትብፅ ለገጸ ባዕል ያደሉ ከርሙ ባሕታዊ አልፋዊ ፅራቶች እንደ በደደሁ ይሄሉ።

ትርጉም

የባህታዊ ሆድ/አልአዛር ራቶቱን በደጃቱ እያለ የግሪያዳ/ትቢ ለሀብታም ረት ያደላል።

ምስጢር

ገብዝ ጻኝ ከድሀው ይልቅ ለባለፀጋው ፍርድ እንደግሪያዳ ባለፀጋ የበላው ትቢም ራቱን ግውዛቱን የትኔው ምስጢር ያስረዳል።

ታሪክ

ባህታዊ ከትውልድ አገሩና ከወገኑ ተለይቶ ረገጥኝ በምና በፀሎት እያገለገለ ድምፅ አራዊትንና ግርግ ሌሊትን ታግሶ በበረሃ የግሪያድ መኖኝ ነው (ሉቃ. 16:18-41)።

አልአዛር የተባለ በሽተኛ ሰው ነጭ በግሪያዳ ባለፀጋ ሰው በር ወድቆ ይኖር ነበር። ነጭም በግብዝነቱ ንፋግ ስለነበር ምንም ሳይዘ ከረው ኖረ። መቼም ለከፋውም ለበጎውም ሞት አይቀርምና ሁለቱም ሲሞቱ አልአዛር በነጭ አስረደበት ይባላል (ሉቃ. 16:19-31)።

47 ዘአምላኪያ

ሕገነ ግርያም ኢትባል በጎላ እንስሳ እሂሉ ፤ ድገረ ቦኦ ቢቶ ወአተወ ዙሉ ይቀትሉከ ረያት አኮኑ እንደ ለእርቅከ ይብሉ።

ትርጉም

የግርያም ሀገን በእንስሳት በረት እናራለሁ አትባል ፤ (ሰው) ሁሉ ረዕሞ ወደቤቱ ከገባ በሁዋላ ሽፍቶች ለላብስህ ሲሉ ይገድሉሃልና።

ምስጢር

ሰው ሁሉ ወደቤቱ ከገባ በሁዋላ በከብት መዋያ (መሰግሪያ) ብቻውን የተገኘውን ሰው ሽፍቶች ለላብሱ ሲሉ ይደበድቡታል። በዚህ እንግር የትድስት ግርያም ልጅም በከብቶች በረት መወለዱ ንና በጨርቅ መጠቅለሉን ከብት ጠባቂዎችም ያመሰገኑት መሆኑን ባለትኔው አመስጥረዋል።

48 ሥላሴ

ዘወልደ ግርያም ጉታ (መሆር)

በባቢሉን እመ ተሠርዕ መሥዋዕተ ገሞራ ነደ እሳት

እሳታውያን ደቂቅ ለኪርተ ዝገቱ ኢክህሉ ፤
 እሳት አምጣነ በላፒ ወመፍርህ ለኩሉ ።
 ላእካነ ባቢሉን ሕዝብ ባሕቱ አመ በእከይ ወዐሉ
 መቅሠፍቶሙ በልዑ ወተካፈሉ ፤
 ላእከ ቤተ መቅደስ ገብርኤል ጊዜ በዓሉ
 እስመ ሠርዐ እሳተ ለኩሉ ።

ትርጉም

የገሞራ መስዋእት / የእሳት ነጂድ
 በባቢሉን በተሰራ ጊዜ
 እሳተኞች (እሳት የሆኑ) ልጆች ይህን መንካት አልቻሉም ፤
 እሳት በላተኛና ለሁሉም አስፈሪ ነውና ።
 ነገር ግን የባቢሉን መልእክተኞች ሀዝቦች በክፋት
 በዋሉ ጊዜ
 መቅሰፍታቸውን ተካፍለው በሉ ፤
 የቤተ መቅደስ መላክተኛ/ ገብርኤል በበእሉ ጊዜ
 (ማእድ) እሳትን ለሁሉ ሰርቷልና ።

ምስጢር

መስዋእት በሚሰራበት ጊዜ የማይገባቸው ወገኖች (መስዋእ
 ቱን ለመብላት ብቁ ያልሆኑ) እንደማይነኩት ፣ በባቢሉን ሶስቱ
 ልጆች (አናንያ ፣ አዛርያ ፣ ሚሳኤል) እሳቱ በሚነድበት ጉድጓድ
 ሲጣሉ በእሳቱ እንዳልተቃጠሉ ቅኔው ያስረዳል ። የሚገባቸው ወገ
 ኖች (መስዋእቱን ለመብላት ብቁ የሆኑ ካህናት) መስዋእቱን እን
 ደሚበሉ ፣ የባቢሉን ሰዎችም ራሳቸው ባንደዱት እሳት ተቃጠሉ ፤
 መስዋእቱን የቤተ መቅደስ አገልጋይ እንደሚሰራውም ቅዱስ ገብር
 ኤል እሳቱን ለሰለሰቱ ደቂቅ ማብረዱን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ።

49 ሥላሴ

አልዓዛር ምሥጢረ ቅኔ
 ግዱፈ ኮነ አምሳለ በድን
 በአንቀጸ ነዌ ባዕል ኅጢአ ዘያሐይዎ በቃሉ ፤
 ለውእቱ አምጣነ ኅለፈ ጊዜሁ ወብዕሉ ።
 ባሕቱ ልብነ ማርታ እንተ ትሰርሕ ለኩሉ
 በአስቆቅዎ እመ ትሄሉ ፤
 ለቅኔ አልዓዛር እግዚእ ላዕሉ
 አምአንሥአ ዳግመ በገይሉ ።

ትርጉም

የቅኔ ምስጢር / አልአዛር
 በቃሉ የሚያድነው አጥቶ
 በባለፀጋ / ነዌ ደጃፍ (በር) እንደ በድን ወደቀ ፤
 የርሱ ጊዜውም ፣ ብልፅግናውም አልገልፏልና ።
 ነገር ግን ለሁሉ የምትደክም ማርታ/ ልባችን
 በማልቀስ ብትኖር ፤
 የላይኛው ጌታ አልአዛር / ቅኔን
 በሀይሉ ዳግመኛ ባንሳው ነበር ።

ምስጢር

አልአዛር የተባለው በሽተኛ በባለፀጋው ነዌ ደጅ አስተዋሽ
 አጥቶ ወድቆ ይኖር ነበር ። እንደዚሁም ሁሉ አንድ ባለቅኔ ለጎንደሩ
 አለቃ እንግዳ ወርቅ ሀይሉ ያበረከቷቸው ቅኔ ሳያሸልማቸው ቀር
 ቷል ። ዳግመኛም የሌላው አልአዛር እህት የሆነችው ማርታ በወ
 ንድሟ ሞት በላዘነች ክርስቶስ ወንድሟን አንዳነሳላት ፣ እንዲሁም
 ባለቅኔዎች ቢያዝኑ የወደቀውን የግእዝ ቅኔ በአለቃ እንግዳወርቅ

ሀይሉ እንዲወደድና ዋጋ እንዲያሰጥ ግድረግ የአምላክ ፈቃድ
ይሆን ነበር በማለት ባለቅኔው በጊዜው የትኔ ሙያ ዋጋ የሚያገኝ
በትን መንገድ በትኔያቸው ምስጢር ተይሰዋል ።

ታሪክ

ግርታ በክርስቶስ ግህበር ውስጥ ትረጻ የነበረች ሴት
ናት ። «እህቴ ግርያምን እርጃት አትላትምን ? እኔ ለብቻዬ
ይህን ያህል ሰደክም» ብላ ለኢየሱስ ነግራለች ። እርሱም «ግርታ
ግርታ ለምን ትሰርሐ በአስተዳዳሪ ብዙኀ ? ግርያምሽ ገርየት
መክፈልተ ሠናየ ዘኢየሀይድዋ (ግርታ ግርታ ለምን ብዙን በግዝ
ጋጀት ትደክሚያለሽ ? ግርያምሽ የግይቀጧት እድልን መርግላችን)
ብሏል (ሉቃ.10 : 38—40) ።

50 ዘይእዚ

ዕብራዊ ያዕቆብ እትይመካሕ ፡
እንዘይብል ወለድኩ እምእንስተ ግብራት ዘብዕሉ
ዐሠርተ ደቂቀ ምስለ ክልኢቱ ፤
ዓለም እስመ ኢረከበ ጥፂና በእሉ ።
ይትመክሐሰ ኢያቲም ወሐና ንግሥተ ሳዕሉ ።
ወለድኑ አልፈ እንዘ ይትባህሉ ፤
እስመ ወለቶሙ ኮነት መድኅኒተ ዓለም ዙሉ ።
ወለድኑ አልፈ እንዘ ይትባህሉ ፤

ትርጉም

የኤቦር ወገን ያእቆብ
ከበለፀጉ የሰራዎች ሴቶች አስራ ሁለት ልጆችን
ወለድሁ እያለ አይመካ ፤
አለም በነርሱ ጤናን አላገኘምና ።

የላይ ንግስት ሀናና ኢያቲም ግን
እልፍን ወለድን እየተባባሉ ይመኩ ፤
ልጃቸው የአለም ሁሉ መድሀኒት ሆናለችና
እልፍን ወለድን እየተባባሉ ይመኩ ፤

ምስጢር

ያእቆብ አስራ ሁለት ልጆችን ከሁለት ሴቶች ቢወልድ በእነ
ርሱ የአለም ሰላም ያልተገኘ ሊሆን ፤ እንዲቱ የኢያቲምና የሀና
ልጅ ትድስት ግርያም ግን (ኢየሱስን በመውለዱ ምክንያት) ከእ
ልፍ አላፋት በላይ የምትቆጠር ናት በማለት ባለቅኔው ትኔያቸ
ውን አመስጥረዋል ።

51 መወድስ

ዘማዶ ግኒኤል (አለቃ)

አልዐ ሠናይ እንበለ ዘበልዐ ፤
እስመ እንዘ እርጂ ጠቢብ በበሊዐ መረት ይሄሉ
ሥነ መልክሉ አዳም ወጸዳለ ፀሐይ ጸላሉ ፤
ወዕፄ ዘበልዐ ዕጉለ ቋፃት
በበሊዐ ዕፄ ይትሔደስ አካሉ ።
በበሊዐስ ዘአይደሉ
ነቢየ ይሁዳ ተሀጉለ ለነቢየ ሐሰት እምቃሉ ፤
አዳምሂ ድኅረ ተፈጥረ ለበሊዐ መብልዕ ዙሉ
አጋዕዝቲሁ ተበቀልዎ በላዕከ እንዘ ይብሉ ።
እመሰ ዙሉ ነሐትት ወፍና ጥያቄ ንተሉ
እለ ይጸውሙ በሊዎሙ በመልክክ ብርሃን ይትግሰሉ ።

ከበላ (ሰው) በቀር ጥሩ የለም ፤
ጥበበኛ እባብ መሬት በመብላት ሲኖር
የመልኩ ደም ገባት መልካም ነውና ፤ ይሳሉም የፀሀይ
ፀላል ነውና ፤
ትልንም የበላ የቀራዎች ጫውት
ትልን በመብላት አካሉ ይታደሳልና ፤
የማይገባውን በመብላት ገን
ከአለት ነቢይ ቃል የተነሳ የይሁዳ ነቢይ ጠፋ ፤
እኛምም መብልን ሁሉ ለመብላት ከተፈጠረ በሁዋላ
በላህ ብለው ጌቶቹ (ሰላሌ) ተበቀሉት ፤
ሁሉን ገን ብንመረምር ፤ የመረዳትንም መንገድ ብንከተል
በልተው የምጡ በብርሃን መልአክ ይመሰላሉ ፤

ምስጢር

ባለቅኔው የሰው ልጅ ሊበላ የሚገባውን መብላቱ ህይወት
ሲሆነው ፤ ሊበላ የማይገባውን መብላቱ ደግሞ ህግም ይሆነዋል
ይላሉ ፤ በመሆኑም እባብ መሬት በልቶ ሲያምርና የቀራ ጫው
ትም ትል በልቶ ሲታደስ ፤ የይሁዳ ነቢይና እኛም ገን የማይገባቸውን
በመብላታቸው ተነጹ በማለት ባለቅኔው በትኔያቸው የመታ
ዘዘን ጠቃሚነትና ያለመታዘዝን ጎጅነት አስረድተዋል ፤

ታሪክ

እባብ መሬት ለመሬት በደረት እየተንሻለለ (እየሄደ) አፈርን
እየበላ ይኖራል ፤ ሲኖርም መልኩ ያምራል ፤ አይኑ ይቆለጠላሉ
ጌል (ይንጦገቦጋል) ፤

ቀራዎች (በጠቅላላው ወርቅ) በአፋቸው ከመሬት ትሉችን
እየለቃቀሙ ልጆቻቸውን በትሉች ያሳድጋሉ ፤

በይሁዳ የሚኖር አንድ የእግዚአብሔር ሰው ነበር ፤ እርሱም
ኢየሱል ይባላል ፤ እግዚአብሔር በኢየሱልም ሲፈፅምበት ያሰበ
ውን ወደፊት ኢየሱስን የጣሉቶችን መስርያን (ጠንቋቶች)ና ጣሉት
አጣቾቻቸውንም እንደሚያጠፋቸው እንዲነገር ከእግዚአብሔር ተላኪ
የታዘዘውንም በእስራኤል ንጉሥ በኢየሱልም ፊት ተናገረ ፤ የተና
ገረውም ተፈፅመ ፤ መሰዊያውም ለምልክት ተሰነጠቀ ፤ በዚህ ጊዜ
ኢየሱልም እጅን ከመሰዊያው ላይ አንስቶ ጣቱን ቀስሮ «ያዙት»
አለ ፤ ይህን ሲናገር የኢየሱልም እጅ ደረቀች ፤ ኢየሱልም
ነቢዩን ፀልየ እንዲያድነው ተለማመው «እርሱም ፈጣሪውን ለምና
አዳነው ፤ ስለዚህም ንጉሱ ኢየሱልም ነቢዩ በቤቱ እንዲመግ
ብለት ቢለምነው «በግንም ቤት እንዳልገባና እንዳልበላ ፤ እንዳል
ጠጣም በእግዚአብሔር ቃል ታዘዝላህ ለይቻልም» ብሎት ሄደ ፤
ይህን የሰማ አንድ ነቢዩ ሀሰት ተከተለውና በአድባር ዛፍ ስር
እንዳረፈ አገኘው ፤ እኔም እንደአንተ ነቢይ ነኝ ፤ መልአክ መጥቶ
«ያን የእግዚአብሔር ሰው መልሰውና ከአንተ ጋር እህልና ውሃ
ተምሶ ይሂድ» ብሎኝ ነው የመጣሁ በማለት በአለት አታለለው ፤
ነቢዩም ሰው መሆን አይቀርምና አብርሱ በላ ጠጣ የእግዚአብሔርን
ትእዛዝ በመጣሱ መቅሰናት ታዘዘበት ፤ አሁያውን ጭና ወደ መጣ
በት በሌላ መንገድ ሲሄድ አንበሳ ገደለውና ያው ነቢዩ ሀሰት
ፈሳውን አንስቶ ቀበረው ፤ ነቢዩ ኢየሱል በተነሳው ትንቢት መሰ
ረት ኢየሱስን ነገሰና የተተነሳውን ሁሉ ፈፅመ ፤ ያን ጊዜ የኢ
የሱልን መቃብር መቃብሪያ አየና የነቢዩ መቃብሪያ መሆኑን
ተረዳ ፤ ስለዚህ የካህናት ጣሉትን አጥንቶች ከመቃብራቸው እያስወጣ
ሲያቃጥላቸው የነቢዩ እግዚአብሔር መቃብር እንደተከበረ እንዲኖር
አድርጓል ፤ ያም አታላይ ነቢይ ከደገኛው ነቢይ ከኢየሱል መቃ
ብር ስለተቀበረ ደገኛ ጥገ ሆኖት ከእሳት ቃጠሎ መዳኑ ተፅ
ፏል (1 ነገሱ. 13 ፡ 1—34 ፤ 2 ነገሱ. 23 ፡ 1—23) ፤

51 መወደስ

ዘገባ (መገታ)

ሰባ ሞተ ባዕድ ነደ ነበልባል
ትብቦ አልሕምት ሕይወተ ተቀቢያው ወዐሉ
ሠለስቱ ደቂት በጥቃ በድኑ ዘንሉ ፤
ወለዐይነ ንጉሥ ዘተስእሎው
ንስቲት ተዘምዶ አልብነ ይቤሉ ።
ባሕቱ መልእክ ራማ
መቃብሪሁ መጠነ በነዋገ በትረ መስቀሉ ።
ተጓይንሂ ዘቢባሉን ዘአሕመምዎ በዙሉ
ሥቃዩ ወመከራ ንዋያተ እሳት ተካፈሉ ፤
መዋቲ እሳት እስመ አዘዘ ለእሉ
ዘቦ በውስተ አፍአ ወዘቦ ውስተ መርጡሉ ።

ትርጉም

ባእድ የነበልባል እሳት በሞተ ጊዜ
በአስከሬኑ አጠገብ የሚዞሩ ሶስት ልጆች
የላሞች ቅቤ/ሀይወትን ተቀብተው ሞሉ ፤
ለጠየቃቸው (ሰው) የንጉስ አይንም
ትንሽ ዝምድና የለንም አሉ ።
ነገር ግን የሰማይ መልእክ (ትዳስ ንብርአል)
መቃብሩን በረዥም መስቀሉ በትር ለካ ።
በሁሉ ያስታመሙት የባቢሉን ከተሞችም
የእሳት ንገዘቦች /በቃይና መከራን ተካፈሉ ፤
በውጭ ያለውንና በአፃራሹ ውስጥ ያለውን
ጂች/ እሳት ለነርሱ አዘላፍ ።

ምስጢር

ባእድ ሰው ሲሞት ጠላቶቹ ቅቤ ተቀብተው በደስታ እንደሚ
ውሉ ፤ ሶስቱ ልጆችም (አናንያ ፡ አዛርያ ፡ ሚሳኤል) እሳት ቀዘቀ
ዘላቸው ። ቅቤ የተቀቡትንም ሰዎች ሌላው ሰው «ለምን ተቀባ
ችሁ?» ሲላቸው «ከሚቹ ጋር ዝምድናም የለንም» እንደሚሉ
ሶስቱ ልጆችም እንኳን ሰውነታቸው ልብሳቸው በእሳት አለመቀን
በሩን (አለመለብለቡን) ያመለክታል ።

እንዲሁም በሀይወት ያለ ሰው የሞተ ሰውን መቃብር በበትሩ
እንደሚለካ ቅዱስ ንብርአልም እሳቱን በመስቀል በትሩ ባረከ ፤ በዚ
ህም ላይ ሚች ሰው በቤትና በውጭ ያለ ንብረቱን ለቤተሰቦቹ
እንደሚናዘዝና እነርሱም ሀብቱን እንደሚካፈሉ የባቢሉን ሰዎችም
የእሳት ቃጠሎንና ስቃይን ተቀብሎ በማለት ባለቅኔው ተቀኝተዋል ።

ታሪክ

ሶስቱ የመንግስት ልጆች (አናንያ ፡ አዛርያና ሚሳኤል) በባ
ቢሉን በምርኮኝነት ሲኖሩ ፤ ሁሉን በፈጠረ አምላክ ማመናቸውን
አጥንተው የሰው እጅ ስራ ለሆነ ጣእት አንሰግድም መስዋእ
ቱንም አንበላም ስላሉ ናቡከደናዖር በእሳት ውስጥ አስጣላቸው ።

የእሳቱ ነበልባል ምጥቀቱ (ርዝመቱ) እስከ አርባ ዘጠኝ
ከንድ ዘልቆ ባለ የእሳቱ ባህርይ በእነርሱ ዘንድ የውሃ ባህርይ ሆኖ
ላቸው በአምላካዊ ተአምራት ልብሳቸው እንኳ ሳይቀር ከመቃ
ጠል ደኗል ። የእሳቱ ነበልባል ከእነርሱ አልፎ በእሳት ላይ የጣ
ሏቸውን ሰዎች አቃጥሏቸዋል ይባላል (ዳን.3 ፡ 1—30) ።

53 መወደስ

ዘገታዊ ደመር (አለቃ ፡ ዘፋግ)

አይቲኑ ለነውር ብሔረ መላዳ
በውስተ ዙሉ ብሔር እስመ ከመ ነግድ ይሄሉ ።
ጠይቀተ ዝኒ ነገር ከመ ይትገህድ ለዙሉ

ጎጥእ ይጣለት ላዕለ ጸድቅ
 ከመ ዘንጹሕ መሠናይ ባህሉ ፡
 እስመ እንዘ ሠርዌ በውስተ ዐይኑ
 እምዐይነ ቢጹ ብሩህ አውፅአት ሠርዌ ያስተዴሉ ።
 አይሠድኒ ሐዋርያት በጽዕለተሙ ጸዕሉ
 ጌጉያን ወአብዳነ ወሐሳውያነ እንዘ ይብሉ ፡
 ወእንዘ ብእሴ ጸደቀ ዘሀለምሙ ይስቅሉ
 እንዘ ወቃአን እምነ ጽድቅ በጽድቀ ርእሶሙ ተለዐሉ ።

ትርጉም

የነወር መወለጃ አገር የት ነው ?
 በአገሩ ሁሉ ውስጥ እንደ እንግዳ ይኖራልና ።
 ይህንንም ነገር መረዳት ለሁሉ ይገለጥ ዘንድ ፡
 ባህሉ ንፁህና መልካም እንደሆነለት ሰው ሁሉ
 ሀጢአተኛ በእውነተኛ ላይ ይዘባቢታል ፤
 ጉድፍ በአይነ ውስጥ ባለ ከባልንጀራው ብሩህ አይን
 ጉድፍን ግደጣት ያዘጋጃልና ።
 በደለኞችን ፡ ሰነድችንና አስተኞችንም ብለው
 አይሠድ ሀዋርያትን በስደባቸው ሰደበዋልና ፤
 እውነተኛ ሰውን ይስቅሉ ዘንድ ያላቸው አይሠድም
 ከእውነት ውጭ ሲሆኑ በራሳቸው እውነት ከፍ ብለዋልና ።

ምስጢር

«እንደ በአንዱ ሲስቅ ፡ ጀንበር ጥልቅ» እንዲሉ ነውረኛው
 በንፁሁ ሀጥሉ በጥድቁ ፡ አላዋቂው በብልሁ እርስ በርሱ ሲዘባበ
 ትና ሁሉም በግብዝነት ራሱን በገዛ እጁ ሲያልቅ ይኖራል ካሉ
 በሀዋላ ባለቅኔው ትላልቁን ሀጢአት በአይን ውስጥ ባለ ትልቅ ጉድፍ ፡
 ጥቃቅኑን ሀጢአት ደግሞ በአይን ል ስጥ ባለ ትንሽ ጉድፍ መስለ
 ወታል ። የእውነት ምስክሮች የተባሉ ሀዋርያት በአስተኞች አይ

ሁድ ዘንድ መናቃቸውንና ፡ ገድቅ የግባል ክርስቶስም ሀጥእ መባ
 ሉን በትኔያቸው ገልጠው ይህ እንዲህ ከሆነ « የነውር አገሩ የት
 ነው ? » ይላሉ ባለቅኔው ።

54 ዕዝል ዕጣነ ሞገር

ዘእድግሉ (መልእክ ብርሃን)

ሀየንተ አባግዕ ዘሞትከ ፍላጌ ታሕቁ ወላዕሉ
 አባግዕ ብክ ኢተሀጉሉ ፤
 ሙሴስ ወዳጂት እምትጥስየሙ ለእሉ
 ጠስየነ እመ ይብሉ
 ላዕለ አባግዕ ተንሥኡ ወአባግዕ ቀተሉ ፤
 ከግክ እስመ እምአበላ ነጹሐ ኢይክሉ ።

አሠረ ንጉሥ

ለዘበድገረነ ጸርሐት ብእሲት ታስተፋትሐ ይደሉ
 ሰግዕተ ከሐ ወዘየ ፤ አሠረ እግዚእክ ትትሉ ፤
 ላዕለ ወለታ እስመ ገዢሉ
 ዕድወ አመግ ወግፍዕ ዘንግሙ ንሉ ፤
 ወይእዜ ተረጸመ ዘሉ ።

ትርጉም

በበጎች ረንታ የሞትህ የታችና የላይ እረኛ
 በጎች አልጠፋብህም ፤
 ጻፂት እና ሙሴ ግን እነርሱን (በጎኞን) ከምታጠፋቸው
 አጥፋን ቢሉ
 በበጎች ላይ ተነሱና በጎችን ገደሉ ፤
 ከበደሉ መንገትን እንግንተ አይችሉምና ።

የጌታህን ፈለግ ትከተል ዘንድ የወዲያና የወዲህ ምስክር
ጊዮርጊስ !

በሁዋላችን የራሽች ሴትን ታፈራርዳት ዘንድ ይገባል ፤
ዳርን የዞሩ የግፍና የበደል ወንዶች
በልጅዋ ላይ አይለዋልና (በርትተዋልና) ፤
ዛሬም ሁሉ ተፈፀመ ።

ምስጢር

መልካም ጠባቂ ከበጎች ፊት ጠንክሮ አውራውን ከተከላከለ
ላቸው ፤ በጎቹ እንደማይበሉ ክርስቶስም መሞቱ አዳምንና ልጆቹን
ከዲያብሉስ ቁራኝነት ነፃ ለማውጣት ነው ።

የበጎች እረኞች የነበሩ ሙሴና ዳዊት ግን በበጎች የተመሰሉ
እስራኤልን ከበደላቸው የተነሳ አምላክ ሊያጠፋቸው ሲል ፤ «እነርሱን
ከምታጠፋብን እኛን ጠባቂዎቻቸውን አጥፋን» ብለው አምላክን
ቢግለዱላቸውም እነርሱ እራሳቸው እስራኤልን ከማጥፋት
አልተቆጠቡም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

የእስረ ነጋሲው ምስጢር ደግሞ ፋሽስት ኢጣልያ ኢትዮጵያ
በገባበት ወቅት የሀገር ፀጥታ ስለተበላሸ ፤ ወንበዴዎች ሌሊት ደብ
ድበውና አፍነው ልጅዋን የወሰዱበት አንዲት ሴት ስትጮህ የሚ
ረዳት አጣች ። ስለዚህም ከዲማ ጊዮርጊስ ሴት ክርስቲያን መስክ
(ከማርገጃው ቆማ) እየራሽች አለቀሰች ። ይህንም ራሳቸው የቅኔው
ባለቤት በማየታቸው ሰው የጨካኝነት ያችን ሴት የዲማው ቅዱስ
ጊዮርጊስ ፈጥኖ እንዲረዳት በቅኔያቸው (ሰማእቱን) ተማፅነዋል ።

ታሪክ

ዳዊት የእስራኤልን ሀዝብ አንድ ባንድ አስቆጥሮ የብዛታቸውን
መዝገብ ከኢየሱስ ከተረከበ በሁዋላ በሰራው ተፀፀተ ፤ እግዚአ
ብሄርንም ይቅርታ ጠየቀው ። እግዚአብሄርም በነቢዩ በጋድ ቃል

ከሶስት መቅሰፍቶች አንዱን እንዲመርጥ አመለከተው ። እርሱም
ይቅር ባይ እንደመሆኑ መጠን በሰው እጅ ከመውደቅ በእግዚአ
ብሄር እጅ መውደቅን መረጠ ። ይኸውም ቸነፈር በሰንዴ መከር
ጊዜ ሀዝቡን መግደል ጀመረ ፤ በመቅሰፍቱ ሰባ ሺህ ሰው ሞተ ።

ቀሳው መልአክም ኢየሩሳሌምን ሊያጠፋት ሲል ፤ እግዚ
ብሄር ስለሀዝቡ እልቂት አዘነ ፤ መልአኩን «ከእንግዲህ በቃህ
እጅህን መልስ» አለው። ዳዊትም ቀሳውን መልአክ በእርፍ አውድማ
አጠገብ ባየው ጊዜ አምላኩን ለመነ ፤ በደሉንም ገልፎ «የበደልሁ
እረኛቸው እኔ ስሆን ፤ እሊህ በጎች ምን አደረጉ ፤ በእኔና በአ
ባቴ ቤት ላይ የቁጣህን እጅ ዘርጋ» አለ ። በዚህ ጊዜ ነቢዩ ጋድ
መጥቶ መስዋእት እንዲሰጥ አዘዘውና እንዳዘዘው አደረገ ። መቅሰ
ፍቱ ተግ አለ (2 ሳሙ. 24 ፡ 1—25) ።

ክርስቶስ ራሱን በቸር ጠባቂ ፤ አማኞችን በበጎች ዲያብ
ሉስን በአውራ መስሎ ተናገሯል ። «ለዘመናዊ ኅቢዩ ኢይስድዶ
ወኪያወፅኦ አፍኦ (ወደእኔ የሚመጣውን አላባርረውም ፤ ወደውጭም
አላወጣውም)» ባለው መሰረት በመጠበቁ ማጥፋት እንደሌለበት
አረጋግጧል (ዮሀ. 10 ፡ 1—42) ።

በኢጣሊያ ወረራ ጊዜ በዲማ ጊዮርጊስ ደብር የሰው ግዙ
የሆነች አንዲት ሴት ነበረች ። በበረሃ የሚኖሩ ሽፍቶች ሌሊት
መጥተው የዚያችን አገልጋይ ሴት ልጅ ነጥቀዋት ሄዱ ። ቀኑ እሁድ
ስለነበረ መወድስ ተቁሞ ሳለ ፤ በቅኔ ማህሉቱ ውስጥ መጥታ
«ልጄን ወሰዱብኝ ወይኔ! ወይኔ!» እያለች ስታለቅስ አደረች ።
ስለዚህ ነው ባለቅኔው «ሳዕል ወለታ እስመ ገዮሉ» ያሉት ።

55 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ኢጳግበ ሰይፍ ዘዛካርያስ ወዓሊ ፤
ዘይሴሶዮ ዮሐንስ እስመ ውሉቱ አቦሊ ።

ትርጉም

የዘካርያስ እሽከር / ሰይፍ አልጠገበም ፤
የሚጠገበው የሀንስ ክፋይ (ግግሽ) ነውና ።

ምስጢር

ግግሽ ወይም ኩርግን እንጀራ የቀረበለት ሰው እንዳይጠግብ ሰይፍ የመጥምቁ የሀንስን አባት ዘካርያስን በመቁረጥ ብቻ አልቀረም ፤ መጥምቁ የሀንስንም ለሁለት ቆረጠ በግለት በሰይፍ መጥቅ የዘካርያስና የልጁ የየሀንስ እጣ መሆኑን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ ።

ታሪክ

የሀንስ ክርስቶስን በየርዳኖስ ያጠመቀ የዘካርያስ ልጅ ነው ። የገሊላ ንጉስ ሄሮድስ በቤተ ልሄም የተወለደውን የደንግል ግርያምን ልጅ ለመግደል ሲያስፈልገው ፣ በርሱ ምክንያት አባቱን ዘካርያስን ካስገደለበት በሁዋላ ሄሮድያዳ የተባለች ዘግ አንገቱን በሰይፍ አስቆርጣለች ። ራሱም ከንፎችን አውጥቶ በአየር መጥቆ ፣ የሀንስ በሀይወት ያወገዘውን ሄሮድስን እያወገዘ አስራ አምስት አመት ቆይቶ በፍና አረቢያ ውድቆ ተገኝቷል ፤ ዘግይቱንም መራት ውጧታል ይባላል (ማቴ. 14 ፡ 1—12) ።

56 ዙልክሙ

ዘንጉይ መር (አለቃ ፡ ዘጸግ)

ሕዝብ እስራኤል ወአርን ለእመ እበሉ ቅድመ እግዚአብሔር ሰገደ ሙሴ እንደ ይጸሊ ፤ ለአድገና እሉ እምት እበመ በጸሎቱ ከሃሊ እስከ ጌጋዮሙ ከሙ ልብስ ይበሊ ። ዘመነ ሣህልስ ወተበቅሉ

ከሙ አይኩን ሕውስ ፣ ገፍልጥ ወንሌሊ ተምዐ ከሙ ያስጥጥ ለንጉሠ ገብጽ ግህጉሊ ሚካኤል ፤ እንደ የዋህ እስመ ሳዕል ፈርዖን ተበቃሊ ። ጊዮርጊስጂ ገያል ዘተራድኦ ይሔሊ ፤ ምስለ ነገሥተ ሮም ዐላውያን በፍቅረ ምኒልክ ተጋዳሊ ፤ ወእምቅድመ ዝ ውእቱ ሰብአ ነገሥተ ፋርስ ቀታሊ ። ምስለ ነገሥተ ሮም ዐላውያን በፍቅረ ምኒልክ ተጋዳሊ ፤

ትርጉም

የእስራኤልና የአርን ወገኖች ቢበድሉ ሙሴ በጌታው ፊት እየፀለየ ሰገደ ፤ በደላቸው እንደ ልብስ እስኪያረጁ ድረስ በፀሎቱ እነርሱን ከሞት ለግዳን ቻይ ነውና ። የይቅርታና የመበቀል ዘመን ግን ትልቅል እንዳይሆን ፣ በፍፁም እንለይ ዘንድ ሚካኤል አጥፊ የግብፅ ንጉስን ሊያስተመው ተቆጣ ፤ (እርሱ) የዋህ (ቸር) ሲሆን በፈርዖን ላይ ተበቃይ ሆኗልና ። መራዳትን የሚያስብ ሃይለኛ ጊዮርጊስም ከወንጀለኞች የሮም ነገስታት ጋር በምኒልክ ፍቅር ተጋዳይ ነውና ፤ ከአሁን ቀደምም የፋርስ ነገስታትን ገዳይ ነበር ። ከወንጀለኞች የሮም ነገስታት ጋር በምኒልክ ፍቅር ተጋዳይ ነውና ፤

ምስጢር

የከብቶች እረኞች እህል ባስበሉ ጊዜ የነረቢት ሽግግሌ እንደ ሚያያስታርት እስራኤል ጣኦት አምልኮው እርሱን በመበደላቸው ፣ እግዚአብሔር እስራኤልን እንዳያጠፋቸው ሙሴ በፀሎት መግለጹ ገና ልብስም ሲያረጁ እንደሚበጣጠስ በደላቸው መፋቱን የትኔው ምስጢር ይገልጣል ።

ነገር ገን ለመበተልም ፡ ለይትርታም ጊዜ እንዳለው ፡ ሚካኤል ርህሩህ ሲባል የእስራኤል ጠላት ፈርሶንን በኤርትራ ባህር አሰጠ መው ፡ ቅዱስ ጊዮርጊስም የፋርስ ነገስታትን በእሳት ግጥፋት እንደለመደ ፡ ለእኔ ምኒልክ ረዳት ሆኖ በአድዋ ከርም የመጣውን የፋሽስት ኢጣልያ ጦር ድል እንዲሆን አደረገ በግለት ባለትኔው በኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ዘንድ የሚነገረውን በትኔያቸው ምስጢር አመልከተዋል ።

ታሪክ

ሙሴ ወደ ደብረ ሲና ሄዶ በሰዘንየ የእስራኤል ህዝብ ተሰብስበው ሄደው ወንድሙን አርገን «ሙሴ ወደደብረ ሲና ሄዶ ቆየብን የሆነውን እናውቅምና ጠላቶቻችንን የሚያጠፋልን ጣላቶችን ስራልን» አሉት ። እርሱም ቢሰራላቸው አምላክ እንደሚጣላው ቢያውቅም ፡ አይሆንም ቢላቸው እነሱ ስለሚጣሉት ነገሩ የሚሰናከልበትን ዘዴ የፈጠረ መስሎት «በሚስቶቻችሁ ጆሮዎችና አንገቶች ያሉትን የወርት ጌጦች አምጡ ፡ እስራላችሁ ዋለሁ» አላቸው ። ምክንያቱም እስራኤል ገንዘብ ስለሚወዱ ፡ ዛሬ ነገሱ ሙሴ ይመጣልኛል በግለት ነበር ።

እነሱ ገን አርገን የጠየቀውን ወርት ሰብስበው ወዲያውኑ አመጡለት ፤ ዘዴ ቢፈጥርም አልተሳካለትም ፤ ያሉትን ሰራላቸው ። በዚህ ጊዜ እንዲሁም ሙሴን « ወንድምህ አርገን ህዝብህ በደሉኝ ፤ ተወኝ ላጥፋቸው» ቢለው እነሱን ከምታጠፋቸው እኔን አጥፋኝ» ብሎታል ። « እንኪያውስ ፈጥነህ ውረድና ስራ ፤ ቅጣ» አለው ። ሄዶ የወርቁን ጣላት በእሳት አቃጠለው ያን አድትቆና አልፎ በውሃ በጥብጦ አጠጣቸው ። የጣላት ፍትር ያለበት ሰው ሁሉ በዝንፈሩና በገንባሩ የጣላት ስም እየተቀረፀበት ተገኘ ። ስለዚህም ያን ምልክት አድርጎ ሌዋውያንን አዝዞ ሶስት ሺህ ሰዎችን እንዳስገደለ ተፅፏል (ዘፀአ. 32 ፡ 1—32) ።

ሚካኤል የሚባለው የሙላክት አለቃ እስራኤልን ተን በደሙና ሌሊት በእሳት ብርሃን እየመራቸው በሙሴ አግካይነት ከገ

ብፅ አውጥቷቸዋል ። ባህር ከፍሎ ወንዝ አሻግሮ ወደ ከነዲን እንዲገቡ ሲያደርግ ፤ በባርነት ተጥቅጦ ሲገዛቸው የኖረው የግብፅ ንጉስ ፈርሶን ጋት በጋት (እግር በእግር) ተከታትሏቸው በተከፈለው ባህር መካከል ጥልቅ ሲል እንደ ገደግዳ የቆመውን ውሃ ሙሴ በበትር እንዲመታው ታዘዘ ። ሙሴም ሲመታው ጊዜ ማለቡ በራሱ (በፈርሶን) ላይ ተከንብሎ ንጉሱን ከነሰራዊቱ ፤ ከነሰረገሱችና ከነፈረሱቹ በባህር ውስጥ አስጥሞ አስቀርቶታል ይባላል(ዘፀአ. 41 ፡ 1—15) ።

የኢትዮጵያ ንጉስ ነገስት እኔ ምኒልክ የቅዱስ ጊዮርጊስን ታቦት በካህናት አስይዘው አድዋ ዘምተው ከርግውያን ጋራ ሲዋጉ በሰራዊታቸው ጀግንነትና በቅዱስ ጊዮርጊስ ተራዳክነት በድል አድራጊነት ተመልሰዋል እየተባለ ይተረካል ። ደግሞ ቅዱስ ጊዮርጊስ በህይወቱ ላለ በሰባ ነገስት ከተሞች የክርስቶስን ስም ሲሰብክ ፤ በልዩ ልዩ ስቃይ ሰባት አመት ሙሉ ተሰቃይቶ በሰባተኛው አመት በሰይፍ ተከልሎ ከመሞቱ በፊት ፤ ሊቀርጡት የመጡትን ወገኖች ትንሽ እንዲታገሱት በትህትና ለምና ከሰማይ እሳት እንዲዘንብሉት ስለፀለየ ሰባውን ነገስታት በአምላካዊ ተአምራትና ህይደል በእሳት አጋይቷቸዋል ይላሉ (ሰንክ. ሚያዝ 23) ።

57 ግእዝ ክብር ይእቲ

ዝገባ ሙድገን (ገራጊታ)

ናላፄ አባገፅ መስቀል ሠናያተ ዘይሒሊ
መራዕዩ ጠሊ አእላፈ እምአባግጻሁ ይሒሊ ፤
እስመ እምአባሊ በገፅ ዘእሊሊየ ወዓሊ
መፋረ አባገፅ ረሰየ መፋረ ገብርመ ለአባሊ ።

ትርጉም

ጥሩዎችን የሚያስብ የበጎች እረኛ/መስቀል
ብዙዎችን የፍየል መንጋዎች ከበጎች ይለያል ፤
በጎችን ከፍየሎች ያልለየ ጠባቂ
የበጎችን መስግሪያ የፍየሎች መስግሪያን አድርጓልና ።

ፖ ስ ጢ ር

የበጎች እረኛ ፍጥረትን ከበጎች ለይቶ እንደሚያስገባ የክርስ ቶስ ሙስታል። ለምሳሌም ጽህፈት ሲሆን ለአይሁድ ጥፋት ሆነባ ቸው ። ደግሞ በጎችን ከፍጥረት ያልለየ እረኛ አብር እንደሚያስግራ ቸው በዚህም አለም ደገኞችና ክፉዎች ተቀላቅለው ይኖሩበታል ግለትን ቅኔው ያሳያል ።

58 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘበሙኝ (መሪታ : ዘጠለፃፕ)

ኢትእመት ሕዝብ ዘወለድከሙ በተደላ !
እስሙ ለግርያም ድንግል ዘወለደቶ ተተላ ።

ት ር ጉ ፖ

ወገኖች (ህዝብ) በደብታ የወለዱትሁትን አትመት !
ድንግል ግርያምን የወለደችው ገድሏታልና ።

ፖ ስ ጢ ር

አንዳንድ እናቱን የሚገድል ልጅ እንደማይታግ ሁሉ ፡ በሰው ፈት የግያዳላ እምላክ በእጃምና በሄዋን የፈረደውን የሰጋ ሞት እናቱ ቅድስት ግርያም እንድትቀምሰው አደረገ ይላሉ ባለቅኔው ።

59 ዋዜማ

ዘያፈድ ቴርቶስ (መሪታ)

መገነቶ ወገደገቶ
ለተክለ ሃይማኖት አብ ጽኑዐ ሃይማኖት መሐላ
በእሲት እጉ ዘዐቢይ ገደላ ፡

ወእፈቀደት ነቢረ ውሳጢ ቀደም መርጠላ
ሰድስት እከናፈ ደቂቱ ተደላ
በላዕሌዩ ወለደ ብሂላ ።

ት ር ጉ ፖ

ሃይሏ ትልት
የሆነ እጉ / ሴት የሃይማኖት መሃላን ያጠና
አባት/ተክለ ሃይማኖትን ናቀችውና ተወችው ፤
ሰድስት ክንፎች / የምችት ልጆችንም በላየ ላይ
ወለደ ብላ በመቆግያ / ቤቷ
ውስጥ መኖርን አልወደደችም ።

ፖ ስ ጢ ር

የጎልግሳ ሚስት ባልዋ በላይዋ ላይ ከሌላ ሴት ልጅ ሲወልድ ቀንታ እንደምትፋታ ሁሉ ፡ ገድቅ ተክለ ሃይማኖትም ሰባት አመት ቆመው ሲፀልዩ አንድ እግራቸው ተሰብር ሰድስት የፀጋ ክንፎችን እገኙ ይላሉ ባለቅኔው ።

ታ ሪ ክ

ተክለ ሃይማኖት የተባሉት ገድቅ ሸዋ ፡ በቡልጋ ውስጥ ከፀጋ ዘለ ብና ከእግዚእ ሀረያ ተወልደው ካደጉ በሁዋላ እየተዘዋወሩ ህዝቡን በክርስቶስ አሳምነዋል ። በምና በፀሎት ከመቆግራቸው ብዛት የተ ነሳ አንጾ እግራቸው ተሰብሯል ። ስለመንፈሳዊ አገልግሎታቸውም ሰድስት የፀጋ ክንፎች ተሰጥተዋቸዋል ግለት ይተረካል ። ስለዚህ ባለቅኔው እግራቸውን በተፈታች ሴት ፡ ክንፎችን በውጭ ልጆች መስለው ተቀኝተውላቸዋል (ገድላ ተክለ ሃይማኖት) ።

ዘመናዊ (መረጃ፡ ዘመናዊ)

በምን ለመርጥቱ

እያንዳንዱ ለሰበራ፡ ወይም፡ ለሌላ፡

ኢትዮጵያ አፍላ አካል ይባላል፡

ከያንድ አደርአይ ጸሐይ ወራሽ፡

ወይም በፍጥነት ወዘከማ

ይተልውከ ሰብአዊ ምድር ሆኖ፡

ትርጉም

በምን ሚስቱን

ከሁሉም አብልጦ ለሰበራት፡ ከሁሉም አብልጦ ከፍተኛ
ረጋት፡

የፀሀይና የወረራ ብርሃን

እንዲያያት ወደውጭ አትውጭ ይላታል፡

በፊትና በሁላቸው የምድር

ሰዎች ሁሉ ይከተሉባቸዋል፡

ምስጢር

እንዳንድ ሰው የሚወዳት ሚስቱን «ወደውጭ አትውጭ» ነፋስ
አይንፈስብሽ፡ ፀሀይም አይምታሽ፡ እያለ አፍና እንደሚገኝረት
ሁሉ፡ በላኔ ሰብአዊ መጀመሪያ ሚስቱን በመጨረሻም ሌሎችን
ሰዎች መብላቱንና ሚስቱን ከፀሀይና ከወረራ አለም መለየቷን
ባለቅኔው አመለካከቷል፡

በፍጥነት ጉጉጌ (ተካ ጌታ)

ቆመ የሰኳር ጠጅ

ውስተ ደብረ ግንብ ልብን ሀገረ ሥቃይ ወተደላ፡

ወወደይን በበተራሆሙ አረቄ ወጠላ፡

ወበውስተ በርሚል ልብን ምስትጉቡክ በቀል አተላ

እሳት አራዳ ኮኖክ እርሷው ተቃጥላ፡

አውሰየታ ለባቢሉን ገላ፡

ትርጉም

የመከራና የምቅት አገር

በሆነ በብርሃኑ ተራራ / ልባቸን የሰኳር ጠጅ ቆመ፡

በየተራቸውም አረቄና ጠላን ጨመርን፡

የበተል / አተላ መከማቻ በሆነ በርሚል / ልባችንም ውስጥ

የአዳራዳ ኮኖክ / እሳት እርሷው ተቃጥላ

ባቢሉን / ገላን አቃጠለች፡

ምስጢር

አንድ ሰው በአካባቢው የሚደረገውን ለመመልከት በተራራ
ላይ እንደሚቆም በሰኳር የተጠጸ ጠጅም በጠጭዎች ልብ ፈላ፡
ለግብር የሚከላከሉ ሰልፈኞችም በየተራቸው እንደሚገቡ ጠጭዎች
በጠላላይ አረቄን፡ በአረቄም ላይ ጠላን መጠጣት አበዙ፡

ደግሞ እሳት ተቃጥላ ሌላውን እንደምታቃጥል፡ አረቄም የእ
ሳት ባህርይ ስላላት የጠጭዎችን ገላ ትኩሳታም ግድረንን የቅኔው
ምስጢር ያመለክታል፡

ዘግለሙ (መጋቢ : ዘንገጅ)

ለኤልያስ ሐዋርያ

አይቲ ተሐውር እመ ትቤሉ

አሐቲ ብእሲት ዓለመ ሐስት ወተድላ

አሐውር ኀዘ እንተ አልቦ ሞተ ሰብአ ይቤላ ።

አመኒ ተመይጦ እምሀገረ ባዕድ ጌልጌላ ፤

ሰይፈ ብርት እንት ዘይትዌከላ

ሳዕለ ከማዳ ትወድቅ ፤ እስመ ዐልዐላ

እምአንስት ሕማማት ዙላ ።

ትርጉም

ኤልያስ / መንገደኛን

አንዲት ሴት / የደስታና

የምችት አለም ወዴት ትሄዳለህ? ብትለው

«የሰው ሞት ወደሌለበት እሄዳለሁ» አላት ።

ከባእድ አገር ሰማይም (ኤልያስ) በተመለሰ ገዜ ፤

የሚተማመናት የብረት ሰይፍ / እህት

በአንገቱ ላይ ትወድቃለች ፤

ከሴቶች / ሀማሞች ሁሉ አልቋታልና ።

ምስጢር

አንዲት ሴት በአጠገቧ የሚያልፍ መንገደኛን «ወዴት ትሄዳለህ?» ስትለው « ሞት ወደሌለበት እሄዳለሁ» በማለት እንደሚቀልድ ነቢዩ ኤልያስም ከሞት አለም ወደ ሀይወት አለም አረገ ይላሉ ባለቅኔው ። መንገደኛውም ከሄደበት ሲመለስ እህቱ በናፍቆት ከአንገቱ ላይ እንደምትጠመጠም ፤ ኤልያስም በመጨረሻ በሰይፍ የሚቆረጥ መሆኑን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

ከግብርና

እንዘ ሊቅ ፈጽመ ሕገ ተልእኮ

ወለቀዳማዊት ድግነ ደብተራ እንተ እግዚአብሔር ተከላ

ምዕራፍዩ ዛቲ ለዓለም ይቤላ ፤

አኮት ቀደመ እምክሉ ለበዌአ ድግነ ገሊላ

በትእምርተ መስቀል ሠረገላ ።

ወፈተደ ይምላሕ እግዚአብሔር

ሥረዊሃ ለእመት ሰገላ ።

ትርጉም

ከግብርና

ሊቅ ሲሆን የመልአክን ሀገ ፈፀመ (ጨረሰ) ፤

እግዚአብሔር የተከላት መጀመሪያይቱን ድንኳን / ድግ ሀንም

«ይች ለዘላለም ግረፈያዬ ናት» ይላታል ፤

በሰረገላ / የመስቀል ምልክት ወደገሊላ / ዲግ

ለመግባት ከሁሉ ቀድሟልና ።

የዛር ውላጅ / ሾላ ስርችንም

ከመሃል ይነቅል ዘንድ ወደልና ።

ምስጢር

ክርስቶስ በሰውነቱ የአገልግሎትን ስራ እንደፈፀመ ፤ አባ ተከላት ብርሃን የተባሉ የዲግ ጊዮርጊስ ገዳም አበ ምኒት የነበሩ የድቅ በያገሩ እየተዘዋወሩ ሰብከዋል ፤ እስተምረዋል ።

በዚህም ላይ ሙሴ በደብተራ ለሪት እንዳገለገለ አባ ተከስተ ብርሃንም ብዙ ካገለገሉ በሁዋላ በደብረ ድግህ ግረፋቸውን የት ኔውም ስጢር ይገልጣል።

በተጨማሪም ክርስቶስ ከሀዋርያት ቀድሞ በገሌላ እንደተ ገኘ አባ ተከስተ ብርሃንም አስቀድመው ዲግን ግትናታቸውን፤ በበረ ገላም ቀድሞ መንዝ እንደሚቻል፤ አባ ተከስተ ብርሃንም በመንፈ ሳዊ ሥራ ቀዳሚ መሆናቸውን ያመለክታል። ከዚህም ሌላ ባለት ኔው የሾላ ስር እንደሚነቀል፤ በዲግ ጊዮርጊስ አካባቢ በሚገኘው ገድ በሚባለው ወንዝ መጣያ ገደል ትናር የነበረችውን የዛር ውላጅ (ሰይጣናዊት) እመ ውላድ አባ ተከስተ ብርሃን ከገድ ወንዝ እስላ ተቋት ይላሉ።

64 መወድስ

ዘገነላ ወርት ገሌቱ (አለቃ)

ነቢያተ ኦሪት ረኃብ ወግብረ ተሰዶ
ዑደት መከራ አርአዩ በአፍራስ ወሠረገላ፤
ወምጽአተ ደፄ ሰበኩ ለሰዓተ ንዴት በክፍላ
እምከነዓን ፍጽመ ተዋርዶ እስከ ግብጽ ከዋላ።
ወተሀውከት ሰብእናን
ሀገር ትደሰት ኢየሩሳሌም ዙላ፤
እስመ በአ ለገፍትዎ ግእደ መወልጥ ግእከላ
ረኃብ ወልደ ዳዊት በተዕዕኖ እድገት ወዕዋላ።
ወግዘፈ መብልዕ ደርእይ እምደገረ ገለፈ ተደላ
ከርሠ ርትባን መጽብሐዊ ዐርን ዲበ ሰገላ።

ትርጉም

የኦሪት ነቢያት / ራብና የመሰደደ ገደታ
የመከራ ዙረትን በፈረሶችና በሰረገላ ላሳዩ፤
ከከነአን/ መዋረድ ፊት እስከ ግብፅ / ሁዋላ ድረስም

የደፄ እመጣጥን በችግር ለእት እስተግሩ።
መላዋ ትድስት

አገር ኢየሩሳሌም/ ሰውነታችንም ታወክች፤
ራብ/ የዳዊት ልጅ በአህያይቱና በውርንጫዋ በመቀመጥ
(በመጋለብ) የሰዋጭን ግእድ ለመገልበጥ (ለመደፋት)
በመካከል ገብቷልና።
ምችትም ካለፈ በሁዋላ የመብልን ፊት ያይ ዘንድ
የተራቡ ሰዎች ሆድ/ ዘኪያስ በሾላ ላይ ወጥቷልና።

ምስጢር

የኦሪት ዘመን ነቢያት ኢየሩሳሌም በፈረሰና በሰረገላ እንደ
ምትወረር እንደተናገሩና አገር ላገር መዞርን እንዳበዙ፤ በከፋ
ቀን የነበሩት ራብና የመሰደድ ገደታ መንከራተትንና መከራን
አበዙ። ነቢያት የእግዚአብሔርን ልጅ ወደዚህ አለም መምጣት ከከ
ነአን እስከ ግብፅ እንደ ሰበኩ፤ ራብና መሰደድም መዋረድን፤ ችግ
ርን፤ ሀግምንና ሞትን በፈትና በሁዋላ እከታትለው አመጡ። የዳ
ዊት ዘር ክርስቶስም በአህያይቱና በውርንጫዋ በመቀመጥ የሸቃ
ሙችን ድብር (መደብር) በገለበጠው ጊዜ አገሪቱ እንደተሸበረች
የከፋ ቀን ራብ የአህያ ስጋን እስከ ግብፃት ደረሰ። በሀይወትም
ያለው የሰው ሰውነት መነመነ፤ ራብን መቋቋም ያልቻለው
ሰውም ራብ ባስከተለው ቸንፈር አለቀ። ዘኪያስ ክርስቶስን
ለግዮት በሾላ ዛፍ ላይ እንደወጣ፤ ራብተኞች ሰዎችም የሚበሉት
እህል ጠፍቶ ቅጠልና ፍራን በሉ በግለት በዘመናቸው የነበረው
ራብ ያስከተለውን እልቂት ባለቅኔው በቅኔያቸው እስገንዝበዋል።

65 መወድስ

ዘምራት (አለቃ፤ ዘሌላኛግ)

እመ ውስተ ፍፍ ተተክለት ዕፅ ደብረ ሲና
እዕዋፈ ግብጽ እሥዋክ በሳዕሌሃ አጽላላ፤
እኮኑ ለዕዕ እንተ ኢትትነገፍ ቁጽላ

ገዘን ገባሊ ጽጌረ ማይ ተከላ ።
 ወታንሶሱ በገሊላ
 ንግሥተ እስራኤል ስደት አክሊሊ ሰሎሞን ተቀጸላ ፤
 የሴፍሂ ግፍዐ ናቡቲ ንቡረ ምድረ ግብጽ ሰግላ
 ለያዕቆብ ተዋርዶ ፈነወ ሠረገላ ፤
 ወመስተገብር ገዘን ለገራህተ አብርሃም ኩላ
 እክል እንዘ አልባቲ ሐጼራ በአሜከላ ።

ትርጉም

የደብረ ሲና እንጨት በመንገድ በተተከለች ጊዜ
 የግብፅ ወፎች እሾሆች በላይን ላይ ሰፈሩ ፤
 ቅጠሏ የማትረገፍ እንጨትን
 አዘን ገበሬ በውሃ ዳር ተከላታልና ።
 የእስራኤል ንግስት ስደትም
 የሰሎሞን አክሊልን ተቀዳጅታ በገሊላ ትመላለሳለች ፤
 በግብፅ ምድር ሾላ የተቀመጠ የናቡቲ ግፍ የሴፍም
 ለመዋረድ ያለቆብ ሰረገላን (ጋሪን) ላከ ፤
 አዘን ገበሬም የአብርሃም እርሻን ሁላ
 እህል ሳይኖርባት በእሾህ አጠራት ።

ምስጢር

በመንገድ ዳር በተተከለች እንጨት ወፎች ይሰፍራሉ ፤ እን
 ዲሁም በመንገድ የምትንከራተት ቅድስት ማርያምን እሾሆች
 ወንት ። እንጨቲቱ በውሃ ዳር እንደምትተክል የእንጨቲቱ ምሳሌ
 ማርያም በሰደቷ ጊዜ እንባ በእንባ ሆነች ። ንግስትም አክሊልን
 ተቀዳጅታ (ዘውደን በራሷ ላይ ደፍታ) እንደምትመላለስ የሰሎ
 ሞን አክሊል ምሳሌ የሆነችው ማርያም በስደት ተጉላላች ።

የሴፍም አባቱን ያለቆብን ለማስመጣት ሰረገላን ወደ እስራ
 ኤል አገር እንደላከ መገፋት የሰረገላ ምሳሌ የሆነችውን ማርያምን
 አዋረዳት ። ገበሬም እርሻውን በእሾህ አጥር እንደሚያጥራት ፤

በእርሻ የተመሰለችውን ማርያምን የገበሬው ምሳሌ የሆነ ለልጁ
 ማዘን እሾህ እእሾህ አስሂዳት ፤ ስንቅንም አሳጥቶ እህልንና ውሃን
 እስከመለመን አደረሳት በማለት ባለቅኔው ከአገሩ ከገሊላ ወጭ
 በመሰደዱ ምክንያት በማርያም ላይ የደረሰውን መከራና ስቃይ
 በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

ታሪክ

የያለቆብ ልጆች በወንድማቸው በየሴፍ ስለቀኑበት ለግብፅ
 ነጋዴዎች ሸጡት ። የሴፍ ግን በተሸጠበት በግብፅ አገር ባለግልን
 ትን አገኘ ፤ ተሾመ ፤ ተሸለመ ። በትውልድ አገሩ በከነአን ራብ
 ስለሆነ ወንድሞቹ እህል ሊሸምቱ እርሱ ወዳለበት አገር ወረዱ ።
 ወንድማቸው መሆኑን ሳያውቁ ስለእህል ሸመት ጉዳይ ሲያነጋግሩት
 እነርሱ ያንድ ሽማግሌ ልጆች መሆናቸውንና አባታቸው በህይወት
 መኖሩን ነገሩት ። በዚህ ጊዜ አወቃቅውና እህሉን በየስልታቸው
 ሞላላቸው ። በሁዋላም ከንጉሱ አስፈቅዶ አባቱን ያለቆብን በሰረ
 ገላ ወደ ግብፅ አስመጥቶታል (ዘፍጥ. 42—45 ፤ 47 ፤ 13—26) ።

እነሆ ቅድስት ማርያም ከኢያቄምና ከሀና በአዘንና በልቅሶ
 በም በፀሎትና በስእለት ፤ በራእያም ተወለደች ። በተወለደች በሶ
 ስት አመቷ በስእለቱ መሰረት ቤተ መቅደስ ገባች ። ከሰማይ በመ
 ልእክ የወረደ መናንና ወይንን እየተመገበች በቤተ መቅደስ አስራ
 ሁለት አመት ኖረች ። አስራ አምስት አመት ሲሆናት በዘመድዋ
 በየሴፍ ቤት እንደተጠበቅ ተደረገ ። በትህትና ተልእኮ ውሃን ስት
 ቀዳ መልእኮ ቅዱስ ገብርኤል ከወደሁዋላዋ መጥቶ በሽቢታም እሃ
 ውንት አምላል «ትፀንሻለሽ» አላት ፤ ዘወር ስትል ምንም ሰው
 የለም ። አሳሳች ሰይጣን ነው መሰለኝ ብላ ፤ ከእግሩ ነጠቅ ነጠቅ
 እያለች ሄዳ እቤት እገባለሁ ስትል ዳግም «ትፀንሻለሽ» አላት ።
 ስለዚህ ወደቤተ መቅደስ ሄደችና በቋምጤ (ደንክ) ወንበር ላይ ተቀ
 ምጣ ሀርገና ወርቅን ስትፈትል ሶስተኛ ጊዜ ያንኑ ቃል ነገራት ።
 ቃል ለቃል ከተውላለሱ በሁዋላ ነገሩን አመነችውና ፤ እግዚአብሔር
 ወልድን በደንግልና ፀንላ በደንግልና ወለደች ይባላል ። የገሊላው

ንጉሥ ሄሮድስ መንግስቱን ይነጥቀኛል ብሎ ልጅዋ እግዚአብሔር ወልድን ሊያስገድለው ስላሰፈለገው ፡ ያበሰራት መልአክ ሀፃኑን ከዮሴፍና ከሰሎሚ ጋር ይዛው ወደግብፅ እንድትሰደድ ለዮሴፍ በህልም ነገረው ። ሶስት አመት ከስድስት ወር ከኖሩም በሁዋላ ከግብፅ ተመለሱ (ማቴ. 1 ፡ 17—25 ፤ 2 ፡ 1—23) ።

66 ግእዝ ከብር ይእቲ

ለመርዓተ ፀርነ ሲኦል ኢሳይያስ መሰግላ
እመ ተስእለቶ ቅድመ ወጠየቀቶ በቃላ
ዘመነ ሥጋዌ ማቴዎስ ያፈረርሀኪ ይቤላ ፤
ወይትበአሰኪ ደም ዘተክሰው በመሐላ ።

ትርጉም

በመጀመሪያ ብትጠይቀውና በቃሏ ብትረዳለት
ኢሳይያስ ጠንቋይዋ የጠላታችን መሽራ ሲኦልን
የሰጋዌ ማቴዎስ ዘመን ያስፈራሻል ፤
በመሀላ የፈሰሰም ደም ይጣላሻል አላት ።

ምስጢር

አንዲት ሴት ጠንቋይን ስትጠይቅ « በዘመነ ማቴዎስ ያስፈራሻል ፤ ደምም ይጣላሻል » እንደሚላት ፤ ነቢይ ኢሳይያስ በተናገረው ትንቢት መሰረት እግዚአብሔር ወልድ ሰው በሆነበት በዘመነ ሰጋዌ ለአዳም በሰጠው ቃል ኪዳን ተስፋ ያፈሰሰው ደም ነፍሳትን ከሲኦል አወጣ ይላሉ ባለቅኔው ።

67 ዘእምላኪየ

ንቡረ ልህቱ በገራህት ወንጌል ሉዓሌ
ክርዳድ ይሁዳ ወኢፕሮስ ስንዳሌ
እስከ ይበጽሕ ግእረር ዘዕለተ ዐርብ ወይሌ ።

ትርጉም

እንክርዳድ/ ይሁዳና ኢፕሮስ/ ስንዳሌ
የአርብ ቀን እዝመራ/ ልቅሶ እስኪደርስ ድረስ
በወንጌል/ እርሻ ወደላይ አብረው አደጉ ።

ምስጢር

«የእዝመራ ወራት እስኪደርስ ድረስ እንክርዳድና ስንዳሌ አብረው አደጉ» ብሎ ኢየሱስ እንደተናገረ ፤ የእንክርዳድ ምሳሌ ይሁዳና የስንዳሌ ምሳሌ ኢፕሮስ በመገፈላዊ ሹመት አንድ ሲሆኑ ፤ ይሁዳ በእለተ አርብ (አርብ ቀን) ክርስቶስን በማስቀሉ ከሀዋርያው ኢፕሮስ በክርስቶስ በሰራው ክፉ ስራ ተለየ ። ኢፕሮስ ግን « ከርስቶስን አላውቀውም» ብሎ በአፋ በመካድ በፈፀመው በደል ተፀፅቶ በግልቀሱ ከይሁዳ ቢለይም ከክርስቶስ አልተለየም ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ይሁዳና ኢፕሮስ የክርስቶስ ደቀ መዛሙርት ናቸው ። ይሁዳ መምህሩ ክርስቶስን በገንዘብ ለውጦ ከእነቶቹ ጋር ተመሳጠረበትና ለሰላሳ ብር ሸጠው ። ለሞት አሳልፎ ሰጠው ፤ እስቀለው ። ከዚህም ሌላ የማይረባና የማይጠቅም ፀፀትን ተፀፀተና ፤ የተቀበለውን ብር በትና ለመታነት መንጠልጠያን አዘጋጀ ። ሊስቀልባት ያዘጋጀት እንጂ « እንደ ወንድምህ ኢፕሮስ ንሰሃ ገባ» እያለች በሰብአዊ ሁኔታ ብትመክረው አልሰማም ፤ ተሰቅሎ ሞቷል ይባላል (ማቴ. 27 ፡ 3—5 ። ዮሀዋ. 1 ፡ 15—19) ።

ኢፕሮስ ደገጥ የሀዋርያት አለቃ ሆኖ የኖረ ሀዋርያ ነው፤ ክርስቶስ በተያዘ ጊዜ አሙስ ግታ ለአርብ አጥቢያ የክርስቶስን ሁኔታ ለግየትና ለሙስግት ራት እያለ ክርስቶስን በሙከተል በሊቀ ካህናቱ በር ቆጥ ነበር። «አንተስ ከናዝሬቱ ከኢየሱስ ጋር አልነ በርህም?» የሚሉ ሶስት ጥያቄዎች ቢገጥሙት፤ «የምትሉትን አላውቀውም» በማለት ራሱን በራሱ ይረገጥ ጀመር። ይህን ብሎ ከእነሱው ጋር ፍሙን እየሚረ እሳቱን ሲጥቅ እድሯል (ግር. 14፡ 66—72)። በሁዋላ ገን ንስሃ ገብቶ በምር ስላለቀሰ ይቅርታን ከአምላኩ አግኝቷል። ስለዚህ ባለቅኔው «ገቡረ ልህቱ እስከ ይበጽጉ» በለዋል።

68 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘወላደ ግርያም ሀብተ (አለቃ)

ተዘከር ወልድ ፍተ ርኅራኄክ እክል፤
እስመ ቅድመ ገጽከ ቆመት ሰአሊተ ምሕረት ድንግል።

ትርጉም

ወልድ የርሀራሄ/እህል ቀራሽን ተዘከር(እስከ)፤
ምሀረትን ለግኝ ድንግል በፊትህ ቆግለኝና።

ምስጢር

እንጀራ ለግኝ ሴት ከሰው ፊት ስትቆም «ቀራሽ ተዘከሯት» እንዲባል ወልድ ሆይ! ለእናትህ ድንግል ግርያም በሰጠህት ቃል ኪዳን መሰረት በፊትህ ቆግ ስትግልድ ራራ። ባለቅኔው «ተዘከር» በተሰኘው ህብር ቃል ለሰሙ ስጥ፤ ለወርቁ ገን የሰጠህ ትን ቃል ኪዳን አስታውስ ግለትን አስተባብረዋል።

69 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘተክሉ (ጦምር፤ ዘጥሸራ)

ጎፍረት ይደሉ ለዘግ ወለቢሰ ዘምድር ጸበል፤
እስመ በዓለ ክንፍ ተረከበ በዘእትረበት ጸሐል።

ትርጉም

ለዘግዊት ሴት ግፈር ይገባል፤ የምድር ትቢያንም መልበስ ይገባል፤
ባቀረበችው ወጭት (የወጥ ግትረቢያ) ባለክንፍ ተገኝቷልና።

ምስጢር

አንድ ሴት ሰርታ ባቀረበችው ወጥ ውስጥ የእሳት ራት ገብቶ ሲገኝ በባሏና በሌሎች ተጋባዮች ፊት ታፍራለች። እንዲሁም ሄሮድያስ የተባለችው ዘግዊት ያስቀረጠችው የጦጥቱ የሀንስ ራስ ክንፍ አውጥቶ በረረ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ።

70 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘገብረ ሥላሴ ክንተ (ጦምር፤ ዘሌያስ)

አቤል ግእዝ ቀዳሚሁ ለሞተ ሥጋ ፈደል፤
ወፍጻሚሁ ሳብዕ ሞተ ሌልያስ ድንግል።

ትርጉም

የሰጋ ሞት ፈደል መጀመሪያ አቤል/ግእዝ ነው፤
የድንግል ሌልያስ ሞት/ሳብእም መጨረሻው ነው።

ምስጢር

ባለቅኔው የፈደል መጀመሪያው ግእዝ፤ መጨረሻውም ሳብእ እንደሆነ ዑሉ በአቤል የተጀመረው ሞት በሌልያስ ይፈጸማል ይላሉ።

71 ሚዘዝተ

ሳይዳ ገሞራ እሳት
በወረዛ እንጊቢን ቂርቆስ ዘሐመይዋ አሀባል
በስመ አቡሃ መልአክ መሐለት እንዘ ትብል
ኢየሱምር ባዕደ ዘንእበለ ጽፋይ ማይ ወእንበለ ምትየቂጽል ።

ትርጉም

ወገኖች በእንጊቢን
ጎልማሳ ቂርቆስ ያሟት የገሞራ ቆንጆ እሳት
ከጥሩ ውሃና ከባሌ ቅጠል በቀር
ሌላ አላውቅም እያለች በአባትዋ መልአክ ስም ማለች ።

ምስጢር

ወገኖችዋ በጎልማሳ ያሟት ሴት « ከውሃና ከባሌ በቀር ሌላ
አላውቅም » እያለች በአባትዋ ስም እንደምትምል ፣ በፊት ገሞራን
ያቃጠለች እሳት ለቂርቆስ ስቃይ ከተዘጋጀች በሁዋላ በቅዱስ ገብ
ርኤል ተአምር እንደ ውሃ መቀዝቀዝዋንና የእሳት አደጋም በቅ
ጠል የሚጠፋ መሆኑን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ።

72 ዋዜማ

ዘላጃግሉ (ገብረ እድ)

ገብእት ምድረ ኤርትራ
ገሀደ ኮነት ቅድመ ገጸ ሙሴ ጽዱል ፤
እሙሴ ተከብቶ አኮኑ ኢትክል ።
እመ ይከይዳስ ፈርአን እንበለ ሚካኤል በገይል
ምስለ ሠራዊቱ ተገምረ በኩኑት ማዕበል
እስመ ኮነ መፍትዱ ተቲል ።

ትርጉም

ሸሽግ የኤርትራ ባህር
በሚያበራ ሙሴ ፊት ግልፅ ሆነች ፤
ከሙሴ መሸሽግን አትችልምና ።
ፈርአን ግን ያለ ሚካኤል በሀይል ቢረግጣት
በማእበል ጦር ከሰራዊቱ ጋር ጠፋ ፤
ውደታው (ፍላጎቱ) መግደል ሆኗልና ።

ምስጢር

የተሸሽገች ሴት ከዘመዶችዋ መሰወርን እንደማትችልና እንደ
ምትገለጥ ፣ የኤርትራ ባህር ምድርም ውሃው ለእሙሴ ሲሸሽላቸው
ያን ጊዜ ታየች ። ደግሞ ጠላት ሲመጣ ሀይለኛው ተዋጊ ከእነሰ
ራዊቱ በጦር እንደሚዋጋ ፣ ፈርአን ከነሰራዊቱ እባህሩ ሲገባ በው
ሃው ሰጠመ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

ታሪክ

እስራኤል የኤርትራን ባህር በሙሴ መሪነት ሲሻገሯት ፤
ውሃዋ መሬቱን ለቆ በግራና በቀኝ እንደግድግዳ ቆመላቸው ፤ እስ
ኤራልን ያስቃይዋቸው የነበሩ የግብፅ ንጉስ ፈርአንን ና ሰራዊቱን
ግን አሰጠማቸው (ዘፀአ. 14፡1—15) ።

73 ዋዜማ

ዘላጃ ገይሉ (አለቃ)

ኢይበቁፅ ክብረ አዝማድ ፤
እስመ ወልደ ባዕል ወድቀ በእደ ረታብ ገያል ፤
አግብሮት እንዘ ጽጉባን ወይተርፍ እክል ።

ምሳሌ ዝኒ ነገር አጠናቀቱን ገላ ፤
አምላክ ወልዳ ኢድንን እምለቢሰ ቂጽላ
እንዝ ወርቀ ትፈትላ ድንገላ ።

ትርጉም

የዘመዶች ክብር አይጠቅምም ፤
አገልጋዮች የጠገቡ ሲሆኑ እህልም ሲተርፍ ፤
የባለፀጋ ልጅ ገብረ ክርስቶስ በብርቱ ራብ እጅ ውድቆልና ።
የዚህንም ነገር ምሳሌ በረት አስረዳችን ፤
ድንገላ ወርቅን ስትፈትላ
ልጅዋ ቅጠል ከመልበስ አልዳነምና ።

ምስጢር

ገብረ ክርስቶስ የንጉስ ልጅ ሲሆን መንና (አለምን ገቆ)
በመቸገሩና በሰቃይ በመሞቱ ፤ ክርስቶስም እናቱ ድንገላ ግርያም
ሀርና ወርቅን አስግምታ ስትፈትላ በተወለደ ጊዜ በቅጠልና በዉ
ርቅ በመጠቅለሉ እንፃር የወገን ክብር ጠቃሚ አለመሆኑን በመግ
ለጥ ትኔው ተመስጥሯል ።

74 ሥላሴ

ዘወልደ ጊዮርጊስ ሸቴ (አለቃ)

ለንጽሕት መሰባ ወርቅ
ርደተ መና ውስተ ገዳም
ወለእስራኤል ኢኮነ ፤ አኮነ ጽጉብን ቅንአት እክል ፤
ወይትዐወት እምድም ገባቡ ለፋኑኤል ቃል ።
ዘኒ ነገረ ከመ ያጠይቅ እምሳላ
መስተገብረ ምድር ዕወወ ልትላ
ዘገዥ ተላይ ያስቲ በላዕለ እኩሳል ፤
ያገዢ ለልምሉም ቂጽላ ።

ትርጉም

የመና በገዳም ውስጥ መውረድ
ለንፅሕት መሰባ ወርቅ ነው ፤
ለእስራኤል ግን አልሆነም ፤ ትናት/እህልን የጠገቡ ናቸውና፤
ከፋኑኤል ቃል ገንግር ድምፅም የተነሳ ይታወቃልና ።
ይህንም ነገር ምሳሌ ያስረዳ ዘንድ
የዱር እንጨቶችን በፍሬ ላይ
የወገዝ ውግን የሚያጠጣ የምድር ገበሬ
ለምለም ቅጠልን ያወፍረዋል (ያንሰራፋዋል) ።

ምስጢር

ቀድሞ መና ለእስራኤል ይወርድላቸው ነበር ይባላል ። መል
አኩ ፋኑኤል ያመጣው መና ግን በመሰባ ወርቅ ለምትመስለው
ቅድስት ግርያም መውረዱንና ለእስራኤል ልጆች ለነዘካርያስ አለ
መሆኑን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ። የአትክልቶችን ስር ውሃ
የሚያጠጣ ገበሬ በፍሬው ላይ ቅጠሉን እንደሚያንሰራፋው ፤ የእ
ሴይ ስር የሆነች ሀፃኒቱ ግርያም የመልአክን መና እየተመገበች
አድጋ አምላክን በመውሰዷ ለእነርሱም ለቅንርጫርች ሰዎች ትበ
ጃቸዋለች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ቅድስት ግርያም የስእለት ልጅ እንደመሆኗ በተወለደች በሰ
ስት አመቷ ለቤተ መቅደስ ተሰጠች ። የቤተ መቅደሱ ሊቀ ካህ
ናት ዘካርያስ ይባላል ፤ እርሱም መጥቅእ መትቶ (ደወል ደውሉ)
የእስራኤልን ሽግግሎች በሰብሶ ሲመካከር የእግዚአብሔር መል
አክ ፋኑኤል በቤተ መቅደሱ ረቦ ታየ ። ሊቀ ካህናቱ ዘካርያስ
ለርሱ የመጣ ሀብት መስሎት ቀረብ ቢል ወደላይ ሰቀቀበት ። እንዲ
ሁም ሽግግሎቹ በተራ ቀረቡ ፤ ራቱ ። በሰዚህም ወላጆችዋ ኢያ
ቴምና ሀና እንዲቀርቡ ታዘዘና ቢቀርቡ ፤ እጅግም አልቀረባቸ

ወጥ፡ እጅግም አላራቃቸው። ከዚህም በሁጥላ ሀገሩን ትተዋት እልፍ እንዲሉ ተደረገና ትተዋት እልፍ አሉ። ሀገሩን ወደ እነርሱው ድንኩላ ድንኩላ ስትል መልእክት ወረደና በከንፋውስጥ አድርጎ ሰግያዊውን ሀብት መግቢትና ሰግያዊውን ወይን አጠጥቷት እንዳረገ ተፅፏል (ነገረ ግርያም) ።

75 ሥላሴ

ዘመኑን በሉጥን (አለቃ)

ለምንት እንገለጥ

ዕጂያተ ምድር አሕዛብ ?

በጌቱሴግኒ ዐረበት እኩነት ፋሲካህሙ ድንግል፡

ወገፍትዐ ግዕዳቲህሙ ደመና ተሲል ።

ወተመሥጦ ሄናክ ሥጋሃ በመዐዛ አልያስ ኮል

ይቤሉሙ ተግስ መስተበቅል ፤

ወበሥጋ ድንግል ታቦር ሙደአ ቃል

እምደመና ወልደየ ዘይብል ።

ትርጉም

የምድር ትሉች / አህዛብ

ለምን ተሰበሰቡ ?

በጌቱሴግኒ ፋሲካቸው / ድንግል ደርሳለችና፡

ተላል ደመናም ግለዳቸውን ገልብጧልና ።

ተግስ ተበቃይም ስጋዋ / ሄናክ በአልያስ / ሽቱ

መለሳ ተመሰጠ አላቸው ፤

ከደመናም « ለጄ » የግራ ቃል

በድንግል ስጋ / ታቦር መጣ ።

ምስጢር

« በእግዚአብሔር ልጅ ላይ አህዛብ ለምን ተሰበሰቡ » እንደተባለው ሁሉ የመቃብር ትሉች በጌቱሴግኒ በተቀበረች በግርያም መቃብር አልተፈጠሩም ። ደግሞ ፋሲካ እንደሚደርስ ድንግል ግርያም ከጌቱሴግኒ መቃብር ተነሳች ። ክርስቶስም የሸቃሚችን መደብር እንደገለባበጠባቸው የግርያምን ስጋ ትሉች እንዳይበሉ ደመና ወደሰማይ አሳረገባቸው ። በሉሚ ሽታም እንደመመስጥ የግርያም ስጋ እንደሄናክና እንደ አልያስ ተመሰጠ (አረገ) ።

ሽቱንም ያሸተተው እንደሚያደንቅ ተግስ ሀዋርያ ግርያምን ስቃርግ አገኛት ። ከደመናም በታቦር ሰማይ ቃል እንደመጣ ሁሉ (እንደተነገረ ሁሉ)፤ የግርያም ስጋ በእርገቱ ጊዜ በመላእክት ቃል ተመሰጠ ግለት በትኔው ተመስጥሯል ።

76 ዘይእዜ

ይሄሉ ቃል በተቃውሞ፡

ወለድኩ ቃል ለእመ ትቢ ድንግል

ለአዝማድ የሴፍ ወሰሎሚ

እስመ አብ እምቅድመ ዓለም ወለድከም ይብል፡

ወከመ ሊይትከሐድ አብ ከመ መልክአ አብ መልክአ ቃል

ወከመ ኢትትከሐድ እም ገባሪተ ገይል

ኢሀሉ እምቅድም ክሐደ ወላዲት ዘይክል ።

ወከመ ኢትትከሐድ እም ገባሪተ ገይል

ትርጉም

ቃል በተቃውሞ ይናፈል፡

ለሰሎሚና የሴፍ ዘመዶቹ

ድንግል ቃልን ወለድሁ ብትል

አብ ከአለም በፊት (አስቀድሞ) ወለድሁት ይላልና፡

አብም እንዳይካድ የቃል መልክ እንደ አብ መልክ ነውና፡

ቃዋር አድራጊዋ እናትም እንዳትካድ
ከቀድሞ ጀምሮ እናትን መካድ የሚችል የለምና ።
ቃዋር አድራጊዋ እናትም እንዳትካድ

ምስጢር

ከአለም መፈጠር በፊት እግዚአብሔር ወልድ ከእግዚአብሔር አብ
በባህርይ ያለ እናት ተወለደ ። አለም ከተፈጠረ በሁዋላ ወልድ ከድን
ግል ግርያም ያለ አባት ተወለደ ፤ ከባህርይ አባቱ አብ ጋር ትክ
ክል መሆኑ ገን የግይመረመርና ይህም ሁለት ልደት የሚባል መሆኑን
ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

ታሪክ

ለአብና ለመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው የሆነው እግዚአብሔር ወልድ
ከአለም መፈጠር በፊት ያለእናት በግይመረመር ምስጢር ከአብ
ባህርይ ተወልዷል ። ቢወለድም አብ አይበልጠውም ፤ አይቀድ
መውም ። በፍፁም መልክ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ትክክል
ነው ። ከአለም መገኘት በሁዋላ ከኪሩቤል መንበሩ ላይለት በም
ላት ወልድ ወደዚህ አለም መጣ ። ያለአባት ከቅድስት ግርያም በድ
ንግልና ተፀነሰ ፤ ከስጋዋ ስጋን ከነፍሷ ነፍስን ነሳ (ወሰደ) ። ፍፁም
ሰው ሆነ ። ቃል በድንግልና ስጋ ያለ ሴቶች ልግድ ትወለደ ፤
ከሀጢአት በቀር የሰውን ህግ ፈፀመ ። «ነአምን ክልኢተ ልደታተ
(ሁለቱን ልደቶች እናምናለን)» በተባለው መሰረት ቀዳግዊ ልደ
ቱና ደሀራዊ ልደቱ ከዚህ በላይ ተገልጧል ።

77 ዘይእኪ

ዘለፋ ዘወድቀ ላዕለ መካን
ቅድመ ልደተ ቃል ሕያው ወድጎረ ልደቱ ለቃል ፤
እመ ላዕሌኪ ነበብን ድንግል

በበዕለቱ ኪያኪ ዕጹተ ግሕፀን እንዘ ንብል ፤
ነፍስ ድንግልና ጸድቅ ከመ ሊንቅትል
ዘለፋ አልብነ ፤ ወንስላነ ተለል ።
ነፍስ ድንግልና ጸድቅ ከመ ሊንቅትል

ትርጉም

በመሃን ላይ የወደቀውን ዘለፋ (ሰድብ)
ከህያው ቃል ልደት በፊትና ከቃል ልደት በሁዋላ ፤
እንቺን በየተነ ግህፀን ዝግ እያልን
ድንግል ፤ በእንቺ ላይ በተናገርን ጊዜ ፤
የድንግልና / ገድቅ ነፍስን እንዳንገድል
ዘለፋ (ሰድብ) የለብንም ፤ ንስሃችንም ተላል ነው ።
የድንግልና / ገድቅ ነፍስን እንዳንገድል

ምስጢር

ባል አግብተው ያልወለዱ መሃናች ሴቶች ካለመውለዳቸው
የተነሳ ፤ ግህፀን ዝግ እየተባሉ በእራቱ ዘመን ይሰደቡ ነበር ፤ ግር
ያም ገን በድንግልና የእግዚአብሔርን ቃል ፀንሳ በድንግልና በመ
ውለዱ ግህፀን ዝግ መባል እንደነርሱ አያሰድባትም ። ስለዚህ
ግህፀን ዝግ መባል ምስጋናዋ ነው ። ግህፀን ዝግ ባዮችም እውነ
ተኞች አመስጋኞች ናቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

በእራት ዘመን ምክነት የሚመጣው በሃጢአት ነው ስለሚባል
ያልወለዱ ሴቶች ሁሉ «ዕጹተ ግሕፀን (ግህፀን ዝግ)» እየተባሉ
ይሰደቡ ነበር ።

ይትረከብ ምክር እምድገረ መከራ፤
 ወይስማዕ ዘንተ ዘቦ እዝነ እምሳል፤
 እምጣነ ይቤ እግዚእ በዘኢይትሒሰው ቃል
 በላዕለ እሥራኤል ድገረ እንገሃ
 ነሳሕኩ እስመ እንገሥከዎ ለሳላል ተሊል፤
 ወጸልእ አምናን
 ገብረ ሙስና ለትእማር ድገረ አግሰና በገይል =
 በለሰኒ ድገረ መተረ እምገዳገ ትእዛዝ በቀል
 አስቆተው አረጋጂ ወይልዩ እንዘ ይብል፤
 ወዳዊት በከዩ በሞተ እርዮ ባዕል፤
 እንቀጽ ምንጻቢ አምጣነ ቦላ ርእሶ ከመ ይቅትል =

ትርጉም

ምክር ከመከራ በሁዋላ ይገኛል፤
 የምሳሌ ጆሮ ያለውም ይህን ይስማ፤
 በእስራኤል ላይ ካነገሰው በሁዋላ
 ጌታ በማይዋሽ ቃል ቀላል
 ሳላልን በላነገሰሁት ነደምሁ (ተፀፀትሁ) ብሏል፤
 በሀይል ካጠፋት
 በሁዋላም የትእማር ጥፋት ስራን እምናን ጠልቷልና =
 ትእዛዝ/በቀልንም ከመተው የተነሳ በለሰን ከቆረጠ በሁዋላ
 ሽግግሌ/አዳም «ወይኔ» እያለ አለቀሰ፤
 በእርዮ/ባለጢጋ ሞትም ዳዊት አለቀሰ፤
 በመከራ/በር ራሱን ይገድል ዘንድ ገብቷልና =

«ምክረው ምክረው፤ እምቢ ካለ መከራው ይምክረው» እንደ
 ሚባል የሰውን ምክር የማይቀበል ሰውን መከራ ያርማል፤ ያስተካ
 ክላል፤ ይህም በአምላክና በሳላል በአምናንና በትእማር፤ በአዳምና
 በበለስ፤ በዳዊትና በእርዮ ታሪክ ተፈፅሟል በማለት ባለቅኔው በማ
 ሀበራዊ ኑሮ ውስጥ ያለውን ሁኔታ በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል =

ታሪክ

እግዚአብሄር ሳላልን በእስራኤል ላይ ካነገሰው በሁዋላ አማ
 ሌቅን እንዲበቀልና ጨርሶ እንዲያጠፋቸው ቢያዝዘው ሳላል የእግ
 ዚአብሄርን ትእዛዝ ጥሶ የአማሌቅ ንጉስ አጋግንና ሌሎችንም
 ማርኮ በመግደል ፈንታ ወደሀገሩ አውጥቷቸዋል፤ ስለዚህ እግዚአ
 ብሄር እርሱን በማገንቡ ተፀፅቷል (1 ሳሙ. 15፡1—12)
 አምናን በዝመት አስተሰሰብ እህቱ ትእማርን ለፋካቢ ስለአሰ
 ባት እርሷን የሚያገኝበትን ዘዴ ፈጥሮ በፈጠረው የተንኮል ዘዴ
 ብትመጣለት ድንግልናዋን ገዕታል፤ ነገር ግን ድርጊቱ ከተፈፀመ
 በሁዋላ በወደዳት ልክ እርሷን ጠላት (2 ሳሙ. 13፡1—22)።

79 መወደስ

ዘመርሻ (መጋቢ፤ ዘዳግ ጊዮርጊስ)

በርቀተ ነፍስ ተነብእ ገዝፈ ሥጋን፤
 እስመ ዓለመ ነፍስ ኮነ ዓለመ ሥጋ ብሔረ እክል፤
 ወነገረነ በየውጣ ቅርፀተ አካል
 ዙሎ ዘርእዩ ከመ ሠናይ
 ረጋብ ዴጪ ለልሱሕ ቂጽል፤
 እምጣነ ዙሎ ዘይቄስም
 ለእሰ ይረፍቱ ሕዝብ ዲበ ሣዕር ወሐመልግል፤
 ወፅአሂ በዘመንነ ለገበረ ምሳሕ በዓል
 ሞት ዘይጸአና ፈረሰ አክዓብ ሐመልግል፤
 ወለናዝራዊ ሶምሶን ንዋዩ ሐቅሎ ዕዋል
 ለወልድ ልብሰ ልደቱ ወሥብሐ መሥዋዕቱ ለእስራኤል =

የሰጋችን ውፍረት በነፍሳችን ርቀት ተሸሸገ፤
 የእህል አገር የሆነ የሰጋ አለም የነፍስ አለምን ሆኗል።
 ሁሉንም ጥሩ እንደሆነ ያየ
 የአልግ ቅጠል ጨው/ ራብ
 የአካልን ቅርፅ (እዝልና ቅፅል በሌላት) በየውጣ ነገረን፤
 በሳርና በቅጠላ ቅጠል ላይ
 ለተቀመጡ ህዝብ ሁሉን የሚያጣፍጥ ነውና።
 ሞት የሚጋለበው ሽጉርጉር የአካሉን ፈረሰም
 ምላ/ በአልን ለማድረግ በዘመናችን ወጣ፤
 የናዝሬዊ ሶምሶን የጦርነት እቃ የሆነ አህያም
 ለወልድ የልደቱ ልብስ ነው፤ ለእስራኤልም የሰባ መስዋ
 እቱ ነው።

ምስጢር

እንድን አገር ጠላት ሲወር ፈሪ ቦታ መርጦ እንደሚሸሸግ፤
 በከፋ ቀን ራብ ጊዜም እህል ጠፍቶ የሰጋ ውፍረት እንደ ነፍስ
 ረቀቀ = እዝልና ቅጥል እንደሌላት እንደ ገሪክ ፈደል የውጣም (አይ)
 ሰው ሁሉ ቀጠነ፤ መነመነ = ምግብ በጨው እንደሚጣፍጥ፤ በከፋ
 ቀን ራብ ጊዜም ግንኙውም ቅጠላ ቅጠል ጣፈጠ ሰውም ምግብ
 ሳያጣርጥ እንደ ከብት ቅጠል በላ = ዳግመኛም በበአል ጊዜ ሰው
 በፈረሰ ተቀምጦ እንደሚወጣ፤ ሞትን ያስከተለ ራብ በእስራኤል
 ጉጉስ አካሉን ዘመን እንደ በረታ በኢትዮጵያም በከፋ ቀን በጣም
 ዐና = የፈረሱ መልክ ሽጉርጉር እንደሆነ ራብም የሰውን መልክ
 ለዋወጠው = ሶምሶን ጠላቶቹን በአህያ መንጋጋ አጥንት እንደጨረ
 ሳቸው እግዚአብሄር ወልድ ከቅድስት ግርያም በቤተ ልሄም በከ
 ብቶች በረት ሲወለድም በአህያች ትንፋሽ ተሟጊቱ = በመልካምም
 ቀን የሰባ ከብት ለመስዋላት እንደሚመረጥ ሁሉ፤ የከፋ ቀን ራብተኛ
 ችም የአህያን ስጋ በመብላት በራብ ምክንያት ከሚመጣ ሞት ለመዳን
 መጥከራቸውን በመግለጥ ባለቅኔው የራብን አስከፊ ገፅታ ያሳያሉ።

ዜናዊ ረጋብ አው ተዘያነው ከሉ
 ባሕታዊ ልሂት ኢታድከመኒ ይቤሉ።

ትርጉም

ወረኛ/ ራብ ሁሉን በአወራ ጊዜ
 ሽግግሉ/ መናኝ (ባህታዊ) «ኢታድከመኝ» አለው።

ምስጢር

ወረኛ ሰው የሆነ ያልሆነውን ሲቀጣጥር፤ ሰሜው ከመስልቶቱ
 የተነሳ «እባክህ ኢታድከመኝ» እንደሚለው፤ ባህታዊን (መናኝን)
 ራብ አደከመው ይላሉ ባለቅኔው።

ነገረ ሐሜት አይንብብ ደመና መልዕልተ ኢየሱስ ክህሉ።
 አምጣን ይሰምፅ ወይን ዘኢይሰምፅ መሲሉ።

ትርጉም

በሰማይ ላይ ያለ ደመና የሆኑት ነገርን አይናገር፤
 ወይን የግይሰግ መስሉ ይሰግልና (ያዳምጣልና)።

ምስጢር

አሜተኛ የተኛውን ሰው ሲያግ የሚታግው ሰው እንቅልፍ
 የወሰደው መስሉ እያንኮራፋ ያዳምጣል፤ እንዲሁም ወይን በደመ

ናና በዝናብ ጊዜ (በክረምት) የደረቀ ቢመስልም ውስጡ ለምለም ነት ያለው መሆኑን የትኔው ምስጢር ያስረዳል ።

82 ዘአምላኪየ

ያስተጋብእ ጠለ ንዋየ ዘመን ነሱ
ጉንደ ወይን ብእሲ ዕራቁ ዘህሉ
ለዘይመጽእ ዘመን ይከውነኒ ብሂሉ ።

ትርጉም

ራቁኩን ያለ የወይን ግንድ / ሰው
ለሚመጣው ዘመን ይሆነኛል ብሉ
የዘመን ገንዘብ/ልምላሜን ሁሉ ይሰበስባል ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው እየተራበና እየተራቀቀ ለወደፊት እመርበታለሁ
በግለት ብዙ ገንዘብ ያጠራትግል ። ወይንም በበጋ ወራት በግልጥ
የያዘውን ልምላሜ በክረምት ወራት በውስጡ ደብቆ እንደያዘ ይዘ
ልቃል ግለት በትኔው ተመስጥሯል ።

83 ሚበዝጉ

ዘተክላ ጊዮርጊስ

በመዐዛ ሥቃይ ወገድል
ለዐፅመ ጊዮርጊስ አፈው አለቦ ዘይመስሉ ፤
እስመ እስከ አድማስ በጽሐ በመትከፈ ነፋስ ወዐውሉ ፤
ወበመዐዛሁ ሰሐበ ዘግ ተማስ ሰይፈ እንተ ታስተቃትል
ነሱ ።

ትርጉም

የጊዮርጊስ አጥንት/ሽቱን
በገድልና በስቃይ ሽታ የሚመስለው የለም ፤
በነፋስና በአውሎ ትከሻ እስከ አድማስ ደርሷልና ፤
በሽታውም ሁሉን የምታጋድል የተማስ ሽርመጣ/ሰይፍን
ስቧልና ።

ምስጢር

በመአዛው ወደር የሌለው ሽቶ በነፋስ ተወስዶ ከፋት ቦታ
ሲሸት ሽርመጣን ያስደስታል በግለት ፤ ከዚህ አንፃር ጊዮርጊስም
ብዙ ስቃይና መከራን ከተቀበለ በሁዋላ በሰይፍ መቆረጡን ባለት
ኔው መስክረዋል ።

84 ዋዜማ

መኑመ ይሰትዮ
ለዘበጽሕርት ወረደ ነደ ነበልባል ጼተሉ ፤
ቂርቆስ አምጣን ተነሥኦ ጸገብኩ ብሂሉ
ወደመ ደመ ለመርቆሪዎስ ይቤሉ
ባሕቱ ዘጸምዐ ነፋስ ዐውሉ
ጊዮርጊስ ኢጎደጎ ጣሕሉ ።

ትርጉም

በጋን የወረደ
የነበልባል ነዲድ/ጉሽ ጠጅን ግን ይጠጣዋል ፤
ቂርቆስ «ጠገብሁ» ብሉ ተነሥቷልና
መርቆሪዎስንም ደም ደም ብሉታልና ።
በአውሎ ነፋስ የተጠግ ጊዮርጊስ ግን
አተላውንም አልተወም ።

በጋን የወረደ (የቀረበ) ጠጅ ሀይለማርያም ሲሆን፤ አንዱ ሰው ተምሶ ሲተወው፤ ሌላው ደግሞ «ደም ደም አለኝ» ብሎ ይተወጥል። የተጠግ ሰው ግን እስከ አተላው ያንጫልጠጥል። እንዲሁም የጠጁ ምሳሌ በሆነው በፈላ የጋን ውሃ ውስጥ ቂርቆስ በገባ ጊዜ አልተቃጠለም። መርቆሪያስም በሰይፍ በተቆረጠ ጊዜ ደሙ ተንጠባጥቧል፤ በነፋስ የተዘራ ጊዮርጊስ ግን በእሳቱ ተቃጠለበት ግለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል።

85 ዘይእዚ

ዘመንገሥቱ (መሪጌታ)

ተናዘዘ ስምዖን ብዝነ ዕዳሁ ፤
በውስተ ሀገር ምንት ያነብረኒ ብሂሉ
ለስደት እምድገረ ተንሥኦ አኮኑ ትቤሉ
ግርያም አነ ለዕዳክ እከፍሉ ፤
ዕዳሁስ ትክፍል እመ ትምህሉ
ከመ ልቡናሁ ሀለወ ኢህልወ ዕዳ መሲሉ ።
ዕዳሁስ ትክፍል እመ ትምህሉ

ትርጉም

ስምዖን የእዳውን ብዛት ተናዘዘ ፤
«በሀገር ውስጥ ምን ያስተምጠኛል» ብሎ
ለመሰደድ ከተነሳ በሁዋላ ግርያም
«እኔ እዳህን እከፍላለሁ» ትለዋለችና ፤
እዳውን ግን ትክፍልለት ዘንድ ብትምልለት
እዳ የሌለበት መስሎ እንደ ልቡ ኖረ ።
እዳውን ግን ትክፍልለት ዘንድ ብትምልለት

እዳ የበዛበት ሰው ከአገሩ ሊሰደድ ሲነሳ ፤ «እዳህን እኔ እከፍላለሁ» ብላ እናቱ እንደምትምልለት፤ የባለእዳው ምሳሌ የሆነ በላሌ ሰብእም ሀጢአቱ በዝቶ ወደገነኝ እሳት የሚያወርደው ቢሆንም ቅድስት ግርያም በቃል ኪዳን ሀጢአት እንዳልሰራ ሰው ያደረገችው መሆኑን የቅኔው ምስጢር ያስገነዝባል።

86 መወድስ

ዘገባረ ሥላሴ (መምህር፣ ዘኤልያስ)

መንመ ሰብእ እንተ የሐምየ
ለባዕል ሞት እምቅድመ ዓለማት ዘህሉ ?
አኮኑ ይደውሶ እንዝ ያስተጓሪ ዘሉ
ለውሉደ ሰብእ አመ አቅረበ
ዕፂ ምድር ዘበ መቃብረ እከሉ ።
ግርያምኒ ንግሥተ ሴሉ
ኢተርፈት ድገረ በርገቀተ ሀገር ተደንግሉ ፤
አኮኑ በዘረ ዚእሃ አመ ይገብር በዓሉ
ወይነ ሥጋጌ አስተዳለወ ኪያሃ ለተቀብሉ
ባሕቱ ኤልያስ ተርፈ እምነ ምሳሁ ተገነሉ
መድኅኒተ ሠረገላ ሰተይኩ እንዝ ይብሉ ።

ትርጉም

ከአለማት በፊት ያለ
ሞት/ባለፀጋን የሚያግው ግን ነው ?
ሁሉን እያስተካከለ ይጠራልና
የምድር ትል ያለበት እህሉ/መቃብርን
ለሰው ልጅ ባቀረበ ጊዜ ።
የሴሉ ንግስት ግርያም

በድንገልና/አገር ርቀት ወደሁዋላ አልተረገጥም፤
የበኩር ልጅዋ በአሉን ባደረገ ጊዜ
እሷን ለመቀበል የወይን ጠጅ/ሰው መሆንን አዘጋጅቷልና
ኤልያስ ግን ሰረገላ/መድሀኒትን
ጠጣሁ ብሎ ከግብዣው ቀረ።

ምስጢር

ሁሉን አስተካክሎ የሚጠራና ነቀዝ የሚበላውን እህል የሚመግብ ባለፀጋን የሚያግው ሰው የለም። እንዲሁም የባለፀጋው ምላሴ የሆነ ሞት ሁሉን ትል ወደሚፈጠርበት መቃብር ያወርዳል። ባለፀጋው በሩት አገር የምትኖረውን ወዳጁን እንደሚጠራት በድንገልናዋ አምላክን የወለደች ቅድስት ማርያምም ከሞት አላመለጠችም። ባለፀጋው የበአል ግብዣን ሲያደርግ ወይን እንደሚያዘጋጅ ጫድ የሚሞት ስጋዋን ለበሰ። መድሀኒት የጠጣም ሰው ከባለፀጋው ድግስ ገብቶ እንደማይጋበዝ ነቢዩ ኤልያስ በሰረገላ ወደሰማይ ስለአረገ ከሞት ጥፋት ለጊዜው ዳነ በማለት ባለቅኔው ግንኙውም ፍጡር ከሞት እጅ የማያመልጥ መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ።

87 መወድስ

ዘመን ሥግቴ (መሪታ)

ብእሲት ባሕር ምልአት ዐመገ
ለብእሲሃ ምልክም እርኑመ ታቀለሉ ?
እመ እገሪሁ ያቀርብ ተገሰበኒ ብሂሉ
እግረከ ኢየሱስ በከ አኮነ ትቤሉ፤
ወአምጽአት ምክንያት
እንዘ ትብል ማይ ውስተ ቤትየ ኢሀሉ።
ለፈርዖንስ እመ ሠምረቶ እንበለ ንስቲት ተሀጉሉ

ሐዊራ ውስተ ፍናቱ ፈረሰ ትትቁበሉ፤
ወበተዋንዮ ብዙገ እንዘ ታስተሟኒ ዘሉ
ምዕረ ትጸዐና ወምዕረ ትሰቀሉ።

ትርጉም

በደልን የተመላች ባህር /ሴት
መሴ / ባልዋን ምንኛ ታቀለዋለች ?
ታጥቆለች ብሎ እግሩን ቢያቀርብ
እግርህን አላጥብም ትለዋለችና፤
ምክንያትም አመጣች
በቤቴ ውስጥ ውሀ የለም ስትል።
ያለ ትንሽ ጥፋት ፈርአንን ግን ብትወደው
ከመንገዱ ሂዳ ፈረሰን ትቀበለዋለች፤
በብዙም ጫታ ሁሉን እያስመኘች
አንድ ጊዜ ትጫነዋለች አንድ ጊዜም ትሰቀለዋለች
(ትቀመጥበታለች)።

ምስጢር

ሴት ባልዋን ስትንቅ «ውሀ የለችም፤ እግርህን አላጥብም» ትለዋለች፤ ባልዋን የምትወደው ከሆነ ግን ፈረሰን ከመንገድ ትቀበለዋለች። በሴት የተመሰለች የኤርትራ ባህርም ለነመሴ መንገድ ስትሰጥ ፈርአንን ግን ከነፈረሱና ከነሰራዊቱ ማስጠጋን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ።

88 ዋዜማ

ዘለማ ገደሉ (አለቃ)

ሰሎሞን በብዝሃ ክብሩ
ድገረ ቤተ ርእሱ አዕበየ ወቤተ እግዚአብሔር ፈጸመ
አጸመው ለቤተ ባዕዳን ከመ ያትርፍ ስመ።

ሥርዐተ ሕንጻ ዓለም እመ ከመዝሰ ቆመ
ለቤትከ ጸጥሮስ አሠኒ ትድመ ፤
ወለሙሴ ትሕሊ ዳግመ ።

ትርጉም

ሰሎሞን በክብሩ ብዛት
የራሱን ቤት ከፍ ካደረገና የጌታውንም ቤት ከወረሰ በሁጥላ
ሰምን ያተርፍ ዘንድ ለሌሎች ቤት አልደከመም ።
የህንፃ ሰርአት አለም እንደዚሁ ቢቆም ግን
ጸጥሮስ መጀመሪያ የቤትህን ህንፃ አሳምር ፤
ለሙሴ ግን ሁለተኛ ታስባለህ ።

ምስጢር

ሰሎሞን የራሱን ቤት መንግስትና የእግዚአብሔርን ቤት
መቅደስ በመስራት ስሙን አስጠራ እንጂ የሌሎች ሰዎች ስራን
የሰሙ መጠሪያ አላደረገም ፤ ሀዋርያው ጸጥሮስ ግን በደብረ ታቦር
ለራሱ ሳይል ፤ ለአምላክና ለሁለቱ ነቢያት ለሙሴና ለኤልያስ
ቤት ለመስራት መመኘቱን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

ታሪክ

ሰሎሞን አባቱ ዳዊት ሲመኘው የኖረውን ቤት መቅደስ ለመ
ስራት አጋጣሚ ጊዜ አግኝቶ « ወልድ ወሕንጸ ያዐብዩ ስመ (ልጅና
ህንፃ ስም ያገኛሉ ፤ ያስጠራሉ) » በግለት በሰራክና በሰሎሞን
እንደተነገረ አስደናቂ ቤት መቅደስን ለአምላኩ ሰርቷል (1 ነገሱ.8) ።
የራሱንም ቤት መንግስት አሳምሯል ። ይሁን እንጂ ዝናን ለግት
ረፍ የሌሎችን ቤት ለመስራት አልተጋም ነበር ።

ጸጥሮስ በደብረ ታቦር ከክርስቶስ ጋር ሳለ ለክርስቶስና ለሙሴ
ለኤልያስም እንዳንድ ቤት እንዲሰራ ተመኘ እንጂ ለራሱ አላሰ
በም ነበር (ግቴ. 17) ።

89 ጥዘግ

ዘእድግሉ (ንቡረ እድ)

ሕንፃ ቤተ ሰማዕት እለ ነጻሩ
ወወልድ ነጋሢ ዘርእዩ ያስተበላው ፍጹመ
እስመ ወልድ ወሕንጸ ያዐብዩ ስመ ።
ወከመ አደትሀጉል ድገረ በሕንጸ ቤቱ ዘደከመ
ምስለ እግዚአብሔር ኪዳን ጊዮርጊስ አቀመ ፤
ተጋድሎ አኮኑ አትደመ ።

ትርጉም

የሰማዕት ቤት ህንፃን ያዩ ሰዎችና
የንጉስንም ልጅ ያዩ ሰዎች ዘፍፁም ያመሰግናሉ ፤
« ልጅና ህንፃ ስምን ያስጠራሉና »
በሁጥላም በቤቱ ህንፃ የደከመ እንዳይተንጎል
ጊዮርጊስ ቃል ኪዳንን ከገታው ጋር አቀመ ፤
መጋደልን አስተድግላና ።

ምስጢር

መልክ መልካም ነልግላ ቢታይ ፤ ቶር « ይህስ የንጉስ ልጅ
ይመስላል » ይባላል ። እንደዚሁም ሁሉ የትዳስ ጊዮርጊስ ቤት
መቅደስ ህንፃ እጅግ የተዋበ መሆኑንና ፤ ልጅም ስምን እንደግ
ያስጠራ ህንፃው የአሰራው ስም መታሰቢያ መሆኑን ትኔው
ይገልግል ። በዚህም ላይ ልጅ እንዲወጣ የሰራ መበጀት እንደግ
ያስፈልገው ፤ የጊዮርጊስንም ቤት መቅደስ ያሰራው ሰው ጥጋ
ውን እንዲያገኝ ትዳስ ጊዮርጊስ ከአምላኩ ጋር ቃል ኪዳን መግባ
ቱን ባለቅኔው ለመስጥረዋል ።

ያራዳ ጊዮርጊስን ቤተ ክርስቲያን ከአድዋ ዘመቻ በሁዋላ አፄ ምኒልክ አሰርተዋል ። በዘመኑም ከነበሩት አብያተ ክርስቲያናት በአሰራሩ በጣም አስደናቂ ሆኖ ተገኝቷል ። አስደናቂ ስራውም ከአድዋ ድል ጋር ተጣምሮ አሰራውን አፄ ምኒልክን ስመጥር አድርጓቸዋል ።

90 ዋዜማ

ለመልአክ ኢናክብር
ለእመ አሥረፀ ክንፈ በመጠነ ነዊሳ ቆሙ ፤
ለሆኖ ወለትንንያ እስመ ክንፍ በሙ ።
ወበሢብቱ ለሰብእ ኢናክብር ተፋሙ ፤
እወዳ ሢበት እስመ ሀለምሙ
ለዕፀው ወአእባን ዘሉሙ ።

ትርጉም

በረዥም ቁመቱ ልክ
ክንፍን ቢያበትል መልአክን አናክብረውም ፤
ለወፍና ለትንኝ ክንፍ አላቸውና ።
በመጀመሪያም ሰውን በሽብቱ አናክብረውም ፤
ለድንጋዮችና ለእንጨቶች ሁሉ
ነጭ ሽቦት አላቸውና ።

ምስጢር

መልአክ የሚከበረው ለወርሹና ለትንኞች ተፈጥሮ ያደለቻቸው ክንፍን በግብቱ እንዳልሆነ ፤ ሰውም የሚከበረው በሰራውና በቁም ነገሩ እንጂ በድንጋዮችና በእንጨቶች ላይ የሚታይ ሽቦትን

በግብቱ አይደለም በግለት ያለምንም ተገባር በልብስና በግእረግ ብቻ መከበር የሚሹ ሰዎችን ባለትኔው በትኔያቸው ምስጢር ይገስጻሉ ።

91 ዘይእዚ

ዘተሰገ (እለታ)

፤የ ፋርስ ይሚጥ መንገል ርሐ
ትሩፋን ቤቱ ዕፀው በአንቀጽ ብልጣሮ ቆሙ ፤
እምጣነ አለቡ ዘየዐብዮ
ለዮሐንስ ሕንጻ ላሊበላ ዘመካን እሙ ።
ወመንገል እሳት ሕሩ እምኔየ ይቤሉሙ
ለጎጥእነ ምድር ዕፀው እለ በፀጋሙ
እደ ላሊበላ ዘሠርዐ ሚጠተ ብርሃናት በዕትሙ ።
ለጎጥእነ ምድር ዕፀው እለ በፀጋሙ

ትርጉም

የፋርስ ምርኮን ወደ ርሀ ይመልስ ዘንድ
የቤቱ ትራፈዎች እንጨቶች በብልጣሮ በር ቆሙ ፤
እናቱ መገን የሆነች
የላሊበላ ሀንገ / የሀንስን የሚበልጠው የሰዎች ።
የብርሃናት ምልክትን በልኩ የሰራ የላሊበላ እጅም
በግራው ያሉትን ሀጢአተኞች / እንጨቶችን
ከእኔ ወደእሳት ሄዱ አላቸው ።
በግራው ያሉ ሀጢአተኞች / እንጨቶችን

ምስጢር

ተግርክው ወደፋርስ ባቢሎን ከወረዱት እስራኤላውያን ብዙ ምቹ በሁዋላ ወደአገራቸው ተመልሰዋል ፤ ተቂቶችም ከመግረክ ቀርተው በብልጣሮ አደባባይ ተገኝተዋል ። ንጉስ ላሊበላም የክርስ

ቲያንን ወገኖች ወደርሃ ለመሳብ ቻለ ። እንጨቶችም ከላሊበላ ሀንፃ ተገለሉ፤ እናቱ መከና የናረች የሀንሰን የሚበልጠው እንደሌለ ቦታው የተለየች የላሊበላን ሀንፃም የሚመስል ቤተ መቅደስ የለም ። ክርስቶስም ሀጥሉንን ወደ እሳት ሂዱ እንደሚላቸው ከላሊበላ ሀንፃ የተገለሉት እንጨቶች ማገዶ ሆኑ ። ብርሃኖችም (ፀሀይ ጨረቃ ከዋክብት) እንደሚመላለሱ የላሊበላ ሀንፃም እንደፀሀይ ጨረቃና ከዋክብት ያበራል በማለት ባለቅኔው ለላሊበላ ሀንፃ ያላቸውን አድናቆት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

92 መወደስ

ደስታ (አልቃ፣ ዙተደባበ ግርማ)

ዐቀብተ መቃብር ሕዝብ ፅደያተ ሥጋ
 እምግርማ የሐንስ አብ ርትቀ ይቀውሙ፤
 ወግርማ የሐንስ ገጽ አመ ተወለጠ በሙ፤
 የሐንስ ፍሥሐ ንዘነ ኮኖሙ፤
 እንዘ በመቃብር የሐልሙ
 እምጣነ ሐሰተ ኮነ ሥጋ የሐንስ ሕልሞሙ ።
 በሊሕኒ እምተዳሚ ለክዲወ ደም እግርሙ
 እምጣነ ኅሳር ወቅጥቃጤ ውስተ መቃብር ፍኖተሙ፤
 ወከመ መቃብር ከሠት ጉራጊተሙ፤
 ገምዘ አርፄ ምድር ዘአመ ኖኅ እስመቦ በአፋሆሙ ።

ትርጉም

መቃብር ጠባቆች የስጋ ትሎች / ወገኖች
 ከአባት / የሀንስ ግርማ የተነሳ በሩቅ ይቆማሉ፤
 የሀንስ ግርማ / ፊትም በተለወጠባቸው ጊዜ

ደስታ / የሀንስ እዘን ሆነባቸው፤
 በመቃብር ውስጥ ሲያልሙ
 የሀንስ ስጋ / ሀልግቸው ውሸት ሆኗልና ።
 እግራቸውም ደምን ለግፍሰስ ከቀድሞ ፈጣን ነው፤
 በመቃብር / መንገዳቸው ውስጥ መከራና ቅጥቃጤ አሉና፤
 ጉረርአቸውም እንደ መቃብር የተከፈተ ነው፤
 በኖህ ጊዜ የነበረ የምድር እባብ መርዝ በአፋቸው አለና ።

ምስጢር

ጠባቂዎች የክርስቶስን መቃብር ርቀው እንደቆሙ፤ ወልደ ነጋድጓድ የሀንስ የተባለውንም ሀዋርያ የመቃብር ትሎች አላገኙትም ። ክርስቶስም በደብረ ታቦር በተለወጠ ጊዜ ያዩት ሰዎች እንደደነገጡ ትሎችም በየሀንስ አካል ላይ አልተገኙም ። ምክንያቱም የሌሊት ሀልም ሲነጋ እንደማይገኝ የሀንስ ወልደ ነጋድጓድንም ከመቃብር ውስጥ ሊያገኙት ባለመቻላቸው ነው ። የክፉ ሰዎች እግር ደምን ለግፍሰስ እንደሚፋጠን፤ እንደበታቸውም መርዝን እንደሚናገር ትሎችም ሌሎችን ሚች ወገኖች ይበላሉ፤ ደግሞውንም ያፈሳሉ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

93 ገእዝ ክብር ይእቲ

ተመነየ ሞተ አምላክ ኖላዊሆሙ
 ለአዳም ወሒዋን አባግዲሁ ዘሉሙ
 አርፄ እኩይ እስመ በልዎሙ ቀዳሙ
 ቂጽለ ቂጽለ እንዘ ይሬእዩ በዐይኖሙ ።

ትርጉም

አረኛቸው / አምላክ ሞትን ተመኘ፤
 ሁሎች በጎቹ / አዳምና ሂዋንን
 ክፉ አውሬ ቀድሞ በልቷቸዋልና
 በአይኖቸው ቅጠል ቅጠልን ሲያዩ ።

ትጠል ትጠል ሲያዩ በጎቹን አውሬ የፈጀበት ጠባቂ ሞቱን እንደሚመኝ፤ የአውሬ ምሳሌ የሆነ ሰይጣንም የበጎች ምሳሌ የሆኑ አዳምና ሄዋንን በበለስ ትጠል ሙብል የተነሳ ያሳተበት የጠባቂ ምሳሌ ክርስቶስ ስለ ሰው ብሎ መሞቱን ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

አዳምና ሄዋን የሰው ፍጥረት መጀመሪያዎች ናቸው ይባላል። አዳም ያለዘር ከመሬት የተፈጠረ ተባት ሲሆን ሄዋን ከአዳም ጎን አጥንት የተፈጠረች እንስት ናት ። ሁለቱንም አምላክ የፍጥረቱ ሁሉ ገዥዎች በማድረግ አልቋቸው (ሾግገው) በሀይወት ገነት አኖራቸው ። ከበለስ ትጠል በቀር ሁሉንም፤ እንዲበሉና እንዲጠጡ ፈቀደላቸው (ዘፍጥ. 1፡ 27—28 ፤ 2፡ 19—25) ። ስለዚህም ሰይጣን ቀናባቸውና አሳስቶ የበለሲቱን ትጠል እንዲበሉ አደረጋቸው ። ሲበሉም የብርሃን ፀጋቸው ተገፈፈባቸውና ተራቆቱ ። ከዚህም የተነሳ አምላክ ገለጻቸውን ተቀብሎ ስለእነርሱ ሰው ሆነ ላቸው፤ በመስቀል ተሰቅሎ ሞተላቸው ይባላል (ዘፍጥ. 3፡ 1—13 ። ኢፈ. 2፡ 4—5) ።

94 ዕዝል ክብር ይእቲ

በጽርሐ ይሁዳ ነዳይ እመ ተጠብሐ በግዕ ሙሴ ቀዲሙ ለመኑ ይከውን እስመ ርጉባን ከሉሙ
አዝማዶ ይሁዳ ነዳይ ዘቅንኢተ ልብ ማጎተሙ
ወእምን ዝንቱ በግዕ ኢተካፈሉ እምን ሥጋሁ ወደሙ።

ትርጉም

የሙሴ በግ በድሀ/ ይሁዳ አዳራሽ ቀድሞ በታሪደ ጊዜ ለግን ይሆናል? የልቡ ቅዓት ማተሚያው የሆነ

የድሀ/ ይሁዳ ዘመዶች ሁላቸው የተራቡ ናቸውና! ከዚህም በግ ከሰጋውና ከደሙ አልተካፈሉም ።

ምስጢር

ራብተኞች ሲበዙ «የአንድ በግ ሲጋ ለስንት ይሆናል?» እንደ ግባል የይሁዳ ወገኖች ሁሉ የበግ ምሳሌ በሆነ በክርስቶስ ስጋና ደም አለመጠቀማቸውን ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

95 ዕዝል ዕጣን ሞገር

ዘተክል ጽዮን (አለቃ)

ወልጦተ ሌጂ ወስምያን ቃለ መሐላ ጽድቆሙ፤
እስመ ተጉለቂ ጽድቀ ዐመፃሆሙ ።
እመሰ ሰብእ ገሊላ ሳዕለ ዮሐንስ ፈጸሙ
ሕስወ ከፍፍር መሐላሆሙ
በላዕለ ዐመፃ ወሰኩ ዐመፃ፤ እስመ ተከሥተ ገብርሙ
ከመ ያፍ እምድገረ ሠረረ ዮሐንስ ክብርሙ ።

አሠረንጉሥ

ለስተቀጸለቶ ባዕደ አክሊለ ስምዕ ተድባብ ማርያም እሙ ለገላውደዎስ መሲሕ ዘበኩራ እሙ ዕለተ ሞቱ ቀዲሙ፤
ወዛቲ ተድባብ ገራጎተ ደሙ፤
እስመ ገብ ገብሩ ይመርሕ ጊዜ ሕማሙ
ለሰማዕት ገላውደዎስ ስሙ ።

ትርጉም

የሌጂና ስምዖን የመሀላ ቃልን መለወጥ እውነታቸው ነው፤ በደላቸው (እመፃቸው) ከዕድቅ ተቆጥሯልና ። የገሊላ ሰዎች ግን የከንፈሮች ውሸት የሆነ

መሃላቸውን በየሀንስ ላይ ቢፈፅሙ በደልን በበደል ላይ ጨመሩ፤ ከብራቸው / የሀንስ እንደ ወፍ ከበረረ በሁዋላ ስራቸው ተገልጧልና።

አ ሰ ረ ን ጉ ስ

እስቀድሞ የበሽር ልጅዋ ለሆነ ንጉስ ገላውዴዎስ በሞቱ ጊዜ እናቱ/ተደባበ ግርያም የሰማእትነት አክሊልን አቀዳጀችው፤ ይችውም ተደባበ ግርያም የደሙ እርሻ ናት፤ ምስክር የሆነ የገላውዴዎስ ስሙ በመከራው ጊዜ ወደ ስራው ይመራልና።

ም ስ ጢ ር

ስምእንና ሌዊ መሃላቸውን በማፍረስ ሴኬምን በዲና ምክንያት መገደላቸው ሃጢአት ያልሆነባቸው ሴኬም የፈፀመው ስራ አመፅ ስለነበረ ነው። የገሊላ ሰዎች ግን ለሄሮድያዳ የተሰጠውን መሃላ ጠብቀው መጥምቱ የሀንስን ከማገድሉ መሃላቸውን አፍርሰው ቢያድኑት ኖሮ ከፅድቅ ይቆጠርላቸው ነበር በማለት ባለቅኔው የገሊላ ሰዎች በየሀንስ ላይ የፈፀሙትን በደል አውስተዋል።

ቢርሳቤህ ልጅዋ ሰሎሞን ዘውድ እንዲቀዳጅላት እንደ ጣረች ተደባበ ግርያምም ለአደሷት ለአ፤ ገላውዴዎስ የሰማእት ገላውዴዎስን ክብር አሰጠቻቸው በማለት ባለቅኔው አ፤ ገላውዴዎስ የሰማእትነት ክብር በሚያሰጥ አሟጊነት የሞቱ መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር ይመሰክራሉ።

ታ ሪ ክ

ያእቆብ በኤጥር አገር ሳለ ዲና የተባለች ሙልክ መልካም ልጅ ነበረችው። ያገሪቱ ሴቶች ልጆች ሲጫወቱ ልታይ በወጣች ጊዜ ያገሪቱ ጌታ የኤጥር ልጅ ሴኬም አያትና ልቡ በፍቅሯ ተመሰጠ (ተነካ)። ስለዚህ ወስዶ አስነወራት። አባቷ ያእቆብም ስምቱ የል

ቡን በልቡ አድርጎ ልጆቹ ስምእንና ሌዊ ከውጭ እስኪመጡለት ዝም አለ። ስምእንና ሌዊ የእህታቸውን መደፈር ስምተው መጡ። ኤጥርም ልጁ በፈፀመው ነውር ይቅርታን ሊጠይቅና ልጅቱን ለልጁ በሚስትነት እንዲሰጡት ሊለምናቸው መጥቶ ተለማመጣቸው። ልጁ ሴኬምም አብርት ተነናበላቸው (እጅ በመንሳት ተለማመጣቸው)። ስምእንና ሌዊ ግን በእህታቸው በዲና ውርደትና በእነርሱ መደፈር በጣም ስለተናደዱ «አንተና ወገናችሁ እንድ ባንድ እንደእኛ ብት ገረዙና ብትመስሉን ዲናን በሚስትነት ለአንተ እንሰጥሃለን፤ እኛም የእናንተን ሴቶች ለልጆቻችን እናጋባለን» ብለው የተገኙል መልስ ሰጧቸው። ሴኬምም በዲና ፍቅር ስለተነደፈ ወዲያው ተገረዘ፤ ሌሎችም የከተማው ሰዎች በርሱ መሪነት ተገረዙ። በተገረዙ በሶስተኛው ቀን ቆሰለው እንደተኙ ስምእንና ሌዊ አደጋ ጥለው በሰይፍ መቷቸውና ቁጭታቸውን ተወጡ። ስለዚህም የቃል ኪዳናቸው ውል ከህይወት ወደሞት ተለወጠ (ዘፍጥ. 34:1—31)።

የገሊላ ንጉስ ሄሮድስ የተወለደበትን ቀን ሲያከብርና ሹማምቱን ሲጋብዝ የዘማዬቱ የሄሮድያዳ ልጅ ዘፈነችለትና አስደሰተችው። ስለዚህ የመንግስቱን እኩሌታ ስንኳ ቢሆን እንደሚሰጣት ማለላትና «ምን ላደርግልሽ ትፈልጋለሽ?» አላት። እርሷም እናቷ ሄሮድያዳ የሄሮድስ ወንድም የሆነው የፈልጾስ ሚስት ስትሆን ፈልጾስ ከሞተ በሁዋላ ሄሮድስ ስለወረሳት፤ የሀንስ «የወንድምህ የፈልጾስን ሚስት ማግባት አይገባም» እያለ ያወግዝባት ነበርና፤ «የሀንስ ከሞተ በእናቴ ምክንያት መንግስቱን አላጣውም» ብላ «የሀንስን ራስ ቆርጠህ ስጠኝ» አለችው። የሀንስ በብዙ ሀዝብ የታወቀ ገናና ስለነበር ንጉስ ሄሮድስ መሀላውን ለማፍረስ ተቸገረ። ስለዚህም የሀንስን አንገት በሰይፍ አስቆረጠ ለዘማይቱ ልጅ ራሱን ሰጣት። እርሷም «ንጉሱና ንግስት ስትዘልፈ አትፈሪ የነበርሽ ምላስ እንዲህ ሆንሽን?» በማለት በያዘችው ነገር ስትወጋት ራሱ እንደመልአክ ከገና አውጥታ ጣራውን ሰንጥቃ ወደአየር በረረች። ዘማይቱንም ከእነልጅዋ መሬት ውጧታል ይባላል (ማቴ. 14: 1—12)።

96 መወደስ

ሰይፈ ኀይለ መንግሥት ትንት መጠነ ምናሴ
ኀይለ ዮሐንስ ውስተ ሐቃክ ሰላማ
በውቤ ሥንክ ወበላህይክ ለማ፤
ወትቤ ድንግል ቃለ አፋክ
እስመ ርአየ ለኢትዮጵያ አመቱ ሕግግ
ለለዕለቱ ዘያደከማ፤
ወታዕብዮ ነፍሰየ ለውቤ አምላክ ራግ ።
እምአሰርሂ ዘይፈጥር ዲበ ትእዛዝክ ጸግ
ሠራዊተ ቤትክ ተካፈሉ ሰቂማ ዲበ ሰቂማ፤
ወእመ ተራከባ ንግሥ ወቤተ ክህነት እማ
ጽድቅ ወሰላም በመዋዕሊክ ተላላማ ።

ትርጉም

ሀይለኛ (ብርቱ) የሀንስ፤ በሰላማ / ወገብህ
በውቤ/ውበትህና በሰማ/ ወዘህ የመንግስት ሀይል/ ሰይፍን
በምናሴ ልክ(እንደምናሴ) ታጠቅ፤
የአፍህ ቃል/ ድንግልም በየቀኑ
የሚያደከማት የአገልጋዩ ኢትዮጵያ ሀመምን
አየ እኮ አለች፤
የሰማይ አምላክ/ውቤንም ነፍሴ ታከብረዋለች አለች ።
በትእዛዝህ ላይ ድካምን በሚፈጥር አሰርም
የቤትህ ወታደሮች ምርኮን በምርኮ ላይ ተካፈሉ፤
መንግስትና እናቷ/ ቤተ ክህነትም በተገናኙ ጊዜ
ሰላምና እውነት በዘመንህ ተዋደዱ(ተሰማሙ) ።

ምስጢር

ሰይፉን ከወገቡ የታጠቀ አርበኛ አለባበሱና የጦር መሳሪያ እያ
ያዙ ከተፈጥሮ ውበቱ ላይ ተጨማሪ ውበት እንደሚሆንለት፤ እኔ
የሀንስ በእቡን ሰላማ ተቀብተው መንገሳቸውንና ውቤና ለማ በተ
ባሉት አሽከርቻቸው መታጀባቸውን የትኔው ምስጢር ይገልጣል።
ደግሞ ቅድስት ግርያም መከራዋን ያራቀላት አምላኳን እንዳመሰ
ገነችው፤ የእኔ የሀንስ ትእዛዝም በየጊዜው የሚቃወሙትን የኢት
ዮጵያን ጠላቶች ማጥፋቷንና ሰራዊታቸውም በምርኮ ላይ ምርኮ
ማገኘቱን ባለትኔው ተርክዋል ።

97 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘአድግሉ (መልክ ብርሃን)

እስራኤል ዕፀው አውፅእም እግንበርሙ ልምላሚ
ለእንተ ደወየ ወይን በለምአ ከናፍር ጊሜ ።

ትርጉም

እንጨቶች / እስራኤል ከልምላሚ / ግህበራቸው
በከንፈሮች ለምጥ የታመመ ወይንን አወጡት ።

ምስጢር

እስራኤል በአራቱ ልማድ ለምጥ የያዘውን ሰው ከእንድንታቸው
እንደሚለዩት፤ ሌሎቹ እንጨቶች በከረምት ሲለመሉ ወይን አለ
መለምለሙን የትኔው ምስጢር ያስረዳል ።

98 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ደብረ ክርም ይመስል ክህነ ብዙን ዕድሜ፤
እስመ ዲበ ርአሱ ይጠውም ጸዕሳ ሐሚለተ ርአሱ ጊሜ ።

ትርጉም

የክረምት ተራራ የብዙ እድሜ ካህንን ያመስላል ፤
ነጭ የራስ መጠምጠሪያ / ጉምን በራሱ ላይ ጠምጥጧልና =

ምስጢር

ካህን ሻቸን በራሱ ላይ እንደሚጠመጥም በክረምት ጫት
ተራራው በጉም ተሸረነ ይላሉ ባለትኔው =

99 ዘይእዚ

ታዲዎስ መሰገል
እስመ ይቤላ ለዘማ እንዘ ይሰብክ በርሜ
አምጽኢ በሐተታ
ዐጽቀ ዘነፋስ ዐውሎ ወሥርወ ዘጊሜ ፤
ወወለተ ዘማ ገስርት ተየውሀት ለፍጹሜ
እስመ ይመስላ ጸድቀ በብዝሃ ሱላሜ
ሊቀ መዘምራን ታዲዎስ እሱረ ወንጌል መሐሜ
እስመ ይመስላ ጸድቀ በብዝሃ ሱላሜ =

ትርጉም

ታዲዎስ ጠንቋይ ነው ፤
በርም ሲያስተምር ሽርመጣን በምርምር
የአውሎ ነፋስን ጫፍና
የጉምን ስር አምጭ ብሏታልና ፤
ነስቋላ የዘማም ልጅ በፍፁም ተታለለች ፤
በፍቅር ብዛት እውነተኛን መስሏታልና
በወንጌል/እግር ብረት የታሰረ የመዘምራን አለቃ/ታዲዎስ
በፍቅር ብዛት እውነተኛን መስሏታልና =

ምስጢር

አባይ ጠንቋይ ሴትን ሲያታልላት የነፋስን ቀንበጥና የጉም
ስርን አምጭ እንደሚላትና ሴቲቱም እንደምትሞኝ ሀዋርያው ታዲ
ዎስ ዘማይቱን በጉም መሄጃ ህዋ ላይ በነፋስ ሰቀላት በማለት ባለ
ትኔው አመስጥረዋል =

ታሪክ

ታዲዎስ ከእስራ ሁለቱ የክርስቶስ መልእክተኞች አንዱ ህዋ
ርያ ነው ፤ ወደሀገሩ ሰብከቱ ስለክርስቶስ ሊያስተምር እንዳይገባ
ተቃዋሚዎቹ አንዲቱን ሴት እራቱን በከተማው በር አቆሟት =
እርሱም ያችን ሴት በነፋስ አውታር በህዋ ላይ ሰቀላትና ሰብከቱን
ቀጠለ = በሁዋላም እርሷን ከስቅላቷ አውርዶ አሳምኗታል ይባላል
(ገድላ ሀዋርያት) =

100 ሃህልክ

ምኒልክ ተአስር በጎብለ ዕድሜ ፤
አንተኔ እስራ ለሀብተ ካህናት ሰሎሜ
በጎብለ እስራኤል ምድረ ርስት ፤
እስመ ወይን ልባ ኢኮነ ከራሜ =

ትርጉም

ምኒልክ በእድሜ/ገመድ ታሰር ፤
አንተም በእስራኤል ገመድ/የምድር ርስት
የካህናት ሀብት/ ሰሎሜን እስራት ፤
የወይን ጠጅ/ ልባ ከራሜን አልሆነምና =

ምስጢር

ባለቅኔው ለእኔ ምኒልክ ረጅም የንጉሥ ነገስተነትን እድሜ ከተ
መኙ በሁዋላ ምኒልክ እርሳቸውን (ባለቅኔውን) ና ጓደኞቻቸውን ክረ
ምት ከመግባቱ በፊት ባለርስት አድርገው በሰዋን መሬት እንዲ
ተክሏቸው በቅኔያቸው ምስጢር ተግልጽዋል።

101 መወደስ

ዘይኩና አምላክ (አተ)

ኢያጸድቆ ለሰብእ እንበለ ገቢር
አንብቦ መጸሐፍት አእላፍ ወሰሚዐ ጥዩቅ ትርጓሜ፤
እስመ እምኩነኔ ሐፂን ወእምነ ሥቃይ መሐሚ
ኢያምሰጠት ምንተ ነፍሰ ይሁዳ
ብእሲ ነባቢ ሕገ ርትዕ ቀዋሚ፤
ወእስከ ፍጹሚሰ ታከብሮ
ትርፍት ሕገ ለዘየዐቅባ እስከ ፍጹሚ።
አምላክነሂ አለበዎሙ ተነ ሃይማኖቶሙ ጊሚ
ለኢጥሮስ ወለሕዝቡ በይብስተ በለስ እምልምላሜ።
ወይጸዐኑ ሕጋት አፍራሲሆሙ በዕድሜ
መሳፍንት ዘደብረ ሲና ወነገሥተ ጽድቅ እለ በሮሜ።

ትርጉም

ብዙ (አእላፍ) መፃህፍት ማንበብና
የተብራራ ትርጉም መስማት ያለ ስራ ሰውን አያዕድ
ቀውም፤
ከብረት/ ኩነኔና ከስቃይ/ እግር ብረት
ቋሚ የሆነ የቅንነት ህግን የሚናገር
ሰው/ የይሁዳ ነፍስ ምንም አላመለጠችምና፤
ትርፍ ህግ ግን

የሚጠብቃትን (ሰው) እስከመጨረሻ ጋ...
አምላካችንም ለኢጥሮስና ለህዝቡ የሃይማኖታቸው/
ጉም ትነትን በበለስ ከልምላሜ መድረቅ አንፃር አስረ
ዳቸው፤
የደብረ ሲና መሳፍንትና በሮም የነበሩ
የእውነት ነገስታትም ፈረሶቻቸው/ ህጎችን በዘመን ጋለቡ።

ምስጢር

የአንድ አገር ዜጋ እውነተኛነት (ህግ አክባሪነት) የሚረጋገጥ
ጠው፤ ያ ሰው የህግ መፃህፍትን በማንበብና ትርጓሜያቸውንም
ጠንቅቆ በማወቁ ሳይሆን፤ በህግ የተደነገገውን በተግባር መተርጎም
በመቻሉ መሆኑን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ።

102 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘወልደ ያረድ (አለቃ)

አገውየ! ንገድግ ፍቅረ እንስሳ ዓለም፤
በሰኑይ ዕለት እስመ ይቀሥፈን ጸም።

ትርጉም

ወንድሞቼ! የእንስሳ አለም/ ፍቅርን እንተው፤
ያም በሰኞ ቀን ይገርፈናልና።

ምስጢር

ዝብሬ በሬውን በእርሻ ስራ ቀን እንደሚገርፈው ያም በሰኞ
ቀን ይገባልና፤ እንደ እንስሳ ሰአት ሳንለይ ምንብ ሳንመርጥ መብ
ላትን እንተው በማለት ባለቅኔው በቅኔያቸው የሃይማኖት ጓዶቻ
ቸውን ይመክራሉ።

103 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘፋፕ (አለቃ፣ ዘራጉሌ)

ሰብሕዎ ትበዕ ወመብልዐ ሥጋ ለጾም ፤
እስመ አድነናሙ ጥቀ እምአቶነ እሳት ግሩም ።

ትርጉም

ቅቤና የሰጋ መብል ያምን አመሰግኑት ፤
ከሚያስፈራ የእሳት ግንደጃ ፈፅሞ አድኗቸዋልና ።

ምስጢር

እናንድ ለዛርያና ሚሳኤልም ከእሳት ቃጠሉ ያዳናቸውን አም
ላክ እንዳመሰግኑት ፤ እነርሱ የተመሰሉባቸው ቅቤና ስጋ በያም
ጊዜ በክርስቲያኖች ቤት በእሳት ወጥ አለመሰራታቸውን ቅኔው
ያስገነዝባል ።

104 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ደንግል ኮነት እመ አምላክ ሀብት ፍጹም
እንዘ ተገጥሎ ሚልኮል አሐደ እምከዊነ ደንግል ወእም ።

ትርጉም

ደንግል የፍፁም ሀብት እምላክ እናት ሆነች ፤
ሚልኮል ደንግልንና እናትን ከመሆን አንድን ስታጣ ።

ምስጢር

እንዲት ሌት ከሁለት ሰጦታዎች አንዱን ሳታገኝ ሌላይቱ
በሀብት ላይ ሀብትን እንደምታገኝ ፤ የዳዊት ሚስት ሚልኮል አግ
ብታ ሳትወልድ መቅረቷንና ቅድስት ግርያም ገን በደንግልነቷ
ላይ አምላክን መውለዷን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ።

ታሪክ

ሚልኮል የንጉስ ሳኤል ልጅ ናት ። የእሴይ ልጅ ዳዊት አግ
ብቷት ስትኖር ፤ ንጉስ ዳዊት ልብሰ መንግስቲን ለብሶ እንደተራ
ሰው በታቦተ ዕዮን ፈት በቆነጃጅት መካከል ሲዘፍንና ሲዘል አየችው ።
በዚህ ጊዜ «እሁን ንጉስ እንደዚህ መሆን ? » ብላ ነቀፈችው ።
በዚህ ምክንያት መከና ልጅ ሳትወልድ ጥታለች ይባላል (1 ሳሙ
18 ፡ 22—29 ፡ 2 ሳሙ. 6 ፡ 1—23) ።

105 ሚበዝት

ዘገብረ ሥላሴ (መኖሪ ፣ ዘኤልያስ)

እመ ሰማዕከሙ ቀርነ
ውስተ ቤተ ጸሎት ኬብርን ባሕታውያን ዘገዳም
በሉ ነገሠ መብልዕ አቤሲሉም ፤
እስመ አሚሃ ይሰደድ እንተ ልግዱ ብካይ ንጉሠ እስ
ራኤል ጾም ።

ትርጉም

የገዳም ባህታውያን / እስራኤል
በፀሎት ቤት/ኬብርን ውስጥ ነጋሪትን በሰማችሁ ጊዜ
አቤሲሉም/መብልዕ ነገሰ በሉ ፤
ልግዱ ለቅሶ የሆነ የእስራኤል ንጉስ / ያም ያን ጊዜ ይሰ
ደዳልና ።

እስራኤል ወደ አቤሴሉም እንደተባለሉ የገዳም ባህታውያን ለም አደሉ = በኬብርን የአቤሴሉም ነጋሪት እንደተሰማ በቤተ ክርስቲያንም የሆላእና እለት ከበር ተመታ = እንደአቤሴሉም መንገስ የስጋ መብል የሚትረፈረፍበት ፋሲካ ደረሰ፤ እንደ ዳዊት መስደድም የአርባው ተን ሥም አለቀ በግለት ባለትኔው አመስተረዋል =

ታሪክ

አቤሴሉም የገንብ ዳዊት ልጅ ነው = የአባቱን መንገስት ለመገልበጥና ፍላጎቱን ለማርካት ነገረተኛውን (ባለጉዳዩን) ሁሉ ያለልቡ እያቀፈና እየሳው እርሱ በነገስ ህዝቡ በነገር እንደግይቱ ላላና ትን እንደሚፈርድ እያስከጀሰና እያንን የእስራኤልን ልብ ከዳዊት ሰረቀ (እስከዳ) = ለእለት እንዳለበት ለአባቱ ነገር በስእለቱ መሰረት በኬብርን መስዋእት ሰውቶ እንዲመለስ አስፈቀደ = ከሄደ በሁዋላ የቀንደ መለከት ድምፅ በሰማችሁ ጊዜ፤ ለአቤሴሉም በኬብርን ነገስ እያላችሁ ጩሁ » የሚሉ ጉበኞችን ወደከተማ ለከ = ጉበኞቹም የተባሉትን ፈፀሙ፤ በዚህ ጊዜ ብዙዎች የዋሆች ምስጢሩ ሳይገባቸው አቤሴሉምን ተከትሉት = ዳዊትም ይህን በሰማ ጊዜ ከቤተሰቦቹና ከመሰሉት ህዝቦች ጋር ከቤተ መንገስቱ ወጥቶ ወደውጭ ተሰደደና አቤሴሉም ሲሞት ተመለሰ (1 ነገስ 15፡1-27) = ክርስቶስ በየርዳናስ ውሃ በየሀንስ እጅ ከተጠመተ በሁዋላ ሳይውልና ሳያድር እለቱን ገዳሙ ቆርንቶስ ገብቶ፤ አርባ መእልትና አርባ ሌሊት የሥሙውን ሥም በዳርና በገደል የሚኖሩ ጫኞች መላ ዘመናቸውን ይሥሙታል (ግሪ.5፡2) = ሲሥሙትም በስግደትና በፀሎት፤ በእዘንና በልቅሶ ተወስነው እንዳንድ ጊዜ ቅጠል እየሸመጠጡ በመጠላት ነው፤ አለግውያን ደግሞ ውለው በሰባትም፤ በዘጠኝም፤ በእስራ ሁለትም ሰአት ምግባቸውን በዘይት በተሰፈ ወጥ እየበሉ እንደሆኑትቸው ይሥሙትና፤ በመወረሻው ጊዜ በህማማት ሰሞን ከሰኞ እስከ አርብ በቤተ ክርስቲያን ሲሰገዱ ይሰነብታሉ = ትዳሚ የትግላኤውን የምስራች ቄጣጥን ከካህናት ተቀብለው ያለምንም ምግብ እከፍለው አድረው እሁድ በመ

ገፈቀ ሌሊት እስተደሰው ሲያበቁ፤ በስጋና በጭንቀት በትቢም ይፈስካሉ (ሥ-ን ይፈታሉ) = ከትግላኤው እለት እስከ አምሳ ቀን ረቡእና አርብን አይሥሩም =

106 ሥላሴ

መልክ ገጽልል (ራስ)

ግለም እስከ ጊዜን በሐብል ዝንጋኤ ትሰጋበን ወታወርደን ስጋት ገብ ዘተዳሚ መርገም ለዘተወለድን በሥጋ ወደም = ዘእእመራሰ ጠቢብ ለባዊ ለገልፈተ ሃቲ ግለም ፍዳ ወይን ይስተዳ ግፍ ዝናፍ፤ መሆንን ለሐብስ ይትከደን ቂጽለ አዕጥፍ፤ እስመ ሃቲ ጽላሉት ወሕልም፤

ትርጉም

አለም እስከ ጊዜን በዝንጋታ/ ገመድ ትጎትተናለች = ሁለተኛም ወደቀደረር ርግግን ታወርደናለች በስጋና በደም የተወለደን እኛን፤ የዚችን አለም እስተላለፍ ያወቃት ጥበባችን ለበኛ ግን ስለወይን ረንታ የዘናብ ወገን ይጠግ፤ በልህስ ረንታም የዛሬች ትጠልን ይልበስ፤ ይችው (አለም) ህልምና ጥላ ናትና፤

ፖ ሰ ጢ ር

በገን የገዛች ሊቀ ወደ ወደደችው እንደምትሰበው የባለበጊቱ ምሳሌ የሆነችው አለም የበገ ምሳሌ ሰውን እያታለለችና እያዘናጋች የአዳምን ፍዳ እንዲቀበል ታደርገዋለች፤ ከዚህም ሌላ የጊግ ርን ልክ የሚያውቅ ባላገር በጠላ ረንታ ውገን እንደሚጠጣና ተራ

ልብስን እንደሚለብስ ፣ እንደ አለም ከጉዳት ቢሆን የዝናብ ከታሪ
ውሃን (ወረቀን) ጠጥቶና ትጠልን አገልጽሞ ሙሽር ይገባ ነበር
በግለቱ ባለቅኔው የአለምን ከጉዳት ያስረዳሉ ።

107 ሥላሴ

ንጽናሕ ለሰዓሙቱ
በረከተ ሙሉክ ሚካኤል ፤
እንበለ ብሔረ ጸድቅ ሙሽሪ ዙሉ ዓለም
ኢንበል ካህናት ዝግራ በልሳን ድኩም
ኢይቆረከብ ግይ ቡራኬ እመልክስ ሰግይ ገዳም ፤
ሰፊር ሙርገሙ ዘለዓለም
እስሙ በረከተ ገብረ ላዕለ ብንያም
ሰግያዊ ሚካኤል ሥዩም ።

ትርጉም

የመልክ ሚካኤልን
በረከተ በየአሙቱ እንጠብቅ ፤
ከአለም ሁሉ ሙሽሪ እውነተኛ ሰው በተር
ያዝመራ ካህናት በደካማ እንደበት
ውሃ/በረከተ ከሰግይ መልክ/ ጫ አይገኝም እንዳንል ፤
የሰግይ መልክ ሚካኤል/ ሹሞ
የዘላለም ርገግንን ሽር በብንያም ላይ
በረከተን (ምርቃትን) አድርጓልና ።
(ብንያምን ሙርቋልና)

ምስጢር

ዝናብ ለሀጥአንና ለገድታን በየአሙቱ ስለሚዘንብ የዝናቡን
በረከት (ሙሽሪት ስጦታ) ገበሬዎች እንደሚጠባበቁ ፣ የትዳስ ሚካ
ኤል በረከትም ለደጋጎች ብቻ ሳይሆን ለከፋዎች ጭምር ከዓር እንደ

ሚጠቅሙ ድርቀትን እንደሚያጠፋው ፣ ሙራትንም እንደሚያለሙ
ልም ወንዝ የበለአምን እርገግን አጠፋና ወደ ምርቃት ለመጠው ፣
ብንያምንም አበዛው ፣ ከተውን በላለምንም የአበራኤልን ተስፋ እና
ገረው ይላሉ ባለቅኔው ።

108 መወደስ

ዘጥኩ (ጋብ)

ብሥራተ ግርቀስ ነድ ወንጌል ገጥራ
እምነብ ፅንሥ ተጽሕፈ በቀይሕ ሕብረ ተለም
ወግነተሙ ወ-አቱ በዘአንበሳ ግንተም
ደቂት ሕጥሳቲሁ
እስሙ ተሳተፉ በሥጋ ወደም
ወግርቀስ ይጸውም
ጸሙ ነነ፤ እሳተ እንተ ንብረቱ ገዳም ፤
ቆሙኒ ያስተግውቶ ለእግዚአ ልደት ላሕም
አምጣነ አኮላሕሙ ስሕተት እንተ አተም ኢየርብግም
አድገኒ ከግሁ ይገብር ለፈጽሞ ትንቢት ስም
እስሙ ኢህለወት በነገሩ እድገተ ቤቱ ለበለጸገም ።

ትርጉም

የግርቀስ ምስራች የሆነ እሳተ/ የገጥራ ወንጌል
ከታጋሽ ዘንድ በቀይ የተለም አይነት ተገፈ፤
ግህተሙም የእንበሳ ግህተም ነው ፤
ልጆች/ ሰውነቶቹ
በስጋና በደም ተሳተፈዋልና (እንደነት አላቸውና) ።
ሙሽሪያው ጫ ነሆን
የነነ፤ ም/ እሳትንም ግርቀስ ይያግል ።
ላምም የልጆች ጌታን ሊያግሙት ቆሙ ፤

ኢየርብአዎ ያቀመው የስህተት ላዎ አይደለምና ።
አህያዎ ትንቢት/ በምን ለመረዳት እንደዚሁ ያደርጋል ፤
የበለአዎ የቤቱ አህያ በነገሩ የለችምና ።

ፖ ስ ጢ ር

ትርጓሚው ምስራች የሆነ ወንጌል በተይ ቀለም እንደሚገናኝ ግርቀስ የተሰቃየበት የአሳት ነበልባል በደሙ ፍላጽ ተቀነሰ ።
ደገዋ መሃፍ ተፅር በግህተም እንደሚታተም በአሳት የተሰቃ የው ግርቀስ ገፅ አንበሳ (አንበሳ ፈት) ይባላል ። በገጽጽም የተሰራ ውን የነገሩን ያም ክርስቲያናዊው ሰው እንደሚያመው የኋር ሰደድ እሳትን ግርቀስ ታገሰ ። ሀዘቡም የራሱን ግብር ለመንግስት እንደሚገባር በከብቶች በረት የተወለደ ክርስቶስን ላምና አህያ ትንፋሻቸውን አምቱት ። ምክንያቱም በልደቱ ቀን የተገኘው ላም ኢየርብአዎ እንዳቆመው የላም ጣኦት የግይተነፍስና የግያሽት ሳይሆን ህይወት ያለውና የሚተነፍስ ነውና ። አህያውም ከበለአዎ አህያ የተለየ እንደላው የግይናገር ነው ይላሉ ባለትኒው ።

ከዚህም ሌላ በእንስሳት በረት የተወለደውን ክርስቶስን ላምና አህያ ትንፋሻቸውን እንዳሟሟቱት ግርቀስን እንስሳዎች ጁደ ለጁር ጎተቱት ፤ እርሱንም በእንስሳዎች ለመጎተት ያደረሰው የኢየርብአዎን አምልኮተ ላህም (ላምን ግምለክን) መቃወሙ ነው ። በእንስሳትም የግርቀስ መጎተት እንደ በለአዎ በአህያ ላይ መሄድ አይደለም በግለት ትኒው ተመስጥሯል ።

109 መወደስ

ከወለደ ግርያም (ጭህር ፣ ዘጸግ)

እ ባዕል በእደ ዚእከ
ዛትፍስከ ዘልፈ ሕግሙ በሕግም
ለእሙ ፈተደከ ትድነን እምሕግምከ ሕወም
ደገረ ጽዎ ኩለሄ ተላሳይ በወትዎ ፤

እምጣነ በወትዎ ዘይላሳይ
ጥጊና ይረከብ ወጥነድር በሰላም ።
ተትልከሂ እስሙ ኢኮነ ምስለ ዘሥጋ ወደም
በጽዎ ወበጸሉት ግለሙ ሥጋክ ተቃወም ፤
ከሙ ይበለከሉት እንበለ ጸሉት ወጽዎ
እምጣነ አለቦ ዘይመውለ ለግለም በግለም ።

ት ር ጉ ፖ

በህመም ላይ ህመምን
ዘወትር በገሃ እጅህ የምትጨምር ባለፀጋ ሆይ ፤
ከከቶ ህግምህ ትድን ዘንድ ብትወድ
ከሆም በሁጥላ ሁልጊዜ በልክ ተመገብ ፤
በልክ የሚመገብ
ጤና ያገኛልና በሰላምም ያድራልና ።
ወጊያህም ከደምና ከስጋ ጋር ስላልሆነ
በምና በፀሎት የስጋህ አለምን ተቃወም ፤
ሊት እንዳለህ ያለ ምና ፀሎት
አለምን በአለም የሚያሸንፈው የለምና ።

ፖ ስ ጢ ር

አንዳንድ ሰው ያላትሙ ይሸከምና በገሃ እጁ ድካምን ይፈጥራል ፤ እንዲሁም አንዳንድ ባለፀጋ ያለመጠን እየበላና እየጠጣ በሽታውን በገሃ እጁ ያመጣዋል ። ስለዚህም ከመጠን በላይ ላለመድ ከም በልክ መሸከም እንዲያሻ ሆድን ከበሽታም ለግዳን ቢፈለግ እየም በልክ መብላትና መጣጣት ተፈላጊ ነው ። ምክንያቱም በልክ የተሸከመ ከድካም እንደሚያርፍ ፤ እንዲሁም በመጠን መመገብ ከስጋ ህግም ስለሚያድን ነው ። ከዚህም ሌላ የጦር ትምህርት የሚያውቅ አርበኛ ባላጋራውን በጦር መላፊያ እንደሚያሸንፍ እንዲሁም መንፈሳዊ ሰው ሳይጣንን ድል የሚያደርገው በምና በፀሎት ህይዳ ነው በግለት ባለትኒው በልክ መኖር ጠቃሚ መሆኑን አመስጥላል ።

ሊይት-ካሊ ቂርስ በጉጉ መገገሥት
 ላል ገጉ ገደል ዳርቱስ ምላሌ ብሩር አዳም፤
 ጉልቂ ዕድሜ ነገሥት ነቢይ ደገረ ነጸረ በህልም
 ገገሡ ነገሥት ሆገዕና
 ሰበረ አትርጉት ራእዩ ለነቢይ ላህም፤
 ሆገዕና ዳዊት ዘአርያም
 እንዘ ዲበ ዕጥል ይጸጋን አምላክ መገገሥት ዘለገለም፤
 ፍሉጥሂ ግዢ ገቦሁ እግዮ መገገሥት ሕግ
 ደገረ ተፈጠሰ እምደቄሁ ዘወረደ ይተድም፤
 እስሙ ኮነተሙ እሙ ለደጋራውያን አዕጥም
 ዘገዳጥ የአክላ መገገሥት ሰግዬ ግርያም፤

ትርጉም

ቂርስ በመገገስቴ ርዝግቴ የብር
 ምላሌ በሆነ በሀይል ገገሥት ዳርቱስ / አዳም ላይ እንዳይመካ
 የነገስታት እድሜ ቁጥር ነቢይ በህልም ካየ በሁጥላ
 የነገስታት ገገሥት / ሆላእና
 የነቢይ ራእይ / ላም ተንዶችን ሰበረ፤
 የሰግዬ (አምላክ) የሆነ የዳዊት ሆላእና
 በአህያ ላይ ቢተማር መገገስቴ ዘላለግጂ ነውና፤
 የገነ ውገም ከበሽታው ከዳነ በሁጥላ ሙረድን
 ከተደሙ ከመገገስ ውገ የተለየ ነው፤
 ጥቂት የግብታት መገገስት ሰግዬ / ግርያም
 ለሁጥላኞች ወገኖች እናትን ሆኖትላችና፤

የፋርስ ገገሥት ቂርስ በግደን ገገሥት ዳርቱስ ላይ እንዳይመካ
 ነቢይ ዳንኤል የነገስታትን እድሜ ቁጥር ካየ በሁጥላ የዕርእ ገገሥት
 ነገስታትን ሰበረ (ደመሰሰ) = እንዲሁም ዲያብሉስ በአዳም ላይ
 እንደሰለጠነ እንዳይተር የሰግዬ አምላክ ሆላእና ነቢይ ዳንኤል
 ባየው ራእይ መሰረት ሰው ሆኖ ገገሥት ተባለ፤ የከብት አረኛ የከተ
 ትን ከብተች ተንዳቸውን በድንጋይ እንደግብረው ሆላእና አጋ
 ገንትን አጠፋ፤ እንደከብት አረኛ በአህያ ላይ ቢተማር ነቢይ በራ
 እይ እንዳያቸው ነገስታት አልተደመሰሰም፤

ከዚህም ሌላ አንድ ሰው በመልክና በጠባይ ከሌላው እንደግ
 ላይ መገገስ ከተፈጠሰበት ውገ የሆላእና የገነ ውገ ይልቃል፤ ምክ
 ገያቱም የመገገስ ውገ በመልክ በመቀደሱ የተጠግቂውን መቅ
 ደምን ሲሻ የሆላእና የገነ ውገ የፈተኞቹንም፤ የሁጥላኞቹንም ተጠ
 ግቂቶች የግደን ነው ይላሉ ባለትኔው፤

መገገስት ሰግዬም በጥቂት ምክንያት እንደጥትወረሰ እንዲ
 ሁም በጥቂት ስጦታ ስምንን በላኤ ሰበረን ያግለጸች ግርያም የህ
 ጥርያት ሞገስና የሰግሊታት እናት መባል በትኔው ተመስጥሯል፤

ገጥራ ወሰዶም አህጉረ ፍዳ
 ይረከባ ላሕተ አሙ ዕለተ ተትል ገሩም
 አንቲስ ገበርት ትዕይንተ ርም
 ለጠይቆ አቢርን ወዳታን
 ተፈናኪ ውስተ ሙቃብር ጥብላልተ በደም፤
 እምገብ ምኒልክ ቢሃ ገለም
 እስሙ በጽሐ ብኪ ዘሊበጽሐ በሰዶም፤
 ጥሕደሂ ዘርዐ ዘሊኪ ከሙ ኢያትርፍ ለሰም

መሐለ ተዘከሮ ሳጡልላ ስትገልጽ ፤
አምላክ ገሳሩ ለሳላል አድገና አጋግ ሕግ ፤
በበለገተዝ ሰይፈ እደሁ ገጠተ ዘርዕኪ ይተስጥ ።

ትርጉም

የመከራ አገሮች ሰዶምና ገዢ
በጊዮስራራ በገዳይ ተገ ጊዜ እረፍትን ያገኛሉ ።
አንቺ ጎስቋላ የርጥ ከተግ ግን
አቢርገንና ዳታገን ለመጠየቅ
በደጥ ተጠቅልላሽ ወደ መታብር ተላከሽ ፤
በአለም ቢሃ ምኒልክ ዘንድ
በሰዶም ያልደረሰ ደርሶብኻልና ።
ያንችን ዘርጥ ለሰጥ አንድ እንዳያስተር
የትናንት ሳጡልላን አስቦ ግላ ፤
የታመመ አጋገን ግዳን የሳላል አሳር (መከራ) ነውና ፤
ለዚህም የአጁ ሰይፍ የዘርሽን ትንጣት ይለትግላ ።

ምስጢር

የርጥ ሀይል ከሰዶምና ከገዢ ጥፋት ባላነሰ ሁኔታ በአኒ
ምኒልክ በተመራው ጦር በአደጥ ፡ ለመሲ እንዳልታዘዙ እንደዳታ
ንና አቢርን መንኮታኮትና የአኒ ምኒልክም ጦር አድራጎት ሳጡ
ሌላ አጋገን በመገደል እንደረፀመው አድራጎት ያልተጠበቀ መሆኑን
ባለቅኔው በትኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

112 መወደስ

ዘመዶ ገበርኤል (ራስ)

ሥነ ጽጌ ረዳ ዓለም እንተ ትትነገረ
ወተገልፈ ትጽበተ አርአያ ጽላሉት ወሐልጥ ፤
እምነ ለሐዱ አቶኪ እስመ ይወሐኩ የም

ሊረ በራኪ ወላፊ ጦርነጥ ።
ወጥገተ ይላደጥ
ዘመነነኪ ወላፊ ፍናተ አስቲጥስ ገዳጥ ፤
እንሰሂ አረግጥ ወክርስቲያናዊ በስጥ
ለለጽባሐ በገጠላት እንዘ ጽገዐ ገደልጥ አደከጥ ፤
ዘመንጥ ዘሉ ረጸጥኩ እንበል ጸሉት ወጽጥ
መግላተ በመብል ወላሊተ በገጥጥ ።

ትርጉም

የፀጌ ረዳ/አለም ውበት ረጋፊ ነሽ ፤
እንደጥላና እንደ ሀልጥ በፍጥነት ታልረያለሽ ፤
በወደሀ በኩል ምርታት በወደያ በኩል እርግጥን
ከአንዱ ለፍሻ ሃፊ ይወጣልና ።
የናቶሽና የአስቲጥስ
ገዳጥ መገደን የሂደ ሰው ምንስ ያጥር ፤
በሰጥ ክርስቲያን ስህን አረመኔ እኔ ግን
እየተነጥ ሃይልን በገጠላት እያደከምሁ ፤
ዘመኔን ሁሉ ያለ ምና ያለ ወሉት ወረሰሁ
ተገ በመብል ሌሊትም በእንትልና ።

ምስጢር

የመከረጥ አበባ በፍጥነት እንደግረገፍ አለጥ እንደዚሁ ጠፈ
ናት ። ደገጥ ሌሊት የታጥ ሀልጥ ጧት እንደግደገኝ አለጥ ሲጃት
አትገኝጥ ። በዚህም ላይ ጣፋጭ ውጥና ጠራፊ ውሃ ካንድ ምንጭ
የገይወጡ ሲሆኑ ፡ ምርታትና እርግጥን በአንድ አለግጥ ሰው እን
ደበት መገደባቸው ባለቅኔውን አሳዘደል ። ከዚህም ሌላ የሰራ
እንጂ የሰጥ ክርስቲያንነት ከገቱ መሆኑን የተረዱት ባለቅኔ አለግጥ
ነርን ነትረው በገዳጥ ጦርነጥ ተጠቅተዋል ።

113 መወደስ

ዘመድ ርዕሰ (—ላላክ ሰርገ)

መወደስ ትንጥት ረገጠ በአለፍረሁ
 አበ አእሩግ ቲርቆስ ሕገን ሠለስቱ አክራፍ፣
 ወትርጓሚ ስሙ መጽሐፍ ከሙ ሊይትረሳህ ሮፕ
 ጽሑፍ ስሙ በተይሕ ተለፍ፣
 ወተእገዝ በድካም፣
 እስሙ ውስተ ልቡ ተሰውጦ ዘተዋደርስ ሕገፍ፣
 ነሥላሂ ከፍፍሪሁ አድባረ ጽጉን አዳፍ
 ግፍ ደሙ ቀናት እንተ ወረደ እፍን ወይት እርጥንኤፍ፣
 ወአእፍረሁ ዐበይት አህተረ ከርቤ ጥዑፍ፣
 ደሙና ቀናት እስሙ ተተክለ ግእዘለ ዐይት ገራህተ ደፍ።

ትርጉም

የሰስት አሙት ህገን የሆነ
 የሽግግሎች አባት/ ቲርቆስ የችንካርች ሽታጎ
 በአፍንጮቹ ለፍ፣
 የሰሙ ትርጓሚ መፅሐፍ ሃረ እንዳይረሳ
 ስሙ በተይ ተለፍ የተገረ ነው፣
 በድካም ተያዘ፣
 የሕዋድርስ ህግፍ በልቡ ውስተ ተላላጊና፣
 የሙልካም ፅገን ተራራዎች/ ከገረርችፍ
 ከአይት/ እርጥንኤፍ የወረደ ችንካር ጽጉ/ ውጉን ያዙ፣
 ታላላቅ አፍንጮቹ የግፋጭ ከርቤ አገርች ናቸው፣
 ችንካር/ ደሙና በደፍ እርሻ/ አይት ሙሃል ተተክሏል።

ፑ ስ ጢ ር

የጥገብ ሙሉዛ ባፍንጫ እንደግለይ ቲርቆስ አፍንጫዎችን
 በችንካር በሙችንካር የደረሰበትን ስቃይ በሙታገሱ ከግፍፍት

ሰዎች ተለፍ = የሙህፍ ትርጓሜ እንዳይዘጋ በተለፍ እንደግፍ
 የቲርቆስ ሰፍ በሙሉቹ ከርስቲያኖች ዘንድ ሙታውትንና በቤተ
 ክርስቲያን ታሪክ ሙገፋን ትኒው ይገልጻል። የልብ በሽታ ያለበት
 ሰው እንደግፍከፍና እንደግፍታሙፍ የቲርቆስ ልብ በችንካር ተቸ
 ነከረ = እርጥንኤፍ ከግፍላው ተራራ ላይ የተቀለለ በረዶ እየግግ
 ወደ ፍርዳናሰና ወደ ገሊላ ባህር እንደግፍረሰ ከቲርቆስ አይን የወ
 ጣው ደፍ ከገረርችን ግልበሱን ባለትኒው ያስረዳሉ።

114 መወደስ

ዘተገ (—ላላክ ዐልደ)

እፍህጉሰ አባግሶ ዳዊት ኖላዊ ርገራጊ
 መዊት ጽሕቶ፣ ወሙሴ ውስተ ገዳፍ
 ድፍሳሴ መርኔቱ ሊይሰግሶ እመጽሐፈ ሕይወት አዳፍ
 አብደረ ድፍሳሴሁ፣
 ወሊይርአይ ሙስና ብሔሩ ፈተወ እፍትድፍ
 አቤግሊክ ዘርዐ ካፍ
 ለእሙ ሊዐቀበ ወልድ ትጋህ እሙንቱ እሴ ገጥፍ።
 እፍትጋህዚ ዘመላእክት ገፍሙ ከርስቲያን ጥዑፍ
 ዘሐመረ ግዕዘል ጊዜ ገፍሙ ሊከህለ ይሰጠፍ፣
 ለኮት ዘቦቱ ተጽሕፈ ገዕዛነ ዘሉ ግለፍ
 ወክሙት ለባሕቲቱ መጽሐፈ ሕይወት ወሰላፍ።

ትርጉም

የርህራሄ ጠባቂ ዳዊት ከበጎች ጥፋት የተነሳ
 ለመቅተ ተጋ፣ ሙሴ ገን በዳር ውስጥ
 ከአግረ ህይወት ሙህፍ የወገኖችን ጥፋት እንዳይሰግ
 ጥፋቱን መረጠ፣
 ከሙጀመሪያፍ የሀገሩን ጥፋት እንዳያይ

የከፍ ዘር አባግልክ ወደደ፤
 ወልድ ካልጠበቀ የእነርሱ ትጋት እንቅልፍ ነውና ።
 በእንቅልፉ ጊዜ የግለበል መርከብ ሊሰጥ ያልቻለ
 የክርስቶስ እንቅልፍ ከሙላእክት ትጋት ጣፋጭ ነው፤
 የአለም ሁሉ ነፃነት የተገረበት ነውና፤
 የሰላምና የሀይወት መፅሀፍ ለብቻው የተገለጠ ነውና ።

ፖ ሰ ጢ ር

ዳዊትና ሙሴ በበጎቻቸው (በእስራኤል) ፋንታ እነርሱ ረባቸው
 እንዲጠፉ ግሰባቸው ፤ የእግዚአብሔር ልጅ ካልጠበቀ የእርሱ መጠ
 በት እንደመተኛት ያለ ስለሆነ በዚህ በኩል እያንድሉም ። ከዚህም
 ሌላ ክርስቶስ በሰውነቱ ሲያንተላፋ ሙላእክት በሚፈሰነታቸው
 (ስጋ ባለመልበሳቸው) ባይተኛ አስጠባቂውም ጠባቂውም እርሱው
 ራሱ ነው በግለት የትኒው ደራሲ ያስረዳሉ ።

ታ ሪ ክ

ክርስቶስ ከደተ ሙዛሙርቱ ጋር ባህርን ሲጻገር ደተ ሙዛሙ
 ሮቱ የተኛ መስፋቸው እንደሚሰጡ ተጠራጠሩ ፤ ከመጠራጠራቸው
 ወጥ የተነሳ መዝተጥ ጀመሩና «ሊት! ንታና አድነን» እያሉ ሙሁ ።
 በዚህ ጊዜ ኢየሱስ ክርስቶስ «እስከመቼ ድረስ ስትጠራጠሩ ትና
 ረላችሁን» በሉ ገሰገባቸውና የባህሩን ግለበል ዐጥ እደረገላቸው ይባላል ።

115 መወደስ

ፖሊህ ዝራዕ እንበል ዕረፍት
 ዘርዐ ቤተ አብርሃም እክል በገራሁትክ ግለም ፤
 ወከሙ እትዕተብ አንተ ፖላክተ ደመና ገሩም
 አንተ ደመና ፤ ወአንተ ዝናም ፤
 ለእሙ ደዘራዕ በድካም
 አምጣን በክብር ይትነገሉ ውሉ ዘርዐ ኤፍረም ።

የፖሊ ጦስ ተከይደ እክል ቤትክ ገዑም
 ንግርሙ ለአብርሃም አረ እክልክምት አይትረዕም ፤
 ወእንበል ደዌ ጸንዕ ዘእንበል ብዙን ሕግም
 ያብጽሕክ ያብጽሕክ አሙ ከሙ የም ።

ት ር ጉ ፖ

ፖሊህ! ያለእረፍት

የአብርሃም ቤት / እህል ዘርን በእርሻህ / አለም ዝራ፤
 አንተም የሚያስረራ የደሞና ሙጥጥትን (አሙጥጥን) እንገዳት
 ጠብቅ

ደመና አንተ ነህ ፤ ዝናምም አንተ ነህ ፤

በድካም ቢዘራ

የኤፍረም ዘር ሁሉ በክብር ይነሳልና ።

ጣፋጭ የቤትህ እህልም ዛሬ በተበራየ ጊዜ

የበረዎች አፍ እንዳይለገጥ (እንዳይታረን) አገልጋዮችን
 ንገራቸው ፤

ያለ ብርቱ (ዕኑ) ደዌና ያለ ብዙ ሀግምም

ከርሞ እንደዛሬ (ዘንድር) ያደርሰህ ያደርሰን ።

ፖ ሰ ጢ ር

ገበሬ በእርሻው ላይ በትጋት ዙፋን እንደሚዘራ እጅ ፖሊህ
 በመንገስታቸው እንደ አብርሃም ለጋሳ ሆኑ ። ደገም ገበሬ የዘራው
 ዘር ፈርሶ በሰብሶ እንደሚበታ ፤ ያጣው ሰው ሁሉ በእጅ ፖሊህ
 ጊዜ ያገኛል ይላሉ ባለትኒው ። ገበሬ እውሉን በእውድግው ሲወቃ
 የበረዎችን አፍ ግረን እንደግይገባው እጅ ፖሊህም በእጻራሻቸው
 ግብር ሲያገቡ (ሲያበሉ) አጋፋሪዎቻቸው ሰውን እንዳያገነሳቱ ሙደ
 ረንን በመገለጥ ባለትኒው እጅ ፖሊህ በያሙት ህያው ሆነው እን
 ዲናሩ ተመዝተዋል ።

እኔ ምኒልክ በዘመነ ማርያም ታሪክ ለአድባራትና ለገዳማት ለካህናትና ለወታደሮች ገብር በግብላትና የተላድ መሪት በመስጠት ለመነኮሳት ድርጊ በመዳረግና የብር ጉርሻ በግጥረስ ሊጋስ እንደ ነበሩ ይነገራል።

ከእነዚህ አንዱ ለብርሃኑ ድንኳንን በተመሳተሰ ማርያም ዳር ተከሉ፣ የወጣውንና የወረደውን ያለረውንና ያገደውን እንግዳ ሁሉ ሲተበል የኖረ ለጋስ ሰው ነበር። ከዚህም የተነሳ የበነ ሰራ ጠላት የሆነ ሰይጣን ተንተብት እንግዶችን በተንኮል ነገር ቢያስተርበት፣ ያለእግዚአብሔር እንግዳ አልበላም ብሎ ሶስት ተን ሙሉ የሙን ውሉ አደረ። በሰዚህም እግዚአብሔር በሰው አምላል በእንግዳው ተገለጠለትና እህል ውጥ ለመትመስቻለ ይባላል (ዘፍተ. 18)

116 መወደስ

መከራ ሊርገት እምርእስ ጸድታን
ወርእስ ጸድታን ሊርገት እምነ መከራ ገፋም፤
እስመ ሊረከቦ ለእያብ ነገረ አርፎ ሕግም
እስከ ተረጸመ ሰብወቱ አከራም።
ወተረትን ለብርሃኑ
በሕገ አምላኩ ረታኒ በመደወል ወልዱ ሆነንተ ላሕም፤
ደገረኒ አመ ለበጪ መከራሆሙ ዘትደም
እንዘ መንፈስ ትዱስ ይመርሐው የግን እምፀጋም
ረጸመ ሆኖ በድርጅት በእንጽሐተ ደም እምደም፤
ቴዎድሮስ በተናት ወተረከለክ በልገም።

ትርጉም

መከራ ከጸድታን ራስ አልረተም
የጸድታን ራስም ከግያሰፈራ መከራ አልረተም፤
ሰባቱ ዘመናት እስከ ተረፀው ድረስ የአውራ ነገር

ሀግም ሊያብን አግኝተታልና።

በፈታኝ አምላኩ ሀግም

በላም ረገታ ልጁን በመስጥት ለብርሃኑ ተፈተነ፤

በሁጥላም የመጀመሪያ መከራቸውን ባስተዋሉ ጊዜ

መንፈስ ትዱስ ከገራ ወደቀኝ እየመራቸው

ቴዎድሮስ በቸንካር ፋሲለደስም በልገም ደምን

ከደም ለማንገት ትድድግቸውን (ውድድራቸውን) በዚያ ረፀመ።

ምስጢር

ለባትና ልጅ እንደግድራራቱ መከራና የእግዚአብሔር ሰዎችም
የግድለያዩ ለመሆናቸው ሊያብና ለብርሃኑ ቴዎድሮስና ፋሲለደስ
ግብረኞች ናቸው ይላሉ ባለትኒው።

117 መወደስ

ዘፍተ. 18

በዓለ ክልሉት አእጋር በአእጋሪሁ

ኢየሱርግ ምዕረ ላዕለ ክልሉት አዕዋም፤

እንዘ ይብል ውላቱ በልሳነ ሥጋ ጥዕም

አእጋር ክልሉት ሀለጫ የም

አሐዱ እስመ ድኩም

ዘይረድአ ካልእ እመ ኢሁሉ እምትደም።

ወልድስ እንተ ኢወዕክ እምጥሕድኖሁ ፍጹም

ሰከበ ውስተ ጎል እንዘቦ በእርያም፤

ወእንዘ ሁሉ ሥዑለ ውስተ ግሕፍ ለእም

ኪሩቤል ኢያዕረቱ ወኢያዕረረት ግርያም።

ባለሁለት እገሮች በእገሮቹ
 በሁለቱ ዛፎች ላይ በአንድ ጊዜ አይወጣም፤
 እርሱ በጣፋጭ የሰጋ አንደበት ዛሬ
 ሁለት እገሮች አሉኝ እያለ
 የግረዳው ሁለተኛ
 (እገር) ከሌለ አንዱ ደካማ ነውና።
 ከፍፁም አንድነቱ ያልወጣ ወልድ ገን
 በሰማይ ላለ በበረት ውስጥ ተኝ፤
 በእናት ግርያም ግህፃን ውስጥ ተፀንሶ ላለ
 ኪሩቤል አላረፋም፤ ግርያም አላረፈችም።

ምስጢር

አንድ ሰው በሁለት እገሮቹ ከሁለት ዛፎች ላይ ሊወጣ የማይችል ሲሆን፤ ወልድ ገን በሰማይ ከኪሩቤል ላይ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር እንዳለ ሆኖ በግርያም ሆኖ ተፀንሶ በበረት ተወለደ በግለት ባለትኒው ይህ አድራጎት ለሌላ ሰው የማይቻል መሆኑን አስረድተዋል።

118 መወደስ

ዘለድገቱ (—ልእክ ወርገን)

እኩ ዕፁብ ለዘይሰም
 እው ያስተማውት አድግ አንበሳ ፅዝራ ሥፍም፤
 ወለእው ድድገን አድግ እምአፈ አንበሳ ጉሩም፤
 በገበ አላይያስ ወሉታስ
 ወሉቱ እምጣን በገፅ ወወሉቱ ላሕም፤
 ወለእው ለፅፅ አያውዐያ

እንደ ለሊሁ እሳት እስሙ ወላቱ ዝናም።
 ዕፁብሰ ለሰማኒሁ ልደተ ዳግማይ አዳም
 አብ ዘወለደ እስሙ እምኒሁ አይተድም፤
 አሙኒ ተወልዶ እምወለተ አብርሃም እም
 ሁሉኩ ይቤለኝ እምቅድሙ ይተወለድ አብርሃም።

ትርጉም

የሹም/እዝራ አንበሳን አህያ
 ቢያግኝት ለግሰገው የግያስደንት አይደለም፤
 አህያው ከግያስፈራ አንበሳ አፍ ቢድን፤
 በኢላይያስና በሉቃስ ዘንድ
 እሱ/አንበሳ በግ ነውና ላም ነውና፤
 እንወትንም ባያታገት
 እርሱ እሳት ሲሆን ዝናብ ነውና።
 ለሰግ የግያስደንተው ገን የሁለተኛ አዳም ልደት ነው፤
 የወለደው አባት ከእሱ አይተድምምና፤
 ከአብርሃም ልጅ እናት በተወለደም ጊዜ
 «አብርሃም ላይወለድ አለሁ» ይለናልና።

ምስጢር

ከርስተስ አንበሳ በመባሉ ላይ በገና ላም ከተባለ እንስሳት
 ያግኝታት በእንስሳነቱ ነው። እንዲሁም እንወቲቱን ‘ግርያም’
 ያላቃጠላት በእሳትነቱ ላይ ዝናብነቱን በመያዝ ነው። ይህ ድርጊት
 ገን ብርትና ድንት አይሆንም። የግያስደንተውን አብና ወልድ ላይ
 ተዳደረው ላይበላለጡ እኩሎች ናቸው ሲባል፤ ወልድ በባህርይ
 ከአብ ተወለደ ግለትና ከአብርሃም በፊት ያለው ወልድ ከአብርሃም
 ልጅ በሰጋ ተወለደ ግለት ነው ይላሉ ባለትኒው።

119 ኩልክ።

ዘእደግሉ (፡ልላክ ብርሃን)

ሰግዕተ ሐሰት ይኩኑ በላዕላ ጸጥን
 ዕጓላተ ወርቅ አተ። በሰግርያ ኢየርብዓም፤
 ወበፍናተ ገብጽ አርን ዘበዲበ አሪት ሥፍም፤
 እንዘ ሰግዕተ ጽድቅ ይከውናሃ
 ለጸዮን ዘውስተ ኢሉፍሊ ዕጓላት ዘላሕም፤
 ወኢክህለት ሰግርያ
 ኢየሩ ሌም ከዊነ በዓለ ፋቢካ ታስተሐምም።
 ገሕነሰ ዘረከብናሃ በም ምኒልክ ገዳም
 ከ። ኢየርብዓም ወአርን ዕጓላተ ወርቅ ኢናተውም፤
 ወአከለነ ዐሪን ኢየሩሳሌም፤
 ኢየሩሳሌም አገዓዚት አኮኑ ምድረ አክሱም
 ወህዩ እምነ ጸጥን ጸጥሪተ ሕገ ፍጹም።
 ኢየሩሳሌም አገዓዚት አኮኑ ምድረ አክሱም፤

ትርጉም

በዕዮን ላይ የሀሰት ምስክርች ይሆኑ ዘንድ
 ኢየርብዓም በሰግርያ የወርቅ ቡቸሎችን አቀ።
 በአሪት ላይ ሹም የሆነ አርንም በገብፅ ምንገድ (አቀ።)፤
 በኢሉፍሊ ውስጥ ላለች ዕዮን
 የላም ጥጆች የእውነት ምስክርችን ቢሆኗት፤
 የፋቢካን በአልም
 ታስቦ ዘንድ ሰግርያ ኢየሩሳሌም ምህንን አልቻለችም።
 በምኒልክ/ ደን ዛፍ (ዕዮንን) ያገኘናት እኛ ገን
 እንደ ኢየርብዓምና እንደ አርን የወርቅ ቡቸሎችን እና
 ቀምም፤

ወደኢየሩሳሌም ሙወጣትም ቢታን፤

ነፃ አውጭ ኢየሩሳሌም የአክሱም ምድር ናትና፤

ፍፁም ህገን የተሸከሙች እናታችን ዕዮንም በዚያች አለችና።

ነፃ አውጭ ኢየሩሳሌም የአክሱም ምድር ናትና፤

ምስጢር

በዳዊት አገር የዕዮን እምላክ ሳለ ኢየርብዓምና አርን የላም
 ምስል ጣለትን አቀ። ። ይህንም ያደረገት ከኢሉፍሊ ምድር ታቦተ
 ዕዮንን በበረካላ ደከ። ከዳዊት ከተገ የገቡ ዑለት ጊደርች በዕዮን
 እምላክ ሙሪነት ሙጥጣታቸውን ባለገጧን ነ። በግለት፤ ባለት
 ነ። አክሱም እንደ ኢየሩሳሌም ሙሆኗንና ታቦተ ዕዮንም በአክሱም
 እያላች ወደኢየሩሳሌም ሙሂድ ለሰግብረላትን ገልጠዋል።

120 መወደስ

፡፡፡፡፡፡ (ሌላ፡፡፡፡፡፡)

እ። አሐዱ ይብሉበ በፍትረ ካልኢ
 ገራህተ ሙሴ ትርብት ገበ ገራህተ ለአብርሃም፤
 ወጽርሐ ግልክያስ ኮነት ትርብተ ቤተ ልሴም፤
 ወእ። ይትነሥሉ ላዕላ ሙሴ
 ነፋስ ዘዕዛረ ወሆኒያክ ፍጹም
 ለረድኦተ ሙሴ ወዕገዓፍም
 ጌራም ሙጽእ ጸገር ጠል ገዳም።
 ይኩንጂ ግለክላከ። ወግለክላነ በላም
 ደብረ ሊባናስ ወደብረ ከርቢ ግርታ ወግርያም፤
 እሱ። ዘእግሪ ሙስተላ ወሙስተላ ብርሃን ዘጥ
 ለካል ዘለምአካል ወዕዮ ዘለምዕዮ።

በእንደ ፍቅር እንደ ቢሳብ
 የሙሴ እርሻ ወደ አብርሃም እርሻ የተረበሹ ናት፤
 የግልሐይስ እልፍኝም ለሴም እልፍኝ ቅርብ ናት፤
 የእዝራ ነፋስና የሄናክ ፍምም
 በሙሴ ላይ በተነሱ ጊዜ
 እንባቶምና ሙሴን ለመርዳት
 ጊደያን የዳርገ ጠል ተሸክሞ መጣ።
 ሰላምም በመካከላችሁና በመካከላችን ይህን ዘንድ
 ደብረ ሊባናስና ደብረ ክርቤ ግርያምና ግርታ ናቸው፤
 የዚያን ጊዜ መስተልና የዛሬው የብርሃን መስተል
 ከእካል የተገኘ አካልና ከአጥንት የተገኘ አጥንት ናቸውና።

ምስጢር

አንድ ሰው በሌላው ሰው ፍቅር ይላባል፤ ቅድስት ግርያምም
 በአብርሃም እርሻና በሴምና በግልሐይስ አዳራሽ ትመሳሰለች።
 ነፋስ ያገለበለበው እሳት በቤት ላይ ሲነሳ ባለቤቱን ለመርዳት
 ጎረቤት ውሀ ይዞ እንደግመጣ፤ እዝራ ባየው ነፋስና ሄናክ በተ
 መለከተው እሳት የተመሰለ ክርስቶስ በጊደያን ገምጃ ጠልፎ ደመ
 ሰላል። እንዲሁም ግርታና ግርያም እህትግግች እንደሆኑ ገሽን
 ግርያም (ደብረ ክርቤ)ና ደብረ ሊባናስ ተክለ ሃይማኖት ተሙሳሳ
 የች መሆናቸው በቅኔው ተመስጥሯል። ሁለት ወንድግግች ከአ
 ገድ አባትና እናት እንደግደዳዊያን፤ በገሽን በአገደ ዳዊት ዘመን
 የተተበረው ግግደ መስተልና ለተክለ ሃይማኖት ወረደ የግደላው
 የብርሃን መስተል የአንድ አምላክ ስጦታዎች ናቸው በግለት፤
 ባለቅኔው በሁለቱ አድባራት መካከል የነበረውን የቅደም ተከተል
 ክርክር በቅኔያቸው ለግስታረት ሞክረዋል።

ዘጠላገስ (እልታ)

ዕለተ ፍጻ ሙሰለት ዕለተ ዚአን፤
 ወክሮ ነዳያን ሙሰለ ሙካነ ዙንጌ ገፋም፤
 እስሙ ዕጌሁ ለክርሥ ዘአይነውም
 ወእም አውያተ ወለታ ኢትሰምዕ የም፤
 ወምንተ ይኢድም
 ለአረፍተ ሥታይ ዘመን ዘይትዕደም በሰላም፤
 ሥጋ ላልምኒ ኢንበልዕ በሙጥዕል ፍካነ ጸም፤
 ወደሙ ጠሊ ኢንባቲ በአቅርንቲሁ ለኢየራም፤
 እስሙ ሥጋ ሰብእ ኮነ ከሙ ሥጋ ላልም ጥዑም
 ወጥዑም ለአፋነ ዙሉ ሥነ ገዳም።

ትርጉም

የእኛ ተን የሙከራ ተንን ሙሰለች፤
 የችገረኞች ሆድም የግደላረፈ የኩንጌ ቦታን ሙሰለ፤
 የሆድ ትሉ የግይተኛ ነውና
 እናትም የልጅዋን ለትሶ ዛሬ አትሰግምና፤
 የሰታይ ዘመን/ገደገዳን
 በሰላም የግሻገር (የግደላፍ) ሰው ገን ምንያምር፤
 በሙከራችን/ም ዘመን የላም ሲንን እንበላም፤
 በኢየራም ተንደች የገራችም የፍጥራ ደምን እንጠግም፤
 የሰው ሲን እንደ ላም ግፋቴ ሲን ሆኗልና
 የዳር ውበት (አትክልትና እንበላት) ሁሉም ለአፋችን
 ግፋቴ ነው።

የክርስቶስ ፍርድ ቀን አስቀድሞ ለተረፀ በደላ ግዛጃ ምህረት ግጥም እንዳልሆነች የችግር ዘመን ልትሻሻል አትችልም ። በገንዘብ ውስጥ እሳቱ እንደግደጠች ፣ የክቶ ተንም ራብ የችግረኞችን ሆድ እንደ እሳት ያቃጥላል ፤ እንደ ትል ይበላል ። በክርስቶስ ፍርድ ቀን እናት የልጆችን ጫካት እንደግትሰግ ፣ በክቶ ተን ችግር ቀንም ልጆች እናቶቻቸውን «እንጀራ» ሲሉዋቸው እናቶች የሚሰጧቸው የለም በማለት ፣ ባለቅኔው በዘመናቸው የደረሰውን የራብ እልቂት ፅናት በትኔያቸው ፖስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

ኢየራም ከአባቱ ከይሁዳ ንጉስ ኢየሳፍጥ በሁዋላ ከ848 እስከ 841 ከክርስቶስ ልደት በፊት የነገሰ አምስተኛው የይሁዳ ንጉስ ነው ። የእስራኤል ንጉስ የአክሐብን ልጅ አገብቶ ነበርና እንደ አግቱ አክሐብ ለጣሉት መስዋእት አተረበ ። ነቢዩ ሌልያ ስም እርሱን በመገሰፅ ሃረ ። ኢየራም በሚያስቃይ በሽታ ታዋ በህዝቡ ሁሉ ዘንድ ተጠልቶ ሞተ (2 ዜና. 21 = 2 ነገሱ. 8 ፣ 16—24) ።

122 መወደስ

በላዕል ደብረ ዘይት ፍትሕ አው ተወለደ ግዕድ ሥጋ ከልክን መጥፋሉ ለጸም ፤ እንደ ደብረ ዘይት ይበልፅ ግዕድ ሥጋ ወወፅዋለት አይትወፅዋለች ። ለሰብእ ጌጋዩ ዘሥጋ ወደም ከው ተዳግጧል አቤሊሉም በትድመ ብእሲ መካሕ ዘይወልእ እምኢደም ። በፍትሕሰ ዘይደሉ እው ነበረ ሃላም አልግዕ እምኢሐይወ እንደ ኢየብ የልም ፤ ወአው በዚያ ተነድረት ኢየሩሳሌም ህይረውጽ እምኢየተ እንደ አቤግሊክ ይነውም ።

በደብረ ዘይት ላይ ፍርድ በተለወጠ ጊዜ የምድብ ዘመን የሰጋ ግሊድን ከሐክለን ፣ ደብረ ዘይት የሰጋና የአጥንት ግሊድን ሲበላ ለሰው የሰጋና የምድብ ዘመን አይታወቀውምና እንደ መጀመሪያው አቤሊሉም «ከኢደም (ንነት) በሚወጣ በተመኪ ሰው » ረት ። አለም ገን በሚገባ ፍርድ ቢኖር ኢየብ ሲታመም አልሳለ ባልዳነም ነበር ፤ ኢየሩሳሌምም በምርኮ በወደቀች ጊዜ አቤግሊክ ሲተኛ የሚርጥ ባልሞተም ነበር ።

ፖ ስ ሙ ር

በምድብ ወረት ክርስቲያኖች ከሰጋ ምገብ ተከልክለው በዘይት ወጥብቻ እንደሚበሉ ክርስቶስም በደብረ ዘይት ሲገለጥ ስጋና አጥንት ይጥሳሉ ። ልጆቹ ያለቁበት ኢየብ ሲታመም የባእደችን ልጆች በድብ ያስወረሰ አልሳለ በይህና ኖረ ። አቤሊሉምም አባቱ ጻዊትን በድብት ከድቷል ። ስለዚህ ፍርድ አለአግባብ ሲሆን ሊገኝ የሚገባው ነገር አይገኝም ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

የእግዚአብሔር አብ የባህርይ ልጅ ቃል እግዚአብሔር ወልድ በምላት ወደዚህ አለም የመጣለትንና ሰው የሆነለትን ተግባር ረዕዮ ወደ ባህርይ አባቱ አረገ ። ጻገመኛም ወደዚህ አለም ከመላእክት ጋር ሠጥቶ በደብረ ዘይት በግርግ መንግስት ይገለጣል ። ሙታንን እን ስቶ ሲጋንና አጥንትን ያጥሳል ፤ ፍፁም በድንገት ያደርገዋል ፤ በበድኑ ነፍሱን አላድር ያንቀሳቅሰዋል ግለት ተፅፏል (ግቱ. 25 ፣ 1—46) ።

ክርስቶስ በዚህ አለም ላለ ምንም ዓይነት ስርዓተ (—በር
 ቷል) = ምክር ቤቱ ከመጣት በኋላ ብራ ተከልክሎ ማለፍ ከሰ
 ጋና ከትቢ ከመተትና ከፋቢ ሲጋ እስከሆኑ ፍጥጊ ማለት ነው =
 (ግቴ. 616—19) =

እያብ እንደ አብርሃም የእግዚአብሔር ወዳጅ የሆነ ትእግስ
 ተኛ ሰው ነበር = የእግዚአብሔር ወዳጅ ከሆኑ የትንሳ ትእግስ
 ቷን ለግስጦረስና ከአምላኩ ማንኛውን ለግድግት ሰይጣን ተረታ
 ተነው = እግዚአብሔርም የእያብን ጥናትና እምነት በሰጣቸውት
 ሰይጣን ከነፍሱ በቀር በእያብ የወደደውን እንዲረዳቸውት ረታደ
 ለትና ተንተኝቶች ሀብተቺን : ቢተሰባቸውና ልጆቹንም በደን
 ገተኛ አደጋ አስረገዘት = ሰውነቱንም ከእግሩ እስከ አናቱ በቀ
 ልል መታባት (አቀሰሰው) = ይሁን እንጂ እያብ የሁሉንም ሙርዶ
 ጸሐንድ ተን ቢሰጥና አካሉን ቢያጣ ከትእግስቱና ከእምነቱ አል
 ተናጠጠም = በግስቱም ስህተት አልተሠራም : «እግዚአብሔር
 ሰጠ : እግዚአብሔር ነላ : ይከበር ይመስገን» አለ እንጂ አላግረረውም =
 ስለዚህም ረተናውን በትእግስቱ አለረ ይባላል (እያ.2—11) =

123 ሕንጺሃ

አያትረጸም በካልእ እንበለ ግርያም ሰላም
 ግንባተ ጽድቅ ለሁሉ ገለጽ =

ትርጉም

የአለም ሁሉ ዕድት ግህለት
 ያለግርያም ሰላም በሌላ አያረዳም (አያልትም) =

ምስጢር

በቤተ ክርስቲያን ስርአት በከበር በፍፁሙ በሙጥና የግ
 ደረሰው ግህለት ሰላም በግባላው ክፍለ ዜግ እንደግረደው የአ
 ልም ዕድትም በትድበት ግርያም ተረፎ ያላሉ ባለትኒው =

124 ሥላሴ

ደንገል አው ገጥላ
 ጥት ይደውል አልያስን :
 እስሙ አው ለዝ አልያስ እግዚአብሔር ገተዋ
 አያንከረ ዕጌ ሥጋው ጥጊም =
 ወለአው ልብዩ ምክረ ትንግሥ እንተ አይክሉ አትዋ
 ዕክራ ወሄኛክ ሰበላ አርም
 እስሙ በ አልያስ ዘይቀድሞ
 አያዕረረ መቃብር ረጸም

ትርጉም

ጥት ደንገልን
 ባጣ ጊዜ አልያስን ይጠራል :
 ይህን አልያስን እግዚአብሔር በሰጠው ጊዜ
 ትል ሲጋውን ቀምሶ አላደነቀምና =
 የዝምታ ሰዎች/ እክራና ሄኛክ መወሰን የግይዳላቸው
 ትንሳኤ/ ምክርን ቢያስቡም
 የግብርናው አልያስ አለና
 መቃብር ረዕዮ አላረጸም =

ምስጢር

እንደ ወንድ መሽራ የረለገውን ቢያጣ ግዜውን እንደግ
 ጠራ የረለገው ምላሴ ጥትም ደንገል ግርያም ብትነሳበት ነቢይ
 አልያስን ገና ይጠባበቃል = በዚህም ላይ እንዳንድ ሰዎች የግያ
 ዛልቃቸውን ምክር እንደግመክሩ : ሄኛኛና እክራ አልያስም
 ለጊዜው ከጥት ቢሰውሩ በሁጥለኛው ጊዜ መጥት አለባቸው በግ
 ለት ባለትኒው ጥት ስጋ ለለበሰ ፍጡር ሁሉ የግይቀር የተረገጠ
 ህገ መሆኑን በትእያቸው ምስጢር ያስረዳሉ =

125 መወድስ

በሕግም ለዲ እብነ ቢታንያ
 ዘእምሆሳዕና ዕንሰኪ ነገር በቀል ወተቀይጥ !
 ወወለደኪ ገብሊ ገበ ምትኪ አርፍጥ =
 ወቃለ ቅዳሴ መልክደደት
 ንፈትድ ከመ ያይድዕነ አባሁ ወእጥ !
 ከመ ናይድያሙ ዘተገብረ
 በነሚእ እብን አይሁድ አምጣነ ሰበሩ ዐፅጥ =
 አተወሂ ቤተ ሱራፊ እንዘ ያንጸፈጽፍ ደጥ !
 አኮኑ ኢየርዮር እብነ ቢታንያ ለተቃውጥ !
 እንዘ ለአእባን ወጢን ወለኪሩቤል ፈጽጥ
 ድገር አተመቆሙ ሆሳዕና በአንብርተ እድ ባሕረ ተሰጥጥ =

ትርጉም

ከሆሳዕና የበቀለና የመቀየም
 ነገርን የዕንሰኪ የቢታንያ ድንጋይ ! በምጥ ውለጅ !
 ወልደሽም ወደዝምታ ባልሽ ተመለሽ =
 የምስጋና ቃል መልክደደትም
 አባትና እናቱን ይነግረን ዘንድ እንወዳለን !
 የተደረገውን እንነገራቸው ዘንድ
 አይሁድ ድንጋይን በመያዝ አጥንቱን ሰብረጥለና =
 ወደሱራፊ ቤትም ደሙን እያገጠፈጠፈ ገባ !
 የቢታንያ ድንጋይ ለመቃወም አያርፍምና !
 መጀመር ለድንጋዮች መፈፀም ለኪሩቤል ሲሆን
 ሆሳዕና እጅን በመጓጓ/ መስጠም ባህር ካመቃቸው
 በሁጥላ =

ምስጢር

ሂጥን አምጣ ወልዳ ወደባልጥ እንደ ተመለሰች : የሂጥን ምሳሌ
 የሆነች የቢታንያ ድንጋይ ሆሳዕናን አመስግና ወደቀድሞው ዝም
 ታጥ መመለሷ በትኔው ተመስጥርበታል = በሌላ በኩል ደግሞ ሙል
 ከደደት ያለአባትና እናት እንደኖረ የመልክደደት ምሳሌ የሆነ
 የድንጋይ መናገርም ያለተፈጥሮው ሆነ = በዚሁም ላይ ራሱን የተገ
 መሰ ሰው ደሙን እያፈሰሰ ወደቤቱ እንደሚገባ ድንጋይ እንደ ሱራፊ
 (መልክት) ያለ ፍጡር ሆነ = በተጨማሪም እንዲያጀመረውን ሌላው
 እንደሚጨርሰው የድንጋዮችን ምስጋና መላእክት አደነቱ ይላሉ
 ባለትኔው =

126 ገእዝ ጉባኤ ቃና

መልክደደት አብ እመ ቢእለ ያንሶሱ
 ደንገዐ አቤል እስክነ ትወፅእ ነፍሱ =

ትርጉም

አባት መልክደደት በቢእለ (በመቃብር) ቢመላለስ
 አቤል ነፍሱ እስክነትወጣ ድረስ ደንገጠ =

ምስጢር

የሚጮት ልጅ አባቱ በድንገት ሲደርስበት እንደሚደነግጥ !
 የልጁ የራሱ የሆነው የመልክደደት ቤተ ክርስቲያን ያለበት መቃ
 ብር የአባት ምሳሌ በሆነው በመልክደደት ቃል ኪዳን የመታንን
 ከካፊ እንግዲህና አለግበሰበሱን ባለትኔው በትኔያቸው ምስጢር
 ይገልጣሉ =

መልክደኛ በተባሉ ኢትዮጵያዊ የድት ስም የተመሰረተ ቤት ክርስቲያን በሸዋ ክፍለ ሀገር ግዳ በግባለው ወረዳ በግንኙ ጥጥ ውስጥ አለ። ያካባበው ጀሪዎች የጥቂትን ሰዎች ረሳዎች (አስከፊ ናች) በዚሁ ጥጥ ውስጥ ያገኙበታል። የጥቂት አስከፊናችም ሳይፈርሱና ሳይብሰብሱ ደርቀው ይኖራሉ። ይህም ሊሆን የቻለው ለድኑት መልክደኛ በተሰጠው ቃል ኪዳን መሰረት ነው እየተባሉ ይተረካል።

127 ዘአምላኪየ

ዘረጎታ (አለቃ)

ለእመ ገለፈ ወልድ ሐዋርያ ወንጌል በናገሱ መቃብር እው ትበኪ በልብሱ፤
ወይ ሊተ ብሂል እንዘ ኢትወል ነፍሱ።

ትርጉም

የወንጌል ሀዋርያ ልጅ በህገነቱ ቢጥት ነፍሱ ሳትወጣ፤ ወጥኝ ብላ እናቱ/ መቃብር በልብሱ ታለትሳለች።

ምስጢር

ልጅ ቢጥት ገና ነፍሱ ሳትወጣ ጀምሮ እናቱ ልብሱን ይገንደዋል። ይልቅ የሀገሩ ወልደ ነገደኛድ ሲሰወር የጥናት ምላሴ ወህንነት መቃብር ላይ ልብሱ ወድቆ ተገኘ በግለት ባሉ ቅኔው ቅኔያቸውን አውጥረዋል።

128/ ጥዚግ

ዘላግሃይሉ (አለቃ)

መቃብር ዘይትራድአ

ለሊት ካህናት ጥት በተልእኮ ድንግል መቅደሱ ተከልክ እምበሊዐ ሥጋ ወፈትሐ በርእሱ፤
አው እምተትለ ፈርዖን ጉዩ በገይሰ ሙሴ ፈረሱ ነግረ ስጋሁ ለዳታን ምስለ ነፍሱ እስመ መልዐ ወኢሐጸ ከርሱ።

ትርጉም

በድንግል/ መቅደሱ አገልግሎት የካህናት አለቃ/ ጥትን የግረዳ መቃብር ስጋን ከመብላት ተከልክሎ፤ በራሱም ፈረደ፤ በሙሴ/ ፈረሱ ሀይል ከፈርዖን ጦርነት በሸሸ ጊዜ የዳታን ስጋን ከነፍሱ ጋር በመያዙ ሆኖ ጥላ እንጂ አልገደለምና።

ምስጢር

ንፍቱ ቄስ (ሁለተኛው ቄስ) ገባረ ሰናዩን ቄስ (ጥናውን ቄስ) በቤተ መቅደሱ አገልግሎት ስራ እንደግረዳው፤ የንፍቱ ቄስ ምላሴ የሆነ መቃብር የገባረ ሰናዩ ቄስ ምላሴ ከሆነው ጥት የመቅደሱ ምላሴ የሆነች ግርያማን አገኘ።

ደግሞ በእራት ህግ ስጋ አብሳዩ ያበሰለውን ስጋ ራሱ እንደ ግደባው የአብሳዩ ምላሴ መቃብር የመስጥለት ምላሴ የሆነች የግርያማን ስጋ አለግፍረሱንና አለግበሰበሱን ቅኔው ይገልጣል። የተሸነፈ ተጥጊያ ከጦር ግዳ በፈረሱ እንደግረደች በሌርትራ ባህር የሰ

ው ረርሶን በጥቅር ላይተባር ማረጋገጥ ባለቅድሚያው ያስረዳሉ። በተጨማሪም በሌላ ቤት ሲገን እንደጥገብ ጥቅንን ምድር ተከፍቶ ማጠጋገጥ የትኔው ምስጢር ያሳያል።

ታሪክ

በአረት በርሐት የሰጥለቱን ሲጋ በጥቅር ላይ ትቅሉን በጽኑ በግትረብ ካህኑን የጊግላገላው ታዛዥ ለካህኑ የጊሆነውን ሙት ሙስ አይችልም (ዘሁል. 18)።

የጉበፊ ንጉስ ረርሶን እስራኤልን ሊመልስ ሲገባበት በአረት ላይ ባህር ውስጥ ሰጥቶ ቀረ እንጂ እንደወጣው ጥቅር ተቆጥሮለት በአገሩ አልተተበረም (ዘወሐ. 14:11-15)።

ጥቅንና አቢርን በሙሴ ላይ ሰላማቸውን ከቶ ስለሰጡት ምድር ተከፍቶ ውጧችሁ ይላላል (ዘሁል. 16:1-35)።

129 ሞዚሳ

ራሂል ረቀቅ እያገ
አግልክተ ወርት ሰረተት ውስተ ጽርሐ ነቢይ እያሱ።
ወያዕቱብ ማጣላት ወርት ሰወረ በልብሱ፤
ወገቡ ሶስና ድንገል ዘበወጸ ወይን ታገሶሉ
ከልኤህሙ ሙና ወወይን ረበናት ጌው
ዘርጉብ ገበገ ይገሥው።

ትርጉም

የእጅጥ ረቀቅ/ራሂል
በነቢይ እያሱ አፋራሽ ውስጥ የወርት አግልክትን ሰረተች።
ያለቱብም የወርት ማጣላት በልብሱ ሸሸገ
በወይን ቦታ ወደጥቅሙ ላለስ ሶስና/ድንገልም
ሁለተኛ ሙና ወይን/ማህረን ገብሶ
የተራብ ጎኗን ይጥብሱ ዘንድ።

ምስጢር

ያለቱብ ከእንቱ ከላባ ከብልሉ ወደአባቱ ቤት ሲሄድ ግሰቱ ራሂል የአባቷን የወርት አግልክት እንደሰረተች የራሂል ምሳሌ የሆነች የድንገል ግርያም የእጅጥ ረቀቅ ወርት ማህረንና ያለቱብም ሃገሩን እንደሰወረ ማህረኛውም የወርት ልብስ ሙሆኑን ትኔው ያስረዳል።

ደገጥ ሁለት ረበናት(ማህረን) በወይን ቦታ ወደጥቅሙ ላለስ ወደሶስና እንደገባቸውና እንደያዙት፤ የረበናት ምሳሌ የሆኑ ሙናና ወይን ለትድስት ድንገል ግርያም ሙረላቸውንና ምግባሩን ሙጠጧ ሙሆናቸውን ባለቅድሚያው ያስገነዝባሉ።

ታሪክ

ራሂል የላባ ልጅ የያለቱብ ግሰቅ ናት። ባዲ ያለቱብ አባቷን ሃያ አመታት ካለገለ በሁዋላ ከብልሉ ወደአባቱ አገር ሲሄድ የአባቷን የወርት አግልክት ስርታ አብራው ሄደች። እነርሱም በሄዱ በሶስተኛው ቀን ላባ ሙከብላላቸውን ሰግና ተከታታይ በሰረፈበት ተራራ ደረሰባቸው። ያለቱብም ግሰቱ ራሂል የአባቷን የወርት አግልክት ሙስረዳን ሰላላው ባባ ድንኳናቸውን እንዲበረብር ረቀቀለት። ራሂል ግን የሰረተችውን የወርት ምስሎች በግሙል ኮርቻ ስር አድርጋ «አደፍ (የወር አበባ) ታይተኛል» በማለት ተቀመጠችባቸው። በዚህ ምክንያት አባቷ ድንኳኗን ሲበረብር አልተነሳችም፤ እርሱም (ላባ) ያልተቀመጠችበትን እታ ብቻ በርብር ወጥቶ ሄደ (ዘፍጥ. 31:1-35)።

130 ሞዚሳ

ዘኢርግቡ (ግልላክ ብርገን)

ተመተሳይያን ረደላት
ከሙ ብክሙ ሥርዐት በወስተ ሙዚኤት ቀገሥሙ
በበቢቅክሙ በሥርዐት ገባሙ።

ወኢትዮጵያውያን ቤተ በቤተ ባዕዳን ቅጥጥ፡
በጎበ ግእድሬን ረታሕቶ እስሙ ይቅወታሉ
በኢሕገ ቤተ ባዕድ ዘገሡ።

ትርጉም

ጥክሼዎች ረደሱት

በመፅሀፍ ውስጥ ስርአት እንዳላችሁ ትሹ ዘንድ
በየቤታችሁ በስርአት ገቡ፤
በባለደች ቤት ትነገሱ ዘንድ ከቤትም አቅሰደዱ፤
ያለህን ወደባእድ ቤት የሄዱ በአጥቂዎች
ረራጆች ዘንድ ይወታሉና።

ፍ ስ ጢ ር

ባለስልጣኖች በራሳቸው ይዞታ ሙሉ እንጂ የሌላውን ሰው
ድርሻ መውረስ እንደግዴታቸውና ቢወርሱም እንደግዴታቸው፤ እንዲ
ሁም ዘጠኝ ረደሱት ሀ፡ሐ፡ገ፡ሠ፡ሰ፡ጸ፡ፀ፡አ፡ዐ፡ እያንዳንዱ
በልዩ ልዩ ታል የሚገቡበት ስርአት ስላላቸው በፅሁፍ አገባባቸውን
ግልጽ ወይ አይገባም። በልጥወጡም ፀሀፊውን ያስነትፋሉ በግለት
ባለትኔው ስለረደላት አጠቃቀም ያላቸውን አስተያየት በትኔያቸው
ፍስጢር ገልጠዋል።

131 ሥላሴ

ዘክላ ጸጉን (አላፊ)

ወልድ ወተክለ አልፋ

ለዮከ ገዳም ተግስጥዎ

እስሙ ተክለ አልፋ ደድቶ ለአግሩ ወመድኅን ዓለም ለርእሱ
ዮከ በሊሐ ልሳን እያገዳም ገሠሡ።

ግትያስሰ ወኪሮስ አሙ በዋሕድና ረሊሱ

ህዝቡ ጠላቶቻቸውን እየተከታተሉ እስኪያጠፉ ቀኑ እንዲረዝም
ወደ እግዚአብሔር አመለከተ፤ እስራኤልም የከነአንን ነገስታት አሸ
ንፈው አገሩን እጅ እስካደረጉ ድረስ ቀኑ ረዘመላቸው ይባላል።
(ኢያሱ. 10 ፡ 1—15) ።

163 መወድስ

ዘገላ ሥላሴ (መጥህር ፡ በኤልያስ)

በ ጎያል በዲበ ጎያል ፤

እስሙ እንዘ በለሰ ይትሚካሕ በላዕል አዳም ርእሰ

መደንገፅ ዝናም ንጉሠ ጢሮስ

ነሠተ ቤተ ልምላሚሁ ለመካሕ በለሰ ።

ወእንዘ ይትሚካሕ በበለሰ

ወእቱ ጠል ጎፍረ በኤልያስ ።

ኤልያስሂ እንዘ ወእቱ ቀታሌ ዝናም ነፍስ

ተንሥኦ በላዕሌሁ ዘይመውኦ ጎይሉ ተጽናሰ ፤

ወእንዘ ረኃብ ይጸርሕ በዘኤልያስ መቅደስ

ለረኃብ ተበቀሉ ዘመደ መባልዕት ኢየሱያስ ።

ትርጉም

በሀይለኛ ላይ ሀይለኛ አለበት ፤

በለሰ በአዳም ራስ ላይ ሲመካ

አስደንጋጭ ዝናብ/ የጢሮስ ንጉስ

የትምክህተኛ/በለሰ ልምላሚ/ቤትን አፍርሷልና ።

ዝናብም በበለሰ ሲመካ

ያው ርጥበት (ዝናብ) በኤልያስ አፍሯልና ።

ኤልያስም የዝናብ/ ነፍስ ገዳይ ሲሆን

የሚያሸንፈው የችግር ሃይል በርሱ ላይ ተነሳ ፤

ራብም በኤልያስ መቅደስ ሲሆን

ራብን የመብሉች ዘመድ/ኢየሱያስ ተበቀለው ።

በአጥቂው ላይ አጥቂ አለበት። ሃይለኛው በደካማው ላይ ሲመካ በትምክህተኛው ላይ ሌላ አሸናፊ ተነስቶ ቤቱን ይመዘብርበታል፤ እንዲሁም በለስ ለአዳም የሞት ምክንያት ቢሆንበት የክረምት ዝናብ የበለሰን ልምላሚ አደረቀበት።

ደግሞ ቤት መዝባረው በተሸናፈው ላይ ሲመካ ተመኪው በሌላ አሸናፊ ድል ሆኖ እንደሚያፍር፣ ዝናብ በለሰን ሲያደርግ እርሱ ደግሞ በነቢይ ኤልያስ ጠፋ። አሳፋሪውም ነፍስ ገዳይ ሌላ አሸናፊ እንደሚነሳበት ዝናብን ያጠፋ ነቢይ ኤልያስን ራብ ሞረሞረው። ነፍስ ገዳዩ አሸናፊም ሲፎክር ፎካሪውን የተገዳዩ ዘመድ እንደሚበ ተለው ምግቦችን ያዘጋጃ ኢየሱያስ ራብን አጠፋው በማለት ባለ ትኔው አመስጥረዋል።

ታሪክ

አዳም ከክብሩ የተሞረደውና ከክብር ቦታው ገነት የወጣው፣ በሞተ ስጋም ላይ ሞተ ነፍስ የተፈረደበት በበለስ መብል ምክንያት ነው። አምላክ ብላ ያለውን በልቶ አትብላ ያለውን ትቶ ቢጠነ ተቅኖር፣ ከሺህ ዘመን በሁዋላ እፀ ህይወትን በልቶ በመታደስ በመንገስተ ሰማይ ይኖር ነበር ይባላል። በለስ ለአዳም የሰህተት ምክንያት የሆነበት እፅ ሲሆን በክረምት ዝናቡ ስለማይሰማው አይላ መልምም ትጠሉም ሁሉ ይረገፋል።

ኤልያስ የቴስብያ ነቢይ ነው፤ በዘመኑ የነበረው ንጉስ አክአብ ዘግዊት ኤልዛቤልን አግብቶ ጣኦት አመለከ። ነቢዩም ቢመክረውና ቢያስተምረው ንጉሱ ከክፉ ስራው ወደ እግዚአብሄር አልመለስ አለ። በዚህም የተነሳ «ይህ ሁሉ ጥጋብ መደረጉ በዝናብ አብቅለህ በፀሀይ አብሰለህ ብትመግባቸው አይደለም? ከእንግዲህ ወዲህ አትግባቸውን ይወቁት፤ ሰማይ ዝናብ ልዘር፣ ጠል ለመከር አይስጥ» ብሎ ኤልያስ ወደ አምላኩ አመለከተ። እንዳለውም ሆነለት፤ ሶስት አመት ከሰድስት ወር ዝናብ ከመዝነብ ተከለከለ። እህል ጠፋ፣ ራብ ጠና

ወንዞች ደረቁ፣ ንጉሱ ከነሰራዊቱ በፀሀይ ሀሩርና በድርቅ ተቀጣ። ይህን አድርጎ ባለ ራሱ ነቢዩ ኤልያስ ተራብ ፤ እንዲት ቤት ጥቂት እንጩት ስትለቃቅም አገኘና ከርሷ እህልና ውሃ እስከ መለመንና ከልጅዋና ከርሷ በፊት ለመብላት እስከ መንሰፍሰፍ ደረሰ። ሴቲቱም በቅድሚያ ሰጠችውና በልቶ ቤቷን ባረከ (1 ነገሰ. 17 ፡ 1—24)

164 መወድስ

ዘይገዛው (አለቃ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

በፈለገ ሐሲብ ወወይን እንዲለጠሙ ለዘበደብረ ወርቅ ሀለጢ ማያተ ሕይወት ወፈውስ ፤ እስመ አሠንዮሙ አብ ኤዎስጣቲዎስ እምሐሊብ ጸዕዳ ወእምወይን ሐዲስ ፤ ወኢንትሜንዮ ለዮርዳኖስ ሰብአ ደብረ ወርቅ፤ ማይን እስመ ይትግረዮ ለዮርዳኖስ ። ሀለውሂ ወኢህለው ቅድመ አነዳ ንሑስ አይትበህል አያሪኮ ፤ እምጣን ርጡብ ወይቡስ ። ወመልዕልታ ተሐንጸ ቤተ ኤዎስጣቲዎስ ርእስ ፤ እስመ ርእስ እድባር ደብረ ወርቅ ወርእስ ደብረ ወርቅ መንፈስ ቅዱስ ።

ትርጉም

በደብረ ወርቅ ያሉ የህይወትና የፈውስ ውሃዎችን በወተትና በወይን ወንዝ አንለውጣቸውም ፤ አባት ኤዎስጣቲዎስ ከነጌ ወተትና ከአዲስ ወይን ይልቅ አላምሯችዋልና ፤ የደብረ ወርቅ ሰዎችም የርዳኖስን እንመኘውም ፤ ውሃችን የርዳኖስን ይስተካከለዋልና ።

በትንሹ አፅፍ (ቁርባት) ራትም አያሪኮ
 አለ ፡ የለም አይባልም ፤ እርጥብና ደረት ነውና ።
 የኤምስጣቴዎስ ጉልላት ቤትም በላይዋ ተሰራ ፤
 የአድባራት ራስ ደብረ ወርቅ ናትና ፤ የደብረ ወርቅ ራስም
 መንፈስ ቅዱስ ነውና ።

ምስጢር

አንድ ትንሽ ነገር ትልቅ ዋጋ ካወጣ በትንንሽ ነገሮች አይ
 ለወጥም ። እንዲሁም በጎጃም የደብረ ወርቅ ግርያም ፀበል የህ
 ይወት ውሃ ስለሆነ ከወተት ወንዝና ከወይን ወንዝ ይበልጣል ይላሉ
 ባለቅኔው ።

እንዲሁም የከበረ እቃ ያለው ሰው ሌላ እቃ እንደማይፈልግ ፤
 የደብረ ወርቅ ፀበል እንደ የርዳናስ ስለሆነ የየርዳናስ ፀበል በደ
 ብረ ወርቅ አስፈላጊ አለመሆኑን ቅኔው ይገልጣል ። ከዚህም ሌላ
 አባይና ወስዳታ የሆነ ሰው መኖሩም አለመኖሩም እንደማይታወቅ
 የአያሪኮ ባህርም ሙሉ ሲሆን በኤምስጣቴዎስ አፅፍ መርከብነት
 የድቱን ከነደቀመጣሙርታቸው ግሻገሩን ባለቅኔው ያስገንዝባሉ ።

በተጨማሪም ቤት ሲሰራ በራሱ ላይ ቤተዋገስ (ጉልላት)
 እንደሚደረግበት በኤምስጣቴዎስ ክብር ደብረ ወርቅ ከአድባራት
 በላይ መሆኗንም ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

ታሪክ

ከጎጃም አድባራት አንዷ ገዳም ከደብር የሆነችና በግርያም
 ስም የተመሰረተች ደብረ ወርቅ ናት ፤ የአባ ኤምስጣቴዎስ በአል
 መስከረም አስራ ስምንት ቀን ይከበርባታል ። ከደፄ የሚፈውስ
 የህይወት ውሃ አለባት ። በሽተኞች ከርሱ እየጠጡ ከሆድ ሀመም
 ይድኑበታል ። የድቱ አባ ኤምስጣቴዎስ ስለቀዳሚት ሰንበትና ስለ
 እሁድ ሰንበት ከአርማንያው ሊቀ ጳጳሳት ለመረዳት ከኢትዮጵያ
 ወደአርማንያ በሄዱ ጊዜ የአያሪኮን ባህር ከእነተግሪዎቻቸው በአፅ
 ፋቸው ሲሻገሩ ባህሩ ፀጥ ብሎላቸዋል ይባላል ። ደብረ ወርቅ

የእግዚአብሔር ቃል በድንግል ግርያም ግህፀን በተፀነሰና ስጋ በሆነ ጊዜ
 በመንፈስ ቅዱስ ቅባት ከበረ ግሉት ሲነገርባት የኖረች ደብር ናት ።
 ይሁን እንጂ የጎጃም ክፍለ ሀገር ሊቀ ጳጳስ የነበሩት አቡነ አብር
 ሃም «ስጋ በተዋሀደት ቃል ከበረ» ወደ ግሉት እምነት መልሰዋ
 ታል ተብሎ ይነገራል ።

165 መወድስ

ዘባቱሌል

አሐዱ የገጥአ በውስተ ዓለም
 እንተ አሐዱ ዓለም ረከበ በገሢሥ ፤
 ምሕዋራት ራትፅ ዳዊት ፍናወ መንበር ወንገሥ
 ርቱፅ አምጣነ ኢሐረ ኤልያብ ሐንካስ ።
 አፈረዩሂ ውስተ መቅደስ
 ደቂቅ ቆረ አሥዋክ አስካለ አሮን በለስ ።
 አክዓብሂ ወአብድዩ እምነ ቀላይ ወየብስ
 እመ ሣፅረ የገሥሡ ለበቅል ወለፈረስ
 በዓመተ ኤልያስ ገጥኡ ሣፅረ ሊባናስ
 ለኪሮስ እንዘ ልብሱ ወእንዘ ምግቡ ለግትያስ ።

ትርጉም

አንዱ አለም በፍለጋ ያገኘውን
 አንዱ (ከሌላው) በአለም ውስጥ ያጣል ፤
 ቅን የነበረ የዳዊት መሄጃዎች የሆኑ የንግስና የዙፋን
 መንገዶችን
 አንካባ ኤልያብ ቀጥ ብሎ አልሄደምና ።
 የቆረ ልጆች/እጦችም
 የአሮን/በለስ ፍራን በመቅደስ ውስጥ አላፈሩም ።
 አክካብና አብድዩም ከወንዝና ከየብስ

ሳር ለፈረሰና ለበቅሉ ቢፈልግ

ለኪሮስ ልብሉ ለግትያስም ምግብ ሲሆን

የሊባኖስን ሳር በኤልያስ ዘመን አጡ ።

ም ሰ ጢ ር

አንዱ ያገኘውን ሌላው ሲያገኘው ባለመቻሉ እያንዳንዱ ሰው የተለያየ እድል እንዳለው ቅኔው ያስረዳል። ይኸውም ሊታወቅ እንኳ ሰው መንገድን በቀጥታ እንደግይሄድ ኤልያስ የታናሽ ወንድሙ የዳዊትን እድል አልታደለም። ከዚህም ሌላ እሾሆች የበለስን ፍሬ እንደግያፈሩ የቆሬ ልጆችም የአርንን እድል አልታደለም። አክ አብና አብድዩ ለፈረሰና ለበቅሏቸው ያጡትን ሳር ግትያስ በላው ኪሮስም ተኛበት በግለት ባለቅኔው ስለሰው ልጅ ኑሮ ውጣ ውረድ ያላቸውን አስተያየት በቅኔያቸው አመስጥረዋል።

ታ ሪ ክ

ከእሴይ ልጆች ታላቁና ረገደ መልካሙ ኤልያስ ሲሆን ለመንግስት የተመረጠው ታናሹ ልጅ ዳዊት ነው። ነቢዩ ሳሙኤል የፈቱን ግርግና የቁመቱን ታላቅነት በማየት ወደኤልያስ ሲመለከት እግዚአብሔር ወደዳዊት ተመለከተ (1 ሳሙ. 16 : 1—13)።

አርን የሙሴ ወንድሙ ሲሆን ለክህነት ስራ ተመርጦ በደብተራ አራት ሲያገለግል ኖሯል። የቆሬ ልጆች ግን ያልተፈቀደላቸውን የአርንን ስራ እንሰራለን በግለት ልብስ ተክህና ለብሰው ሲያጥኑ ጢሉ ቢነካቸው፣ ልብስ ተክህኖው ሳይቃጠል ሰውነታቸውን የተለበለበ ግንድ አስመስሉታል (ዘሁል. 16 : 1—35)።

አክአብና አብድዩ ለፈረሰና ለበቅሉ ለምላም ሳር ለመፈለግ ወንዝ ለወንዝ ሲሄዱ አብድዩ ነቢይ ኤልያስን አገኘው (1 ነገሰ. 18 : 3—16)።

በዘመን ንጉሥ ብልጣሶር ለእሙ ሀለጢ
 ገብረ መርዳዊ ወኢዮብ አርድእተ ነጋሢ ክርስቶስ
 ወእመ ርእዩ አጽባዕተ በአረፍተ ቤት ይቡስ፤
 ዕፃ ንትፋሰስ እምተባህሉ፤
 ወይርከባ ለዘይረከባ በዛቲ ለንግሥ፤
 ዛቲ እስመ አሐቲ
 ወኢሀለውዋ ምንተ አምትንተ ሥጋ ወሥርወ ርእስ፤
 ባሕቱ እምዐጸቦሙ አስተጽንዖታ ለነፍስ፤
 እስመ ለክልኤቱ ኢተውሀቦሙ ጥበበ እደ ተግስ ዲዲ
 ሞስ፤
 ወእመ እንታከቲ አጽባዕት እንተ ትገሥሥ
 በዓለ አጽባዕት እጭቀደዋሙ በነሢኢታ እምላዕለ ናሕስ፤

ትርጉም

የንጉስ ክርስቶስ ተግሪዎች ገብረ መርአዊና
 ኢዮብ በንጉስ ብልጣሶር ዘመን ቢኖሩ
 በደረቅ ቤት ግድግዳም ጣቶችን ቢያዩ፤
 እጣ እንጣጣል ይችንም በንግስ
 የሚያገኛት ያግኛን በተባባሉ ነበር፤
 ይችው አንዲት ናትና፤
 የሰጋ ጅግትና የራስ ስርም ምንም የሷትምና፤
 ነገር ግን ነፍስ) ጣጥናት በጨነቃቸው ነበር፤
 ዲዲሞስ የተባለ የተግስ እጅ ጥበብ ለሁለቱ አልተሰጣቸውምና፤
 ያች ጣኳም የምትጻስስ ብትሆን ኖሮ
 ባለ ጣት እሷን ከግንብ ላይ በመያዝ በቀደማቸው ነበር።

ምስጢር

እያብና ገብረ ክርስቶስ ጣቶቻቸው በደዌ ስጋ ስለተቆረጡ በብልጣሶር ግድግዳ ላይ «ግን ቲቄልን» በፃፈችው ድብቅ ጣት እንደሚሻመብትና ጣቲቱ የምትዳስስ ብትሆንም ሌላ ባለጣት እንደ ሚቀድማቸው በማመልከትና እነርሱም በመቆረጥ እንደ ተማሰ ሀዋርያ አለመሆናቸውን በመግለጥ ትኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

ብልጣሶር የናቡከደነፆር ልጅ ነው፤ ለመኳንንቱ ታላቅ ግብዣ አደረገ። አባቱ በኢየሩሳሌም ከእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ዘርፎ የወሰዳቸውን የብርና የወርቅ እቃዎች መኳንንቱና ወይዛዝርቱ እቁባቶቹና ሚስቶቹ የወይን ጠጅ ጠጡባቸው ። ያን ጊዜ አምላክ ተቆጥቶ የሰው እጅ አምሳል ጣቶች በቤቱ ግድግዳ ልስን ላይ ሲፅፉ በህልሙ አያቸው ። በዚህ በጣም ታወከ፤ በሚስቱ ምክርና ጥቆማ ተመርቶ ነቢይ ዳንኤልን አስመጥቶ የፅህፈቱን ፍቺ እንዲነግረው ነገሩን ገለጠለት። ነቢዩም ፅህፈቱ «ግን ቲቄል፣ ፋራስ» የሚልና የእጅ ጣቶችም የእግዚአብሔር ስልጣን ቅእዛዞች እንደሆኑ፣ ፍቻቸውም «እግዚአብሔር መንግስቱን ፈፀመው፣ በሚዛን ተመዝነህ ቀለልህ፤ መንግስትህ ተከፍሎ ለፋርስና ለሜዶን ተሰጠ» ግለት እንደሆነ አስረዳው (ዳን 5፡1—31)።

167 አጭር ኩልክሙ

ኬፋ ላዕል አይሁድ እሳት ረዋጺ ነፋስ፤ ወአይሁድ ለኬፋ አዕይንት ዘጠስ።

ትርጉም

ኢጥሮስ በአይሁድ ላይ የሯጭ ነፋስ እሳት ነው፤ አይሁድም ለኢጥሮስ የጠስ አይኖች ናቸው።

ምስጢር

ነፋስ ያነሳላው እሳት ቤቶችን እንደሚያቃጥል፣ መንፈስ ቅዱስ ያደረበት ኢጥሮስ አይሁድን አስፈራቸው፤ አይኖች በጠስ እንደሚታ መሙ አይሁድ በኢጥሮስ ቃል ተረቱ ግለት በትኔው ተመስጥሯል።

168 ገእዝ ክብር ይእቲ

በበለስ ዘሐሙ አድጎነ በበለስ እግዚአብሔር ዘሰብእ ወዘመለክት አፃራስ፤ እምትድሙ ዝኒ ተገብረ በሀገረ ሮሜ ወፋርስ፤ በሦከ ዘሐሙ እምጣነ በሦከ ይትፈወስ።

ትርጉም

የሰውና የመላእክት/ፈረሶች እግዚአብሔር በበለስ የታመመውን በበለስ አዳነ፤ (ይህ) ከዚህም በፊት በሮሞና በፋርስ አገር ተደርጓል፤ በሾህ የታመመ በሾህ ይድናልና።

ምስጢር

« እሾህ በእሾህ ይነቀሳል በደል በካላ ይመለሳል » እንዲሉ በእንጨት የታመመው ሰው በእንጨት እንደሚደን፤ በበለስ ቅጠል መብል የወደቀ አዳምን ክርስቶስ በእንጨት መስቀል አዳነው ግለት በትኔው ምስጢር ተገልጧል።

ታሪክ

በሽተኞች የበለስን ደም እየተቀቡ ይድኑ ነበር። ከዚህም የተነሳ ኤርምያስ አቢግሌክን ለድውይ የሚቀባ የበለስ ቀንበጥ እንዲያመጣ ልኮታል። ሀሣ መርዶክዮስን ለመስቀል ረዥም እንጨት በቡ አቀጥ በዚህም ላይ የመርዶክዮስ ወገኖች ሁሉ እንዲጠፉ ከንጉስ አርጤክስስ አስፈትዶ ትእዛዝ አስተላልፎ ነበር። የገንቡ ሚስት

እስቲር የጦርዶክዮስን ልቅሶ በምታ የሶስት ቀን ምና ፀሎት ከእነወንፍጽ በጥብቅ አደረገችና ለንጉሱ በግብዣዋ ላይ ግፉን አስረዳች ። በልዚህም ንጉሱ ልመናዋን ተቀብሎ ሀማን ለመርዶክዮስ በእዘጋጀው እንጨት ላይ ሰቅሎታል (አስቲ.3—8) ።

169 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ሐንካሳን አልዐሉ እደዊሙ ገቡረ ፤
እስመ ገሠጸሙ አብ ከመ ኢያንሥኡ በትረ ።

ትርጉም

አንካሶች በአንድነት እጀታቸውን አነሱ ፤
በትር እንዳያነሱ አባት ተቆጥቷቸዋልና ።

ምስጢር

ለመግታት በትር ያነሱ ኅበቦች አባታቸው በተቆጣ ጊዜ እጀታቸውን ወደላይ አንስተው በትር አለመያዛቸውን ለአባታቸው ያረጋግጣሉ ። እንዲሁም የነበዙቹ ምሳሌዎች የሆኑ አንካሶች ከበሽታቸው ከዳኑ በሁዋላ ያለበትር ሄዱ ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

170 ዘአምላኪየ

ዘገባረ ሥላሴ (መምህር ፤ ዘኤልያስ)

ተዳሚ ፈሐጠ ዘንግሥተ አዚብ እግረ
መስቀል ወሬዛ ዘይከብት ነውረ
እንዘ ይብል እመጽእ ደጋሪ ገበ ሀሎኪ ሀገረ ።

ትርጉም

ነውርን የሚደብቅ ኅበዝ/ መስቀል
ወዳለሽበት አገር በሁዋላ እመጣለሁ እያለ
የንግስተ አዚብን እግር በመጀመሪያ ቆነጠጠ ።

ምስጢር

አንዳንድ ዝሙተኛ ኅልማላ የሴትየቱን እግር ቆንጥጦ (ይቆ ነጥጥና) «ወደ ቤትሽ እመጣለሁ» ይላታል ። እንዲሁም የአዚብ ንግስት የነበረችው ማክዳ ወደሰሎሞን ቤት ስትገባ ከሰሎሞን በርተጥሎ የኖረው እንጨት ባነቀፋት ጊዜ በእግሯ ላይ የነበረውን የሀመም ተቀጥላ አወልቆ ጣለላት ። በዚህም እንጨት ክርስቶስ ከተሰቀለበት በሁዋላ በእጌ ዳዊት ዘመን ግማደ መስቀል (የመስቀል ክፋይ) ወደንግስተ አዚብ አገር ኢትዮጵያ ገባ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

በእስራኤል ንጉስ በሰሎሞን ደጅ የሚኖር ከቤተ መቅደስ ስራ የተረፈ አንድ እንጨት ነበር ። የኢትዮጵያ ንግስት ማክዳ (ንግስተ አዚብ) የሰሎሞን ገናኖነትና ጥበባችንን ሰምታ በጀርዋ የሰግችውን በአይድ አይታ ለመረዳት ወደኢየሩሳሌም ተጓዘች ። ከዚያም በደረሰች ጊዜ ወደሰሎሞን ቤተ መንስግት ስትገባ እንጨቱ በእግሯ ላይ እንደ አህያ ሸሆና የነበረውን ተቀጥላ ነገር አንቅሮ አወለቀላት ። ይህም እንጨት ክርስቶስ የተሰቀለበት መስቀል ሆኖ ተሰርቷል ። ቁራጫም በእጌ ዳዊት ዘመን ወደኢትዮጵያ መጥቶ በግሸን ማርያም አንባ ተቀብሯል ይባላል (ክብረ ነገስት) ።

171 ዘአምላኪየ

ወልደ ነጉድጓድ ተሰደ እንዘ የጎድግ ሀገረ
እምነበ አጥፍኦ ሞተ ሰብእ ሦረ፤
ገራህቱ መቅበርት አምጣነ አብቂለት ሣዕረ

ወልደ ነጎድጓድ (የሀንሰ) የሰው ሞት /በሬን
ከአጠፋ ዘንድ አገር ትቶ ተሰደደ፤
እርሻው መቃብር ሳር አብቅላለችና ።

ምስጢር

በሬ ያጣ ገበሬ እርሻው ጻዋ ለብሶ ሲቀርበት አገር ጥሎ ቁር
በት ጠቅልሎ ይሰደዳል ። በአንገሩም የገበሬው ምሳሌ የሀንሰ
ወልደ ነጎድጓድ ከመኖሪያው አለም ተለይቶ ተሰወረ ሞትን አሸነፈ ።
ለርሱ የተቆፈረው መቃብርም መስክ ሆኖ ተገኘ ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

የሀንሰ ወልደ ነጎድጓድ መቃብር አስቆፍሮ ደቀ መዛሙር
ቱን ሰው እንዲጠፋ ወደ ሰፈር ላካቸው ። እነርሱም ከሄዱበት
ቢመለሱ አጡት፤ መቃብሩም መስክ ሆኖ አገኙት ። ልብሱንና በት
ሩን ጭራውንም በዚያ ትቶ ተሰውሯል ተብሎ በአንድ ፊት ሲተ
ረክ፣ በሌላ በኩል ደግሞ እንደሌሎቹ ሀዋርያት በመስቀል ተሰቅሎ
በሰይፍ ተቆርጦ አልሞተም እንጂ ንፁሁን ሞት ሞቶ ተቀብሯል ።
ለምልክትም ልብሱና በትሩ ጭራውም በመቃብሩ ቦታ ተገኝተ
ዋል ተብሎ ይተረካል (ሰንክ.ጥር 4) ።

172 ሚበዝተ

ሚካኤል ዘፈርህ

ባሕርያት መሬት ወማይ ጸብአ ወነገረ

ሥንቆ ምሕረተ ምስለ ሥንቀ ፈርዖን አደመረ፤

እስመ እንደ ረጋብ በግብጽ እንተ ይበልዕ በሊዎ ለዘይብእስ
አንበረ ።

የመሬትና የውሃ

ባህርያት/ ጠብና ነገርን የፈራ ሚካኤል

ምህረት/ ሰንቁን ከፈርዖን ሰንቅ ጋር አልቀላቀለም
(አልደባለቀም) ፤

በግብፅ ራብ ሳለ የሚበላውን በልቶ ለሚብስ ጊዜ
አስቀምጧልና ።

ምስጢር

በችግር ጊዜ ያንዱ ገንዘብ ከሌላው ገንዘብ ጋር ሲቀላቀል
ለለሚያጣላ፣ ይህን የተገነዘበ መንገደኛ ሰንቁን ከባደኛው ሰንቅ
ጋር ሳይቀላቅል የበላውን በልቶ የተረፈውን ለባሰ ቀን ያኖራል ።

እንዲሁም የመንገደኛው ምሳሌ መልአክ ሚካኤል ከእሳትና
ከነፋስ እንጂ ከመሬትና ከውሃ አልተፈጠረም ። ለነሙሴ ያደረ
ገው ትድግናውንም ለፈርዖን አሳደረገም ። በግብፃውያን ላይ መክ
ራን ሲያፀና በምህረቱ እስራኤልን በሙሴ መሪነት ኤርትራን፣ በኢ
ያሱም መሪነት የርጻናቸውን አሻግሯል ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

መላእክት መንፈስ ናቸው፤ ከሁለቱ ባህርያት ከነፋስና ከእ
ሳት«እምነብ አለበ (ያለ ምንም ጥንተ ተፈጥሮ)» ተፈጠሩ ይባላል ።

ስለዚህም በአይነ ነፍስ እንጂ በአይነ ስጋ አይታዩም ። መላእ
ክት ለምህረትም፣ ለመልክትም ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ሰው
እየተላኩ የሰውን ወደ እግዚአብሔር የእግዚአብሔርን ወደ ሰው ያቀ
ርባሉ ተብሎ ይነገራል ። በሌላም ጊዜ የመላእክት አለቃቸው ቅዱስ
ሚካኤል እስራኤልን በሙሴ አማካይነት ከግብፅ አውጥቶ ቀኝ
ጎሳና ምርቶ ኤርትራን አሻግሮ ወደ ከነዚህ እንዲገቡ ሲያደ

ርግ ፡ በእስራኤል ላይ የግፍ እገዛዝን ያጠኑ ግብፃውያንን በሙሴ በትር ምት አማካይነት በኤርትራ ባህር አስጥሟቸዋል ይባላል (ዳን. 10 ፡ 13—21 ። ሰንክ. ሀዳር 12) ።

173 ዋዜማ

ዘአበበ መሸሻ (መሪነታ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

ኢይሰበር ሕገ ሙሴ
ግዕዝ አልፋ ኢያሱ ጥቅመ ኢያሪኮ ሰበረ ፡
ወሰሕዝብ መዋግደ ባሕር አውረሰሙ ምድረ ፡
ወእንዘ ይጸሊ ባሕር ጸሎተ ዘክርያስ ምዕረ
በዘብደወ ጠሊ ቂሪር ሐቋሁ አሰረ ፡
ወገደገ ምስለ ሰብእ ነገረ ።

ትርጉም

የሙሴን ህግ እንዳይሸር
ግዕዝ አልፋ ኢያሱ የኢያሪኮን ህንፃ ሰበረ (አረረሰ) ፡
ለህዝቦች የባህር አዘራቶችም ምድርን አወረሳቸው ፡
ባህር የዘክርያስ ፀሎትንም አንድ ጊዜ ሲፀልዩ
በቀዝቃዛ የፍየል ሌወ (ቆዳ) ወገቡን አሰረ ፡
ከሰው ጋርም ነፃሪን ተወ ።

ም ስ ጢ ር

ዘሙሴ ህግ እስራኤልን የሚመራቸው ኢያሱ የኢያሪኮን ቅጥር ሰብሮ እንደገባባትና የርስት ምድርን በእስራኤል እንደ አከፋፈላቸው ሁሉ ፡ የኢያሱ ምሳሌ የሆኑት አባ ኤዎስጣቴዎስ እንደ ሙሴ የኢያሪኮን ባህር በደህና ተሻገሩ ፡ የባህሩንም ምገዶች (አዘራቶች) እንደ ምድር ፀጥ አደረጓቸው ።

ደግሞ ባህታዊ ሲፀልይ ወገቡን በሰት (ቀበቶ) እንደሚታወቅ እንደግድጋገር የባህታዊው ምሳሌ የሆነው የኢያሪኮ ባህር በአባ ኤዎስጣቴዎስ አፅፍ ተአምር ተሰራበት ፤ እንደዘካርያስም ዝም አለ በግለት ደራሲው የአባ ኤዎስጣቴዎስን ተአምር አድራጊ ነት በትኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ።

174 ዋዜማ

ዘዝሙ (ደብተራ)

የጥሃን ደቂቀ ናገ
ለዐዲወ ግይ ደክሙ በአስተዳዳሪ ሐመረ ፤
እስመ ናገ ጽንዑ መሐላሁ ምስለ ግይ ገብረ ።
በላኔ ሰብእስ ጥበበ እመ እምነዳይ ተምህረ
ጽላሉተ ሐመር ዘኖገ ሳዕለ ግይ ገብረ
ከመ ይዕዱ ዘእሳት ባሕረ ።

ትርጉም

የጥሆች የኖህ ልጆች
ውሃን ለመሻገር መርከብ በማዘጋጀት ደክሙ ፤
ኖህ የመሀላውን ጥናት ከውሃ ጋር አድርጓልና ።
በላኔ ሰብእ ግን ጥበብን ከደሃ ቢግር
የእሳትን ባህር ይሻገር ዘንድ የኖህን
መርከብ ጥላ በውሃ ላይ አደረገ ።

ም ስ ጢ ር

ኖህ ከነቤተ ሰቦቹ ከጥፋት ውሃ ለመጸን በቅድሚያ መርከብን በመሰራት ተዘጋጀ ። በላኔ ሰብእ ግን መርከብን ሳይሰራ በውሃ ላይ በሆነው በመርከቢቱ ግርያም ጥላ ብቻ የእሳት ባህርን ተሻገረ ግለት በቅድስት ግርያም ስም ለአንድ በሽተኛ ባጠጣው ውሃ ምክንያት ወደኩነኔ ቦታ ከመውረድ ጻነ ግለት ነው ።

ኢየሱስ ገሊላዊ

ገብ ገሊላዊ የሐንሰ ወገብ የርዳኛስ ሐረ
ወ-አቱ እንዘ በተጠምቶ ኢየሳሥ ክብረ ፤

ጊዮርጊስስ ኢይሳሥ የሐንሰሃ ወባሕረ
የሀንሰሃ ረሰየ ርእሶ ምቱረ ፤
ወክሣዶ የርዳኛስ ገብረ ።

ትርጉም

የገሊላ ሰው ኢየሱስ

እርሱ በመጠመት ክብርን ላይኛ ወደ የርዳኛስና

ወደገሊላ ሰው የሀንሰ ሄደ ፤

ጊዮርጊስ ግን ባህርና የሀንሰን

እንዳይኛ የተቆረጠ ራሱን የሀንሰን አደረገ ፤

አንገቱንም የርዳኛስን አደረገ ።

ምስጢር

ኢየሱስ በመጠመት ላይክብር ነገር ፤ ወደአጥግቂ የሀንሰና
ወደመጠመቂያው የርዳኛስ የሄደ ሲሆን የልዳ ሰማእት ጊዮርጊስ
ግን ራሱን ቻለ ፤ ይህንም ጊዮርጊስ አንገቱን በወንጀለኞች ሰይፍ
ሲቆረጥ የራሱሰው ውሃ ያስረዳል በማለት ደራሲው ቅኔያቸውን
አመስጥረዋል ።

ኢየሱስ ሕመሙ ሥጋ

እመ ገቡአ ከሠተ ወዘተክሥተ ሰወረ

እቃውዐ ደዌ በልሳን አምረረ ፤

ሊቀ ምርፋቅስ ካልእ ገብረ መርዓዊ ዘክብረ
ደዌ ኢየሱስ ወይን ጥዲሞ አንከረ
ወእካለ በረከተ ገብረ ።

ትርጉም

የስጋ ህመምተኛ/ ኢየሱስ

ደብቁን ቢገልጥ የተገለጠውንም ቢሰውር

የግር ወለላ/ ደዌን በአንደበት አመረረ ፤

ሌላው የመቀመጫ አለቃ የክብረ ገብረ መርአዊ ግን

የኢየሱስ በሽታ/ ወይንን ቀምሶ አደነቀ ፤

አካል/ በረከትንም (ብርካቱ) አደረገ ።

ምስጢር

አንዳንድ ህመምተኛ ሰው «ምንህን ነው የሚያምህ?» ሲሉት
ገልጡን ሰውሮ ሰውናንም ገልጦ ይናገራል ፤ መብሉንና መጠጡ
ም ቀምሶ «መረረኝ» ይላል ። እንዲሁም ኢየሱስ የውስጥ አካሉ
በላይ ፤ የላይ አካሉ በውስጥ እስኪሆን ድረስ በመታመሙ የተወ
ለደባትን ቀን እስከመርገም ድረስ ። ግን ኢየሱስ ያደረገውን የተ
አምር ወይንን ቀምሶ የመቀመጫው አለቃ እንዳደነቀ ገብረ ክር
ስቶስ የተባለው መኖኝ ገድቶ በሽታውን በረቃዱ ተቀበለ ፤ አካ
ሉንም በሽታው ቆራረጠው ይላሉ ባለቅኔው ።

ሀገረ ጽዕቅተ ፍና

እንበለ አሐቲ ምክያደ እግር

ዘኢታገምር አእጋረ ክልሉተ ሶበ እምርጉት ነጸረ ፤

ነገረን ዕዝራ እሙን ነገረ ።

ወእምን ዛቲ ሀገር በአፍካ ከመ ኢይኩን ገዳረ

ተክለ ሃይማኖት በዘለለመረጣ፤
እምላእጋሪሁ አሐተ መተረ፤
በካልእታ ለበዌእ ሀገረ ።

ትርጉም

መንገድ የምታስጩንቅ
ከአንዲት እግር መርገጫ ሌላ
ሁለት እግሮችን የማትችል አገርን ከሩቅ ባዩ ጊዜ
የታመነ ነገርን እዝራ ነገረን ።
ከዚችም አገር በውጭ (በዳሪ) እንዳያድር
ተክለ ሃይማኖት ባወቀ ነገዘብ ፤
ከእግሮቹ አንዲቱን ቆረጠ
በሁለተኛይቱ አገርን ለመግባት ።

ምስጢር

እዝራ « ካንዲት እግር ርግጫ በቀር ሁለት እግሮችን የማት
ችል መንገድ ጠባብ አገርን አየሁ» ግለሐን ገድቶ ተክለ ሃይማ
ኖት ሰላወቁ፤ ከዚች አገር ውጭ እንዳያድሩ አንዲቱን እግር ጥለው
በሁለተኛይቱ እግር ብቻ ወደዚች አገር ለመግባት አሰቡ። በማለት
የገድቁ አንዲቱ እግራቸው በቁመት ብዛት መሰበረንና በሁለተኛ
ይቱ እግር ብቻ ቆመው መፀለያቸውን ባለቅኔው ገልጠዋል ።

178 ሥላሴ

ርእሰ ደብረ ብርሃን
እግረ ኮነ ውስተ ቤትኪ
ወእንዘ ኢይሰርቅ ምንተ ጥሪተ ሐሰት ነውረ
እደ ጽዋኔሁ ድግሪተ ተአሰረ ፤
ወለተ ነጋሢ የሐንስ ነጋሢ ዘአውረሰኪ ሙንበረ
ዝሰ ግፍፅ እመ ተገብረ

አዕይንት ደስምና ክሉ ነገረ ፤
ወአእዛን ይርእያ አድባረ ።

ትርጉም

ንጉሰ ዘፋንን ያወረሰሽ
የንጉሰ የሀንስ ልጅ ፤
ደብረ ብርሃን/ራስ በቤትሽ ውስጥ እግር ሆነ ፤
የውሸት/ ጥሪት ነውርንም
ምንም ሳይሰርቅ ጥሪው/እጅ ወደሁዋላ ታሰረ ፤
ይህ ግፍ ግን በተደረገ ጊዜ
ነገርን ሁሉ አይኖች ይስሙ ፤
ጀሮዎችም ተራሮችን ሁሉ ይዩ ።

ምስጢር

ሰው ተዘቅዘቅ ሲበቀል ራሱ በእንግሮች ቦታ እንደሚውል፤ የነገ
ደሩ የአጼ የሀንስ ሴት ልጅ ከፍተኛውን የነገደሩን ደብረ ብርሃንን
አዋረዱት ። ምክንያቱም ወንጀለኛ እጁን የፈጥኝ እንደሚታሰር ፤
ነውር የሌለበትን የዚህን ደብረ ጥሪ በቤታቸው ግብዣ ክንንደር
አድባራት በሁዋላ አደረጉት ። ይህም በደል በጀሮዎች እንደማየትና
በአይኖች እንደሚሰማት ይቆጠራል በማለት ባለቅኔው ቅሬታቸውን
ገልጠዋል ።

179 ሥላሴ

አስተብፅዑ ነፍሱት ዓሣ
ኢየሱስ ወዲጥርስ ወሩፋኤል ፤
ባሕረ ጥብርያዶስ እኮነ እመ ኢየሱስ ወፈረ
በገዳጥ ዓሣ አጽገበ ማኅበረ ።

ወእምከርሠ ዓግ አውፅኦ ጸባሕተ ቄግር ዲናረ
መሠግር ዲጥርስ አመ አሥገረ
ሩፋኤልኒ ሥራየ በዘአእመረ
በሐምቱ አሕየወ ዕውረ ።

ትርጉም

ኢየሱስና ዲጥርስ
ሩፋኤልም የአሳ ብልትን አደነቁ ፤
በጥብርያዶስ ባህር ኢየሱስ በተሰማራ ጊዜ
በትንሽ አሳ ግህበሩን አጥግቧልና ፤
አሳ አስጋሪ/ዲጥርስም በአሰገረ ጊዜ ከአሳው ሆድ
የቄሳር ግብር ዲናርን (ብርን) አውጥቷልና ፤
ሩፋኤልም ስራይን (መድሃኒትን) በአወቀ ገንዘብ (በማወቁ)
በአሳው አምት እውርን አድኗልና ።

ምስጢር

ሶስት ተቀራማቾች (ሰጋ የሚካፈሉ ሰዎች) ያረዱት መክት
የሰባ ሲሆንና ስጋው ሲበረክት ያመሰግናሉ ፤ እንዲሁም ሶስቱ ኢየ
ሱስና ዲጥርስ ሩፋኤልም ተአምር የሰሩበት አንድ አሳ ሲሆን አሳው
ለኢየሱስ በረከተለት ፤ ለዲጥርስም የንጉስ ግብር አስገኘለት ፤ ለመል
አክ ሩፋኤልም ለእውር አይን መድሃኒት ሆነለት በማለት ባለቅ
ኔው ለምግብ እንዲሆን ከተሰገረ አሳ የተለያየ ጥቅም መገኘቱን
በቅኔያቸው ምስጢር ያስገነዝባሉ ።

180 መወደብ

ኩሉ ፍጥረት ወዕፀወ ሐቅል
በሥርዐተ አምላክ ይቀውም ወኢያንቀለቅል ድገረ
እንበለ አዳም ወሐዋን እለ አምጽኡ ገሳረ

መንገለ ገሠሠ ለርእሱም ክብረ ፤
እስመ ዕፀ ከርሜል ኢተዘከረ
ከመ ዕፀ ቄድሮስ ይኩን ደሊወ ርእሱ ገብ አእመረ
አዳምስ ወሐዋን እንዘ ይመክሩ ምክረ
ለከዊን አምላክ ተባደሩ በበሊዐ በለስ ዘተመትረ ፤
በበለስኒ ኢንፍታሕ አመ በልዕም ገቡረ
ብልዑኒ እንዘ ይብል አምግን በለስ ኢተናገረ

ትርጉም

ለራሳቸው ክብርን ከፈለጉ ዘንድ
መከራን ካመጡ ከአዳምና ከሄዋን በቀር
ፍጥረት ሁሉ የዳር እንጨቶችም ጥምር
በአምላክ ስርአት ይቆማል
ወደ ሁዋላም አይናወጥም ፤
ራሱን መመዘንን ካወቀ ዘንድ
የችፍርግ እንጨት የዋንዛ እንጨትን ሊሆን አላሰበምና ።
አዳምና ሄዋን ግን ምክርን ሲውክሩ
የተቆረጠ በለስን በመብላት አምላክን ለሆነ ተቀዳደሙ ፤
በበለስም አንፍረድ ፤ በአንድነት በበሉት ጊዜ
ብሉኝ ሲል በለስ አልተናገረምና ።

ምስጢር

ፍጥረቱ ሁሉ እንጨትም ሳይቀር በተፈጥሮ ህግ ፀንቶ ሲኖር
እንደ ገና ባለአእምሮ ሆነው የተፈጠሩት አዳምና ሄዋን በበለስ
እንጨት ላይ የተሰራላቸውን ህግ አልጠበቁም ። እነርሱ ሰው
እንደመሆናቸው መጠን ካላወቁ የበለስ እንጨት ምን ያድርጋቸው
እርሱ ብሉኝ አላላቸው ፤ እነርሱ በገዛ እጃቸው የአምላክነት ምክ
ንያት ይሆነናል ብለው በሉት እንጂ ይላሉ ባለቅኔው ።

181 መወድስ

ዘምትኩ ልወር (ዘደብረ ወርቅ)

በ ደድቃን ውለደ ቤትክ
 እለ መነነ ዓለመ ወእለ ዓሉ አድባረ
 እንዘ የገሥሡ የም ሰማያዊተ ሀገረ
 እስከነ ቀነዩ ሥጋሆሙ ገብረ
 ወልቡናሆሙ ግእምረ
 ለተቀንዎ አምላክ ዘእያጸርክ እእጋረ !
 ንሕነስ እለ ጸሐፍነ ሀኪተ ልቡና ማግረ
 አምረርነ ቃላቲክ ሐሊበ ወመዓረ
 እንዘ ተድላ ዓለም ንገሥሥ ! ወእንዘ ንትግንይ ክብረ
 ሞት ይወስደን ወያወርደን መቃብረ ።

ትርጉም

ለመቸንከር እግሮችህን ያላጣርህ
 አምላክ ! ስጋቸው/አገልጋይንና አዋቂ ልባቸውን
 እስከዘዙ ድረስ ሰማያዊት አገርን
 እየፈለጉ አለምን የናቱና
 ተራሮችን የዘሩ
 የድቃን/የቤትህ ልጆች አሉ !
 ደብዳቤ/የልብን ስንፍና የፍን እኛ ግን
 ወተትና ግር/ቃሎችህን አመረርን
 የአለምን ደስታ ስንገኝ ! ክብርንም ስንመኝ
 ሞት ይወስደናል ! ወደመቃብርም ያወርደናል ።

ምስጢር

የቤተ ሰሪ ልጆች አርገውን ቤት ለግደስ እንጨትና አረገ
 ፍለጋ ዱር ለዱር ተራራ ለተራራ ይሄዳሉ ። እንዲሁም የእግዚአብ
 ሄርን መንግስት የግሹ የድቃን ይህን አለም ትተው ጫካ ጥሰው

ዳዋ ለብሰው ይኖራሉ ። ጌቶች አገልጋይን እንደግዝቡ አጥቂውን
 ም እንደግያሰሩት ፤ መናጥችም ስጋቸውን አሸንፈው የልባቸውን
 አላብ ወስነው አምላካቸውን ያገለግሉታል ።

ሰውነቱን ለግዝናናት የፈለገ ሰው እግሮቹን እንደግዘረጋ ፤
 ኢየሱስ ክርስቶስም በመስቀል ላይ ሲሰቀል ሁለቱ እግሮቹ ትክክል
 ሆነው በአንድ የብረት ችንካር ተቸነከሩ ። አንዳንድ ወረቀት ፀሀ
 ፊዎች ጉቦ ሲሹ « ግሩን አምረረው ወተቱን አጥቁረው » ይናገራሉ።
 በወዲያ የእግዚአብሄርን በወዲህ የአለምን እንከተላለን የሚሉ ካህ
 ናትም « የሞቱን መስቀል ያልተሸከመ ሊያገለግለኝ አይችልም »
 የተባለውን የክርስቶስን ትእዛዝ ስላልፈፀሙ ሰነፉ ። ከዚህም ሌላ
 ባሰበው ቀርቶ ባላሰበው የሚውል አለመን የሚኝ ሰው ከአለሙም
 ከነፍሱም ሳይሆን ፤ ሞት ይነጥቀውና አረር ይሆናል ግለት በቅ
 ኔው ተመስጥሯል ።

182 መወድስ

ዘዘገ (ሊቀ ገዳና)

እግዝእተ የሐንስ ሰይፍ መጋቢተ ዘሉ
 ለሥጋ ገዝፍ እመ ገብረቱ ጽቡረ
 ተዐርቀተ ሥጋ ወዐፅም ኢተዘከረ
 ተግስ ወዓሊ ዘተቀንየ ገብረ ፤
 በመዐዛ ደም አምጣነ ሰከረ
 ጽዋዐ ዚአሁ ለሞት እስከነ ይጥፅም ድገረ ።
 ተግስሂ እንተ ከግሁ ገልቀተ ዓለም ነጸረ
 ለዘሞተ ሰብእናሁ ኢገሠሠ መቃብረ ፤
 እስከነ ተፈነወ ንስር እንተ የዐውድ አድባረ
 ያስተጋብእ ዝርዋነ አእዳወ ወአእጋረ ።

ትርጉም

ሁሉን የምትመግብ የጥህንስ እመቤት/ሰይፍ
 ደንዳና (ሙግ) ስጋን ጭቃ ብታደርገው
 አገልጋይ ሆኖ የተገዛ ተግስ/ሉሴ

የሰጋና የአጥንት መራቆትን አሳስበም ፤
 የርሱ የሞትን ዕዋ
 ሁዋላ እስኪቀምስ ድረስ በደም ሽታ ሰከሯልና ።
 እንደርሱ የአለምን ግለቅ የተመለከተ ተግባም
 ብትናች እጆችንና እግሮችን ይሰበስብ ዘንድ
 ተራሮችን የሚዞር ንስር እስከተላከ ድረስ
 ለሞተ ሰው/ሰውነቱ መቃብርን አልፈለገም ።

ምስጢር

ያካባቢዋን ሰው ሁሉ ጠርታ ግብዣ የምትጋብዝ ሴት ወደ
 ዘር መጣውን ስጋ እንደጭቃ ታደርገዋለች ፤ ትረፈርፈዋለች ። እን
 ዲሁም የወደዘርይቱ ምሳሌ የሆነች መጥምቁ የሆንሰን የቆረጠችው
 የወንጀለኛ ሰይፍ የየሆንሰን ስጋ ደም ብቻ አደረገችው ። ደግሞ
 ዳረጎቱ እስኪሰጠው ድረስ በጣላ ሽታ የሰከረ አገልጋይ የአካሉን
 መራቆት እንደግያሰብ እንዲሁም የህንደኬው ሀዋርያ ተግባ የሰጋ
 ውን ቁርበት መራቆት በሰይፍ ተገሮ ስጋው ተንበልጥጦና አጥንቱ
 ገጠ ምልምል ግንዱን ታየ ከዚህም በሁዋላ ሞተ ።

ከዚህም ሌላ በጦር ሚዳ የሚዋጋ አርበኛ ሰው የሞተበትን
 ዓዱን ለመቅበር አመቺ ጊዜና ቦታ እንደግያገኘ ፤ እንዲሁም የመር
 አስ አገር ሰማእት ተግባ በሰይፍ ተቆራርጦ ስላለቀ በመቃብር
 የሚቀበር ሙሉ አካል አልቀረውም ። በተጨማሪም አሞራ በመ
 ሬት የወደቀ ስጋ ለማንሳት እንደሚዞር ፤ ክንፍ አውጥቶ የበረረ
 የመጥምቁ የየሆንሰን ራስ በመጨረሻ እንደ እጆቹና እግሮቹ በመሬት
 ተቀበረ ይላሉ ባለቅኔው ።

183 መወድስ

ወይን ተነብዮ ምሥጢረ መንቅሐ ሕሊና
 ተዳሕተ ምሳሌ አብዝነት ወተመሰሉ ስኩረ ፤
 መስብክተ አሐዱ በእብን አምጣነ አሐዱ ሰበረ

ወእንበረ በዋሕድና
 ጊደምን ሊቀ ምርፋቆሙ እሳተ ወፀምረ ፤
 ወስኩረ ምሥጢር ዘካርያስ
 መልዕልተ ነዳዲ እሳት አምጣነ ግዮ ደመረ ፤
 ዘኮነሂ ኢሳይያስ ለግብረ እሉ መምህረ
 ጣዕዋ ምስለ አንበሳ በሐብለ ምሳሌ አስተገመረ ፤
 ባሕቱ ዕሚይ ወአርን አመ ተማልሐ በትረ
 ዐጺዎ ፕጎተ ቤቱ ሕዝቅኤል ተሰወረ ።

ትርጉም

እሳብን አነቃቂ የሆነ የትንቢትን ወይን/ምስጢር
 የምሳሌ ቀጅዎች አበዙ የሰከረንም መሰሉ ፤
 አንዱ ያንዱን ጋን በድንጋይ ሰብሯልና
 የድግስ ቤት አለቃቸው/ጊደምንም
 እሳትና ግምጃን በአንድነት አነሯልና ፤
 የምስጢር ሰካራም /ዘካርያስም
 በሚነድ እሳት ላይ ውሃን ጨምሯልና ፤
 ለነርሱ ስራ መምህር የሆነ ኢሳይያስም
 ጥጃን ከአንበሳ ጋር በምሳሌ/ገመድ አጣምሯልና ፤
 ነገር ግን እሴይና አርን በትርን በተግዘዙ ጊዜ
 የቤቱን ደጃፍ (በራፍ) ዘግቶ ህዝቅኤል ተሸሸገ ።

ምስጢር

የወይን መጠጥ ልብን ያነቃቃል ፤ እርሱንም ያበዙ ጠጭዎች
 ይሰከራሉ ። እንዲሁም የጠጭዎቹ ምሳሌዎች ነቢያት በመንፈስ
 ትንቢት (በትንቢት መንፈስ) ተናገሩ ። ከሰከሩትም አንዱ ገንቦይ
 ቱን በድንጋይ ሲሰብር ሌላው ልብሱን በእሳት ላይ እንደሚጥለው
 የባለድንጋዩ ምሳሌ ዳንኤል ክርስቶስን በድንጋይ አምሳል አይቶ ተነባ።
 የባለገንቦው ምሳሌም የሆነው ነቢይ ኤልሳእ ሲሆን በኤልሳእ
 ገንቦ የተመሰለችው ቅድስት ግርያም ሆነች ። ሌላው ሰካራም ደግሞ

ጥጃይቱን ከውሻው ጋር እንደሚያስራትና በውሻው ስም ሊጠራት እንደሚችል፣ ከነቢያትም ማርያምን አንዱ በጥጃ ሲመስላት ሌላው ደግሞ ወልድን በአንበሳ መሰለው። እንዲሁም ከሰካራምቹ ሁለቱ በትርን ሲግዘዙ ከነርሱ የተሻለው ደጃፋን ዘግቶ እንደሚደበቅ፣ በአሮን በትርና በእሴይ ቁጥቋጦ ስር የተመሰለች ማርያምን ህዝቅኤል በቤት ደጃፍ መስሎ ትንቢት ተናገረ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

184 መወደስ

ዘመንገሥቱ (መሪጌታ)

ኩሉ ይትራዳኦ በበክሂሎቱ
ሐራሲ ማርቆስ እንዘ ይፀምድ አሥዋረ
አኮኑ ታዴዎስ ለአምጽኦ ዘርዕ ሐረ
ወማርቆስ በጊዜ ፍሬሁ ስብከተ ሰፈረ፣
ወዲዲምስ ተአዛዚ
መሥነቅቶ አምጽኦ፣ ወአፈ መሥነቅት አቋረ።
ቶማስሂ ደጋራዊ ዘኪያሆሙ ነጸረ
አምጽኦ አእዱን ወእስፈሬዳተ አንኩርኩረ፣
ማእረረ ሥቃይ እስከነ የጎላቅ ምዕረ
አምጣነ አልቦ ዘይነውም እንበለ ዘቦኦ መቃብረ።

ትርጉም

ሁሉ በየቸሎታው ይራዳል፤
አራሽ ማርቆስ በሬዎችን ሲጠምድ
ታዴዎስ ዘር ለማምጣት ሂደልና
ማርቆስም በፍሬው ጊዜ ስብከትን ሰፍሯልና፤
ታዛዥ ቶማስም (ሀዋርያው)
አቅማዳውን አምጥቶ የአቅማዳውን አፍ ቋጥሯልና።
እነሱን ያየ ሁዋለኛው ቶማስም (ሰማእቱ)

አህዮቹን አመጣና ቅርጫቶቹን አገለባበጠ፤
አዝመራ/ስቃይ በፍፁም እስኪያልቅ ድረስ
መቃብር ከገባ በቀር የሚተኛ የለምና።

ም ሰ ጢ ር

በግብርና ስራ ጊዜ መተጋገዝ (መረዳዳት) አለ። አንዱ በሬዎችን ሲጠምድ ሌላው ዘርን ያመጣል፤ እንዲሁም የበሬ ጠማጅ ምሳሌ ማርቆስ በበሬዎች ተጎተተ። የዘር አምጪው ምሳሌ ታዴዎስ ስንደን ዘርቶ በአንድ ቀን አደረሰው። ደግሞ እህሉ ሲበራይ (ሲወቃ) አንዱ ምርቱን ሲሰፍር ሌላው አቅማዳን እንደሚሰበሰብ የእህል ሰፋሪው ምሳሌ ማርቆስ የምርት ምሳሌ ስብከተ ወንጌልን አካሄደ። የአቅማዳ ሰብሳቢው ምሳሌ የቶማስ ሀዋርያ ቁር በትም አቅማዳ ተወጣ።

ከዚህም ሌላ አሸከሩ አህያ ካመጣ በሁዋላ ምርቱ በቅርጫት እየተሰበሰበ በአቅማዳ ተኩቶ እንደሚጫን፣ የአህያ ሰብሳቢው ምሳሌ የመርእስ ሰማእት ቶማስ ወንጌልን ሲሰብክ በቅርጫት ውስጥ ሆኖ በአህያ ተጭኖ ተጓዘ። እስከ ህይወቱ ፍፃሜም ወንጌልን መስበኩን አልተወም ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል።

185 መወደስ

ተውላጠ ምክረ ሰብእ ብዙን ለዘየሐትቶ
እመኒ ለጽድቅ ወለእበሳ ዘገብረ፤
እስመ ሞተ ጸድቅ ያዕቆብ በምኅፃበ እግር ተገብረ።
ወቅድመ እባግዕ ምኅፃበ እድ
ለቅድመተ ርእሱ ያዕቆብ አንበረ፤
እስመ ውሳጤ እብን ተሣረረ
ሕይወተ አዳም ኤርምያስ በመልዕልተ እብን ዘተቀብረ።
እመኒ በኤርምያስ ንስሐ ዮናስ አእመረ
እብን ዘተቀተለ ወርቀ ወብሩረ
እንዘ እምላዕለ ደብር ይወርድ፡ ወእንዘ የዐርግ ደብረ
እበሰ በሐልዮ አእዳወ ወአእጋረ።

የሰው ምክር ለውጥ ለሚመረምረው ብዙ ነው ለፅድቅም ለበደልም ላደረገው ፤
 የፃድቅ ያእቆብ ሞት በእግር ማጠቢያ ተደርጓልና ።
 በበጎቹ ፊትም የእጅ መታጠቢያን
 ለራሱ ህይወት ያእቆብ አስቀመጠ ፤
 በድንጋይ ላይ የተቀበረ
 የኤርምያስ አዳም ህይወት በድንጋዩ ውስጥ ተመስርቷልና።
 በኤርምያስም የዮናስን ንስሃ ቢያውቅ
 ብርና ወርቅን የገደለ ድንጋይ
 ከተራራ ላይ ሲወርድ ወደተራራም ሲወጣ
 እጆችንና እግሮችን በማሰብ በደለ ።

ምስጢር

በዚህ አለም ውስጥ የሚሰራው ስራ (ፅድቅም ሃጢአትም ሲሆን)
 ልዩ ልዩ ነው። አንዱ ነገር ለአንዱ ምክንያት ሞት (የሞት ምክንያት)
 ይሆንበታል። ከዚህም የተነሳ ሀዋርያው ያእቆብ በእንጨት ገበታ
 ተገደለ። የይስህቅ ልጅ ያእቆብ ግን በበጎች ውሃ መጠጫ ገንዳ
 ምክንያት በላባ ቤት መወደድንና መመረቅን አገኘ፤ እንዲሁም ወደ
 አዳም ለሞት የተወረወረው ድንጋይ የህይወት ድንኳን ሆነለት።
 በተጨማሪም ነፍስ የገደለ ሰው እንደሚፀፀት ከተራራ ላይ ወርዶ
 የብርንና የወርቅን ምስል ተጥቅሞ ሲያጠፋ ነቢይ ዳንኤል ያየው
 ድንጋይ ከነቢይ ኤርምያስ ፅሁፍ ጋር በኤፍራጥስ ባህር እንደ ዮናስ
 በመውደቁ የባቢሎንን ውድቀት አሳየ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

ሀዋርያው ያእቆብ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር አብሮ በማደግ
 «እኑሁ ለእግዚአን (የጌታችን ወንድም)» የተሰኘ የኢየሩሳሌም
 ኢ.ኢ.ስ ቆዳስ ነው። ከእለታት በአንደኛው ወንጌልን በጉባኤ ሲሰ

ብከ፡ አንድ እይሁዳዊ ቀንቶ በእጅ መታጠቢያ ገበታ ራሱን መቅ
 ቶት ገድሎታል። ከገድሎ ጥናትም የተነሳ እግሩ እንደ ዝሆን እግር
 ተድበልብሎ ነበር።

የይስህቅ ልጅ ያእቆብ ከወንድሙ ከኢሳው ጋር ተጣልቶ ወደ
 አንቱ ወደላባ አገር ኮበለለ። እዚያ ሲደርስ በጎች በሚጠጡበት
 በድንጋይ በተገጠመ ጉድጓድ ዳር አረፈ፤ የበጎች እረኞች መጥተው
 ሲያከቱ የጉድጓዱን አፍ መግጠሚያ ያነሱትና በጎቹን ውሃ ያጠጧ
 ቸዋል። ያንቱ የላባ ልጅ ራሄልም ወዲያውኑ ከበጎቿ ጋር መጣች፤
 ለበጎችዋና ለሌሎቹም በጎች ያእቆብ መግጠሚያውን አንስቶ ከጉድ
 ጓዱ ውሃ በገበታ አመጣላቸው። በዚህ ምክንያት ወደላባ ቤት
 ገብቶ በደህና ለመኖርና ሁለቱን ሴቶች ልጆቹን ለማግባት ቻለ
 (ዘፍጥ. 29—30)።

አዳም እፀ በለስን በልቶ ከገነት በወጣ ጊዜ በበደሉ ተፀፅቶ
 አዘነ፤ ከሄዋን ጋር በባህር ውስጥ ገብቶ ዘጠና ዘጠኝ ቀን እንዳ
 ለቀሰ ለመቶ አንድ ቀን ሲቀረው ያው ከገነት ያወጣቸው ሰይጣን
 በማታለል ከባህር አወጣቸው። ካወጣቸውም በሁዋላ ድንጋይ አን
 ስቶ ጫነባቸው። ድንጋይቱ ግን በአዳምና በሄዋን ራስ ላይ ተደነ
 ኮነች (ድንኳን ሆነች) (ገድለ አዳም)።

ነቢይ ኤርምያስ በተቃዋሚዎቹ ጅራፍ ሊገረፍ ሲል፡ ድንጋይ
 እሱን ተመስሎ እርሱን ሸፍኖ ቆመና በርሱ ፈንታ ተገርፎለታል
 ይባላል። ነቢይ ኤርምያስ በባቢሎን ላይ ሲተነባ «የሰራዊት ጌታ
 እግዚአብሄር ሰፊው የባቢሎን ቅጥር ፈፅሞ ይፈርሳል በሮጅም በእሳት
 ይቃጠላሉ፤ አህዛብም ይወድቃሉ ባቢሎን ባድማ ትሆናለች» በማ
 ለት፤ በባቢሎን ላይ የሚመጣውን ክፉውን ነገር ሁሉ በመፅ
 ሀፍ ገፈው ብሎ ስርያን ሲያዝዘው «ይህን መፅሃፍ ለህዝቡ አን
 ብበህ ከፈፀምህ በሁዋላ ድንጋይን እሰርበትና በኤፍራጥስ ወንዝ
 ጣለው» ብሎት ስርያም የታዘዘውን አድርጓል (ኤር. 51:59—64)።

አመ ተአንገደ ዮሴፍ ዘምስለ ሰሎሚ
 ገበ አለ ማዕድ አልበመ ወአይሁቡ ድራረ
 ሕሊና ሰሎሚ ተደመ፡ ወልበ ዮሴፍ አንከረ፤
 ረኃብ ቃል ነደ እሳት
 እስመ ውስተ ክርሣ ለድንግል ገደረ፡
 ወለዝሎቱ አስተፃመረ
 ብእሴ ዘይምን ወብእሴተ ዕግም አእጋረ።
 ድምፀ ማይሂ ንጉሠ ግብጽ አመ ንይለ ልሳን አሰረ
 ተገብረ በገሊላ ውስተ ብሔረ ግብጽ ዘኢትገብረ፤
 ማየ ገሊላ ጽሑፅ ለአመ በወይን ሰከረ
 ኢይርአይ ሙስናሁ አምጣነ ማየ ግብጽ ተሰወረ።

ትርጉም

ማእድ በሌላቸውና ራት በማይሰጡ
 ሰዎች ዘንድ ዮሴፍ ከሰሎሚ ጋር እንግዳ በሆነ ጊዜ
 የሰሎሚ ልብ ተደነቀ፡ የዮሴፍ ልብም አደነቀ፤
 የእሳት ነዳድ የሆነ ራብ ቃል
 በድንግል ሆድ ውስጥ አድሯል፡፡
 ለሁልጊዜም አጣምሯልና
 የቀኝ ወንድና የግራ ሴት እግሮችን።
 የውሃ ጥም/ የግብፅ ንጉስም የምላሰን ሃይል ባሰረ ጊዜ
 በግብፅ አገር ያልተደረገ በገሊላ ተደረገ፤
 የገሊላ ውሃ/ የተጠማ ሰው በጠጅ ቢሰክር
 ጥፋቱን (ውርደቱን) እንዳያይ የግብፅ ውሃ ተሸሽታልና።

የሚበሉትና ለእንግዳ የሚያበሉት በሌላቸው ሰዎች ቤት
 ያደሩ እንግዶች ይደነቃሉ። እንዲሁም ዮሴፍና ሰሎሚ ከቅድስት
 ማርያምና ከልጅዋ ጋር ወደግብፅ አገር ያለስንቅ ተሰደዱ። ደግሞ ቃል
 የሚባል ወልድ በድንግሊቱ ሆድ እንደተፀነሰ እንዲሁም ራብ
 በድንግል ማርያም ሆድ ጠና። ከዚህም ጋር ክርስቶስ በጋብቻ ህግ
 ባልገና ሚስትን እንደአጣመራቸው በራብ ጊዜ የቀኝ እግርና የግራ
 እግር ተሻረቡ (ተፋተሉ)። ከዚህም ሌላ የግብፅ ንጉስ ፈርአን
 ዮሴፍን ባሰረው ጊዜ ግራም የሆነ (የሚያስደንቅ) ህልም እንዳየ
 የሰደት ውሃ ጥም የሰደተኞቹን ምላስ አደረቀው፤ በግብፅ ያልሆነ
 የህፃናትም እልቂት በገሊላ ተደረገ። በተጨማሪም ተጠምቶ የዋለ
 ሰውን እንደጠማው የጠጣው ወይን እንደሚያሰክረው በቃና ዘገ
 ሊላ በተደረገው ሰርግ ውሃው ወይን ሆነ። ያም ሰው የሰከሩን ውር
 ደት እንዳያይ ፊቱን እንደሚያዞር፤ በእነ ዮሴፍ ስደት ጊዜ በግብፅ
 በረሃ የሚጠጣ ውሃ ታጣ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

የአምላክ እናት ድንግል ማርያም በቤተ ልሄም አምላክን
 በድንግልና ወልዳ ሳለች ሰይጣን ልጅዋን ለማስገደል ተነክላባት፤
 ወደገሊላ ንጉስ ሄሮድስ ሄዶ ነገር ሰራባት። «ለአንተም ለእኔም
 የማይበጅ ንጉስ በሀገርህ በቤተልሄም ተወልዷል፡ ይህን ጊዜ እር
 ሱን ካልገደልኸው መንግስትህን ይቀማሃል» አለው። ስለዚህ
 ህም «ሀገጉን ሊገድሉት ይቼታልና ሀገጉንና እናቱን ይዘህ ወደ
 ግብፅ ሽሽ ብሎ መልአክ ለዮሴፍ ነገረው። ዮሴፍም ሀገጉን ከነእ
 ናቱ፡ ሰሎሚንም ይዞ በሌሊት ወጣና ወደግብፅ ተሰደደ። በዚያ
 ጊዜ ድንግል ማርያም ጫካ ለጫካ በመሄድ እያለቀሰች በራብና
 በጥም በእሾህና በእንቅፋት ተሰቃየች። እነርሱም ሄሮድስ እስኪ
 ሞት ድረስ ሶስት አመት ከሰድስት ወር በግብፅ ኖሩ (ማቴ. 2:1-23)።

ግሁጽን አገው ኢታስተሐፀሱ
 ተግዛጸ ቃልየ ዘንተ፤ ወኢታምስልዎ ዕጉሥታረ፤
 እመ ለጊዜሁ መሪር እስመ ያስተፈሥሕ ድገረ፤
 ምሳሌ ዝኒ ከመ ታምእሩ
 ነጽሩ በዐይነ ልቡና ሰረርተ መሪረ፤
 እስመ እንዘ ለአፍ ምንዳቢሁ
 መድኅኒተ ከርሥ ውእቱ፤ ወያስተፈሥሕ ጽዑረ ።
 በጽድቅስ ገሥጽ አርክ ኢይከውነኒ ነውረ፤
 እግዚአብሔር እስመ ገሥጽ ለኢዮብ ዘአፍቀረ፤
 ወያጠይቅሙ ኢዮብ ዘልሳንዩ ነገረ
 ምረረ ሕግሙ አስተማሰለ ሐሊበ ወመፃረ ።

ትርጉም

የተገሰፃችሁ ወንድሞች! ይህን
 የቃሌን ተግሳፅ አትሰቀቁ፤ እሬትንም አታስመስሉት፤
 ለጊዜው መራራ ቢሆን በሁዋላ ያስደስታልና ።
 የዚህንም ምሳሌ ታውቁ ዘንድ
 በልብ አይን መራራ ኮሶን ተመልከቱ፤
 ለአፍ ጉፍናኔው (ጎምዛዛ) ሲሆን
 የሆድ ፈውስ ነውና፤ ተጨናቂንም ያስደስታልና ።
 በእውነትስ ወዳጅን መገሰፅ ነውርን አይሆንብኝም፤
 እግዚአብሔር የወደደውን ኢዮብን ገስቶታልና፤
 ኢዮብም ያንደበቱን ነገር ያስረዳችሁ ዘንድ
 የደዌውን ጉፍናኔ ወተትንና ማርን እስመስሉታልና ።

የሬት ዝልግልግ (ወለላ) ቢጠጡት ምላስንና ከንፈርን ከመ
 ነምዘዘ በቀር ጥቅም አይሰጥም ። በሌላ በኩል ሬት የመዳኒትነት
 ጠባይ አለው ቢባልም እንደ ኮሶ የተፈተነ አይደለም ። መምህር
 ተማሪዎቹን እንደ አባትነቱ ቢገስፃቸው ግን የኮሶ መጠጥ የአፍ
 ጉፍናኔ ሲሆን፤ የሆድ ተባይ በሽታን ገድሎ እንደሚያወጣው ሁሉ
 የመምህር ተግሳፅም የተማሪችን ውስልትና በሊጋው ነቅሎ ይጥ
 ለዋል ። የኮሶ መጠጥ ለጊዜው ቢጎፈንንም በሁዋላ እንደሚያስደስት
 የመምህር አባታዊ ተግሳፅም ለጊዜው ቢያስቅቅም ተማሪዎችን እንደ
 ታረመ እህልና እንደ ተከተከተ ተከል ፍሬያማዎች ያደርጋቸዋል ።

የመምህርም ወዳጅን በእውነት መገሰፅ አያስነውርም ። ምክን
 ያቱም እግዚአብሔር የሚወደው ኢዮብን በደዌና በሀብት ጥፋት
 ሲገስፀው ቢታገስ ወዳጅነቱ ነጥሯልና ። ወተትና ማርም ጣፋጮች
 እንደሆኑ ኢዮብ አምላኩ የገሰፀውን (የዳረገውን) የደዌውን ስቃይ
 እንደመልካም ስጦታ ቆጠረው ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

ታሪክ

ብዙዎች ተማሪዎች በአንድ መምህር ትምህርት ቤት ተሰብስቦ
 በው ሲማሩ ሁሉም ሙሉ በሙሉ አመለ ወርቅ ሊሆኑ አይች
 ሉም ። አንዳንዶቹ « ሲመትሩላት ትነጭና ቢወቅሩ አይፈጭ »
 ሲሆኑ አንዳንዶቹ « ለብልህ አይነግሩ ለአንበሳ አይመትሩና በአይን
 አውቃ » ይሆናሉ ። ከዚህም የተነሳ ባለቅኔው በተማሪዎቻቸው
 መካከል ያሉትን ወስላቶች ተማሪዎች ለማስጠንቀቅ ያህል « ሾላ
 በደፈናው » የሆነ ተግላፃዊ ምክርን በማህበር ሲሰጡ « ያደረገች
 ውን ታስታውቅ ከደረቷ ትታጠቅ » እንዲሉ ከወሰላቶቹ ተማሪዎች
 የቅርታ እንጉርጉሮ ይሰማ ጀመር ። ከዚህም አያይዞ እንደ ትምህ
 ሮቱ ስርአትና ህግ « ባለተራ ግስ ተቀበል » በማለት መምህሩ ቢያዙ
 እምምታው በረከተ ። ስለዚህ መምህሩ ይህን ስለተግሳፅ ጠቃሚ
 ነት የሚያስረዳ ቅኔ ለተማሪዎቻቸው ዘርፈዋል ።

ሕንጺሃ ለባሕረ ኤርትራ ተመዝበረ
እስመ በውስቴታ ጣኔዎስ ተገብረ ።

ትርጉም

የኤርትራ ህንፃ ፈረሰ ፤
በውስጡ ፈርአን ተደርጓልና ።

ምስጢር

አንድ አጓጉል የሆነ (ያልተጠረበ) ድንጋይ ያለበት ህንፃ
በአጓጉሉ ድንጋይ አቀማመጥ ምክንያት እንደሚፈርስ፤ የኤርትራ
ባህር ተከፍሎላቸው እስራኤል በደህና ሲሻገሩ ግብፃውያን እነፈ
ርአን ሰጠሙበት ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

189 ዕጣነ ሞገር

ዘተክሌ (መምህር፣ ዘጥሸራ)

እግዚአ ውላጤ ክረምት
አመተ ሁከት ዘኮነት ደመና ለምንት እንተ አንበረ ፤
አመ ተአዘዘት ትቅዳሕ ግዩ አስተፍሥሐ ፍጡረ
እንበለ ነገርጓር ይእቲ እስመ ኢተሐውር ባሕረ ፤
ወይእቲ በአጽልሞ ገጽ ዘትትመየጥ ደጎረ ።

አሠረ ገጉሥ

ቅኑየ ሐጋይ ይብሰት በጥንቃቄ ምክረ ቃለ ነቢይ እንተ አለመረ
ለእግዚአ ተግሣጽ ክረምት መፃቱ እስከነ ገልፈተ ገብረ ፤
ውእቱ እስመ ውስተ ቤት ተሰወረ ።

ትርጉም

የመለወጥ ጌታ / ክረምት
የእውከት አገልጋይ የሆነች ደመናን ለምን ነው ያስቀመጠ ?
ፍጡርን የሚያስደስት ውሃ እንድትቀዳ በታዘዘች ጊዜ
እርሷ ያለማንነራጎር ወደወንዝ አትሄድምና ።
እርሷም ፊት በማጥቆር ወደሁዋላ የምትመለስ ናትና ።

አሰረ ገጉስ

የበጋ ተገዥ / ድርቅ በጥንቃቄ የነቢይን ቃል ምክር ያወቀ ነው ፤
የተገላፅ ጌታ / ክረምት ቁጣው እስካለፈ ድረስ
እሱ ከቤት ውስጥ ተደብቋልና ።

ምስጢር

ውሃ ቅጂ ስትባል ያለማንመትመት (ያለማንነራጎር) የማትሄ
ድና ፊቷን የምታጠቁር አገልጋይን ያየ ሰው ጌታዋን « ይህችን
እውከተኛ ለምን ነው ያኖርህ ? » ይለዋል ። እንዲሁም የአገል
ጋይቱ ምሳሌ የክረምት ደመና ወደውቅያኖስ ባህር ሄዳ ውሃን
ጠልቃ በነፋስ ወደ ልጋዝነት (ተሸካሚነት) ወደላይ ስትወጣ ጉር
ምርምታ ይሆናል ፤ የሰማይም ገፅ ይጠቁራል ።

አንድ አስቸጋሪ ነገር የተፈጠረበት ሰው የሚፈራው ነገር
እስኪያልፍ ድረስ በቤት ውስጥ ተደብቆ የለም እንደሚያሰኝ
የበጋም ድርቅ የክረምት ዝናብ እስኪያልቅ ድረስ በቤት ውስጥ
እንጂ በውጭ አይገኝም ይላሉ ባለቅኔው ።

190 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ይቤልም ሕዝብ ስቡረ ዐፅም ለሰማዕተ ልዳ በግብሩ ፤
እስመ የአንም ሐዊረ መልበሶ በአእዳዊሁ ወእግሩ ።

ህዝቦች በሰራው የልዳን ሰማእት አጥንተ ሰባራ አሉት፤
 ልብሉ / መሄድን በእጆቹና በእግሩ ይሰራልና ።

ምስጢር

ሸማኔ በድር ዘመን አላዋቂዎች ዘንድ አጥንተ ሰባራ እንደ
 ሚባል፤ የልዳ ሰማእት ጊዮርጊስን ወንጀለኞች በእጆቹና በእግ
 ሮቹ እንደከብት የእንብርክ አስሄዱት፤ አጥንቶቹንም አደቀቁ ማለት
 በቅኔው ተመስጥሯል ።

191 ዘአምላኪየ

አናሚ አምላክ ዘአይትዐወት ሀገሩ
 እነመ ልብስ ተቀንዎ በእዱ ወእግሩ፤
 አዳም ወሐዋን ደቂቁ እስመ በተዐርቆ ነበሩ ።

ትርጉም

አገሩ የማይታወቅ ሸማኔ / አምላክ
 በእጁና በእግሩ ልብስ / መቸንከርን ሰራ፤
 አዳምና ሄዋን / ልጆቹ በመራቅት ተቀምጠዋልና (ይናራሉና) ።

ምስጢር

የትውልድ ቦታው ያልታወቀ ሸማኔ ሸማን በእጆቹና በእግ
 ሮቹ ለተራቁቱት ልጆቹ እንደሚሰራ፤ ባህርዩ የማይመረመር አም
 ላክ ለአዳምና ለሄዋን ብሎ እጆቹንና እግሮቹን በችንካር ተቸነከረ ።
 ልጆች ከልብስ እንደተራቁት አዳምና ሄዋን ከእግዚአብሄር ልጅ
 ነት ወጡ (ተለዩ) ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ዘተከለ ጽዮን (አለቃ)

ዐደወ በላኢ ሰብእ
 በንስቲት ማይ ጎበ ሰማያዊት ሀገሩ
 ምሉአ ፈለገ እሳት፤ እስመ ማይ ሐመሩ ።
 አመኒ አዝማድ ሞተ በላኢ ሰብእ አእመሩ
 እስመ በላኢ ሰብእ ለሰብእ መቃብሩ
 ጎበ አይቲ መቃብረ ገብሩ፤

ትርጉም

በላኢ ሰብእ በጥቂት
 ውሃ ወደሰማይ አገሩ የመላ
 የእሳት ባህርን ተሻገረ፤ ውሃ መርከቡ ነውና ።
 ዘመዶችም የበላኢ ሰብእ ሞትን ባወቁ ጊዜ
 በላኢ ሰብእ የሰው መቃብሩ ነውና
 መቃብሩን የት አደረጉ፤

ምስጢር

ሰው ሁሉ ለልማዱ ባህርን የሚሻገረው በመርከብ ሲሆን
 በላኢ ሰብእ (ሰው በላተኛ) ውሃን ለድሃው ማጠጣቱ እንደመር
 ከብ ሆኖለት የእሳት ባህርን በውሃ ተሻግሮ ገነት ገባ ። ደግሞ
 እያንዳንዱ ሰው ሲሞት በመሬት ይቀበራል፤ በላኢ ሰብእ ግን
 ራሱ መቃብር ስለሆነ በሞተ ጊዜ ዘመዶቹ መቃብር ሊፈልጉ
 ለት አይችሉም ። በላኢ ሰብእ ባእዶችን ሰዎች ብቻ ሳይሆን ሚስ
 ቱንና ልጆቹንም ስለበላ «መቃብር በመቃብር እንዴት ይቀበራል»
 በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

ዘሀብተ ሚካኤል (አለቃ)

ቀርነ መድኃኒትን የርዳኛስ
 እንሥሉ ለነ እምሀገረ ዳዊት ገብሩ
 አብ ተክለ ሃይማኖት ዘኢየር ማገደሩ፡
 እስመ ከመ አዘዘ ውእቱ ዘእንበለ ነቢብ ተፈጥሩ
 ዕውራን ኪሩቤል ዘኢይትናገሩ
 ብርሃኖት ዐበይተ ይጹሩ።

ትርጉም

ኢየር (ሰማይ) ማደሪያው የሆነ
 አባት/ተክለ ሃይማኖት የመዳኛችን መምሪያ የርዳኛስን
 ከእገልጋይ ዳዊት አገር አነሳልን (አመጣልን)፤
 የማይናገሩ ኪሩቤል እውሮች ታላላቆች
 ብርሃኖችን ይሸከሙ ዘንድ
 እርሱ እንዳዘዘ ያለመናገር ተፈጥረዋልና።

ምስጢር

«እግዚአብሄር የመዳኛችንን መምሪያ ከዳዊት ወገን አነሳልን»
 ብሎ ነቢዩ ዘካርያስ እንደተናገረ፡ ከመላእክት ጋር አመሰገነ
 የሚባሉ ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት ውሃውን ፈዋሽ አደረጉት፡ ደግሞ
 ኪሩቤል የአምላክን ዙፋን ሲሸከም እንደተፈጠሩ ሁሉ እውሮች
 ሰዎች በፀበሉ ተጠምቀው አይኖቻቸው በሩላቸው ይላሉ ባለቅኔው።

ለገለፍተ ፍና
 ቀርነ ገብጽ ፈርዖን ወሠራዊቱ
 ብዙን ስንቀ አበላ እለ በርእሰሙ ጸሩ
 ሚካኤል እንዘ ቅድሚያው ገበ መስየ ምድሩ፤
 ኤርትራ ዘመድ አሐቲ እንተ ኪያሃ አፍቀሩ
 ከመ ፍና ምቤት ኢይሑሩ
 በእንቀጸ ቤታ ማዕበል እምድገረ ነበሩ፤
 ትቤሎሙ ገድሩ ገድሩ

ትርጉም

መንገድ/የግብፅ ነጋሪትን
 የሄዱ ብዙ ሰንቅ/አበላን
 በራሳቸው የተሸከሙ ፈርዖንና ሰራዊቱ
 ሚካኤል በፊታቸው ሲሆን ምድሩ ከመሸ ዘንድ፤
 እርስዋን/የወደዱት አንዲት ዘመድ/ኤርትራ
 የምሽት መንገድን እንዳይሄዱ
 በቤትዋ/ማእበል ደጃፍ ከተቀመጡ በዋሁላ
 እደሩ እደሩ አለቻቸው።

ምስጢር

ስንቃቸውን ተሸከመው የሚጓዙ መንገዶች ከነርሱ አንዱ
 እፊት እፊታቸው በመሄድ ሲመራቸው፡ ቀኑ በመሸባቸው ጊዜ
 ጎራ ብለው የጠየቁት ዘመዳቸው ሴት «በምሽት አትሄዱ፡ እደሩ»
 ትላቸዋለች። እንዲሁም የመንገዶቹ ምላሴ ፈርዖንና ሰራዊቱ
 መንገድን እንደመሄድ ነጋሪትን አስገሰሙ አዋጅ አስነገሩ። ስን
 ቅን እንደመሸከም አበላን (በደልን) አበዙ። ከመንገዶች አንዱ
 መንገድ እንደሚመራቸው፡ ቅዱስ ሚካኤልም በእበራኤል ፊት

ብርሃን ሲያሳይ በግብፃውያን ፊት ደመና ጋረደባቸው ። የዘመድ ሴት ምሳሌ የሆነች የኤርትራ ባህርም የመንገደኞች ምሳሌ የሆኑ ፈርሐንና ሰራዊቱን የደጅ ምሳሌ በሆነው ማእበል አስጠመቻቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

195 መወደስ

ዘብረ ሥላሴ (ንቡረ እድ)

በአናቅጺሃ ለደብር ወለተ ጽዮን
ሰብሐተ ምኒልክ ንጉሥ ይሰብኩ ወይንግሩ
ደቂቀ ደብረ ኀይል አለላፍ ዘበተዋሕዶ ነበሩ
ዘልፈ ይተግሁ ።
ወእንበለ ነፍስ አምላክ አእመሩ
አእባኝ መርዓ ዘተዐሠሩ ፤
እስመ እንበለ አፍ ወይን በሰብሐተ ራጉኤል ሰከሩ ።
ይትጎደግሂ ውስተ ፍኖት ለእግረ ትንቢት አሠሩ
እድግት ወዕዋላ ውስተ እግዚአሙ ይነብሩ ፤
ባሕቱ እሱ ሠናዩ እንዘ ይገብሩ
ጎደላን በእከዮሙ ለምንት ይዘገሩ ?

ትርጉም

በዕዮን ልጅ/ ደብር በሮች
የንጉስ ምኒልክ ምስጋናን ይነግሩና ይሰብኩ ዘንድ
በአንድነት የሚኖሩ ብዙዎች የደብረ ሀይል ልጆች
ዘወትር ይተጋሉ ።
የተጠሩ (የተጋበዙ) የሰርግ ድንጋዮችም
ያለነፍስ አምላክን አወቁ ፤
ያለወይን/አፍ በራጉኤል ምስጋና ሰከረዋልና ።
የትንቢት/ እግር ኮቴም በመንገድ ውስጥ ይቀረፅ ዘንድ

አህያና ውርንጭዋ በጌታቸው (ቁጥጥር ሰር) ይኖራሉ ፤
ነገር ግን እሊህ መልካምን ሲያደርጉ (መልካም ሰራ ሲሰሩ)
ብርቱዎች በክፋታቸው ለምን ይኮራሉ ?

ምስጢር

አንድነታቸውን ለማጠንከር የሚጣጣሩ ተባባሪ ሰዎች የመጣ
ውን በሀብረት ምስጋና ተቀብለውና የሚሄደውንም ሸኝተው ይኖ
ራሉ ። እንዲሁም ከእንጦጦ ማርያም ተነራብቶ የተቋቋመው የራጉ
ኤል ደብር ካህናት በፍቅር አንድነት ይኖራሉ ፤ ለአፄ ምኒልክም
ግንባር ቀደም ናቸው ።

ደግሞ ወይን የጠጡ የሰርግ በኤል እድምተኞች ቢሰክሩም
አእምሯቸውን ፍፁም እንደማይሰቱ ሀይወት የሌላቸው ድንጋዮች
እንደ መልአክ ራጉኤል ኢየሱስን አውቀው አመሰግኑት ። ከዚህም
ሌላ መንገደኛ ሲሄድ የእግሩ ርግጫ በጫግው ልክ በመንገድ ላይ
እንደሚቀረፅ ፤ በተነገረው ትንቢት መሰረት አህያና ውርንጫዋ
ኢየሱስን በመንገድ ተሸከሙት ። ይህ ሲፈፀም ያዩ አይሁድ ግን
አይተው እንዳላዩ ሆኑ ይላሉ ባለቅኔው ።

196 መወደስ

ዘተሰሱ (ሙሀር ፣ ዘጥሸሩ)

እንግዳ ዓለም እምአምሮ ርእሱ
ወእመ ከመ ነግድ መጽአ ኢየሱምሮ ለግብሩ ፤
ለጠይቆ ዝኒ ነገር መንገል ዳዊት ይሑሩ
ጠቢባን እለ በእእምሮ ወጥብብ ተነክሩ ፤
አምግነ ጎደረ ውስተ አፍአ
ጠቢብ ውሳጢ ዳዊት እምውሳጣዊት ምሥጢሩ ።
አይሁድሂ በምሳሌ ሶበ ግብርሙ ተምህሩ

እኩያን ዐቀብተ ወይን ጽድቀ ተናገሩ፤
መጠነ በሕያው ክርስቶስ ሰማዕተ ሐሰት አቅጸሩ
ለሐምሮ ርእሶሙ በጽሚት እስመ እምርእሶሙ ተሰወሩ።

ትርጉም

አለም ራሱን ከማወቅ እንግዳ ነው፤
እንደ እንግዳ ቢመጣም ስራውን አያውቀውም፤
ይህንም ነገር ለመረዳት በአእምሮና በጥበብ
የተለዩ ጥበበኞች ወደ ዳዊት ይሂዱ፤
የውስጥ ጥበበኛ ዳዊት
ከውስጠኛይቱ ምስጢሩ በውጭ አድሯልና።
አይሁድም በምሳሌ ስራቸውን በተማሩ ጊዜ
ክፉዎች የወይን ጠባቆች እውነትን ተናገሩ፤
በህያው ክርስቶስ የአሰት ምስክሮችን በዋጁ መጠን
በቀስታ ራሳቸውን ለማማት ከራሳቸው ተደብቀዋልና።

ምስጢር

ዘመድ አዝማድ በሌለበት የባእድ አገር እየተዘዋወረ የሚነግድ
የጥንት ነጋዴ ከቤት ውጭ እንደሚያድር፤ ንጉስ ዳዊት በእርዮ
ሚስት የፈፀመው ሃጢአት በምሳሌ ቢነገረው አላዋቂ ሆነ። እንዲ
ሁም አይሁድ የገዛ ስራቸው በወይን ጠባቆች ምሳሌ ቢነገራቸው
ስራቸውን ባለማወቃቸው ራሳቸውን ቢያሳሙም፤ በክርስቶስ ላይ
የአሰት ምስክሮችን በዋጁበት (በገዙበት) ልክ ራሳቸውን ባለማወቅ
በራሳቸው ላይ በፈረዱት ፍርድ እውነተኞች ሆኑ ግለት በቅኔው
ተመስጥሯል።

ታሪክ

ዳዊት በእርዮ ሚስት የፈፀመው ሃጢአት እንዳይገለጥበት አፍሮ
እርዮን አስገድሎታል። በዚህ የተነሳ ነቢዩ ናታን በእርዮ ላይ የፈ
ፀመውን የራሱን ግፍ (ሃጢአት) በምሳሌ ቢነገረው ፈንሟል ሌላ

ሰው መስሎት ሞት ፈርዷል (2 ሳሙ. 12፡1—13)። አይሁድም የራ
ሳቸውን ክፉ ስራ ክርስቶስ በወይን ጠባቂዎች ምሳሌ ሲነግራቸው
ወይን ጠባቂዎች ሌሎች መስለዋቸው በራሳቸው ላይ ቅጣትን ፈር
ደዋል (ማቴ. 21፡33—41)።

197 ሥላሴ

ዘደቱ እስጢፋ

አጋግ ይቤ

«ከመዝኑ ሞት መሪር»

በጊዜ ረገዝ ሳሙኤል መምህር።

ወሰራቱ ንግሥት እነ ደቀ እስጢፋ ገሱር፤

አንበሳ እስክንድር፤

እንላ አንበሳ እንዝ ትጥሕር

እምእርእይክ ተገጠኔ ምድር።

ትርጉም

አጋግ አለ

«ሞት እንደዚህ መራራ ነው?»

መምህር ሳሙኤል በወጋው ጊዜ።

ንግስትን የሰረቀሁ ወራዳ እኔ ደቀ እስጢፋም

አንበሳ እስክንድር፤

የአንበሳ ደቦል የሆንህ አንተ ስታገላ

ከማይህ ምድር ትዋጠኝ።

ምስጢር

ኮሶ ጠጥቶ የማያውቅ ሰው ኮሶ ቀምሶ ምረቱ ሲያንገሸገሸው
«ለካ ኮሶ እንደዚህ መራራ ናሯል?» ብሎ እንደሚገረም ሁሉ
አጋግም ሳሙኤል በጦር ወግቶ ሲገድለው የሞትን መራራነት ተረ
ድቷል። ደቀ እስጢፋም እኔ እስክንድርን እንበሳን እንደሚሰብር

እንበላ በመቁጠርና ራሱንም እንደ እንስሳ በመገመት ሞቱን እንደ አጋግ አጋጧት ቆጥሮታል ። ከዚህም የተነሳ የአፄ እስክንድርን አይን ከግየት ምድር ተከፍታ ብትውጠው ወደሌ ።

198 መወደስ

ዘላካለ ወልድ (ምህረ)

ሐጸ ተማስ መንፈቀ ፍጻሜ ፡

ወኢተፈጸመ ምንተ ትርብዕተ አለጻው ወአእጋር ፤

እስከ ውኒዘ ደም ኮነ ሣልስተ እደሃ ለባሕር ፤

እስመ ቆመ ሰይፍ ሊቀ ካህናት

ደርአይ ማገለቅቶ ለተማስ ነገር ።

ወአዝማዶ ተማስ ኢሐለዩ

ዐስበ ከራይያን ዕደው ውኒጦ ስፋሕ መቃብር ።

ወአብዝኅ ሕብረ መልክእ ተክለ ሃይማኖት ማእረር

አምጣነ ኪሩብ ገጸ ሰብእ ወየሐንስ ገጸ ንስር ፤

እመኒ ሀሎ በምእት አካለ ተማስ ምቱር

ወያዕቆብ ዘሠላሳ ግማዶ አካል ፍሬ ምድር ።

ትርጉም

ተማስ/የጭራሽ እኩሌታ ጎደለ ፡

የእጆችና የእግሮች አራትነትም ምንም አልተፈፀመም ፤

የደም ፈሳሽ የባህር ሲሶ እስኪሆን ድረስ

የተማስን ነገር ፍጻሜ

ይመለከት ዘንድ የካህናት አለቃ/ሰይፍ ቆጋልና ፤

የተማስ ዘመዶችም የቆፋሪዎች

ወንዶችን ዋጋና የሰፊ መቃብርን ዋጋ አላሰቡምና ።

አዝመራ/ተክለ ሃይማኖትም የመልክ አይነትን

በሰው ፊት ኪሩብና በአምራ ፊት የሆነስ ልክ አበዛ ፤
ምንም የታወደ የተማስ አካል/ባለመቶ መስፈሪያ ቢኖር ፤
ባለሰላሳ የአካል ቁራጭ የምድር ፍሬ/ያእቆብም ቢኖር ።

ምስጢር

አንድ ነገር ፈሳሽ ወይም ጠጣር መላልሶ ቢሰፍሩት ሰፍሩ ይቀንሳል ፤ እንዲሁም የመርእስ ሰማእት ተማስ በጠላቶች ሰይፍ ሲቆራረጥ ጊዜ የእጁና የእግሩ አራትነት ቀረ ። ደግሞ ከሶስት አንድ የሆነው ከፍያ ሲሶ እንደሚባል የተማስ ደም የባህር ውሃ ሶስትያ ሆነ ። የተከሳሽ ወይም የከሳሽ ዘመድ የነገሩን ፍጻሜ እየተጠባበቀ በአደባባይ እንደሚቆም ፤ የከሀዲዎች ሰይፍም ተማስን ጨርሶ እስኪ ቆርጠው አልተገታም ። ስለዚህም ተማስ በመቆራረጥ ካለቀ የሙት ወገኖች ለመቃብር ቆፋሪዎችና ለመቃብር የሚሰጡት (የሚከፍሉት) ነገዝብ የተማስን ዘመዶች እያሳስባቸውም ።

ከዚህም ሌላ እገሌ በነእገሌ ምርት ልክ አመረተ እንደሚባል አቡነ ተክለ ሃይማኖትም በመልክ በኪሩብና በመጥምቅ የሆነስ አይ ነት ከንፍ አወጡ ። ከዚህም በላይ መቶ ዳውላና ሰላሳ ጫን እምራ ችቸ እንዳሉም የተማስ መቆረጥ በአካላቱ ልክ ሆነ ፤ ያእቆብም እግሩን ተቆረጠ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

199 መወደስ

ዘክሪያስ የሐንስ

ዙሉ ይትገጣእ እመ ጎሠሥዎ ፤

ወእመ ኢፈቀድክ አይ ዘይትወሀበነ ግብር

እምነ ፍተ ቃገም ንሑስ እስከ ነጥበ ማይ ቁረር ።

ዝሰ ይጽንሐነ

ሀልው አግንዚ በሰማይ ወምድር

እንበለ ምክርክ ሠርዌ ምክር

እድምዖ መቃብር ኢንክል ወረኪበ ሞት ወሰነ ጸዕር ፤
እስመ ኅጥአ ዘይቀትሎ አመ ተባጽሕዎ ፀር
ሳኦል ዘተውህቦ ሀብተ አክሊል ወርቅ ወመንበር ።
ወአመ ተመከረ ኢዮብ በዕጸበ ደዌ መረር
ተመነየ መቃብረ ወኢረከቦ ለመቃብር ።

ትርጉም

ከፈለጉት ሁሉ ይታጣል ፤
አንተስ ካልፈቀድህ የሚሰጠን ስራ ምንድን ነው ?
ከጉንዳን ትንሽ ቁራሽ እስከ ቀዝቃዛ የውሃ ጠብታ ድረስ ።
ይህስ ይቆየንና
በምድርና በሰማይ የምትኖር ጌታ ሆይ ፤
የምክር ምስሶ (መወሰኛ) ከሆነ ምክርህ በቀር
መቃብርን ማግኘትን አንችልም ፤ የጭንቅ ወሰን የሆነ
ሞትን ማግኘትም አንችልም ፤
ዙፋንና የወርቅ አክሊል ሀብት የተሰጠው ሳኦል
ጠላቶች በተገናኙት ጊዜ የሚገድለው አጥቷልና ።
ኢዮብም በመራራ ህማም ጭንቅ በተፈተነ ጊዜ
መቃብርን ተመኘና መቃብርን አላገኘውምና ።

ምስጢር

የዚህ ቅኔ ምስጢር ማንኛውም ነገር መልካምም ቢሆን ከፋም
ቢሆን ፤ ያለ እግዚአብሄር ፈቃድ እንደማይሆን ያመለክታል ። ይኸ
ውም ሳኦልን ጠላቶቹ በድንገት በደረሱበት ጊዜ ጋሻ ጃግሬውን
እባክህ ግደለኝ አለው ። ጋሻ ጃግሬውም ሳኦልን ሊገድለው አልፈ
ለገም ፤ ስለዚህ ሳኦል በሎሎው እጅ መሞትን አላገኘም ። እንዲሁም
ኢዮብ በቁስለ ስጋ አንገብግቦት (በቁስለ በሽታ በመቃጠል) ከመ
ሰቃየት ይልቅ ሞትን ቢመኝ አልሆነለትም በማለት ሰው የፈለገ
ውን በጊዜው ሊያገኝ እንደማይችል ባለቅኔው አረጋግጠዋል ።

200 መወደስ

ከከብቱ (ዕቃቤ ሰዓት)

እፎ ንሬኢ ገጸ ሆሣዕና
እለ በከንቱ ፈጸምን ነሶሳወ ክልኤ አእጋር ፤
እስመ ጸድቀተን ንጉብ በጣዕመ ዚአሃ መዓር ።
ወኢነባብያን ምሳሌያት
ለገሥጾትን ተንሥኡ እምድር ፤
አምጣነ ለከንቱ ኢትትባደር
ሐዋርያዊት ዕፅ ማንደረ ብእሲ በሊሐ ምክር ።
ወይግበር ከመ ገብርዎ ሞሠርተ ሐጂን ግብር
በሐረት ወበግብአት እንበለ ረባሕ ኢየሐውር ፤
ወየዋህ ለርእሱ ጠቢብ በወርጎ ማእረር
አቅድሞተ ዘርዕ እንዘ አልቦቱ ምስለ እለ ዘርዕ የአርር ።

ትርጉም

የሁለት እግሮች ምልልስን በከንቱ የፈፀምን እኛ
የሆሳኢናን ፊት እንዴት እናያለን ?
ንብ በማሯ ጥፍጥና በልጣናለችና ።
የማይናገሩ ምሳሌዎችም
እኛን ለመገሰፅ ከምድር ተነሱ ፤
የምክረ ፈጣን ሰው
ማደሪያ የሆነች የሽማግሌ መወርወሪያ ለከንቱ
አትቀዳደምምና ።
የተሰራ የብረት መጋዘም እንዳደረጉት ያደርግ ዘንድ
በመሄድና በመመለስ ያለጥቅም አይሄድምና ፤
ለራሱ ጥበበኛ ገር ሰውም በአዝመራ ወራት
ዘር ማስቀደም ሳይኖርበት ከዘሩት ጋር ይለቅማልና ።

ጌታቸው ለሰራ ያዘዛቸው አሽከሮች የታዘዙትን ስራ ሳይሰሩ ጌታቸው ሲመጣባቸው ፊቱን እንደት እንደሚያዩት ይጨንቃቸዋል ። እንዲሁም የአምላክን ትእዛዝ ያልፈፀሙ ክርስቲያኖች ክርስቶስ ዳግመኛ በሚመጣበት ጊዜ ከእኔ ፊት ወግዱ ይባላሉ ።

ደግሞ ጌታቸው ያዘዛቸውን የሰሩ አሽከሮች ያልሰሩትን ሰነፎች እንደሚያስወቅዷቸው ከግእዛን ፍጥረቶች ንብ በምትሰራው ግር ከሰው ተሻለች ። እንዲሁም የሸግኔ መወርወሪያ በምታመላል ሰውና ከድሩ ጋር በምታዋህደው ግግ ከሰነፍ ሰው ትበልጣለች ። መጋዝም ወደፊትና ወደሁዋላ ሲመግዙበት በሚፈፅመው ምግዛ ከሰነፍ ሰዎች ይሻላል ። ገር ሰውም ምንም ሳይዘራ ከዘሩት ጋር ቢግርም እንኳን ብልጥ ነን ከሚሉት ሰነፎች ይልቅ አዋቂ ነው ግለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

201 መወደስ

ዘከባቱ (ዐቃቤ ሰዓት)

ምንት ውለቱ ፍድፋዴ ዚአሃ

ለምክሐ ጠቢባን ጥበብ ? እስመ በጥበብ ወምክር

ኢይጸዕዱ ጸሊም ወኢይነውጎ ጎጸር ፤

ወለክብድ ዘይጸንሕዎ ከልኤቱ አፅራር

ሞት ወመቃብር

ይጸንሕዎ ከግሁ ለጠቢብ ወማእምር ።

ከመሰ ኢንሰጠም በዕመቀ ብሂል ባሕር

ታጎሥር የውሃት ወጥበብ ታከብር

እንዘ ርግብ የዋህ በዓለ አክናፍ ወእግር

የሐውር በእንግድዓ ጠቢብ አርፎ ምድር ።

የጥበበኞች መመኪያ የሆነች

የጥበብ ብልጫ ምንድር ነው ? በጥበብና በምክር

ጥቁር አይነጣምና አጭርም አይረዝምምና ፤

ሰነፍን የሚጠብቁት ሁለት ጠላቶች/

ሞትና መቃብርም

ጥበበኛውንና አዋቂውን እንደርሱ (እንደሰነፍ)

ይጠብቁታልና ።

የዋህነት ታንሳቂላለች (ታዋርዳለች) ጥበብም

ታከብራለች በማለት/ባህር ጥልቅ እንዳንሰጥም ገን

የዋህ ርግብ ባለእግርና ከንፎች ስትሆን

ብልሃተኛ እባብ በደረት ይሄዳል ።

የዚህ ቅኔ ፍሬ አሳቡ ጥበበኞች በጥበባቸው የሚመኩባት ከሆነችና ጥበባቸውም ከየዋህነት ብልጫ ካላት ፤ ጥቁሩን ነጭ ፤ አጭሩን ረዥም ግድረግ ባልተሳናትም ነበር ። ጥበበኞችም እንደሰነፍ ፍግሚያቸው ሞትና መቃብር ባልሆነም ነበር ። በመሆኑም የዋህነትም ርግብን ሲጠቅማት ፤ ጥበበኛነት እባብን በደረት ከመሄድ እንዳላዳ ነው በመግለጥ ባለቅኔው የትምክህተኞችን ጥበብ አኮስሰዋል ።

202 መወደስ

ዘአይቼህ (መጋቢ ፤ ዘደብረ ወርት)

ንጹሐነ በቀል ንኩን ፤ እምከመ ተሠርዐ

መሥዋዕተ ሕማም ሰብእ እስመ ለጌሠም ኢየጎድር ፤

ወዘከመ አጋግ ኮነ ተጸውዖ ዘሉ ፍጡር

መብልዕ እንዘ በአፋሁ ውስተ ሞት መሪር ።

ወእንዘ ይረውጹ ከልኤሆሙ

በዓለ ፈረስ ረኃብ ወደፄ ቀሊለ እግር፤
ለረኃብ ይቀድሞ ጊዜ ምህርካ ሰብእ በጉብር
ደፄ ውስተ ዓለም በክነፈ ነፋስ ዘይሰርር፤
ወከመ ዕራቃ ኢትኩን ገራህተ ዓለም መንበር
እንግሥ ምሕረተክ እምላክ ሙሴ ወአልዓዛር ።

ትርጉም

ከበቀል ንፁሃን እንሁን፤ ከተሰራ
የሀግም መስዋእት/ ሰው ለነገ አያድርምና፤
መብል በአፋ ውስጥ ሳለ ወደ መራራ ሞት
የፍጡር ሁሉ መጠራትም እንደ አጋግ ሆኗልና ።
ባለፈረስ/ ራብና
በሽታ/ እግረ ቀላል ሁለታቸው ሲሮጡም፤
ወደአለም በነፋስ/ ከንፍ የሚበር በሽታ
በሰው ምርኮ ጊዜ በግድ ራብን ይቀድመዋል፤
የአለም እርሻ/ ወንበርም ባዶዋን እንዳትሆን
የሙሴና የአልዓዛር እምላክ! ይቅርታህን አንግስ ።

ምስጢር

የቅርባን መስዋእት ለነገ እንደማያድር እያንዳንዱ ህመምተኛ
በአንድ ቀን የሚሞት ሆነ ። አጋግንም ነቢይ ሳሙኤል በጦር ሲወ
ጋው ሞቱ መራራ እንደሆነ የህመምተኛው ውጋት አሰቃቂ ሆነ ።
ወደገንብ በአስቸኳይ የተጠራ ሹምም የነረሰውን ሳይውጠው እንደ
ሚሮጥ መቅሰፍቱ አጣገረ ነው ። ባለፈረስና ባለሰረገላም ሲሮጡ
ባለፈረሱን ባለሰረገላው (ባለመኪናው) እንደሚቀድመው የነፋስ
በሽታ ከራቡ በፊት ሆነ ። አለምም ባዶዋን እንዳትቀርና እርሻ መን
በርም (ዙፋን) ጦም እንዳታደር ዘር መንግስት/ እንደሚዘራባት
እምላክ ሆይ! ይቅርታህን አድርግልን በማለት ባለቅኔው የነፋስ
በሽታና የክፉ ቀንን አሰቃቂ ገፅታ በቅኔያቸው ተርከዋል ።

203 መወድስ

እግዚአብሔር አንተን በመበደል ጊዜ
የሚያህለኝ የለም እኔን ከፈጠርኸው ሁሉ ፍጡር፤
እመስላህሁና መቼም ይሁዳ ወንድሜን በጉብር
ምንም ብበልጠው በጥበብ በነውር
ካባቴ ከነፄ ጋር
የተካከልሁ ነኝ እኔም ወርቅና ብርን በማፍቀር ።
እንብላ እንብላ ሲሉ ሰዎች ስጋ መልክኛው ቢቀር
ቆርጠው የሄዱ ብዙ ናቸው እኔን ጨልሞኝ ስድበረበር፤
ከነጋም ወዲያ እንዳልሄድ እሊያ በሄዱበት አገር
ይጠብቀኛል ከሁዋላዬ የሁሉ ጠላት መቃብር ።

ትርጉም

ይህ ቅኔ በአማርኛ ቋንቋ የተደረሰ ስለሆነ መተርጎም አላስፈለ
ገም ። ስለዚህ የሰምና ወርቁ ምስጢር ብቻ እንደሚከተለው ይነገራል።

ምስጢር

እንዳንድ ብልጥ የግለሰብ ተቀጣሪ «ጌታዬ ሆይ! የእኔን ያህል
ያገለገለ አሽከር የለህም ። ግን ያገልግሎቱን ዋጋ አላገኘሁም» በማ
ለት ለቀጣሪው አገልግሎቱን ይዘረዝራል ። እንዲሁም አንድ ተነሳሂ
(ተፀፃኝ) ባለቅኔ እግዚአብሔርን በመለማመጥ፤ የራሳቸውን ሀጢአት
ከፍ የሌላውን ሀጢአት ዝቅ በማድረግ ተቀኝተዋል ። ራሳቸውንም
ከይሁዳ ጋር አነፃፅረዋል ። ምክንያቱም ይሁዳ የክርስቶስ ደቀ መዝ
ሙር ሲሆን ክርስቶስን ለገንዘብ ብሎ እንዳስቀለው ሁሉ፤ የክርስ
ቶስን ህግ በገንዘብ ፍቅር ማፍረስ በባለቅኔው እምነት ክርስቶስን
እንደመስቀል ስለሆነ ነው ። ሀብታምንም ሀብታም እንደሚወዳደ
ረው ገንዘብን በመውደድ ባለቅኔው ለድህ አልአዛር ያልራራ ኒዌን
እንደሚወዳደሩ አረጋግጠዋል።

ከዚህም ሌላ ስጋ ለመብላት የጓጉ ሰዎች የሰጋ መልክኛው
 ያቀረበላቸውን ብርንጾ ስጋ እየቆረጡ ይበሉና በየቤታቸው ይሄዳሉ።
 እንዲሁም የአለም ሰዎች እንብላ እንጠጣ ሲሉ ፡ በማግኘት ላይ
 ግጣት እንዳለ አስበው አለምን የናቁ መናኞች በቁጥር አይወሰኑም
 (ብዙ ናቸው)። በጨለማ የሚሄድ ሰው እንደሚድበረበር (እንደሚ
 ደናበር) እንዲሁም ተፀፃፍ ባለቅኔ ሀጢአታቸው ቀናውን መንገድ
 ጋርዶባቸው በአለም ይልከሰከላሉ። ቀኑ በመምሸቱ ጉዞውን ያቋረጠ
 የጥንት ነጋዴ ሲነጋ እንኳን እንዳይጓዝ ሽፍቶች በሰረሃ ውስጥ ሸም
 ቀው ይጠብቁታል። እንዲሁም ተፀፃፍ ባለቅኔ ልጣቸው የተራሰና
 መቃብራቸው የተማሰ ደካማ በመሆናቸው ይህን አለም ንቀው ወደ
 ገዳም ለመሄድ አለመቻላቸውን በቅኔያቸው ገልጠዋል።

203 |ሀ ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘእንገዳ (መጥህር ፡ ዘዲማ)

ጊዮርጊስ ካህን መፍቀሬ ማኅሌት ተመትሮ
 ርእሶ አጽነነ ለጸዊረ መጥባሕት ከበሮ።

ትርጉም

ማህሌት/መቆረጥን የወደደ ካህን/ጊዮርጊስ
 ከበሮ/ሰይፍን ለመሸከም ራሱን አዘነበለ።

ምስጢር

ማህሌትን የሚወድ ካህን ከበሮን በአንገቱ ለማንገት ራሱን
 ዘንበል እንደሚያደርግ ሁሉ ፡ ጊዮርጊስ በሰይፍ በተቆረጠ ጊዜ ራሱ
 ወደቀ ይላሉ ባለቅኔው።

104 ዘአምላኪየ

በቀራንዮ ተገብረ ዘያስተፃጽብ ልሂቀ ፤
 እንዘ ደም አልቦ በኮከብ ዘወድቀ
 ዘኢወድቀ ወርጎ እምጣነ በደም ተጠምቀ።

ትርጉም

ሸማግሌን የሚያስደንቅ በቀራንዮ ተደረገ ፤
 በወደቀ/ኮከብ ደም ሳይኖር
 ያልወደቀ/ጨረቃ በደም ተጠምቋልና (ጠልቋልና)።

ምስጢር

መድማት የሚገባው የወደቀው ሰው ሳይደማ ያልወደቀው
 ደምቶ ቢገኝ እንደሚያስደንቅ ፡ ክርስቶስ በቀራንዮ በተሰቀለ ጊዜ
 በምድር የወደቀው (የረገፈው) ኮከብ እያለ ያልወደቀው ጨረቃ
 ደም መምሰሉ የሚያስደንቅ መሆኑን ደራሲው በቅኔያቸው ምስጢር
 አመልክተዋል።

205 መወድስ

ዘድንቆ ግርብ

ኩሉ ይትገደግ እመ ጎደግዎ።
 ለጠይቆ ዝኒ ነገር እምሐልዮ መንበር ምጡቅ
 ኢያሱ ጎደግ ተድላ መንበሩ ዘወርቅ ፤
 ወከዊናተ ነግድ በበብሔሩ
 ኢያስተፃጸበ ያዕቆብ ልሂቅ
 በአንጻረ አብርሃም ወይስሐቅ።

ትሩፋነ እሉብ ንሕነ ገለፍተ ፍና እንበለ ሥንቅ
ለጽድቅ ኢንዚከራ ወኢትዚከረነ ጽድቅ፤
እስመ ጊዜ ብዕልነ ንትፃበይ ወጊዜ ንደትነ ንሰርቅ ።
ትካዝነሂ ካልእ እምትካዘ ጳውሎስ ሊቅ፤
እስመ ዘኢየሳልቅ መሰለነ ንብረተ ዓለም ዘየገልቅ ።

ትርጉም

ከተውት ሁሉ ይተዋል ።
ይህንም ነገር ለመረዳት የመጠቀ ዙፋንን ከመመኘት የተነሳ
ኢያሱ የወርቅ ዙፋኑን ምቹት ተወ፤
በያገሩ እንግዳ መሆንንም
በአብርሃምና በይስህቅ አንፃር
ሽማግሌ ያለቆብ አላደነቀም ።
ገን የእነዚህ ቅሪቶች ያለስንቅ መንገድን ሂያጆች እኛ
እውነትን አናስባትም፤ እውነትም አታስበንም፤
በብልፅግናችን ጊዜ እንታቦያለንና፤ በችግራችንም ጊዜ እን
ሰርቃለንና
አሳባችንም ከሊቅ ጳውሎስ አሳብ ሌላ ነው፤
የሚያልቅ የአለም ንብረት የማያልቅ መስሎናልና።

ምስጢር

በአለም ከሚያገኙ ነገሮች ሁሉ ዋናው የመንግስትን ዙፋን
ምቹት መተው ሲሆን፤ ቀራጥነት ካለ ሊፈፀም ይችላል ። ይህም ዙፋን
ናቸውን በተዉ በነአድያም ሰገድ ኢያሱ ታውቋል ። ያለቆብም ያገሩን
ምቹት ከእንግድነቱ አገር መገላለት ጋር ሲያመዛዝነው እንግድነቱ
ብርቅና ድንቅ ሊሆንበት አልቻለም ። ምክንያቱም ከአያቱ አብርሃ
ምና ከአባቱ ከይስህቅ የወረደ ልምድ ስለሆነ ነው ።

በማግኘቱም በማጣቱም የማናውቅበት «የእሳት ልጅ አመድ»
እኛ አለና፤ ሰናገኝ ስንታበይ፤ ሰናጣም ስንሰርቅና መንገዳችንንም
ያለስንቅ ስንሄድ ተስፋ ቢሶች ነን ። ለመንገድ የሚበቃውን ስንቅ

ሳያዘጋጅ ወደሩት አገር እንደሚሄድ መንገደኛ በዚህ አለም ሀብታ
ችን መንግስተ ሰማይን አንዋጅበትም፤ ለዚህ አለም እንጂ ለወዲያ
ኛው አለም እንደ ቅዱስ ጳውሎስ አንጨነትም ይላሉ ባለቅኔው ።

206 መወደስ

ዘተዋነይ

ቦት ተአምር ከመይትቀነዩ
ለበረድ በረድ ወመብረቅ ለመብረቅ ፤
ለምንት ውእቱ ተቀንዮትከ በወርቅ
ዕሩቅ ብእሲ ለብእሲ ዕሩቅ
ዓለመ ሕይወቱ ዘየገልቅ
ወሰማየ ዐፅሙ ይትከደን ደመና መቃብር ዕሙቅ ፤
በኢየር እንዘ ሀሉ አምላክ ኢየር ምጡቅ
ዘይፈትሕ በገጥእ ወይፈትሕ ለጸድቅ ፤
አምጣነ ጽጌ ዓለም ሠርፀ መደልዋን አዕጺቅ
ጽባሐ ይሠርፀ ወሠርከ ይወድቅ ።

ትርጉም

ራቁት ሰው (ባዶ ሰው) ፤
በረዶ ለበረዶ መብረቅም ለመብረቅ
እንደሚገዙ ታውቃለህን ፤
በሃጢአተኛው የሚፈርድበት ለገድቁም የሚፈርድለት
የመጠቀ የኢየር (ሰማይ) አምላክ በኢየር ሳለ
የህይወቱ አመት ለሚያልቅ
አጥንቱ /ሰማይም ጥልቅ መቃብር/ ደመናን
ለሚለብስ ለራቁት ሰው
በወርቅ መገዛትህ ለምንድን ነው ፤
የገብዘች /ጫኞች ፅንሰ የሆነ አበባ/ አለም
ጥዋት ይበቅላልና ፤ ማታም ይረገፋልና ።

በረዶ ሲባል ሁሉም በፀሀይ ሙቀት ስለሚሟሟና ሙብረት ሲባል ሁሉም እየር ወለድ ስለሆነና እንደ ካንዱ የሚበልጥበት ምክንያት ስለሌለው ሰውም ሲባል ሁሉም አላፊና ጠፊ ስለሆነ፤ እያንዳንዱ ሰው ሰርተ ማግኘት እንጂ ከሁሉ በላይ የሆነ አምላክ እያለ አንዱ ላንዱ የገንዘብ ተገዥ ሆኖ የለበትም «ምክንያቱም አለም ጥዋት ታይታ ማታ እንደምትረግፍ አበባ ናትና በማለት የቅኔ አባት ተዋነይ አመስጥሯል ።

207 ዕዝል ዕጣነ ሞገር

ፀሐየ ሰማይ ያውጧ ሀገረ መርቁ ርትቅ እንዘ ቅርብቶ ደደዘ ኢያመውቅ፤
ዝኒ ሕንጻ ምሳሌ ፀሐየ አሞንዮስ ሊቅ ከመ ኢያንቀልቅል በጥቂት፤
ለዐይነ ሄሮድስ ቅሩብ እንዘ ውእቱ ረቂቅ ለዘርጎቁ ነገሥተ ጽባሕ ተግህደ በጽድቅ ።

ትርጉም

የሰማይ ፀሀይ፡ የቀረበችው ደጋን ሳያሞቅ ሩቅ የቆላ አገርን ያሞቃል፤
ይህም የምሳሌ ህንፃ ለሊቅ አሞንዮስ ፀሀይ በተረዳ ነገር እንዳይናወጥ፤
ለቅርብ ሄሮድስ አይን ረቂቅ ሲሆን ለራቁ የምስራቅ ነገስታት በእውነት ተገለጠ ።

ምስጢር

ፀሀይ አቅራቢያውን ደጋን (ተራራ ኮረብታውን) ሳያሞቅ የራቀውን በረሃ እንደሚያግለው ሁሉ፤ ፀሀይ የተባለው የአሞንዮስ ጌታ ክርስቶስም በአቅራቢያው ላለው ለሄሮድስ ሳይገኝለት ከሩቅ አገር ለመጡት ለሰብእ ሰገል መታየቱን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ ።

ኢየሱስ በቤተ ልሄም ከድንግል ማርያም በተወለደ ጊዜ የጥበብ ሰዎች ሶስት ነገስታት ከምስራቅ አገር መጡና በክብት በረት ለተወለደው ህፃን ሰገዱለት « ወርትና ክርቤ እጣን ገበሩ ለትና በሌላ መንገድ ወደአገራቸው ተመለሱ » የገሊላ ንጉስ ሄሮድስ ግን በቤተ ልሄም የተወለደውን ህፃን ክርስቶስን ሊያገኘው አልቻለም (ማቴ. 2) ።

208 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዝገብረ መድሃን (አለቃ፡ ዘለሰዐት)

እነግር እነ ለገብረ ሚካኤል ጽድቆ፤
እስመ ገብረ መድሃን እነ ወመኑ ይከልአኒ ተጠምቆ፤

ትርጉም

እኔ የገብረ ሚካኤልን እውነቱን እናገራለሁ፤
እኔ ገብረ መድሃን ነኝና፤ መጠመቅን ግን ይከለክለኛል።

ምስጢር

በመጠመቅ (ክርስትና ሲነሱ) ገብረ መድሃን መባል ሰርአት እንደመሆኑ፤ ገብረ መድሃን የተባሉት መምህር ተጠምቆ ከተባሉ መምህር ጋር በሙያ አንድ መሆናቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ያስገነዝባሉ ።

ታሪክ

አለቃ ገብረ መድሃን፡ አለቃ ገብረ ሚካኤልና መምህር ተጠምቆ የትምህርት ቤትም የሙያም ጓደኞች ናቸው ። ከአለታት በአንዱ ቀን ሶስቱም አብረው ምስጢራዊ ጨዋታን ሲጨዋው አለቃ ገብረ መድሃን ስለሁለቱ ጓደኞቻቸው ይህን ቅኔ ዘረፉ ይባላል ።

ዓለመ ሥጋን

ዐባይ ባሕር ዘርአከዋ

ድምርት ይእቲ በእሳተ ብዙግ ተጽዕቆ ፤

ወእለ ውስቴታ ዘነሥኡ መሰንቆ ።

ወለብእሊሃ ጥበብ ዘወይን መንሱት አውደቆ

አልቦ ረድኤት ዘይሰውቆ ፤

ወእነቱ ፍጽምት ደማስቆ

ታስቆትዎ ሐቂፋ ደቂቆ ።

ትርጉም

ያየሁዋት ትልቅ

ባህር / የሰጋችን አለም

በብዙ መጨነቅ እሳት የተደለች ናት ፤

በውስጧ ያሉትም መሰንቆ እንደያዙ የተሞሉ ናቸው።

ጥፋት / የወይን ጠጅ የጣለው ጥበብ / ባሏንም

የሚደግፈው ረዳት የለም ፤

ፍፁም እህቱ ደማስቆም

ልጆቹን አቅፋ ታለቅስለታለች ።

ምስጢር

ሀዋርያው የሆነስ በራእዩ «ከእሳት ጋር የተቀየጠች ባህርን አየሁ» ባለው አንፃር የእሳት ባህር ምሳሌ የሆነችው ይህች የሰጋችን አለም በጭንቀት የሚኖርባት ናት። የሚኖሩባትም ሰዎች እነ ሰኝ ላብዛው ጠበበኝ ላስፋው በማለት አሳብ የተዋጡ ናቸው። ደግሞ በወይን ጠጅ የሰከረ ሰው ባልሆነ ቦታ ሲወድቅ፡ የሚያነሳው እንደማያገኝ የአለምም ጥበብ ከጥፋት አያድንም። ከዚህም ሌላ

ለሞተ ሰው እህቱ ልጆቹን አቅፋ እንደምታለቅስለት የአለምና የወዳጆቹ ምሳሌ በእሳት የተቃጠለችው ደማስቆ መሆኗን ባለቅኔው አስረድተዋል።

210 መወድስ

አትሮንስ ረጋብ ሰሎሞን ድንግለ ኢያሱ

አቢሚሌክ ግፍዕ ኤርምያስ ዘአልሀቆ

አዕረገ ብኪ እግረ ተሣልቆ ፤

ለገጽኪ ፈረሳዊ

የሐንስ ተሰዶ አኮት አጥመቆ ።

ወተመሥጦ ልቡናኪ

በዘልቡና ይመሥጥ ድምፀ ሰቆቃው መሰንቆ ።

ረጋብሂ አምላኩም ለሰብአ ብዙግ ናፍቆ

ለቃዴስ ልቡናኪ በግብጽ ያድለቀልቆ ፤

ወእንዘ ይዘርዕ ነግሀ ዘርዕ ልቡና ተጽዕቆ

ለእብን መልዕልቴሃ ቦ ዘይወድቆ ።

ትርጉም

የሰሎሞን / ራብ ዙፋን / የኢያሱ ድንግል ፤

ኤርምያስ ያሳደገው አቢሚሌክ / ግፍ

ዝብብት / እግርን አወጣብሽ ፤

የፋሬስ ወገን / ፊትሽን

የሆነስ / መሰደድ አጥምቆታልና ፤

ልብን በሚመስጥ

በልቅሶ / መሰንቆ ድምፅም ልብሽ ተመስጧልና ።

የብዙ ጥርጥር ሰዎች አምላክ / ራብም

በረሃ / ልብሽን በግብፅ ያናውጠዋል ፤

የልብ ዘር / መጨነቅንም በጠዋት ሲዘራ

በድንጋይ ላይ የወደቀ ዘር አለ ።

ለሰሎሞን በተዘጋጀለት በዳዊት ዙፋን ላይ የሚቀመጥ እግሩን እንደሚዘረጋባት፤ በራሱም የተሰቃዩት ቅድስት ማርያምን መገፋት መዘባበቻ አደረጋት። ደግሞ አባት ልጁን ተጠብቦ ተጨንቆ እንደሚያሳድግ ነቢይ ኤርምያስም ግፍ ተቀብሏል።

የሀንስ ፈረሳዊውን በውሃ እንዳጠመቀው መሰደድ የማርያምን ፊት በእንባ አጠበው። ከዚህም በላይ የመሰንቆ ድምፅ ልብን እንደሚመስጥ የልቅሶ ብዛት የማርያምን አእምሮ ሲያናውጠው ራሱም የማርያምን ልብ አደከመው። ዘርም በገበሬ እጅ ሲዘራ በድንጋይ ላይ የሚወድቅ ፍንጣሪ እንዳለ መጨነቅም ማርያምን እንቅፋት አስመታት ይላሉ ባለቅኔው።

211 ዋዜማ

ዘአርአያ መረታ (አቶ)

መላእክተ ሰማይ ለመታብር
በከመ ሕገ ላእክ የሴፍ አማሕፀንዎ ዐቂበ
እንበለ ሩካቤ ኪያሃ መዝገበ፤
ዳዊትስ ዘመዳ አመ በመቃብር ተረክበ
አንሰ ዕፂ ብሂለ በከመ ነበበ
እምክልእዎ ኀቢሃ ቀረበ።

ትርጉም

የሰማይ መላእክት መቃብርን
እንደ መላክተኛ የሴፍ ህግ ያለገንኝት እርሷ
ሳጥንን መጠበቅን አማጣት (አደራ አሉት)፤
ዘመዷ ዳዊት ግን በመቃብር ቢገኝ
«እኔ ትል ነኝ» ማለትን እንደተናገረ
መደረግ መቅረብን በእስክሉት ነበር።

እነዘካርያስ ብላቴናይቱን ማርያምን ጠብቅ ብለው የሴፍን እንደአማጡትና እርሱም ያለ ሩካቤ (ያለገንኝት) በንፅህና ጠብቆ እንዳስረከባቸው፤ መቃብርም የተቀበረችበትን ቅድስት ማርያምን እንደ ሌሎች መታት አላፈረሳትም፤ አላበሰበሳትም። የሰጋ ዘመዷ ዳዊትም « እኔ ትል ነኝ » ብሎ በማረጋገጥ ትልነቱን ካመነበት በስመ ዘመድ እርሱን ወደበድኗ ማቅረብ አይገባም በማለት ደራሲው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

212 ሥላሴ

ዘሊላይያስ (አሴቶ)

በለሰ ገነት
ለአዳም ወሒዋን መቲርተሙ
መንከረ ልደት አምላክ መንገሱሆሙ ሰሐበ፤
ወገብርኤልሃ ዜናዌ ቀጸበ።
እንተ ከመዝሰ ግብር እምከመ ለአዳም ተውህበ
ወረከበት ሒዋን ዘኢተረከበ፤
ካዕበ ይስሐብ ኀቢሆሙ አበ
ለበለስ ይምትርዎ ካዕበ።

ትርጉም

የገነት በለስን
የአዳምና የሄዋን መቁረጣቸው
ልደቱ የተደነቀ አምላክን ወደነርሱ ላበ፤
ዝነኛ ገብርኤልንም ወደነርሱ ጠቀሰ።
እንደዚህም ያለው ስራ ለአዳም ከተሰጠ
ሄዋንም ያልተገኘውን ካገኘች፤
አብን ዳግመኛ ወደነርሱ ይሰብ ዘንድ
በለስን ሁለተኛ (ዳግመኛ) ይቁረጡት።

ምስጢር

ቤተ ሰሪ አረግ እንደሚመዝ የአዳምና የሄዋን በለሰን መብላት ሰማያዊው እግዚአብሔር ወልድን ሰው ለመሆን አደረሰው ። ደግሞ አንድ ጓድ ጓደኛውን በእጁ እንደሚጠቅሰው የአዳምና የሄዋን በለሰን መብላት ገብርኤል የተባለውን መልአክ የወልድን መፀኑንና መወለድ ለቅድስት ማርያም እንዲያበስር አደረገው ።

ከዚህም ሌላ መጠጥ ሲደጋግሙት እንደሚያረካ በለሰን ቆርጦ መብላት ወልድን የስጋ ዘመዳችን ካደረገልን፣ አዳምና ሄዋን ዳግ መኖሩ በለሰን ቆርጠው ቢበሉት አብም እንደ ወልድ በስጋ ይዘመደን ነበር ይላሉ ባለቅኔው ።

213 ሥላሴ

ወልድ ፊደለ ዐርብ
ላዕሌሁ ለዕፅ አመ ተሰፍሐ
ሕማማተ ሥጋ ደቂቅ ከመ ኪያሁ ያንብቡ
ሣዕረ ቀኖተ ሐፂን ነሢአሙ ቀርቡ፤
ለመምህርሙ ትጉህ ይሁዳ እንተ ፈድፈደ ጥበቡ
ሠላሳ ብሩር አምጣን አስቡ ።
ወጽኦፊተ ዝንቱ ፊደል በማይ ገፀቡ፤
እስመ ሐረ ውስተ ደይን ምስካቡ ።

ትርጉም

የአርብ ፊደል/ ወልድ
በእንጨት ላይ በተዘረጋ ጊዜ
የስጋ ህማሞች/ ልጆች እርሱን ያነቡ ዘንድ
የብረት ችንካር/ ላርን ይዘው ቀረቡ፤
ጥበቡ የበዛ የትጉ መምህራቸው ይሁዳ

ደመወዙ ሰላሳ ብር ነውና ።
የዚህንም ፊደል ዕህፈት በውሃ አጠቡ፤
ወደ ቅጣት / መኝታው ሄዷልና ።

ምስጢር

የሀፃናት መማሪያ ፊደል በእንጨት ላይ ተዘርግቶ ልጆች በላር እየነኩ እንደሚቆጥሩት፤ ወልድ አርብ ቀን በእንጨት መስቀል ላይ ተሰቀለ፤ በችንካር ተቸነከረ፤ የስጋ መከራንም ተቀበለ ። የልጆቹም መምህር በሰላሳ ብር እንደሚቀጠር ይሁዳ ወልድን ለሰላሳ ብር ሸጠው ። መምህሩ ከክፍሉ ሲወጣ ትንንሾቹ ልጆች ፊደሉን በውሃ እንደሚያጥቡት ከወልድ ጎንም ውሃ ፈሰሰ ። ይሁዳም ወደቅጣት ቦታ ወረደ በማለት ባለቅኔው ቅጂያቸውን አመስጥረዋል ።

214 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ረቢ ሰገዶ በመንፈቀ ሌሊት ለረቢ፤
እኮኑ አጽባዕት እምነ አጽባዕት የዐቢ ።

ትርጉም

መምህር በእኩለ ሌሊት ለመምህር ሰገዶ፤
ከጣት ጣት ይበልጣልና ።

ምስጢር

ከጣት ጣት እንደሚበልጥ፤ ከመምህር መምህር ስለሚበልጥ ከላቀው መምህር ዝቅተኛው መምህር ጠይቆ ይረዳል ። እንዲሁም የአይሁድ አለቃ ኒቆሊዮስ በኢየሱስ አምና፤ እምላክነቱን መስክሮ ሌሊት ለኢየሱስ መስገዱን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

ረቢ የተባለው የአይሁድ አለቃ ኒቆዲሞስ ነው። እርሱም ቀን ቀን በአሪቱ ህግ ከአይሁድ ጋር እየመከረ ሌሊት ሌሊት ወደክር ቶስ እየሄደ ይሰግድለት ነበር። ሁለተኛው ረቢ ኒቆዲሞስ የሰገለት ኢየሱስ ነው። በዚህም ኢየሱስ ኒቆዲሞስን «ከውሃና ከመሬት ቅዱስ ያልተወለደ ወደ እግዚአብሔር መንግስት ሊገባ አይችልም» ቢለው፣ ኒቆዲሞስ «ዳግመኛ ወደእኛት ሆኖ መግባት እንዴት ይቻላል?» ብሏል (ዮሀ. 3)።

215 ጥዜማ

መንበረ ኪሩባዌ

ለእመ በቅብዐት ወረሰ ፍሬ ከርሥኪ ዕፁብ፣
ዘቤተ ድንጋሌ ማርያም ርግብ!

እስመ ከማሁ ዙልነ ሱቴፋን ቅብዐት ሕዝብ
እስፍንተ ያገምር መንበሩ ለአብ

ወእስፍንተ ይጸውር ኪሩብ ።

ትርጉም

የኪሩብን ዙፋን

የሚያስደንቅ ሆድሽ ፍሬ በመቀባት ቢወርስ፤

የድንጋሌ ቤት ልጅ ማርያም ርግብ!

ሁላችን እንደርሱው የቅባቱ ተሳታፊዎች ህዝብ ነንና

የአብ ዙፋኑ ስንትን ሰው ይችላል?

ኪሩብስ ስንትን ይሸከማል?

ምስጢር

አንድ ወንበር ወይም አንድ ዙፋን ከአንድ ተቀቢ ሹም ሌላ ይዘም። ስለዚህ ከቅድስት ማርያም በስጋ የተወለደ እግዚአብሔር ወልድ በመንፈስ ቅዱስ ቅባት የከበረ ከሆነ፤ ክርስቲያኖች ሁሉ

በውሃ ተጠምቀው በሚያገኙት በመንፈስ ቅዱስ ልጅነት የወልድ ግብረ አበሮች መሆናቸው ነውና። ኪሩብ የተሸከመው አንዱ ዙፋን ይህን ሁሉ አምላክ ሊችል ነው ወይ? በማለት ባለቅኔው «ወልድ በቅብዐት መንፈስ ቅዱስ ከበረ» የሚሉ ወገኖችን በቅኔያቸው ምስጢር ገስፀዋል።

216 መወድስ

ዘገይለ ሥላሴ (አለቃ)

እ ዓለም ኢይደልወከ

በገልቀተ ብሉይ ልብስከ ትግበር ንዘነ ልብ፤

አኮኑ ወሀበ እግዚአብሔር ቅሩብ

ክልኤቱ ጽላት ድጎረ ተሰብሩ

ጽላተ ክልኤተ ለሙሴ መክብብ፤

ወወሀበ ለኢዮብ

ድጎረ ገልቀተ ብዕል ብዕል እንተ አልበቱ ሐሳብ።

ልብክስ እመ አእመረ ጣዕመ ሐተታ ሐሊብ

ንዘን ይደልወከ በገልቀተ ዕድሜ ወይን ክብካብ፤

እስመ ከመ ይትረከብ ልብስ ድጎረ ገልቀተ ልብስ ዕፁብ

ዕድሜ እምድጎረ ገልቀ ዕድሜ ኢይትረከብ።

ትርጉም

አለም ሆይ ለአርጌ

ልብስህ ማለቅ የልብ እዘንን ታደርግ ዘንድ አይገባህም፤

ሁለቱ ፅላቶች ከተሰበሩ በሁዋላ

ሁለት ፅላትን ለሹምሙሴ

ቅርብ እግዚአብሔር ሰጥቷልና፤

ከብልፅግና እልቀት በሁዋላም

ቁጥር የሌለው ብልፅግናን ለኢዮብ ሰጥቷልና።

ልብህስ የምርምር / ወተት ጣእምን ቢያውቅ

ለሰርግ ወይን ጠጅ / እድሜ አልቀት አዘን ይገባል፤
ከድንቅ ልብስ አልቀት በሁዋላ ልብስ እንዲገኝ
እድሜ ካለቀ በሁዋላ እድሜ አይገኝምና።

ምስጢር

ባለፀጋ ልብሱ ቢያረጅና ቢያልቅ ምን አለብላለሁ እንደማይል
ሁለት ፅላቶች የተሰበሩበት ሙሴ ሌሎች ሁለት ፅላቶችን አግኝ
ቷል። ገንዘብም ቢያልቅ ገንዘብ ያለው ሰው ምን እበላለሁ እንደ
ማይል ሀብቱ ያለቀበት ኢየብ ሀብቱ እጥፍ ሆኗልታል። ይህ ሁሉ
መገኘቱ ህይወት ባያልቅ ስለሆነ ህይወት ካለቀ መተኪያ ስለሌ
ለው፣ ከልብስና ከገንዘብ ይልቅ ለህይወት ግብብ ይበልጣል በግ
ለት ባለቅኔው የህይወትን ክቡርነት ያስረዳሉ።

217 ጥዜማ

ዘተክለ ጽጉን (አለቃ)

ወላጁ ሶምሶን ረዓይታዊ
በቃለ አፍኦዊ ትሕዝብት ለመልአክ ሰግይ ነበር፤
በሐቅል ምስለ ብእሲቱ አኮኑ ረከቦ
እጋ ዘእብሰ በፍቅር ድጋሪ ለመልአክ ሰሐቦ
ምስለ ብእሲቱ ፅንሰት እምተሐዘቦ፤
እስመ ክንፍ ለወልዱ ተውሀቦ።

ትርጉም

የረአይታ ወገን የሶምሶን አባት
በላይ መድላ ጥርጣራ ቃል የሰግይ መልአክን ተናገረው፤
ከሚሸቱ ጋር በዱር አግኝቶታልና።
ፀጋ ዘእብ ገን በፍቅር መልአክን ከላበው በሁዋላ
ከፀንሰች ሚስቱ ጋር በተጠራጠረው ነበር፤
ክንፍ ለልጁ ተሰተቶታልና።

ምስጢር

አንድ ሰው ከሚስቱ ጋር በሚካ ውስጥ ሲያወራ ያገኘውን ሌላ
ሰው ባልጠለቀ (በቀል በሌለው) ጥርጥር ቃል ያነጋግረዋል፤ ምክ
ንያቱም ልጁ አባቱን እንጂ ሰውየውን ስላልመሰለ ነው። እንዲሁም
የሶምሶን አባት ሚስቱን ሲያበስር (የምስራች ሲነግር) በዱር ያገኘ
ውን መልአክ በሌላ ሁኔታ እንዳይገምተው የልጁ መልክ መልአ
ክን አልመሰለም።

ነገር ግን ከሴትየይቱ ጋር ሲያወራ በዱር የተገኘውን ሰው
መስሎ ልጁ ሲወለድ ባልየው ሰውየውን በፍፁም እንደሚጠረጥ
ረው፣ የፀጋ ዘእብ ልጅ ተክለ ሃይማኖት በክንፍ መልአክን መስሎ
በመገኘቱ በአባቱ በኩል ያጠራጥር እንደነበር በማመልከት ቅኔው
ተመስጥሯል።

218 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘተዎድርስ (መልአክ ፀሐይ)

ግርያም ዘኢትፈርህ ሐሜት
ፍርፋራተ ገብስት ሰአለት በፍና እንዘ ትጸውር ገብስት።

ትርጉም

አሜት የግፉፈራ ግርያም
እንጀራ ተሸከማ የእንጀራን ፍርፋራ በመገንድ ለመነች።

ምስጢር

ያልተቆረሰ እንጀራ እያላት ቱራሽ እንጀራ የምትለምን ለማኝ
«አሜትን አትፈራም?» ይባላል። በአንገሩም ቅድስት ግርያም ከአ
ገሯ ወደምድረ ግብፅ በተሰደደች ጊዜ ህብስት የተባለ ልጅዋን ይዛ
እንጀራ መለመዷን በመገለጥ እርሷም ልጅዋም ነውር የሌለባቸው
መሆኑን ባለቅኔው አስገንዝቦዋል።

219 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘምንደሰይል (ደብተራ)

ሙሴ ኢትዮጵያ መቃብረክ ክሡት ፤
እስመ እንተ ኢፕሮስ ቤት ኢይከውኑክ ቤተ ።

ትርጉም

ሙሴ የተከፈለ መቃብርህን አቅተው ፤
የኢፕሮስ ቤት ቤት አይሆንህምና ።

ምስጢር

«የሰው ቤት ቤት ላይሆን ቤቱህን አትልቀት» እንዲሉ ሙሴ ከሞተ በሁዋላ በአካለ ነፍስ ወደ ደብረ ቃቦር መምጣቱንና ተመልሶ መሄዱን ፤ ኢፕሮስም «ለሙሴና ለአልያስ አንዳንድ ቤትን እንስራ» ካለ በሁዋላ ቤቱ አለመሰራቱን ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

220 ዘእምላኪየ

ዘኩማ (መምህር)

ዕቡዩ ልቡና መሰልክ ወኢሙሰልክ ትሑት
ቴዎድሮስ ብእሴ ቅሕትና ዘትሰመይ አንተ ፤
እስከ አንፍክ በዐውድ እስመ ትልብስ ቀናት ።

ትርጉም

የትህትና ሰው የምትባል ቴዎድሮስ ፤ አንተ የልብ ቅእቢ ተኛን መሰልህ ትሁትን ግን አልመሰልህም ፤
እስከ አፍንጫ ድረስ በአደባባይ ችንካር/ ልብስን ትልብሳለህና ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰዎች «እነሌ ትሁት ነው» እየተባለ ሲመሰግን ከኖረ በሁዋላ ከእስታት አንድ ቀን ልብሱን አፍንጫው ላይ አድርጎ በአደ ባባይ ትእቢትኛ መሰሉ ይታያል ። እንዲሁም የክርስቶስ ሰማእት ቴዎድሮስ ለጣኦታ አልሰግድም ፤ ለከሀዲ አልገዛም በማለቱ መላ ሰውነቱን አፍንጫው ሳይቀር በችንካሮች ተቸንከረ ይላሉ ባለቅኔው ።

221 ዋዜማ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

ቶማስ መምህረ ሕግ
እንተ ወሀብዎ ሕዝብ ጽዋዐ ሞቱ ምትረት
ተወካፊ ሰራሐ አእዳወ ክልኤት ፤
ካልኦሰ ሉቃስ ዘኢትምህረ ሥርዐት
በዋሕድ እድ ተወካፊ ዘንተ ፤
እስመ ገብረ ምስለ ላሕም ጎድረት ።

ትርጉም

የህግ መምህር ቶማስ
ሀዝብ የሰጡኝ የሞቱ ዕዋ መቆረጥን
ሁሉን እጆቼን ዘርግቶ ትቀበለ ፤
ስርአትን ያልቃማረ ሁለተኛው ሉቃስ ግን
ይህን በአንድ እጅ ተቀበለ ፤
ዘላም ጋር አዳርጎ አድርጓልና ።

ምስጢር

ያባቶችን ስርአት ያወቀ ልጅ ዳረንቱን በሁለት እጆቹ እንዲ ተበል ቶማስ ሁለት እጆቹን በሰይፍ ተቆረጠ ፤ ያባቶችን ስርአት ያልተማረ የከብቶች እረኛ ግን ዳረንቱን በአንድ እጁ እንደሚቀበል

18 ላህም (ላም ፊት) የሚባል ሉቃስ አንዱን እጅን ተሰየረ በማለት ባለቅኔው የሰማኦቲ ቶማስንና የሀዋርያው ሉቃስን ስቃይ ልዩነት በመተንተን ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

222 ሥላሴ

አዝርዕተ ምድርን
ያደንኑ ታሕተ ሶበ ፈረዩ ፤
ፍሬ ይስሕብ አኮኑ መንገድ ታሕቱ አዝርዕተ ።
ወዘከመ እሱ እኋልቶ እስፍንተ ፤
አሐቲስ ዕፅ ባሕቲታ ከመ ታግብላ መሬተ
ወከመ ያዕርጋ ሰማያተ
ሰሐበት ዕፅ ታሕተ ታሕተ ፤
ወፍሬሃ ሰሐባ መልዕልተ ።

ት ጉ ር ም

የመሬት ዝሪቶችን
ባፈሩ ጊዜ ወደታች ያዘነብላሉ ፤
ፍሬ ዘሮችን ወደታቹ (ወደስሩ) ይስባልና ።
እንደነዚህ ያሉትንም ስንቱን እቀጥራለሁ ፤
አንዲት እንጨት ግን ብቻዋን ወደመሬት ታገባው ዘንድ
ወደሰማዮችም እርሷን ያወጣት ዘንድ
እንጨት ፍሬዋን ወደታች ወደታች ሳበች ፤
ፍሬዋም ወደላይ ሳባት ።

ም ስ ጢ ር

የምድር ዝሪቶች (አዝርአት) ባፈሩ ጊዜ ራሳቸውን ወደምድር ዘንበል ማድረጋቸው ልማድ ሲሆን አንድ በቀል እንጨት ያለል ማድ ሰራች በማለት ፤ ለአባቷና ለእናቷ አንድ የሆነችና እፅ የተባለች ቅድስት ማርያምን የፍሬ ምሳሌ የሆነ ወልድ ከሰማይ ወደ ምድር ወርዶ ከርሷ ተወልዶ ወደ ሰማይ አወጣት ይላሉ ባለቅኔው ።

223 ሥላሴ

ልሕዙተ ኤልሣዕ
ጥንቁቅ እንብር ዘካርያስ ፤
ወነጺረከ ተወከፍ አእዛኒሃ ክልኢተ
እለ ኢተሰብሩ በአእባን ግብተ ፤
ለእመ ይቤሉከ እምጽእ ሥላሴ እስመ ኢትረክብ እንተ
ለእመ ቱዐርግ ሰማያተ ፤
ወለእመ ትወርድ ካዕበ ታሕተ ታሕተ
ዘከማሃ ሐዳስ ልሕዙተ ።

ት ር ጉ ም

ዘካርያስ የኤልሳላ
ገንቦን በጥንቃቄ አስቀምጥ ፤
ድንገት በድንጋዮች ያልተሰበሩትን
ሁለት ጀርዎችዋንም እይተህ ተቀበል ፤
ሰላሴ እምግ ቢሉህ አንተ አታገኝምና
ወደ ሰማዮች ብትወጣ ፤
ሁለተኛም ወደታች ወደ ታች ብትወርድ
እንደሷ አዲስ ገንቦን (አታገኝምና) ።

ም ስ ጢ ር

ጥሩ የሆነች ገንቦን የሚዋስ ሰው ሁለንተናዋን አይቶ መረከብና በጥንቃቄ ማኖር አለበት ። በዘመነ አሪት የቤተ መቅደስ አስተዳዳሪ የሆነ ዘካርያስም የኤልሳላ ገንቦ ምሳሌ የሆነችውን የሶስት አመት ብላቴና ማርያምን ከወላጆቿ ሲረከባት ፤ ሁለት ነገሮች መኖሩ ወይን ለርሷ ከሰማይ መውረዳቸውንና አርሷም በሁለት ነገሮች (በሰጋና በአባብ) ድንግል መሆኗን በመግለጥ በገንቦና በሁለት ሀብርነት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ኢይበቁዕ ወልድ ለወላዲሁ ፤
 አምጣነ ለሞቱ ወለደ አርዌ ገሞራ ከልኤተ ፤
 ወደቂቅ ዘልህቁ በአጥባቲሁ ፤
 ቀተልዎ ለአርዌ ገዳም ዘወለደ ምእተ ።
 በወሊድሂ ብዙኅ እመ ኢረከቡ በቀኝተ
 ዘወለዱ ሰብአ ወመላእክተ
 ሐና ትበቀዕ በወሊዶታ አሐተ ።
 ዘወለዱ ሰብአ ወመላእክተ

ትርጉም

ልጅ ለወላጁ አይጠቅምም ፤
 የገሞራ አውሬ ለሞቱ ሁለት ወልድልና ፤
 በጡቶቹ ያደጉ ልጆቹም
 መቶን የወለደ የዱር አውሬን ገድለውታልና ።
 ሰውንና መላእክትን የወለዱም
 ብዙ በመውለድ ጥቅምን ባያገኙ
 አንዲትን በመውለድ ሀና ትጠቅማለች ።
 ሰውንና መላእክትን የወለዱም

ምስጢር

የገሞራ አውሬን (እባብን) ልጆቿ ገድለዋት ይወለዳሉ ።
 ሀና ግን አንዲት ልጅ ብቻ ወልዳ ፤ ፎካሪ « ብዙ ቢወለድ ብዙ
 ነው ጉዳ የእገሌ ልጅ ይበቃል አንዱ » እንዳለው ብዙ ከወለዱት
 ይበልጥ ተከበረች በማለት ባለቅኔው መጠቀም ወይም አለመጠ
 ቀም ብዙ ወይም ጥቂት በመውለድ አለመሆኑን ያስረዳሉ ።

መዓተ ሥላሴ ዘኩነ አረጋዊ ዕድሜ
 ድኅረ እማየ አይኅ ወዕኦ እመ ኢክህለ ቀረተ
 በምድረ ገሞራ ተረክበ እንዘ ይስሕን እሳተ ፤
 ወእመ ተጸውዐ ለበሊዕ
 ውስተ ቤተ ሎጥ ዘቀርበ ምሕረተ
 እመ ለስሐ ጣዕመ ዝንቱ
 ለተወክፎ ጸው ሰለለ ወእማኅፀነ ብእሲተ ።
 መዓትሂ አረጋዊ በጊዜ ሰለለ ዘንተ
 ብዙኅ ያኅዝን ወያቲካዝ ዓለማተ ፤
 እምድኅረ ውእቱ ፈትሐ በምድረ ሰናዖር ቤተ
 ቅድመ ሎጥ ጸላኢሁ እስመ ተዋረደ ወተትሕተ ።

ትርጉም

የእድሜ ሽማግሌ የሆነ የሰላሴ ቁጣ
 ከጥፋት ውሃ ከወጣ በሁዋላ ቅዝቃዜን ባይችል
 እሳትን እየሞቀ በገሞራ ምድር ተገኘ ፤
 በሎጥ ቤት ውስጥ የቀረበ
 ምህረትንም ለመብላት በተጠራ ጊዜ
 የዚሁ ጣም ቢያልጥ (አልሜ ቢሆን)
 ጨው ለመቀበል ለምኖ ሴትን አማጠነ ።
 ሽማግሌ ቁጣም ይህን በለመነ ጊዜ
 ብዙውን ያሳዝናል ፤ አለማችንም ያስተካዛል ፤
 እሱ በሰናዖር ምድር ቤት ከፈታ በሁዋላ
 በጠላቱ ሎጥ ፊት ተዋርዷልና ።

ገላውን የታጠበ ሽማግሌ ከመታጠቢያ ቤት ሲወጣ የተሰማውን ቅዝቃዜ ለማስወገድ እሳት እንደሚሞቅ ፡ የስላሴ ቁጣ በሰብአ ትካት የጥፋት ውሃን ካዘነበ በሁዋላ በገሞራና በሰዶም እሳትን አካ ነበ ። ደግሞ ለግብዣ የተጠራ ሽማግሌ ምግቡ ጨው ሲያንሰው ተጨማሪ ጨው እንደሚጠይቅ ፡ የስላሴ ቁጣም ለሎጥ ይቅርታን ሲያደርግ የሎጥን ሚስት የጨው ሀውልት አደረገ ። ከዚህም ሌላ ሽማግሌ ቤት ሲፈታ እንደሚዋረድ የስላሴ ቁጣ በሰናኦር ምድር የተሰራውን ሀንፃ ማፍረሱንና መመዝበሩን ፡ ቋንቋውንም መለወጡን ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

226 መወድስ

ደቀ እስጢፋ ጻድቅ አመ እስክንድር
በመንፈስ ቅዱስ ነበበ ሐሳባት ነቢይ ቅኔያተ
እምቅኔያቲሁ ለያሬድ እንበለ ያትርፍ አሐተ ።
ወከመ አይኅድሩ ውስተ አፍኣ
ለቅኔያቲሁ ሐንጻ አብያተ
ሰብዓ ወሰማኒተ ፤
ወጠፈረ እሎን አብያት እስካነ ያእዜ ኢተነስተ ።
ሐዊራስ ወመንክራ ዘተጋብኦ ድርገተ
ዘምስለ ብሔር ወእስክንድር አስተጋብኦ መንክራተ
መንክራተሂ መተሩ ወተመሰሉ መጥባሕተ ፤
ለመጥባሕት እስመ ልማዱ ከፊለ ዋሕድ አርባዕተ ።

ት ር ጉ ም

እውነተኛ ደቀ እስጢፋ በእስክንድር ጊዜ
በመንፈስ ቅዱስ የነበረ አሳቦች ቅኔያትን ተናገረ ፡
ከያሬድ ቅኔዎች እንዲቱን ሳያስቀር ።
በውጭም እንዳያድሩ

በባ ስምንት ቤቶችን

ለቅኔዎች ሰራ ፤

የእሊህም ቤቶች ባጥ (ጣሪያ) እስካሄሬ አልፈረሰም ።
ከብሁርና ከእስክንድር ጋር በአንድነት የተሰበሰቡ
ሀዊራና መንክራ ግን አስደናቂዎችን ሰበሰቡ ፤
አስደናቂዎችንም ከፈሉ ሰይፍንም መሰሉ ፤
ለሰይፍ አንዱን ለአራት መክፈል ልማዱ ነውና ።

ም ስ ጢ ር

እውነተኛ ሰው ምስክርነት ሲጠራ በዳኛው ፊት እውነቱን
ይመስክራል ። ከሚያውቃቸውም ነገሮች ምንም አያስቀርም ። እን
ዲሁም ደቀ እስጢፋ የነበሩትን አሳብ አጉልቶ የያሬድን ቅኔዎች
አደመቀ ፡ ምንም አላንደለም ።

አንዳንድ አባት ልጆች በቤት እጦት እንዳይቸገሩ በቁጥራቸው
ቤቶችን ሰርቶ እንደሚያስረክባቸው ሁሉ እንዲሁም ደቀ እስጢፋ
ቅኔዎችን በሰባ ስምንት ቤቶች ከፍሎ ተቀኘ ። የእነዚህም አቅ
ዋም እስክባለቅኔው ዘመን ድረስ ፀንቶ ቆየ ።

ከዚህም ሌላ ሽማግሌዎች የሟች ልጆችን ሰብሰበው ሀብቱን
እንደሚያካፍሏቸው ሀዊራና መንክራ እስክንድርና ብሁር የተባሉ
የደቀ እስጢፋ ደቀ መዛሙርት አስደናቂዎችን የዜማ ድርሰቶች
በእየተሰማሚዎቻቸው ዘመናትና በአላት አዘጋጃዋቸው ። የሰጋ
መልከኛም ስጋውን በየብልቱ እንደሚያወጣው ድጓውን ለአራት
ከፈሉት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

227 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘወልደ ጊዮርጊስ (መምህር ፡ ዘራጉኤል)

ባሕታዊ ኢትክሥት ምስጢረ አዕይንት ክልኤቱ ፤
ቀሊል ያፍ እስመ ያወፅእ በከንቱ ።

ባህታዊ ! የሁለቱ አይኖች ምስጢርን አትገለጥ !
ቀላል ወፍ በከንቱ ያወጣዋልና ።

ምስጢር

ለቀላል ሰው ምስጢር ቢነግሩት ለግንም እንደሚያወጣው !
የገብረ መንፈስ ቅዱስን አይን የዱር ወፍ አወጣው ማለት በቅ
ኔው ምስጢር ተገልጧል ።

228 ዋዜማ

ለሥጋ ድንግል ደጋፊዊ
መኑ ይነግር በይነ ሰማያዊ ልደቱ ?
እምድር እስመ ተአተተ መቃብር ሕይወቱ ።
በልማደ ሲኦል ይብል ዕፄ መቃብር ባሕቱ
ተውህቦ ሥጋ ለሀጉል ይምሥጠኔ ዝንቱ
ሰማያዊ ደመና በከንቱ ።

ትርጉም

ለሁዋለኛው የድንግል ስጋ
በለሰማያዊ ልደቱ ማን ያወራል ?
ህይወቱ መቃብር ከምድር ተወግዷልና ።
ነገር ግን በሲኦል ልማድ የመቃብር ትል
እርሱ የሰማይ ደመና በከንቱ ለጥፋት ይነጥቀኝ ዘንድ
ስጋ ተሰጠው ይላል ።

ምስጢር

ለወልድ የማይመረመር ሰማያዊ ልደት እንዳለው የድንግል
ማርያም ስጋ ከመቃብር ተነስቶ ወደሰማይ መውጣቱን የቅኔው
ምስጢር ይገልጣል ።

እንዲሁም ዲያብሎስ ነፍሳትን እንደተነጠቀ የመቃብር ትልም
የማርያምን ስጋ በደመና አጣ በማለት ባለቅኔው የቅድስት ማርያ
ምን ስጋ በመቃብር መፍረስና መበስበስ ያላገኙት መሆኑን በቅኔ
ያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

229 ዋዜማ

ዘግህሌ ወልደ ተክሌ

እምአብርሃም መጋቤ ሕግ
ሲሳየ ዕለት ጎሠሠ አጋዕዝተ ሙሴ ሠለስቱ !
ጎዳጥ ሲሳየ ዕለት እስመ ፈውስ ውእቱ ።
ውስተ ቤተ ሙሴስ ኪራም ዘኢየሳልቅ ንብረቱ
ኢጎሠሠ መና ብዙኅ ከመ አይሙቱ !
አበዊነ እስመ ጎልቁ ቦቱ ።

ትርጉም

ከህግ መጋቤ /አብርሃም
ሶስቱ የሙሴ ጌቶች የእለት ምግብን ፈለጉ !
ጥቂት የእለት ምግብ መድሃኒት ነውና ።
ንብረቱ በማያልቅ በሙሴ /ኪራም ቤት ውስጥ ግን
እንዳይሞቱ ብዙ መናን አልፈለጉም !
አባቶቻችን አልቀውበታልና ።

ምስጢር

መንገደኞች ካለው ሰው ቤት የእለት ምግብን ፈልገው በራ
ብ ከመሞት እንደሚድኑ ሰላሴም በአብርሃም ቤት በሉ ። ከዚህም
ሌላ መንገደኞች በሚጠረጥሩት ሰው ቤት ምንም ነገር እንደማይቀ
ምሱ ! ሰላሴም ከሙሴ መና አለመቅመሳቸው እስራኤል ስለሞቱ
በት ነው ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

ሰላሌ በአብርሃም ቤት ገብተው በእንግዶች አምሳል የቀረበ ላቸውን ተቀብለዋል ። እስራኤል አርባ ዘመን ሲጓዙ መና ከሰ ማይ እየወረደላቸው ተመግበዋል፤ ከእነርሱም ብዙዎቹ እየታመሙ እንደቅጠል ረግፈው እንደሻሸ ተነጥፈው በዱር ቀርተዋል ይባላል። (ዘፍጥ. 18 ። ዘፀአ. 16 ፣ 13—36) ።

230 ዋዜማ

ፈሪሳውያን ውበእሲት

ምክንያት ዕልው ሄሮድስ ወሄሮድያዳ ክልኢቱ፤ ብዙኃን እስመ በአሐቲ ዘመዉ እምጥንቱ ። እመሰ ይትረከብ ሠራዒ ሕግጋት እሉንቱ ሰብው አንስት እምኮና ለሰብዐቱ፤ ወአሐቲ ለዋሕድ ዝንቱ ።

ትርጉም

ፈሪሳውያንና ቤት

የሁለቱ የወንጀለኛው ሄሮድስና የሄሮድያዳ ምክንያት ናቸው፤

ብዙዎች ባንዲቱ ከመጀመርያ በድለዋልና እነኝህን ህጎች ሰሪ ቢገኝ ግን ሰባቱ ሴቶች ለሰባቱ ወንዶች በሆኑ ነበር፤ አንዲቱም ለዚህ ለአንዱ በሆነች ነበር ።

ምስጢር

ባለቅኔው የፈሪሳውያንና ያንዲት ዝመት አዳሪ ቤት ስራ ከሄሮድስና ከሄሮድያዳ ስራ ጋር ተመሳሳይ መሆኑን በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

ዘገብረ ግዛኤል ዕውር (ዘሰላሌ)

ነጻረ ሰማዕተ ልዳ

ተቅዋመ ሥቃይ ዘመነ ዘአዕጼቂሃ ሰብዐቱ

እንዘ በውስቱታ ነበልባል የንቱ ።

ወኑልቂ ሰብዐቱ አክራም ዘወሰናሙ ዕረፍቱ

በኅበ ዕብራዊ መጥባሕት ፍጹም ውእቱ፤

ወዐሥር በኅቤን ሞቱ ።

ትርጉም

የልዳ ሰማእት (ጊዮርጊስ)

ሜፎቹ ሰባት የሆኑ የስቃይ መቅረዝ ዘመንን አየ፤

በውስጡ ነበልባሉ ሲበራ ።

እረፍቱ (ሞቱ) የወሰናቸው የሰባቱ ዘመናች ቁጥርም

በእብራዊ ሰይፍ ዘንድ ፍፁም ነው፤

እስርም በእኛ ዘንድ ሞቱ ነው ።

ምስጢር

ዘካርያስ ሜፎቹ ሰባት በሆኑ መቅረሆች ላይ ሰባት መብራት ሲበራ እንዳየ፣ የልዳ ሰማእት ቅዱስ ጊዮርጊስም ሰባት አመት በእሳት መስቃየቱን ቅኔው ያስረዳል ።

ደግሞ በኢትዮጵያውያን ዘንድ እስር ቁጥር፣ ሰባት ቁጥርም በእብራውያን ዘንድ ፍፁም (መጨረሻ፣ ሙሉ) እንደሆነ፣ የጊዮርጊስ የሰባት አመት ስቃይ መጨረሻው ሞት መሆኑን ባለቅኔው ይገልጣሉ ።

ሞተ ከመ አንስት
በስባረ ማሕረጽ አቤሚሌክ
ፍዳ ሞተት ቅድመ ለዘምሪ በኩናተ ሐራ ብእሲቱ ።
ተዋልጦ ገድል ኢናንክር ባሕቱ
ሞተ ሰይፈ ዕድው ተወክፈ ወልደ ጉልቂ አክራም ሠለስቱ
በሐሊብ ሞት እንዝ ድልወቱ ፤
ወእንዝ ወራዛ ጎዳል ከመ ሥርዐቱ
ለሂሣራ በሐሊብ ሞቱ ።

ትርጉም

በመጀመሪያ የዘምሪ
ሚስት በወታደር ጦር
ስለሞተች ብድራት አቤሚሌክ በወፍሎ ሰባሪ እንደሴት
ሞተ ፤
ነገር ግን የገድል መለያየትን እንዳናደንቅ
በወተት መሞት ተገቢው ሲሆን የሶስት አመት ልጅ
የወንዶች ሰይፍ አሟሟትን ተቀበለ (ሞተ) ፤
እንደ ስርአቱም ብርቱ ጎረምሳ ሲሆን
የሲሳራ ሞቱ በወተት ሆነ ።

ምስጢር

የዚህ የቅኔ ምስጢር ሰው በታሰበው ቀርቶ ባልታሰበ ምክንያት የሚሞት መሆኑን ከታሪክ ማስረጃ በማቅረብ ያስገነዝባል ።

ታሪክ

አቤሚሌክ የጊዴዎን ልጅ ነው ። አባቱ ጊዴዎን ከሞተ በሁዋላ በሹመት ሽሚያ ሰባቱን ወንድሞቹን በግፍ ገደላቸውና የእግ ዚአብሄርን ህግ አፈረሰ ። ጠላቶች ተነሱበትና በሴኬምና በቲቤስ

ሲዋጋ ያገራቱ ሰዎች የሸሹበትን የቴቤስን ግንብ በእሳት ለግቃ ጠል ወደቴቤስ ግንብ በቀረበ ጊዜ ፡ አንዲት ሴት የወፍሎ መጅ በራሱ ላይ ጣለችበትና አናቱን ፈጠፈጠችው ። እርሱም ሲያጣጥር ጋሻ ጃግራውን ጠራና «ሴት ገደለችው እንዳይባል በሰይፍህ ውጋኝ» አለው ። ጎልማሳውም ሰይፉን መዝዞ ወጋውና ሞተ (መላ. 8፡ 31፤ 9) ።

ዘምሪና ክስቢ በሳሙኤል ጦር ተወግተው መተዋል ። ምክንያቱም በደብተራ ኦሪት ሲዘመቱ ስለተገኙ ነው (1 ነገሱ. 16፡ 9—20) ። ናኦድ ከሞተ በሁዋላ እስራኤል አምላካቸውን በደሉና በኢያቤስ እጅ ጣላቸው ፤ ሰራዊቱም አለቀ ። እስራኤል ወደ እግዚአብሄር ጮሁ ። የእስራኤል ነቢይት ዲቦራ ባርቅን አስጠርታ አስነሳችላቸውና ከርሱ ጋር ወደ ሲሳራ ዘመተች ። ባርቅም ገጠማቸውና የኢያቤስ ሰራዊት አለቁ ፤ ጥቂቶችም ሸሹ ። ሲሳራም ሸሸቶ በሄቤር ሚስት በኢያኤል ቤት ገብቶ ሳለ ለውሃ ጥመ ማብረጃ ጫጌ ሮ (ማለቢያ ሙሉ) አንት ሰጠችው ፤ ያን ችልሶ (ጨልጦ) ብርድ ብርድ አለውና ተኛ ። በዚያን ጊዜ ኢያኤል የድንኳን ካስማ በጀርው ችክለችበት (ቀበቀበችበት) ፤ እርሱም ወዲያውኑ ሞተ (መላ. 4፡ 17—22 ፤ 9፡ 1—57፤ 4፡ 1—24) ።

ዘእንግሳ ጥንኤል (አለቃ)

ገቦ ወልድ እንተ ገሠሠ
ወገበ መቃብር እንተ ሮጸ
ትንሣኤ እግዚእን አምኑ በሥጋ ። ነገረ ትንሣኤ ባሕቱ ጊዜ ቶማስ ወተክለ አሚን እምተርፈ በከንቱ ፤
ገቦ መቃብር ኢይረድ በእግሩ ተክለ ሃይማኖት ዝንቱ አምጣን ሐንካስ በፍኖቱ ፤
ወርግዘተ ገቦ ኢይግሥሥ በአጽባዕቱ ።
አጽብዕ ለቶማስ አልቦቱ ።

የወልድን ጎን የዳሰሰውና

ወደ መቃብር የሮጠው

የጌታችንን መነሳት በስጋ አመት ። ነገር ግን የትንሳኤ ነገር

በተክለ ሃይማኖትና በቶማስ ጊዜ በከንቱ በቀረ ነበር፤ ይኸው ተክለ ሃይማኖት በእግሩ ወደመቃብሩ እንዳይሮጥ በመንገዱ አንካሳ ነውና፤

የጎን መወጋትንም በጣቶቹ እንዳይዳስስ

ለቶማስ ጣቶች የሉትምና ።

ምስጢር

ባለቅኔው የተክለ ሃይማኖት አንዱ እግራቸው በመሰበሩና የቶማስ እጅም በመቆረጡ መሮጥና መዳሰስ እንደማይሳኩላቸው በማረጋገጥ፤ ካልተሮጠና ካልተዳሰሰም ማመን እንደማይቻል በመግለጥ ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

ታሪክ

ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን መቃብር በተነሳ ጊዜ የቀሩት ሀዋርያት ትንሳኤውን ሲያዩ ቶማስ ያን ጊዜ ባለመኖሩ ትንሳኤውን አላየም፤ ስለዚህም ጓደኞቹ ቢነግሩት « በጦር የተወጋውን ጎነንና በቸንካር የተቸነከረውን እጁንና እግሩን ካላየሁ አላምንም » አላቸው ። በዚህ ምክንያት ከሙታን የተነሳ ክርስቶስ ሀዋርያት በተሰበሰቡበት በዝግ ቤት እንደ አምላክነቱ ገብቶ « ሰላም ለሁላችሁ » አላቸውና « ቶማስን ና፤ አይተህ ተረዳ » አለው ። እርሱም በጦር የተወጋውን ጎነንና በቸንካር የተቸነከረውን እጁን ዳሰሶ አምኗል ይባላል (ዮሀ.20 ፡ 26) ።

የሀንስና ኢፕሮስ ሴቶች የነገሯቸውን የክርስቶስን መነሳት ለመረዳት ወደመቃብሩ ሲሮጡ፤ ኢፕሮስን የሀንስ ቀደመው ። ሆኖም ሁለቱም ትንሳኤውን አምነዋል (ዮሀ-20 ፡ 3-7) ።

234 ሥላሴ

ሀለጢ ወኢሀለጢ

ክልኤቱ ዕፀው ነባብያን

ዘኢይቀድሞው ሥርወ ወኢተድገሩ እሙንቱ

እንዘ ፀአቶሙ ለእሉ እምዝንቱ ።

ወምስጢሮሙ ለሥርወ ወለአዕጲቅ ክልኤቱ

እመ ሐታትያን የሐትቱ

ዕፀብኬ ዕፀብ ውእቱ ፤

ወካልእ ትርጓሜ አልቦቱ ።

ትርጉም

ስር የማይቀድማቸው

እነርሱም ወደሁዋላ ያላሉ

ሁለቱ ተናጋሪዎች እንጩቶች አሉ፤ የሉም፤

የእነዚሁ አመጣጣቸው ከዚሁ ሲሆን፤

የስርና የሁለቱን ጫፎች ምስጢርም

መርማሪዎች ቢመረምሩ

እፀብ ድንቅ እኮ ነው፤

ሌላም ትርጓሜ የለውም ።

ምስጢር

በስር የተመሰለው ወላጅና አስራጂ የሆነው አብ፤ በሁለቱ እንጩቶች የተመሰሉ በባህርይ የወለደውን ወልድንና ያስረፀውን መንፈስ ቅዱስን በመኖር አይቀድማቸውም፤ አይበልጣቸውም ።

እንዲሁም የሰላሴ መኖር በምርምር እንደማይገኝና ነገራቸውም (ሰለአብ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የሚነገረው ነገር) በዕፁብ ድን ቅ እንደሚወሰን በመግለጥ ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር የሰላሴን አለመታወቅ ያስረዳሉ ።

235 ሥላሴ

ዘዘኖሐንስ (አለቃ)

ሀብተ ፈውስ ጊዜ ተገብረ
እምረኪብ ኢኮነ ውሂበ ፈውሳ ፤
ተክለ ሃይማኖት ዘገጥአ አሐዶ እምአእጋሪሁ ክልሉቱ
እግረ አምጣነ ወሀበ እንዘ እግር አልቦቱ ።
እመሰ ውሂብ ለኩሉ እምረኪብ ክብር ውእቱ
የሀበነ ክንፈ ለሰብአ ቤቱ ፤
በረከተ አብ ወወልድ እስመ ድልወቱ
ጎበ ሐረ ከመ ንሑር ቦቱ ።

ትርጉም

የግዳን ሀብት በተደረገ ጊዜ
ግዳንን መስጠት ከማግኘት የተነሳ አይደለም ፤
ከሁለት እግሮቹ አንዱን ያጣ ተክለ ሃይማኖት
እግር ሳይኖረው እግርን ሰጥቷልና ።
ለሁሉ መስጠት ግን ክብር ከማግኘት የተነሳ ከሆነ
ለቤቱ ሰዎች ክንፍን ይስጠን ፤
የአብና የወልድ በረከተ ተገቢው ነውና
ወደ ሄደበት እንሄድበት ዘንድ ።

ምስጢር

ተክለ ሃይማኖት ራሳቸው አንድ እግር ሲሆኑ አንዳቸውን
ግዳናቸው መስጠት በቸርነት እንጂ በማግኘት ብቻ እንዳይደለ
ያስረዳል ።

ደግሞም ሀብታም ለሌለው መስጠት እንደሚገባው እቡን
ተክለ ሃይማኖትም ባለስድስት ክንፍ ከሆኑ ፤ ለአገልጋዮቻቸው ፀጋ
ቸውን ማደል ይችላሉ በማለት ባለቅኔው ተመኝተዋል ።

236 ዘይእኬ

ነገረ ደብረ ታቦር ድገረ ገልቀ
ወተፈጸመ እምአብ ለአማኑኤል ልደቱ ፤
ኤልያስ ግባእ በኢተድገሮ
መንገለ ገነት ዘነበርከ ቦቱ ፤
ወእመ ሰሐበከ ለከ ለሙሴ ተዛውያቱ
እስኩ ኢትሑር ለበዊአ ቤቱ ፤
እስመ ቤተ ሙሴ ርኅቅ ወመቃብረ ምድር ውእቱ ።
እስኩ ኢትሑር ለበዊአ ቤቱ ፤

ትርጉም

የደብረ ታቦር ነገር ካለቀና
የአማኑኤል ከአብ መወለዱም ከተፈፀመ በሁዋላ ፤
ኤልያስ! ወደነበርሀበት ገነት ወደሁዋላ ያለማለት ግባ ፤
አንተንም የሙሴ ጭዋታው ቢሰብህ
እስቲ ወደ ቤቱ ለመግባት አትሂድ ፤
የሙሴ ቤት ሩቅ ነውና ፤ የምድርም መቃብር ነውና ።
እስቲ ወደቤቱ ለመግባት አትሂድ ፤

ምስጢር

ተግጋች ሰው ነገሩን ሲፈልፅ ወደቤቱ እንደሚገባ ፤ ክር
ተስ በደብረ ታቦር ብርሃነ መለኮቱን ከገለጠ በሁዋላ ነቢይ ኤልያ
ወደነበረበት ገነት መግባቱን ቅኔው ያመለክታል ።

እንዲሁም ባለነገር (ቀጠሮ ያለው ሰው) በመንገድ ወደሌላ
ዜት ጎራ ብሎ በጨዋታ እንደማይታለል ፡ ነቢይ ኤልያስ አለመ
ሞቱንና አለመቀበሩን እንደመሴም አለመሆኑን የቅኔው ምስጢር
ያስረዳል ።

237 ዘይእዚ

ዘተክሉ (መምህር ፡ ዘሞሸራ)

እፎኑመ አብ ለአርዳእዚ
ቀባዕኩሙ ስመ ዘመዐዛ ጸድቅ አልቡቱ?
አኮኑ ያዕቆብ ወዮሐንሰ
እለ ጸውዖሙ ለከብካብ ልደቱ
ቃለ ነጐድጓድከ ፈርሁ ደቂቀ ነጐድጓድ እንዘ እሙንቱ ።
ወነገረ ፍርሃት ኢይቁም በስምዐ ክልኤቱ
ተዐቅፈ ጴጥሮስ እንዘ ዕቅፍተ እግር ውእቱ ።
ወነገረ ፍርሃት ኢይቁም በስምዐ ክልኤቱ

ትርጉም

አባት! ተማሮችን የእውነት
ሽታ የሌለበት ስምን እንዴት ቀባኝቸው?
ለሰርግ ልደቱ
የጠራቸው የሀንስና ያእቆብ
እነርሱ የነጎድጓድ ልጆች ሲሆኑ የነጎድጓድህ ቃልን ፈር
ተዋልና ።
የፍርሃት ነገርም በሁለቱ ምስክርነት እንዳይፀና
ጴጥሮስ የእግር እንቅፋት ሲሆን (እርሱ) ተደናቀፈ ።
የፍርሃት ነገርም በሁለቱ ምስክርነት እንዳይፀና

ምስጢር

«አያወዛው ተቀብቱ» እንዲሉ እግዚአብሔር ሀዋርያትን (ያእ
ቆብና የሀንስን) የነጎድጓድ ልጆች ግለቱ ተግባራዊ አልሆነም ።
ምክንያቱም በደብረታቦር ከደመና በሰሙት ድምፅ መውደቃቸው
የነጎድጓድ ልጆች ባይሆኑ ነው እንጂ የነጎድጓድ ልጆች ቢሆኑ ኖሮማ
እንኳን መውደቅ ድንጋጤም ባልተሰማቸው ነበር ይላሉ ባለቅኔው ።

238 መወድስ

ኢይበቀኦ ለሰብእ ንብረተ ሀገሩ፤
ለዘብሔር ጎደጎ የሴፍ ባሕቲቱ
እስመ አኩነና ንጉሥ መልዕልተ ዙሉ ጥራቱ ።
ይኒይሶ እንከ ብሔረ ባዕድ
ንሕነ ደቂቀ ሐተታ ኢንበል ባሕቲ ፤
እስመ አንገሥም ሰብእ ቤቱ
ለንጉሥ ሰሎሞን ዘኢይሰር መንግሥቱ ።
ነቢርስ በበሀገሩ ኢይደልዎ በከጉቱ ፤
ናቡቲ እስመ ተቀትለ በዐጸደ ወይን ወላጲቱ ።
ወእመ በጥብብ ጉዩ ውስተ ሰማያት ሰብዐቱ
ኤልያስ ምስለ ዕዝራ ይነብር በሕይወቱ ።

ትርጉም

ያገሩ ኑሮ ሰውን አይጠቅመውም፤
አገሩን የለቀቀ ብቸኛ የሴፍን
ንጉስ በንብረቱ ሁሉ ላይ ሾሞታልና ።
እኛ የምርምር ልጆች ግን
እንግዲያስ የባእድ አገር ይሻላል አንበል ፤
መንግስቱ የማይሻር
ሰሎሞን ንጉስን ቤተሰቦቹ አንግሰውታልና ።

በያገሩ መቀመጥ ግን በከጉቱ አይገባም፤
በእናቱ የወይን ቦታ ናቡቱ ተገድሏልና፤
ወደሰባቱ ሰማዮችም በጥበብ በሸሸ ጊዜ
ኤልያስ ከእዝራ ጋር በሀይወት ይኖራልና።

ምስጢር

«ነቢይ በአገሩ አይከብርም» ከተባለው አንፃር ባገር መኖር
ለሁሉም ስለማይጠቅም፤ «የሰው አገሩ ምግባሩ» በተባለው መሰረት
በአገር ከመኖር ይልቅ በባእድ አገር መኖር መልካም መሆኑን ባለ
ቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል።

ታሪክ

ናቡቱ ጥሩ የወይን ቦታ ነበረው። የእስራኤል ንጉስ አክሐብ
የናቡቱን የወይን ቦታ ወደደ። በሌላ የወይን ቦታም እንዲለውጠው
አክሐብ ናቡቱን ጠየቀ። ናቡቱ የወይን ቦታውን ለመለወጥ ፈቃደኛ
አልሆነም። በዚህም ምክንያት የንጉሱ የአክሐብ ሚስት አስገደለች
ውና አክሐብ የናቡቱን የወይን ቦታ ወረሰ (1 ነገሱ.20:17)።

239 መወደስ

ዘተከለጽጥን (አለቃ)

ዳዊት ሐሰወ ትንቢተ ዳዊት፤
አምጣኝ ዕፂ ተሰምዮ ዕፂ እንዝ አልቦቱ።
ገብረ ክርስቶስ ይፈጽም ትንቢተ ዳዊት ባሕቱ
ውእቱ ዕፂ ወሥጋ ውእቱ፤
ወኢፈርሀ ድጎረ ሞቱ
እምነ ዕፂ ወነድ፤ አምጣኝ በከሉ ሕይወቱ
ዕፂሁ ዘኢይነውም ወኢይጠፍእ እሳቱ

ነፋሳተ አልፃዛር ሕግማት ጠፈረ ሥጋሁ እስከ ነሡቱ።
ወእመ ገደጋ በነውር ለተድላ ዓለም ብእሲቱ
መጽሐፈ ሕግማት ገዳጋቲዝ እሐፈ በአጽባዕቱ።

ትርጉም

ዳዊት የዳዊት ትንቢትን ዋሸ፤
ትል ባይኖረው ትል ተብሏልና።
ገብረ ክርስቶስ ግን የዳዊት ትንቢትን ይፈቅም ዘንድ
ሲጋ ሲሆን ትል ሆነ፤
ከሞቱም በሁዋላ ከትልና
ከእሳት አልፈራም፤ በሀይወቱ ሁሉ
ትሉ አይተኛምና፤ እሳቱ አይጠፋምና
ነፋሶች/የአልአዛር ህመሞች የሰጋ ጣራውን እስካፈረሱ
ድረስ።
የአለም ደስታ/ሚስቱንም በነውር በፈታት ጊዜ
የሀማሞች ፍቾች መፅሀፍን በጣቱ ፃፈ።

ምስጢር

ዳዊት «እኔ ትል ነኝ» ያለው በርሱ ባይፀድቅ «ትል ነኝ» ያለ
ለው ገብረ ክርስቶስ ትል ሆነ። በዚያውም ላይ ከሞት በሁዋላ አለ
የሚባለውን ገሃነመ እሳትን እንዳይፈራ ትሉ የማያንቀሳፋና እሳቱ
የማይጠፋ ገሃነመ እሳትን አካሉ ሆነ። ነፋሶችም ጣራያን እንደሚ
ያፈርሱት ህማሞችም የገብረ ክርስቶስን ስጋ አፈራረሱት። በተ
ጨማሪም ባልሚስቱን በነውር ፈትቶ የፍቾቿን ፅሁፍ እንደሚሰጣት፤
ገብረ ክርስቶስም የዚህ አለምን ምቾት ትቶ የስቃይ እንግልትን
መረጠ በማለት ባለቅኔው ለመስጥረዋል።

ዘተከለ ጽጉን (አለቃ)

ሞተ ዘካርያስ አብ በአፍቅሮ ወልዱ
ወሞተ የዋህ አቤል በአፍቅሮ ብእሲት ከንቱ፤
አፍቅሮ ብእሲት ወወልድ እስመ ቀታሌ ነፍስ ውእቱ።
በይነ ምንት ዳዕሙ ለዮሐንስ ሞቱ?
በገዳም እንዘ አልቦቱ
ብእሲት ወወልድ እስመ ውስተ ገዳም ንብረቱ።
ወልድስ ወብእሲት እመ ይትረከቡ ሎቱ
እምድገነ ከመ ሙሴ ወከመ ዳዊት በእሎንቱ፤
አፍቅሮተ ብእሲት ወወልድ ከመ ኢንእመን ባሕቱ
ሞተ ሰናክሬም በውሉዱ ወሀጉላ ሶምሶን በብእሲቱ።

ትርጉም

የአባት ዘካርያስ ሞት ልጅን በመውደድ ነው፤
የየዋህ አቤል ሞትም ከንቱ ሴትን በመውደድ ነው፤
ሴትንና ልጅን መውደድ ነፍስን ገዳይ ነውና።
የዮሀንስ ሞት ግን በምን ምክንያት ነው?
ሴትና ልጅ
በዱር ሳይኖሩት ነገሩ በዱር ውስጥ ነውና።
ሚስትና ልጅስ ቢገኙለት ኖሮ
እንደ ዳዊትና እንደሙሴ በነዚሁ በዳነ ነበር፤
ሴትና ልጅን መውደድን እንዳናምን ግን
የሰናክሬም ሞት በልጆቹ ነው፤ የሶምሶንም ጥፋት (ሞት)
በሚስቱ ነው።

ይህ ቅኔ ሴትና ልጅ አስገዳይም አዳኝም መሆናቸውን ከገለጠ
በሁዋላ፤ በተለይ በሴትና በልጅ አማካይነት የሚመጣውን መዘዝ አደ
ገኛነት በምሳሌ ያስገነዝባል።

ታሪክ

ሰናክሬም የይሁዳ ንጉስ ህዝቅያስን ለመውጋት በዘመተ ጊዜ፤ የህ
ዝቅያስ ረዳት መልአክ ሰራዊቱን በሰፈሩበት ቦታ ፈጅቶበት ወደ አገሩ
ከተመለሰ በሁዋላ ሁለቱ ልጆቹ ሶርሶርና አድራማሌክ በጣኦት ቤት
ሲሰግድ የገደሉት የአሶር ንጉስ ነው።

ሶምሶን ከሳሙኤል በስተቀር መሳፍንት ከተባሉት የእስራኤል
አዳኞችና ፈራጆች የመጨረሻው ነበረ። አባቱ የዳን ነገድ ስሙ
ማኑሄ ነበረ፤ እናቱ መካን ነበረች። ልጃቸው ሶምሶን ከልደቱ ጀምሮ
ከሚያስከር መጠጥ፤ ጠጉሩን ከመቆረጥና ሬሳም ከመንካት የተከለ
ከለ ናዝራዊ ነበረ።

በዘመኑ ፍልስጥኤማውያን-አገዳንዶቹን የእስራኤል ከተሞች
ወስደው ይመኩባቸው ጀመር። እስራኤላውያን ግን ሊዋጓቸው አል
ደፈሩም። ከዚህም የተነሳ ሶምሶን በተሰጠው ልዩ ብርታትና ሃይል
ይቃወማቸው ነበር እንጂ እንደ ሌሎቹ የእስራኤል መሪዎች ሰራ
ዊት ሰብስቦ አልተዋጋም። አስቀድሞ በፍልስጥኤማውያን ላይ የጠብ
መነሻ ምክንያትን በመፈለግ እንዲት ፍልስጥኤማውያን ላይ የጠብ
በእርሷም ምክንያት በተጣሉ ጊዜ አዝመራቸውን አቃጠለ ብዙ
ፍልስጥኤማውያንንም ገደለ። ወገኖቹ የይሁዳ ሰዎች ፍልስጥኤማው
ያንን ፈርተው አሳልፈው ሊሰጡት ተስማሙ። ሶምሶን ግን በአህያ
መንጋጋ ከጠላቶቹ አንድ ሽህ ሰው ገደለ። ለ20 አመት ያህል የእ
ስራኤልን ህዝብ አስተዳደረ።

አንድ ጊዜ ጠላቶቹ በጋዛ ከተማ ሊይዙት ሲጠባበቁት የከተ
ማይቱን በር መዝጊያ ነቅሎ አመለጠ። ነገር ግን በመጨረሻው
ራሱን ካለመግዛቱ የተነሳ ደሊላ የተባሉት ሴት ናዝራዊነቱን እስኪ

ገልጥላት ድረስ ከነዘነዘችው በሁዋላ ለፍልስጥኤማውያን አሳልፋ ሰጠችው። እነርሱም አይነን አሳውረው በጋዛ አሰሩት። አምላካቸው ዳጎንን ሊያመሰግኑ በተሰበሰቡ ጊዜ ሶምሶንን አስመጥተው ተዘባበቱበት። እርሱም «ነፍስየ ትፃእ ምስለ ኤሎፍላውያን (ነፍሴ ከኤሎፍላውያን ጋር ትውጣ)» በማለት የቤቱን ምስሶዎች ገፋ። በቤቱ ሰው ድቅ በውስጡ የነበሩት መኳንንትና ከፍልስጥኤማውያን አያሌ ሽህ ሰዎች ተገደሉ። ሶምሶንም አብሯቸው ሞተ(መሳ. 13 : 14 : 15 : 16)።

241 መወድስ

ዘአፈወርቅ ዘውዲ (አለቃ)

እመቦ ሐይው እምድገረ ተከፍሎ
ከመ ጊዮርጊስ በሰይፍ ዘተከፍለ ለዐሠርቱ
ዙሉ ባዕል በጉልቂ ቤቱ ወርስቱ
እምተከፍለ በፈቃዱ
ይንበሩ ክፍላተ አካሉ በርስቱ ወቤቱ፤
እስመ እንዘ መሬት ለሐረሲሁ፤
ወእንዘ ለመንግሥት አብይት ብእሲ ወብእሲቱ
ዘእንበለ ጸብእ ተፋለጡ መንገል መካናት ክልኤቱ።
ወበጽሐ በባዕል ለረድአ ፍኖተ መሐደምቱ፤
እስመ ረድአ ፍኖት ዘርእየ ተዝካረ ላዕሉ ወታሕቱ
ፈቀደ ጎበ ክልኤ ይትከፈል በፍኖቱ።

ትርጉም

በሰይፍ ለአስር እንደተከፈለ
እንደ ጊዮርጊስ ከመከፈል በሁዋላ በህይወት መኖር ቢኖር
ባለፀጋ ሁሉ በቤቱና በርስቱ ቁጥር
በፈቃዱ በተከፈለ ነበር
የአካሉ ክፋዮች በርስቱና በቤቱ ይኖሩ ዘንድ፤
መሬት ለአራሹ ሲባልና

ቤቶች ለመንግስት ሲባሉ፣ ባልና ሚስቱ
ያለጠብ ወደሁለት ቦታ ተለያይተዋልና።
የመንገድ ተማሪ ተረትም በባለፀጋ ደረሰ፤
የላይና የታች ተዝካርን ያየ የመንገድ ተማሪ
በመንገዱ ወደሁለት ቦታዎች ሊከፈል ወደልና።

ምስጢር

ቅዱስ ጊዮርጊስ በሰይፍ ስለት ለአስር ከተከፈለ በሁዋላ ህያው ሰው ሆኖ ክርስቶስን ለአህዛብ ሊሰብክ ቻለ እንደሚባል፣ የዘመናችን ባለፀጎች ከአካላቸው መከፈል በሁዋላ በህይወት መኖር ቢቻላቸው በመሬት ለአራሹና ትርፍ ቤቶችን ለመንግስት ባደረገው አዋጅ ጊዜ አካላቸውን በገዛ እጆቻቸው በመቆራረጥ በርስታቸውና በቤቶቻቸው ቁጥር ለማከፋፈል በሞከሩ ነበር ይላሉ ባለቅኔው። በዚያን ጊዜ ሀብታሞች ሁሉ እንደገበታ ውሃ ከመዋለላቸው የተነሳ ባልና ሚስቱ በውስጥ ስምምነት ተፋቱ። ወንዱ በአንድ ቤትና ቦታ፣ ሴቲቱ በሌላው ቤትና ቦታ የሚኖሩ ሆኑ። በዚህም ምክንያት ሳይፋቱ በተፋቱት ባልና ሚስት በሁለት በተለያዩ ስፍራዎች ድል ያለ ተዝካር መኖሩን ያወቁ መንገደኛ ተማሪ የሁሉንም ቦታ ተዝካር መብላት እንዲችል «ምነው ዛሬስ ሁለት ሰው በሆንሁ» አለ የሚባለው ተረት ተፈፀመባቸው ይላሉ ባለቅኔው።

242 ዕዝል ክብር ይእቲ

ዘወልደ ሥላሴ (አለቃ)

ውስተ ቤተ መቅደስ ትፈትል ሚላተ ወርቅ ዘእምላዕለ
አይሁድ እንመቱ
ወለተ እስራኤል ተሠይጦ እንተ ለዮሴፍ ፍገርቱ፤
እስመ ልብሰ ሞትክ ጎልቀ እምነ ትንሣኤ ርፍኦቱ
ዓለመ አላት ቀኖተ ዘኡገዝክ በአእዳዊክ ክልኤቱ፤

የእሳት አለም ችግርን በሁለት እጆችህ የያዘህ (ክርስቶስ) !
ለዮሴፍ እጮኛ የሆነች የእስራኤል ልጅ መሸጥ ስራው
ከአይሁድ በላይ

የሆነ የወርቅ ግምጃን በቤተ መቅደስ ውስጥ ትፈትላለች፤
ከመነሳት ስፊቱ ጀምሮ ልብስህ ሞት አልቋልና ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም በቤተ መቅደስ ወርቅንና ሀርን ፈተለች እን
ደሚባል የክርስቶስም መሸጥ በወርቅ መሆኑን የቅኔው ምስጢር
ይገልጣል ። እንዲሁም የሀሩ ስራ ከላይ መሆኑ የመሸጡም ነገር በአ
ይሁድ መፈፀሙን ያሳያል ። ቅድስት ማርያምም የዮሴፍ እጮኛ እን
ደተባለች የክርስቶስ በወርቅ መሸጥ ከእርሱ በፊት በያለቀብ ልጅ
በዮሴፍም መፈፀሙን ቅኔው ያስረዳል ።

ልብስም ከስፊቱ እንደሚያልቅ ክርስቶስ ከመቃብር በመነሳቱ
ሞት ጠፋ ። አለምንም በመሀል እጁ እንደያዘ የአለም ምሳሌ በሆነ
በብረት ችግኝ መሀል እጁን ተቸነከረ በማለት ባለቅኔው አመስጥ
ረዋል ።

243 ዕዝል ክብር ይእቲ

ዘተክለ ጽዮን (አለቃ)

በአፍቅሮ ብእሲት ወወይን ሞተ ናቡቴ ወለኦርዮ ቅትለቲ
ሞተ ወልድሰ የዋህ እንበለ ክልኤሆን በከንቱ ።
እንበለ ክልኤሆን ሞተ ከመ ኢንበል ባሕቱ
ቤተ እስራኤል ጎሩይ ዐጸደ ወይኑ ወቤተ ክርስቲያን መር
ዓቱ ።

የናቡቴ ሞት ወይንን በመውደድ ነው የኦርዮ ሞት ደግሞ
ቤትን በመውደድ ነው ፤

የየዋህ ወልድ ሞት ግን ያለ ሁለቱ እንዲያው በከንቱ ነው ።
ነገር ግን ያለሁለቱ ሞተ እንዳንል
የተመረጠ የእስራኤል ወገን የወይኑ ቦታ ነው ቤተ ክር
ስቲያንም መሸረው ናት ።

ምስጢር

የኦርዮ ሞት በሚስቱ በቤርሳቤህ ምክንያት ነው ፤ የናቡቴም
ሞት በወይኑ ቦታ ፍቅር ነው ። የክርስቶስ ሞት ግን በአዲስ ኪዳን
እርሱን በባለወይንና በወንድ መሸራ ሲመስል፤ በወይን ቦታና በቤት
መሸራ ለሚመስላቸው ለእስራኤልና ለቤተ ክርስቲያን መሆኑን ባለ
ቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

244 ዋዜማ

በዘመነ ወንጌል ዓለመ ፍጻ
ብዙኃን ሕዝብ አገብርተ ዘእኮ መዋቲ
በወርቅ መርዓተ ይሁዳ ተባእሱ ባቲ ፤
እጾነ ካልአት አንስት አምጣነ ወላድ ይእቲ
ጽዋዐ ሕይወተ እስከነ ታስቲ
ወስተ ቤቱ ለብእሲ ሐታቲ ።

በመከራ አለም/ ወንጌል ዘመን
ግች ያይደለ የጌታ አገልጋዮች / ህዝቦች
በይሁዳ መሸራ/ወርቅ ተጣሉባት ፤

ከሌሎች ሴቶች ይልቅ ወላድ ናቅና ፡
በቀመረማሪ ሰው ቤት ውስጥ
መጠጥዋ ህይወትን እስክታጠጣ ።

ምስጢር

ወላድ የሆነች መልክ መልካም ሰትን ለማግባት ብዙዎች እንደሚሻሻሉት የክርስቶስ አገልጋዮች በወርቅ ትርፍ ተመሰገኑ ፡ መብልና መጠጥ በሴቲቱ እጅ እንደሚዘጋጅ ዕድቅም በወርቅ ትርፍ እንደታወቀ ባለቅኔው አመስጥረዋል።

245 ዕዝል ጉባኤ ቃና

እመቤ በሰዶም ተክለ አልፋ እሞተ ነዳዲ እሳት
በምንት እምድንነ? አኮኑ በዓለ ክልኤ ገጸት ።

ትርጉም

ተክለ አልፋ በሰዶም ቢኖር ከነዳጅ እሳት ሞት
በምን በዳነ ነበር? ባለሁለቷ ፊት ነውና ።

ምስጢር

የሰዶምን ጥፋት ወደሁዋላ ዞር ማየት አጥፊ ከሆነ ፡ በፊታቸውም በሁዋላቸውም አይኖች ነበሩዋቸው የሚባል ፃድቅ ተክለ አልፋ በሰዶም ጥፋት ጊዜ ቢኖሩ እንደሎጥ ሚስት መሆን ያገኛቸው እንደነበር በመግለጥ በቅኔው ተመስጥሯል ።

246 ዕዝል ጉባኤ ቃና

ዘክርያስ ሮሐንስ

የምዕለተ ብዙኃን ትፍሥሕት ፡
እስመ በደብረ ታቦር ቆመ ፈጣሪ ወበደብረ ብርሃን ዳዊት።

ትርጉም

ዛሬ የብዙ ደስታ ቀን ነው ፤
ፈጣሪ በደብረ ታቦር ቆሟልና ፡ በደብረ ብርሃንም ዳዊት
(ቆሟልና) ።

ምስጢር

ባለቅኔው የጎንደር ንጉስ አፄ ዳዊት ያሰሩት ደብረ ብርሃንና ክርስቶስ እምላክነቱን ገለጠበት የሚባለውን ደብረ ታቦርን በማነፃፀር ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

247 ዋዜማ

ናጽድቅ ዜና ሕሳዊ
ለእርባዕቱ ኪሩቤል ይደልዎሙ ፍርሃት ፤
በሰማይ ኦኮኑ ተአዘዘ ሞት።
ወሕስወ ኮነ ፍትሐ ገያላን ነገሥት ፤
ዘእስረ ጴጥሮስ ሊቀ ካህናት
እስመ ፈትሐ ካልኡ ዕርገት ።

ትርጉም

ያሰት ወሬን እናፀድቅ ዘንድ
ለኦራቱ ኪሩቤል ፍሬት ይገባቸዋል፤
ሞት በሰማይ ታዟልና ።
የሃይለኞች ነገስታት ፍርድም አሰት ሆነ፤
የካህናት አለቃ ጴጥሮስ ያሰረወን
ሌላው ካህን/እርገት ፈቷልና ።

መልክን ሞት አያስፈራውም ማለት ውሸት ነው። ይህን እንደ ውነት አድርገው በሰማይ ሞት ታዘዘ በማለት ፣ ሰማይ በተባለች በቅድስት ማርያም ሞት ስለተፈረደባት በሰማይ ያሉትን መላእክትንም ሞት እንደሚያሰጋቸው ባለቅኔው አመልክተዋል።

በተጨማሪም ሀዋርያት በመንፈሳዊ ስልጣን «ያሰሩት በሰማይም የታሰረ ይሆናል» ማለት አስት መሆኑን ቅዱስ ጴጥሮስ ያሰረው (የገነዘው) የቅድስት ማርያም ስጋ መገነዘብ ፈትቶ ወደ ሰማይ ወጣ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ።

248 ዋዜማ

ዘገባረ ግርያም (ቱስ ገበዝ)

ዐባይ ወረሐብ
አካለ ቴዎድሮስ ባሕር ፣ ወለሥ ሥቃይ ፍጥረት
ዘይትሐወስ ህየ አልቦቱ መሥፈርት ።
ወእንዘ እሳቱ ይነድድ ምስለ በረዱ ቀኖት
በእቶነ እሳት ዘወድቀ ቴዎድሮስ ናእት
አጽገቦሙ ለጎምሳ ወምእት ።

ትርጉም

የቴዎድሮስ አካል/ ባህር
ታላቅና ሰፊ ናት ፣ በዚያ የሚንቀሳቀስ
የፍጥረት አይነትም ስፍር ቁጥር የለውም ።
ከበረዶ/ ችንካርም ጋር እሳቱ ሲነድ
በእሳት ምጣድ ላይ የወደቀ ቴዎድሮስ/ ጸቦ
መቶ አምሳውን (ሰዎች) አጠገባቸው ።

ትልቅና ሰፊ በሆነች ባህር ውስጥ ብዙ ተንቀሳቃሾች እንዳሉ በሰማእት ቴዎድሮስ አካል የተደረገው ስቃይ ብዙ መሆኑን ቅኔው ይገልጣል። ከዚህም ሌላ ነቢይ ሙሴ እሳቱ ከበረዶው ጋር ሲነድ እንዳየ ቴዎድሮስ በእሳትና በችንካር ስቃይ መቀበሉን ያሳያል። በተጨማሪም ቂጣ (ርሚጦ) በእሳት እንደሚጣልና ብዙ ሰዎችን እንደሚያጠግብ በእሳት የተሰቃየው ቴዎድሮስ በመቶ ሃምሳ ችንካሮች ተቸነከረ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

249 ሥላሴ

ዘሴኖን (ጸሐፊ ትእዛዝ ፣ ዘጉንደር)

ሩፋኤል በቤትከ
ጎብስተ ርኑባን አመ በላዕከ
ኢተረክበ ጎይል ዘይቤ እምአብያጸኢከ ጎይላት
ሐሚት ዝንቱ ወዝንቱ ጎፍረት ፤
እመሰ ላዕሌከ ኢሀሎ በዘከመዝ ሐሚት
አንጸረ በካፋ በኩረ ነገሥት
ድግምኬ በሊዐ ጎብስት
ውስተ ዛቲ ቤትከ እምርት ።

ትርጉም

ሩፋኤል በቤትህ
የራብተኞች እንጀራን በበላህ ጊዜ
«ይህ አሚት ነው ይህም ሀፍረት ነው» የሚል
ሀይል ከጓደኞችህ መላእክት አልተገኘም ።
እንደዚህ ያለ አሚት በአንተ ላይ ከሌለ ግን
በነገስታት አለቃ በበካፋ አንፃር (ፊት)
በዚያችው በታወቀች ቤትህ ውስጥ
እንጀራ መብላትን ድግማ ።

አይነ ሰውር የነበረ ጦቢትን ሩፋኤል የተባለው መልአክ በሰው አምሳል መርዳቱን አስታውሰው ፤ እንደዚሁም በጎንደር ከተማ ሩፋኤል እጌ በካፋን የሚረዳቸው መሆኑን ባለቅኔው አመሰግናለሁ ።

ታሪክ

መልአኩ ቅዱስ ሩፋኤል ጦቢትን በሰው አምሳል እየረዳው ሰባት አመት ኑሯል ። ይኸው ጦቢት የሞተ ሰው ሳያስቀብር እህልና ውሃ አይቀምስም ነበር ። አንድ ቀን በግንብ ተጠግቶ ሙት ሲያስቀብር አንዲት ወፍ በአይኑ ውስጥ ኮሰችበትና በዚህ የተነሳ አይኑ ጠፋ ። መልአኩ ቅዱስ ሩፋኤል የአሳ አሞት አይኑን ቀብቶ አዳነው ይባላል ። በዚሁ መልአክ ስምም በጎንደር ከተማ የተሰራች ቤተ ክርስቲያን አለች ። «ዛቲ ቤትከ» የተባለችው በጎንደር ከተማ ያለችው ይችው የሩፋኤል ቤተ ክርስቲያን ናት (ስንክጳጉሚ 3 ቀን) ።

250 ሥላሴ

ዘሐይመት (ወይዘሮ)

ለወድሶትክ

ናሁ አብጸሕኩ ዐቅመ ውርዛዌ

እንዘ ብእሲት እነ እምሳይለ ውርዛዌ ድክምት

ዳዊት ጸዋሚ እመርገም ኅብስት ፤

ለዳዊትኒ አቡክ ነጋሢ መሠረተ ከሉ መንግሥት

በፈለገ ዔላ ፈለገ ቅስት

አመ ተወርዘወ ቅድመ በወሬዛ ጌት

ወደሳሁ ከማየ አንስት ።

ከመርገም /እንጀራ

ፀዋሚ ዳዊት ፤ ከጉርምስና /ሃይል

የደከምሁ እኔ ሴት ስሆን እንተን ለማመስገን

እነሆ የጉልምስናን ልክ (አካለ መጠን) አደረስሁ ፤

የመንግስት ሁሉ መሰረት የሆነ ነጋሽ አባትህ ዳዊትንም

የክርክር ወንዝ በሆነ በኤላ ወንዝ

ቀድሞ በጌት ጎልማሳ ባየለ ጊዜ

እንደእኔ ሴቶች አመስግኑት ።

ምስጢር

ትንሽቱ ስታደግ አካለ መጠን እንደምታደርስ ፤ ወይዘሮ ሀይመት የጎንደር ንጉስ ዳዊትን ለማመስገን የቅኔ ችሎታ ማግኘታቸው ንና ፀዋሚም ሰው ከመብል ተከልክሎ እንደሚውል ፤ እጌ ዳዊት ከህዝብ ርግማን የራቀ መሆኑን ዳዊት ጎልያድን ገድሎ በተመለሰ ጊዜ «ዳዊት እልፍ ገዳይ ሳለል ሺህ ገዳይ» እያሉ የእስራኤል ንጉስ ዳዊትን በአመስግኑት ሴቶች አንፃር ቅኔያቸውን አመስግናለሁ ።

251 ሥላሴ

ዘጉሹ አራት ዐይና

ኢያድኅን ንዴተ ሥጋ

ተዋሕዶተ ቃል ምስለ ሥጋነ

አመ ሐተትነ በልብ እንበለ ማኅየዌ ቅብዐት ፤

ወኢይኩን በዐውደ ሮምያ በይነዝ ሁከት ፤

ይክልኑ በእግር ተሐውሶ ኅበ ፍፍተ ላዕል ወታሕት

ነፍስ ዘእልቦ ሥጋ ምውት ፤

ወጽሎተኑ ያሴስል እምዐይን ማኅቶት

ዘላዕሌሁ ኢህለወ ዘይት ፤

በልብ በመረመርን ጊዜ
ያለአዳኝ ቅብአት ከሰጋችን ጋር
የቃል መዋሃድ የሰጋችንን ችግር አላደነም ፤
ሰለዚህም በሮም ያለደባባይ ሁክት (ብጥብጥ) እንዳይሆን ፤
ነፍስ የሌለው የሙት ስጋ ወደላይና ወደታች መንገድ
በእግር መንቀሳቀስ ይችላልን ?
በላዩ ላይ ዘይት የሌለበት መብራትስ
ጨለማን ከአይን ያስወግዳልን ?

ምስጢር

በስጋ የተሰራ ወጥ ያለቅቤ እንደማይጥም የእግዚአብሔር ቃል
ከሰጋችን ጋር መዋሃድ መንፈስ ቅዱስን ያለመቀበል አይከብርም
ይላሉ ባለቅኔው ። ከዚህም በተጨማሪ ነፍስ የሌለው በድን (ሬሳ)
እንደማይንቀሳቀስና የዘይት ቅባት የሌለው መብራት ጨለማን እንደ
ማያርቅ ፤ መንፈስ ቅዱስን ያለመቀበል ክብር የለም በማለት ባለቅ
ኔው «ወልድ በቅብዐተ መንፈስ ቅዱስ ከበረ» እያሉ የሚሰብኩትን
እምነታቸውን በቅኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ።

252 ሥላሴ

ቀድሞ በላኤ ሰብእ
ማየ ነዳያን በእዴሁ
ድኅረ ጎልቀ ሰብእ መብልው ለጎፅበተ ጌጋይ ርስሐት
እንዘ ይብል «እምድኅረ በሊዕ ይደሉ ጎፅበት»
ዘይቀድሕ ማየ ብእሲ እመ አልቦቱ በቤት ።
ወትቤ ድንግል በጽላሉት
ጎዳጥ ማይ ቃለ መጻሕፍት ፤
ይበቀሥ ለጸድቅ መድሉት ።

በላኤ ሰብእ ሰው / ምግብ
ካለቀ በሁዋላ በደል/እድፍን
ለመታጠብ የችግረኞች ውሃን በእጁ ቀዳ ፤
«ከመብል በሁዋላ መታጠብ ይገባል» እያለ
ውሃ የሚቀዳ ሰው ከቤት ባይኖረው ።
ድንግልም በጥላ አለች
ጥቂት የመፃህፍት ቃል / ውሃ
ለፃድቅ / ሚዛን ይበቃዋል (አለች) ።

ምስጢር

በላተኛ በልቶ ካበቃ በሁዋላ እጁን በውሃ እንደሚታጠብ ፤ በላኤ
ሰብእ ሰባ ስምንት ሰው በልቶ እፍኝ ውሃን ለአንድ በሽተኛ በማ
ጠጣቱ ምክንያት ሀጢአቱ ተሰረዩለት ይላሉ ባለቅኔው ። በተጨማ
ሪም ለብልህ ጥቂት ምክር እንደሚበቃው የሰባ ስምንት ሰዎችን ነፍሳት
ሚዛን እፍኝ ውሃ መዘነው በማለት ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

253 መወድስ

በእግረ ሰሎሞን ፍትሕ እመ ተለዐልነ
ደብረ ሐተታ ነገረ ነገረ ዘሉቃስ መጻሕፍት
ተሰምዮተ ሉቃስ ላሕም እምኢደለም እምጥንት
እንዘበ በውስተ ልዳ
በዓለ ሐሊብ ጊዮርጊስ ሰማዕት ።
ወለጊዮርጊስ እምኢደለም
አውርዶተ ሐሊብ ጽዋዕ እምነ ክሣዱ አረፍት
ሣዕረ ከመ እንሰሳ ዘተሰሰየ በቤት
ማትያስ እንዘ ሀሉ በኢየሩሳሌም ሰማያዊት ።
ባሕቱ በሊዐ ሣዕር ለሰማዕተ ልዳ ድልወት ፤
በከርሠ እንሰሳት እስመ ተረከበ እመ ኅሠሥም መንክራት።

ትርጉም

የሉቃስ መፅሀፍት ነገርን መናገር /
 የምርምር ተራራን በሰሎሞን እግር / ፍርድ ብንወጣ
 የሉቃስ ላም መባል ከጥንት ባልተገባው ነበር ፡
 ባለወተት ሰማእት
 ጊዮርጊስ በልዳ ውስጥ እያለ ።
 ከአንገቱ / ግድግዳ ወተት /
 ፅዋን ማውረድም ለጊዮርጊስ ባልተገባው ነበር ፡
 ሳርንም እንደ እንስሳ በቤት የበላ
 ማትያስ በሰማያዊት ኢየሩሳሌም እያለ ።
 ነገር ግን ሳርን መብላት ለልዳ ሰማእት ተገቢ ነው ፡
 ታምራቶች በፈለጉት ጊዜ በእንስሳት ሆድ ተገኝቷልና ።

ምስጢር

ሉቃስ ገፅ ላህም (ላም ፊት) ሲባል ያልሰጠውን ወተት በላም
 ስም ያልተጠራ ጊዮርጊስ ሰጠ ። እንደ እንስሳት ሳር የበላ ማትያስም
 ወተት ካላስገኘ ፡ ሳር መብላት የሚገባው ወተት የሰጠ ጊዮርጊስ ነው
 በማለት ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር የሰማእታትን ተጋድሎ አብ
 ራርተዋል ።

254 መወድስ

አፍቅሮ ብእሲት ሠናዶ ለሰብአ ሐተታ
 ወእኮ ሠናዶ አፍቅሮ ዜእሃ ለብእሲት ፡
 አኮኑ አምሠጦ እመሥገርት ሳኦል ሞት
 በጥበበ ሚልኮል ብእሲቱ
 ዘሰበረ ሳሕመ ኢሎፍላዊ አንበሳ ዳዊት ።
 ወበሐሃኒቱ ለኢዮሳስ
 ኢዮሳስ ድንን እዎኅልቀት ደቂቅ ወሕሃናት ፡

ኢይደቅ በበዘመኑ ነገረ ምሳሌ አረፍ
 አምጣን የሐንስ ተደለወ በዘማ አርቃድዮስ ለኅልፈት ።
 ወካልኡሂ የሐንስ ሥርወ ዘካርያስ ዘይት
 ተመልሐ በእዴሃ ለሂርድያዳ ገሊላዊት ።

ትርጉም

ለምርምር ሰዎች ሴቶን ማፍቀር መልካም ነው ፡
 ሴቶንም ማፍቀር መልካም አይደለም ፤
 የኢሎፍላዊ ላምን የሰበረ አንበሳ / ዳዊት
 በሚስቱ ሚልኮል ጥበብ
 ከሳኦል ወጥመድ / ሞት አምልጧልና ።
 ኢዮአስም በሞግዚቱ
 ከሀፃናት እልቂት ዳን ፤
 የምሳሌ ነገር ግድግዳ በየዘመኑ እንዳይወድቅ
 የሀንስ በአርቃድዮስ ዘማ ለሞት ተዘጋጅቷልና ።
 የዘካርያስ ዘይት ስር ሌላው የሀንስም
 በገለላ ሴት ሂርድያዳ እጅ ተነቀለ ።

ምስጢር

የሴት ፍቅር በአንድ በኩል መልካም ሲሆን በሌላ በኩል
 ደግሞ ጎጂ መሆኑን በሴት በተጠቀሙና በተጎዱ ሰዎች ማስረጃነት
 የቅኔወ ደራሲ ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

ታሪክ

ዳዊት ጎልያድ የተባለውን ፍልስጥኤግዊ በወንጭፍ ድንጋይ
 ገደለ ። ይህንን ጀብዱ በመስራቱ በህዝቡ ዘንድ ተወዳጅነትን አቶ
 ረፈ ። ነገር ግን በዚሁ መጠን ገንብ ሳኦል ምቀኛ ሆነበትና ዳዊትን
 ሲገድለው ፈለገ ። ሚስቱ የሳኦል ልጅ ሚልኮል ግን እጅግ በጣም
 ትወደው ስለነበር ከሳኦል ሸሽቶ እንዲያመልጥ ረዳቸው (1. ሳሙ.
 17 ፡ 45—51 ፤ 19 ፡ 11—17) ።

የንጉሥ አካዝያስ እናት ኃቶልያ ልጅዋ እንደሞተ በላወቀች የመንግስትን ዘር ሁሉ አጠፋች = በዚያን ጊዜ የኢየሱስ አሳዳጊ የሆነች የአካዝያስ እህት ዮሳቤት የአካዝያስ ልጅ የሆነ ኢየሱስን ከንጉሥ አልፋች ወሰደችው፡ እንዳይገደልም ከኃቶልያ አዳነችው (2 ነገ : 11 : 1—3) =

የሀንሰ አፈ ወርቅ የአንያኪያና የቁስጥንጥንያ ሊቀ ጳጳስ ነው። በቅድሚያ አለማወቅን ትምህርት ካጠናቀቀ በሁዋላ ወደ መንፈሳዊው ተመልሶ ደጋግ ድርሳናትን ደርሷል = በሰው ፊት ሳያዳላና ንጉሥና ንግስትን ሳይፈራ ሁሉንም በእኩልነት ተመልክቶ በእውነት ይገነዘብ ነበር = የንጉሥ አርቃድዮስ ሚስት ንግስት አውዶክስያ ያንዲት መበለት የወይን ቦታ ቀምታ ባለቦታይቱን መበለት ስላስለቀቀችት የወሰደችባትን ቦታ እንድትመልሰላት ቢመክራትና ቢገስፃት አልሰማ አለች = ስለዚህ ከቤት ክርስቲያን እንድትለይ ቢያወግዛት እንደዲዮቅልጥያና ስለሰያት ክርስቲያናትን ዘግቼ አብያት ጣኦታትን እከፍታለሁ» በማለት አንገራግራና አስፈራርታ የሀንሰ አፈ ወርቅን አስደደችው = ስለዚህም በዚያው በቸሰደደበት በአክራጥያ ደሴት ወንጌል ሲሰበክና ክርስቶስን ሲያሳምን አርጁል (ስንክ. ግንቦት 12) =

255 መወድስ

ኢየዐርፍ ልብ እምተምኔት ሥጋ
እመኔ ደረከብ መንግሥት ዕብራዊ ዳዊት ፤
እስመ እመ ርኑቅ ፍኖቱ ፍና ሰማያት
ኢይዌስንዎ ምስፍና ወሀብት ፤
ወከመ ይሁዕዎ ነቢያት
ለምሳሌሁ በግዕ እጉዘ ከልኤቱ አቅርገት ።
አዳምሂ ለእመ ነግሠ ሙልዕልተ ዙሉ ፍጥረት
መንግሥቱ ለፈጣሪሁ ተመነየ በገነት ፤
ወከዊነ አምላክ ፈቀደ ልቡና ሔዋን ብእሲት
ዙሉ ለእመ ሞተ አምጣነ ልቡና ኢይመውት ።

ትርጉም

የእብራዊ ዳዊት መንግስትን
በያገኝ እንኳ ልብ ከሰጋዊ ምኞት አያርፍም ፤
የራቀ መንገዱ የሰማየች መንገድ ቢሆን
ግዛትና ሀብት እይወስኑትምና ፤
ነቢያትም ሁለት ቀንዶችን
የያዘ በግ/ ምሳሌውን ይሰውት ዘንድ ነውና ።
አዳምም በፍጥረት ሁሉ ላይ ቢነግስ
የፈጣሪው መንግስትን በገነት ተመኘ ፤
አምላክ መሆንንም የሴት ሄዋን ልብ ወደደ
ሁሉም ቢሞት ልቡና አይሞትምና ።

ምስጢር

ሰው ንጉሥ ነገስት ቢሆንና ቢበለፀግም እንኳን ምኞቱ በአፍንጫ እንደሚመላለስ እስክንፋስ የማያቋርጥና በእርጅኑም ጊዜ የማይቆም መሆኑን ባለቅኔው ከአዳምና ከሄዋን አድራጎት ጋር በማነፃፀር አመስጥረዋል ።

256 መወድስ

ጸላእኩ ሰብአ እምነ ርእስየ
ዘትርጓሜሁ በቀል ወዘንባቡ ሐሰት ፤
እስመ እምልሳኑ ለሰብእ ዘይበልዎ መሬት
ለፈ ትሕትና ወለፈ ትዕቢት
ይወዕኑ ለሰብከት ፤
እንዘ በሳዕሌሁ ይሄሉ እንተ ኢይተርፍ ሞት ።
ልብየሂ ለእመ ጌሠ መንገል ሐትታ ገነት
ባቲ ዘትጋብአ ጥበባት ሰሎሞን ጽጌያት ፤
ዕሩያን ኩ በሳምናዊ ሰዓት
ሰብእ በዐመፃ ወእግዚአብሔር በምሕረት ።

ትርጉም

ትርጓሜው በቀል ንባቡም
አሰቅቶ የሆነ ሰውን ከራሴ ጀምረ ጠላሁ፡
መሬት ከሚበላው ሰው አንደበት
በወዲያ ትህትና በወዲህ ትእቢት
ለማስተማር (ለስብከት) ይወሳሉና
የማይቀር ሞት በላዩ ላይ እያለ።
ልቤም የሰሎሞን ጥበቦች / አበቦች
ወደተሰበሰቡበት ገነት / ምርምር ቢገሰግስ
በስምንተኛው ሽህ አንድ ሆኑ
ሰው በበደል እግዚአብሔርም በምህረት።

ምስጢር

ለአንድ መፅሀፍ ንባብና ትርጓሜ እንዳሉት ሰው በቂምና በአ
ስት ተመርዟል። ሁለት ጓዶችም በአንድነት እንደሚወጡና እንደ
ሚገቡ በሰው አንደበት ትእቢትና ትህትና መነገራቸው፡ በስምንተ
ኛው ሽህ ሰው ሞት እንዳለበት አለማሰቡን ያመለክታል በማለት
ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

257 መወደስ

ኢተገፋሲ ያስቆቁ ፍዳ ተገፋሲ፡
ወጽድቁ ኤልያስ ወሕነጸ ደብር ቤት፡
አምጣነ አገዝ ይብኪ ዘኢተገፍቦ እሳት
እንዘቦ ደቂቅ ዘገፍዕዎ
መገብተ ዚእሃ ለባቢሎን ቅሥት
ወበምድረ ነፋስ ኢተክዕወ
ዘያደነግፅ ልቡና ጽዋዕ ምሳሌ እሳት።
አመ በጽሐ ተባርዮ መንግሥት አዝርዕት ጸባሕት

ገራህት በዘተሰጠ እስመ ይበክዩ ደመናት፡
ወትጸርሕ ሰውጥ በዘተቀስፋ አንስት
ወበዘተጸፍቦ መላትሕ ያስቆቅዋ አዕይንት።

ትርጉም

ያልተገፋው በተገፋው ብድራት ያለቅላል፡
እውነቱም ኤልያስና በተራራ ላይ የተሰራ ቤት ናቸው፡
የርዕ የባቢሎን ክርክር ሹማምንት የሆኑ
የበደሉ ልጆች ሳሉ
ያልተገፋ እሳት ያለቅስ ጀምሯልና፡
ልብን የሚያስደነግጥ የምሳሌ
ፅዋ / መከትም በነፋስ ምድር አልፈሰሰም።
የአዝርአት / ገባርች መንግስት መለዋወጥ (ፍርርቅ) በደ
ረስ ጊዜ
እርሻ በተቀደደ ደመናዎች ያለቅላሉና፡
ሴቶችም በተገረፉ ጅራፍ ትጮሃለችና
ጉንጮችም በተጠፈጠፉ አይኖች ያለቅላሉና።

ምስጢር

«የምጣዱ ሳለ የአንቅቡ ትንጣጣ» እንደሚባለው የተበደለው
ሳለ የበደለው እንደሚያለቅስ፡ ሶስቱ ልጆች (አናንያ፡ አዛርያና ሚሳ
ኤል) በወሰጡ የተጣሉበት እሳት እንደውሃ ቀዘቀዘ። ከዚህም እን
ፃር ባለቅኔው መሬት ሲታረስ በማረሻ መውጋቱንና ደመናዎች ዝና
ብን ማዝነባቸውን፡ ጀርባም በተገረፈ ጅራፍ መጮሁዋንና ጉንጮ
ችም በተመቱ አይኖች ማንባታቸውን በመጥቀስ ቅኔያቸውን አመ
ስተረዋል።

258 መወድስ

ዘውብሽት (ቱስ ገበዝ ፡ ዘብቸና)

እ አብርሃም መድኅኔ ዓለም
ተአንገዱ ብከ አናግዶ ሐዲን ቅንዎት፤
ወአመ በገጽከ ቀርቦ ተጽፍዎት ገጽ ጎብስት
ነበረ በጥቃ ገቦከ እንግዳ ኩናት፤
ወላእከ ትእዛዝ ገቦ ዚእከ
ጽሩዩ ማዩ አቅረቦ ለጎዕበት ።
ይትሐነጽሂ ለአረጋዊ ሕንጻ ቤትከ ስቅለት
በሐብል ተመጠነ ዘባንከ መሠረት፤
ወአመ ይጠፍእ ብከ ብርሃን፤ ፀሐይ ማኅቶት
ዕለተ ሞትከ አረጋዊ ነበረ በጽልመት ።

ትርጉም

መድሀኔ አለም / አብርሃም ሆይ !
የብረት እንግዶች / ችንካሮች እንግዶች ሆኑብህ፤
የፊት መጠፍጠፍ / እንጀራም ቢፈትህ በቀረበ ጊዜ
ጦር / እንግዳ በጎንህ አጠገብ ተቀመጠ፤
የትእዛዝ መላክትኛ / ያንተ ጎንም
ለእጥበት ጥሩ ውሃን አቀረብ ።
የቤትህ ስቅለት / ህንፃም ለሽማግሌ ይሰራ ዘንድ
መሰረት / ጀርባህ በገመድ ተለካ፤
የፀሀይ ብርሃን / መብራትም በጠፋብህ ጊዜ
የሞትህ ቀን / ሽማግሌ በጨለማ ተቀመጠ ።

ምስጢር

አብርሃምን እንግዶች እንዳቀማመጡት መድሀኔ አለምን ችን
ካሮች ወጉት ። ማእድ በቀረበ ጊዜ እንግዳ ከባለቤቱ ጎን እንደሚ
ቀመጣ ክርስቶስም ፊቱን በጥፊ ተመታ፤ ጎንንም በጦር ትወጋ፤ እሽ

ከርም የጌታውን እጅ ለማስታጠብ ውሃ እንደሚያቀርብ ከክርስቶስ
ጎን ውሃ ፈለቀ ። ቤተሰቦች መሬቱን በገመድ እንደሚለካ የክርስ
ቶስ ጀርባም በገመድ ጅራፍ ተገረፈ ። ከዚህም ሌላ መብራቱ የጠ
ፋብ ት ሽማግሌ በጨለማ እንደሚቀመጥ ክርስቶስ የተሰቀለበት ቀን
ጨለማ ሆነ በማለት ባለቅኔው በክርስቶስ ስቅለት ምክንያት ተፈ
ፀመ የሚባሉትን ተአምሮች በመዘርዘር በቅኔያቸው አመስጥረዋል።

259 መወድስ

ጣዕዋ ንዑስ መድኅኔ ዓለም
ዘአስረከ እግረከ ናላዌ እንስሳ ቀናት
አድያመ የርዳናስ አፋክ እንተ አልቦቱ ሐስት
ያደ ነዋ የሐንስ ሐሞት፤
ወአጸብዒከ ነቢያት
ቀዳሚ ጸሐፉ ቃላተ ብሉይ እሪት ።
ጎዳጠሂ ኢትፈርሆ ላብእሲሃ ኩናት
ርብቃ ገቦ ዚእከ መንታ ዘወለደት፤
ወመተረት ሞተ በለሴ አሐቲ፤ ጎነት
ሒዋን ስቅለትከ ዘበዕለተ ዐርብ ተፈጥረት ።

ትርጉም

የከብቶች ጠባቂ ችንካር እግርህን ያሰረህ
ትንሽ ጥጃ / መድኅኔ አለም !
ኦሰሳ የሌለበት የየርዳናስ ዙሪያ / አፍህን
እነሆ አሞት / የሀንስ ዞረ፤
ነቢያት / ጣቶችህም
የብሉይ ቃላትን በመጀመሪያ ገፋ ።
መንታን የወለደች ያንተ ጎን / ርብቃም
ችንካር/ባልዋን ጥቂት አትፈራውም፤
በእርብ ቀን የተፈጠረች ስቅለትህ / ሄዋንም
ያንዲት ጎነት በለስ/ሞትን ቀረጠች።

የከብቶች እረኛ የጥጃውን እግር እንደሚያስረው የመድሃኔ አለ ምን እግር ቸንካር ወጋው የሆነ መጥምቅም የዮርዳኖስን አካባቢ እንደዘረ በክርስቶስ ጉረሮ አዋት ወረደ፤ ነቢያትም የአራት ቃላትን እንደፃፉ የክርስቶስ ጣቶች በአራት «እጆቼንና እግሮቼን ቸነከሩኝ» ተብሎ የተነገረው ቃል መፈፀሚያ ሆኑ። ከዚህም ሌላ ርብቃ ይስ ሀቅን እንዳገባችና መንታ እንደወለደች፤ የክርስቶስ ጎን በጦር መወጋቱንና ደምንና ውሃን በመንታነት ግፍለቱን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል። ሄዋንም አርብ ቀን ተፈጥሮ የኖረችበት የጎነት በለስን እንደቆረጠች የክርስቶስ ስቅላት ሞትን አጠፋች ይላሉ ባለቅኔው።

260 መወድስ

ገፋዕ ይሬኢ ሀጉለ ገፋዒሁ፤
እስመ በገፋዒ ትረውጽ ሀጉለ ተገፋዒ ንግሥት
እንዘ በፀጋማ ሕማም ወበየማና ሕይወት፤
ዝኒ ኢይኩን ቃለ ሕሳዌ
ተሠግረ ነዋ ወበጽሐ ለሞት
ሐማ ገፋዒ ጥንት
ለመርዶክዮስ ወይጠል በዘረበቦ መሥገርት።
ጽሩየሂ ማየ ዘለፋ በምክረ ዐመፃ ቀሱት
ዘቀድሑ ለሶስና ስትዩ ረበናት፤
አኪጠፈልኒ ዘሐረ በምክረ ዐመፃ ፍናት
ወድቀ ውስተ ግብ ዘከረየ ለዳዊት።

ትርጉም

የተገፋ የገሬውን ጥፋት ያያል፤
በግራዋ ህማም፤ በቀጃም ህይወት ሳሉ
የተገሬ ጥፋት/ንግስት በገሬ ትርጣላችና፤
ይህም የአስት ቃል እንዳይሆን

የመጀመሪያ ገሬ የሆነ ህማ

እነሆ ለመርዶክዮስ/ፈቆ

በዘረጋው ወጥመድ ተጠመደና (ተያዘና) ለሞት ደረሰ።

የጠራ ውሀ/ስድብንም በበደል ምክር/እንስራ

ለሶስና የቀዱትን መምህራን ጠጡ፤

በበደል ምክር/መንገድ የሄደ አኪጠፈልም

ለዳዊት በቆፈረው ጉድጓድ ውስጥ ወደቀ።

ምስጢር

ባለቅኔው ንግስት በቀኝና በግራዋ ታጅባ እንደምትሄድ ለተገሬው የታሰበችው ጥፋት ለገሬው መከራ፤ ለተገሬው ግን ህይወት ሆነች በግለት ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪክ

ህማ የፋርስ ንጉስ አርጤክስስ ከፍ ከፍ ያደረገው የአይሁድ ጠላት ነበር። አይሁድን ለማጥፋት፤ እስራኤላዊው መርዶክዮስንም ለማስቀል እሰበ። ለመርዶክዮስ ባዘጋጀው መስቀል ራሱ ተሰቀለ (አስቴ.3፡1—15፤5፡9—14)።

ሶስና እስራኤላዊት ቤት ናት። ባሏ ከሞተባት በሁዋላ ሌላ ወንድ ሳታገባ በያምና በፀሎት ተጠምዳ እግዚአብሄርን በንፅህና እያገለገለች ትኖር ነበር። በዘመኗ የነበሩ የህዝብ አስተኞች መምህራን ለዝሙት ተግባር ጠይቀዋት ብታሳፍራቸው «የዝሙት ስራ ስትሰራ አገኘናት» ብለው ወንጀሏት «እንደሙሴ ህግ ሞት ከተፈረደባት በሁዋላ በነቢዩ ዳንኤል መንፈሳዊ ብልሃት ንፅህናዋ ተገለጠላት። ያሳጧት (ስምዋን ያጠፋት) ረበናትም (የአይሁድ መምህራን) አስተኛ ስራ ታወቀ። ከዚህም በሁዋላ ትሙት በቃ የፈረደባት የገዛ አባቷ ከነህዝቡ አገኘናት አላቃት ይባላል (መፅሀፈ ሶስና)።

አኪጠፈል የእስራኤል ንጉስ ዳዊት አማካሪ ነበር። አቤሴሎም በአባቱ በዳዊት ላይ ባደመ ጊዜ አኪጠፈል በአድማው ተባበረው። ነገር ግን «ዳዊትን በፍጥነት እናሳድደው» የሚል ምክሩን አቤሴሎም ሳይቀበለው በመቅረቱ አኪጠፈል ወደ ቤቱ ተመልሶ በገዛ እጁ ታንቆ ሞተ (2.ሳሙ.17፡1—23)።

261 መወድስ

ምውታነ ቀስቱ ቀበረ በውሳጢ ከርሡ፤
 ወኢገሠሠ መግነዝ እስመ መግነዙ ጎብስት
 በላዔ ሥጋሁ ለሰብእ ። ወበእንተዝ ሥርዐት
 እንግዳ ነገረ ለግርያም
 እንግር ላቲ በዘየም ዕለት፤
 አኮኑ እንበለ ጥንት
 መቃብረ ሙታን አዕረገት ግርያም ውስተ ገነት ።
 ወኢተርፉ በውስቴቱ እለ ተቀብሩ ነፍሳት፤
 እስመ ገጸሬ ዐይን አይተርፍ እንዘ የሐውሩ አዕይንት፤
 ወእመ ሰራቂ ወሰደ መዛግብተ አዕናቶ ዐበይት
 አዕናቶ አይተርፉ እንዘ የሐውሩ መዛግብት።

ትርጉም

በላኢ ሰብእ በቀስቱ የሞቱትን በሆዱ ውስጥ
 ቀበረ፤ መገነዣንም አልፈለገም፤
 መገነዣው እንጀራ ነውና ። ስለዚህም ስርአት
 እንግዳ ነገርን ለግርያም
 በዛሬ ቀን እናገርላታለሁ፤
 ያለ ጥንት(ያለልግድ)
 የሙታን መቃብርን ግርያም ወደ ገነት አውጥታለችና።
 የተቀበሩ ነፍሶችም በውስጡ አልቀሩም፤
 የአይን መመልከት(ምልከታ) አይኖች ሲሄዱ አይቀርምና
 ሌባም የታላላቅ እንቁዎች ሳጥኖችን በወሰደ ጊዜ
 ሳጥኖች ሲሄዱ እንቁዎች አይቀሩምና።

በሽብር ጊዜ የሞተውን ሰው ዘመዶቹ ሳይገንዙ እንደሚቀብሩት
 በላኢሰብእ ሰዎችን በቀስቱ እየወጋ በላ ካሉ በሁዋላ፤ ባለቅኔው ቅድ
 ስት ግርያም የሰዎች ስጋ የተከማቸበትን ሰው(በላኢ ሰብእን) ወደ
 ገነት እንዲገባ በማድረግ፤ መቃብርን እንዳሳረገች ቆጥረው በአይ
 ኖችና በሳጥኖች እንፃር ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

262 መወድስ

ጸናጽለ ብሩር ከንፈ ወምቅዋመ ቀርን
 በንዋየ ጸጋ አጥረየ ለግብረ ቀኖና ማሳሌት
 መዘምር ካህን ተክለ ሃይማኖት
 ዘመልእ በልብሱ መዐዛ ስብሐት፤
 ወግብረ ቀኖና ከመ ይግበር
 ደንጊያ ተንሥእ በመንፈቀ እግሩ ሌሊት ።
 ካዕበሂ ለእመ ኅጥእ እምሕዋሳቲሁ ዐበይት
 ዶርሆ ሰኩና እግር ዘያነቅሆ ጊዜ ጸሎት፤
 ግሩመ ዙሉ ሌሊት ፍና ሰማያት
 መጠነ በስድስቱ አከናፈ ኪሩቤል ከዋክብት።

ትርጉም

መእዛ / ምስጋና በልብሱ የሞላ ዘማሪ
 ካህን / ተክለ ሃይማኖት የብር ፀናፅል / ከንፍንና
 የቀንድ መቋሚያን በፀጋ / ገንዘብ
 ለቀኖና (ያም) ሰራ / ማህሌት ገዛ ።
 የቀኖና ሰራንም ይሰራ ዘንድ
 ደንግጦ በእግሩ / ሌሊት እኩሌታ (አጋማሽ) ተነሳ።
 ሁለተኛም ከታላላቅ ሰውነቶቹ በፀሎት ጊዜ

የሚያነቃው የእግር ሸሆና /ደሮን ቢያጣ ፣
የሁሉ አስፈሪ የሰማዮች መንገድ / ሌሊትን
በስድስቱ የኪሩቤል ክንፎች/ ኮከቦች ለካ ።

ም ስ ጢ ር

ደብተራ የብር ፀናዕልንና የቀንድ መቋሚያን ለማህሌት በራ
በገንዘቡ እንደሚገዛ ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት የፀጋ ክንፍ አበቀለ ፡
የቀንድ እግርን በተሰበረው እግራቸው ተኩ ይላሉ ባለቅኔው ።

ካህንም ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት በእኩል ሌሊት እንደ
ሚነሳ ተክለ ሃይማኖት ባንድ እግር መቆማቸውን የቅኔው ምስጢር
ይገልጻል ። ከዚህም ሌላ የሌሊት መንገድኛ የከዋክብትን መውጣት
ተጠባብቆ በከዋክብት ብርሃን እያየ እንደሚሄድ ፡ የተክለ ሃይ
ማኖትም አንድ እግራቸው ቢሰበር በስድስት የፀጋ ክንፎች ወደ
ሰማይ አረጉ በማለት ባለቅኔው ለተክለ ሃይማኖት ተፈፅሟል የሚባ
ለውን ተአምር በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

263 መወድስ

ዘአፈ ወርቅ ዘውደ (አለቃ)

ተበቃሊሁ ለሰብእ ንዋየ እዴሁ ፤
እስመ በዓለ ወርቅ ወርቅ ተፈትነ በእሳት ፤
ወእመ በምድርነ ከብደ ቅንዩተ ሮሜ ክረምት
ለኩሉ ርኩብ ማየ መከራ
እስከ ጎርዩ በዓለ ንዋይ ተጽናስ እምሀብት
ወእስከ ኢክህለት ትትከበት
ንዋየ ቅድስት ሀገር እንተ መልዕልተ ደብር ተሐንጸት።
ወእምላዕል ዘይዘንም ወዘይነቅዕ እምታሕት
ማየ አይኅ አማዕበለን በመዓልት ወበሌሊት ፤
ወእማየ አይኅ ንድግን ኢትዱረነ ታቦት
ታቦትነ አራራተ ለርእሳ ኢረከበት ።

ት ር ጉ ም

ለውን የሚበቀለው የእጁ ገንዘብ (የገዛ ገንዘቡ) ነው፤
ባለ ወርቅ / ወርቅ በእሳት ተፈትኗልና ፤
የሮም አገዛዝ / ክረምትም በምድራችን በከበደ ጊዜ
ፈተና / ውሃ ለሁሉ ግኝ ነውና (ይገኛልና)
ባለገንዘብ ከሀብት ይልቅ ችግርን እስከ መረጠ ድረስ ፤
በደብር ላይ የታነፀች
የተለየች (የከበረች) ታቦት እቃም ልትደበቅ እስካልቻ
ለች ድረስ ፤

ከላይም የሚዘንብና ከታች የሚፈልቅ (የሚመነጭ)
የጥፋት ውሃ
በቀንና በሌሊት አጥለቅልቆናልና
ከጥፋት ውሃም እንድን ዘንድ ታቦት እንዳትሸከመን
ታቦታችን አራራትን ለራሷ አላገኘችምና ።

ም ስ ጢ ር

በጠብመንጃው ቃታ ያጎረሰው ጥይት ተባርቆ ባለጠብመ
ንጃውን እንደሚመታው ሁሉ ባለወርቅና ብር ደክሞ በላቡ ባፈ
ራው በገዛ ገንዘቡ ተሰቃየ ። ወርቅም በእሳት እንደሚፈተን ባለብር
በእሳት በጋለ ብረት ምግድ ተጠበሰ ።

ክረምትም በምድር ላይ እንደሚከብድ የሮም ፋሽስት አገዛዝ
በኢትዮጵያ ላይ አለውጉ ሆነ ። ክረምትም በከበደ ጊዜ ውሃ በየ
ደጁ ለሁሉ እንደሚገኝ በሮም አገዛዝ ጥናትም መከራ ለሁሉም ደረ
ሰው ። ክረምት ሲከብድ ፀሀይ እንደሚፈለግ ፤ በኢጣልያ አገዛዝ
ሽፍታውም ባንዳውም ባለገንዘቡን ሲያስቃዩት ባለፀጋው « ምንው
ድሃ በሆንሁ » እስከማለት ድረስ ።

በተራራ ላይ የተሰራች መንደር ከአይን እንደማትሰወር በየደብሩ
በቤተ ክርስቲያን የተኖረው የታቦት እቃ ሁሉ ተበረበረ (ተዘረፈ)።

በፍህ ዘመን ከላይ የዘነበውና ከምድር የመነጨው የጥፋት ውሃ የቀድሞ ሰዎችን በቀንና በሌሊት እንዳሰጠማቸው በኢጣልያ ወረራ ጊዜ በቀን ባንዳዎች ፡ ሽፍቶችም በሌሊት ህዝቡን ደበደቡት ። የጥፋት ውሃ ከላይ ወደ ምድር እንደዘነበና ከምድርም ወደላይ እንደፈላ ከአውሮፕላን ላይ በምብ ወደህዝቡ ተጣለና ምድሩን አደባለቀው ፡ የላዩን በታች የታቹን በላይ አደረገው ፤ ስለዚህም ሌትም ቀንም መባንን ሆነ ።

ፍህ ከእነቤተሰቦቹ በታቦት (በመርከብ) ወስጥ ገብቶ ከጥፋት ውሃ እንደዳነ ፡ የኢትዮጵያ ህዝብ በቤተ ክርስቲያን ታቦት ከኢጣልያ አደጋ እንዳያመልጥ የቤተ መቅደስ ታቦት ለራሷ መጠጊያ ደብርን አላገኘችም ። ምክንያቱም ደብሩ (ቤተ ክርስቲያን) ከአውሮፕላን ላይ በሚወረወር በምብ ከመደብደብ አላመለጠምና ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

ታሪክ

ይህ ቅኔ የተደረሰው ከጎጃም አድባራት መካከል አንዱ በሆነው በደብረ ገነት ኤልያስ ቤተ ክርስቲያን ነው ። ዘመኑ 1931 አ.ም. ሲሆን ፡ ምክንያቱ ጠላት ከ1928 አ.ም. ጀምሮ በኢትዮጵያ ህዝብ ላይ ስለፈፀመው ግፍ ነው ። በዚያ ዘመን ስለሀብት መኖር ጭምጭምታ የተሰማበት ሰው ሁሉ ቀን ቀን በኢጣልያ ፋሽስት ባንዳ ሲደበደብና ሲሰቃይ ይውላል ። ሌሊት ሌሊት ደግሞ በሽፍቶች የቀበርኸውን ብር አምጣ እየተባለ የፈጥኝ ከወጋግራ ጋር ታስሮ ይገረፋል ፤ በእሳት በጋለ ብረት ምጣድ ላይ ተቀምጦ ይጠበሳል ። ያን ጊዜ ያልተሰቃየ ከስንት አንድ ነው ፤ በቤቱ የሚውል አልነበረም።መላው ቤተሰብ በጫካና በዋሻ ውሎ ማታ ጨለማ ለብሶ እቤቱ ገብቶ ሴቶቹ እሳት ሲያጠያጢሱና ገና እህል ሳይቀምሱ ሽፍታ በየቤቱ ከች ይልባቸዋል ። በእርቦኞች ሰፈር አካባቢ የነበሩት ቤተ መቅደሶች ከአውሮፕላን ላይ በምብ ተጣለባቸው ። የታቦት እቃ ቤቶችና መቅደሶችም ሩበረበሩ ። የየደብሩ ህዝብ በሙሉ በባለሳንጃ ፈረሰኞች ፋሽስቶችና ባንዳዎች እየተከበበ መሳሪያው ቀርቶ ቀለህ የተገኘበት ይረሸን ነበር ።

264 መወደስ

ዘውብት (ማህር)

ለዐዕመ ልዳዊ ሰማዕት እገዚአ ተገናዖ
ይስቅልዎ መጽኤ አይሁድ ነፋሳት ፤
ወዝርዋን ምድር ኮት ሕዋሳቲሁ አርድእት ፤
ለሞት አምጣነ አብጽሖ ይሁዳ መጥባሕት ።
ወአመ ተምፁ አጋዕዘት
ሕንጻ ሥጋሁ ሰናዖር በነፋስ ዐውሎ ተመዝበረት ።
ፈረየትሂ ለለዕለቱ አስካለ ምትረት
ከሣደ ጊዮርጊስ ዕፅ ከርካዕ ጎበ ሙሐዘ ማይ ዘበቂለት፤
አመኒ ደወየ በኩረ ተጋድሎ ሰማዕት
መጽኤ ለጠይቆ አዝማደ ጳውሎስ አክሊላት ።

ትርጉም

የመገፋት ጌታ / የልዳ ሰማእት አጥንትን
ይስቅሉት ዘንድ ነፋሶች / አይሁድ መጡ ፤
ተማሮች / ሰውነቶቹም የምድር ብትኖች ሆኑ (ተበተኑ) ፤
ይሁዳ / ሰይፍ ለሞት አድርሶታልና ።
ጌቶችም (ስላሴ) በተቆጡ ጊዜ
የስጋው / ሰናዖር ህንፃ በአውሎ ነፋስ ፈረሰች ።
በውሃ መውረጃ የበቀለች የጊዮርጊስ
አንገት / የሎሚ እንጨትም ፍሬ / መቆረጥን በየቀኑ አፈረች ፤
የመጋደል አለቃ / ሰማእትም በታመመ ጊዜ
የአውሎስ ዘመዶች / አክሊሎች ለመጠየቅ መጡ ።

ክርስቶስን አይሁድ እንደሰቀሉት የጊዮርጊስንም አጥንት ነፋሶች ወሰዱት ። እንዲሁም ክርስቶስ ሲያዝ ሀዋርያት እንደተበተኑ የጊዮርጊስ ሀዋሳት (የአካሉ ክፍሎች) ደቀው ተበተኑ ።

ከዚህም ሌላ ስላሴ በተቆጡ ጊዜ የሰናኦር ህንፃ እንደፈራረሰች የጊዮርጊስ አካል በነፋስ ተበተነች ። በውሃ መፍሰሻም የበቀለች የሎሚ እንጨት በየጊዜው ፍሬን እንደምታፈራ የጊዮርጊስ አንገት በመቆረጥ ውሃ አፈሰሰች ። የታመመውን ሰውም ዘመዶቹ ሊጠይቁት እንደሚመጡ ፣ መከራ ለተቀበለ ጊዮርጊስ ሰባት እክሊሎች ወረዱለት በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

265 ኩልክሙ

ዘመርሻ (መጋቢ ፣ ዘዲማ ጊዮርጊስ)

ለበ እስራኤል ሰረቀ በከናፍረሁ አቤሴሎም እብን ማኅበረ ደቂቅ ወሕፃናት እስመ ለእሉ ይእቲ መንግሥተ ሰማይ ስብሐት ። ወፈለሰ እመካኑ እስራኤል እንተ አንገሥዎ አርምሞ ዳዊት ፤ ወእምይሁዳ ዘተረስዐት ተናግሮ አይሁድ ትእማር ዘለፋ እስራኤል ጸሐፍት ። ይቤሎሙሂ ሆሣዕና ለአእባኝ ደብር ኅለፍት ኢትበሉ ለጌሠም ቅዳሴ ምግብ ዕለት ፤ ወለሆሣዕና ይብልዎ ኅብስተ ሕይወት ንብላዕ ወንስተይ ወጌሠመ ንመውት ፤ እንዘ ዮም ሰብእ አምጣኝ ጌሠም መሬት ። ንብላ ወንስተይ ወጌሠመ ንመውት ፤

የአሽከሮችና የህፃናት ተባባሪ ድንጋይ / አቤሴሎም የእስራኤልን ልብ በከንፈሮቹ አስኮ በለለ ፤ መንግስተ ሰማይ / ምስጋና ለእነርሱ ናትና ። እስራኤል ያነገሱት ዳዊት / ዝምታም ከቦታው ተሰደደ ፤ የእስራኤል ፀሀፊዎች ስድብ የሆነች የአይሁድ መናገር / ትእማርም ከይሁዳ የተረሳች ናት ። ሆሳእናም የተራራ ድንጋዮች / መንገደደኞችን የእለት ምግብ/ምስጋናን ለነገ ይሁን አትበሉ አላቸው ፤ (እነርሱም) ሆሳእናን የህይወት እንጀራን «እንብላና እንጠጣ ፣ ነገም እንሞታለን» ይሉታል ፤ «ዛሬ ሰው ስንሆን ነገ መሬት ነንና» ። «እንብላና እንጠጣ ነገም እንሞታለን» ይሉታል ፤

ያባቱን ዙፋን ለመንጠቅ ከትንንሾችና ከትልልቆች ጋር የመከረ የእስራኤል ንጉስ ዳዊት ልጅ አቤሴሎም በንግግሩ የእስራኤልን ልብ እንዳስኮበለለ የሆሳእና ድንጋይ እንደልጆች አመሰገነ ፤ በምስጋናውም ህዝቡን አስገረመ ። አይሁድ ገንዘብ ያደረጉት ዝምታም ከድንጋይና ከህፃናት ጠፋ ፤ የተረሳች ትእማርም የእስራኤል መሰደቢያ እንደሆነች ፣ ይሁዳ የተዋት እውነትን መናገር የእስራኤል መነቀፊያ ሆነች በማለት የቅኔው ደራሲ የቅኔያቸውን ምስጢር አራቀዋል ። ከዚህም ሌላ ክርስቶስ ሀዋርያትን «ለነገ አትበሉ» እንዳላቸው የድንጋዮችም ማመስገን ያንድ ቀን ብቻ ሆኖ መቅረቱን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

266 ሚበዝጉት

ዘተክለ ጽዮን (አለቃ)

ሐሜተ ክልኤቱ አገው
ዘኢፈርሀ ወልድ በልዑ በተከብቶ
ሥጋ ጥዑመ እንዘ የዐጹ ጥጎቶ ፤
ወፍሉጠ ሞት ኮነ ባሕቲቶ ዘበልዑ እስመ ይመውት
ባሕቲቶ ።

ትርጉም

የሁለቱ ወንድሞቼን አሜት
ያልፈራ ወልድ በሩን ዘግቶ
በመደበቅ ጣፋጭ ስጋን በላ ፤
በሞትም ልዩን ሆነ «ብቻውን የበላ ብቻውን ይሞታልና»

ምስጢር

የባልጀሮችን አሜት ያልፈራ ሰው ደጃፉን ዘግቶ ስጋን እንደ
ሚበላ ከሶስቱ አካላት አንዱ አካል ወልድ ከአብና ከመንፈስ
ቅዱስ በበታ ሳይለይ በተለየ አካሉ የማርያምን ስጋ ለበሰ ፤ በድን
ግልናም ተወለደ ። « ብቻውን የበላ ብቻውን ይሞታል » እንዲ
ሉም ወልድ በለበሰው ስጋ ሲሞት ፤ አብና መንፈስ ቅዱስ ስጋን
ባለመልበሳቸው በሞት አልተሳተፉትም (እንደ ወልድ አልሞቱም)
በማለት ባለቅኔው የወልድን ሰው መሆንና መሞት ያስገነዝባሉ ።

267 ግእዝ ጉባኤ ቃና

በካፋ ኢትርሳዕ ዘተዋነይነ ክልኤነ ፤
እንዘ አበ አብርሃም አንተ ወብእሲተ አብርሃም አነ ።

ትርጉም

በካፋ ፤ ሁለታችን የተጫወትነውን አትርሳ ፤
አንተ የአብርሃም አባት (ታራ) ስትሆን እኔም የአብርሃም
ሚስት (ሳራ) ስሆን ።

ምስጢር

ሁለት ዓይኖች ሲጨዋውቱ ቆይተው ሲሰነባበቱ አንዱ ለሁለ
ተኛው «ያን የተባባልነውን እንዳትረሳ» ይለዋል ። በዚህም አንፃር
አፄ በካፋ በልጅነታቸው ከአንድ ዓይኛቸው ጋር በትምህርት ቤት
ሲማሩና አፍኦ ወጥተው (ተቀምጠው) ሳሉ «እኔ ብንግስ አንተንም
ሾሜና ሸልሜ አልቅሃለሁ» የሚል የልጅነት ተምኔታዊ ተስፋ ለዚሁ
ዓይኛቸው ሰጥተው ነበር ። እኔ በካፋ በምኞታቸው መሰረት ለመን
ግስት በቁ ። ያም ተማሪ ምሁር ሆኖ ወደ ንጉሱ (አፄ በካፋ) ቀርቦ
ያን በአፍኦ የተጨዋውቱትን የልጅነታቸውን ነገር በዚህ ቅኔ አማ
ካይነት አስታውሳቸው እና ያሉትን ፈፀሙለት ይባላል ።

268 ዋዜማ

ዘነይሉ (ዘመቀሉ)

ጽዮን ኢየሱምሮ
መሰግላዊ አጽሎን እንተ ያሰግድ አእባነ ፤
ሶበ ሰትየ በቀርነ ኢሎፍሊ መግተኪ ወይነ
ልብስ ከዊናቱ አምላክ እስመ ጎደን ፍጡነ ፤
ወእንዘ ለሕዝቡ ይብሉሙ መድኅኒት አነ
መድኅኒተ ለርእሱ ኢኮነ ።

ትርጉም

ዕዮን ድንጋዮችን
የሚያሰግድ የጠንቋይ ወገን/አጽሎን አያውቅም ፤
መሐትሽ/ወይንን በኢሎፍሊ/ዋንጫ በጠጣ ጊዜ

ልብስ/እምላክ መሆኑን ፈጥኖ ጥሏል፤
ለወገኖቹም መድሀኒት ነኝ ሲላቸው
ለራሱ መድሀኒትን አልሆነምና ።

ም ስ ጢ ር

ህዝቡን የሚያሰማድ ጠንቋይ በወይን (ቢኖ) ሰክሮ ልብሱን ጥሎ ሲታይ፡ «አዋቂው ለራሱ አላወቀም፤ ለሌሎቹ መድሃኒት ነኝ ሲል ራሱን አላዳነም» ይባላል ። እንዲሁም በአንፃሩ ከድንጋይ የተሰራ የኢሎፍሊ ጣኦት አጽሎን ከታቦተ ፅዮን ላይ ወድቆ ሲሰባበር እምላክ አለመሆኑ ተገለጠ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታ ሪ ክ

ዳጎን (አጽሎን) በፍልስጥኤም፤ በሶርያና በመስጴጦምያ አገሮች ከሚመለኩ ጣኦቶች አንዱ ነበረ ። ይህ ጣኦት ልዩ መልክ ያለው ሆኖ ከወገቡ በላይ ያለው የአካሉ ቅርፅ ሰው፤ ከወገቡ በታች አሳ ይመስል ነበር ።

በዘመነ መሳፍንት መጨረሻ ላይ ፍልስጥኤማውያን (ኢሎ ፍላውያን) እስራኤላውያንን በጦርነት አሸንፈው የእግዚአብሔርን ታቦት ፅዮንን በዳጎን ቤት ቢያኖሯት የጣኦቱ ምስል ወቀድ ተሰበረ ይባላል (መላ . 16 ፣ 21—30) ።

269 መወደስ

ተክለ ጽዮን (አለቃ)

በሰሜዐ ቃሉ ለሳውል ቢጸ ኤርምያስ
ሠለስተ አክራመ ኢነትገ አንብዕነ፤
ለዝኒ ብካይ ሀገረ ሳውል ኢኮነ
ነግደ ወፈላሴ፤
እስመ ሰብአ ቤቱ ለብካይ ንሕነ፤

ቀዳሚ ኀበ ለመድነ

በላዕለ ትካዝ ትካዝ ወበላዕለ ኀዘን ኀዘን ።
ሶበሂ ተዘከርናሃ ለደብረ ሊባኖስ እምነ
ህየ ውስተ አፍላጋ ነበርነ ወበከይነ፤
እስመ ማየ ዕድሜኝ ጎልቀ ከመ ንዘረው ኩልነ
መንፈቅነ በምዕራብ ወበውስተ ምሥራቅ መንፈቅነ ።

ት ር ጉ ም

የኤርምያስ ጓደኛ የሆነ የሳውልን (የዳውሎስን) ቃል በመስማት ሶስት ዘመን እንባችን አልንደለም (አላቋረጠም)፤ ለዚህም ልቅሶ/የዳውሎስ አገር እንግዳና ፈላሻን አልሆንንም፤

የልቅሶ ቤተ ሰበች ነንና፤
በትካዜ ላይ ትካዜን

በአዘንም ላይ አዘንን ቀድሞ ከለመድን ዘንድ ።
እናታችን/ ደብረሊባኖስንም በአሰብናት ጊዜ
በዚያ በወንዞች ተቀመጥንና አለቀስን፤
እኩላችን በምእራብ እኩላችንም በምስራቅ ሁላችን
እንድንበተን ውሃ/እድሜያችን አልቋልና ።

ም ስ ጢ ር

አለቃ ተክለ ፅዮን በሃይማኖት ምክንያት እየተከሰሱ ተጉላል ተዋል ። በሁዋላም ከነጓደኞቻቸው ከኢትዮጵያ ውጭ ተሰደው ሄደዋል። ቅዱስ ጳውሎስ «ሶስት አመት ሙሉ እንባየ አላቋረጠም» እንዳለ አለቃ ተክለ ፅዮንም በኢትዮጵያ ሳሉ በሃይማኖት ምክንያት እየተከሰሱ የተጉላሉትን መጉላላትና ያዘኑትን አዘን ያነቡትንም እንባ አስታውሰው በውጭ አገር ሳሉ በደብረ ሊባኖስ ትዝታ መመሰጣቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ቀርፀዋል ። በተጨማሪም ውሃ ወርዶ ወርዶ እንደሚያልቅ እድሜያቸው በስደትና በስቃይ ማለቁን ቤተ ሰብም አሳዳሪውን እንደሚለምደውና እንደማይፈራው፤ እርሳቸውም በአገራቸው የለመዱትን መከራና ስቃይ በውጭም አገር የማይሰቁቅ መሆናቸውን በማመልከት ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

270 መወደስ

ለሙኑ ሐላዩ እግዚአብሔር
ተድላ ዓለማት ዓለመ እምድጎረ ፈጠረ ለነ?
እኮኑ ገድግዎ ወመንንዎ ይብሉን
ወቦኑ ለእንስሳት
ዘክረ ለሊሁ ወሐላዩ ብነ ?
ቅድመ ኢሳይያስ ነቢይነ
ወስተ አእምሮ አማን አምጣነ እንስሳት ይጌይሱን =
ዓለምሂ ለእመ ተርፈ ኢያገዝነን
አምጣነ ጎሳር ወቅተቃጤ ፍፍተ ሰናክሬም ዓለምነ !
ወመፍትው እግዚእ ዓለመ ከመ ያገድገን
አምጣነ ለሊሁ መቅድመ ዙሉ ዓለምነ ወርስትነ =

ትርጉም

እግዚአብሔር ለማን አሰበ ?
የአለምን ደስታ/ አለም ለእኛ ከፈጠረ በሁዋላ
«ተውትና ናቂት ይለናልና»
በእውኑ (በእውነቱ) ለእንስሶች
አስታወሰና አሰበን ?
በነቢያችን ኢሳይያስ ፊት
በእውነተኛ እውቀት እንስሶች ይበልጡናልና =
አለምም ቢቀር አያሳዝነንም
የሰናክሬም መንገድ/አለማችን አሳርና ቅጥቅጣት ነውና !
ጌታም አለምን ያስተወን ዘንድ ተገቢ ነው
«ባርሱው ከሁሉ በፊት አለማችንና ርስታችን ነውና» =

ምስጢር

«እንዳያማህ ጥራው ፣ እንዳይበላ ግፋው» እንደሚባለው አንዳ
ንድ ሰው ሙሉ ተስፋ ከሰጠ በሁዋላ ወደሁዋላ ይላል (የሰጠውን ተስፋ
ሳይፈፅም ይቀራል) = እንዲሁም እግዚአብሔር ይህን አለም ለሰዎች
መጠቀሚያ አድርጎ ከፈጠረ በሁዋላ ሰዎች አለሙን እንዲተውት ያዝ
ዛል = ነቢዩ ኢሳይያስ «አሁን ጋጡን አወቀ ፣ ላምም የጌታውን ቤት
አወቀ ፣ እስራኤል ግን አላወቁኝም ፣ አልተረዱኝም» እንዳለ በተፈ
ጥሮው ከእንስሳት የበለጠ ሰው በእንቢተኛነቱ ከእንስሳት ስላነሰ
እግዚአብሔር አለሙን ለእንስሶች ብቻ መጠቀሚያ ሊያደርገው አሰ
በን ? በማለት ደራሲው ራሳቸውን ጠይቀዋል = በተጨማሪም ከተ
ባያማ እርሻ ተባይ የሌለበት እርሻ እንደሚመረጥ ይህ ብዙ ችግር
ያለበት አለም ቢቀር የማያልፍ አለምና ርስታችን ራሱ አምላካችን
ስለሆነ በርሱ እንኖራለን በማለት ባለቅኔው እምነታቸውን በቅኔያ
ቸው ምስጢር ገልጠዋል =

271 መወደስ

ዘደለለ (መሪጌታ ፣ ዘዋሽራ)

መሥዋዕተ መድኅኒት ሰይፍ ለእመ ተሦዐ
በደሙ ቤዘወ ሕያዋን ወሙታን ፣
እስመ በደሙ አብጠለ ዘሞተ ይስሐቅ ሥልጣን
ድኅረ ልብስ ሥጋ ወኮነ ከማን ፣
ንሕነሂ ዘኢሀሎን
ተዋሕዶተ በግብጽ ዘሥላሴሁ ኢርኢን =
ሞተ ሰይፍሂ በርስተ ሥጋ ዘኢነጸርነ ነጸርነ ፣
ለቃል እንቲአሁ ለሥጋ አምጣነ ኮነ =
ወሥኑ ለሰይፍ ወርኅ ሰማያት ከደነ
በሰማይ እስመ ፈጠረ ጽልመተ ወብርሃን =

የመዳኛ መስዋእት/ ሰይፍ ቢሰዋ
 ሀያዋንንና ሙታንን በደሙ አዳነ ፤
 ስጋ ከለበሰና እንደኛ ከሆነ በሁዋላ
 የይስህቅ ሞት/ ስልጣንን በደሙ አጥፍቷልና ፤
 የሌላን እኛም
 በግብፅ የሶስትነቱ ምስጢር አንድነትን አላየንም ።
 በስጋ ርስት ግን ያላየነውን የሰይፍ ሞት አየን ፤
 ለቃል የሆነው ለስጋ ሆኗልና ።
 የሰይፍም ውበቱ የሰማዮች ጨረቃን ከደነ (አለበሰ) ፤
 ጨለማንና ብርሃንን በሰማይ ፈጥሯልና ።

ምስጢር

አብርሃም ልጁን ይስህቅን ለእግዚአብሔር ሊሰዋበት የቃጣው ሰይፍ ደም ተቀብቶ በመገኘቱ ይስህቅ ከመሰዋት ዳነ ። ክርስቶስ ስጋን ለብሶ እንደእኛ ሰው እንደሆነ የአብርሃም ሰይፍ የሰማያዊ በግ አንገትን በይስህቅ ፈንታ ቆረጠ ። የእግዚአብሔር ቃል ርስት (አምላክነት) የስጋ ገንዘብ እንደሆነ ይስህቅ እንዳይሰዋ ከሰማይ ቃል ተሰማ ። ብርሃንም ሰማይን እንደሚያደምቀው በአብርሃም ሰይፍ የታየ ደም በሰማይ ጨረቃ ታየ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

272 ሕንጺሃ

እንከ ቀራንዮ ሊይበጽሕ እግዚእነ ፤
 እስመ ቀራንዮ ምድረ ደም ኮነ ።

ትርጉም

እንግዲህ ጌታችን ቀራንዮ አይደርስም ፤
 ቀራንዮ የደም ምድር ሆኗልና ።

ደመኛ ያለው ሰው ደም ወደፈሰሰበት ቦታ መሄድ ያስፈራ ዋል ፤ እንዲሁም ደሙ በቀራንዮ የፈሰሰ ክርስቶስ በዚያ እንደሞተ አለመቅረቱና ከመቃብር መነሳቱ በቅኔው ተመስጥሯል ።

327 መወድስ

ጥሩይ (አለቃ)

ሞተ ፍጡራን ተምህረ ገቢረ ትሕትና
 እንቃዕዲዎ ኢይርአይ ገጸ አረጋዊ በዐይኑ ፤
 ባሕቱ ይብላነ ውስተ ደብረ ዳሞ መካኑ ።
 እንበለ ውሕቱ አረጋዊ
 ሥጋ ሰብእ ለቢሶ ዘምአኒ መት
 ንንግር ወንዜት ፤
 ከመ ከመ ሊቱ ኤልያስ ለአረጋዊ መጠኑ ።
 ለሕያውኒ ገብረ ክርስቶስ ላእካነ ምስጢር ኮት
 ካህናተ ሰማይ ሕማማት መንበረ ሥጋሁ ዘየዐጥኑ ፤
 ወእምሐዋርያት ገድላት እለ ተአመኑ
 የሐንስ ዕጂ ሥጋ ዘረፈተ ውስተ ሕፅት ።

ትርጉም

ቀና ብሎ የሸግገሌ ፈትን በአይኑ
 እንዳያይ የፍጡራን ሞት የትህትና ስራን ተግረ ፤
 ነገር ግን በደብረ ዳሞ ቦታው ውስጥ
 ያለዚያ አረጋዊ
 «የሰው ስጋ ለብሶ ያሸነፈኝ ግን ነው?» ይለናል ፤
 የአረጋዊ መጠኑ
 እንደ ሊቱ / ኤልያስ እንደሆነ እንናገርና እናወራ ዘንድ ።
 ስጋ / መንበሩን (ዙፋኑን) የሚያጥኑ ህማማች / የሰማይ ካህናትም ።

ለህያው አምላክ/ገብረ ክርስቶስ የምስጢር መላክተኞች ሆኑ።
ከታመኑ ከሀዋርያት / ገድሎችም
የሰጋ ትል / የሀንስ በጭኑ የተቀመጠ ነው።

ምስጢር

ትሁት የሆነ ልጅ የሸማግሌን ፊት ቀና ብሎ ማየት አይደፍርም። እንዲሁም የሰጋ ሞት የደብረ ዳሞ ገዳም አበምኔት የነበሩ አቡነ አረጋዊን አላገኛቸውም። ስለዚህም ዲያብሎስ «ሰጋ ለብሶ ያሸነፈኝ ይህ ማን ነው?» እንዳለ ሞትም ስጋ የለበሰውን ሁሉ ሲያሸንፍ አቡነ አረጋዊን አላሸነፈም፤ የደቀ መዝሙር መጠኑ እንደ መምህሩ መጠን እንደሆነ አቡነ አረጋዊ እንደ ነቢይ ኤልያስ በህይወት ይኖራሉ። የሰማይ ካህናትም የአምላክን ዙፋን እንደሚያጥኑ ሀማማች የገብረ ክርስቶስን ስጋ በሉት። ከሀዋርያትም እንዲያህንስ በክርስቶስ አጠገብ እንደተቀመጠ ትል በገብረ ክርስቶስ አካል ላይ ተርመሰመሰ ይላሉ ባለቅኔው።

274 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ትቤ አራት አቢርተ ግላም ማሳኒ
መግጉዕ ወልድዮ ከመ ጸርኩክ ጽረኒ።

ትርጉም

የሚጠፋ አለም ባልቴት/አልጋ
«መግጉእ ልጄ! እንደተሸከምሁህ ተሸከመኝ» አለች።

ምስጢር

ጠራተኛ ባልቴት በእግሯ መሄድ ሲሳናት የሚጠራትን ልጅዋን «ልጄ ሆይ እንግዲህ አዝዬ እንዳሳድግሁህ እዘለኝ እንጂ ምን ይደረጋል» ትለዋለች። እንደዚሁም ሁሉ የባልቴቱ ምሳሌ አልጋን ሰላሳ ስምንት አመት የተኛባት በሽተኛ ድኖ ተሸክሟት ወደቤቱ መሄዱን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል።

275 ዘአምላኪየ

ውስተ ደብረ ምስጢር ታቦር እመ ትሬኢ ደመና
ኢይምሰልክ ሙሴ ዘይወርድ መና፤
ደመና ታቦር ፍሉጥ አኮኑ እምደመና ደብርክ ሲና።

ትርጉም

በምስጢር ተራራ ታቦር ደመናን ብታይ
ሙሴ! መና የሚወርድ አይምሰልህ፤
ሲና ከተባለ ተራራህ ደመና የታቦር ደመና የተለየ ነውና።

ምስጢር

ቀድሞ በደብረ ሲና የታየው ደመና ለእነሙሴ የሰማይ መናን የሚያዘንብላቸው ሲሆን፡ በደብረ ታቦር በሙሴና በኤልያስ በሀዋርያትም ፊት የታየው ደመና «ይህ ልጄ ነውና እርሱን ስሙት» የሚል የወልድን ነገር የሚያሰማ በመሆኑ ባለቅኔው ሙሴን ደመና ባየ ቁጥር መና ይወርድልኛል እያለ የሚጓጓ አስመስለው ተቀኝተዋል።

276 ሥላሴ

ዘበተረ ጊዮርጊስ (እጩጊ)

በዘመን ቀዳማዊ

እመ ምግብ ሙሴ ወሚካኤል

አሠረ ቀዳሚ አቀጽለ ዘአረተሙ ሰኩና፤

ወኢያፍለጠሙ በካልእ ፍና፤

በምግብ ገብርኤልስ ክረምተ ቃሉ ደመና

ሰበ ዘበጠ ዝኖረ ዜና
መሬት ጸገየ አምላክና
ወአምላክ ፈረየ ሰብእና

ትርጉም

በተደሞ ዘመን
በሙሴና በሚካኤል ሹመት ጊዜ
የአሪታቸው ተረከዝ የመጀመሪያ ዱካን (ፍለጋን) አል
ቀረፀም፤
በሌላ መንገድም አልለያቸውም፤
በገብርኤል ሹመት / የቃሉ ደመና ከረምት ግን
ዝናብ / ወረ በመታ (በጣለ) ጊዜ
መሬት አምላክነትን አበበ፤
አምላክም ሰው መሆንን አፈረ።

ምስጢር

ሙሴና ሚካኤል እስራኤልን እየመሩ በመገቡበት (በአስተዳደሩበት) ዘመን አንበሳ የእግሩ ርግጫ ዱካን (ፍለጋን) እንደሚያጠፋ የሙሴ ሁኔታ በሚካኤል፣ የሚካኤልም ሁኔታ በሙሴ አልተመለከተም ነበር። በገብርኤል ቃል ምግብና (ማገልገል) ጊዜ ግን በከረምት ደመና ጠል የረካ የመሬት ተክል አበባን እንደሚያብብና ዝረቱም (ሰብሉ) እንደሚያፈራ ከመሬት የተፈጠረው ሰው አምላክነትን፣ አምላክም ሰው መሆንን ተገናዝቦ (ገንዘብ አደረገ) ግለት በቅኔው ተመስጥሮበታል።

277 ሥላሴ

ዘእንግሳ ወርት ገይሉ (አለቃ)

በቀለ ቀዳማዊ
በአፍኦ አጥፍኦ እማእከሉሙ
እርጭ ምድር ወተማስ ክልኤቱ ዘተባእሉ በዜና፤

ወምእዎ ዓዲ ለእኩይ ሕሊና፤
ሳዕለ እርጭ ምድር ተማስ እደሁ ከመ ኢያንሥእ በፍና
እእዳው ለተማስ እስመ ኢኮና፤
ወኢይዕቀብ እርጭ እእጋረ ጊዜ ጽሙና
ኢሀለዎ ለተማስ ሰኩና።

ትርጉም

በወራ የተጣሉ
ሁለቱ ተማስና የምድር እባብ
የቀድሞ በቀልን (ቲምን) በመካከላቸው አጠፉ፤
ዳግመኛም «ከፋ አባብን አሸነፉ»፤
በምድር እባብ ላይ ተማስ እጁን በመንገድ እንዳያነሳ
እጆቹ ለተማስ አልሆኑምና፤
እባብም እግሮችን በድካም ጊዜ እንዳይጠብቅ (እንዳይነድፍ)
ለተማስ ተረከዝ የለውምና።

ምስጢር

በመሬት ተጣልተው የኖሩ ሁለት ሰዎች ሲታረቁ «አንተም በእገሌ ይዞታ የሚያገባህ የለም፤ አንተም ደግሞ ከእገሌ ይዞታ ምንም የለህ፤ ስለዚህ ቂም በቀላችሁን ተዉ» ይባላሉ። እንዲሁም አዳም የእባብን ራስ በበትር እንዲቀጠቅጥና እባብም ተረከዙን እንዲነድፈው በተደረገው መሰረት በሰውና በእባብ መካከል ያለው ቅራኔ በተማስ ሁኔታ ለእባብ ጠፋለት። ተማስ እባቡን በእጁ በትር እንዳይቀጠቅጠው እጆች የሉትም፤ እባብ ደግሞ እግሩን እንዳይነድፈው የተማስ እግሮቹ ተቆርጠዋል። ስለዚህ «ሲስት ይሰለቡ» እንዲሉ ባለመቻላቸው ብቻ ከአንገት በላይ ተማስና እባብ ተሰማሙ ግለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል።

278 መወደስ

አልቦ ለሰብእ እንተ ይፈድሩ
ህየንተ ሠናይ ሠናየ እንበለ አኪት ወሙስና፤
ወምሳሌ ዝንቱ ነገር ከመ ኢይትርፍ በዜና
ድገረ ተከለሉ በብሩህ ደመና
እስራኤል መገብተ ሲና
እስመ ሳዕለ ክርስቶስ መከሩ ህየንተ ዘበልዑ መና ።
ሠናያትስ ለሠናያን እመ በፍትሐ ጽድቅ ኮና
ላሕም ፍዳ ጸግሁ እምጸገበ ወይነ ቃና ።
ወለሳምናዊት ዘመን እመ ይበጽሕ መጠና
ፍቅር ቀጸላ ርእስ ተገድፈ በሰኩና ።

ትርጉም

ከክፋትና ከጥፋት በቀር ለሰው
በመልካም ፈንታ መልካምን የሚከፍለው (የሚመልስ
ለት) የለም፤
የዚህም ነገር ምሳሌ በወሬ እንዳይቀር
በብሩህ ደመና ከተጋረዱ በሁዋላ
የሲና መጋቢዎች እስራኤል
መና ስለበሉ ፈንታ በክርስቶስ ላይ መክረዋልና ።
መልካሞችስ ለመልካሞች በእውነት ፍርድ ቢሆኑ
ላም በድካሙ ብድራት (ፈንታ) የቃና ወይንን በጠገበ
ነበርና ።
የስምንተኛዋ ዘመንም ልኳ ቢደርስ
የራስ መሸፈኛ/ ፍቅር በእግር ተረከዝ ተጣለ ።

ምስጢር

የበን አድራጎት ብድራት በን አድራጎት ሲሆን «እህል ላበደረ
አፈር» እንዲሉ፤ የበን አድራጊው ክፍያ ክፉ ስራ ሆነ ። እስራኤል

እምላካቸው ደመና ጋርዶ የሰማይ መና እየመገበ ከጠላቶቻቸው
ጭቆና ቢያወጣቸው «በደጋ ቢሆን ነው እንጂ በበረሃ ቢሆን የሰ
ማይ መናን ማዝነብና የአለት ውሃን ማፍለቅ አይቻለውም ነበር»
አሉ ። በተጨማሪም መልካም ስራ ለሰራው ቢሆን፤ በብርድ ቀን
በትንፋሹ የሚጣቀው እንስሳ ስለበን አድራጎቱ የወይን መጠጥ
ሊታደል (ሊጋበዝ) ይገባው ነበር ። ግን አልተደረገም ። ይህ ሁሉ
የሆነው የራስ ባርኔጣ በነፋስ እንደሚወድቅ፤ በስምንተኛው ሺህ
ፍቅር ቢጠፋ ነው በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

279 ዋዜማ

መራጎተ ሞት አወፈሩ
ለፀሐይ ብሩህ እደ ኤርምያስ መድኅን
ከመ ንስማዕ ውስተ መቃብሩ ድምፀ ኤልሳዕ ቀርን ።
ወበሳድሳይ ወርጎ ድገረ ፅንሰ የሐንስ ዐይን
ገበ አሐቲ ሀገር ገጸ ዕውራጎ
ተፈነወ ገብርኤል ብርሃን

ትርጉም

የኤልሳእ ነጋሪት ድምፅን
በመቃብር ውስጥ እንሰማ ዘንድ ለበራ
ፀሀይ/ የኤርምያስ እጅ እዳኝ የሞት መክፈቻዎችን ሰጠው።
ከየሀንስ ፅንሰ/ አይን በሁዋላም በስድስተኛው ወር
ወደአንዲት አገር/ የእውሮች ፊት
ገብርኤል/ ብርሃን ተላከ ።

ምስጢር

ለኤርምያስ መራሁትን (መክፈቻ ቁልፎችን) እንደሰጠው
እዳኝ ጌታ ለፀሀይ የሞትን መክፈቻ ሰጠው ማለት ፀሀይ የክርስ
ቶስን እርቃን ለመሸፈን ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ ጨለመ ማለት

ነው። ቅዱስ ገብርኤልም ኤልሳቤጥ በፀነሰች በስድስተኛው ወር ወደገሊላ ሄዶ ግርያምን «በድንግልና ትወልጃለሽ» ብሎ እንዳበሰ ራት ለንጊኖስ የተባለ አንድ አይና ወታደር የክርስቶስን ጎን በመር ቢወጋው የደሙ ፍንጣቂ የነካው እውሩ አይኑ በራሉት ማለት በቅ ኔው ተመስጥሯል።

280 ሥላሴ

ዘከብቱ (ዐቃቤ ሰዓት)

መንግሥተ ሰማይ

ገቢሁ ለኢፕሮስ እንዘ ቅርብት

ኢነጸረ ኢፕሮስ ኪያሃ ተሥዕሎተ መልክእ ብርሃን

እስከ ተፈጸመ በታቦር ማሕፀን፤

ከመሰ ኢንበል እመ ይቀርብ መካን

ነጽሮ ቅሩበ ኢይሰአን፤

ቀራንብት ለዐይን እንዘ ቅሩባን

ቀራንብተ ኢይኔጽር ዐይን።

ትርጉም

መንግስተ ሰማይ

ወደኢፕሮስ የቀረበች ስትሆን

የመልክ ብርሃን መሳል በታቦር ማሕፀን

እስከ ተፈጸመ ድረስ ኢፕሮስ እሷን አሳያም፤

ቦታ ቢቀርብ ቅርብ ማየት

አይሳንም እንዳንል ግን፤

ቅንድቦች ለአይን ቅርቦች ሲሆኑ

ቅንድቦችን አይን አያይም።

ምስጢር

ሰዎች በፍቅር ቅርቦት እንጂ በቦታ ቅርቦት ሊጠያየቁና ሊተያ ያዩ አይችሉም። እንዲሁም ቅዱስ ኢፕሮስ የመንግስተ ሰማይ መከ ፈቻ የተሰጠው ሲሆን ዝንን ከፍቶ ሊገባባት አልቻለም። የአካል ቅርፅ በማህፀን እንደሚፈፀም ኢፕሮስም የመንግስተ ሰማይ በር አርእያን በደብረ ታቦር አየ እንጂ፤ በቦታ መቅረብ ማየት ከተቻለ አይኖች ቅንድቦችን ያዩ ነበር በማለት ቅኔው ተመስጥሯል።

281 ሥላሴ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር)

አእላፍ የሐምዶም

ለኪሩብ ካህን እንዘ ንጹሕ

ከመ እምኔሁ ተወልደ በሥጋ ተክለ ሃይማኖት መድኅን

ለውኑቱ እስመ ይመስሉ በመልክእ ወሥን።

ወትእምርተ ዝንቱ ተረክበ በጎበ ተክለ አብ ሕፃን

እመንገለ ፀጋም ወየማን፤

ወከመ ኪሩብ ቀሲስ በሊሐ ልሳን፤

ወመጠኑ ዘኪሩብ መጠን።

ትርጉም

አዳኝ ተክለ ሃይማኖት

በስጋ ከርሱ እንደተወለደ

ንፁህ ሲሆን ኪሩብ ካህንን ወገኖች ያመታል፤

በመልክና በደም ግባት እርሱን ይመስለዋል።

የዚህ ምልክትም በስተግራና በስተቀኝ በኩል

በተክለ ሃይማኖት ህፃን ዘንድ ተገኝቷል፤

እንደ ኪሩብ ቁስም አንደበተ ርቂእ ነውና፤

ልኩም የኪሩብ ልክ ነውና።

እንዳንድ ካህን ንፁህ ሆኖ ሳለ ወገኖቹ ካህናት « የእገሌ ልጅ የርሱ ዲቃላ ነው በመልኩም በደም ግባቱም ፣ በእነጋገሩም በቁመቱም ይመስለዋል ፤ ይህ ቀረህ አይባልም » እያሉ ያሙታል ። እንዲሁም የድቃን የሀፃኑ ምሳሌ የሆነውን የድቅ ተክለ ሃይማኖትን መልአክ ሳይሆን እንደ መልአክ ያዩታል ። ምክንያቱም ኪሩብ እንደሚባለው መልአክ በግራና በቀኝ ክንፎች ስላሉትና እንደኪሩብም አመስጋኝ ስለሆነ ነው በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

282 ሥላሴ

ዘመን ገዳጌ ኩሉ ፤

ወመንሥኤ ኩሉ ድገረ ድቀት ፤

ተዋልጦ ንዴት ወብዕል ባሕቱ እንዘ ይፈኢ በዐይን

ባዕል በብዝሃ መዝገቡ ዘአልቦ ወሰን

ትምክህተ ልቡና ኢይግበር ፤ ወበንዴቱ ምኑን

ነዳይ ኢይብኪ ወኢይገዝን ፤

አምጣነ ዘመን ያቴሕት ቤተ ብዑላን ፤

ወነዳየ ያነሥኢ ዘመን ።

ትርጉም

ሁሉን የሚጥል ዘመን ነው ፤

ከውድቀት በሁዋላም ሁሉን እንሽ ዘመን ነው ፤

ነገር ግን የችግርና የሀብት መለዋወጥን በአይን ሲያይ

ባለፀጋ ወሰን በሌለው ሳጥን ብዛት

የልቡና ትምክህትን አያድርግ ፤ በተናቀ ችግሩም

ድሃ አያልቅስ አይዘንም ፤

የባለፀገች ቤትን ዘመን ያዋርዳልና ፤

ድሃንም ዘመን ያነሳልና ።

ሽማግሌች ሲመርቁ « ዘመን ይስጥልኝ » ይላሉ ። አዝር እትና እትክልት የማበብ ፣ የማፍራትና የመድረቅ ጊዜ እንዳላቸው ለልማትና ለጥፋትም ጊዜ አላቸው ። ስለዚህ ነው ባለቅኔው « የሚጥልም ፣ የሚያነሳም ዘመን ነው » ማለታቸው ። ማጣትና ማግኘት እንደዘበቃች ሲፈራረቁ ስለሚኖሩ ፣ ባለፀጋው በሀብቱ ሊተማመንና ድሃውም በማጣቱ ተስፋ ሊቆርጥ አይገባውም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

283 መወድስ

ዘገይሌ (አለቃ)

ማየ ዮርዳኖስ ተስዕረ እማዕርገ ጣዕሙ ፤

እንዘ ቤተ ክብካቤ የሐውር አምጣነ ሰከረ በወይን

ወምርዐተ ገብረ በዘሊቀ ምርፋቅ ልሳን ፤

ወእንበለ መጠን ለእመ ሰከረ

ወድቀ በሳዕለ ስድስቱ መሳብክት ዘእብን ፤

አእላፈ እስራኤል ጣዕማተ ወይን

አምጣነ በማይ ፈተነ ሕያወ ባሕርይ ጌዴዎን ።

ማይሂ ለእመ ሞተ ማእከለ መሳብክት ኩሉን

በወይን ጎፂበሙ ቀበርም ጽሙፃን ፤

ወለፍትሐተ ማይ ሐረ ወይነ ቤተ ቃና ካህን

መዝሙረ ጣዕሙ ከመ ያንብቡ ሰብአ ቤተ ቃና መዘምራን።

ትርጉም

የዮርዳኖስ ውሃ /ካህን ከጣሙ/ ማእረግ ተሻረ ፤

ወደ ሰርግ ቤት ሄዶ በጣጅ ሰከራልና

በመቀመጫ አለቃ እንደበትም መዳራትን አድርጓልና ፤

ያለመጠንም ቢሰክር

በስድስቱ የድንጋይ ጋኖች ላይ ወድቋልና ፤

የእስራኤል ጦረኞች የወይን ጣሞችን
አምላክ/ ጌዴዎን በውሃ ስለፈተነ ።
ውሃም በሁላቸው ጋኖች መካከል ቢሞት
የተጠሙ ሰዎች በወይን ጣጅ አጥበው ቀበሩት ፤
የቃና ቤት ሰዎች /መዘምራንም መዝሙር/ ጣሙን
ያነሱ ዘንድ የቃና ቤት ወይን/ካህን ለውሃ ፍታት ሄደ ።

ም ስ ጢ ር

በሰርግ ቤት ወይን ጠጥቶና ሰክሮ ሲዳራና በየድንጋዩ ላይ እየ
ወደቀ የተገኘ ካህን ከስልጣኑ ይሻራል ። እንዲሁም የካህኑ ምሳሌ
በስድስቱ የድንጋይ ጋኖች የተሞላው ውሃ ወደ ወይንነት ስለተ
ለወጠ የውሃነቱ ጣም ቀረ ። ጌዴዎን የተባለው የእስራኤል መስ
ፍን የእስራኤልን ጦረኞች በየርዳኖስ ውሃ እንደፈተናቸውና ንቁ
ዎቹን በዚህ ፈተና ለማወቅ እንደቻለ ክርስቶስ የውሃን ጣም
የወይን ጣም አደረገው ። የሞተውንም በድን በውሃና በቅጠል እን
ደሚያጥቡት የጋኑ ውሃ ወደ ወይንነት ተለውጦላቸው የተጠሙ
ሰዎች ጠጡት ።

ደብተራዎች ዳዊት እየደገሙ የሞተውን ሰው እንደሚፈቱት
የቃና ሰርግ ቤት ሰዎችም ወይኑን ሲጠጡት ጣሙን አደነቁ ማለት
በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

284 መወድስ

እስፍንተ ቀተልኪ ወአቀተሉኪ
ንግሥተ ኀጣውእ ቅንኦት ወለተ ቃዩል ሕፃን
ወፍገርተ ልሂቅ ኤሳው ዘሂበተ ርእሱ ተሰናን?
አኮኑ ፈጠርኪ በአገዢ
ጽልመተ ቅትለቱ ለዮሴፍ ብርሃን ፤
ወእመ ሰምዑኪ ባዕዳን
ዐቃቤ አዘቅት እንበሩ ለአስካለ ኤርምያስ ወይን ፤
ዓጺ ገበ ጸመው በሥርዐትኪ ከዱን

ከብረ ሀላጭ ሰማያዊት እንዘ ይትናገሩ አእባን ፤
ኀጠተ መና ፍትሕ ሰፈርኪ በመስፈርተ አይሁድ ልሳን
ተአስሮ አእዳው ለሆሳዕና ወተፈትሐ አእዳው ለበርባን ።

ት ር ጉ ም

የሀፃን /ቃዩል ልጅ የሆንሽ የሃጢአቶች ንግስት/ ቅንኦት
የራሱ ሽበት ጠብ የሆነ የሽማግሌ/ኤሳውም እራሱ የሆንሽ
ሰንትን ገደልሽ ፤ አንችን አልገደሉሽም እንጂ ፤
የዮሴፍ/ ብርሃን
መገደል/ ጨለማን በወንድሞቹ ፈጥረሻልና ፤
ባእዶችም ቢሰሙሽ
ለኤርምያስ ወይን ፍሬ ምንጭ ጠባቂን አኑረዋልና (አስ
ቀምጠዋልና) ፤
ዳግመኛም በሽፍን ስርአትሽ ከደከሙ ዘንድ
የሰማያዊት ኑሮውን ከብር ድንጋዮች ሲናገሩ ፤
የእጆች መታሰር ለሆሳዕና የእጆች መፈታት ደግሞ ለበር
ባን እንዲሆኑ
የፍርድ/መና ቅንጣትን በአይሁድ መስፈሪያ አንደበት
ሰፍረሻልና ።

ም ስ ጢ ር

እራሳቸው የበዛ ልጃገረድ እራሳቸውን ታጋድላለች ። እንዲ
ሁም በሀጢአቶች ላይ የሰለጠነችና ጠበኛ ኤሳውን ያገበረችው
(በወንድሙ በያእቆብ ላይ በጠላትነት እንዲነሳ ያደረገችው) የቃ
ዩል ቅናት ብዙዎችን ስታጋድላቸው ትኖራለች ፤ እርሱዋን ግን
ያሸነፋት የለም ። ቃዩል አቤልን ፤ ኤሳው ያእቆብን ፤ ዮሴፍንም ወን
ድሞቹ እንዲበቀሉ አደረገች ።

ደግሞ ለወይን ፍሬ ጠባቂ እንደሚደረግለት ቅናት ኤርምያስን
በኩስ አዘቅት ውስጥ አስጣለች ፤ ግሉዛን (የማይናገሩ የሴትና የወ
ንድ ምልክት የሌላቸው) ፍጥረቶች ድንጋዮች እንኳ ለክርስቶስ ምስ

ጋና አቀረቡ ። ለእስራኤል የወረደ መና በመስፈሪያ እንደተሰፈረ
የአይሁድ አንደበት ክርስቶስን ከማመስገን በቅናት ተከለከለ ።
ቅናት መታሰርን ለክርስቶስ ፣ ከእስራት መፈታትንም ለወንጀለ
ኛው በርባን እንዲፈረድ አደረገች በማለት ባለቅኔው የቅናትን
አስከፊ ገፅታ በቅኔያቸው ምስጢር አመልክተዋል ።

285 ዕዝል ዕጣነ ሞገር

ዘድገቱ (አለቃ)

ዘራዔ ንባብ ይሰመይ ተክለ ሃይማኖት መድኅን ፤
አምጣነ ኮኖሙ ቃለ ለበሃማን
ወተክፀወ ዲበ ልብሱ ደመ ገጸ አቤል ወይን ፤
ወብዕል ኪሩቤል ይሜንን
እምነ ብዑላን ኪሩቤል ዘዘለንታሆሙ ዐይን ፤
ተክለ አብ ለውሂበ ዐይን በውትድ ምእመን ።

አሠረ ንጉሥ

መከሊተ ዕድሜ ተለቃሕ እምኤልያስ በመድሎተ
ዕዝራ ሐፂን
ከመ ሕዝብከ ይሑሩ መንገል ፀጋም ወይምን
ምኒልክ ሳሙኤል አጋዜ ቀርን ፤
አምጣነ አንገሥኮ ለሳኦል ፍሥሐ ዘመን ፤
ወቀተልኮ ለአጋግ ጎዘን ።

ትርጉም

አዳኝ ተክለ ሃይማኖት ነገር አባካኝ ይባላል ፤
ለዲዳዎች ቃልን (ንግግርን) ሆኗቸዋልና
በልብሱም ላይ የአቤል ፊት ወይን/ደም ፈሷልና ፤
ሁለንተናቸው አይን ከሆነ
ከኪሩቤል/ ባለፀጎች ይልቅ አይንን ለመስጠት
በጥቂት የታመነ ተክለ አብ የኪሩቤልን ሀብትም ንቋልና ።

እስረ ንጉስ

ቀንድ (በልጣን) ያዥ ምኒልክ/ ሳሙኤል ፤ ህዝቡ
ወደገራና ወደ ተኝ እንዲሄዱ
በእዝራ/ ብረት ሚዛን ከኤልያስ
እድሜ መክሊትን (ንገዘብን) ተበደር ፤
የዘመን ደስታ/ሳኦልን እንግስቸዋልና
አጋግ/ አዘንንም ገድልኸዋልና ።

ምስጢር

ላገኘው ሁሉ የልቡን የሚያወራ ሰው ወሬኛ ይባላል ። በአንፃሩም
ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት በተወለዱ በሰለተኛው ቀን በአምላካዊ ተአ
ምራት ተናገሩ ፤ በሁዋላም ዲዳዎችን አናገሩ ። በልብስም ላይ ሽቱ
እንደሚርከፈከፍበት ልብሳቸው እንደ አቤል ደም ተናገረ ። ባለፀ
ጋም የሌላውን ባለፀጋ ሀብት እንደሚንቅበት ፤ ሁሉንተናቸው አይን
ብቻ ከሆነ ከኪሩቤል ይልቅ ተክለ ሃይማኖት በሁለት አይኖች ያዩዋ
ቸውን የእውር አይኖች አበሩ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ከዚህም ሌላ አንድ ሰው ከሌላው ባለፀጋ በብረት ሚዛን የተመ
ዘነ ወርቅ እንደሚበደርና ቤተሰቦቹን እንደሚያስተዳድር ፤ « ምኒልክ
ከኤልያስ እድሜን በእዝራ ሚዛን ተበደር » ማለት እንደ ኤልያስና
እንደ እዝራ ህያው ሆነህ ኑር ፤ ግዛትህም በነጋሪትህ ይስፋፋ ማለት
ነው ። ሳሙኤልም አጋግን ገድሎ ሳኦልን እንዳነገሰው ፤ « አፄ
ምኒልክ ፤ ያዘነውን ሁሉ በዘመንህ ደስተኝ አደረግኸው » በማለት
ባለቅኔው ለምኒልክ ዘመን መንግስት ያላቸውን አክብሮት በአድና
ቆት ገልጠዋል ።

286 ሥላሴ

ጠላክንድር (አፄ)

ምንት አገበረከ
ቀንፅል ገዳም አንተ ቤተ አንበሳ በዊለን?
ኢትሰምዕት ጥሕረቱ በአፍለን?

እስመ እምገቢየስ ተጋንዮትከ ጠፍአ
አንበሳ በገይሉ እምድገረ ሞአ !
ጎድግሰ ዘለከ ብዕዐ
ጸንሖ ለእሳት ከዊኔክ ብርዐ ።

ትርጉም

አንተ የገዳም (የዳር) ቀበሮ !
ወደ አንበሳ ቤት ለመግባት ምን አስገደደህ? (አስደፈረህ ?)
በውጭ አጭጭሁን አልሰግህምን?
አንበሳ በሀይሉ ካሸነፈ በሁዋላ
ከኔስ መለማመጥህ ጠፋ እኮ !
እንግዲህ ወዲህስ ያለህን ምስጋና ተውና
ብር (ገለባ) ሆነህ እሳትን ቆየው ።

ምስጢር

ቀበሮው በአንበሳ ቤት ገብቶ ከተገኘ አንበሳው ይሰባብረዋል።
እንዲሁም ደቀ እስጢፋ በቀበሮው ሲመሰል አፂ እስክንድር የአን
በሳው ምሳሌ ሆነዋል ። ምክንያቱም ደቀ እስጢፋ የአፂ እስክንድር
ባለግልና ጓደኛ ሲሆን በንግስቲቱ ታምቷልና ። ከዚህም ሌላ እሳት
የበሳው ገለባ ድራሹ እንደሚጠፋም ደቀ እስጢፋ እምነቱን በማጉደሉ
የነፍስ ጉዳት ጭምር ይፈረድበታል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

287 መወድስ

በዐጸደ ረኃብ ያንሶሱ እግረ ተዋርዶ
እምጣን ዳዊት አተወ መቅደስ ውሳጢ ወእፍአ !
ለአዕርጎ መሥዋዕት ጥዑም እንተ ለካህናት ተሠርዐ
ወሰሉሞን ጥቀ እንዘ ባዕል
እምአግብርተ ቤቱ ሰአለ መብልዐ !
በአምሳለ ነዳይ አልፃዛር
እስመ ተወክፈ ረኃብ እምዘርዐ ዳዊት ዘመጽአ ።
ረኃብሂ ምውተ ነፍስ እመ በሥጋ ተንሥአ

ሰማፂ እዝነ ሕገን ነገረ ኒቆዲሞስ ኢያጽምዐ !
በግዕተ የርዳኖስ ብእሲተ ለእመ ረኃብ ሦዐ
ሕገን እምድገረ ልህቀ ውስተ ከርሠ እሙ እምጣን ገብአ።

ትርጉም

የመዋረድ እግር በራብ /ቦታ ይመላለሳል !
ለካህናት የተሰራ ጣፋጭ መስዋእትን ለማሳረግ
ዳዊት በውጭና በውስጥ መቅደስ ገብቷልና !
ሰሉሞንም በጣም ባለፀጋ ሲሆን
ከቤቱ አገልጋዮች መብልን ለምኗልና !
በድሃ አልአዛር አምሳለ
ከዳዊት ዘር የመጣ ራብን ስለተቀበለ ።
የነፍስ ግች/ ራብም በስጋ ቢነሳ
ሰሚ የሀገን ጆሮ የኒቆዲሞስ ነገርን አላዳመጠም !
የየርዳኖስ በግ/ሴትን ራብ ቢሰዋ
ሀገን ካደገ በሁዋላ በእናቱ ሆድ ውስጥ ገብቷልና ።

ምስጢር

አንድ እረፍት የፈለገ ሰው በአትክልት መካከል እየተመላለሰ
ገዑህ አየር ተቀብሎ እቤቱ እንደሚገባ ሁሉ ውርደት በራብ ምክ
ያት ይመጣል ። ራብ ዳዊትን ለርሱ የማይገባውንና ለካህናት የሚገ
ባውን መስዋእት እስከ መብላት አደረሰው ። በጣም የበለፀገ ሰሉሞ
ንን እንኳን ድንገተኛው ራብ ከቤቱ አገልጋዮች መብልን አስለመ
ነው ። ኒቆዲሞስ «ሀገን ካደገ በሁዋላ ወደእናቱ ሆድ ሊገባ አይች
ልም » ያለው ነገር ታበለና ራብ የጠናባት እናት ልጇዋን በላች
ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

ሰሉሞን አንበሳ ወደብ (መፀዳጃ ቤት) ወጥቶ ሲመለስ ሌላ
እርሱን ተመስሎ በዙፋኑ ስለተቀመጠበት የእልፍኝ አሸከሩ ከበር
መልሶት በገዛ ከተማው ሶስት ቀን ያህል ለምኗል ይባላል ። ይህም

የሆነበት ምክንያት ከአለታቱ በአንዱ ቀን ሰሎሞን አንድ የራሱው ድሃ ሲለምን አይቶ «ምንድን ነው?» ብሎ ጠየቀ ። ቤተሰቦቹም የተራበ ለማኝ ነው አሉት ። እርሱም «ራሱ ምንድን ነው?» ብሎ ጠይቆ ነበርና እንዲቀምሰው እግዚአብሔር ይህን ችግር እንዲደርስበት አደረገ ተብሎ ይተረካል ።

288 መወደስ

በይነ ምንት ጎፍሩ ነቢያት ሕግ ?
አምጣን እምዓለም ተገጥኦ ድገረ ጸውው እግዚአ
እንዘ ይረድኦሙ ኤልሳዕ በነሢአ ልሕዙት ዘመጽአ ።
ወይኤዝዝ ዮሴፍ መገብተ ቤቱ
ለአስተዳልዎ ሠናየ ጽዋዐ ፤
ወከመ ያሠኒ ቤተ መርዓ
ምስለ መሰንቆሁ ጻዊት እማእከሎሙ ተንሥአ ።
በዓሎሙሂ ትንቢተ ሕግ ለእመ ኮነ ርቱዕ
ኢገጥኦ ለተጠብሐ ላሕመ ወበግዐ ፤
ለተሳይመ ላሕም ሄናክ አምጣን እምገዳም ወዕለ
ወበይነ በግዑ ኢሳይያስ ቃለ ኢያውሥአ ።

ት ር ጉ ም

የህግ ነቢያት በለምን አፈሩ ?
ገንቦን በመያዝ የመጣ ኤልሳእ እየረዳቸው
ጌታን ከጠሩ በሁዋላ ከአለም ታጥተዋልና ።
ዮሴፍም የቤቱን መጋቢዎች መልካም
መጠጫን ለማዘጋጀት ያዝዛል ፤
የሙሽራ ቤትንም ያሳምር ዘንድ
ጻዊት ከመሰንቆው ጋር ከመሃላቸው ተነሳ ።
በአላቸው/ የህግ ትንቢትም የተቃና ቢሆን
ለመታረድ በግና ላምን አላጡም ፤
ሄናክ ላምን ለመግዛት ከገዳም (ከጫካ) መጥቷልና
ስለበጉም ኢሳይያስ ቃልን አልመለሰምና ።

ም ስ ጢ ር

ያላቅማቸው ጌታ ሰውን ለግብዣ የጠሩ ጋባዦች በተጠራው ፊት ቀርበው ለመጋበዝ ያፍሩና ውጭ ለውጭ ይላሉ ። ስለወልድ ወደዚህ አለም መምጣት ሲማልዱና ሲተነቡ የኖሩ ነቢያትም ወልድ ስጋን በለበሰበት ዘመን አልተገኙም በሞት ተለዩ ። ደግሞ በድግስ ቀን የደጋሹ ረዳት መጠጡን በገንቦ እንደሚያቀርብ ነቢይ ኤልሳእ ቅድስት ማርያምን በገንቦ መስሎ ተናገረ ። ሌላውም የጠላ መጠጫ እቃ ለማዘጋጀት ቤተሰቦቹን እንደሚያዝ እርሱዋ (ማርያም) በዮሴፍ ዕዋ ተመሰለች ። የሰርግ ቤትንም ለማድመቅ ከተ ጋባዦች መካከል አንዱ እንደሚነሳና በመሰንቆ እንደሚዘፍን በዳ ዊት መሰንቆም ድንግሊቱ ተመሰለች ። ደጋሾች ሀብት ያላቸው ከሆኑ ለድግሱ የሚታረድ በሬና በግ እንደሚገዙ ትንቢታዊ ምሳሌም ልዩ ልዩ በመሆኑ ፤ ክርስቶስ በኢሳይያስ ትንቢት በሚታረዱ በሬና በግ ተመሰለ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

289 ዕዝል ክብር ይእቲ

ሚካኤል ገዘንክ ለርትባን መጠነ ዓመታት አርብዓ ፤
ወበተኦዝዞ ከረይዘ መቃብረ ሙሴ ገቡአ ።
ባዕልስ ይትፈሣሕ ሶበ ዜና ረታብ ሰምዐ ፤
ወመቃብረ ይከረ ለወርቁ እንዘ በድነ ቢጹ በአፍአ ።

ት ር ጉ ም

ሚካኤል ፤ ለተራቡ አርባ አመታት ያህል እዘንህ ፤
በመታዘዝም ድብት የሙሴ መቃብርን ቆፈርህ ።
ባለፀጋ ግን የራብን ወሬ በሰማ ጊዜ ይደሰታል ፤
የገደኛው በድንም በውጭ ሳለ ለወርቁ መቃብርን ይቆፍራል ።

ቅዱስ ሚካኤል እስራኤልን በሙሴ እማካይነት ከግብፅ አውጥቶ እየመራቸውና መናን እየመገባቸው አርባ ዘመን ሙሉ አብሯቸው እንደተጓዘ፤ እንዳንድርህሩህ ሰው ብዙ ጊዜ ራብተኞችን ሲያበላና ሲያጠጣ የሞተውንም ወሰንተኛ (የሌላ አገር ሰው) ሲቀብር ይኖራል ። ሌላው ጨካኝ ግን ዘመኑ የራብ ዘመን ሲሆንለት ብርን ለማፈስ ይደሰታል ፤ ደሃውም በራብ ሞቶ በድኑ በውጭ ወድቆ እያየ፣ የሞተውን ድሃ በመቅበር ፈንታ ወርቁን በመሬት ውስጥ ይቀብራል በማለት ባለቅኔው የባለፀጎችን ጭካኔ በቅኔያቸው ምስጢር አመልክተዋል ።

290 መወድስ

ገሠጽኮ ለዮናስ በቀስታመ ባሕር ጎበ እዘርዐ ስብከተ ጎጠተ ቃሉ ዘራጂ በምድረ ነነዌ ፀርከ በገራህተ እዝና ሰማጂ ፤ ወበቃለ ረኃብ ተዛለፍኮ ለዘኢጎዝነ ኤልያስ ቀናኢ በእሳተ ረኃብ እንዘ ያውጂ ዘሉ ገዳመ ቤተ አከዓብ ገፋጂ ፤ አኮኑ አምላክ ፍቅር ፤ እንዘ ነደ እሳት በላጂ ትቁርር ከመ ማይ ድንጋጌ ጎጥኦን ሶበ ትሬኢ ፤ ለገብርከኒ ዓለም በበትረ መከራ በቋጂ ተግሣጽ ውሉድ ትጌሥጽ ወኢትሬእዮ ከመ ጸላኢ ።

ትርጉም

በጠላትህ /ነነዌ ምድር ሰማጂ ጀርዋ/ እርሻ የዘረ ቃሉ ቅንጣት/ ስብከትን ካልዘራ ዘንድ ዮናስን በዱላ /ባህር ቀጣኸው፤ ገሬ የሆነ የአክኦብ

ወገን /ጫካውን ሁሉ

በእሳት /ራብ ሲያቃጥል

ያላዘነ ቀናተኛ ኤልያስንም በቃል/ ራብ ዘለፍኸው ፤ የፍቅር አምላክ ፤ አቃጣይ የእሳት ነጂድ ስትሆን የሀጢአተኞችን ድንጋጤ ስታይ እንደውሃ ትቀዘቅዛለህና፤ አገልጋይህ/ አለምንም በጠቃሚ መከራ /በትር የልጆችን ቅጣት ትቀጣጥላለህ እንደጠላትም አታየውምና።

ምስጢር

እርሻ እርሶ ዘር እንዲዘራ ያዘዘው አንደኛው ልጁ ትእዛዙን ሳይፈፅም ሲቀር አባቱ ተቆጥቶ በሽመል ይመታዋል ፤ ደግሞ በሬዎቹን ውሃ እንዲያጠጣቸው ያዘዘው ሌላው ልጁ የታዘዘውን ሳይፈፅም ሲቀርና እንኩቱም ሲያንኩት የጫካውን ሳር ሲያቃጥለው በቁጣ ቃል ይዘልፈዋል ።

እንዲሁም በአንፃሩ ዘር ያልዘራው ልጅ ምሳሌ የሆነው ነቢይ ዮናስ ነነዌን አልሰብኸም በማለቱ በባህር ውስጥ እንዲሰጥምና በአሳ አንበሪ ሆኖ እንዲዋጥ አደረግኸው ። በሬዎችን ያላጠጣው ልጅ ምሳሌ የሆነውን ነቢይ ኤልያስንም እስራኤልን በራብ ስላንገበገባቸውና ስላላዘነላቸው እንደሀዝቡ እንዲራብና እንዲጠማ ምግቡን አስቀረሀበት የሚጠጣበትንም ምንጭ አደረቅሀበት ። በቁጣ የተናደደውን ያህል ልጆቹ ይቅርታ እየጠየቁ ሲቅለበለቡ በት አባት ከቁጣው እንደሚገርድ፣ በሀጢአተኞች ድንጋጤ ጊዜ መከትህን በምህረት ቁጣህን በትእዛዝት ትመልሳለህ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

291 ሥላሴ

ፍናዊነ ብዙኃት

በከመ ብዙኃት አህጉሪን ፤

ባሕቱ በጽዮን እመ ይከውን ጉባኤ

አህጉር ክልሉ ወፍኖው ክልሉ ።
ወጊዜ ምሳላ ለጽዮን ከመኢንሕሚ ጸዋ፤
ኩሉ ይጸዋዕ ጊዜ ትንሣኤ ፤
ባሕቱ ይከውን በዝንጋ፤
ኢበላ፤ ዘትካት በላ፤ ።

ትርጉም

አገሮቻችን ብዙ እንደሆኑ
መንገዶቻችን ብዙዎች ናቸው ፤
ነገር ግን በዕዮን ስብሰባ ቢሆን
አገሮች ሁለት ናቸው ፤ መንገዶችም ሁለት ናቸው ።
በዕዮን ምሳም ጊዜ ጠሪን እንዳናማ
ለትንሳኤ ጊዜ ሁሉ ይጠራል ፤
ነገር ግን በመርሳት የቀድሞ
ተራቢ በላተኛ ይሆናል ።

ምስጢር

በዚህ አለም አገሮችና መንገዶቻቸው ብዙዎች ናቸው ። ለወዲያኛው አለም (ለእለተ ምዕአት) ጉባኤ ግን ሰፊ ቦታና መንገድ የሉትም ቦታዎቹም መንግስተ ሰማይና ገሃነም ብቻ ናቸው ፤ መንገዶችም ህይወትና ሞት ብቻ ይሆናሉ ። የሞተው ሰው ሁሉ መንገድ መንገዱን ለመሄድ ቢነሳ የበላው እንዳልበላ ፤ ያልበላውም እንደበላ ይሆናል በማለት ፤ ቀድሞ በድሃና በሃብታም መካከል ይታይ የነበረው ልዩነት ከሞት በሁዋላ የሚስተካከል መሆኑን ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

292 ሥላሴ

ሰሚዕየ ኢይሰምዓ
ለመንግሥተ ሰማይ መዝሙረ ዕንቁ
ዘአውታሪሃ ሕማም ወድገንፃሃ ተገፍዖ ፤

እስመ ተድላ ሥጋ ለሥጋየ ሞላ ፤
ባሕቱ ዲጥሮስ ብእሴ ብዙግ ተበፅዖ
አፍቀረ ሞተ ዘይጸልለ ፤
ወእንዝ ለድምፃ ጳውሎስ ያጸምዖ
ኢያእመረ ከመ ሰይፍ በልዖ ።

ትርጉም

አውታረ መከራ
መቃኛዋም መገፋት የሆነ
መንግስተ ሰማይ/ የእንቁ መዝሙርን ሰምቼ አልሰማትም ፤
የሰጋ ምችት ስጋየን አሸንፎታልና ፤
ነገር ግን ዲጥሮስ/ የብዙ ምስጋና ሰው
የሚጠላው ሞትን ወደደ ፤
ጳውሎስም ድምፁን ሲሰማ
ሰይፍ እንደበላው አላወቀም ።

ምስጢር

አሳቡ ወደሌላ የተሰማራበት ሰው እያለ እንደሌለ ስለሚሆን ሌላው የሚጫወተውን ነገር ልብ አይለውም ። እንዲሁም የዚህ አለም ተድላና ደስታ ያሸነፈው አለማዊ መንግስተ ሰማይን ለመውረስ የሚያስችለውን ስራ ከመስራት ወደሁዋላ ይላል ። አሳቡ የተሰበሰበለት ሰው ግን ጓደኛው የሚነግረውን ከመጀመሪያ እስከመጨረሻ ልብ እንደሚል ፤ በመንግስተ ሰማይ ፍቅር የተነደፈ ዲጥሮስ በህይወት ኖሮ ከመንግስተ ሰማይ ውጪ ከመሆን ስለርሷ መሞትን መረጠ ። እንዲሁም ጳውሎስ ስለርሷ (መንግስተ ሰማይ) በሰይፍ መቆረጡን ከመቆረጥ አልቆጠረውም ይላሉ ባለቅኔው ።

293 መወድስ

ዘደስታ (መምህር ጥሸራ)

ኢወለጠ ብነ ጣዕመ ርገራኔክ
ምረረ ልሳን ወአፍ ሐምት ዘትበልዎ፤
እስመ ለመረር ሐምት ጣዕመ ቃልክ አጥፍአ
ምሕረትክ እምደገረ አዕበዩ ለዮሴፍ ተገፍዎ ።
ወእመ ግፍዕክ ይረድአ
ለጸላኢክ ቀኖት ውስተ እደክ አግብአ ።
አሠነይከሂ ሕብረ ገጽክ በመጽሐተ አይሁድ ተጸፍዎ
ለክሂል ነውረ ዚእክ እመኒ ኢይከልእ፤
ወእምርእስከ ኢውጎዘ ዘተቀባዕክ ተኩርዎ
ፀሐይ አምጣነ አልዎ እንዘ ለርእስከ ትትቀብዎ ።

ትርጉም

የምላስና የአፍ ምረት
የሆነ የበላሽው አምት የርሀራሂህን ጣም አልለወጠብንም፤
ምህረትህ የሴፍ/ መገፋትን ክፍ ካደረገው በሁዋላ
መራራ አምትን የቃልህ ጥፍጥፍ (ጣም) አጥፍቶታልና ።
ግፍህም ቢረዳው
ጠላትህ ችንካርን በእጅህ ጣለው ።
መቻል/ ነውርህን ምንም ባይከለክለው የፈትህን መልክ
በአይሁድ መስታወት/ ጥፈ መመታት አሳመርህ፤
የተቀባሽው ቅቤ/ መመታትም ከራስህ አልፈሰሰም
ራስህን ስትቀባው ፀሀይ የለምና ።

ምስጢር

በብዙው ወተት ጠብታ ውሃ ቢቀላቀልበት የወተቱን ጣም
ሊለውጠው አይችልም ። እንዲሁም ክርስቶስን አይሁድ መራራ
አምትን ቢያጠጡትም «አባት! ይቅር በላቸው፤ በማያውቁት ይሰ

ራሱና» ብሎ ለሰቃዮች ይቅርታን በመለመን ለሰው መራራቱን
አልተወም፤ በደሉንም በይቅርታው ሸፈነው ። የግብፅ ንጉስም
ዮሴፍን ከፍ ከፍ እንዳደረገው እንዲሁም የክርስቶስ ይቅርታው
መገፋትን እንዲታገስ አደረገው ። መገፋትም ጠላትን በተገፈው
እጅ እንደሚጥለው፤ ክርስቶስም መገፋቱን መታገሱ እጆቹን በች
ንካር እንዲቸነክር አደረገው ።

ፈትንም በመስታወት ተመልክቶ መልክን እንደማሳመር የክ
ርስቶስም ፊቱ በአይሁድ እጅ ተፀፋ (በጥፈ ተመታ) ። የሰው ፈትም
ምንም በመስታወት ቢታይ ጥንቱን በተፈጥሮው ያለበት ሳካ (ጉድ
ለት) አይወገድም ። እንዲሁም ክርስቶስ ምንም በከሃዲው እጅ ቢጠ
ፈጠፍ ችሎታውን በብስጭት አልቀነሰውም ። ፀሀይን ደመና በጋ
ረደው ጊዜ ቅቤ የተቀባ ሰው ቅቤው ከራሱ አይፈሰበትም ። ክርስ
ቶስም በመስቀል ላይ ሳለ ራሱን በዘንግ ተመታ፤ ፀሀይም የክር
ስቶስን እርቃትን ለመሸፈን ጨለመ በግለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

294 ሕንጻሃ

ዘደስታ (አለቃ፡ ዘጋይንት)

የሐንስ መኑ ከማከ፤
እስመ በሰማይ ወበምድር ሀሉከ ።

ትርጉም

የሀንስ እንደአንተ ያለ ግነው?
በሰማይና በምድር አለህና ።

ምስጢር

እንድ ሰው በዚህም በዚያም ስሉጥ (ሁለ ገብ) ሲሆን «እንደ
አንተ የተመቸው ግን አለ? በሁሉም አለህበት» ይባላል ። በአን
ዮም «ከሴቶች ከተወለዱ ልጆች የሀንስን የሚበልጠው የለም»

በተባለው መሰረት መጥምቁ የሀንስ በክርስቶስ ምክንያት እንገቱን ተቆርጦ ፡ ራሱ በክንፍ ወደሰማይ ሲወጣ ከእንገቱ በታች በምድር ላይ ቀረ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

295 ዘአምላኪየ

ፀሐይ ወወርሳ ነጻያን ሥጋ ተሰወኩ ሰበ ሞተ ብዑለ ነላንታ ለሄኖክ አምላኩ ፤ አምጣን እምዝኩ ልብሰሙ ወሲሳየሙ እምዝኩ ።

ትርጉም

የሁለንተና (በሁሉም) ባለፀጋ/የሄኖክ አምላኩ በሞተ ጊዜ ፀሀይና ጨረቃ/የስጋ ድሆች ታወኩ ፤ ልብሳቸው ከርሱ ነውና ምግባቸውም ከርሱው ነውና ።

ምስጢር

በልብስ ፡ በጉርስ የሚረዳቸው ባለፀጋ ሲሞት ድሆች በልቅ ሰው ይብላላሉ (ይተራመሳሉ) ። በአንፃሩም ክርስቶስ በመስቀል ተሰቅሎ ሲሞት ፀሀይ ጨለመ ፡ ጨረቃም ደም ሆነ ፤ ተፈጥሯቸውና ፍርርቃቸውም በርሱ ስልጣን መሆኑ ታወቀ ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

296 ዋዜማ

ዘአይቼህ (መጋቢ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

እ.ተሐውር ማዕቀብ አልፋ በምክረ ረሲንና ዕፀው ፡ አምጣን ለዕዝራ ሐሰውኩ ፤ ወለባሕር ዘእንበለ ጸብእ ፍኖተ ረሰይኮ ፤

እስከነይቢ አጽፍከ ዘበአምሳለ ንስር ፈነውኮ አይቲኑ ባቢሉን ኢያሪኮ ፤ ወአይቲኑ ዳንኤል ተሰውኮ ፤

ትርጉም

ማእቀብ አልፋ (ኤዎስጣሎስ) ፤ በዝንጉዎች እንጨቶች ምክር አትሄድም ፤ እዝራን አስ ተባብለኸዋልና ፤ ባህርንም ያለጠብ መንገድ አድርገኸዋልና ፤ በአሞራ አምሳል የላከኸው አጥፍህ ባቢሉን/ኢያሪኮ ወዴት ነው ፤ ዳንኤል/ መታወክስ ወዴት ነው ፤ እስኪል ድረስ ።

ምስጢር

ብለህ ሰው በግብዞች እንደማይታተለልና ወደክፉ አድራጎት እንደማይሄድ ሁሉ ማእቀብ አልፋ የተባሉት አባ ኤዎስጣሎስ የእዝራ ሱቱኤልን ምሳሌ አላፀደቁለትም ።

እዝራ ሱቱኤል « እንጨቶች ተሰብስበው ባህርን በጦርነት ድል ነስተን ቦታውን እንወረሰውና ግዛታችንን እናስፋፋ ፤ የባህር ማእበሎችም በበኩላቸው ተሰብስቦና የምድረ በጻ እንጨቶችን ነቃቅለን ቦታቸውን ለራሳችን እናስፋፋው ብለው በእንጨቶች መከሩባቸው ። እሳት በድንገት ተነስቶ እንጨቶቹን በላቸው ፤ የባህር ማእበሎችንም የአሸዋ ግድብ አስቀራቸው ። ስለዚህም የሁሉም ምክር ከንቱ ሆነ » ብሎ ነበርና አባ ኤዎስጣሎስ እንደ እንጨቶች የኢያሪኮን ባህር ማእበል ለማስለቀቅ ባይፈልጉ በሰላም ተሻገሩ ።

ደግሞ ነቢይ እንባቆም « ባቢሉን ወዴት ነው ፤ ዳንኤልስ ወዴት ነው? » ብሎ ቅዱስ ሚካኤልን እንደጠየቀው ሁሉ ፤ እንደ ንስር አሞራ ያከነፈፈ (በሁለት ወገን የተዘረጋ) የኤዎስጣሎስ

ሳለ የጥፋቱ ውሃ መቶው ዘመን ሲሞላ ዘንብ = ለሀዘቡ የተናገረው መቶ ሃያ ዘመን አልሆነም = ስለዚህ ኖህ ሃያ ዘመንን አበለ ተብሏል ።

እንዲሁም ነቢይ ዮናስ «ታላቅ አገር ነንዌ እስከ ሶስት ቀን ድረስ በሰማይ እሳት ትገለባበጣለች» ብሎ ለከተማይቱ ሀዘብ ሰብኮ ነበር ። ግን ሀዘቡ ከእነንጉሱ ጉስሃ ገብተው ስለያሙና ስለፀ ለዩ የሰማይ እሳት በአየር ታይቶ ተመልሶላችዋል፤ ስለዚህም ዮናስ አባይ መስሎ ተገኝቷል ። እባብ አልዋሽም ማለት ግን «እፀ በለስን ብትበሉ እምላክ ትሆናላችሁ» በማለት የተናገረው ከአዳምና ከሄዋን ዘር ከቅድስት ማርያም የተገኘ ስጋ በመለኮት ተዋህዶ እምላክ ሆነ መባሉ እንደሆነ ባለቅኔው ያስገነዝባሉ ።

298 መወድስ

በመስፈርተ ሰሎሞን ነሥኦ ሥንቀ ኢተዐውቆ ገብረ መርዓዊ ዘሠምረ ሐዊረ ሥቃያት ፍናው፤ እስመ በደዌ ተሰብረ ሥነ መልክኦ ማገው፤ ዳንኤል ልቡኖህ

እንዘ ለተሀውኮ አንበሳ ምጥው ።

ወለሥጋሁ ፈትለ ሚላት ተካፈልዋ ሰረቅት ዕፂያት በመዳልው ።

ገበሂ ተረክበ ትዕግሥተ ዕፂ ልብው

የዋሃን እጸብላሁ እምለኩ በዕፀው፤

ወእኮ ምኑን በገቢሆሙ ለእዕይንቲሁ አበው ሐና ዘወለደቶ ሳሙኤል ሰቆቃው ።

ትርጉም

ሲቃዮች/ መንገዶችን መሄድ የወደደ ገብረ መርአዊ ስንት/ አለመታወቅን በሰሎሞን መስፈሪያ ወሰደ፤ የመልኩ ውበት/ ብርሱ በደዌ (በህግም) ተሰብሯልና ዳንኤል/ ልቡ

ለመታወክ/ አንበሳ የተሰጠ ሲሆን ።

የሀር ፈትል/ ስጋውንም

ሌቦች/ ትሎች በሚዛን ተካፈሏት ።

የልበኛ/ ትል ትእግስትም ከተገኘ ዘንድ

የዋሆች/ ጣቶቹ በእንጨቶች አመለኩ፤

ሀና የወለደችው ሳሙኤል ሰቆቃውም (ለቅሶም)

በአባቶች/ አይኖች ዘንድ የተናቀ አይደለም ።

ምስጢር

ሊሄድ የተዘጋጀ ድሃ መንገዶች ተበድሮ መስፈሪያ ሙሉ እህል ስንቱን ይዞ ይሄዳል፤ እንዲሁም ገብረ ክርስቶስ የተባለው መናኝ ከአባቱ ቤት ምቹት ይልቅ ስለ ክርስቶስ መንግስት የሰጋ መከራ መቀበልን ወደደ ።

ብርጭቆም በድንጋይ እንደሚሰበር የገብረ ክርስቶስ የወጣት ነቱ መልክ ውበት በደዌ ስጋ (በስጋ ደዌ) ተለወጠ ።

ነቢይ ዳንኤል በጉድጓድ ተጥሎ ለአንበሳ እንደተሰጠ የገብረ ክርስቶስም ልቡና በክርስቶስ ፍቅር በመነሳሳት ጨከነ፤ ሌቦችም የልብስ ፈትልን ቀምተው እንደሚካፈሉት የደዌ ስጋ ትሎችም የገብረ ክርስቶስን ስጋ በሉት ።

የዋሆች ሰዎች በእንጨቶች እንዳመለኩ ትል ከተፈጠረ ዘንድ የገብረ ክርስቶስ ጣቶች እንደ እንጨቶች ደረቁ ተቆራረጡ ። መክና የኖረች ሀና የወለደችው ሳሙኤልም በእስራኤል ዘንድ የከበረ እንደ ሆነ የድንግል ማርያም እናት ሀና ያለቀሰችውን ልቅሶ የገብረ ክርስቶስ አይኖች አለቀሱ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

የሰሎሞንን መስፈሪያ ባለቅኔው የጠቀሱበት ምክንያትም ሰሎሞን በገዛ ቤት መንግስቱ እንግዳ ሆኗል ስለሚባል ገብረ ክርስቶስ ከታመመ በሁዋላ በቤተ ሰቦቹ ዘንድ አለመታወቁን ለማንፃፀር ነው ።

299 ዘለምላኪየ

ይቤ ሐሊብ ብእሴ ብዙን ትካዜ
ጾም ጸላኤ ዚእየ ይመውት ማእዜ ፤
አምጣን ግዳፈ ኮንኩ ወኢተራድአኒ ጊዜ ።

ትርጉም

ወተት/ የብዙ ትካዜ ሰው
ጾም /የእኔ ጠላት መቼ ይሞታል? አለ ፤
የወደቅሁ ሆኛለሁና ጊዜም አልተራዳኝምና ።

ምስጢር

እዘን የበዛበት ሰው « ጠላቱ መቼ ይሞታል? እኔ መቼም ወድ
ቄአለሁ ፤ ጊዜም አልተራዳኝም » ይላል ። እንዲሁም በአቢይ ጾም
(በኩዳዴ) ወራት ወተት መመገብ አልተፈቀደም ፤ ስለዚህም በሰው
ሆድ አልገባም ይላሉ ባለቅኔው ።

300 መወድስ

ዞሩይ (አለቃ)

ሰብዓ አዝማኝ አርድእተ ብካይ
እምሕዝበ ዘመኑ የሀንስ ለሰብከት ገዘን ጎረዩ ፤
ወማእከለ ገዘን ፍፍቱ ለእመ ጸምአ ብካየ
እምን ሳምራዊት ዕለተ ዐርብ
ሰእለ ዐይነ ወንጌላዊ ከመ ይስተይ ማየ ፤
ሕዋሳቲሁ ሐዋርያት
እስመ ሀገረ ሞት ቦሎ ለተሣይጦ ሲሳየ ።

ተጋብኡሂ ገጸቲሁ ማእከለ አዕይንት ዝየ
ሳዕለ ዕዕ ከመ ይስቅሉ ሕሊና ዘኢጌየ ፤
ወውስተ መልክኡ መብልዕ ሐሞተ ምሳሌ ወደየ ፤
በሕለተ ወይን ትርጓሜሁ ሰትየ ስሙ እስመ አበየ ።

ትርጉም

ሰባ ዘመኖች/ የልቅሶ ተማሮችን
የሀንስ ከዘመኑ ሀዝቦች ለሰብከት /እዘን መረጠ ፤
በእዘን መንገዱ መሃልም ልቅሶን ቢጠግ
ከሳምራዊት/ የእርብ ቀን
የወንጌላዊ የሀንስ አይን ይጠጣ ዘንድ ውሃን ለመን ፤
ሰውነቶቹ/ ሀዋርያት
ምግብን ለመግዛት ወደአገር ሞት ገብተዋልና ።
ያልበደለ አሳብን በእንጨት ላይ ይሰቅሉ ዘንድ
ፊቶችም በአይኖች መካከል በዚህ ተሰበሰቡ ፤
በመልኩ/ ምግብም ውስጥ የምሳሌ ሀሞትን ጨመረ ፤
በወይን በትር/ ትርጓሜው ስሙን መጠጣት እምቢ ብሏልና ።

ምስጢር

ክርስቶስ ለወንጌል ስብከት ሰባ ተማሮቻችን ከሕዝቡ መካ
ከል እንደመረጠ የሀንስ ወልደ ነጎድጓድ ከመላው ዘመኑ (ከእድ
ሜው) ሰባውን ዘመናት በልቅሶ አሳለፋቸው ። ደግሞ ክርስቶስ በመ
ንገድ ተጠምቶ ከሳምራዊት ሴትዮ (ከሰማርያ ሴት) ውሃን እንደ
ለመነ ፤ የየሀንስም አይኖች ከእርብ መከራ የተነሳ (ክርስቶስ
በእለተ እርብ የተቀበለውን ስቃይ እያስታወሰ) እያነቡ እንደ ውሃ
ሟሙ ። ክርስቶስም ውሃን ከሳምራዊት የለመነው ደቀ መዛሙርቱ
ምግብን ለመግዛት ወደመንደር በገቡ ጊዜ እንደሆነ ፤ የየሀንስም
ሰውነቶች ክርስቶስ ስጋውን በሀብስት አምሳያ ሰጥቶ መሞቱን በማ
ሰብ ደከሙ ።

አይሁድም ያልበደለ ክርስቶስን በእንጨት ላይ ለመስቀል በሀዘቡ መካከል እንደተሰበሰቡ የኖህንም ገዎች (ፊቶች) በአይኖቹ መካከል ተሰረጉ፡ አሳቡም ክርስቶስ ወደ ተሰቀለበት መስቀል ሆነ ይላሉ ባለቅኔው ።

በክርስቶስ መብል አሞት እንደ ጨመሩበትና እርሱም ትንሽ ቀምሶ እንደተወደ የኖህን መልክ የአሞት ምሳሌ ሆነ፤ ፊቱ ጭፍግግ አለ፤ ጠቆረ፤ የሰሙም ትርጓሜ ደስታ ሲሆን በሰሙ ትርጓሜ መሰረት አልተደሰተም ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

301 መወደስ

ዘውብሽት (ቄስ ገበየሁ ፡ ዘብሻና)

እ ድንግል ካልአተ ምናሴ
ጎበ የርዳኖስ ወረዶ ዐይንኪ ዘደወየ፤
እስመ ሠረገላ ዘነድ ሠረገላሁ አርአየ
ዐይንኪ መልአክ ደመና ዘይቀድኅ ማየ፤
ወእግርኪ ሐዋርያ፤
ተወግሮተ እብን ይትወከፍ ትንቢተ ኤርምያስ ተነበየ ።
የሐንሰሃ ዐይን ዲኦኪ እምሐዋርያት ዐብየ፤
እምጣን ይፌከር ብካያተ ሐዲስ ወብሉየ
ወታለ ዐጥዲ ዐይንኪ ዘምስለ እግዚአብሔር በረየ፤
እስመ ያስተባረ በአምሳሉ ክረምተ ወሐንየ ።

ትርጉም

የምናሴ ሁለተኛይቱ ድንግል ሆይ!
የታመመ አይንሽ ወደ የርዳኖስ ወረዶ፤
ውሃን የሚቀዳ የደመና መልአክ/ አይንሽ
የእሳት ሰረገላ የሆነ ሰረገላውን አሳይቷልና፤
ሀዋርያ እግርሽም
በድንጋይ መወገርን ይቀበል ዘንድ የኤርምያስ ትንቢትን
ተንብቷልና ።

የእንቺ አይን የሀንስም ከሀዋርያት ከፍ አለ፡
ብሉይንና ሀዲስ ልቅሶሞችን ይተረጉማልና፤
የሀንስ አይንሽም ከጌታው ጋር ተስተካክለ፤
ክረምትና በጋን በአምሳያው ያፈራረቃልና ።

ምስጢር

አንዲት ሴት ከነደኛዋ ሙያ እንደምታጠና ድንግል ማርያም እንደ ምናሴ አለቀሰች ። እስራኤላዊ በሽተኛም ወደ የርዳኖስ ውሃ እየወረደ እንደሚታጠብ የድንግሊቱ (ማርያም) አይን ውሃሆነ ። ሀዋርያም ሲሰብክ በድንጋይ እንደተወገረ የድንግልም እግር እንደ ኤርምያስ በድንጋይ ተወገረ (ተመታ) ።

የሀንስም «ከሴቶች ልጆች ይበልጣል» እንደተባለ የቅድስት ማርያም አይንም ከሀዋርያት ይበልጥ አለቀሰ ። የሀንስ ብሉይንና ሀዲስን እንደ ተረጎመ የማርያም አይን በደረቀው እንባ ላይ አዲሱን እንባ አነባ ። አምላክም ክረምትንና በጋን እንደሚያፈራርቅ የማርያም አይን እንባውን እንደክረምት ዝናብ አሽጥደንደው፤ የወረደውንም እንባ እንደበጋ መሬት አደረቀው ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

302 መወደስ

እፈርህ አንሰ ወእርዕድ
እምነ ኅምስቱ ግብራት እለ ሀለዉ ምስሌየ፤
አሐዱ በሞት እንዘ ትወዕለ ነፍስየ
ወካልእ እንዘ መቃብረ ትውርድ ሥጋየ
ወሣልስ ለአምላኪየ
እንዘ ቅድመ ገጹ እቀውም ይርዕዱ አባላትየ፤
ወራብዕ ፍትሐ ነኝ እንዘ ትሰምዕ እዘንየ

ወገምስ መንገል ደይን እንዘ ይወስዱኒ እፅራርየ፤
ወዝ ዙሉ ነገር እምይኩን ብየ
ከዊኖተ ማይ እምጎየሰኒ በማሕፀነ እም ወላዲትየ ።

ትርጉም

ከእኔ ጋር ካሉት ከእምስቲ
ስራዎች የተነሳ እፈራና እንቀጠቀጣለሁ፤
እንደኛው ነፍሴ በሞት ስትወጣ ይሆናልና
ሁለተኛም ወደመቃብር ስጋየ ስትወርድ ይሆናልና
ሶስተኛም በእምላኬ ፊት
ስቆም ሰውነቶቼ ይንቀጠቀጣሉና፤
አራተኛም የኩነኔ ፍርድን ጆርዬ ስትሰማ ነውና
እምስተኛው ወደ መከራ ጠላቶቼ ሲወስዱኝ ነውና፤
ይህም ሁሉ ነገር ከሚሆንብኝስ
በወለደችኝ እናቴ ማህፀን ውሃ መሆን በተሻለኝ ነበር ።

ምስጢር

አንድ እንግዳ ሰው «ለአገሩ እንግዳ፤ ለሰው ባዳ» ሆኖ የሀገ-
ሩን ልማድና ጠባይ ሲጠይቅ፤ «በዚህ ብትሄድ ሽፍታ ይቀማ
ሃል በዚያም ብትሄድ ሌባ ያስፈራሃል» ሲሉት ይሸበራል ።

እንዲሁም ሀገንና ስርአትን ጠብቆ እንዲኖር የተፈጠረ ሰው
ሀገን ጥሶ፤ ትእዛዙን አፍርሶ፤ እንደስድ አደግ መረን ሲሄድ ከኖረ
እነዚህ ከአንድ እስከ አምስት የተገለጡት ነገሮች ከሞት በሁዋላ
ያስጉታል ። ስለዚህ እነዚህን ተዘክሮ (አስታውሶ) ከሞት በፊት
ስህተትን በማንዛቤ አርም፤ በደልን በንስሃ እስተሰርዩ (አቃልሉ)
መቆየት ይገባዋል ። ይህ ካልሆነ ግን ለሰው ጥንቱን አለመፈጠር
ይሻለው ነበር ማለት በቅኔው ተገልጧል ።

303 ሥላሴ

ዘዘወልደ (አለቃ)

እርካ ኬቴ ሁንዱማ ጨብሴ
ሌንጫ ጎፍታኮ ኢጆሌ ሌንጫ፤
አሁንም የእውነት ግሩም አንበሳ የአንበሳ ኮርማ የቢያ
በከንድህ ሰበርኸው የሁሉን ለማያ ።
ዱጉማ ጎፍታኮ ዱጉማ አሲ መና ኬቲ ገበያ
ሀሬ ጉደቲ ፈርዳን ፋለያ
ማሉ ማሉ ጎፍታ ኪያ፤
መና ፈርዳ ፋደቲ አህያ ።

ትርጉም

አንበሳ የአንበሳ ልጅ
ጌታየ፤ ከንድህ ሁሉን ሰበረች፤
አሁንም የእውነት አስፈሪ አንበሳ የአገር የአንበሳ ኮርማ
(አንተ)
የሁሉን በትር በከንድህ ሰበርኸው ።
እውነት ጌታዬ እውነት ከዚህ ገበያ ቤትህ
እንደ አይጠ መገጥ ፈረሶች ሲናቁ አህያ ከፍ ከፍ ተደ-
ረገች፤
ምነው ምነው የእኔ ጌታ፤
የፈረስን ቤት አህያ ወሰደች ።

ምስጢር

አንበሳ በጉልበቱ ሃይል ሁሉን እንደሚሰበር አፂ ምኒልክ ሁሉ
ንም አልፈው ነገሱ ። ደግሞ ጡንቻው በጣም የጠነከረ ሰው ዘን-
ጉን ሲሰብቀው እንደሚያነቅጩው ምኒልክ የባላባቶቹን ምኞት
አከሸፉት ።

ከአሁንም በግንኛውም ረገድ ፈረስ እንደሚበልጥ የታወቀ ሲሆን ፈረሱን ትቶ አሁን ይታዩ ተሟሰ ማልበስ ወግ እንዳይደለ፤ እንዲሁም ጨዋ ሳለ ሌላውን ማላቅ አይገባዎትም የማለት ምስጋናዎ ወቀሳም በቅኔው ተመስጥርበታል።

304 መወድስ

ዙተክሌ (መምህር፣ ዘጥሸራ)

ጉባኤ ዕጂያት ኮነት ሥጋ አካልክ፤
እመ ዕጂያት ዘኢየብ ሊቃውንት ንጉሥ ኬንያ
ዛቲ ሥጋክ እስመ ይእቲ ኒቅያ
ወምድረ ኒቅያ አካልክ ነያ፤
ተመቅሮ ማዕበለ ደም
እንተ ኢፈርሀ ልብክ ገብረ መርዓዊ ናትያ፤
ቅርብትሂ ለተመቅሮ ምድረ ቢታንያ
ኢየሩሳሌም እደ ዚእከ ማገደረ ሕማም ሐዋርያ፤
ወበበርእሱን ደመ እንዘ ይበክያ
ደናግለ ምትረት አጸብሂክ ገይሠ መቃብር አሌለያ።

ትርጉም

የአካልህ ስጋ የትሎች መሰብሰቢያ ሆነች፤
የኢየብ ትሎች የብልህ ንጉስ ሊቃውንት ቢሆኑ
ይህች ስጋህ ኒቅያ ናትና፤
አካልህም የኒቅያ ምድር ናትና፤
መቆረጥ/የደም ማእበልን
ልብህ ያልፈራ ዋናተኛ/ገብረ መርአዊ፤
የሀማም/ሀዋርያ ማደሪያ የሆነች ያንተ
እጅ ኢየሩሳሌም ለመቆረጥ/የቢታንያ ምድር ቅርብ ናት፤

በየራሳቸውም ደምን እያለቀሱ
የመቆረጥ ደናግል/ጣቶችህ ወደ መቃብር ለመገስገስ
ማለዱ።

ምስጢር

ኒቅያ በ325 አ.ም. አርቶስን ለግወግዝ በርሙ ንጉስ ቆስ
ጠንጢኖስ ትእዛዝ ለተጠሩ ሊቃውንት (ጳጳሳትና ኤጲስ ቆጶሳት)
መሰብሰቢያ እንደሆነች የገብረ ክርስቶስ አካልም የስጋ ደዌ ትሎችን
አፈራች። ደግሞ የወንዝን ማእበል የዋናተኛ ልብ እንደማይፈራ
የገብረ ክርስቶስም ልብ ደም ብቻ የሚያደርግ ደዌን አልተሰቀተውም።
ሀዋርያ የሰበከባት ኢየሩሳሌም ለቢታንያ ቅርብ እንደሆነች ሀማሙ
ያደረባት የገብረ ክርስቶስ እጅ ለመቆረጥ ሆነች።

ሴቶችም (እነመግደላዊት ማርያም) እያለቀሱ ወደ ክርስቶስ
መቃብር በማለዳ እንደሄዱ የገብረ መርአዊ ጣቶች በደም ጠልቀው
ወደመቃብር ወረዱ ማለት በቅኔው ተመስጥርበታል።

305 መወድስ

ሚካኤል ሰዐር ምክረ አሕዛብ
እለ መከሩ ወገብሩ በርስትክ ኢትዮጵያ፤
ከመርስተ ባዕዳን ኮነት ርስተ ጴጥርስ ሮምያ
ኢትኩን ለባዕዳን
ብሔረ አገግዚ ሀገርክ ነያ፤
እስመ ሰብአ ጽርእ ወአንጾኪያ
በልብሰ አባግዕ መጽኤ ወእንተ ውስጠሙ ሐራውያ።
አራምሂ እንተ ኢጸግበ ምህርክ ጥቃሁ ሰርያ
ወኤፍራም ለደዌሁ በመጽሔት አካዝ እንተ ርእያ
በኢየሩሳሌም መከሩ ወተመነዩ ንዋያ፤
እንዘ ርእሰ አራም ደግስቆ ወኤፍራም ሰማርያ።

ሚካኤል ! በርስትህ/ ኢትዮጵያ
ያበሩና የመከሩ የአህዛብን ምክር ሻር !
የኢጥሮስ ርስት/ ሮምያ የባለዶች ርስት እንደሆነች
አገርህ የሆነች
የአግኦክያን አገር ኢትዮጵያ ለባለዶች እንዳትሆን !
የፅርእና የአንዳኪያ ሰዎች
ውስጣቸው እራያ ሲሆን በበጎች ልብስ (እንደ በግ ፀጉር
ለስልሰው) መጥተዋልና ።
የሶርያን ምርኮም ያልጠገበ አራምና
ደዌውን በአካዝ መስታወት ያየ ኢፍሬም
በኢየሩሳሌም መከረዋልና ገንዘቧንም ተመኝተዋልና !
የአራም ራስ ደማስቆ ሲሆንና ኤፍሬም ሰማርያ ሲሆን ።

ምስጢር

ጠላቶች ተሰብስበው በሌላው ላይ ሲመክሩ የሰማ ወዳጅ
«እነእገሌን እወቅባቸው፡ ውስጣቸው ርኩስ ሲሆን ቅዱስ መስለው
መጥተዋል ። እገሌ፡ እገሌና እገሌ በሞኝነት ተቃለው በእገሌና
በእገሌ ርስቶቻቸውን እንደተነቀሉ አንተም ይህችን መሳይ ርስትህን
በእነዚህ አታላዮች ትነጠቃለህ» በማለት እንደ ሚያስጠነቅቀው
ሁሉ ! ቅዱስ ሚካኤል ! ኢትዮጵያን በሰጋዊውም በመንፈሳዊውም
ከማይመስሏት ጠላቶችዋ ጠብቅልን ምክራቸውንም ለውጠው
ደላሉ ባለቅኔው ።

ኢጥሮስ በሮምያ የመሰረተው ባህል በሌሎች ባህል እንደተለ
ወጠ የኢትዮጵያ መንፈሳዊ ባህል በማይመስሏት ሰዎች ባህል
እንዳይለወጥ አድርግልን ። በጉዳዩ ችላ እንዳትልም ይሄውና ! የፅ
ርእና የአንዳኪያ ሰዎች ርኩስ ባህላቸውን በኢትዮጵያውያን ባህል
ሸፍነው መጥተውልሃል ። በዚህም አይነት ተንኮል ከአሁን በፊት
የአራምና የኤፍሬም ልጆች ኢየሩሳሌምን ለመውረር አቅደው ነበር
በማለት ፀሎታዊና ጥቆማዊ ምስጢር በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

ከክፍለ የሐገስ (ዘገነደር)

እምከዊን ካህን ይጌደስ ከዊን ኖላዊ፡
ወንላ እንስሳ ትትበደር እምቤተ መቅደስ ዐባይ ።
እስመ ቤተ መቅደስ ኮነት ቤተ ፈያታይ፡
ወበላዕለ ኖሎት ኢሀለወ
በላዕለ ካህናት ዘህሎ እክይ፡
ትእምርተ ዝኒ ከመ ገርአይ
በጎላ እንስሳ ሠረቀ ዘኢየዐርብ ፀሐይ፡
ወኖሎት ተዛውው ምስለ ሐራ ልዑል ሰማይ ።
ዓፄ እምቅድመ ዝንቁ እመካነ ኖሎት ወመራዕይ
ከመ ተጸውው ደምፀ እግረ ቃለ ዜና ሠናይ
ወልደ እንበረም ለምስፍና ወለቅብዐ መንግሥት ወልደ
ዕሢይ ።

ትርጉም

ካህን ከመሆን እረኛ መሆን ይሻላል፡
የእንስሶች በረትም ከታላቅ ቤተ መቅደስ ትመረጣለች።
ቤተ መቅደስ የሸፍታ ቤት ሆናለችና፡
በካህናት ላይ ያለ
ክፋትም በእረኞች ላይ የለምና፤
የዚህንም ምልክት እናይ ዘንድ
የማይጠልቅ (የማይጨልም) ፀሀይ በእንስሳ በረት ወጣ፡
እረኞችም ከከፍተኛ ሰማይ ጌታ መላእክት ጋር አብረው
ተጫወቱ ።

ዳግመኛም ከዚህ በፊት ከእረኞችና ከመንጎች ቦታ
የእንበረም ልጅ (ሙሴ) ለመስፍንነት የእሴይም
ልጅ (ዳዊት) ለመንግስት ቅባት እንደተጠሩ የመል
ካም ወሬ ኩቱ ተሰማ ።

«እናትና አባት ብዙ ይወልዳሉ፤ ሙያውንና ግብሩን አይተው እንዱን ይወዳሉ» እንዲሉ መወደድና መላቅ ከስራ መበጀት የተነሳ ነው። እረኞች ከብተቻቸውን ከማሰማራትና እርስ በርስ ከመጫወት በቀር ሌላ ተንኮል አለማሰባቸውን ለጊዜው በጫዋታም ቢጣሉ ወዲያውኑ መስማማታቸውን፤ ከቅንነታቸውም የተነሳ ክርስቶስ በእንስሶቻቸው በረት ሲወለድ እነርሱ ከመላክት ጋር ማመስገናቸውን በማመልከት ባለቅኔው ከካህንነት እረኝነት ከቤተ መቅደስ በረት ይሻላል ይላሉ።

ደግሞ ክርስቶስ ስለቤተ መቅደስ ሲናገር «ቤቴስ የፀሎት ቤት ነበር! እናንተ ግን የቀማኞችና የሌቦች ቦታ አደረጋችሁት» እንዳለ እውነት ሊነገርባትና ሊሰራባት የተመሰረተችው ቤተ መቅደስ ማታለያና መቀሰሜ ስትሆን የከብቶች በረት ግን የክርስቶስ መወለጃና የመላእክት ማመስገኛ መሆኗን ገልጠዋል።

ጥንቱንም ሙሴ ለመስፍንነት የአሴይ ልጅ ዳዊትም ለመንግስት የተመረጡት ከበጎችና ከእረኞች መካከል እንጂ ከቤተ መቅደስና ከካህናት መካከል አለመሆኑን ጠቅሰው ታላቁ ሊቅ ክፍለ የሀንስ በአስራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረውን የካህናትን ማህበራዊ ግንኙነት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

307 መወደስ

ዘገበዚ (አለቃ)

ቦ ሕስው ስመ ተጽውሶ፤
እስመ ቦ በባሕር ወላጁት ማይ ዘትስመይ
እንዝ ኢትወልድ ማየ ጸሊመ ባሕርይ፤
ወእንዝ አሐዶ ኢይኳንን
ደክመ በጸዊረ ስም ማልኮስ ሀካይ፤

ወእንዝ በብርሃን ኢይትረአይ

ሀለወ ቄሣር በተሰምዮ ብሩህ ፀሐይ።

ለድንግልስ ትርጓሜ ስማ በበንባቡ ዕሩይ፤

ለእመ ረሰገ ንሰምያ አምጣነ ወልዳ ዕንቄ ባሕርይ፤

ወለእመ ንብላ ኩልነ ገራህተ ሠሉስ ዐባይ

ክርዳድ ዘኢህለዎ ፍሬሃ ፍሬ ሥርናይ።

ትርጉም

የተዋሸ የተፀውአ ስም አለ፤

ባህርዩ የጠቆረ ውሃን ሳትወልድ

የውሃ እናት የምትባል በባህር አለችና፤

አንድም ሳይገዛ

ስምን በመሸከም ሰነፍ ማልኮስ ደክሟልና፤

በብርሃንም ሳይታይ

ብሩህ ፀሀይን በመባል ቄሳር ኖሯልና።

የድንግል ግን የሰሟ ትርጓሜ በየንባቡ ትክክል ነው፤

ወንዝ ብንላት ልጅዋ እንቆ ባህርይ (የእንቁ እንቁ) ነውና

ሁላችን የታላቅ ማክሰኞ እርሻ ብንላትም

ፍሬዋ እንክርዳድ የሌለው የሰንዴ ፍሬ ነውና።

ም ስ ጢ ር

ያለበቂ ሙያ የሚመሰገን ሰው መኖሩ የውሃ እናት በምትባለው በውሃ ውስጥ በምትኖር ተንቀሳቃሽ፤ የሰሙ ትርጓሜ ንጉስ በሆነ በአይሁድ ሊቀ ካህናት በቀያፋ አገልጋይ በማልኮስና በሮም ንጉስ በቄሳር ስሞች የተረዳ ነው። የቅድስት ማርያም የሰሟ አጠራር ግን በተግባራዊ ምሳሌ የተመሰረተ መሆኑ በወንዝነቷ እንቁን ወለደች። በእርሻነቷም የሰንዴ ፍሬን አስገኘች ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል።

308 ዕዝል ዕጣነ ሞገር

ዘድገፉ ግርብ

በደመ ሰብዓ ናሎት እንዝ እደከ ሚሩይ
ሚካኤል ለክ ንጽሐ ባሕርይ፤
ከመ ትድምርተ ሆኔዕ ምስለ ዘማ ገፋጂተ ሕግ ብሉይ
ቅድስና ኤርምያስ ይሰመይ፤
ወዘሰበረ ሕዝቅያስ ነጋሢ መዓጹተ ወርቅ ጽሩይ
ምስለ ዘእግበረ ሰሎሞን ዕሩይ።

አሠረ ንጉሥ

ለዘአልቦቱ ትጥእ ንስሓ ወኢይትፈወስ ድውይ፤
ለነዳይኒ እምዮም ሳኒታ ዘኢይጌይሶ ሲሳይ
እንዝ ያውዕዮ ፍቅረ ንዋይ
እንበለ ዘተፈትነ ሞት ሥራዩ ሰማይ
ለሠለስቱ አልቦመ ሥራይ።

ትርጉም

በሰባ እረኞች ደም እጅህ ያለለ (የጠለቀ) ሲሆን
ሚካኤል፤ የባህርይ ንፅህና አለህ፤
ከብሉይ ህግ ገፈ ዘማ ጋር የሆሰእ ግንኝት
የኤርምያስ ቅድስና እንደሚባል ሁሉ፤
የጥሩ ወርቅ መዝጊያዎችን የሰበረ ንጉስ ህዝቅያስም
ከአሰራው ከሰሎሞን ጋር ትክክል እንደሆነ።

አሰረ ንጉስ

ፀፀት ለሌለው ሀጢአተኛና ለማይፈወስ በሽተኛ፤
የገንዘብ ፍቅር እያቃጠለው ከዛሬ ነገም
ምግብ ለማይሻለው ችግረኛ

ከተፈተነ ሞት የሰማይ መድሀኒት በቀር
ለሶስቱ ሌላ መድሀኒት የላቸውም።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው ክፉ ሳለ መልካም ሰሪ መስሎ ይኖራል። እን
ዲሁም ቅዱስ ሚካኤል በእነሰናከሬም ዘንድ ነፍሰ ገዳይ ሲሆን
ከእዳው ንፁህ ሆኖ በቅዱስነት ይመሰገናል። ነቢይ ሆሴእም
በትንቢታዊ ምሳሌ ከዘማ ጋር መገናኘቱ እንደ ነቢይ ኤርምያስ
ቅድስና እንጂ እንደ ዘማዊ ግንኝት አልሆነበትም። የእስራኤል
ንጉስ ህዝቅያስም የእስራኤል ንጉስ ሰሎሞን ያሰራው ቤተ መቅ
ደስ መዝጊያዎች የተለበጡበትን ወርቅ ልጦ (ቀርፎ) ለአሰር ንጉስ
ሰናከሬም ቢገብር ይህ አድራጎት ከአሰራው ከሰሎሞን አድራጎት
አላነሰበትም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ከዚህም ሌላ መድሀኒት የማያሸለው በሽተኛ ከሞት በቀር
ሌላ የሚፈውሰው እንደሌለ፤ እየሰራ ሁልጊዜ ለሚቸገር ሰውም
ከሞት በቀር ችግሩን የሚያቃልልለት የለም ይላሉ ባለቅኔው።

309 መወድስ

ዘተከለ ሃይማኖት ነጮ

አሐዶ ዕለተ እምተፈጸምነ
ለፍጥረትከ እምላክ ለእመ እምላክ ትሬስዮ፤
ወትእምርተ ዝኒ ነገር ሶበ ለነጥበ ማይ ቀነዮ
ኤልያስ ዘፍዳ ሰበኑ ለኤልሣዕ ፈደዮ
ለፍጥረተ ዚአክ ተሐየዮ፤
እስመ ለፍጥረትከ ዕፅ በእሳተ ረጋብ አውዑዮ፤
ዳዊትሂ ዘተሠርገወ መንግሥተ ሳኤል ሎግዮ
ግፍዕ ሳኤል ተዘከረ ወጸገዐ በእርዮ፤
ሚካኤልኒ ርኅሩኅ ዘጽጋበ ምሕረት ከረዮ
ለሙሴ ኢተራገርኅ እንዝ ውስተ መሬት ይወድዮ።

አምላክ ! ፍጥረትህን አምላክ
ብታደርገው እንድ ቀን በተፈፀምን (ባለቅን) ነበር ።
ለዚህም ነገር ምልክት የውሃን ጠብታ በገዛ ጊዜ
የመጠምጠሚያውን ክፍያ ለኤልሳኦ የከፈለው ኤልያስ
ፍጥረትህን ቸል አለው ፤
ፍጥረትህ/ እንጨትን በእሳት/ ራብ አቃጥሎታልና ፤
የሳኦል መንግስት/ በፍታን የተሸለመ ዳዊትም
የሳኦል ግፍን አስቧልና በአርዮም ጠንቷልና ፤
ምህረት/ ጥጋብ ያቀናጣው ርህራሄ ሚካኤልም
በመሬት ውስጥ ሲጨምረው ለሙሴ አልራራምና ።

ምስጢር

«የጠገበ ለተራብ ፡ የለበስ ለታረዘ እያዘኑም» እንደተባለው
ሁሉ ኤልያስ እንጨትን በእሳት እንደማቃጠል ፍጥረቱን ሁሉ
(እስራኤልን) በራብ አንገበገበው ። ነጭ ሀርንም እንደመልበስ የሳ
ኦልን መንግስት የያዘ ዳዊት ሳኦል የሰራበትን ግፍ አልረሳም ፤
አገልጋዩ የሆነ አርዮንም ሚስቱን በደፈራት ላይ (የአርዮን ሚስት
መድፈሩ አንሶት) አስገደለው ።

መልአክ ሚካኤል ስንኳ ወርቅን እንደመቅበር ሙሴን ከእነ
ነፍሱ (በሀይወቱ) ሲቀብረው አላዘነለትም ። ስለዚህ በባለቅኔው
ግምት ፍጡር ለአንድ ቀን እንኳን የአምላክነትን ስልጣን ቢያገኝ
እንደፈጣሪው ሊታገስ አይችልም ነበር ማለት ነው ።

ታሪክ

መልአኩ ቅዱስ ሚካኤል በናባው ተራራ ሙሴን በሀይወቱ
ተብርታል ፤ ይህም የተደረገበት ምክንያት እስራኤል ሙሴን በጣም
ስለሚወዱትና ስለሚያከብሩት መቃብሩን እንዳያመልኩት ለመሰ
ወር ነው ይባላል (ዘዳግ. 34 ፡ 1—8) ።

310 ዘአምላኪያ

ደመና ዮሐንስ እድያመ የርዳኖስ ያደ ፤
ወሰበክ ለወይነ ዕብራስዲ ንስሐ በረደ ፤
አምጣን በማይ ያጠምቅ አዝርዕተ ገራህት ውሉደ ።

ትርጉም

ደመና/ የሀንስ የየርዳኖስን አውራጃ ዞረ ፤
ለእብራስዲ ወይንም ንስህ/ በረድን ሰበክ ፤
የእርሻ ዘርች/ ልጆችን በውሃ ያጠምቃልና ።

ምስጢር

የዘካርያስ ልጅ የሀንስ የየርዳኖስን አውራጃ እየዞረ ሀዘቡን
በውሃ ያጠምቅ እንደነበረ ፤ የከረምት ደመና የእህል ዘርችን በዝ
ናብ ውሃ ሊያበቅል ውሃን ከውቅያኖስ ጠልቆ ወደሰማይ ወጣ ማለት
በቅኔው ተመስጥሯል ።

311 ሥላሴ

ዘደገፋ ግርብ

መጠንከ ገብረ ሕይወት
ዘመደ መለክነት ተሰምዮትክ ፤
ምስለ ጸድቃነ ምድርስ ከመ ኢትኩን ዘመደ
ሕርመተ መብልዕ ረሰደክ ባዕደ ፤
ውስተ ምኒተ ገድል ይፈጽም አኮነ ቀናና ፍጹማን ከቡደ
በበእልፍ እልፈ እመ ሰገደ
ለመብልዕ ምድራዊ ዘኢተዋረደ
ኢረከብን እምጸድቃነ አሐደ ።

ትርጉም

ገብረ ሀይወት! የመላእክት
 ዘመድ መባልሀ ልክህ ነው ፡
 ከምድር የድቃን ጋር ግን ዘመድን እንዳትሆን
 የመብል ትውታን (መብልን መተው) ባለድን አደረግህ ፡
 በገድል ገዳም ውስጥ የከበደ የፍፁሞች ቀኖናን ይፈፅም
 ዘንድ
 እልፍ ጊዜ እልፍን ቢሰማድ
 ለምድር መብል ያልተዋረደ (የድቅ)
 ከየድቃን አንድ እንኳን አላገኘንምና ።

ምስጢር

አንድ ሰው ዝምድናውን ቆጥሮ የትውልድ አረጉን መዞ ለተ
 ወላጁ ሲያስረዳ ተወላጁ « ዝምድናችን እውነት ነው ፤ እንደ እንተ
 ዘርዘር ዝምድናችንን ያስረዳኝ የለም » ይለዋል ። በአንፃሩም ገብረ
 መንፈስ ቅዱስ በተፈጥሯቸው ሰው ሲሆኑ በግብራቸው እንደ መል
 አክ ሆኑ ፤ ከሰው ወገን የድቃንም ቢሆኑ በእህልና ውሃ ያልኖረ
 የለም ። አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ግን በፅኑ ተጋድሎ ሲኖሩ የእ
 ህልና ውሃ ከጃሎት (ፍላጎት) ጠፍቶላቸው ፤ አምላካቸውን ማመስገን
 ንን ብቻ እንደ እህልና ውሃ ተመግበው ኖሩ ስለሚባል መልአክ
 መባል ይገባቸዋል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

312 ዘይእዚ

በንባብ ይትበወቅ ገጽ ሕሳዌ ፤
 እሴመ እመ ይቤ እስግድ ለሕፃን ድንግል ሰጊደ
 ሄሮድስ ጸድቀ አፍአ
 በቀቲሰ እሉ ሕፃናት ተግሀደ ።
 ወደመ ረበናት ገብሩ መጽሐፈ ሙሴ ዘኢፈቀደ

ፍትሐ ሞተ ብእሲት ቀኑ ለእመ ወረደ
 በገሢሠ ዕፀው ዳንኤል ሐሰተ ረበናት አንደደ ።
 ፍትሐ ሞተ ብእሲት ቀኑ ለእመ ወረደ

ትርጉም

የውሸት ፊት በንግግር ይታወቃል ፤
 ለድንግል ሀፃን ስግደትን እስግዳለሁ ቢል
 የውጭ እውነተኛ ሄሮድስ
 እነዚህን ሀፃናት በመግደል ተገልጧልና ።
 መምህሮችም የሙሴ መፅሀፍ ያልፈቀደውን ባደረጉ ጊዜ
 የሴት ሞት ፍርድ / ብርድ ቢወርድ
 ዳንኤል እንጨቶችን በመፈለግ የመምህሮችን አሰት
 አነደደ ።
 የሴት ሞት ፍርድ / ብርድ ቢወርድ

ምስጢር

« ተከናንቦ ቢተኙ ገልጦ የሚያይ አምላክ አለ » እንዲሉ
 አንድ የተከናነበ ሰው ከንንቡ ሲገለጥ ፊቱ እንደሚታይ ፤ የውሸ
 ታም ነገርም በእውነት መሳይ ቃል ቢሸፈን በፍፃሜው ይገለጣል።
 በመሆኑም አካል በልብስ እንደሚሸፈን ፤ « እስግድለታለሁ » በግ
 ለት የማርያም ሀፃን (ክርስቶስ) ግድያን የደበቀ ሄሮድስ « አሳድ
 ጋቸዋለሁ » ብሎ የሰበሰባቸውን ሀፃናት በመግደሉ ተንኮለኛነቱ
 ታወቀበት ።

እንዲሁም ብርድ በሆነ ጊዜ እንጨቶችን በእሳት አንድዶ እን
 ደመዋቅ የዝሙት ስራቸውን በሶስና ሊፈፅሙ አስበው ባይሳካ
 ቸው ፤ ከነውር የነፃቸውን ሶስናን በነውረኛ ስም የሞት ፍርድ ያስ
 ፈረዱባት ረበናት (መምህራን አይሁድ) ተንኮል በዳንኤል ጥበብ
 ተከሰተ ማለት በቅኔው ተመስጥቦታል ።

313 መወደስ

ዘለላኝ ወርቅ (ለሊቃ)

አልቦ በምድር ምልአተ ፍጥረት
እንተ አይትዋረድ ሰብእ ክቡር በዘወለደ ፤
እንዘ ወልደ ንጉሥ ውላቱ ገብረ መርዓዊ ዘክሕደ
ክቡራን አዝማዲሁ
በቤተ አቡሁ እስመ ኮነ ባዕደ ፤
ወድኅረ ዝንቱ አስተዋረደ
አባሁ ንጉሠ እንተ የዐቢ ፈድፋደ ።
ይትርፍሰ ነገረ ዝንቱ ከመ ተነግረ ገሃደ
በልደተ ዮሐንስ ወንጌላዊ ዘካርያስ ተዋረደ ፤
ወበልደቱ ለዮሴፍ ለናግደ ጸዊር ክቡደ
ዘይትዌከፍ በሀገሩ ያዕቆብ ተአንገደ ።

ትርጉም

ፍጥረትን በተመላች ምድር
የከበረ በወለደው የማይዋረድ ሰው የለም ፤
የከበሩ ዘመዶችን የካደ ገብረ ክርስቶስ
የንጉስ ልጅ ሲሆን
በአባቱ ቤት ባእድን ሆኗልና ፤
ከዚህ በሁዋላም እጅግ
የገነነ ንጉስ አባቱን አዋርዷልና ።
የዚህስ ነገር እንደተነገረ ይቅርና
በወንጌላዊ ዮሀንስ ልደት ዘካርያስ ተዋረደ ፤
በዮሴፍም መወለድ ከባድን የመሸከም እንግዶችን
በአገሩ የሚቀበል ያለቆብ እንግዳ ሆነ ።

ምስጢር

ገብረ ክርስቶስ በገዛ ፈቃዱ የንጉስ አባቱን ቤት ትቶ በመ
ሄዱ መፃተኛ መሆኑንና ያለቆብ በችግር መሰደዱን ፤ ዘካርያስም
በልጁ በዮሀንስ ምክንያት እንገቱን በሰይፍ መቆረጡን በማስረዳት
በሰው ልጆች ላይ የሚሆነውን የማጣትንና የማግኘትን ፍርርቅ የሚ
ያሳይ ምስጢር በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

314 መወደስ

ዘለካለ ወልድ (መምህር)

አኮ ቀሊል ለዘይጸውር
እብነ አድማስ ረኃብ እንተ ይሰብር ከማደ ፤
ወከመ ኢቀሊል ለጾር አጠየቀን ገሃደ
ኤልያስ ሐመልማለ ከርሡ በረኃብ ዘነደ ፤
አድባረ ብካይ አመ ያደ
እስመ በዐይኑ ነጻረ እንተ ብእሲት እደ ።
ረኃብሂ ሐፂነ ከርሥ እመ ኢኮነ ክቡደ
ለፈርዖን ጸላኢሁ በከተማ በትሩ እምኢሰገደ ፤
ወእምሀገሩ ከነፃን እምኢተሰደ
ያዕቆብ በሀገሩ ብዙኃ ዘለመደ ።

ትርጉም

አንገትን የሚሰብር የአድማስ
ድንጋይ /ራብ ለሚሸከመው ቀላል አይደለም ፤
ሆዱ/ ቅጠል በራብ /እሳት የነደደ ኤልያስም
ለሸክም ቀላል እንዳይደለ በግልፅ አስረዳን ፤
የልቅሶ ተራራዎችን በዞረ ጊዜ
የሴትን እጅ በአይኑ አይቷልና ።
ራብ/ የሆድ ብረትም ከባድን ባይሆን ኖሮ

ለጠላቱ ፈርአን በበትሩ ጫፍ ባልሰገደ ነበርና ፤
በአገሩ ብዙን የለመደ ያእቆብም
ከአገሩ ከነሉን ባልተሰደደ ነበርና ።

ምስጢር

የድንጋይ ሸክም አንገትን እንደሚጫነው (እንደሚከብደው)
ሁሉ ራብ አንገትን ያስደፋል ። ቅጠልም በእሳት እንደሚቃጠል የኤ
ልያስም ሆኖ በራብ ተሞረሞረ ። ተራራዎችንም እንደመዞር ኤል
ያስ ተርቦ ልቅሶን አበዛ ፤ በአይነም የሴትዮቱን ስጦታ ከጀለ ።
ድንጋይንም ከክብደቱ የተነሳ ብርቱ ሰው እንኳ ሊሸከመው እን
ማይችል ያእቆብ ከራብ ፅናት የተነሳ ወደግብፅ ተሰደደ ፤ ለፈርአንም
ተገዛ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

315 ዋዜማ

ዛብሬ (አለቃ)

በይነ ምንት ኢተሐዘባ
ለእግዚእጎረያ ንጽሕት ልቦ ጸጋዘአብ አሐዱ ፤
ገጸ ሰብእ ወገጸ መልክክ እስመ ነሥአ ወልዱ ፤
ግብረ ተሐዝቦሰ ይግበር በከመ ኤፍሬም ዘመዱ
መላእክተ ሰማይ ምድረ ማእዜ ወረዱ ፤
ወማእዜ ሕገ ሰብእ ለመዱ ፤

ትርጉም

የአንድ ፀጋዘአብ ልብ
እግዚእህረያን ለምን አልጠረጠራትም ፤
ልጁ የመላእክትንና የሰውን ፊት ይዟልና ፤
ግን እንደ ኤፍሬም ዘመዱ ይጠራጠር ዘንድ
የሰማይ መላእክት ወደምድር መቼ ወረዱ ፤
የሰውንስ ህግ መቼ ለመዱ ፤

ምስጢር

አንዳንድ የዋህ ወንድ ሚስቱ ሌላውን ወንድ አስመስላ ብት
ወልድም አይጠራጠርም ። እንዲሁም ፀጋዘአብ የተባለው የእቡነ
ተክለ ሃይማኖት አባት ልጁ ተክለ ሃይማኖት እንደ መላእክት ከንፈ
ፀጋ (የፀጋ ክንፍ) ቢኖራቸውም ሚስቱ እግዚእህረያን አልጠረ
ጠራትም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

316 መወድስ

ዘተክለ ጽዮን (አለቃ)

ሚ ይበዝገኝ ገዘነ እምየ
እምገዘነ ያዕቆብ አብ ወገዘነ ዳዊት አሐዱ ፤
እመኒ ትካት ባሕረ ሰቆቃው ወረዱ
ያዕቆብ እምጣነ ረከበ ልብሰ የሴፍ ወልዱ ፤
ወርእስ ወልዱ አቤሴሎም
ዳዊት ርእየ ቅቡዐ ሰቆቃው ናርዱ ።
ለእምየሰ ሶበ ጎለፍት ዜና ሞትየ ወሰዱ
ዜና ሕይወትየ ለጠይቆ እንዘ ጎቤሆሙ ታንቀዐዱ
እፎኑ እምየ ባሕረ ሰቆቃው ተዐዱ ፤
ልብሰየ ወርእስየ እምጣነ ላቲ ኢይትገህዱ ።

ትርጉም

ከአባት ያእቆብ አዘንና
ከአንዱ ዳዊት አዘን የእናቴ አዘን ምን ይበዛ ፤
ምንም ቀድሞ ባህር/ ልቅሶን ቢወርዱ
ያእቆብ የልጁ የሴፍ ልብሰን አግኝቷልና ፤
ሰቆቃው/ ሽቱን የተቀባ
ዳዊትም የልጁ አቤሴሎምን ራስ አይቷልና ።

ግን የሀይወቴን ወሬ ለመጠየቅ ወደነርሱ ስታንጋጥጥ መንገዶች የሞቴን ወሬ (መርዶ) ለእናቴ በወሰዱ ጊዜ እናቴ እንዴት ብላ ባህር/ልቅሶን ትሻገር ይሆን! ልብሴና ራሴ አይገለጡላትምና (አይታይዋትምና) ።

ምስጢር

ያእቆብ በልጁ በዮሴፍ መጥፋት ዳዊትም በልጁ በአቤ ሴሎም ሞት ቢያዝኑና ቢያለቅሱ፣ ያእቆብ የዮሴፍ ልብስን በማግኘቱ ዳዊትም የአቤሴሎምን ራስ በማየቱ ልጆቻችን እንዴት ሆነው ይሆን? በማለት ከመጨነቅ አረፉ ።

የዚህ ቅኔ ባለቤት የአለቃ ተክለ ፅዮን እናት ግን አለቃ ተክለ ፅዮን ወደውጭ አገር ሄደው በዚያው ስለሞቱና አንድ የሆነ ማስታወሻ እንኳን ስላልተላከላቸው፣ አዘናቸውና ልቅሷቸው ከያእቆብና ከዳዊት አዘንና ልቅሶ የበለጠ ከመሆኑም በላይ ፀፀቱ እስከ እለተሞታቸው ድረስ የማያቋርጥ መሆኑን ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

317 መወደስ

ዘጸያ (እባ፣ ዘአዘዞ)

መካነ ሰብዐቱ ሀብታት ደብረ ሊባኖስ
ዘውስቴትኪ ይምዕዝ ተክለ ሃይማኖት ናርዱ!
ዓለመ መንኖ ዓለመ መንክራትኪ ይዑዱ
ውሉዳ ለጢሮስ ቀናኢያን
እለ እምትካት ሐሜተ ለመዱ
ላእሌኪ ተካየዱ
ንዋያተኪ ይንሥኡ ወጥራተኪ ይሂዱ ።
ባሕቱ ሰዓተ ፀብዕ ቅድመ ወልድኪ አሐዱ

አሐድ ኢይዘውኑ ባሕረ ተጋብእ እመ ነገዱ፤
ለመጽሐፍኒ ቀላይ ዘባሕረ ትርጓሜ ሞገዱ
ይቀውሙ ውስተ ጽንፉ ወውስተ ዕመቱ ኢይወርዱ ።

ትርጉም

ሽቱ/ ተክለ ሃይማኖት በውስጥሽ የሚሸት የሰባት ሀብቶች ቦታ ደብረ ሊባኖስ!
አድናቆትሽ አለምን የመናቅ አለምን ይዞሩ ዘንድ ከጥንት አሜትን የለመዱ
ቀናተኞች የጢሮስ ልጆች በአንቺ ላይ ቃል ኪዳን ተጋቡ
ንንዘቦችሽን ይወስዱ ዘንድ ጥሪትሽንም ይቀሙ ዘንድ፤
ነገር ግን በጠብ ሰአት በአንድ ልጅሽ ፊት ወደ ባህር/መሰብሰብ በሄዱ ጊዜ አንድ አይሆኑም!
የትርጓሜ ቃል አዟራቱ በሆነ ወንዝ/ መፅሀፍ ዳርም ይቆማሉ ወደ ጥልቀቱ አይወርዱም እንጂ ።

ምስጢር

ሽቱ በብልቃጡ ውስጥ እንደሚሸት ሁሉ ተክለሃይማኖት በደብረ ሊባኖስ ይከበራሉ ። የተቻላቸውም አዋቂዎች አለምን እንደሚዞሩ በደብረ ሊባኖስ አለምን የመናቅ አድናቆቶች አሉ ።
አሜተኞችም እገሌ እንደዚህ ነው እገሌትም እንዲህ ናት በማለት የሰውን ክብር እንደሚገፉ፣ የሃይማኖት ተቃራኒዎች የጢሮስ ልጆች ስምሽን ሊያጠፉና ክብርሸን ሊያዋርዱ በቅናት ተነሱባቸው ።

ግን «ሌባ ላመሉ ዳቦ ይልሳል» እንዲሉ አሜተኛ ለልማዱ ቢያማም ምንም ለማድረግ እንደማይችል እነዚህም አይመክ

ቱም ። ዋና የማያውቅ ሰው በወንዝ እጠገብ ቆሞ ዳር ለዳር እንደሚ
ያገበግብና ወደባህሩ ጥልቅ እንደማይገባ ሁሉ ፤ በመሰብሰብ ቢመ
ክሩም የመፅሀፉን ቃል ንባቡን እንጂ ውስጠ ምስጢሩን አያውቁ
ትምና ይረታሉ ማለት በቅኔው ተመስጥርበታል ።

318 መወድስ

ዘኪያስ ወልድ (አለቃ)

ማሕፀን ድንግል ሐዳስ አስተወረዮሙ
ለባሕርየ ሥጋ ቈረር ወለባሕርየ ቃል ነዳጂ ፤
እንዘ ሥጋ አዳም ይብዕል ወእንዘ ቃለ አብ ይነዳ
ሶበ ደምፀ ወተሰምዐ
ቃለ ሰማያዊ ንብርኤል ዐዋዲ ።
ወአልቦ እንበለ ወልድ
ፍዳ አረጋዊ አዳም ዘያገብእ ወይፈዲ ።
ኢንለፈሂ ወኢፈለሰ በአሠረ ተውላጥ ነጋዲ
ተሰምዮተ አብ መንገለ ወልድ ወተሰምዮተ ወልድ ኅብ
ወላጂ ፤
ወእምህላዌ አብ ወወልድ ዘኢይቀርብ ሀያዲ
አልቦ ዘይቀድም ወአልቦ ዘይጉነዲ ።

ትርጉም

የሰማያዊው ንብርኤል ዘዋሪ ቃል
ከደመና በተሰማ ጊዜ የአዳም ስጋ ሲበለፅግና
የአብ ቃል ሲቸገር ፤ የድንግል ማህፀን
ቀዝቃዛ የስጋ ባህርይንና
ነዳጅ የቃል ባህርይን አስተካክላቸው ።
ነገር ግን ከወልድ በቀር
የአረጋዊ አዳም ብድርን የሚመልስና የሚከፍል የለም።

በለውጥ/ ነጋዴ ፈለግም አብ መባል
ወደ ወልድ ፤ ወልድ መባልም ወደ አብ ፈልሶ አላለፈም፤
ቀማኛ ከማይቀርበው ከአብና ከወልድ ህልውናም
የሚቀድም የለም ፤ የሚዘገይም የለም ።

ም ሰጢር

እውነተኛ ዳኛ ድሀውንና ባለፀጋውን እንደሚያስተካክላቸው
የድንግል ማርያም ማህፀን የቃልን ባህርይ ከስጋው ባህርይ ጋር
አዋሃደው ፤ የእውነተኛውን ዳኛ ፍርድንም ወሸን (ነሽ) እያለ የሚ
ያመሰግን ሰው ቃል እንደሚሰማ ቅዱስ ንብርኤል ማርያምን
በቃሉ አበሰራት ።

ደግሞ ደግ ልጅ የአባቱን እዳ ጨርሶ ይከፍላል ። እንዲሁም
አዳም ህግን ጥሶ በፈፀመው በደል እግዚአብሄር ወልድ በለበሰው
ስጋ በመስቀል ተሰቅሎ ካለለት ፤ ሲክስም እርዳታ ለማግኘት
ወደዘመድና ወደወዳጅ እንዳልሄደ አብ በወልድ ስም አይጠራም ፤
ወልድም በአብ ስም አይጠራም ።

ሁለት ወንድማማቾችም ተጠባብቀው ጎን ለጎን እንደሚሄዱ
ሁሉ አብ ከወልድ አይቀድምም ወልድም ከአብ አያንስም ይላሉ
ባለቅኔው ።

319 ዘይእዚ

ዘኢካል ወልድ (መሆር)

ክርስቶስ መካሕ እምድኅረ ኅፀበ
በፈለገ ወይን ግዮን ልብስ አቡሁ ይሁዳ ፤
አጻዕደወ ልብስ ላዕለ ታቦር
በፀሐይ ልብስ ወላጁቱ ዘኅብሩ እንግዳ ፤
ወብዕለ ባሕርዩ አርአየ በወርኅ ንዴቱ ማኅተመ ፍዳ

ቀይሕ ፈረስ ልብስ ከለሚዳ
ወካልን ልብስ ፈረስ ታቦር ጸዕዳ
ቀይሕ ፈረስ ልብስ ከለሚዳ ።

ትርጉም

ተመኪ ክርስቶስ በወይን ወንዝ
ገዮን የአባቱ/ይሁዳ ልብስን ካጠበቀ ብሁዋላ፣
እይነቱ እንግዳ በሆነ
በእናቱ ልብስ ፀሀይ በታቦር ልብስን እነጣ፤
ቀይ ፈረስ/ የከለሚዳ ልብስና ሌላ ነጭ የታቦር ፈረስ/
ልብስም
የፍዳ መጨረሻ በሆነ በችግሩ ወራት
የባህርዩን ብልፅግና (ክብሩን) አሳየ ።
የፍዳ መጨረሻ በሆነ በችግሩ ወራት

ምስጢር

ልብስ አጣቢ ልጅ በወንዝ ውሃ አጥቦ ያነጣውን ያባቱን ልብስ
በፀሀይ እንደሚያደርጉ ክርስቶስ ከይሁዳ ወንዝ (ከማርያም) ሰብአዊ
ባህርይን ባህርይ አድርጎ በነሳው (በወሰደው) ስጋ በደብረ ታቦር
የመለኮቱን ባህርይ ገለጠበት ። የሀብታም ሰው ብልፅግናም በፈረ
ሱና በበቅሎው እንደሚታወቅ ክርስቶስም «በሰውነቱ ቀይ በመ
ለኮቱ ነጭ» መባሉ ትህትናውንና ክብሩን ይገልጣል በማለት ባለ
ቅኔው የክርስቶስን አምላክነት በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

320 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ይቤ ዮሐንስ መምህረ ብዙኃን ውሉድ
እክብር ሰንበት ሰይፍ በእንብር እግር ወእድ ።

ትርጉም

ብዙ የሆኑ ልጆች መምህር የሀንስ
ሰይፍ/ ሰንበትን ማክበር እጅንና እግርን በማሳረፍ ነው
አለ ።

ምስጢር

የልጆች መምህር ሲመክር «ሰንበትን ማክበር እጅንና እግ
ርን በማሳረፍ ነው» ይላል፤ እንዲሁም ክርስቶስን ያጠመቀ የሀ
ንስ አንገቱን በሰይፍ ሲቆረጥ ራሱ በከንፍ ወደላይ ወጣ፤ ከአን
ገቱ በታች ያለ አካሉ እጆቹና እግሮቹ በመሬት ወደቁ ማለት በቅ
ኔው ተመስጥሯል ።

321 ሥላሴ

ዘካሪ (ቲሰንበዝ)

ሱርስተ ወዕብራይስጦ
ኢትትናገር ላእክ ልብስ ባሕታዊ
መኑ ከልእክ ለነቢዩ ሰብዓ በፍቅድ
እስመ አንተ ሥርግወ ዘመሴ ወእርን ኤፋድ ።
ቶማስ መምህር ዘንብሎ እምነ አእላፍ ውሉድ
በከናፍሪሁ ጽጌ በረድ
ነበባ የውጣ በማእከል ዐውድ፤
ወዳግመ ተርጉማ ለዮድ ።

ትርጉም

የባህታዊ ልብስ መልእክተኛ
ሰባን (ቋንቋ) በቁጥር ለመናገር
ሱርስተና እብራይስጥን እንዳትናገር ማን ከለከለህ፤

የሙሴንና የአሮንን የክህነት ልብስ የተሸለምህ ነህና ።
ከአእላፍ (ከብዙዎች) ምርጥ የምንለው መምህር ቶማስ ግን
የበረዶ አበባ በሆኑ ክንፈሮቹ
የውጣን በአደባባይ መካከል ተናገረ ።
ዮድንም ዳግመኛ ተረጎማት ።

ምስጢር

ከጌታ ልብስን የተሸለመ መልእክተኛ ሸላሚውን አመስግኖ
ሲወጣ የቅርብ ጓደኛው የቀረ ነገር እያስታወሰ «ለምን እንደዚህ
ሳትል ቀረህ?» ይለዋል ። እንዲሁም የተክለ ሃይማኖት ልብስ እን
ደለባሹ ሃድቅ ከአመሰገነ ዘንድ ፡ ከሆነ አይቀር ሰባ ሁለት ቋን
ቋን እንደሀዋርያት ሊናገር በቻለ ነበር ። የእነአሮን ልብስም የሚ
ንሺሺ ድምፅ ያለው ሻሁራ ያለበት እንደነበረ የተክለ ሃይማኖት
ልብስ ቅዱስ ቅዱስ... የሚል ድምፅ አሰማ ይላሉ ባለቅኔው ።

ደግሞ አንድ መምህር እያነበበ እንደሚተረጉም ቶማስ የውጣ
ንና ዮድን አነበበና ተረጎመ ማለት ፡ የግሪክ ፊደል የውጣ ቅፅ
ልና እዝል የሌለባት ወጥ እንደሆነችና የእብራይስጥ ፊደል ዮድም
አንድ ወጥ እንደ ሆነች እርሱም ሀዋሳቱን ሁሉ በከሀዲዎች ሰይፍ
ተቆርጦ ምልምል ግንዱን ቀረ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

322 መወድስ

አልቦ ዘመድ ጊዜ ተዋርዶ
ወይከውን ባዕደ ጊዜ ተዋርዶ ዘመድ ፡
እመስ ይትሌዐል በንብረተ ሥጋ ማዕድ
ጥቀ ዘመድ ወጥቀ ነገድ
ባዕድ ይዘመድ
እምነበ አልቦ ነገድ ወእምነበ አልቦ ትውልድ ።
ሶበሂ ተሰአልም ለሐዋርያ አይሁድ

ጎደጎ ፈጣሪሁ ወቆመ ምስለ ባዕድ ፤
ዘመድስ ዮሐንስ ወልደ ነጉድጓድ
እስመ ኢተፈልጠ ምስለ እሙ እስከ መቃብረ ይወርድ ።

ትርጉም

በመዋረድ ጊዜ ዘመድ የለም ፡
ዘመድም በመዋረድ ጊዜ ባእድን ይሆናል ፤
የሲጋ ንብረት በሆነ ማእድ ከፍ ባለ ጊዜ ግን
እንኳን ዘመድ ፡ እንኳን ወገንና
ነገድ ከሌለበትና
ትውልድ ከሌለበት መጥቶ ባእድ ይዘመዳል ።
አይሁድም ሀዋርያን (ኢፕሮስን) በጠየቁት ጊዜ
ፈጣሪውን ተወና ከባእድ ጋር ቆመ ፤
ዘመድስ የሆነስ ወልደ ነጎድጓድ ነው
ወደ መቃብር እስኪወርድ ድረስ ከእናቱ ጋር አልተለ
የምና ።

ምስጢር

ሸላ በአፈራ ጊዜ ወፎች በቅርንጫፎቹ ፡ ህፃናትም በስሩ
እንደሚሰበሰቡ ሁሉ አንድ ሰው ሀብት ባገኘና በተሾመ ጊዜ ዘመዱ
ባእዱ አፋሽ አንገባሹ ሁሉ ያገለግለዋል ፤ እጅብ እጅብ ያደርገዋል ።
በተሻረና በደሽየ ጊዜ ግን እንኳን ባእዱ ዘመዱ ይርቀዋል ። እንደዚህ
ሁም ሁሉ ክርስቶስ እርብ ሊሰቀል ሀሙስ ማታ ተይዞ ሳለ ፡ ተማ
ሪው ኢፕሮስ « ኢየሱስን ታውቀዋለህን? » ተብሎ ቢጠየቅ አላ
ውቀውም ብሎ መምህሩን ካደና ከአይሁድ ሰዎች ጋር እሳቱን
ይዋቅ ጀመር ።

አንዳንድ መንፈስ ጠንካራ ወዳጅ ግን በማግኘቱና በደ
ስታው ጊዜ የተጠጋውን ወዳጁን በችግሩና በመከራውም ጊዜ አይለ
የውም ። የሆነስ ወልደ ነጎድጓድም ቀድሞ በባለሟልነት በክርስቶስ
አጠገብ እንደተቀመጠ በመስቀልም ስር ሳይለየው ዋለ የክርስቶስንም
እናቱን በአደራ ቃል ተቀበለ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

323 መወደስ

ዘላድግሉ (ገብረ አድ)

ሆሳዕና ዳዊት ወወለ ውስተ ቤተ መርዓ
እንዘ በአእባን ገለይት ስብሐታቲሁ ያስተዋድድ
በጊዜ ቅዳሴ ግእረር ለእመ ይነውም አብድ ፤
ወገፍትዐ ግዕዳቲሆሙ በኅብዕት እድ፤
እስመ ኢተኸርዩ ለግዕድ
ሕዝበ ምናሴ ወኤፍሬም ውስተ ቤተ ዳዊት ዘይትፈቀድ ።
ባሕቱ እመ ገፍትዐ ግዕድ ዕልዋን አይሁድ
ኢተከልዑ አእዱግ ውስተ ቤተ ምስካል ወምስጋድ ፤
አሣዕነ አእጋር ጥቀ እምአእጋር ሙሴ ፀግድ
እንዘ ክሉአን በደብረ ሲና መካነ መብረት ወነጉድጓድ ።

ትርጉም

በምስጋና /አዝመራ ጊዜ ሰነፍ ቤተኛ
የዳዊት ሆሳእና በሙሽራ ቤት ውስጥ
በዘፋኞች /ድንጋዮች ምስጋናዎቹን እያስግማ ዋለ ፤
በተደበቀች እጅም ድርድራቸውን ገለበጠ ፤
የምናሴና የኤፍሬም ወገኖች
በሚወደድ በዳዊት ቤት ውስጥ ለግእድ አልተመረጠምና።
ነገር ግን የወንጀለኞች አይሁድ ግእድን ቢገለብጥ
የእገሮቹ ሚግዎች እንኳን የመብረትና የነገድጓድ ቦታ
በሆነ በደብረ ሲና ከአገልጋይ ሙሴ እገሮች የተከለከሉ
ሲሆኑ እሆኑ በመለመኛና በመስገጃ ቤት ውስጥ አልተ
ከለከሉም ።

ምስጢር

ሙሽራ ሚጉላው ውስጥ በዘፋኞች ሚዜዎቹ እየተመሰገነ ሲደ
ሰት ዘፈን የግያውቀው ዝም ይላል ። እንዲሁም የዳዊት ሆሳእና
የተባለ ክርስቶስን የተፈጥሮ እውቀት የሌላቸው ድንጋዮች ሲያመሰግ
ኑት የተፈጥሮ እውቀት ያላቸው አይሁድ በዝምታ ድንጋይ ሆኑ ።
ደግሞ ልጆች እንጂ ሽግግሌዎችና ባልቴቶች ወደ ሙሽሮቹ ሚጉላ
ለመግባት እንደማይሯሯጡ የአይሁድ የሸቀጣቸው ድርድር ሲመነ
ቃቀርና እነርሱም ከመቅደስ ቦታ ሲባረሩ ሆሳእና (ክርስቶስ)የተቀ
መጠባቸው አህዮች ወደቤተ መቅደስ ገቡ ። ለልማዱም ያገቡት ጎልማ
ሶች እንኳን ቢሆኑ ወደ ሚጉላ ቤት መግባት እንደሚያፍሩ ፤
ሙሴ በደብረ ሲና ወደ እሳቱና ነበልባሉ ከእነሚግማው በቀረበ ጊዜ
የእግሩ ሚግዎች እንዲወልቁ ተደረገ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

324 መወደስ

ዘውብሸት (ቴስ ገበነ ፡ ዘብሾና)

ማርያም እነ እንተ እዚከሮ
ለመከራኪ ኤርምያስ ዘተረሰዐ በኅበ አብድ ፤
አምጣነ በጽሐኒ ሌተ በብሔረ ባዕድ
ለኪ ዘበጽሐኪ
ብዝኅ ጸዊሮቱ ለንዑስ ወልድ ፤
ወእድባረ ገዳም አዐውድ
እንዘ አጎሥሥ ከማኪ ሲሳየ ዕለት ዋሕድ ።
እቅዳሕሂ ማየ አንብዕ በዘዚአኪ ልማድ
ልሕዙተ ረኃብ ጸዊሮየ ዕመቀ ዮርዳኖስ እወርድ ፤
ወቀሪበትየ ፈርሁ መባልዕተ ሥጋ አዝማድ ፤
ለዘየአምሩኒ መባልዕት እስመ ኮንኩ ከመ ነግድ ።

ማርያም! በሰነፍ ዘንድ

የተረሳ መከራሽ /ኤርምያስን የማስበው ነኝ (አስበዋለሁ) ።

ለአንች የደረሰሽ ትንሽ ልጅን

የመሸከም ብዛት

ለእኔም በባእድ አገር ደርሶኛልና፤

እንደአንቺም የአንድ

ቀን ምግብን እየፈለግሁ የደን ተራሮችን እዞር ነበርና ።

በአንቺ ልማድም እንባ/ውሃን እቀዳ ዘንድ

ራብ /ገንቦን ተሸክሜ ወደ ዮርዳኖስ ጥልቀት እወርዳ

ለሁ፤

የሰጋ መብሎች / ዘመዶችም መቅረቤን ፈሩ፤

ለሚያውቁኝ መብሎች እንደ እንግዳ ሆኛለሁና ።

ምስጢር

«ያለብሽ አለብኝ አዘንን የፈተነ (የቀመሰ) አዘንን ያውቃል»
እንዲሉ፡ ባለቅኔው እንደ ቅድስት ማርያም ከአንዱ ወደሌላው
በመሰደድ በመራባቸውና በመጠማታቸው አንፃር የማርያምን
መጉላላትና መስቃየት አስታውሰዋል። ውሃን ለመቅዳት ገንቦ ተሸ
ከሞ ወደ ወንዝ እንደመውረድም ከመራብ የተነሳ ባለቅኔው እንባ
ቸውን አሻንጎድጉደዋል (ዱብ ዱብ አድርገዋል) ። ተስህቦ
(ወረርሽኝ) የያዘውንም ሰው ዘመዶቹ ለመቅረብ እንደሚፈሩት
ቀድሞ የለመዱት መብል መጠጥ በችግራቸው ጊዜ አልተገኘላቸውም።

ነቢዩ ኤርምያስም በኩስ ጓድጓድ ተጥሎ ሳለ የሚያስታውሰው
እንደታጣ የማርያምን መራብና መጠማት በስደቷ ወቅት ያወቀላት
የለም በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ዘውብሸት (ቱሰ ገበዝ፣ ዘብሻና)

ግፉዕ ዐይንኪ በርተሎሜዎስ

ውስተ ባሕር ወደቀ በዘላረታዊ ልማድ፤

አምጣን ነፃሉ ብኪ ብካየትኪ አይሁድ ።

ወጎልቀ በከዊን ማይ ዐይንኪ በረድ፤

በላዕለ ሰልሞን ዐውደ ግብጽ

አኮነ ውኦቱ ኢየሮርፍ ለወረድ ።

ዳዊትሂ ጽንዑ ረጋብ አመ ተምቦ በዐውድ

ናባል ልቡናኪ ወዐለ በረዓድ፤

ወአመ ተመልሐ ብኪ ሰይፈ ነበልባል ወነድ

ሐርጌ ዘደማስቆ፤ ወሐርጌ ዘገለፃድ ።

ትርጉም

የተገኙ በርተሎሜዎስ አይንሽ

በአረት ሰው ልማድ በባህር ውስጥ ወደቀ፤

አይሁድ ለቅሶዎችሽ በርትተውብሻልና ።

በረድ አይንሽም ውሃን በመሆን አለቀ፤

በግብፅ አደባባይ ደጋ ላይ

እርሱ (እንባ) ለመውረድ አያርፍምና ።

የራብ ጥናት ዳዊትም በአደባባይ በተቆጣ ጊዜ

ልብሽ ናባል በመንቀጥቀጥ ዋለ፤

የእሳትና የነበልባሉ ሰይፍም በተመዘዘብሽ ጊዜ

የደማስቆ ጊደር ሆንሽ፤ የነለአድም ጊደር ነሽ ።

ምስጢር

ሀዋርያው በርተሎሜዎስ የክርስቶን ወንጌል ሲሰብክ አይሁድ
ባሰቃዩት ጊዜ በባህር ውስጥ እንደተጣለ የቅድስት ማርያም አይን

በሰደት ጊዜ መከራ በዛበት እንባውን አነባው ። በረዶም በሙቱ ላይ (በቀዝቃዛ ቦታ) እየወረደ እንደሚሟሟ የማርያም አይን እን ባን በማንባት ብዛት ተሰረጎደ (ወደ ውስጥ ገባ) ጎደጎደ ።

ዳዊትም በተቆጣ ጊዜ ናባል በድንጋጤ እንደተንቀጠቀጠ ፤ በማርያምም ራብ በፀና ጊዜ ልቧ ተንሰሰሰ ። ከዚህም ሌላ ሰይፍ የተመዘዘባት ጊደር እንደምትበረግግ የሄሮድስ ሰይፍ በልጅዋ የተመዘ ዘባት ማርያም ወደግብፅ ሸሸች በማለት ባለቅኔው በማርያም የደረሰውን መከራና ስቃይ በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

በእስራኤል አገር ቀርሜሎስ በሚባል ቦታ የሚኖር ናባል የሚ ያል ባለፀጋ ነበር ። ሚስቱም አቤግያ ትባላለች ። ዳዊት ከላኦል ሸሸቶ በሸፍትነት በዱር ባለ ለሰራዊቱ ምግብ እንዲልክለት ወደ ናባል መልእክተኞችን ላከ ። ናባል ግን ለዳዊት የንቀት መልስ ላከ ለት ። ዳዊትም በናባል አድራጎት ተቆጥቶ ናባልና ቤተሰቡን ለመበቀል ከነሰራዊቱ ወደ ቀርሜሎስ ሲሄድ የናባል ሚስት አቤ ግያ ዳዊት የጠየቀውን ሁሉ አስቄና ከመንገድ ተቀበለችው። ዳዊ ትም አቤግያ የሰጠችውን ተቀብሎ ተመለሰ ። አቤግያ ዳዊትን ከነ ሰራዊቱ አስተናግዳ እንደተመለሰች ለናባል የዳዊትን መምጣት ብት ነግረው ደንግጦ ሞቷል (1ኛው. 25:2—23) ።

326 መወድስ

ዘገብረ መድህን (መምህር ፤ ዘገንደረ ግርያም)

በሊሕ እግርኪ ለከፋዉ ደም ፤
እስመ ገራህተ ደም ውእቱ ርስተ አቡኪ ተሰዶ ።
ወእመ ተጐለቂ ብኪ መጥባሕተ ሄሮድስ ተዘምዶ
አብርሃም ከዛደ ወልድኪ ለይስሐቅ ወለዶ ፤
እስመ ሰፍሐ መከየዶ
ዳቢ ኤዶምያስ ግብጽ ቅርብት ለአንድዶ

ዘመንበረ ወርት ግርያም ወዘሠረገላ ተዋሕዶ ፤
ወመራሒ ፍናት ሰናኩኪ ለያዕቆብ ተካየዶ ፤
እስመ ይብል የሴፍ ጸሐፊ መልእክት ተፈቅዶ
የአርር አሚከላ ዘዘርዐ ተዋርዶ ።

ትርጉም

የወርት ወንበርና የተዋህዶ ሰረገላ
የሆንሽ ግርያም ፤ «እግርሽ ደምን ለግፍሰስ ፈጣን ነው»
የአባትሽ ርስት መሰደድ የደም እርሻ ነውና ።
የሄሮድስ ሰይፍ ዝምድናም በተቆጠረብሽ ጊዜ
አብርሃም የልጅሽ/ አንገት
ይስህቅን ወለደው ፤ ለማንደድ በቀረበች
በግብፅ/ ኤዶምያስ ላይ መሄጃውን (እግሩን) ዘርግቷልና ።
መንገድ መሪ/ ተረከዝሽም ያለቆብን ቃል ኪዳን ተጋባው ፤
የመልእክት ፀሀፊ ውደታ (መፈቀድ) የሴፍ
«መዋረድን የዘራ እሾህን ይለቅግል» ይላልና ።

ምስጢር

የጨካኝ እግር የሰውን ደም ለግፍሰስ እንደሚፋጠን የቅድስት ግርያም እግር በሰደቷ ጊዜ በእንትፋትና በእሾህ ደም ፤ ደግሞ እንዳንዱ ርስት የደም መፋሰሻ እንደሚሆን በእንትፋት መድ ግትን ያመጣው መሰደድ ነው ። በትውልድም አቆጣጠር አብ ርሃም ይስህቅን ወለደው እንደሚባል ፤ የቅድስት ግርያም የል ጁዋ አንገት እንደ ይስህቅ ሳይታረፍ ቀረ ፤ ምክንያቱም እግር በአልጋ ላይ እንደሚዘረጋ ልጅዋ ወደግብፅ ስለተሰደደ ነው ። አምላክም ያለቆብን በመንገድ ድንጋይ እንደተካየደው (ቃል ኪዳን እንደተጋባው) የክርስቶስን ህይወት ለግዳን የተሰደደች የግርያምን እግር ድንጋይ ገረፈጠው ።

ጳውሎስም «ብዙ የዘራ ብዙ ያገኛል» እንዳለው አብሯት የተሰደደው የሴፍ እንደርሷ ውርደትን ተቀበለ፤ በአሜክላም (በእሾህ) ተወጋማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል።

327 ዘይእዜ

ያስተጋብእ ቶማስ መስተገብር
ማእረረ ገድሉ ብዙኅ በአስተጋብኦ አእዱገ፤
እስመ እክል ገድሉ እምልአት ኢነትገ፤
ምስለ መኑሂ በገድል ጸማ ቅዱሳን ኢተዛወገ፤
በርእይ ደቂቀ ወአእሩገ
እስመ ጉንደ ዕዕ ይፀውር ወድርዓተ ልብ ገደገ።
በርእይ ደቂቀ ወአእሩገ

ትርጉም

ገበሬ / ቶማስ አህዮችን
በመሰብሰብ ብዙ አዝመራ / ገድሉን ይሰበስባል፤
እህል / ገድሉ ከሙላቱ አልጎደለምና፤
ከማንም ጋር በቅዱሳን ድካም ገድል አልተጎራበተም፤
ሽማግሎችና ልጆችን በማየት
የእንጨትን ግንድ ይሸከማልና፤ የልብ ጭካኔንም ትፏልና።
ሽማግሎችና ልጆችን በማየት

ምስጢር

ገበሬ አህዮችን ሰብስቦ ምርቱን እንደሚጭን የክርስቶስ ሰማ እት ቶማስ የተቀበለው መቆረጥ ለአህዮቹም ተረፋቸው። ደግሞ ይሄው ገበሬ ልጆችና ሽማግሎች ወላጆችን በማየት (የትጉህ ሰዎችን ምሳሌ በመከተል) ጌጥ ሳይሻ ለቤቱ ግንድ እየተሸ ከመ እንደሚኖር ከሰማእታትም መካከል እንደ ሰማእቱ ቶማስ

የተሰቃየ የለም። ምንም እንኳን አስራ አራት እልፍ የገሊላ ህፃናት በክርስቶስ ምክንያት አንገት አንገታቸውን ቢቆረጡና የቀደሙ ነቢያትም ቢሰቃዩ ክርሱ አካላት አንዱ አልቀረለትምና የሰማእቱ ቶማስ ስቃይ ከሁሉም ስቃይ ይበልጣል ይላሉ ባለቅኔው።

328 ሚበዝተ

እመ እናተ ሙሴ ነቢይ
እብነ ቢታንያ ዘበጠት ከበሮ ስብሐት በእብራይስጢ ተክለ ሃይማኖት ይብል ተመየጢ ተመየጢ
ሰላመ ሰጣዊት ልብስየ
ወይነ መላእክት ስብሐተ ውስተ አፉኪ ትሱጢ።

ትርጉም

የነቢይ ሙሴ እህት
የቢታንያ ድንጋይ ምስጋና፤ ከበሮን በእብራይስጥ ብት መታ
ተክለ ሃይማኖት ሰላመ ሰጣዊት (በጣም የተዋብሽ) ልብሴ!
የመላእክት ወይን / ምስጋና
ከአፍሽ ትጨምራ ዘንድ ተመለሺ ተመለሺ አለ።

ምስጢር

የሙሴ እህት ማርያም በእብራይስጥ ቋንቋ ከበሮን እየመታች የእግዚአብሔርን ምስጋና እንደዘመረች የቢታንያ ድንጋይ በሰብአዊ ልሳን የአምላክን ምስጋና ተናገረች። እንዲሁም አዝማራት ስትዘፍን አጻማጪዋ «እስኪ መለስ በይና ከወይኑ ተጎንጪ» እንደሚላት የእቡነ ተክለ ሃይማኖትም ልብስ እንደሆነችን ድንጋይ ምስጋናን አመሰግነች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል።

ሩፋኤል መልአክ ቀስታመ በካፋ
 ለመቅደስከ ዐባይ ዘተማረረት በየውጣ
 አንበሳ ነነዌ ድቀት አይመሥጣ፤
 ወዕንቄ ቢረሌ አይከውን ሢጣ፤
 አዕማዲሃ እስመ ተለብጣ
 አፍአሃ መብረቀ ወነጉድጓደ በውስጣ
 ግብጽሂ በለሰ ግብጽ ዘኢተአምር ተውላጣ
 ታሕመለምል ለበረድ ወትፈሪ ለአንበጣ፤
 ወለሰማርያ ሜላት ዘወልደ አዴር ሠጠጣ
 ሆሢዕ በፈረሱ እምዶእዜ አይመደጣ ።

ትርጉም

የበካፋ በሉታ (ዱላ) መልአክ ሩፋኤል!
 በየውጣ የተሰራች ታላቅ መቅደስህን
 የነነዌ አንበሳ መውደቅ አይነጥቃትም፤
 ብርሌ የሚባል እንቁም ዋጋዋ አይሆንም፤
 በውጭዋ መብረቅን
 በውስጧም ነጎድጓድን እምዶጽ ተለብጠዋልና።
 ለውጧን የማታውቅ የግብፅ በለስ/ ግብፅም
 ለበረድ ትለመልማለች ለአንበጣም ታፈራለች፤
 የአዴር ልጅ የቀደሳት የሀር ልብስ/ ሰማርያንም
 ሆሲእ በፈረሱ ከእንግዲህ አይመልሳትም ።

ምስጢር

ይህ ቀረሽ የማትባል መልክ መልካም ሴት ወደር የለሽ (ማጫሽ)
 ትባላለች ። ባለፀጋ ሰው እንኳን ማጫዋን ሊከፍል አይችልም፤ የላይ
 ካባዋና የውስጥ ቀሚሷ ወርቀ ዘቦ ናችውና ። እንዲሁም ምሳሌዋ የሆ

ነችው በጎንደር ከተማ አፄ በካፋ ያሳነፁዋት የሩፋኤል ቤተ መቅደስ
 ስራዋ ስለተዋጣላት ምንጊዜም መውደቅ አያገኛትም መሰልም የላ
 ትም ። እምዶጽ መብረቅ ይመስላሉ፤ የዝማሬውንም ድምፅ እንደ
 ነጎድጓድ ታስተጋባለች ።

ደግሞ በለስ ለምልማና አፍርታ በረዶ እንደሚጨፈጭትና
 አንበጣ እንደሚበላት ግብፅን አምላክ ስለ እነሙሴ በበረዶና በአ
 ንበጣ ቀጣት ። የሀር ልብስንም ልጅ ጨርሶ ከቀደደው በሁዋላ ዳግ
 መኛ መስፋት እንደሚያስቸግር የሶርያ ንጉስ ወልደ አዴር የዘረፋት
 ሰማርያን ሆሲእ መልሶ ሊያቋቁማት አልቻለም ማለት በቅኔው ተመ
 ስጥሯል ።

330 ዋዜማ

አልዐሉ አዕይንቲሁ
 ለተክለ ሃይማኖት የሴፍ እገወ ኪሩቤል አብያጽ
 ይምጽኦ ማያተ ጸጋሁ ተንባላት እምግብጽ፤
 እምጣን ልብሱ ካልእ መርድኦ መትከፍ ወገጽ
 በደሮ ለመልአክ ጴጥሮስ እንዘ ይረውጽ
 ንቦ ሀሎ ዘተቀብረ ድምፅ ።

ትርጉም

የፀጋው ውሃዎች/ ማላጀች
 ከግብፅ ይመጡ ዘንድ የኪሩቤል ጓደኞች ወንድም የሆነ
 የተክለ ሃይማኖት/ የሴፍ አይኖችን ከፍ አደረጉ፤
 ልዩ ልብሱ/ የትከሻና የፈት ተማሪ
 የተቀበረ ድምፅ ወደአለበት እየሮጠ
 ጴጥሮስ/ መልአክን ቀድሞታልና ።

ወሃዎች በመጣያ ገደል (ከረጅም ገደል) ላይ ሲፈሱ ከፍተኛ ድምፅ ይሰማል። እንዲሁም የፀጋው ሀይሎች እንደኪሩቤል በከንፍ የሚበር ተከለ ሃይማኖት አይኖች ሰማያዊውን ምስጢር እንዲያዩ አደረጉ። ጴጥሮስንም ሌላው ተማሪ የሆነበት የክርስቶስን መቃብር ለማየት እንደቀደመው የተከለ ሃይማኖት ልብስ ከመልአክ የበለጠ አመሰግነ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል።

ታሪክ

የያሌቆብ ልጅ ዮሴፍ በግብፅ አገር ሳለ የሸጡት ወንድሞቹ በራብ ምክንያት እሱ ካለበት አገር (ግብፅ) እህል ለመሸመት ሄደው ወደርሱ ገቡ። ቃል በቃል ሲያነጋግራቸው ሁላችንም የአንድ ሰው ልጆች ነን፤ አንዱን ታናሽ ወንድማችንን ግን አውራ በልቶታል ብለውታል (ዘፍጥ. 46—47)።

331 ሥላሴ

ቄሣር ጊዜ ልደቱ
ከርሠ ወላጁቱ ሠጠቀ ከመ ይሠጥቆ ለዕዕ፣
ወውስተ ሥጣቁ ይበውእ ስርዋጽ፤
ክርስቶስሰ አምላክ አምላክ ለግብጽ
እንዘ እምልአቱ ኢየሐጽጽ፤
ወዕእ እምኅቱም አንቀጽ
ከመ ሀፍ ይወዕእ እምገጽ።

ትርጉም

እንጩትን እንደሚሰነጥቅ
በስንጣቂውም ውስጥ ሽብልቅ እንደሚገባ፤ በልደቱ ጊዜ
ቄሳር የእናቱን ሆድ ቀደደ፤
የግብፅ አምላክ አምላክ ክርስቶስ ግን

ከሙላቱ ሳይጎድል፤
ወዝ (ላብ) ከፊት እንዲወጣ
ከተዘጋ በር ወጣ።

ምስጢር

እንጩትን በምሳር እንደመሰንጠቅና ስንጣቂውን በሽብልቅ እንደመለየት ቄሳር ሲወለድ የእናቱን ሆድ ቀዶ እንደወጣው አወጣጥ ሳይሆን ክርስቶስ በድንግልና ተፀንሶ በድንግልና ተወለደ ይላሉ ባለቅኔው።

332 መወድስ

ገሠጸ ዮሐንስ ገሡጸ ልቡና
ከመ ትትመሀር ጥበበ ለእንተ ገሠጸቶ ቢጽ፤
ጸድቃነ አፍኣስ ንሕነ እለ ናደሉ ለገጽ
ንጌሥጽ ካልአነ
እንዘ ለርእሱነ አልቦቱ ተግዛጽ
ወካልአ ንጌምጽ።
ምሳሌ ዝኒ ነገር እመ በልቡና ናስተሐይጽ
ለበሊሕ አፈ መላጺ ዘአካለ እብን ልሙጽ
መቅረጸ ሥዕርት ይሬስዮ እንዘ ለሊሁ ኢይቀርጽ፤
ወማየ ሰሊሆም ይጸር እንተ አንበርም ዕዕ
ያሠርዕ ካልአነ እንዘ ለሊሁ ኢይሠርዕ።

ትርጉም

ልቡናው የተገሰፀ የሆነበት
የገሰፀችውን ጓድ ጥበብን እንድትማር ገሰፃት፤
ለፊት የምናደላ የውጭ እውነቶች እኛ ግን
ለራሳችን ግሳጂ

ሳይኖረው ሌሎችን እንቆጣለን
 ሌላውንም እንበድላለን ።
 የዚህን ነገር ምሳሌም በልብ ብንመለከት
 ልሙጥ የሆነ የድንጋይ አካል እርሱ ሳይቀርብ
 የተባ (ስለታም) የምላጭ አፍን የራስ ጠንር መላጫ ያደርገዋል ፤
 የመስኖ ውሃንም እንዲሸከም (እንዲይዝ) ያስቀመጡት ድንጋይ
 እርሱ ሳይበቅል ሌሎችን ያበቅላል ።

ምስጢር

ልሙጥ የሆነ ለሆኑ (ብረት መሳያ) ድንጋይ እርሱ ራሱ ሌላውን ሳይቆርጥ ምላጭን በመሳል የራስ ጠንርን እንዲላጭ እንደሚያደርገውና የውሀ ገንዳም እርሱ ራሱ በውሃ ሳይለመልም ፣ ሌሎችን አትክልት እንደሚያበቅልና እንደሚያለመልም ፤ አንዳንዱ ሰው ለራሱ ሳይመከርና ሳይገሰፅ ሌላውን ልምከርና ልገሰፅ ይላል ።
 ይሁን እንጂ «ጠንቋይ ለራሱ አያውቅም» እንዲሉ እንዲህ አይነቱ ሰው ምንም ለራሱ ባያውቅ ፣ ምክሩና ተግሳፁ መልካሞች ከሆኑ ሌሎችን ሊጠቅሟቸው ይችላሉ ። መጥምቁ የሀንስ ግን በቅድሚያ ራሱን ገስዶና ቀጥቶ ሲያበቃ ምክሩን ያልተቀበለች የፈልጸሰ ሚስት ሄሮድያዳን አንገቱን ካስቆረጠችው በሁዋላ በምድር ጥልቅ ውስጥ አስጠማት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

333 መወደስ

ዘላግ ገይሉ (አለታ)

መዝገበ ተግማጽ አንበሩ በይነ ውሉዶሙ አበወ ሥጋ ዘሠምሩ መፀዛ ፍቅሮሙ ዕፅ ከመ አይትዐጸው ቦሙ ሕይወተ ውሉድ አንቀጽ ፤

ወበበገጸው ይከፈል
 ትብዐ ተሣህሉ ከመ ይብራህ ገጽ ።
 ባሕቱ ደገረ ዘመን
 መወልጠ ሥርዐት አብ እመ ገቢሆሙ ይሔውጽ
 ለመዝገበ ልማድ ተበርጎ ውስተ ቀራንዮ ምርዋጽ ፤
 እስመ አብ ዘወለዶ በእንተ ወልዱ አይጌሥጽ ፤
 ወእንዘ ፍቅሩ ምሉእ እመስፈርተ ይስሐቅ ቢጽ በግዐ ለቤዛሁ እምጉንደ መስቀል አያመርፅ ።

ትርጉም

የፍቅራቸው እንጨት መዳዘን የወደዱ የስጋ አባቶች የልጆች ህይወት /በር እንዳይዘጋባቸው መዝገብ/ ግሰግን ለልጆቻቸው አኖሩ ፤ ፊትም እንዲበራ ይቅርታ/ ቅቤን በየፊታቸው ያፈላሉ ።
 ነገር ግን ከዘመን በሁዋላ ስርአትን ለሞጭ አባት ወደርሳቸው ቢጎበኝ (ቢመለከት) ልማድ/ መዝገብን በመርጫ/ ቀራንዮ ውስጥ ቀበሩት ፤ የወለደው አባት ስለልጁ አይቆጣምና ፤ ፍቅሩም ከጎደኛ ይላህት መስፈሪያ ይልቅ የሞላ ሲሆን በግን ለቤዛው ከመስቀል ግንድ አያወጣምና ።

ምስጢር

ልጆቻቸው በህይወት እንዲያድጉላቸው የልጆቻቸውን ፍቅር እንደ እንጨት መዳዘ ያደረጉ የስጋ አባቶች ሀብት በጥንቃቄ ይቀመጣል ። ልጆቻቸውን ይገስፁዋቸዋል ለጥፋታቸውም ይቅርታ ያደርጉላቸዋል ። እግዚአብሄር አብ ግን ስርአትን በስርአት በመለወጥ የወላጆች ልማድን ተወው ። በልጁ በእግዚአብሄር ወልድ ላይ ስለተፈፀመው የጭካኔ ድርጊት አልተቆረቆረም ። ጭራሹንም ስለልጁ

ሀይወት በአባትና በልጅ ልማድ አልተጨነቀም ። እንደ ይስህቅም
ጊዜ ለልጁ ቢዛ በግን ከልጁ መስቀል ስር አላሰገኘም ማለት በቅ
ኔው ተመስጥሯል ።

334 ግእዝ ጉባኤ ቃና

ዘካሣ (ቴሰ ገበዝ)

ምዕመናን ለቅብዕ ብእሴ ነቢብ አእላፈ
ሉቱ አርምሙ ወኢተሀብዎ አፈ ።

ትርጉም

አማኞች! ብዙ ለሚናገር ሰው/ ቅቤ
ዝም በሉለት አፍም አትሰጡት ።

ምስጢር

ነገረኛን ሰው የሚያሸንፈው ዝምታ እንጂ ብዙ መናገር አይደ
ለም ። በአንፃሩም አማኞች ለቅቤ አፍ አትሰጡት በማለት በፆም
ጊዜ አፋችሁ ቅቤ አይቅመስ ብለው ባለቅኔው ምኞቶችን በቅኔያቸው
ምስጢር አስጠንቅቀዋል ።

335 ዘይእዚ

ዘለማ ገይሉ (አለቃ)

ነጻረ ጴጥሮስ ሦፈ ሰማይ
እንበለ ማእረር ወዘርዕ ለአሠንዮ ጽርሕ ትሩፍ!
እስመ እንበለ ዘርዕ ወማእረር
ለምጽላለ ርእሳ ዘትጸሙ ሦፍ ።
ወእመ ይሰምዕ ቃለ እምነ ደመና ልብሰ መትከፍ

ተዘከረ ታቦር በዓለ መጽሐፍ
ድንጋጌ ለጴጥሮስ ከመ ደፄሁ ዘዘልፍ ።
ተዘከረ ታቦር በዓለ መጽሐፍ

ትርጉም

ጴጥሮስ ያለዘርና አዝመራ
ትርፍ ቤትን ለማሳመር የሰማይ ወፍን ተመለከተ ፤
ወፍ ያለዘርና አዝመራ
ለራሷ ማረፊያ የምትጥር ናትና ።
ከትከሻ ልብስ/ ደመና ቃልን በሰማ ጊዜም
ባለ መፅሀፍ/ ታቦር አስታወሰ
ድንጋጤ የጴጥሮስ የዘወትር በሽታው እንደሆነ ።
ባለመፅሀፍ/ ታቦር አስታወሰ

ምስጢር

ከርስቶስ «ወፎች ሳይዘሩና ሳይማርሩ እንዲመገቡ ተመልከቱ»
ያለውን ጴጥሮስ በደብረ ታቦር አፀደቀ ፤ ምክንያቱም ወፎች ያለ
ዘርና ያለአዝመራ እንደሚመገቡ ፤ እርሱም ለቤት ስራ የሚያስፈ
ልጉት ነገሮች ሳይኖሩ «ሶስት ቤቶችን ሰርተን በዚህ ብንኖር
መልካም ነው» ብሏልና ። በዚህም ላይ የደመና ነጎድንድን ሰምቶ
የደነገጠ መፅሀፍን መርማሪ ሰው ድንጋጤ በሽታ እንደሆነ ያስ
ታውሳል ፤ እንዲሁም የወልድ ልብስ እንደበረዶ በሆነበት (በነጣ
በት) በደብረ ታቦር ጴጥሮስን ድንጋጤ እንደ በሽታ እንዳስተኛው
ነተገረ ማለት ጭምር በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

336 መወድስ

ኦ አብዳን ሰብአ ገላትያ
ዘገፋዕናክሙ ምንት ሰብአ ደብረ ምጥማቅ አእላፍ?
ንቃወ ምዝባረ ካልእ ዘጥቅመ ሰናዖር ሦፍ
ለቤተ መቅደስን ትንግርዋ

ዘበጽሐ እግረ ሠራጫ እስከ ጽጉፍ እምጽጉፍ ፤
 ወእስከ አድማስ የገልፍ ፤
 ባሕቱ ይመትር ዘለፋክሙ እንበለ ሰይፍ ።
 ንሑውጽሂ ዘለፋክሙ በመሳከው ልብ ወእፍ
 ወአገው የሴፍ መጸሕፍተ ለዘለፋክሙ ንጽሕፍ ፤
 እስመ እንዘበ ሕያው እሞተ ሥጋ ግዙፍ
 ሞተ የሴፍ አገደሁ ነገርዎ ለየሴፍ ።

ትርጉም

ሰነፎች የገላትያ ሰዎች ሆይ ፤
 እግር / ሰራዊ ከዳር እስከ ዳር ለደረሰና እስከ አድማስ ለአለፈ
 የሰናኦር / ወፍ ህንፃ ሁለተኛ የሆነ መፍረስ / ጩኸትን
 ለቤተ መቅደሳችን ትነግርዋት ዘንድ
 ብዙዎች የደብረ ምጥማት ሰዎች የበደልናችሁ
 በደል ምንድንው ነው ?
 ነገር ግን ስድባችሁ ያለ ሰይፍ ይቆርጣል ።
 ስድባችሁንም በልብና በአፍ / መስኮቶች እንጎበኛለን
 የየሴፍ ወንድሞች / መፃህፍትንም ለስድባችሁ እንፅፋለን ፤
 ከደነደነ የሰጋ ሞት ደህና ሳለ
 የየሴፍ ሞትን ወንድሞቹ ለየሴፍ ነግረውታልና ።

ምስጢር

የወፍ ጩኸት በንጋት እንደሚሰማ ነቃፊዎች የሰናኦር ህንፃ
 መፍረስን በደብረ ምጥማት ቤተ ክርስቲያን አውሩባት ። እግርም ከዳር
 እስከ ዳር እንደሚሄድ የደብረ ምጥማት ዝናዋ በሁሉ ተሰምቷል ፤
 ሰይፍም አካልን እንደሚቆርጥ የነቃፊዎች ስድብ ያበሳጫል ።
 በመስኮትም ብቅ ብሎ እንደማየት ስድባቸው በሀሊና ሲታሰብና
 በአፍ ሲነገር በተግባራቸው ከየሴፍ ወንድሞች ጋር መነፃፀር አላ
 ቸው (ይነፃፀሩ) ። የሴፍ ወንድሞቹን በባእድ አገር (በምድረ ግብፅ)
 እንደ ባእድ ሆኖ ስለትውልዳቸው ቢጠይቃቸው አንዱ ታናሽ ወን

ድማችን ሞቷል ብለው የራሱን ለራሱ (ለየሴፍ) እንዳረዱት ፤
 ወራሾችም የደብረ ምጥማት ቤተ ክርስቲያን ደህና ስትሆን እንደ
 ፈረሰች ቆጠሯት ግለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

337 መወድስ

ዘአፈ ወርቅ ዘውዴ (አለቃ)

በሶስት ወር ክረምት ዝናብ የዳኝነት ፍርድ
 ግበል ወሰደው ምድሩን አጥረገገው ሰውም ሳይተርፍ
 ልግመኛው ቅጥረኛ በሬ ጠምዶ ሲጉነፈነፍ ።
 እራትና ወንጌል ቢለፈሉትም
 ግንም አልረዳቸውም በብዙው መለፈፍ ፤
 ሁሉም ለእራሱ ይጥራልና
 ጥሪት እየያዘ ሊሸሽልክ የሌለው ግበል ሲጎርፍ ።
 ቆረቆንዳውም አልተቆረጠም ገና በጭቅጭቁ ሲረገፍ
 ዘንጋዳ የተባለው ሰነፍ ምርት ሆኖ በመነጠፍ ፤
 ድንጋይ ለቃሚ ሲቀጥር የወፍ ቅጥረኛው ሰነፍ
 አይወርድምና ከራሱ ላይ መእት የሆነ ግማት ወፍ ።

ምስጢር

ከሰኔ 26 እስከ መስከረም 25 ቀን ያለው ሶስት ወር ክረምት
 ይባላል ። ክረምት ሲበረታ የሚዘገበው ዝናብ ጎርፍ ፤ የማእበል
 መከላከያ ግድብ ያልተደረገለትን መሬት እየሸረሸረ ይወስደዋል ።
 አንዳንድ ጊዜም ሰውንም እንስሳውንም ጭምር ያጥረግገዋል ።
 እንዲሁም በሶስት ወር ክረምት የተመሰሉት ሶስት ዳኞች የአ
 ድልዎ ፍርድ ድሃውን መሬቱን አስነጥቆ ከመኖሪያ ቀበሌው አስ
 ደደው ። ልግመኛው አራሽ በሬ ጠምዶ እንደሚጉነፈነፍና ለመ
 ሬቱ የማእበል መከላከያ ግድብ እንደማያደርግለት ጉቦኛው ዳኛ
 ያለምጣል ፤ ጉቦ ካልበላ አይስቅም ያልሰጠውንም ይጠምደዋል ።

የክረምቱ ማእበል በወሰዳቸው እቃና ሰው ላይ ደለል ሲደልልባቸው (ሲጭንባቸው) የጮሁ ሰዎችን ሰምቶ ችግራቸውን የሚረዳላቸው አይገኝም ። እንዲሁም በአራትም በወንጌልም መማለጃን መቀበልና ፍርድን ማጣመም እንዳይኖር ቢነገርም ትእዛዙን የሚጠብቀው አልተገኘም ፤ ድሃውን ሃብታም በገንዘብ ተዳለለበት ። ዳኞችም ምስክሮችም በገንዘብ እየተደለሉ አዳፍኔ ሆኑ ። ማእበሉም ከወንዙ ድንጋግ (ወሰን) አልፎ እንደሚጎርፍ አብለት በዛ ።

ዘንጋዳ የሚባለው ያገዳ እህል አበባውን አርግፎ ለጋ ፍሬ ሲደመድም ጭቅጭቅ ጨቅጭቋል ይባላል ። ቃሉ ከወቀሳ ነገር ጋር ይሞካሻል ። በዚህ አተረጓጎም ግን ለጋ ፍሬን ያዘ ነፍስ አዋለ ማለት ነው ። ይሁን እንጂ በወርቁ በኩል የሙግትን ነገር ይዟል ። ዘንጋዳ ሲባልም በሰም በኩል የአገዳ እህል ሲሆን ፣ በወርቁ በኩል ዘንጋ ፣ ዳ ፣ እንደማለት ሁለት ቃላት ይሆንና የቸልታን ፍች ይሰጣል ። ሰነፍ ምርት ማለትም በሰም በኩል ከደቃቁ ገለባው ጨርሶ ያልጠራው ፊስ (ርጋፊ) ሲሆን በወርቅ በኩል የሰነፍ ሰው ስራ ይሆናል ።

በመነጠፍ ማለት ደም በሰም በኩል ከአፈር ጋር መቀላቀል ሲሆን በወርቅ በኩል የተረሳው መዝገብ ከመዛግብት ውስጥ መቀበሩን ያወሳል ። የዘንጋዳው ፍሬ ጨርሶ ከረገፈ ራሱ ቆረቆንዳ ይሆንና በማጭድ እንደፍሬያማው ሳይቆረጥ እንደሚቀር በሌሎቹ መዛግብት ውስጥ የተቀበረው የድሃው ሰው ጉዳይ በጭቅጭቅና በሙግት እንዳለ ሳይወሰን ቀረ ። «ወፍ ጠባቂ ለወፍ ጠባቂነት ቢቀጠር ፣ ድንጋይ ለቃሚ (አቀባይ) ቀጠረ» እንዲሉ ወፍ ጠባቂው ጠጠር አቀባዩን ሲያዝዝ የጠጠሩ ቅጥረኛ ጠጠሩን እስኪያቀብለው ወፉ የዘንጋዳውን ፍሬ ያወልበዋል (ይጨርሰዋል) ። ከመዝገብ ቤት ሰራተኛ ራስ ላይ የማይወርድ አሜትም የበላዮችን (የባላስልጣኖችን) ቁጣ ሲያመጣና አንዱ በሌላው ሲያመካኝ የመንግስት አይራ አልተጠበቀም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

የባለቅኔዎች አጫጭር የህይወት ታሪክ

(የሚቀጥሉት የባለ ቅኔ ሊቃውንት አጫጭር ታሪኮች ባብዛኛው ከ«መፅሀፈ ቅኔ ፡ ዝክረ ሊቃውንት» እንዲሁም ከ«የቀድሞ ቅኔዎች ከነትርጓሜአቸው» የተቀሰሙ ናቸው ። ሰፋ ያለውን ታሪክ ከእነዚህ መፃህፍት መመልከት ይቻላል ።)

ሀይለ ስላሴ (መልአክ ሀይል)

መልአክ ሀይል ሀይለ ስላሴ ወልደ ሀፍ በሸዋ ክ/ ሀገር በደብረ ብርሃን ስላሴ በ1870 አ.ም. ተወለዱ ። በሸዋ በወሎና በጎጃም አድባራትና ገዳማት ከነበሩ ሊቃውንት ዜማ ፣ ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ተምረዋል ።

መልአክ ሀይል ሀይለ ስላሴ ትምህርታቸውን ጨርሰው ከተመለሱ በሁዋላም በአዲስ አበባ ከተማ እንጦጦ ራጉኤልን በድብትርና አገልግለዋል ። ብሉያትም በተተረጎሙ ጊዜ ከሌሎች ሊቃውንት ጋር ሆነው ሲራከንና ለሉሞንን ተርጉመዋል ። ከዚህም ጋር አንደኛ የመካነ ሀይወት ገብረ መንፈስ ቅዱስን ደብር በአለቅነት ሁለተኛ እንጦጦ ራጉኤልን መልአክ ሀይል ሆነው አስተዳድረዋል ። መንፈሳዊ ጉባኤም ሲቋቋም በአባልነትና በመንፈሳዊ ዳኝነት አገልግለዋል ።

መልአክ ሀይል ሀይለ ስላሴ በተወለዱ በ85 አመታቸው በ1955 አርፈው በመካነ ሀይወት ገብረ መንፈስ ቅዱስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

ሀይሌ ጉልቤ (አጋፋሪ)

አጋፋሪ ሀይሌ ጉልቤ የሸዋ ክፍለ ሀገር ተወላጅ ናቸው ። አዲስ አበባ በመንበረ ፀባአት ቅድስት ስላሴ መጀመሪያ በደብተርነት ሁዋላም አጋፋሪ ተብለው አገልግለዋል ። በቅኔ መያቸው የተመሰገኑ ነበሩ ።

ለማ ሀይሉ (አለቃ)

አለቃ ለማ ሀይሉ በአፄ ቴዎድሮስ ዘመን መንግስት መጨረሻ በመቼት (ላስታ) በአገረ ገነት ኪዳነምህረት አጥቢያ ተወለዱ ። አለቃ ለማ በላስታ፣ በጎንደር በጎጃምና በሸዋ እየተዘዋወሩ ዜማ ቅኔና መፃህፍት ትርጓሜ አጥንተዋል ።

አለቃ ለማ በ1883 አ.ም. የአዲስ አበባ መንበረ ፀባአት ቅድስ ስላሴ የሀዲስ መምህር ሆነው ተሾመዋል ። ከ1906 አ.ም. ጀምሮ በሀረር በአደሬ ጢቆ መካነ ስላሴ ደብር የሀዲስና የሃይማኖት አበውን ትርጓሜ እያስተማሩ እያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። ከዚህም ሌላ በአዲስ አበባ የቀጨኔ መድሃኔ አለምና በሀረር የጢቆ መካነ ስላሴ አድባራትን በአለቅነት አስተዳድረዋል ።

አለቃ ለማ የመፅሀፈ ቄርሎስን አንድምታ ትርጓሜና የሀዲስ ኪዳንን ነጠላ ትርጓሜ አዘጋጅተዋል ። ለቅዱሳት መፃህፍት ትርጉም ስራም ከተመደቡት ሊቃውንት አንዱ በመሆን ሃይማኖት አበውን ተርጉመዋል ።

አለቃ ለማ በተወለዱ በ99 አመታቸው በአዲስ አበባ ከተማ ፐር14 ቀን በ1959 አ.ም. ከዚህ አለም ተለዩ ።

መርሻ ሀይሉ (መጋቢ፣ ዘዲማ ጊዮርጊስ)

መጋቢ መርሻ ሀይሉ በጎጃም ክ/ ሀገር በታላቁ ገዳም ዲማ ጊዮርጊስ በ1840 አ.ም. ተወለዱ ። ፀዋትወ ዜማ (የዜማ አይነቶችን)ና የመፃህፍት ትርጓሜን በዚያው በገዳሙ ከሚገኙት ሊቃውንት ተምረዋል ። ቅኔም አለቃ ተክለ ጽዮን ዲማ በነበሩበት ዘመን ከርሳቸው ተምረው በቅኔ አዋቂነት የተመሰገኑ ሆነዋል ።

እኒህ ሊቅ የዲማ ጊዮርጊስ መጋቢ ሆነው አገልግለዋል ። በ1888 አ.ም. ለጉዳይ አዲስ አበባ እንደመጡ በድንገት ታመው ስላረፉ በአራዳ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

መርአዊ (አለቃ)

አለቃ መርአዊ በወሎ ክፍለ ሀገር ግሸን ደብረ ክርቤ ተወልደዋል ። የቁም ዜማ፣ ያጃጃምና የቅኔ ባለሙያ ነበሩ ። በንጉስ ሚካኤል ጊዜ የተገታ ሚካኤል ደብተራ ሆነው አገልግለዋል ። በተለያዩ ጊዜም የደሴ ተክለ ሃይማኖት ደብርና የመቅደላ ቤተ ክርስቲያን አለቃ ሆነው ሰርተዋል ።

መኮንን ሰሎሞን (አለቃ)

አለቃ መኮንን ሰሎሞን ከአቶ ሰሎሞን ገፋ ወሰንና ከወ/ር ማብረክ መንገሻ ሸዋ በደብረ ሊባኖስ አካባቢ በ1871 ተወልደዋል ። በተወለዱበት ቀበሌ ንባብና ቅኔ ተምረዋል ። ከዚህ በሁዋላ ቦሩ ሚዳ ስላሴ ሄደው ከመምህር ወልደ ሚካኤል ሀዲስና ሊቅ አጥንተዋል ።

አለቃ መኮንን ሰሎሞን በደብረ ሊባኖስ ገዳም ትርጓሜ መፃህፍት እያስተማሩ ኖረዋል ። በዚህም ጊዜ ገደለ ተክለ ሃይማኖትን

ድርሳን ግህዩዊንና ሰአታትን ተርጉመው በግእዝና በአማርኛ አሳትመዋል። በተጨማሪም መፅሀፈ ሀዊን ከግእዝ ወደ አማርኛ ተርጉመዋል።

አለቃ መኮንን ሰሎሞን የአራተማርያምን አለቅነት ተሾመው መንፈሳዊ አገልግሎታቸውን ሳያቋርጡ አርፈው በደብረ ሊባኖስ ገዳም ተቀብረዋል።

ስመኝ (መሪኔታ)

መሪኔታ ስመኝ በጎጃም ክፍለ ሀገር በእርባብ ወረዳ ጠለዛሞ ማርያም ተወለዱ። በጎጃም አድባራትና ገዳማት ከነበሩ መምህራን ፀዋት ዜማና ቅኔ ተምረዋል። የተመሰገኑ ቅኔ አዋቂ ነበሩ። እኒህ ምሁር በጠለዛሞ ማርያም ደብር ተቀምጠው ለረጅም አመታት ድን ያስተምሩ ነበር። ከጉባኤያቸውም ብዙ ደቀ መዛሙርት ተምረው ለመምህርነት በቅተዋል። ድን ሲያስተምሩም ዜማውን ብቻ ሳይሆን የንባቡንም ከየት መጣ ጭምር ይነግሩ ነበር ይባላል።

ቀስሙ (መምህር)

መምህር ቀስሙ በጎጃም ክ/ሀገር በዋሽራ ማርያም ተወለዱ። በዚያው በትውልድ አገራቸው ተምረው መሀፅፈ መነኮሳትና ቅኔ ሲያስተምሩ ኖረዋል። ከጉባኤያቸውም ብዙ ሊቃውንትን በትምህርት ወልደዋል። ጉባኤያቸውን ሳይፈቱ የዋሽራን ገዳም በመምህርነት ሲያስተዳድሩ ኖረው በሞት ተለይተዋል።

በዛብህ ወንድም (አለቃ)

አለቃ በዛብህ ወንድም በጎንደር ክ/ሀገር እስቴ ወረዳ በመካኒ ኢየሱስ አካባቢ በ1870 አ.ም. ግድም ተወልደዋል። በመካኒ ኢየሱስ ደብር ሀዲስ ካጠኑ በሁዋላ ድባና ቅዱስ ሚካኤል ሄደው

ከመምህር ወልደ ሚካኤል ፍትህ ነገስት ተምረዋል። ወደ ሸዋ መጥተው ከአለቃ ወልደ ጊዮርጊስ መፅሀፈ ሊቃውንት ቀፅለዋል።

አለቃ በዛብህ ወንድም በጎንደር ክ/ሀገር ሊቀ ካህናትና የደብረ ታቦር መድሀኔ አለም አለቃ ሆነዋል። ከዚያም በሁዋላ ወደአዲስ አበባ መጥተው የግህደረ ስብሀት ልደታ አለቃ ሆነው ርስትም ቦታም ተቀብለዋል። በቦታቸው ላይ የመድሀኔ አለምን ቤተ ክርስቲያን አሰርተው ንብረታቸውን አውርሰው ሲኖሩ ሰኔ 28 ቀን በ1956 አ.ም. አረፉ።

ተክለ ሃይማኖት (አቤቶ)

አቤቶ ተክለ ሃይማኖት በጎንደር በበየዳ ኢየሱስ ደብር በ1635 አ.ም. ተወለዱ። የአቤቶ ተክለ ሃይማኖት አባት እንደርያስ የአጼ ሱሰንዮስ ዘመድ ነበር ይባላል።

አቤቶ ተክለ ሃይማኖት የአራቱን ጉባኤ የባህረ ሀሳብና የቅኔ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በሁዋላ ጉባኤ ዘርግተው ሲያስተምሩ ኖረዋል።

ተክለ ዕዮን (አለቃ)

አለቃ ተክለ ዕዮን በሸዋ ክ/ሀገር በአንኮበር ወረዳ ሀር እምባ በሚባል ቀበሌ በ1820 አ.ም. ተወለዱ። በአንኮበር ከተማ ከአለቃ ወልደ ስላሴ ትርጓሜ መግህፍት ተምረዋል። ወደ ጎጃም ተሻግረው ሞጣ ጊዮርጊስ በተባለው በስመ ጥሩው ደብር ከአራት አይና ጎሹ የብሉያትን ትርጓሜ እጥንተዋል። ብሉይና ቅኔ አዋቂ ነበሩ።

አለቃ ተክለ ዕዮን በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ብሉይና ቅኔ ማስተማር ጀመሩ። ከዚያም ወደሸዋ ተመልሰው በአንኮበር ከተማ የማስተማር ስራቸውን ቀጥለዋል።

በ1870 አ.ም. ግንቦት 21 ቀን በወሎ ክፍለ ሀገር ቦሩ ሚያ ሰላሌ በአፄ ዮሀንስ ዘመን ከተደረገው የሃይማኖት ክርክር በሁዋላ አለቃ ተክለ ፅዮን ወደኢየሩሳሌም ተሰደው ሄደው ህዳር 29 ቀን በ1881 አ.ም. አርፈው ከዚያው ተቀብረዋል ።

ተክሌ (መምህር፣ ዘዋሽራ)

መምህር ተክሌ በጎጃም ክ/ሀገር ዋሽራ ግርድም ተወልደዋል ። ዘማ፣ ቅኔና መፃህፍት ትርጓሜ ተምረዋል ። በጣም የተመሰገኑ የቅኔ መምህር ነበሩ ። በዚህም ምክንያት ከዘማና ከመፃህፍት ትርጓሜ ሙያቸው ይልቅ የቅኔ ትምህርት ጉባኤያቸው ሰፍቶ ብዙ ሊቃውንትን አውጥተዋል ። እስከዋቴም ድረስ ከጉባኤ አልተለዩም ። መምህር ተክሌ በ98 አመታቸው አርፈው በሀገራቸው ዋሽራ ግርድም ተቀብረዋል ።

ተገኝ (መልአክ ፀሀይ)

መልአክ ፀሀይ ተገኝ በጎጃም ክፍለ ሀገር በብቸና አውራጃ በደባይ ጥላትግን ወረዳ ወንዳሳ ቁስዳም ተወለዱ ከአለቃ ሸዬ ወልደ ጊዮርጊስ ተምረዋል ። ቅኔና መፅሀፍ አዋቂና ተመራማሪ ሊቅ ነበሩ ።

መልአክ ፀሀይ ተገኝ ደብረ ግርቆስ ሲተከልና ሲደበር ጀምሮ ሊቀ ጠበብት ሆነው አቅንተዋል ። የቤተ ክርስቲያኑን ጥላንም ራሳቸው አውጥተው እናጢዎችን እየመሩ አሰርተዋል ይባላል ።

መልአክ ፀሐይ ተገኝ በምርምርና ፈጠራ ስራቸው 1ኛ/ በኢትዮጵያ የሚገኙ መፃህፍትን ዝርዝርና የሚገኙበትንም ቦታ የሚያመለክት፣ 2ኛ/ በኢትዮጵያ የነበሩ ሊቃውንትና ደጋግ ሰዎችን የህይወት ታሪክ፣ 3ኛ/ የሊቃውንቱን ቅኔ፣ 4ኛ/ የኢትዮጵያን ታሪክና የሰንደቅ አላማን ክብር የሚያስረዱ መፃህፍትንና ሌላም ብዙ እይነት ፅሁፍ አዘጋጅተው ነበረ ይባላል ።

እኒህ ሊቅ ከ1929 እስከ 1930 አ.ም. ባለው ጊዜ አርፈው በዚያው ደክመው ባቀኑት በደብረ ግርቆስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

ንጉሴ ይመር (አለቃ)

አለቃ ንጉሴ ይመር በጎጃም ክፍለ ሀገር ዲማ ጊዮርጊስ ተወለዱ ። በዚያው በትውልድ ቦታቸው ዘማ ከመሪጌታ ደርሰህ ነቅኔ ከመምህር ወልደ ጊዮርጊስ፣ መፅሀፍም ከመምህር እንግዳ እሸት ተምረዋል ። የሰአሊነት ሙያ ስለነበራቸው አለቃ ንጉሴ በጎንደር ክፍለ ሀገር ኮስተት ዮሀንስ፣ አጋጥ ፅዮን፣ ጓላጥ ሀናና ሽምላኮ ጊዮርጊስ የሚባሉ አብያተ ክርስቲያንን ሰለዋል ። ወደሸዋም መጥተው ደገዲ የምትባልለዋን ደብር ተሾመው ገበዝም አለቃም እየሆኑ እስተዳድረዋል ። በወሎ ክ/ሀገር በደሴ ከተማ የዳኝነት ስራ ሰርተዋል ። ከፋሽስት ወረራም በሁዋላ አጋምና ጊዮርጊስን አለቅነት ተሾመዋል ።

አለቃ ንጉሴ በትምህርት ሚኒስቴር ባስተማሪነት ተመድበው ሲሰሩ ቆይተው በ1948 አ.ም. አርፈው በደጃን ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

አካለ ወልድ (መምህር)

መምህር አካለ ወልድ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወልደው ጎንደር ከመምህር ሀሊብ ተምረዋል ። በወሎ ክፍለ ሀገር በሚገኘው ቦሩ ሚያ ሰላሌ ገዳም ተቀምጠው አራቱን ጉባኤያት ያስተምሩ ነበር ። በቅኔም እጅግ የተመሰገኑ ሊቅ ናቸው ። ከሊቅነታቸው የተነሳ እፄ ቴዎድሮስ መምህር አካለ ወልድን «ይዋጋል እንደ ገብርዬ ይማራል እንደ አካልዬ» ብለው አመስግነዋቸዋል ይባላል ። እኒህ ሊቅ ከአፄ ቴዎድሮስ እስከ ንግስት ዘውዲቱ ዘመን ከጉባኤ ሳይለዩ ኖረው ህዳር 29 ቀን በ1912 አ.ም. አርፈው ባስተማሩበት ገዳም ቦሩ ሚያ ሰላሌ ተቀብረዋል ።

አድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

መልአክ ብርሃን አድማሱ በጎጃም ክፍለ ሀገር በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ነህሴ 1 ቀን በ1985 አ.ም. ተወለዱ።

መልአክ ብርሃን አድማሱ በጎጃም ከአለቃ ገብረ ኤልያስና ከአለቃ ገብረ ማርያም ብሉይና ቅኔ ፡ በሸዋ ከካቢው መምህር ወልደ ስላሴ ብሉይ ፡ በወሎ ከደብው መልአክ ገነት አፈወርቅና ከበሩ ሜዳ ስላሴው ሊቅ ከመምህር አካለ ወልደ ሀዲሳትንና መሃፍተ ሊቃውንትን አጥንተው በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም መፅሀፍና ቅኔ አስተምረዋል።

መልአክ ብርሃን አድማሱ የዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ ትምህርት ቤት መጋቤ ምስጢር ፡ የብቸና ቅዱስ ጊዮርጊስ ሊቀ ጠበብትና መልአክ ብርሃን ፡ በቤተ ክህነትም የመንፈሳዊ ጉባኤ መማክርት አባል ፡ የታሪክና የድርሰት ክፍል ሀላፊና የሊቃውንት ጉባኤ ሊቀ መንበር ሆነው አገልግለዋል።

መልአክ ብርሃን 1ኛ ኮኩሀ ሃይማኖት ፡ 2ኛ መድሎተ አሚን ፡ 3ኛ መፅሀፈ ቅኔ ዝክረ ሊቃውንት ፡ 4ኛ የበገና መዝሙር የተባሉ መፃህፍትን አዘጋጅተው አሳትመዋል።

እኒህ ሊቅ በአዲስ አበባ ከተማ ሀምሌ 24 ቀን በ1962 አ.ም. በሞት ተለዩ።

አድማሱ ጌትዬ (ንቡረ እድ)

ንቡረ እድ አድማሱ ጌትዬ በሸዋ ክፍለ ሀገር ሀር አምባ በሚባል ስፍራ ተወለዱ። በዚሁ በተወለዱበት ክፍለ ሀገር ተምረው የተመሰገኑ ሊቅ ሆነዋል።

በአፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት የካህናት ባልደረባ ሆነው ሰርተዋል። ከዚያም በሁዋላ ንቡረ እድ አድማሱ መልአክ ገነት ተብለው

አራዳ ጊዮርጊስን አለቅነት ተሾመዋል። ንቡረ እድም ሆነው አዲስ አለም ማርያምን ሲያስተዳድሩ ሰኔ 9 ቀን በ1921 አ.ም. አርፈዋል።

አፈወርቅ ዘውዴ (አለቃ)

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ በወሎ ክፍለ ሀገር በአማራ ሳይንትና በረና አውራጃ መጋቢት 15 ቀን በ1909 አ.ም. ተወለዱ።

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ በወሎ ፡ በጎጃምና በጎንደር አድባራትና ገዳማት ከነበሩ ሊቃውንት ዜማ ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ አጥንተዋል።

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ የቅኔ መምህርነት መያዣውን ካደላደሉ በሁዋላ በጎጃም ፡ በወሎና በአዲስ አበባ 36 አመታት አስተምረው ብዙ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል። በተጨማሪም በወሎ የደብረ ክርቤ ጊዮርጊስ አለቃ ሆነው 22 አመታት አገልግለዋል።

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ ለግእዝ መማሪያ የሚሆኑ መፃህፍትን በሰባት ደረጃ መድበው አዘጋጅተዋል። የመጀመሪያው መፅሀፍ «ፀያሂ ፍኖት» በሚል ርእስ በ1958 አ.ም. ታትሟል።

እኒህ አረጋዊ አባት የግእዝ ቅኔ ሊቅ አሁንም በመንበረ መንግስት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን እያስተማሩ በኮንትራት ተቀጥረው በኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዴሚ በግእዝ ቅኔና መፃህፍት አንድምታ ትርጓሜ ክፍል ቅኔያትን በመተርጎም ፡ በማመስጠርና በመተረክ ይሰራሉ። ቅኔዎቻቸውም በቁጥር 187 ፡ 241 ፡ 263 እና 337 ይገኛሉ።

እንግዳሽት (መምህር)

መምህር እንግዳሽት በጎጃም ክፍለ ሀገር ዲማ ጊዮርጊስ ተወለዱ። በዚያው በተወለዱበት ገዳም ተምረው የሀዲስ የሊቅና የቅኔ መምህር ለመሆን በቅተዋል።

መምህር እንግዳሽት በቅኔ ሙያቸው እጅግ የተመሰገኑ ከመሆናቸውም በላይ የቅኔ ዘረፋና ነጠቃ ስጦታ እንደነበራቸው ይነገራል። ቅኔም ሆነ የመፃህፍት ትርጓሜ በሚያስተምሩ ጊዜ ለደቀ መዝሙሮቻቸው ምስጢሩን አብራርተው ያስተምሩ ነበር ይባላል።

መምህር እንግዳሽት የዲማ ጊዮርጊስን ገዳም መጀመሪያ በግብዝና ቀጥሎም በመምህርነት ሲያስተዳድሩ ኖረው ጥቅምት 25 በ1923 አ.ም. አርፈዋል።

እንግዳ ደስታ (አለቃ)

አለቃ እንግዳ ደስታ በጎንደር ከተማ በአፄ ቴዎድሮስ ዘመን መንግስት ተወለዱ። ንባብና ዜማ በጎንደር ከተማ ከተማሩ በዋሁላ ወደ ጎጃም ሄደው በዲማ ጊዮርጊስ ቅኔ ከመምህር ተጠምቆ ተማሩ። ቁም ፅህፈትና ቅኔ አዋቂ ነበሩ። አለቃ እንግዳ ደርቡሽ ጎንደርን በወረረ ጊዜ ወደእንግሊዝ አገር ሄደው እንግሊዝኛ ተምረው አስተርጓሚ ሆነዋል።

አለቃ እንግዳ ደስታ እንግዳ ዳንኤል ተብለው ይጠሩ ነበር። በእንግሊዝ አገር 24 አመት ከኖሩ በሁዋላ ወዳገራቸው ተመልሰው በጎንደር ክፍለ ሀገር መጀመሪያ ፋሲለደስን በሁዋላ አጣጣሚ ቅዱስ ሚካኤልን በአለቅነት አስተዳድረዋል።

አለቃ እንግዳ በ1914 አ.ም. በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ተቀጥረው መፃህፍትን ከእንግሊዝኛ ወደአማርኛ ከአማርኛ ወደ እንግሊዝኛ በመተርጎም ሲያገለግሉ ኖረው በ1934 አ.ም. አርፈዋል።

እንግዳ ወርቅ ሀይሉ (አለቃ)

አለቃ እንግዳ ወርቅ ሀይሉ በጎንደር ከተማ በዘመነ መላክነት ተወለዱ። በተወለዱበት ከተማ ተምረው የሀዲስና የቅኔ ባለሙያ ለመሆን ችለዋል።

አለቃ እንግዳ ወርቅ ሀይሉ መጀመሪያ ጎንደር ኤዎስጣቲዎስን፣ ሁዋላም ጎንደር መድሀኔ አለምን አለቅነት ተሾመው ሲያገለግሉ በ1906 አ.ም. ህምሌ 12 ቀን አርፈዋል።

ከብቴ (አቃቤ ሰአት)

አቃቤ ሰአት ከብቴ የታወቁት የጎንደር ሊቃውንት የመምህር ኤስድሮስና የመምህር መልክ ጄዴቅ ደቀ መዝሙር ነበሩ። የአራቱ ጉባኤ (ብሉይ፣ ሀዲስ፣ መጽሀፈ ሊቃውንትና መፅሀፈ መነኮሳት)ና የአቡሻህር ሊቅ ናቸው። ከዚህም ጋር በፀዋት ዜማና በቅኔ እውቀታቸው እጅግ ተመስግነውበታል።

እኒህ ሊቅ በጎንደር ከተማ በደብረ ምጥማቅና በግምጃ ቤት ማርያም ተቀምጠው እያስተማሩ አያሌ ደቀ መዝሙርትን አፍርተዋል። የታወቁት ሊቅ አለቃ ወልደ አብም የእርሳቸው ደቀ መዝሙር እንደሆኑ ይነገራል። በተጨማሪም እኒህ ሊቅ አቃቤ ሰአት (ሰአት ጠባቂ በዚህ ጊዜ ውጤት በዚህ ጊዜ ግብ የሚል የአፄ ዳኛ) ሆነው አገልግለዋል። የአቃቤ ሰአት ከብቴ የመምህርነትና የሹመት ዘመን ከመናኔ መንግስት ተክለ ሃይማኖት እስከ ፈፃሚ መንግስት ተክለ ጊዮርጊስ ዘመን መንግስት ነበር ይባላል።

ካሳ (ቄሰ ገበዝ)

ቄሰ ገበዝ ካሳ በጎጃም ክ/ሀገር በይልማናና በዴንሳ አውራጃ በጎንጅ ቴዎድሮስ ደብረ ተወልደዋል። በዚሁ በተወለዱበት ደብረ ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው የተመሰገኑ የብሉይና የቅኔ መምህር ሆነው ተመርቀዋል።

ቄሰ ገበዝ ካሳ ከአፄ ዮሀንስ እስከ ንግስት ዘውዲቲ ዘመነ መንግስት የጎንጅ ቴዎድሮስ የብሉይነትና የቅኔ መምህር ሆነው አያሌ ደቀ መዝሙርትን አስተምረው በመምህርነት መርቀዋል።

በተጨማሪም የደብሩ ቄስ ገበዝ ሆነው አገልግለዋል ። ቄስ ገበዝ ካሳ ከቅድያቸው ክብደት የተነሳ እቡይ የሚባል ቅፅል እንደተሰማቸው ይተረካል ።

ክፍለ የሀንስ

ታላቁ ሊቅ ክፍለ የሀንስ መጀመሪያ በጎጃም ክፍለ ሀገር በመተከል አውራጃ ውስጥ በሚገኘው በጋሾ ገዳም ተምረዋል ። ቀጥሎም በጎንደር ከተማ አራቱን ጉባኤ ፡ ቅኔና ዜማ አጥንተዋል ።

ክፍለ የሀንስ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በሁዋላ አራቱን ጉባኤና ቅኔ እያስተማሩ በተማሩበት ከተማ በጎንደር ደብረ ብርሃን ሰላሴ ብዙ ዘመን ኖረዋል ። እኒህ ሊቅ ብዙ ሊቃውንትን በትምህርት ወልደዋል ። የመምህርነት ዘመናቸውም ከአድያም ሰገድ ሊያሱ እስከ አፄ በካፋ ዘመን መንግስት መጨረሻ እንደነበር ይተረካል ። ክፍለ የሀንስ በቅድያቸው እጅግ ከተመሰገኑት ሊቃውንት አንዱ ናቸው ።

ወልደ ማርያም ሀብቱ (አለቃ)

አለቃ ወልደ ማርያም ሀብቱ በሸዋ ክፍለ ሀገር በደብረ ሲና አውራጃ በሾተል አምባ በአታ ሰኔ 21 ቀን በ1879 አ.ም. ተወልደዋል ።

በሸዋ በወሎና በጎንደር ክፍላተ ሀገር ከነበሩ መምህራን ፀዋት ወ ዜማና ቅኔ ተምረው የዝማሬ መዋሰኔትና የአቋቋም መምህር ለመሆን በቅተዋል ።

አለቃ ወልደ ማርያም ሀብቱ በሸዋ ክፍለ ሀገር በመናገሻ ማርቆስ ተቀምጠው ዝማሬ ፡ መዋሰኔትና አቋቋም እየነገሩ በግብዝናና በልቅና ደብሩን ሰላሳ አንድ አመት አስተዳድረዋል ።

ወልደ የሀንስ (መልአከ ብርሃን)

መልአከ ብርሃን ወልደ የሀንስ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በጎጃም ክፍለ ሀገር በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ከአለቃ ተክለ ዕዮን ቅኔ ከመምህር ገብረ ሀይወት የመፃህፍት ትርጓሜ ተማሩ ። ወደሸዋም ተመልሰው ከአለቃ ገብረ ሊያሱስ የመፃህፍተ ሊቃውንትን ትርጓሜ አጥንተዋል ።

መልአከ ብርሃን ወልደ የሀንስ የመፃህፍትን ትርጓሜ አስተምረው እያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። ከደቀ መዛሙርታቸውም መካከል ሊቁ ገብረ ክርስቶስ አንዱ ናቸው ። በአፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት ፍትህ ነገስት አውጭ ሆነው አገልግለዋል ።

ወልደ ገብርኤል (ራስ)

ራስ ወልደ ገብርኤል በትግራይ ክፍለ ሀገር በአጋሚ አውራጃ የተወለዱ የደጃች ሰባጋዲስ ልጅ ናቸው ። በራስ ስሉል ሚካኤል ቤት አድገዋል ። በዚሁ ጊዜ ቅኔ ከነአግባቡና የመፃህፍተ ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረዋል ። ራስ ወልደ ገብርኤል የተመሰገኑ ቅኔ አዋቂ ነበሩ ።

ወልደ ጊዮርጊስ (አለቃ)

አለቃ ወልደ ጊዮርጊስ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በጎንደርና በጎጃም አድባራት ከነበሩ ሊቃውንት ተምረዋል ። በንጉስ ተክለ ሃይማኖት ዘመን በጎጃም ክፍለ ሀገር የገወራ ቁስቋምን በአለቅነት እያስተዳደሩ የመፃህፍተ ሊቃውንትን ትርጓሜ ያስተምሩ ነበር ። በብዙዎች በጎጃም አድባራት ሪም ተተክለው ስማቸው ሸዬ ወልደ ጊዮርጊስ እየተባለ ተዕፏል ።

አለቃ ወልደ ጊዮርጊስ ንጉስ ተክለ ሃይማኖት ከሞቱ በሁዋላ አዲስ አበባ የአራዳ ጊዮርጊስ አለቃ ሆነው በማስተዳደር ላይ እንዳሉ በ1899 አ.ም. አርፈዋል ።

ወልደ ጊ. ሀ | ማርያም (መምህር)

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ሀ | ማርያም ሸዋ በተጉለትና ቡልጋ አውራጃ ሚጣቅ አማኑኤል ወረዳ ድዋይ ሚካኤል በ1848 አ.ም. ተወለዱ ። በሚጣቅ አማኑኤል ደብር ግብረ ዲቄና ተምረው ሲያገለግሉ ከቆዩ በሁዋላ በጎንደር ከመምህር ወልደ አብ ወልደ ሚካኤል ሀዲስ አጥንተዋል ።

ከዚህ በሁዋላ ወደሸዋ ተመልሰው በሚጣቅ አማኑኤል ደብር ማስተማር ጀምረዋል ። ወደአዲስ አበባም መጥተው በእንጦጦ ራጉኤል ደብር ሀዲስ እያስተማሩ ኖሩ ። ከዚያም ወደመናገሻ ቅዱስ ጊዮርጊስ ተዛውረው የማስተማር ስራቸውን ቀጥለዋል ። ከደቀ መዛሙር ታቸውም መካከል አንዱ ብላቴን ጌታ ሀሩይ ወ. ስላሴ ነበሩ ።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ሀ | ማርያም ከጉባኤ ሳይለዩ በ1931 አ.ም. ወደ ደብረ ሊባኖስ ሄደው መአረገ ምንኩስና ተቀብለው ሲኖሩ በ90 አመታቸው መስከረም 29 ቀን በ1939 አ.ም. አርፈዋል ።

ወርቅ አገኘሁ ተክሌ (አለቃ)

አለቃ ወርቅአገኘሁ ተክሌ በሸዋ ክፍለ ሀገር ወግዳ ወራና ፈንጣጣ በምትባል ቦታ በ1873 አ.ም. ተወለዱ ። በሸዋ ክፍለ ገር አድባራትና ገዳማት ከነበሩ መምህራን ቅኔ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ከዚህ በሁዋላ አለቃ ወርቅ አገኘሁ በአባታቸው ወንበር ተተክተው በማስተማር ከጉባኤ ሳይለዩ ኖረው በተወለዱ በ86 አመታቸው ታህሳስ 19 ቀን በ1959 አ.ም. አረፉ ።

ውብሸት (ቂስ ገበዝ)

ቂስ ገበዝ ውብሸት በጎጃም ክፍለ ሀገር በብቸና አውራጃ በብቸና ጊዮርጊስ ደብር ተወለዱ ። በትውልድ ቦታቸው ንባብና ፀዋት ዘማ ተማሩ ። ከዚያም በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ከነበሩት መምህር ተጠምቆ ብሉይና ቅኔ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። እንዲሁም በዚሁ ገዳም የፍትህ ነገስትን ትርጓሜ አጥንተዋል ።

እኒህ ሊቅ በብቸና ጊዮርጊስ ደብር ብሉይ ፍትህ ነገስትና ቅኔ እያስተማሩ ብዙ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። በተለይም እጅግ የሚመሰገኑበት የቅኔ መያቸው ብዙ ፍሬ አስገኝቷል ። በተጨማሪም በቂስ ገበዝነት ደብሩን ለረጅም አመታት አገልግለዋል ።

መምህር ውብሸት ከማስተማር ስራቸው ሳይለዩ ኖረው ጥቅምት 13 ቀን በ1942 አ.ም. አርፈው ባገለገሉበት ደብር በብቸና ጊዮርጊስ ተቀብረዋል ።

ዘገየ (ሊቀ ሀሩያን)

ሊቀ ሀሩያን ዘገየ በጎጃም ክፍለ ሀገር በባሶ ሊብን ወረዳ በየውሽ ቅዱስ ሚካኤል ደብር ከአባታቸው ከአቶ ገብረ ስላሴ ሀይለና ከእናታቸው ከወ ሮውዲቱ ሀይሉ በ1864 አ.ም. ተወለዱ ።

በተወለዱበት ክፍለ ሀገር በሚገኘው ደብር በጎንጅ ቴዎድሮስ መፃህፍት ቅኔና አገባብ ተምረዋል ። የግእዝን ሰዋስው አካሄድ በቅያቸው የተረጎሙ ተመራማሪና ቅኔ ፈጣሪ ሊቅ ነበሩ ። የዋድላንም አገባብና እርባ ቅምር ከሚጫው ሊቅ ከማእበል ወልደ ሀይወት አጥንተዋል ።

እኒህ ሊቅ በጎጃም ከ ሀገር በደብረ መዊእ ገዳም ለረጅም አመታት ቅኔ ከነአገባቡ በማስተማር ብዙ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። ከቀደ መዛሙርታቸውም አንዱ አለቃ ቃለ ማእነቅ የመናገሻ ማርያም የቅኔ መምህር ናቸው ።

ሊቀ ሀሩያን ዘገየ ገብረ ሰላሴ ለብዙ ዘመናት በትጋትና በቅንነት ሲያስተምሩ ኖረው በ1932 አ.ም. አርፈዋል ። (ታሪኩ የልጅ ልጃቸው መሪኔታ በላይ መኮንን ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው።)

ዠማነህ (ደብተራ)

ደብተራ ዠማነህ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወልደዋል ። በአዲስ አበባ ከተማ አራዳ ጊዮርጊስ ሲተክል ጀምሮ በደብተርነት ሲያገገሉ ኖረዋል ። ደብተራ ዠማነህ ጥሩ ቅኔ አዋቂ ነበሩ ።

ይትባረክ ቂርቆስ (መሪኔታ)

መሪኔታ ይትባረክ ቂርቆስ በጎጃም ክፍለ ሀገር በብቸና አውራጃ በደብረ ፅሙና ተወልደዋል ። በተወለዱበት በደብረ ፅሙናና በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ተምረው በድጓና በቅኔ መምህር ነት ተመርቀዋል። ከዚህም ሌላ መርህ እውር፣ ቀመረ አረብ (ባህረ ሀላብ) አዋቂ ነበሩ ። እኒህ ሊቅ መሪኔታ ያፊድ ቂርቆስም እየተባለ ይጠራሉ

መሪኔታ ይትባረክ ቂርቆስ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በሁዋላ ጎጃም በደብረ ፅሙና በወይባ ደብርና በእነብሴ፣ ወሎ በአማራ ሳይንት፣ ሸዋ በአራተ ማርያም ደብር ቅኔ አስተምረዋል ። ከዚያም በሁዋላ እንደገና ወደ ተወለዱበት ደብረ ፅሙና ተመልሰው በማስተማር ላይ እንዳሉ በ1946 አ.ም. አርፈዋል ።

ደለለ (መሪኔታ)

መሪኔታ ደለለ በጎጃም ክፍለ ሀገር ዋሽራ ማርያም ተወለዱ ። ከስመ ጥሩው መምህር ተክሌ ዘዋሽራ ቅኔ ከነአገባቡና ከነእርባ ቅምሩ ተምረዋል ። የመምህራቸውን ወንበር ተረክበው ሲያስተምሩ እያሌ ደቀ መዛሙርትን አውጥተዋል ። መሪኔታ ደለለ ፍሬያማ የሆነ የማስተማር ስራቸውን በማከናወን ላይ አርፈው ተምረው ባስተማሩበት ዋሽራ ማርያም ተቀብረዋል ።

ደመረ (ግራኔታ)

ግራ ኔታ ደመረ ትውልዳቸው በሸዋ ክፍለ ሀገር ነው ። በአዲስ አበባ ከተማ በአራዳ ጊዮርጊስ ደብር ቅኔ ሲያስተምሩ ኖረው አርፈዋል ።

ደስታ (አለቃ)

ጋይንቴ ደስታ ትውልዳቸው በጎንደር ክፍለ ሀገር ጋይንት ነው ። የብሉይና የቅኔ መምህር ነበሩ ። ይህንን ሙያቸውን እያስተማሩ በሀረር ከተማ ይኖሩ እንደነበር ይነገራል ። ጋይንቴ ደስታ በቅኔ ሙያቸው እጅግ የተመሰገኑ ናቸው ።

ድንቄ (አለቃ)

አለቃ ድንቄ በሸዋ ከ/ሀገር በተጉለትና ቡልጋ አውራጃ በጅሩና ወግዳ ወረዳ ሶምሳ በሚባል ቦታ ተወለዱ ።

የንባብ ትምህርትና መዝሙረ ዳጂትን ከፈፀሙ በሁዋላ ተጉለት ሄደው ተጉለቴ ዜማ፣ ቅኔ ሰላሴ ከአለቃ ዘዮሀንስ፣ ሀዲስ ካለቃ ሀሩይ ተምረዋል ። የብሉይትንም ትርጓሜ ዘልቀውታል ።

አለቃ ድንቄ የቅኔ መያዣውን ካስፋፉ በሁዋላ ጉባኤ ዘርግተው እያስተማሩ ብዙ ደቀ መዛሙርትን አውጥተዋል ። ከ1898 አ.ም. ጀምሮ በእንጦጦ ራጉኤል ደብር ቅኔ እያስተማሩ ኖረዋል ።

አለቃ ድንቄ በእንጦጦ ራጉኤል ደብር መጀመሪያ ርእሰ ደብር በሁዋላም ሊቀ ጠበብት ሆነው አገልግለዋል ። በመጨረሻም የመን በረ ብርሃን ወፊላ ማርያም አለቃ ሆነው በመረገትነትም እያገለገሉ ሳለ ታህሳስ 26 ቀን በ1934 አ.ም. አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል።

ድንቆ ማርቆስ

ድንቆ ማርቆስ በጎንደር ከ ሀገር ተወለዱ ። መጀመሪያ በጎንደር ከተማ ደብረ ብርሃን ሰላሴ አራቱን ጉባኤያት ባህረ ሀሳብና ቅኔ ያስተምሩ ነበር ይባላል ። በዚሁም ላይ በጎንደር የደብረ ብርሃን ሰላሴ አለቃ ሆነው አገልግለዋል ። ታላቁ ሊቅ ክፍለ የሀገሥት ከእርሳቸው እንደተማሩ ይነገራል ።

ገብረ መስቀል (መምህር)

መምህር ገብረ መስቀል በትግራይ ከ ሀገር በእንደርታ አውራጃ በደብረ ገሊላ ተወለዱ ። በተንቤን ውስጥ እንደ ማርያም ቆራር በተባለው ገዳም እየተማሩ አድገዋል ። በጎጃምና በዋድላ ደላንታ እየተዘዋወሩ ከሊቃውንቱ ቅኔና አገባብ ተምረው በመምህርነት ተመርተዋል ።

መምህር ገብረ መስቀል በትግራይ ክፍለ ሀገር ቤተ የሀገስ ዙተባላው ደብር ለብዙ ለመታት ቅኔ በግስተግር አያሌ ደቀ መርትን ካበረከቱ በሁዋላ በ1935 አ.ም. አርፈዋል ።

ገብረ መድህን (አለቃ)

አለቃ ገብረ መድህን የትግራይ ክፍለ ሀገር ተወላጅ ናቸው ። በዚያው በትግራይ ንባብና ዜግ ካጠኑ በሁዋላ በጎንደር ክፍለ ሀገር እጃም በጎጃም ክፍለ ሀገር ቅኔ ተምረው በመምህርነት ተመርተዋል ። ተገሉም ከወልደ አብ ወልደ ጊካኤል ደተ መዝሙር ከቡልጌ አለቃ ወልደ አግኑኤል ሀዲሱን አጥንተዋል ። ከዚያም ከግንጦላህ ወልደ ሰላሴ የመገህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተሰለዋል ።

አለቃ ገብረ መድህን ትምህርታቸውን ጨርሰው ደብረ ሊባኖስ ተተምጠው ሲያስተምሩ ተመርጠው መጀመሪያ ደብረ ብርሃን ሰላሴን ፣ በሁዋላም አራዳ ጊዮርጊስን አለቅነት ተሾመዋል ። በሀረርጌ ክፍለ ሀገርም መጀመሪያ አደረ ጤቆ ሰላሴን ፣ በሁዋላም የአስቦትን ገዳም እንደገና አቅንተው አስተዳድረዋል ።

አለቃ ገብረ መድህን የአስተዳደርና የግስተግር ሰራቸውን ሳያጽርጡ መስከረም 4 ቀን በ1918 አ.ም. አርፈው በአስቦት ገዳም ተቀብረዋል ።

ገብረ መድህን (ግራጌታ)

ግራጌታ ገብረ መድህን ትውልዳቸው በሸዋ ከ/ሀገር ነው ። የንባብና የዜግ ትምህርታቸውን በትውልድ ስፍራቸው ካጠናቀቁ በሁዋላ ወደ ጎጃም ተሻግረው በዲግ ጊዮርጊስ ገዳም ቅኔ ከአለቃ ተክለ ዕየን ተምረዋል ።

ግራጌታ ገብረ መድህን በአዲስ አበባ መንበረ ፀባላት ቅድስት ሰላሴ ሲተክል ጀምሮ የደብሩ የቅኔ መምህር ሆነው ተሾመው ለብዙ ለመታት ሲያገለገሉ ዛቆዩ በሁዋላ አርፈዋል ።

ገብረ ሥላሴ ክንፉ (መምህር)

መምህር ገብረ ሥላሴ ክንፉ ትውልዳቸው በወለጋ ክፍለ ሀገር ነው። ቅኔና መፅሀፈ ሊቃውንት በጎጃም ክፍለ ሀገር በየገወራ ማርያም ደብር ከአለቃ ሸዬ ወልደ ጊዮርጊስ፣ ብሉይና ቅኔ በደብረ ማርቆስ ከመምህር ሰረገላ ብርሃን፣ አገባብና እርባ ቅምር በደብረ ገነት ኤልያስ ከሊቀ ጠበብት አይቸህ፣ የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ በደንበሜ ሚካኤል ከመልአክ ሰላም ገብረ ማርያም (ቡራ ገብረ ማርያም) ተምረዋል። በተጨማሪም የፀዋት ዜግና የህዲስ መምህር ሆነው ተመርቀዋል።

መምህር ገብረ ሥላሴ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በሁዋላ እየተማሩ ባደጉበት በየገወራ ማርያም ደብር ሀዲስና ቅኔ ማስተማር ጀመሩ። ከዚህም በሁዋላ በደብረ ገነት ኤልያስ ተቀምጠው ቅኔ ከነ አገባቡ፣ ብሉይ ሀዲስና ፍትህ ነገስት እያስተማሩ ብዙ መምህራንን መርቀው ሾመዋል።

መምህር ገብረ ሥላሴ በቅኔያቸው ከሚደነቁት ሊቃውንት አንዱ ናቸው። እኒህ ሊቅ ከማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን ከመመርመር ሳይለዩ በ1938 አ.ም. አርፈው በደብረ ገነት ኤልያስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል።

ገብረ ሥላሴ (ንቡረ እድ)

ንቡረ እድ ገብረ ሥላሴ በሸዋ ክፍለ ሀገር በደብረ ብርሃን ከተማ በ1837 አ.ም. ተወለደዋል። በአንኮበር ከተማ ዜግና ቅኔ እየተማሩ አድገዋል።

ንቡረ እድ ገብረ ሥላሴ ከ1860 አ.ም. ጀምሮ ፀሀፊ ትእዛዝ ሆነው ሰርተዋል። በ1900 አ.ም. በኢትዮጵያ የመጀመሪያው የፅሀፊት

ሚኒስቴር ሆነው ተሾመዋል። እንጦሮ ራጉኤል ሲተክል ጀምሮ እስ ተጻዳሪ ሆነው አገልግለዋል። በ1920 አ.ም. የአዲስ አለም ማርያም ንቡረ እድ ሆነዋል።

ንቡረ እድ ገብረ ሥላሴ ጠቃሚ የሆነ አገልግሎታቸውን ሲያበረክቱ ኖረው በ1905 አ.ም. ጥቅምት 27 ቀን አርፈው በደብረ ሀይል እንጦሮ ራጉኤል ተቀብረዋል።

ገብረ ዋህድ ሀሼ (አለቃ)

አለቃ ገብረ ዋህድ ሀሼ በትግራይ ክፍለ ሀገር በእንደርታ አውራጃ ገረአልታ ልዩ ስሙ አባ ሰላማ በተባለ ቦታ ተወለዱ። ቅኔ፣ ዜግና ትርጓሜ መፃህፍት አዋቂ ነበሩ።

አለቃ ገብረ ዋህድ በቤተ ክህነት የሊቃውንት ጉባኤ አባል ሆነው ሲሰሩ ቆይተው ታህሳስ 4 ቀን በ1961 አ.ም. አርፈው በአዲስ አበባ በመካነ ህይወት ገብረ መንፈስ ቅዱስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል።

ጎሹ አራት አይና

አራት አይና ጎሹ በጎጃም ክ/ሀገር ተወለዱ። በታወቀው ደብር ሞግ ጊዮርጊስ ተምረው የአራቱ ጉባኤ መምህር ሆነው ተመርቀዋል። አራቱን ጉባኤ ያጠናቀቁ ሊቅ በመሆናቸው «አራት አይና» የሚል ቅፅል ተሰጥቷቸዋል።

አራት አይና ጎሹ በተማሩበት ደብር ጉባኤ ዘርግተው አለቅነትንም ደርበው የታወቁ ሊቃውንት እነመምህር ሰው አገኘሁን፣ እነአለቃ ገብረ ኤልያስን፣ እነመምህር ፀበሉን፣ እነአለቃ ተክለ ፅዮንን፣ እነአለቃ ስነ ጊዮርጊስን፣ እነ መምህር ክፍለ ጊዮርጊስንና ሌሎችንም ብዙ ሊቃውንት አስተምረው የብሉያት ትርጓሜ መምህር አድርገው መርቀዋል።

አራት አይና ጎሹ በዘመናቸው እጅግ የታወቁና የተመሰገኑ የትርጓሜ መፃህፍትና የቅኔ ሊቅ ነበሩ ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት ጉባኤ ሳይለዩ ጥር 29 ቀን በ1861 ዓ.ም. አርፈው የውሽ ሚካኤል በተባለው ደብር ተቀብረዋል ።

ጥበቡ ገሚ (መምህር)

አለቃ ጥበቡ ገሚ በሸዋ ክፍለ ሀገር በሰላሌ አውራጃ በጎህ ፅዮን ከተማ ሰኔ 10 ቀን በ1873 አ.ም. ተወለዱ ።

ጎህ ፅዮን ከነበሩት ከአባ ገብረ ማርያም ዘንድ እስከ ገብረ ጳጳና ያለውን ትምህርት ተምረዋል ። ከዚያም ወደ ጎጃም ተሻ ገረው በዲማ ጊዮርጊስ ገዳም ቅኔ ከነአገባቡ ከመምህር ወልደ ጊዮርጊስ፣ የብሉይን ትርጓሜ ከመልአክ ገነት ክፍሌና ከመምህር ገብረ ኤልያስ በሞጣና በደብረ ማርቆስ አድባራት ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። በወሎ ክፍለ ሀገር በላሰታ በየጁና በሰቆጣ ከነበሩ ሊቃውንት የቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ትምህርት ሙያቸውን እደላለዋል ።

አለቃ ጥበቡ ገሚ በወሎና በሸዋ በሚገኙ ገዳማትና አድባራት አያሌ አመታት አስተምረው ብዙ የቅኔ መምህራንን መርቀው አውጥተዋል ።

እኒህ ሊቅ 37 ዓመታት ባስተማሩበት በሸዋ በሰላሌ አውራጃ በሚገኘው በስራ መድሃኔ አለም ደብር በተወለዱ በ91 አመታቸው አርፈው ሀምሌ 27 ቀን በ1964 አ.ም. ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ለአርባ ቀን መታሰቢያቸው ከታተመው ፅሁፍ በምህፃር የቀረበ ነው ።)

ፈንታ ገብርየ (መልአክ ብርሃን)

መልአክ ብርሃን ፈንታ ገብርየ በጎጃም ክፍለ ሀገር በጎዛምን ወረዳ ዝገባ አቦ ተወልደዋል ። አባትና እናታቸው በልጅነታቸው

ስለሞቱባቸው ከፈደል እስከዳዊት ድጋም ያለውን በንጉስ ተክለ ሃይማት ግቢ ተማሩ ። ከዚያም ዜማ ቤት ገብተው ፀዋት ዘመን፣ ቅኔ ከመምህር ሰረገላ ብርሃን፣ ብሉያቱን ከአለቃ ገብረ ኤልያስ፣ ሊቃውንቱን ከአለቃ ወልደ ጊዮርጊስ አጠኑ ። ፅህፈት፣ ድጉስት ስእል መሳልና ሀረግ መንደፍም ይችሉ ነበር ።

መልአክ ብርሃን ፈንታ ገብርየ በአለቅነት አጋምና ጊዮርጊስን መልአክ ብርሃን ሆነው ብቸና ጊዮርጊስን አስተዳድረዋል ።

እኒህ ሊቅ ሚያዝያ 27 ቀን በ1935 አ.ም. አርፈው በደብረ ማርቆስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

ፈንቱ (መሪጌታ)

መሪጌታ ፈንቱ ዋሴ ትውልዳቸው በጎጃም ክፍለ ሀገር በዋሸራ ማርያም ገዳም ነው ። ከታላቁ ሊቅ ከመምህር ተክለ ዘዋሸራ የቅኔ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በሁዋላ ወደአቸፈር ሄደው ከመምህር ገሰሰ የጎዳና ቅኔ እውቀታቸውን አደላድለዋል ።

መሪጌታ ፈንቱ ተወልደው በተማሩበት በዋሸራ ማርያም ገዳም አስተምረው ብዙ የቅኔ መምህራንን መርቀው ሾመዋል ። እኒህ አረጋዊ ምሁር ከጉባኤ ሳይለዩ ለብዙ ዘመናት ከኖሩ በሁዋላ ሀምሌ 25 ቀን በ1955 አ.ም. በ71 አመታቸው አርፈው በዚያው በዋሸራ ማርያም ተቀብረዋል ።

ባለቅኔዎቹ

በፊደል ተራ

(የቅኔዎቻቸው ቁጥሮች ከሰዎቻቸው ጋር ሰፍረዋል ። ከሰማቸው በፊት የኮከብ ምልክት የተደረገባቸው የህይወት ታሪካቸው ባጭሩ ተፅፎላቸዋል) ።

ተ. ቁ.

ሙሉ ስም

-
- *1 ሀይለ ስላሴ (መልአከ ሀይል) : 284 : 216
 - *2 ሀይሉ (አጋፋሪ) : 139
 - 3 ሀይሉ (ዘመቀሌ) : 268
 - 4 ሀይሌ (አለቃ) : 283
 - 5 ሀይመት (ወይዘሮ) : 250
 - 6 ህሩይ (አለቃ) : 273 : 299
 - *7 ለማ ሀይሉ (አለቃ) : 73 : 88 : 128 : 333 : 335
 - 8 ልሳነ ወርቅ (አለቃ) : 313
 - *9 መርሻ (መጋቢ : ዘዲማ ጊዮርጊስ) : 79 : 265
 - *10 መርአዊ (አለቃ : ዘተንታ) : 120
 - 11 መንግስቱ (መሪጌታ) : 85 : 87 : 184
 - *12 መኮንን ሰሎሞን (አለቃ) : 75
 - 13 ምስራቅ (አለቃ : ዘኤልሻማ) : 65
 - 14 ምትኩ እውር (ዘደብረ ወርቅ) : 181
 - 15 ምትኩ (መጋቢ) : 108
 - 16 ምንደስይል (ደብተራ) : 143 : 219
 - 17 ሲኖዳ (ፀሀፌ ትእዛዝ : ዘጎንደር) : 249
 - 18 ሳህሌ ወልደ ተክሌ (አለቃ) : 228
 - *19 ስመኝ (መሪጌታ : ዘጠላዘም) : 37 : 58 : 60

- *20 ቀስሙ (መምህር : ዘዋሸራ) : 196
 21 ቋያ (አባ : ዘአዘዞ) : 317
 22 በትረ ጊዮርጊስ (እጩጌ) : 276
 *23 በዛብህ ወንድም (አለቃ) :
 38 : 162
 24 ባቱኤል : 165
 25 ተሰማ (አለቃ) : 91
 26 ተሰፋ (አባ : ዘደብረ ሊባኖስ) : 144
 *27 ተክለ ሃይማኖት (ነጮ) : 309
 28 ተክለ ሃይማኖት (አቤቶ) : 362 : 297
 29 ተክለ ጊዮርጊስ : 83
 *30 ተክለ ፅዮን (አለቃ) : 95 : 131 : 158 : 175 : 192 : 217 :
 238 : 240 : 243 : 266 : 269 : 316
 *31 ተክሌ (መምህር : ዘዋሸራ) 14 : 33 : 34 : 69 : 189 : 221 :
 237 : 304
 32 ተዋነይ : 206
 *33 ተገኝ (መልአክ ፀሀይ) : 115
 34 ቴዎድሮስ (መልአክ ፀሀይ) : 216
 35 ንጉሴ ይመር (አለቃ : ዘዲማ) : 53 : 56
 36 አለሙ (መጋቢ : ዘጎንጅ) : 62
 37 አምደ ሚካኤል (አለቃ) : 51 : 224
 38 አርአያ ወረታ (አቶ) : 211
 39 አበበ (አለቃ : ዘሀመረ ኖህ ጎንደር) : 35
 40 አበበ መሸሻ (መሪጌታ : ዘደብረ ወርቅ) : 137
 41 አባተ (መሪጌታ) : 10
 42 አብርሀ (አፈ ንቡረ እድ : ዘእክሱም) : 160
 *43 አካለ ወልድ (መምህር) : 198 : 314 : 319
 44 አይቼህ (መጋቢ : ዘደብረ ወርቅ) : 202 : 296
 *45 አድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን) : 1 : 9 : 12 : 13 : 54 :
 97 : 118 : 119 : 130 : 115 : 138

- *46 አድማሱ (ንቡረ እድ) : 72 : 89 : 323
 *47 አፈ ወርቅ ዘውዴ (አለቃ) : 187 : 241 : 263 : 338
 48 እስክንድር (አፄ) : 283
 *49 እንግዳሽት (መምህር : ዘዲማ) : 233 /ሀ
 *50 እንግዳ ጃንኤል (አለቃ) : 132 : 233
 *51 እንግዳ ወርቅ ሀይሉ (አለቃ) : 64 : 277
 *52 ከብቴ (አቃቤ ሰአት) : 8 : 177 : 201 : 270
 53 ኪዳነ ወልድ (አለቃ) : 318
 *54 ካሳ (ቄስ ገበዝ) : 321 : 334
 55 ካሳ (መምህር) : 220
 *56 ክፍለ ዮሀንስ (ዘጎንደር) : 199 : 25 : 306
 57 ወልደ ግርያም ሀብቴ (አለቃ) : 68
 58 ወልደ ግርያም ጉታ (መምህር) : 48
 59 ወልደ ግርያም (መምህር : ዘዲማ) : 109
 60 ወልደ ሥላሴ (አለቃ) : 242
 61 ወልደ ያሬድ (አለቃ) : 102
 *62 ወልደ ዮሀንስ (መልአክ ብርሃን) : 113
 *63 ወልደ ገብርኤል (ራስ) : 106 : 112 : 157
 *64 ወልደ ጊዮርጊስ (አለቃ ሸዬ) : 74
 *65 ወልደ ጊዮርጊስ (መምህር : ዘራጉኤል) : 5 : 227
 *66 ወርቅ አገኘሁ ተክሌ (አለቃ) : 187
 *67 ውብሸት (ቄስ ገበዝ : ዘብቸና ጊዮርጊስ) : 20 : 28 : 264 :
 300 : 324 : 325
 68 ዘወልዴ (አለቃ) : 303
 69 ዘዮሀንስ (አለቃ) : 117 : 121 : 136 : 235
 *70 ዘገዩ (ሊተ ሀሩያን) 161 : 182
 *71 ዠማንህ (ደብተራ : ዘጎን ፅጌ) : 11 : 133
 *72 ይትባረክ ቲርቆስ (መሪጌታ) : 20 : 59
 73 ይኩኖ እምላክ (አቶ) : 101

- 74 ይግዛው (አለቃ : ዘደብረ ወርቅ) : 164
 *75 ዮፍታሄ ንጉሴ (ቀኝ ጌታ) : 61
 *76 ደለለ (መሪጌታ : ዘዋሽራ) : 271
 77 ደመረ (ግራጌታ : ዘገነተ ፅጌ) : 110
 78 ደስታ (አለቃ : ዘተድባበ ማርያም) : 23 : 92
 79 ደስታ (መምህር : ዘዋሽራ) : 293
 *80 ደስታ (አለቃ) : 294
 81 ደቀ እስጢፋን : 197
 82 ዳኚ (አለቃ : ዘራጉኤል) : 103
 *83 ድንቄ (አለቃ) : 285
 *84 ድንቆ ማርቆስ : 205 : 308 : 311
 85 ጀምበሬ (መሪጌታ) : 41
 *86 ገብረ መስቀል (መምህር) : 22
 87 ገብረ መድህን (መምህር) : 153
 *88 ገብረ መድህን (አለቃ : ዘአሰቦት) : 27 : 207
 89 ገብረ መድህን (አለቃ : ዘሌመን ሰላሌ) : 111
 *90 ገብረ መድህን (ግራጌታ) : 57
 91 ገብረ መድህን (መምህር : ዘማህደረ ማርያም) : 326
 92 ገብረ ሚካኤል እውር (ዘሰላሌ) : 231
 93 ገብረ ማርያም (ቁሰ ገበዝ) : 248
 *94 ገብረ ሰላሌ ክንፋ (መምህር : ዘኤልያስ) : 70 : 86 :
 105 : 155 : 163 : 170 : 281
 *95 ገብረ ሰላሌ : (ንቡረ እድ) : 195
 96 ገብረ ኢየሱስ (መምህር) : 4
 *97 ገብረ ዋህድ ህሼ (አለቃ) : 142
 98 ገብረ ጊዮርጊስ (መምህር) : 29
 99 ገብረ ገድቅ (መሪጌታ : ዘፍቺ ጊዮርጊስ) : 24
 100 ገብሬ (አለቃ : ዘደብረ ሊባኖስ) : 315
 101 ገዝሙ (ደብተራ) : 174

- 102 ጌቲ ገሞራው : 151
 *103 ጎሹ አራት አይኖ : 251
 104 ጎበዜ (አለቃ) : 307
 105 ጥበቡ (መሪጌታ) : 52
 *106 ጥበቡ ገሚ (መምህር) : 141 : 147
 107 ጫልቲ ሀይሉ (አባ) : 166
 *108 ፈንታ ገብርኖ (መልአክ ብርሃን) : 6
 109 ፈንታኖ (አለቃ) : 127
 *110 ፈንቲ (መሪጌታ) : 15

ከዚህ መፅሀፍ ቅርብ ዝምድና ያላቸው መፃህፍት ዝርዝር

መፅሀፈ ቅኒ :

ከፀሓፅን ጊታ ሀሩይ መልደ ሰላላ : እዲስ አበባ 1918 =

መፅሀፈ ቅኒ : ዝከረ ሊቃውንት

ከመልክ ሰርገን እድገሱ ጀገበረ : እዲስ አበባ 1963 =

ንባብ ወትርንጄ ዘቅኒያት : አእግደ ምስጢራት :

ከመጥሪ ይጃይስ ወርቂ : እዲስ አበባ 1960 =

የቀድሞ ቅኒዎች ከነትርጓሜያቸው :

ከአለቃ ዶኩና አምላክ ገብረ ሰላላ : እዲስ አበባ 1959 =

ጥንታዊ የኢትዮጵያ ትምህርት :

ከሊቀ ሰልጣናት ሀብተ ግርጌሮ ወርቅነህ : እዲስ አበባ 1963 =

መፅሀፈ ትዝታ ዘአለቃ ሰግ :

ከመንግስቱ ሰግ : እዲስ አበባ 1959 =

መፅሀፈ ሰዋሰው :

ከአለቃ ታየ : ምንኩሉ 1889 =